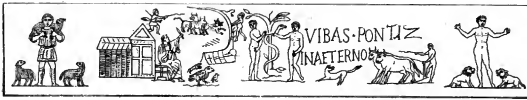
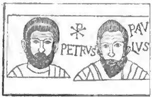
SCRIPTORUM

VETERUM

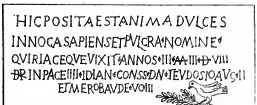
NOVA COLLECTIO.

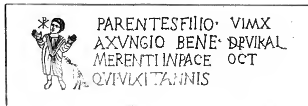

VIBAS·PONTIZ
INAETERNO

PETRVS
PAV
LVS

SEVERA
INDEOVI
VAS

TITV SEVPO R
QVIV
ANN
XET
ASES
DECE
TVIIII
IXIT
OS
ME
VII
SSI
KAL
MAIAS
INPACE

HICPOSITAESTANIMADVLCES
INNOCASAPIENSETPVLCRA·NOMINE·
QVIRIACEQVEVIXIT·ANNOS·III·AA·III·D·VIII
DR INPACE IIII·IDIAN·CONSS·DN·TEVDOSIO AVG·II
ETMEROBAVDE·VO III

PARENTESFIIIO· VIMX
AXVNGIO BENE· DPVIKAL
MERENTI INPACE OCT
QVI VIXIT ANNIS

SCRIPTORUM VETERUM
NOVA COLLECTIO
E VATICANIS CODICIBUS EDITA

AB ANGELO MAIO
BIBLIOTHECAE VATICANAE PRAEFECTO.

TOMUS V.

ROMAE
TYPIS VATICANIS
M. DCCC. XXXI.

LECTORIBUS
ANGELUS MAIUS.

Collectiones mss. veteres christianorum inscriptionum.

I. Saepenumero accidit sive in rerum utilium inventionibus, sive in variis humanorum ingeniorum molitionibus, ut quae plures homines diversis temp ribus regionibusque vel animo cogitarunt, vel publice verbis spoponderunt, vel imperfecto opere conati sunt, ea demum ab uno aliquo praestanie viro, et prae ceteris vel laborifero vel felici, ad optatum exitum perducerentur. Huius rei nuperum orbi litterario exemplum suppeditavit vir doctissimus, et meus in vaticanae bibliothecae praefectura decessor, Caietanus Marinius, qui a multis excogitatam promissamque, partim etiam opere inceptam et ad mediocrem corporis molem provectam christianarum inscriptionum collectionem, tandem aliquando quatuor grandioris formae mss. voluminibus, quae supremis tabulis bibliothecae vaticanae legavit, haud sane (in graecis praesertim) integram, quod a nemine omnino fieri potest, sed certe prae ceteris cumulatam, conficere connisus est. Latina christianarum inscriptionum princeps congeries videtur illa mihi quam vaticanus palatinus codex 833. nobis conservavit, qui codex saeculo circiter XI. scriptus, pertinuit olim ad satis nobile in eruditorum annalibus monasterium Laureshamense; ex quo deinde Heidelbergam ad augendam palatini Electoris bibliothecam commigravit, quam postremo ad romani Pontificis vaticanas aedes translatam comitatus est. Verum is codex, dum adhuc Heidelbergae maneret, Iani Gruteri diligentiam uon latuit, a quo totus in suo famigerato priscarum inscriptionum corpore, anno MDCII., quamqnam non satis fideliter, divulgatus fuit. Ea scilicet paulo minus ducentis epigrammata snnt, quorum pleraque in romanae urbis ecclesiis olim erant perscripta; nunc autem propemodum omnia sempiterno interitu exolevissent, nisi iis benemeritus palatini codicis scriptor vitam prorogasset. Dum enim romana urbs idemtidem renovaretur, dum neoterica priscis templa succe-

derent, nondum nato eruditae vetustatis amore, nullo conservandorum operum vigente studio, incredibile dictu est quanta strages monumentorum omnis generis edita sit. Neque Romae tantummodo sed per universam ferme Europam, quum saeculo Christi XI. cunctae propemodum basilicae reformatae certatim sint (1), scripta in his monnmenta passim perierunt. Scio equidem codicem einsildensem inscriptionum veterum a Mabillonio in analectis T. IV. p. 481. nono post Christum natum saeculo adtribui; verumtamen quia is libellus non tam christianam quam miscellam, immo plerumque ethnicam, collectionem continet, idcirco laus antiquissimae apud Latinos christianorum epigrammatum sylloges ad palatinum volumen adhuc redundat. Nequid dicam de codice closterneoburgensi, quem Marinius in adnotationibus saepe appellat, et cuius ipse apographum a cl. Garampio Vindobona sibi transmissum habuit: namque is palatino nostro recentior est, mixtumque ex ethnicis christianisque epigraphis cinnum tenet. Atque in hac mixti generis classe alius quoque palatinus codex est (nunc Heidelbergam postliminio relatus) graecus ille videlicet nobilissimus Cephalae, qui christianorum ethnicorumque epigrammatum anthologiam complectitur. Ceteros, qui utriusque generis inscriptionibus abundant codices, nec facile est numerare nec voluntatis meae: etenim tot vel una Pontificis maximi bibliotheca possidet, ut peculiari libro ad eos pro dignitate enarrandos opus sit.

Collectiones inscr. christ. editae.

II. Iam in libris typorum beneficio editis quantus sit christianarum inscriptionum numerus, nemo in studio epigraphicae rei paululum versatus, et libraria eiusmodi supellectile mediocriter instructus, nescit. Gruterus quidem palatinam poëticam ut iam dixi, syllogen, itemque aliam prosa oratione in calce ethnicarum edidit; ante quem iam bene Martinus Smetius de christianis inscriptionibus, quarum certum numerum extulit, meritus fuerat. Fabrettus octavum operis caput, et alia sparsim loca, Christianorum monumentis refersit. Reinesius totam suam classem vigesimam christianis lapidibus occupavit. Donius classem pariter vigesimam eodem argumenti genere implevit; Passioneius in tusculanae villae marmori-

(1) Sic affirmat Glaber Rodulphus antiquus historicus apud Duchesnium T. IV. scriptt. francicor. lib. III. cap. 4.

bus duodecimam; Bonada decimam; Marinius noster in inscriptionibus nobilissimae albaniae gentis sextam; in veliternis item sextam Cardinalius. Gorius T. III. p. 305 — 360. non spernendum numerum christianorum titulorum exhibuit. Fleetwoodus, Gudius, atque Oliverius, collectionum suarum postremam partem christianis epigraphis addixerunt. Boldettus in eximio de romanis coemeteriis opere innumeras fere Christianorum veterum epigraphas divulgavit. Auctor corporis poëtarum lat. Pisauri editi tomo VI. p. 277—282. christiana epitaphia posuit. Porro multo maiorem christianorum lapidum numerum Muratorius quarto in tomo thesauri sui collocavit. Grandem quoque christianarum epigrapharum copiam ostentant Margarinius et Nicolaus in monumentis basilicae ostiensis; Marangonius in appendice ad acta S. M. Victorini, et in opere de profanis rebus ad ecclesiarum christ. usum ornatumque translatis; Odericus in sylloge inscr., Lupius in epitaphio S. Severae; Lancillottus et Gualtherius in marmoribus siculis; Capacius in antiquitatibus neap.; descriptores Romae subterraneae Bosius, Severanus, Aringius, atque Bottarius; Ciampinius in monumentis atque in aedificiis: et qui aeternae urbis ecclesias vel sacra cetera enarraverunt, veluti praedictus Severanus, Panvinius, Hugonius, Turrigius, Davanzatus, Sidonius, Laderchius, Rasponius, Memmolus, Nerinius, Rondininius, Martinellius, Philippinius, Millinius, Iacchettius, Crescimbenius, Alemannus, Monsacratus, Dionysius, Borgia, Cancellarius, aliique. Quorum aemuli fuerunt Bertolius et Rubeus in rebus sacris aquileiensibus; Spretus, et Beltramus in ravennatensibus; Blancolinius in veronensibus; Vermiliolius in perusinis; Remondinius in nolanis; Frisius in modoëtiensibus, Galiardus, Totus, aliique in brixianis, Allegrantia, et Bugatus in mediolanensibus; Labusius in ambrosianae mediol. basilicae monumentis et in sanctorum fastis; alii plurimi in aliis. Neque vero silere licet quantopere de christianis epigraphis meriti sint graeci historici varii quos dicimus byzantinos, nec non Bandurius et Duchesnius in antiquitatibus cpol.; Baronius magnus in annalibus, Ughellius in Italia sacra, Floresius in Hispania item sacra, Sammartanus in Gallia christ., Bollandiani in sanctorum actis, Moralius et Mariana in historia hispanica, Blanchinii duo in Pontificum rom. vitis et in ecclesiasticae histo-

riae demonstratione, Sponius in miscellaneis, Sirmondus in variis scriptis, Mabillonius in analectis aliisque scriptis, Holstenius et Suaresius tot conficiendis epigrapharum schedis, quae apud Barberinios aliosque depositae non parum Marinio profuerunt; Maffaeius in museo veronensi, Ficoronius in gemmis et sigillis, Bonarotius in sacris vitris, Paciandus et Mamachius in antiquitatibus christianis, Browerus in annalibus trevirensibus, Sponius, Welerus, atque Pocochius in itineribus, Fontaninius in disco aliisque operibus et in adversariis mss. apud Marinium, Oldoinus, Lamius, Anastasius, Vignolius, Amadutius, Pratillus, Pellicia, in operibus quisque suis: et si pergere porro velim, infinitus sim. Singularem ceteroqui commemorationem meretur is qui aetate nostra vixit Aloysius Gallettus, in vaticana bibliotheca scriptor latinus, deinde episcopus, qui christianarum inscriptionum nonnulla volumina edidit, et plura apud nos edenda reliquit: quae quidem saepius infimi aevi monumenta sunt; verum iisdem multa quoque immiscentur aetatis priscae, et quae ad marinianam collectionem aevi miliarii prorsus adtinent.

Collectiones cogitatae aut coeptae.

III. Nunc et illi partim saltem commemorandi sunt, qui christianarum inscriptionum collectioni studuerunt quidem, sed in lucem non ediderunt. Inscriptiones antiquarum Romae ecclesiarum in farnesiano codice conservatas memorat Marinius in quadam scheda: quem ego codicem cum Farnesiorum bibliotheca Neapolim migravisse valde arbitror. Petrus, quem Sabinum a patria dictum puto (fuit enim M. Antonii Coccii sabellici auditor quem Variae natum in Sabinis scimus) sub XV. saeculi finem antiquarum inscriptiorum volumen ex marmoribus Urbis, musivis, atque codicibus mss. sibi confecisse et Gallorum regi obtulisse in epistula ad Coccium narrat (1), atque ethnicis addidisse circiter ducentas temporum christianorum. Sabini opus numquam lucem aspexit, sed eius pretiosus propter summam raritatem codex in bibliotheca vaticana servatur; quem ego inspiciens, temporum quidem christianorum multas epigraphas vidi, christianas tamen id est verbis emblematibusve chris-

(1) In opp. M. A. Coccii Sabellici T. III. edit. Basil. epist. lib. IX. 1. p. 434. Nota fuit haec epistula Bormanno praef. ad Grut. p. 3, et Tiraboschio hist. litt. Ital. ed. Rom. T. VI. p. 184. Neuter tamen de Petro Sabino quicquam praeterea nobis narrat.

tiani cultns conceptas vel ornatas , perpaucas oppido in Sabini opere inveni. Sebastianus Maccius in urbinate ditione apnd castellum , quod Urbania nunc dicitur , natus volumina duo inscriptionnm antiquarum congessit , quae in Albaniorum bibliotheca Marinius vidit , cum Holstenii praefatione et indicibus : ibique cum ethnicis christianae quoqne inscriptiones versantur. Atque hoc pariter Maccii opus lucem desiderat. Aleandri iunioris nec non P. Danzettae collectiones inscriptionum, quas inter christianae multae, in vaticanis codicibus a me observatae sunt. Brutius item tifernas permultas Christianorum inscriptiones in suis monumentis posuerat, cuius ampli operis mss. volumina Marinius habuit , deque auctore in prolegomenis locuturus erat , quoniam Brutius diligentissimo scriptorum italorum historico Mazzuchellio ignotus fuit. Laurentius Pignorius sacrorum monumentorum librum paraverat, invisum hactenus, teste episcopo Fontaninio praef. ad disc. p. 11 : qui ait insuper p. 14. Philippum quoque Vinghium opus christianum reliquisse inscriptum *tituli sepulchrales*. Praeterea in hagioglyptis mss. Iohannis Macarii , quae laudibus Fontaninius p. 14. effert , magnam christianorum titulorum copiam Romae praesertim collectorum contineri necesse est. Iohannes Marangonius , diligentissimus antiquarius , praeter quam quod permultos christianos titulos in suis variis libellis protulit , volumen quoque sacrarum inscriptionum picturarumque collegerat , quod inflammata eius domo periit, ut ipse in praefatione ad acta S. Victorini M. narrat.

IV. Sed ecce vir litteratissimus Scipio Maffaeius in sua luculenta ad Benedictum XIV. P. M. epistula , quae museo veronensi praeit , valde suadet ut lapidum christiani argumenti collectio fiat , quorum veras utilitates demonstrat et praedicat. Atque eius sane epistulae insignis extitit fructus : illa enim commotus Pontifex , postulantibus simul romanae urbis eruditis viris , christianum museum in vaticana bibliotheca instruxit , providenterque decrevit , ut quicquid monumentorum rei christianae apud almam urbem effoderetur , id omne in sacrum bibliothecae vat. museum migraret. Quod utinam sedulo actum esset , et non potius alibi κειμήλια huiusmodi saepenumero distracta fuissent ! Iam quaenam praedicti musei supellex sit , nunc sane haud vacat dicere ; lapides certe christianos centum ferme ac quadraginta sub ipsis bibliothecae fenestris , quâ

Museum sacrum vat.

**

ad sacrum museum est iter, longo ordine collocatos videmus. Quin adeo Maffaeius idem, adstipulantibus patriae suae praeclaris viris, ingentis quod animo moliebatur inscriptionum omnium corporis, volumen ultimum christianis adsignabat. Sic enim legitur in programmate anno 1746. Veronae impresso in calce operis maffáeiani de siglis graecis p. 133. " Tomo ultimo christiana monumenta „ tum ex lapidibus nondum editis, tum ex multis quibus inter- „ spersa ac dissipata sunt voluminibus colligentur. Ab iis profecto „ sive ad theologica dogmata, sive ad rationem disciplinae, sive „ ad traditionem, ad mores ac ritus antiquorum temporum, ad „ sacram chronographiam, et ad plurium vocum ecclesiasticarum „ intelligentiam, utilissima non infrequenter ac praeclarissima hau- „ rire est documenta. In classes suas has quoque inscriptiones dis- „ pertiemus, quod de christianis nondum quisquam praestitit. Quam „ plurimis ex his monumentis subnotabitur, haud quidem ex cu- „ ius schedis eruta fuerint, sed locus ubi marmora servantur ipsa, „ atque ubi consuli propterea possunt. „ Haec Maffaeius, qui nihil tamen huiusmodi cum suis sociis ultra verba praestitit.

De colligendis Romae lapidibus scriptis consilium.

V. Quia tamen non Maffaeii solum consilium ad Benedicti animum altius penetraverat, sed ipse per se pontifex, natura magnificus neminique eruditione christiana secundus, magnopere id probabat, de colligendis disponendisque christianis lapidibus serio tum Romae cogitatum fuit. En quippe ut F. Blanchinius in libello ad Benedictum pontificem loquitur (1). " Devo ai venerati comandi della „ Santità vostra l'onorevole commissione di ritrovare tutte le iscri- „ zioni cristiane esistenti in Roma ecc. Queste sacre iscrizioni, che „ in gran copia io ritrovo, a giudizio mio si potrebbero utilissi- „ mamente collocare nelle pareti del lunghissimo corridore, che „ mena dall'armeria alla biblioteca vaticana „. Iohannes pariter Bottarius, in romana curia praesul doctissimus, in praefatione ad tertium Romae subterraneae volumen p. 18. ait. " Delle tante disper- „ se iscrizioni, richiedendosi per esse un sito molto spazioso, si „ poteva ornare alcuno de' lunghissimi corridori del palazzo vati- „ cano; come sarebbe fra gli altri quel vastissimo, che è avanti

(1) Apud Gallettum *memorie del card. Passionei p.* 227.

„ alla grande biblioteca. „ Quin adeo ante Blanchinium atque Bottarium iam memoratus a nobis summus vir Boldettus consilium id agitaverat, ut in ms. Ioh. Marangonii scheda inter chartas Marinii servata legi, quae est huiusmodi. “ Trent' anni sono già scorsi da „ che alla S. M. di papa Clemente XI fu suggerito dal canonico Boldetti custode delle reliquie, rappresentando alla Santità sua, „ che sarebbe stata cosa molto gloriosa ed utile il raccogliere tutte le iscrizioni così sacre come profane, che nell' agro romano „ si vanno ritrovando, e farle affiggere nel corridore della biblioteca vaticana a comodo degli eruditi. Piacque molto a quel gran „ Pontefice tale disegno e lo approvò: ma considerando le gravi „ calamità de' tempi, e le molte disavventure che allora premevano il suo pontificato, e che per ciò fare vi avrebbe volnto una „ congregazione di uomini eruditi deputata a tale affare, con un „ annuo assegnamento di entrata sufficiente per le persone, le quali „ invigilassero sopra le cave, e per comperare le profane da' padroni de' territorii, e farle trasportare ed affiggere, giudicò per allora di differire a tempo più opportuno la risoluzione. „

VI. Haec, inquam, molimina et cogitationes fuerunt, quin tamen quicquam ad exitum pertraheretur: namque haec demum gloria memorandum Pii VII. benefactoris mei pontificatum manebat, cuius iussu et auspiciis in vaticano palatio longi parietes iuliani atrii, quo ad bibliothecam est aditus, marmoreis inscriptionibus convestiti fuerunt, hinc quidem temporum ethnicorum, illinc christianorum: et christiani quidem in hoc atrio lapides centum et amplius supra mille sunt; non tamen in classes, exceptis consularibus, distributi: ethnici autem lapides et multo maiore numero sunt, et classibus suis apte adsignati. Aque haec permagna collectio admirationem visentium merito excitat; valde tamen abest, ut plena sit atque absoluta: tanta enim in romanis templis, aedificiis publicis atque privatis, cavaediis, cryptis, viis, villis (puta Casaliorum in Coelio et Pamphiliorum in Ianiculo), hortis, vineis, agris, monasteriis, pavimentis (ex. gr. basilicae ostiensis, S. Caeciliae, S. Clementis, S. Mariae in foro boario et trans Tiberim) omni propemodum loco, copia adhuc scriptorum lapidum praesertim ethnicorum dispersa visitur, ut iuliani atrii congeries sine

Vaticana lapidum scriptorum collectio.

dubio perexigua ac minima, prae dispersorum numero, reputanda sit. Quis autem nescit lapidum Romae christianorum alias minores collectiones, veluti in claustro coenobii ad S. Paulum in via ostiensi, in porticu et secretario ad S. Mariam trans Tiberim quae auctorem Boldettum habet, ad S. Georgium in Velabro, ad S. Laurentium in via tiburtina, ad S. Agnen in nomentana, ad SS. Nereum et Achilleum in appia, ad S. Petrum in cryptis vaticanis, apud alias denique Urbis basilicas aut ecclesias? Caietanus Marinius cum cl. V. P. Becchettio anno 1787. XI. kal. mart. coenobium sacrarum S. Magdalenae virginum in quirinali colle ingressus, christianas veteres epigraphas XXIV. in pavimento interioris sacelli reperit exscripsitque; id quod speciminis exemplique causa narrasse sufficiat. Neque heic ego vaticanam lapidum collectionem pluribus verbis narrandam lectoribus meis puto: nam profana quidem pars ad institutum praesens non adtinet; christianam vero in Marinii opere, qui et illi disponendae ut audio praefuit, universam legi necesse est.

De lapidibus desideratis.

VII. Profecto in his sive vaticanae bibliothecae sive atrii iuliani lapidibus complures vidi a romanis olim antiquariis vulgatos: quis tamen tot illos nobis monstret Romae olim prostantes lapides, quorum ectypa in libris legimus, archetypa desideramus? Ubinam sunt tot illi graece et latine scripti lapides, tum ethnici tum christiani, quibus ecclesia S. Martini ad montes, id est in Carinis, constrata erat, teste Hugonio in stationibus p. 254. b? Quidnam superest tot literatorum monumentorum in antiquis basilicis, quibus novae iam successerunt, vaticana videlicet lateranensi ac liberiana? Sed enim qui amissorum christiani argumenti lapidum urbanorum luctificam historiam diutius audire avet, is adeat Boldettum de coem. lib. II. 1, qui dispersionem illorum saepe spontaneam candide narrat; multoque magis Bottarii laudatam iam praefationem, in qua is tragico prope cothurno et quasi threnis detrimentum hoc idoneis auctoribus docet atque declamat. Atque hoc scriptorum lapidum damnum eo magis mirari licet, quod Pontificum maximorum conservandi eosdem studium probe novimus. Primus enim post fugatam barbariem Nicolaus V. P. M. scriptos lapides coacervandos curavit. Primus item Leo X. P. M. Iacobo Mazochio romanae acade-

miae bibliopolae, cuius lapidum scriptorum princeps in orbe editio est, privilegium favorem laudemque contulit. Quin adeo Leonis eiusdem extat epistula (in edd. XXI) per Petrum Bembum ad Raphaëlem urbinatem, pictorum apicem, scripta qua summo viro, quem aedificandae vaticanae basilicae praefecerat, curam demandavit ne quid res lapidaria detrimenti caperet, id est ne scripti lapides a marmorariis per occasionem eius fabricae pessum darentur. Hem quales quantique viri, Deus bone, conservandis Romae inscriptionibus paene frustra invigilaverunt, Leo X, Petrus Bembus, Raphaël urbinas! Praedictus quoque Clemens XI. severo edicto vetuit (bullar. eius P. II. p. 338) ne quid priscarum inscriptionum laederetur; id quod multo ante ab Eugenio IV. et Callixto III. gravibus poenis cautnm fuisse scimus.

VIII. Nunc ut aliorum hominum molimina persequar, qui coacervandarum conservandarumque saltem in libris inscriptionum christ. curam gesserunt; Gregorius Terribilinius, romanus sacerdos, opus prelo paraverat cum hoc titulo: "Collectio veterum inscriptionum ad illustrandam romanorum Pontificum historiam adornata." Idque opus se adgressum fatebatur, adhortante Iosepho Blanchinio, a quo mediocrem inscriptionum acceperat numerum ex basilica ostiensi et ex Etruria comparatarum. Reliquas ipse Terribilinius descripserat ex lapidibus, aedium sacrarum musivis, codicibus denique librisque impressis. Sane opus Terribilinii lucem aspexisse non videtur; schedis tamen eius se fuisse usum Marinius in suis scholiis saepe demonstrat: quin ego Terribilinii quoque brevem operis prologum inter Marinii chartas videre me memini. Iosephus quoque canonicus Scalabrinius inscriptiones multas christ. in ferrariensi agro conquisiverat, lignoque excudendas curaverat, quas ego schedas in marinianis adversariis multas vidi. Alexius Pelliccia, qui in opere de ecclesiae politia T. III. rem lapidariam Christianorum diligenter tractavit, syllogen lapidum christ. in neapolitano regno superstitum vulgaturum se aliquando spondebat. A Benedicto quoque Bacchinio, clari nominis viro, inscriptionum christianarum thesaurum coeptum fuisse coacervari, testis est in litteris, quas ego legi, ad Marinium datis Angelus Mazza V.C. parmensis, qui hanc notitiam e scriptis Bacchinii iam demortui nactus erat. Neapoli iterum de vulganda

Aliae cogitatae collectiones inscriptionum christ.

christianarum inscriptionum sylloge cogitatum ante hos annos scio. Certe et ego nuper in publico regiae Parthenopes museo christianos lapides prostantes, sed oppido paucos, vidi; quare alios alibi extare necesse est. Ecce enim illos, qui erant Neapoli in secretario aedis S. Martini, diligentissima mauu descripsit, et cum rubrica ornatibus suisque formis ad Marinium transmisit V. C. Fr. Xaverius Gualtherius casertanus episcopus, vir omni laude maior, et in devexa aetate vividum adhuc splendidumque ingenium retinens.

P. Zachariae cogitationes de inscr. coll.

IX. Sed enim inscriptionum christianarum, quam a se curatum iri sperabat, collectionem nemo disertius delineavit, quam celeberrimus P. Fr. Zacharias (qui et earum magnum numerum in variis operibus protulit) cuius nuncium prodromum, seu suscepti operis descriptionem, heic ponere operae pretium est. Sic ergo ille in historia sua litteraria T. IX. p. 306. "Da questo libro (dal terzo tomo della Ro„ ma sotterranea) vogliamo prendere occasione di annunziare al pu„ blico una opera, che da molto tempo prepara chi fa questo estrat„ to (il P. Zaccharia). Il nostro autore (monsig. Bottari) accenna di „ voler dare una raccolta di molte cristiane iscrizioni più importan„ ti. Bellissima idea è questa; ma io (il P. Zaccaria) una più ampia „ collezione di tutte le antiche cristiane iscrizioni sino all'ottavo o „ nono secolo dell'era nostra vo da alcuni anni allestendo, e piac„ cia a Dio che a fine possa condurla. Non sarà intanto inutile cosa, „ che io tutto ne proponga a parte a parte il sistema, affinchè ed „ aiuti e lumi mi si somministrino da coloro, i quali di sì preziose „ memorie si trovano forniti, e desiderio si accenda ne' nostri stam„ patori di darla a luce. Dee dunque a questa raccolta dare co„ minciamento il bel libro di Onofrio Panvinio *de ritu sepeliendi* „ *mortuos apud veteres Christianos, et de eorumdem coemeteriis*, „ che mi trovo avere della edizione di Colonia A. 1568, con ampie „ annotazioni. A questo libro seguiranno due dissertazioni: nella „ prima si tratterà della lingua, in cui scritti sono gli epitaffi cri„ stiani, de' caratteri che vi si veggono, della ortografia, della in„ terpunzione, delle note croniche in essi usate, di alcune formo„ le più comuni nelle cristiane iscrizioni, e finalmente degli orna„ menti, tra' quali il primo luogo certamente aver debbono i va„ rii simboli, con che a' misteri della religione si alludeva da' pri-

„ mi fedeli. Nell' altra dissertazione metterannosi in veduta i dom-
„ mi della fede ed i riti santi, de' quali nelle lapide si trova men-
„ zione, aprendosi così a' teologi un nuovo fonte da difendere con-
„ tro gli eretici la dottrina cattolica. Quindi verranno le iscrizioni
„ in varie classi distribuite. Eccone l' ordine. CLASSE I. *Religio*
„ *in Deum.* CLASSE II. *Religio in sanctos.* CLASSE III. *Templa.*
„ CLASSE IV. *Templorum ornamenta, vasa sacra, idque genus*
„ *cetera.* CLASSE V. *Dies festi.* CLASSE VI. *Sacramenta.* CLAS-
„ SE VII. *Hierarchia ecclesiastica, ac primo romani Pontifices.*
„ CLASSE VIII. *Episcopi.* CLASSE IX. *Presbyteri.* CLASSE X.
„ *Ordines maiores.* CLASSE XI. *Ordines minores.* CLASSE XII.
„ *Monachi.* CLASSE XIII. *Laici.* CLASSE XIV. *Laici dignitate*
„ *praestantes.* CLASSE XV. *Artes atque officia minora.* CLASSE
„ XVI. *Leges ecclesiasticae.* Oltre gl' indici necessarii sul metodo
„ de' gruteriani, penso di aggiugnere 1. Un martirologio lapidario,
„ nel quale per ordine de' mesi distribuiransi i santi martiri nelle
„ lapide rammemorati. 2. Un lessico lapidario, nel quale si spie-
„ gheranno le parole e le formole che trovansi nelle lapide (per-
„ ciocchè solo brevi annotazioni porremo a luogo a luogo, quante
„ bastar possano a rischiarare il senso delle iscrizioni.) 3. Una rac-
„ colta delle dissertazioni, con le quali sono state particolari la-
„ pide cristiane dichiarate; come la dissertazione del Cotta sopra
„ l' iscrizione di Filacrio vescovo di Novara; la dissertazione del
„ P. Lupi sopra l' epitaffio di S. Severa; le dissertazioni fatte so-
„ pra la lapida d' Ilaro, alcune del P. Corsini ecc. „ (1)

X. Hi atque alii sine dubio plurimi facem praetulere Marinio in incipienda moliendave christianarum epigrapharum collectione: quod egregium opus omnibus denique numeris, si fieri poterat, absolvendum cumulandumque Marinius in se recepit; neque tamen vel publici iuris morte interceptus fecit; neque reapse, ut postea dicam, perfectum illustratum limatumque, quantum gravitas prolixitasque rei postulabat, reliquit. Est igitur marinianum inscriptionum christianarum ms. exemplar in quatuor ut dixi volumina distributum, quorum singulis Collectio Marinii.

(1) Idem Zacharias tres suas promiserat edituram dissertationes 1. *de dogmatibus christianis*, 2. *de sacramentis*, 3. *de hierarchia*; atque has doctrinas perpetua inscriptionum auctoritate confirmaturum. (Cancellar. de SS. MM. Simplicia et Ursa p. 100.)

paginis glutine adnexae sunt inscriptionum schedae, a primis ecclesiae saeculis usque ad decimum : quo in consilio et instituto praeivit Marinio Donius, qui reapse usque ad hunc terminum inscriptiones christianas a se collectum iri dixit in epistula encyclica, quam ad episcopos praecipue misit suppetiarum gratia impetrandarum (1). In his marinianis schedis inscriptiones maioribus litteris sunt exaratae (exceptis carminibus) atque interdum ad imitationem archetyporum efformatae : immo hae schedae quandoque typis sunt excusae, quippe quas Marinius e libris dissertationibusque impressis haud raro abscisas sibi vindicavit. Insunt etiam christiana symbola seu hieroglyphica, columba videlicet, agnus, pastor cum ovicula, Christi monogramma, palma, corona, vasa diversa, cruces, piscis, navicula, Daniel cum tribus pueris, atque Ionas. Insunt praeterea instrumenta artium varia vel martyriorum, ornatus vel aedificia, picturae multae, musiva, anaglypha, sigilla, diptycha eburnea, plumbei orbiculi, vitra picta, anuli, arae etc. Haec inquam figurata opificia in primo plerаque sunt volumine ; namque in sequentibus perraro apparent. Sane Marinius laudabiliter haec artium christianarum monumenta collegit, sed idem sibi atque aliis gravissimum obicem vel certe moram diuturnam ac prope perpetuam iniecit edendi operis inscriptionum : quum enim non sine his figuris curandum opus inspicienti cuique videretur, magnitudo impensae, et difficultas varii laboris cunctos deterruit, qui aliquando animum ad editionem forte converterant. Ego vero ipse his considerationibus valde permotus, edendi officium detrectassem, si certe aliquis opulentioribus adiumentis instructus in se provinciam recepisset; quod quum secus esset, planiorem deniqne viam ingredi statui, qua propositum attingere finem utcumque liceret. Itaque in primis quum litterarum formae maioris, quarum in edendis epigraphis sollemnior est usus, idonea copia carerem, decrevi exemplum sequi Fleetwoodi angli, qui suam antiquarum inscriptionum syllogen satis commodam atque probatam, et ab ipso Marinio omni fere in pagina commemoratam, communibus id est minoribus formis edidit tum latinis tum etiam graecis : quod typographicum tamen institutum nihil eius libro obfuit, quem manibus studiosi homines libentissime versant. Ceteroquin utrum id

(1) Apud Bandin. vit. et epist. Donii ep. XLV.

meum consilium reliquamque editionis rationem eruditis quibusdam vel Timonibus sim probaturus, qui nihil praeter sua vel familiarium suorum amant, valde dubito: neque tamen alienis iudiciis magnopere moveor, tum quia haud ignarus sum, facinora viventium gravatius, mortuorum gratius accipi, faveri praeteritis, invideri praesentibus, ut ait Fronto; tum quia nihil imperiosius necessitate est: cuius ego nutum secutus, monumenta quoque ficta vel picta praetermisi, exceptis aliquot christianis symbolis, cruce scilicet, ove, pisce etc. quorum formas metallo mihi effingendas curavi.

Artium monumenta omittuntur.

XI. Quamquam vero quam dixi necessitas hac in re satis me excusat, nihilominus ea sunt edendorum tot monumentorum incommoda, et quandoque etiam absurditates, ut omnino tali consilio temperandum mihi iudicaverim. Cur enim paucorum verborum causa, quae his monumentis impressa sunt, obiiciemus lectoribus quamlibet molem? Reapse Marinius in suam collectionem invexit cruces varias et magnas, quas Borgia aliique ediderunt; tabulam amplam foroliviensem, quam Cancianus; kalendarium marmoreum neapolitanum, quod Mazochius; picturas multas et amplas ac musiva urbanarum ecclesiarum quae Ciampinius, Alemannus, aliique; ambones, quos Rubeus atque Spretus; calices, coronas, clypeos votivos, alia donaria plurima, quae in tabulis aeneis cusa multi publicaverunt. Titulorum vero minorum capitula mariniana pictis, fictis, scalptis, plasticisque opificiis omnia constant. Ibi enim sunt monogrammata vel monocondyla innumera, gemmae, et plumbea sigilla, puta Ficoronii; vitra inaurata Bonarotii, maiores gemmae Victorii, eburnea diptycha Donati, lucernae et figlina Aringii atque Boldetti, muliebris mundus argenteus a Quirino iam Vicecomite illustratus, historiae Christi martyrumque eius late depictae. Quid ni vero basilianum quoque martyrologium cum litteratis innumeris picturis suis, cuius aetas ab aevo milliario vix abest, in censum veniat? Si ergo artium christianarum monumenta omnia, dummodo aliquam litteram inscriptam habeant, in nostram inscriptionum collectionem transferenda sunt, res meo iudicio operosa nimis geritur et prope exitus desperati. Illud denique ab hac sententia vel maxime dehortatur, quod ipsa monumenta veram formam in marinianis schedis non retinent. Nam sive ea scriptorio calamo

deformata sunt, rudes hae atque arbitrariae suut lineae quas nemo artifex imitari velit; sive etiam in aere cusa atque a diversis libris detracta, ne sic quidem veritati monumentorum satis consultum video: liberius enim haec quondam ab artificibus nostris exprimebantur et perfunctorie, quae nunc accurate et severe repraesentari solent. Quis autem cuncta haec monumenta late dispersa et inventu perdifficilia aut pessum data conquirere possit, et sub artis ac veritatis examen revocare? Mihi igitur epigraphas, detracto omni opificiorum ornatu, satius edere visum est.

Operis titulus et partitio.

XII Sed enim mariniani exemplaris diligentiorem adhuc imaginem exhiberi lectoribus aequum est. Eius quidem titulus est huiusmodi. *Inscriptiones christianae latinae et graecae aevi milliarii. Conlegit, digessit, adnotationibus auxit, Caietanus Marinus a bibliotheca vaticana, item a scriniis Sedis apostolicae.* Sequitur deinde *partitio operis.*

PARS I.

CAPUT I. Vota, precationes, divorum elogia, item nomina in lipsanothecis, fastus, cycli.

CAP. II. Arae, templa, aedes, fontes, donaria, cetera monumenta sacra facta data dicata restituta consummata.

CAP. III. Bona in commoda ecclesiarum donata legata.

CAP. IIII. Inscriptiones honori augustorum, regum, dynastarum.

CAP. V. Virorum et feminarum clarissimarum.

CAP. VI. Leges, aedificia, loca publica, privata.

CAP. VII. Tituli minores in ligno et in gemmis.

CAP. VIII. In auro et argento.

CAP. VIIII. In aere.

CAP. X. In plumbo.

CAP. XI. In ebore.

CAP. XII. In vitro.

CAP. XIII. In musivo et pictura.

CAP. XIIII. In opere doliari.

CAP. XV. Miscellanea inscriptionum incertarum sedium.

PARS II. (*)

CAP. XVI. Epitaphia martyrum.

(*) Partes operis a me paulo aliter in editione distribuuntur.

 Denique in quarti voluminis calce sunt *indices totius operis. CAP. I. Nomina divorum divarumque. CAP. II. Nomina pontificum maximorum. CAP. III. Nomina pontificum minorum. CAP. IV. Nomina augustorum, regum, item augustarum, reginarum. CAP. V. Nomina consulum. CAP. VI. Dignitates, honores, officia, artes, professiones, negotiationes. CAP. VII. Regiones, populi, urbes, loca publica, privata. CAP. VIII. Nomina propria virorum. CAP. IX. Nomina propria mulierum. CAP. X. Nomina virorum et mulierum in inscriptionibus calaritanis. CAP. XI. Index carminum latinorum graecorumque.* Iamvero ad hoc mariniani operis fidele speculum nonnulla adnotanda sunt. 1. Adnotationes Marinius non nisi inchoatas aut rudes, ut mox dicam, reliquit. 2. In operis partitione nihil

molestius editur quam capita illa titulorum minorum: nuda enim saepe verba, sine idonea sententia, leguntur: ego igitur partem hanc titulorum minorum universam interim praetermisi. Ad indices quod adtinet, ii sane perutiles sunt; sed tamen postremum carminum indicem Marinius sine effectu promisit; ceteri quia sunt accommodati ad manuscripti exemplaris paginas, quarum ratio et ordo in editione servari non potuit, reformandi scilicet erunt, statim ac universi operis profligata editio fuerit.

Adnotationes Marinii

XIII. Adnotationes, quas in operis titulo promisit Marinius, si certe tam ponderosas et doctas facere suscepisset, quam ad papyros, ad acta Arvalium, vel etiam ad Albaniorum epigraphas concinnavit, nullum ut arbitror scribendi finem fecisset. Ergo contrario instituto, nihil aliud saepe in scholiis posuit quam fontium, unde singulae inscriptiones dimanant, demonstrationes. Neque vero haec scholia inscriptionibus ipsis adtexta sunt, sed ea Marinius separatis in foliis et quidem imperfecta et rudi ratione scripsit: modo enim latine loquitur, modo lingua Italorum vulgari, modo utramque dialectum in eadem adnotatione permiscet: quae evidens demonstratio est, nondum his scholiis manum auctoris ultimam accessisse: quae quidem ego scholia paene fortuito inter eius chartas offendi. Saepe vero adnotationis loco nihil aliud dicit Marinius, quam *vedi la scheda*: sive quia illa inscriptio paulo prolixius eruditiusque illustranda erat, sive quia ipsam illustrationem in aliud tempus opportunitatemque differebat. Hae schedae mihi diu nusquam apparuerunt; itaque in meis animadversionibus saepe harum desiderium testatus sum. Postremo, absoluto propemodum hoc volumine, nactus sum schedarum latitantium indicium, cuius ductu eas demum reperi impolito opere ut cetera scholia scriptas, modo nempe vulgari lingua modo latina, et sine nexu orationis ut in lucubrationibus inchoatis fit. Itaque quod unum supererat, schedarum harum summas res aut praecipuas in voluminis calce scripsi, ne vel lumen epigraphis vel Marinio laboris sui gloria periret. Iam quum mariniana collectio paginas impleat 1025, scholiorum tamen descriptio nonnisi usque ad p. 375. pertingit: neque ulterius Marinium fuisse progressum, vacuae postremorum foliorum paginae satis testantur. Reliqua vero scholia in confusis imperfectisque tam vasti operis sche-

dis acu quodammodo conquirenda erunt. Porro haec scholia, in quibus plurimi appellantur auctores, a me ad fontes unumquodque suos conferri atque exigi aequum erat; id quod sane impigre in parte operis feci: cuius sedulitatis fructum tuli multorum sive in ipsis epigraphis sive in aliis errorum emendationes: verum postea partim libris Marinio familiaribus destitutus, partim meis occupationibus vehementius abreptus, in alienis adfirmationibus conquiescere coepi: quamquam signa certe arithmetica paginarum ex tot libris adnotatarum nutantia interdum ac mendosa subdubitabam vel potius deprehendebam. Sed enim hosce humanae conditionis infirmitatisque defectus, siqui sunt, bonitas aequitasque legentium non inhumaniter ut spero feret. Sane in multis editionis huius quaternionibus adnotationes quoque meas cum Marinii scholiis contexui; ita tamen ut litteris *Mr.* Marinium, litteris vero *A.M.* memet ipsum significaverim. Mox progrediente opere, Marinii ferme scholiis contentus fui, tum ob viri reverentiam, tum etiam ut tempus meum susceptis aliis impenderem lucubrationibus. Atque haec de ratione scholiorum dicta sufficiant.

XIV. Praefationem Marinius voluminibus a se in vaticana bibliotheca depositis nullam prorsus adiecit (1): de qua quum quaererem, nihil aliud reperi quam minutarum schedarum vernaculo sermone scriptarum quendam numerum nullo ordine, nullo nexu, nullumque corporis simulacrum adumbrantium. In his pertenuis speciei chartulis frustulisve (quae saepe sunt ex alienis epistulis vel scripturis quibuslibet detracta opisthographa) adnotabat per otium proque re nata Praefatio Marinii nulla.

(1) Ne quis suspicetur me hac in re quicquam dissimulare, en testimonium ex libello de vita et scriptis Caietani Marinii anno 1815. Romae apud Alanum impresso p. 114. *Non havvi in questa opera (delle iscrizioni cristiane del Marini) prefazione alcuna, e le iscrizioni sono riferite colla semplice indicazione del luogo, da cui sono desunte, senza che annotazione alcuna siavi aggiunta. Era bensì intenzione dell' Autore di farvi illustrazioni copiosissime, ma avvenne a lui, come a tanti altri uomini dotti, che molto scrivono, più disegnano di scrivere; frattanto sopragiunge la morte, e vani restano i loro ottimi disegni, o imperfette le opere loro. Il Marini aveva realmente incominciato a fare alle sue predilette iscrizioni cristiane delle illustrazioni diffuse, ed io ne viddi presso il di lui Nipote molti frammenti; ma la brevità della vita non gli permise di condurre a fine una opera sì grande.* Profecto ad praefationem quod adtinet, ego in schedis Marinii paulo amplius, quam auctor testimonii, reperi; neque tamen prorsus materiam tantam, quantam alii fortasse narraverunt, quorum adfirmationi haud equidem contradico, si de oculorum suorum iudicio loquuntur; meos tamen certe oculos multo hercle minus, idest nihil praeter vagas ac breves foliisque Sibyllae perturbatiores schedulas, vidisse scio.

vir doctissimus si quid ad praefationem instruendam videbatur aliquando profuturum: miscella sane ac prope nullius usus congeries, nisi certe ab eodem informaretur qui orditus fuerat: ipse enim pro suarum cogitationum norma ac ductu, ei demum rudi exiguaeque materiae, tamquam Deus in chao, spiritum sucum nervos ordinemque indidisset. Ceteroquin mihi has obiter chartulas lectitanti visus est Marinius in praefatione acturus de inscriptionum collectionibus variis et editoribus tum ethnicarum tum christianarum, deque harum fatis et vicissitudinibus ab heroicis ferme temporibus usque ad nos: quae tractatio quum duas partes complexura videretur, ego priorem omittendam iudicabam de ethnicarum vel miscellarum collectionibus, tum quia ab aliis, veluti Reinesio, Burmanno, Gudio, Muratorio, Saxio, Gorio, adornata satis videtur, tum quia a nostro argumento distantior est. Itaque christianae tantummodo classis collectionum qualemcumque notitiam e marinianis schedis aegre hausi, eamque intermixtis curis meis passim auxi, meisque verbis digestam sub huius prohoemii initio lectoribus obtuli, marinianis inquam saepe coloribus, penicillo meo. Praeterea de falsis suspectisve inscriptionibus dicturus erat Marinius, cuius rei plurima exempla apud celeberrimae famae libros sibi adnotavisse videtur; et de inscriptionibus certe calaritanis, deque Vitalis, Esquirri, atque Bonfantii circa has historica levitate locuturus, ut puto, erat: verumtamen de hac quoque labe docti alii verba fecerunt; immo et falsarum syllogen ob legentium cautelam admonitionemque, veluti Gruterus, Gudius, Finestresiusque, dederunt. Ego a Marinio disquisitionem potissime optassem de inscriptionibus, quae utrum ethnicae an christianae sint, dubitatur: quod sane incommodum neque a vaticana lapidum collectione, neque ab ipso Marinii opere, semper abest: quamquam in eius chartis mediocrem numerum inscriptionum reperi ab eo reiectarum quia christianae non videbantur. Fateor id quidem magni ac subacti esse iudicii, diuturnaeque peritiae atque laboris, nec sine multarum rerum cognitione (quae in Marinio abundabat) veluti formularum, et signorum quae saepe eadem in utriusque religionis castris militant, dictionum etiam, emblematum, atque siglorum, in dubiis huiusmodi certum denique aliquid posse constitui. Nam quis non rideat boni illius credulitatem viri, qui litteras *I·O·M.* lapi-

di inscriptas, prae foribus monasterii cui praeerat, interpretabatur *introitus omnium monachorum*, et non potius *Iovi optimo maximo*, ut in classe inscriptionum de diis ethnicorum passim legimus?

XIII. Quod si Marinius praefationem, vita comite, instruere potuisset, de peculiari quoque inscriptionum lingua dicturus erat, de idiotismis, de compendiis, de acrostichis, praecipueque de formulis plerumque christianis quidem, sed quae tamen in ethnicis quoque monumentis interdum occurrunt. Chartam, exempli causa, Marinii paulo longiorem reperi, in quam de Christi monogrammate meditationes aliquot coniecerat, quibus certe carere facilius poterimus, si tot illas de hoc argumento legerimus plurimorum eruditorum, qui in additamentis indicum Gudii p. 7. et 8. appellantur: tum aliam aeque fere prolixam schedam vidi in qua de sanguineo martyrum vase et de catacumbis nugabatur: verum neutra scheda ordinatum aliquid nedum perfectum continet: cumque antiquitatum christianarum scriptores nostri, veluti Aringius, Scacchius, Boldettus, Muratorius, Victorius, Gorius, Rosweidus, Blanchinius, Lupius, Mazochius, Bonarotius, Pelliccia, Trombellius, Lazarus, Georgius, aliique multi, et ipse pontifex maximus Benedictus XIV. in epistula ad canonicos bononienses (1) de his similibusque rebus abunde disseruerint, abstinendum mihi a marinianis his rudimentis putavi; quae ipse utique pro sua multiplici eruditione, proque inchoatis iampridem mentis propriae commentationibus egregie absolvisset, mihi vero perdifficile perque molestum ac taediosum erat alienas cogitationes serviliter persequi atque connectere. Atque eadem dicta sunto de variis etiam christianis symbolis in epigraphico regno obviis, de quibus ne veteres quidem siluerunt, veluti Tertullianus, Hieronymus, Augustinus, Prosper, qui de cruce, calice, et pisce, Clemens alex. qui de columba, lyra, navi, anchora, Eusebius et Paulinus qui de Christi monogrammate, aliquid dixerunt: verumtamen hanc materiam plenissime evolverunt Aringius R. S. lib. VI., Mamachius AA. lib. III: et ne alios auctores plurimos quasi ad pompam enumerem, symbola selecta quatuor

Coniecturae de praefatione Marinii.

(1) Bullar. eius T. IV. app. p. III.

supra viginti nuper recensuit et elegante dissertatione enarravit vir illustris atque doctissimus Fridericus Munterus danus (1). Sed certe in primo praefationis suae ingressu commendaturum late fuisse Marinium rem epigraphicam eiusque laudes sapienter praedicaturum, satis nisi fallor docent schedae; ego vero hanc praecipue partem libentius omisi, quia et res luculenter per se patet, et laudantium multitudine minime caret.

Natura operis mariniani.

XVI. Sed enim ante quam praefatione defungar, defendendus mihi quodammodo Marinius est adversus eos, qui quum falso praeiudicio ineditas christianorum temporum inscriptiones ab illo forte expectarent, nunc novas prae cognitis perpaucas vident: namque omnia fere Marinii scholia in hoc versantur, ut libros, unde singulae epigraphae ab eo desumuntur, nominent. Quid vero dicam? nisi quod ipse titulus operi a Marinio praepositus, pure demonstrat non esse hanc inscriptionum chr. publicationem sed collectionem. Marinius videlicet hoc soritico studii genere delectatus, iamdiu eiusdem dederat specimen volumine edito papyrorum diplomaticarum, quae item pleraeque omnes a maioribus nostris editae fuerant. Et tamen nemo cordatus est, qui magnam gratiam Marinio non habeat, propterea quod diplomata late dispersa, et saepe perperam edita, coniuncte demum atque emendatissime, non sine copioso commentario recudit. Quid? Arvalium acta et archiatrorum pontificiorum catalogum nonne alii eruditi antea vulgaverant? Quis tamen tali tantoque monumentorum horum illustratori Marinio maiorem laudem non tribuat, quam si primus ipse edidisset? Cumque Morcellius inscriptiones albaniae villae nudas omni ornatu in publicum emisisset, nonne Marinius, rogante ipso Morcellio, egregia sua supellectile eas postea convestivit, comites alias adiunxit plurimas, librumque gratissimum eruditorum manibus tradidit? Quamquam reapse labor colligendi inscriptiones christianas prope innumeras, in classes dispertiendi atque indicibus instruendi, longe gravior quam edendi reliqua monumenta, credendus est. Summa vero studiosis hoc mariniano labore suppeditatur commoditas, quia iam licet, tot libris iisque interdum valde raris omissis, in uno Marinii

(1) Symbola veteris ecclesiae artis operibus expressa. Hafniae MDCCCXIX.

thesauro universam simul christianam rem epigraphicam contneri. Quam ego utinam editionem cito absolvere possim! Certe inceptum laborem pro animi viribus proque opibus perurgebo. Nunc tamen ex triginta duobus quibus opus constat capitibus, octo dedi, id est quartam mariniani exemplaris partem; unde licet lectoribus de reliqua adhuc edenda planissime iudicare.

De classe inscript. martyrum.

XVII. Etsi autem de singulis huius operis partibus disputare non vacat, unam tamen praeterire indictam vix licet. Ex omnibus christianarum inscriptionum classibus, illa martyrum et praestantior fere ceteris est, et criticorum sacrorum lumen artemque desiderat: quam nunc ego disquisitionem pro tantae rei dignitate commovere vix queo, nedum apte contexere et consummare: alioquin haec praefatio, quae iam diu protrahitur, in immodicam molem excresceret. Satis igitur in praesenti fecero, si modo digitum ad indagandos cognoscendosque veritatis fontes intendero. 1. In primis quod adtinet ad ingentem martyrum multitudinem, sententia ecclesiae catholicae tam valide contra Dodwellum a doctoribus nostris propugnata fuit, veluti a Ruinartio in praefatione ad martyrum acta, et a Mamachio, qui ceterorum scriptis sollerter uti solet, in AA. christianis lib. II. 8, ut siquis praeterea hac super re digladiari velit, actum agere visurus sit. 2. Romam praecipue cruore martyrum christianorum redundasse et demonstravit late Boldettus in opere de coemeteriis, et inventa innumera cum indubiis passionis iudiciis corpora adserunt. 3. In romanis catacumbis, quae sunt praecipuae lipsanorum horum fodinae, numquam ethnicos, sed christianos tantummodo homines fuisse sepultos, evidenter aeque comprobavit Boldettus, ita ut omnis errorum sit sublata suspicio, et iam Basnagii, Gronovii, Burnetii, ac Missonii et similium dubitationes vel calumnias contemnere liceat. Nihilominus, nisi inscriptiones vel congrua signa adsint, commoveri a nobis Christianorum veterum corpora de suis locis non solent. Sane quod Christiani contaminari coemeteria sua profanorum corporibus non sint passi (quod hodie quoque catholica ecclesia summe aversatur) locus classicus S. Cypriani demonstrat in ep. 68, ubi lapso Martiali episcopo asturicensi inter cetera crimina obiicit, *quod filios apud profana sepulchra deposuisset*, *et alieni-*

genis consepelivisset. Ad quae verba Baronius ad an. 258. n. 4. ait: " illud est observandum (quod ad pristinos ecclesiae mores per- „ tinet) his verbis plane significari, Christianos a gentilibus sepul- „ chra discreta habere solitos, nefasque fuisse se illis post obitum „ commiscere, a quibus viventes abhorruissent: quae obsignasse „ voluimus ob aliquos leviter nimis dicentes, in Urbis coemete- „ riis una cum Christianis gentiles quoque sepeliri consnevisse; „ nam immane scelus id, ut vidimus, esse censebatur. „ Is autem mos, cum alias causas tum illam non ultimam habuit, quod Christiani haud se in sepulchris, ut ethnici, sed in coemeteriis, id est *dormitoriis* iacere dicebant, propter spem resurrectionis certissimam, quae profanis ad beatam vitam futura non erat. Hinc S. Hieronymus in funebri Lucinii laudatione (ep. 75) *neque enim mors*, inquit, *sed dormitio et somnus appellatur. Unde et beatus apostolus vetat de dormientibus contristari: ut quos dormire novimus, suscitari posse credamus, et post digestum soporem, vigilare cum sanctis.* Quod separationis studium eo demum processit, ut Christiani aliqui nonnisi in monosomo condi se voluerint, interpositisque diris, ut in lapide bibl. vat. Bonosa quaedam, vetuerint nequis alterum hominem super se poneret: unde et illud sive serium sive iocosum epitaphium Feliciani veronensis apud Grut. p. 1052. 8. qui se solitarium libenter iacere ait, ut in die censorio sine impedimento facilius resurgat.

Signa martyrii

XVIII. Iam de signis, quibus martyrum corpora discerni a ceteris Christianorum in antiquis coemeteriis possunt, varie a catholicis criticis disputatum fuit. Ut omnium severissimos nominem, Fortunatus Scacchius pontificii sacrarii olim praefectus et reliquiarum custos, opus nobile Urbano VIII. P. M. inscripsit cui titulus de notis ac signis sanctitatis beatificandorum et canonizandorum: in eo autem peramplo libro sect. IX. cap. 2. disquirit quodnam argumentum sanctitatis sumatur a coemeteriis et cryptis arenariis antiquis, aitque palmam, cruces, monogramma ☧, columbam, anchoram, haud certa esse martyrii signa, nisi alia conspirent adminicula, veluti instrumenta consepulta passionis, sanguinis vascula, aut cruenti panniculi. Passionis instrumenta intelligo gladios, lora plumbata, ungulas ferreas, fodiculas: nam fodiculas, non fidiculas, recte lectum est in vetere Isidori glossario; quam lectionem tue-

tur fodicularum forma, instrumentum scilicet ferreum (non funiculus) variis armatum aculeis ob suffodienda tum reorum tum martyrum viva corpora; cuiusmodi instrumentum in museo sacro vat. visitur, et in vulciensibus etiam Etruscorum sepulchris nuper repertum fuit; nisi id potius bustuarium est, fodicandis videlicet rogi ignibus adhiberi solitum. Sed enim Tillemontius H. E. T. V. p. 536, et Mabillonius it. italic. p. 141. certissimum martyrii signum illud esse pronunciant, si vetus inscriptio adsit, quae rem apertis verbis adfirmet. Verum enim vero id demum testimonium est, non indicium. Et paucas sane inscriptiones diserte martyrii vocabulum prae se ferre Mabillonius in epistula mox citanda dixerat, et Boldettus etiam confessus fuerat; nunc vero qui collectionem nostram (neque martyrum tantummodo classem, sed alias quoque tum editas tum edendas) attente legerit, ingentem lapidum numerum martyria nominatim testantium inveniet. Idem autem Mabillonius in prolixa celebri epistula de SS. ignotorum cultu, quam sub Eusebii romani larvato nomine edidit, tum secundis curis castigatiorem effecit, post multa severe dicta, sanguinea tamen vascula pro certis martyrii argumentis habet. Neque est cur Tillemontio loc. cit. scrupulus oboriatur, propterea quod sanguinea vascula in sepulchris etiam parvulorum deprehendantur, quorum innocens aetas a persecutione tyrannorum plerumque tuta videtur. Etenim plurimos pueros martyrium fecisse, prolatis in medium omnigenis antiquorum temporum monumentis demonstravit pontifex maximus Benedictus XIV. in luculenta ad Ben. Veteranum fidei promotorem epistula, Romae anno 1755. impressa, quam harum rerum studiosos legere necesse est, nec non in opere de C. SS. lib. I. cap. 14: idemque argumentum docte Balutius attigit in suis ad Cypriani epistulam 77. animadversionibus. Nuperius autem nonne in laponia multos pueros, perseverante erga ecclesiam Dei gratia, martyrii palmam adeptos scimus? Postremo inter severos criticos appellandus est Muratorius, qui in antiquitatibus italicis medii aevi T. V. dissert. 58. quae est de Christianorum erga sanctos post declin. imp. rom. veneratione, coemeteriorum christianorum symbola et reliquam huiusce generis materiam latissime pertractavit; eoque demum recidit, a Boldetto patrono palmae recedens, ut sanguinea tantum-

modo vascula veluti indubia martyriorum testimonia agnoscat : quod sane sanguinis testimonium concordes admittunt sacri antiquarii, veluti Aringius R. S. lib. III. 22, Lupius epitaph. S. Sev. p. 31. sqq., Blanchinius H. Q. T. I. part. 2. p. 199. et 200, Trombellius de cultu SS. ed. Bonon. an. 1741. T. II. part. I. p. 4. sqq. et p. 168, Bonarotius in praef. ad vitr. p. XI., in primis vero Boldettus qui in praedicto opere de coemeteriis nullum rei confirmandae argumentum praetermisit ; et nequis haec cruenta vasa miretur, dubitationem sustulit demonstrato veterum Christianorum studio colligendi conservandique martyrum sanguinis. Fabrettus vero inscr. p. 556. chemicum etiam Leibnitii experimentum narrat, quo sanguinis veritas adserta est. Atque his coronidem quodammodo imponit Benedictus pontifex, qui lib. IV. cap. 27. fin. disputationem ita concludit : " His consonat praxis eorum, qui modo praesunt cruendis „ corporibus e catacumbis ; a Nobis enim interrogati dixerunt, se „ solam palmam non habere pro sufficienti signo martyrii, sed to„ tum fundamentum a se constitui in vase sanguine tincto. „

Regulae crebrae.

XIX. Hactenus de martyrii signis. Quid autem de cautela, quam extrahendis romana humo sacris ossibus, fideliter custodiendis, prudenterque distribuendis, adhiberi scimus? Eius rei complures regulas Benedictus pontifex lib. cit. cap. 28. recitat, easque decreto praecessoris sui Clementis X. firmat. Ego insuper exterorum hominum atque ignarorum in gratiam aio, effodiendis martyrum coemeteriis, iudicandisque divorum lipsanis, praeesse Romae purpuratorum patrum speciale concilium, itemque Pontificis maximi card. Vicarium, et apostolici sacrarii praefectum, nec non sacrarum reliquiarum custodem (quod munus aeternae famae viri gesserunt Scacchius, Boldettus, Marangonius, atque Fabrettus) cum idoneorum administrorum cohorte ; quorum religiosam severitatem, doctrinam, prudentiam, veritatisque amorem, neminem non suspicere aequum est. Sunt item apud nos conscripti tractatus, leges, ac methodi, puta Scacchii, Bruni, Laderchii, quominus a recto tramite quispiam discedat : quae si leges omni tempore et ubique gentium servatae fuissent, disquisitio Ferrandi reliquiaria nata non esset. In his igitur rebus si romanos homines, pios dico atque prudentes, extraneis quibusvis, nedum heterodoxis, antetulero, eorumque iudi-

cia in primis secutus fuero, id aequo me iure facere semper putabo. Itaque et Marinius recte prudenterque fecisse mihi videtur, cum in classe martyrum illos quoque omnes conclusit, qui ob calicem sanguinolentum sepulchris adpositum martyrum in numero habiti sunt.

Curae editionis.

XX. Liceat mihi in extrema praefatione meum quoque laborem commemorare, qui hanc hercle editionem ante complures annos adgressus sum, mox quadriennio fere intermisi, alienato propter taedium et difficultates varias animo adversus eam fui, iterum in manus sumpsi, et abiectis prioribus editionis meae quaternionibus, qui ferme scholiis carebant, ratione nova et eruditiore librum adornavi: neque vero inscriptiones tantum edidi, sed saepe cum archetypis contuli, multas perdifficiles lectu quas Marinius vetustis formis expresserat explicavi, distinctionem et interpunctionem cunctis appinxi, romanam urbem eiusque templa, id est sedes inscriptionum, ἀκριβείας causa non semel concursavi, (de qua re p. 40. locutus sum) librorum struem pervolutavi, menda plurima sustuli, Marinii scholia recensui nec raro latina feci sententiisque interpositis conglutinavi, typothetarum molestissimae operae praefui, impensas denique omnes toleravi. Quin adeo epigraphas quoque aliquot Marinio incognitas addidi; kalendarii gothici fragmentum, a me Mediolani editum, quod liberiano et chartaginiensi kalendariis suppar aetate est, quae duo antiquissima hactenus habita sunt, et quaedam alia monumenta ex codicibus protuli; kalendarium lat. neapolitanum cl. Mazochii multis in locis reformavi; codicem palatinum perpetuo contuli, eiusque paginas, quod Marinius non fecerat, adnotavi; scholia denique multa de penu meo subtexui. Sed peculiarem, ut reor, mentionem postulat insignis et maximus lapis annonarius stratonicensis, qui diu post obitum Marinii romanae urbi innotuit, atque a me post aliorum eruditorum primas curas neque segniter neque impatienter declaratus est, totusque textus ad veriorem archetypi lectionem revocatus: quod sane monumentum a pag. 296. usque ad p. 315. spatiositate sua pertingens, in hac magna inscriptionum silva tantum fere eminet, quantum lenta solent inter viburna cupressi.

DE SECUNDA VOLUMINIS PARTE.

Codicum manu scriptorum, qui in Europae bibliothecis custodiuntur, impressi iamdiu catalogi in eruditorum usu versantur. Quis anglicanarum bibliothecarum coniunctum syllabum, quis parisiacos catalogos, lugdunenses, matritenses, batavicos, vindobonenses, mosquenses, bavaricos aliosque germanicos multos ignorat? Atque hi quidem trans Alpes praecipui; quorum honori Italia non cedit: etenim taurinenses, venetos, patavinos, veronenses, et florentinos numerosissimos codices, praeter alios aliarum urbium familiarumve plurimos, in impressis catalogis novimus: et nunc Neapoli etiam tum latini tam graeci codices ad communem notitiam beneficio typorum delati sunt. Atque horum catalogorum in publicam lucem deductorum quanta et quam patens utilitas sit, dum clausae bibliothecarum opes, quasi fruges ex horreo, ad alimoniam studiorum protrahuntur, praedicare nil interest. Mihi igitur, ut inceptam a praecessoribus meis orientalium codicum, qui in vaticano palatio sunt, notitiam absolvam, post descriptos in superiore volumine arabicos, nunc aliarum orientis linguarum codices, supplementi veluti loco, persequi libet. Nam vaticanos syriacae linguae codices quinquaginta septem supra ducentos clarissimi viri Iosephus et Stephanus Assemani, duobus grandibus voluminibus anno MDCCLVIII. et IX. Romae impressis, descripserunt. Sed ecce ducenti alii syriaci codices, ex hereditate ac bibliotheca praedictorum duumvirorum coëmpti, in bibliotheca vaticana servantur; quorum catalogum, brevem sane et latinis tantummodo litteris exaratum, praedicti Assemani manu sua scriptum reliquerunt: vix enim ego dubito quin ab ipsis reapse codicum dominis haec descriptio, quamquam duplici manu confecta, processerit. Ergo hanc reliquam syriacorum codicum partem haud diutius impressi catalogi honore carere patior: immo et indicem quem Assemani non confecerant, attexendum curo. Iam et hebraicos codices CCCCLIII. praedicti Assemani duo, primo in tomo catalogi sui Romae item anno MDCC LVIII. et IX. divulgato, cum erudito orbe communicarunt. Sed enim post illud tempus, octoginta circiter alii in vaticanos plu-

teos delati sunt codices Hebraeorum lingua conscripti, quorum brevissimam saltem notitiam evulgare nunc placet. Aethiopicorum bibliothecae vaticauae manuscriptorum syllabum plane ieiunum et vix luce dignum Vanslebius olim apud nos confecit, ut certe existimant Assemani. Hunc ego typis sic committo, ut multo accuratiorem aethiopicorum codicum notitiam me aliquando traditurum non desperem. His subtexui slavicorum, indicorum, sinensinmque, qui penes nos sunt, mss. codicum recensionem. Deinde copticae linguae manuscriptorum catalogum ab alterutro vel utroque simul Assemano diligenti studio elaboratum (priscus enim kirkerianus apud nos neglectus iacet) prelo subieci, eiusdemque indicem concinnavi. Et danus quidem Zoëga in suo perdocto catalogo cum borgianis copticis vaticanos etiam plerosque immiscuit; nihilo tamen minus vaticana series peculiarem distinctamque notitiam postulabat. Post codices copticos commode collocavi Iosephi Assemani luculentam disputationem italico sermone scriptam, in qua de Coptorum gente, et de recta apud illos sacerdotalis ordinis collatione, pro sua eximia ac prope incomparabili sapientia disserit: quae sane lucubratio quaestionibus theologorum gravissimis de re sacramentaria, et ecclesiae graecae orientalisque ritibus atque historiae lucem plurimam impertitur. Ibi etiam pontificalis libri Coptorum, quem Kirkerius mendose admodum latinum fecerat, partes haud modicas Assemanus peritius interpretatur. Postremo codicum armeniacae linguae vaticanorum notitiam posui, quam perdocti armenii monachi Congregationis venetae a reverendo Mechitario institutae roganti mihi elaborarunt; ego vero latinam feci: nam noster antiquus armeniacorum codicum syllabus parum oppido bonae frugis habebat.

TABULAE EXCUSAE EXPLICATIO.

Ad specimen lapidum christianorum delegi sex, qui bibliothecae vaticanae parietibus inter alios adfixi sunt et imaginibus aliquot rudi arte exornati.

I. Habet imagines Adami et Evae, Pastoris boni cum ovibus, et Danielis nudi orantisque inter duos leones; quas ipsas imagines cernere licet etiam in prima vitrorum sacrorum tabula a Bonarotio editorum, cuius commentarium legere pretium operae erit. (Mirum quippe, quomodo res adeo tenuis atque in speciem vilis, cuiusmodi ea vitrorum fragmenta sunt, summo viro explicandae eruditionis innumerae et optimae occasionem praebuerit.) Adest etiam delineatio villae. Ante aedes paulo nobiliores dominus sedet stolatus; deinde tugurium rusticum; bubulcus flagello boves territans; servus rusticus eos caula veluti concludens; alius iunctis tauris, *nudus* ut ait poëta *arat*. Denique catelli atque gallinae. Pro villae domino cogitaveram primo de Orpheo plectrum tenente qui beluas sono mulceret. Et sane Orpheum inter symbola christianorum monumentorum numeratum scio, deque eo doete Aringius loquitur R. S. lib. VI. 21; verumtamen in hoc lapide ornatus eius ab illo nimis differt, quem in vaticano Virgilio vat., et apud Bottarium R. S. T. II. tab. 63. et 71. spectamus. Epigraphe *vibas* (*vivas*) *Pontia in aeterno*. Littera *I.* voc. *Pontia* latet in *A.* oblonga.

II. Petrus et Paulus apostoli, quos inter Christi monogramma. Lapis inventus in coemeterio S. Hippolyti, quem rudi ultra rei veritatem opere exhibet Boldettus p. 193, cum alia quoque epigraphe, quae apud eum legitur, et in lapide adhuc superest.

III. Deipara sedens cum puero Iesu in gremio. Retro Iosephus coniux. Stella imminet. Coram Magi tres cultu barbarico, cum pileis phrygiis et palliis, qualis est oratorum troianorum ad Latinum regem habitus in Virgilio vat., qui pariter eodem corporum gestu munera offerunt, ut heic Magi: quorum obsequium in christianis monumentis exprimi solitum occurrit etiam apud Spretum inscr. Ravenn. T. I. tab. VIII, et apud Aringium in sarcophagu R. S. lib. III. 22. T. I. p. 617; et saepe alibi; deque ea re late disserit idem Aringius op. cit. lib. VI. 2. Legendus insuper elegantissimus Bonarotius vitr. tab. IX. fig. 3. p. 68 — 71.

IV. Titus Eupor (seu Euporistus) puer decennis manibus elatis, qui est orantium in christianis lapidibus habitus. Columbae seu pulli cum ramis.

V. In hac inscriptione tertius apparet Merobaudis consulatus cum magno Theodosio iterum consule, id est anno 388. Erat autem incognitus hactenus hic tertius Merobaudis consulatus: namque et Muratorius in annalibus Italiae ad hunc annum adnotat cum Idatio, Cynegium Theodosii collegam mortuum esse in consulatu mense tertio; sed quisnam ei suffectus fuerit, non dicit: nunc vero cognoscimus suffectum Cynegio fuisse Merobaudem. Item in inscriptione occurrit vocabulum *innoca* lexicographis fortasse adnotandum, nisi forte malent iudicare mendum fabrile pro *innocua*.

VI. Puer Axungius sexennis orans manibus passis, et tamquam ad Dei conspectum admissus admirans. Superne Christi monogramma, inferne columba cum ramusculo, quae avis innocentiae aeternaeque pacis index videtur.

INSCRIPTIONUM CHRISTIANARUM

PARS I.

CAPUT I.

VOTA, PRECATIONES, DIVORUM ELOGIA, NOMINA IN LIPSANOTHECIS, FASTUS, CYCLI.

1

Romae in basi statuae Constantini magni, quam ipse longam hastam in modum crucis manu dextra sustinentem, in celeberrimo urbis loco collocari iussit. Euseb. vit. Const. I. 40.

[Imp. Caes. FL. Constantinus maximus
triumphator P. F. aug.]
hoc salutari signo
quod verum fortitudinis argumentum est
urbem vestram tyrannico iugo
liberatam servavi
S. P. Q. R. in libertatem asserto
pristinum decus nobilitatis splendoremque restitui (1).

(1) Hanc inscriptionem posuerat quintam in collectione sua ms. Marinius; ego vero feci primam; tum quia quae Marinio prima est (nunc p. 3. 1.) ne christiana quidem fortasse est, ut postea dicetur; tum quia romanae urbi magis honorificum et gratum fore mihi videbatur si hac insigni Constantini magni epigraphe volumen exordirer. Ceteroquin in lapidibus haud extat nunc haec inscriptio; verumtamen Eusebius vit. Const. l. 40, ex eoque chronicon alex. olymp. 273. testantur latina lingua iussu Constantini positam fuisse; ipse vero Eusebius graece recitat sic: *τούτῳ τῷ σωτηριώδει σημείῳ, τῷ ἀληθεῖ ἐλέγχῳ τῆς ἀνδρείας, τὴν πόλιν ὑμῶν ζυγοῦ τυραννικοῦ διασωθεῖσαν ἠλευθέρωσα· ἔτι μὴν καὶ τὴν σύγκλητον καὶ τὸν δῆμον Ῥωμαίων τῇ ἀρχαίᾳ ἐπιφανείᾳ καὶ λαμπρότητι ἐλευθερώσας ἀποκατέστησα.* Variat chronicon alex. *ἀπὸ ζυγοῦ δουλείας τοῦ τυράννου Μαξεντίου.* Ergo latina verba huius inscriptionis recentiorum hominum sunt, eaque sane variant v. gr. apud Baronium ad an. CCCXII, et apud Eusebii chronicique alex. interpretes. Marinius sequutus erat valesianam Eusebii interpretationem, ita tamen ut titulum *imp. caes.* etc., qui deest in graeco textu, suppleverit ex Panvinio de VII. urbis eccl. p. 203, recteque transtulerit ad initium inscriptionis verba quae Panvinius in calce collocaverat. Ego titulo addidi *triumphator*, admonente chronico alex., in quo legitur *νικητής*. Verba etiam aliquot in aliorum latina interpretatione immutavi, ut graeco exemplari premius insisterem. Porro Nazarius in paneg. cap. XXXI. de Constantini adversus Maxentium triumpho loquens, videtur prae oculis habu-

1

Romae olim in basilica vaticana in cruce aurea, quam magnus Constantinus imposuit tumulo s. Petri, litteris nigellis. Anastas. cap. XXXIV.

Constantinus· aug· et Helena· aug·
Hanc· domum· regalem·
simili· fulgore· coruscans·
aula· circumdat (1)·

2

Schema crucis argenteae inauratae et gemmis distinctae, cum insigni particula crucis ipsius dominicae, ex Iustini iunioris imp. et Sophiae coniugis dono Romam missae. Extat adhuc in basilica vaticana.

Ligno quo Christus humanum subdidit hostem
dat Romae Iustinus opem et Socia decorem (2).

3

Ravennae in tecto veteris baptisterii crux marmorea.

✝ De donis Dei et sce Marie
Felex et Stefanus optulerunt
temporibus DN Theodoro
apostolicum (3).

isse nostram inscriptionem. Sic enim loquitur: *non agebantur quidem ante currum vincti duces, sed incedebat tandem solata nobilitas: non coniecti in carcerem barbari, sed educti e carcere consulares: non captivi alienigenae etc. sed Roma iam libera* etc. Item auctor anonymus panegyrici in eundem Constantinum cap. XX. de Constantino post victoriam ingresso urbem ait: *quid ego de tuis in curia sententiis atque actis loquar, quibus senatui auctoritatem pristinam reddidisti?* Sic loquitur etiam Eusebius lib. cit. cap. XLI. — A. Maius.

(1) Anastas. in vit. s. Silvestri tom. I. p. 92. ed. Vign. — In aliis codd. est *cum Helena* et *regali fulgore coruscantem*; item *regali aulae simili fulgore coruscantem circumdat*; item *regali simili fulgore*. Panvinius de VII. urb. eccl. p. 40. habet *regali coruscantem auro circundant*. Vegius de reb. antiq. basil. vat. lib. II. 3. in cruce tantummodo scriptum ait: *Constantinus aug. et Helena aug.* (et sic Mallius apud Bolland. iun. tom. VII. p. 38. Vide etiam Torrig. p. 49; Blanchin. Anastas. tom. I. p. 42. Ciampin. de sacr. aedif. p. 42.) ita ut alia verba in alia fortasse (immo credibiliter M.) basilicae parte scripta fuisse videantur. Ceteroquin inscriptio sic integra legitur etiam apud auctorem vitarum pontiff. editarum a Blanchinio in prol. ad Anast. tom. IV. p. V. Videsis demum quae aiunt Blanchinius aliique in adn. ad vit. s. Silvestri. — Caietanus Marinius.

(2) De hac cruce atque inscriptione, quoniam extat copiosus Stephani Borgiae commentarius, satis consultum studiosis videtur. Versus autem secundus felici sane coniectura corrigitur scribendo *sociatque*; sed quis erratum fabrile credat et *socia* pro *sociatque*, vivente tum, immo et donum coniunctim mittente, regina Iustini coniuge? — A. Maius.

(3) Beltramus *forastiere in Ravenna* p. 32. Iam Theodorus archiepiscopus obiit anno Christi DCLXXXIX. Spret. hist. Raven. T. II. part. I. p. 309. Mr.

1

Veronae in museo publico, olim prope S. Euphemiam in cippo.

Deo mag-
no aeterno
L. Statius Di-
odorus quot
se precibus
compotem
fecisset
V· S· L· M· (1)

2

Aquileiae repertus lapis anno 1731. in viridario sanctimonialium.

Deo
aeterno
pro salute
L. Comat.
Dionysi
Clodia
Chrisa
V· S· L· M· (2)

3

In templo grumentino provinciae Lucaniae.

D. O. M. imp. M. Flavio Valer. Consant. (4)

4

In cruce aenea, quae fuit olim in basilica Ostiensi, in ara principe.

CRUX (4)	Romanorum victoria· Romanorum arma. Romanorum salus. Romanorum fortitudo.	CHRISTUS	Imperat in saecula. Regnat in aeternum. Dei filius vincit· Iubar regni Romanorum.

Stephanus iunior papa fecit (5).

(1) Christianam esse hanc inscriptionem atque omnium christianarum antiquissimam contendit Maffeius M. V. p. 178. 1. et Var. ill. p. 163. Vide et Blanchinium hist. eccl. demonstr. tom. II. p. 197; Bertolium AA. Aquil. p. 329; Mamachium orig. tom. III. p. 17. aliosque. Muratorius AA. med. aev. T. V. p. 43. praedictis subscribit; sed idem contra num potius ethnica sit, subdubitat inscr. p. CVI. 6. Res sane videtur incerta; nam palma quidem cum corona in ethnicis inscriptionibus interdum occurrit v. gr. apud Boldettum coem. p. 218. et p. 444. et Murator. inscr. p. 1424. 1., item in vaticanis atrii iuliani, ubi semel etiam anchora est. Idem Boldettus p. 459. hanc ipsam inscriptionem inter ethnicas habet. Tum ipse Marinius in suis schedis duas profert a se exscriptas ethnicas inscriptiones cum corona palmaque; unam quidem in suburbano Capizuchiorum, alteram in cavaedio monast. S. Pauli. De palma diu Muratorius AA. med. aev. T. V. p. 33. sqq. multo plura rei exempla congerens; cuius sententiam non improbat Ben. XIV. de can. SS. lib. IV. cap. 27. fin. Formula *Deo aeterno* extat apud Gruterum p. IV. 5. in inscriptione sine dubio ethnica, quia sequitur *deabusque*. Tum et epitheton *magnus* datur diis gentilium v. gr. act. ap. *magna dea Diana*, et in lapidibus *magnus deus Iupiter*. Vide Brissonium form. p. 72. Haec partim e scholiis Marinii. — A. M.

(2) Bertolius AA. Aquil. 329. qui et christianam existimat. Muratorius p. CVI. 7. scribit *Comati* at *Chrysa*. Mr.

(3) Apud Ughellium ital. sacr. tom. VII. p. 493. Mr.

(4) Perperam deest vocab. *crux* in ms. Marini.

(5) Margarinius n. 487. ex Panvinio lib. cit. p. 77. qui refert ad Stephanum II; Murator. p. 1944. 5. cui missa fuit a Blanchinio. Severanus autem p. 391. ait adhuc extare, spectareque ad Stephanum III. In nummis antiquis regum Galliae legitur *XPC vincit. XPC regnat. XPC imperat*. V. Cangium voc. *moneta*. Stephanus II, qui et III, sedit ab an. 752. ad 757. Confer etiam Gretserum T. I. oper. p. 222. Mr. — Ego observo persimilem crucis laudem apud Eusebium vit. Const. I. 40. — A. M.

1

In cruce marmorea quae est in aede s. Iulianae castri Butrii in agro bononiensi.

In· n̄· dni· nri· IHV· XPI· tempore· dnn̄· Hludovvicus· et Hlotarius. eius· filio· an· imperii· eorum· XPO· iuvante· quarto· decimo et sexto. die octavo· me· novemb· per· ind· sexta· (1) Petrus· presbiter· fieri· roga·

2

Oveti in cruce aurea, quam rex Adefonsus dono dedit templo s. Iacobi.

Hoc signo vincitur inimicus; hoc signo tuetur
pius. Ob honorem sancti Iacobi apostoli
offerunt famuli Dei Adefonsus princeps
cum coniuge Scemena regina· Hoc opus
perfectum est in era DCCCC. (2) duodecima. (3)

3

Ibidem in cubiculo, quod sanctum dicitur, extat crux aurea ingentis magnitudinis, operis pulcherrimi, et pretii ex gemmarum multitudine immensi, cum hac a tergo litteris aureis prominentibus epigraphe.

Susceptum placide maneat hoc
in honore Dei quod offerunt
famulus Christi Adefonsus prin–
ceps et Scemena regina.
Quisquis auferre haec donaria
nostra praesumpserit, fulmine
divino intereat ipse.
Hoc signo tuetur pius. Hoc sig–
no vincitur inimicus. Hoc opus
perfectum est, concessum est
sancto Salvatori Ovetensis se–
dis; et operatum est in castel–
lo Gauzon anno regni nostri
XVII. discurrente era DCCCCXVI. (4)

(1) Id est an. DCCCLXXXVII, uti adnotat Muratorius inscr. p. 1924. 7. Vide eundem AA. m. aev. T. V. p. 554. — Mr.

(2) Perperam in ms. Marinii *DCCC.* — A. M.

(3) Morales chron. lib. XV. 5. — Mr.

(4) Morales in fine operum s. Eulogii cordub. p. 131, et chron. XIII. 38. XV. 9. Item Mariana hist. Hisp. VII. 16; denique Baronius T. XV. p. 335. Videsis etiam historiam Lucae Tudentiae, et Bosium cruc. triumph. p. 614. Mr. — Perperam ergo apud Marinium *DCCCXVI.* — A. M.

1

Ibidem in simili cruce angelorum nuncupata.

Susceptum placide maneat hoc in honore Dei;
Offert Adefonsus humilis servus Christi.
Quisquis auferre presumpserit michi,
Fulmine divino intereat ipse.
Hoc signo tuetur pius.
Hoc signo vincitur inimicus.
Nisi libens ubi voluntas dederit mea.
Hoc opus perfectum est in era DCCCCXVI (1).

2

Venetiis in s. Iacobi de Rialto in pariete exteriore maioris sacelli.

Sit crux vera salus
huic tua, Christe, loco (2).

3

In tabella ex ebore, in lipsanotheca canonicorum civitatis Foriiulii (pacem vocant.) Supra crucis latus transversum orbes duo visuntur: in utroque figura hominis cum face, solis nempe et lunae symbolo, uti adiecta ibi verba ostendunt.

IHS· Naza· rex Iude
Ursus dux fecit.

Heic Crucifixi imago.

M̄· en fil̄· tuus — Āp· ecce M̄· tua

heic virgo Maria. — *heic s. Ioh. ev.*

Ursus dux (3) fieri pcep.

(1) Ms. perperam Marinii *DCCCXXVI.* — A. M.

(2) Extat in tom. VII. p. 40. memor. Valvasensis. Legere item licet: *sit crux Christe loco huic tua vera salus.* Item: *vera salus sit crux huic tua Christe loco.* (Sub cruce legitur: *Hoc circa templum sit ius mercantibus aequum: Pondera nec vergant nec sit conventio prava.*) Huiusmodi lectiones multiplices in variis medii aevi monumentis fieri posse exploratum est. V. gr. apud Blancolinum eccl. Veron. T. III. p. 72. extat inscriptio quae quaquaversus lecta idem valet.

SATOR
AREPO
TENET
OPERA
ROTAS — Mr.

(3) De Rubeis monum. Aquil. p. 326. Muratorius p. 1961. 10. Bonarot. vitr. p. 267. — Mr.

1

Romae in s. Mariae in porticu, in lamina argentea sculpta est crux. In superiore perpendicularis hastae parte legitur.

De ligno
crucis
Dni. de
veste
sca Ma-
ria. (1)

2

In hasta recta est protome Virginis et nomen MATER; *in sinistro latere protome s. Iohannis et litterae* S. IOHS; *inferne* RELIQUIAE.

S. Petru (sic)
et s. Pau-
lus· sca Barba-
ra GG (2)
aurifes
serbus
De· ser-
bus Dei.

Pone supradictam laminam (inscr. 2.) crux alia insculpta visitur. Superne et inferne haec epigraphe.

GG· AVR· cu. Benedicta coniuge mea.

3

In s. Mariae ad Pulianum *dictae, intra aediculam s. Nicolai prope rudera herculanensia, in umbilico veteris sarcophagi, sequiore nevo usui sacro addicti, sustinendae scilicet anticae altaris parti.*

Crux adoranda per quem (sic) inluminatus
est totus mundus.
Ἐγὸ (sic) Ἰοάνης καὶ Μάρου ἰδηφικάβημους (3).

4

Bononiae in aedibus academicis parva tabella, bonis litteris.

✝ Christus ✝ rex
✝ venit ✝ in ✝ pace
✝ et ✝ Deus ✝ homo
✝ fatus (sic) ✝ est ✝ (4)

5

Nubilariae dioeces. pisaurensis in domo quondam Urbinatium ducis.

Christus rex gloriae
venit in pace; Deus
homo factus est; verbum
caro factum est·

6

Romae in museo collegii romani ex aere.

IHS XPS salbator mundi
primus et nobissimus
agnus Di qui tullit
peccata mundi
miserere nubis amen. (5)

(1) Vide Borgiam de cruc. velit. p. 204. Mr.

(2) Nempe *Gregorius*. De hac quoque inscriptione videsis Borgiam de cruce velit. p. 204. Mr.

(3) Rosin. dissert. isagog. I. tab. 1. Mr.

(4) Harduin. oper. select. p. 648; Biancolin. eccl. Ver. T. III. p. 199. Mr.

(5) Exscripsit Agincurtius. Mr.

1

Romae in museo vaticano.

✝ XPS· rex ✝
✝ venit· in· pace· ✝
✝ et· ✝ Deus homo· ✝
✝ factus· est ✝

2

In aede s. Georgii in Velabro muro affixa, intrantibus parte laeva.

✝ ·XHS· rex· ✝
✝ venit· in· pace· ✝
✝ et· Deus· homo· ✝
✝ factus· est· ✝

3

Urbini in palatio ducali in pariete post theatrum.

✝ Iesus ✝
XPS rex glorie venit in pace
et Deus homo factus est
et verbum caro factum est.

4

Polae in monasterio s. Theodori.

Dictione· g- (sic)
nitoris mei
Iohannis ego
Sergius cu
coniuge me-
a Antonina
vel Passi-
vo filio ha-
nc crucem
optulimus
beate Ma-
rie semp· (1)
. . . .

5

Constantinopoli in columna historicis caelaturis ornata.

IC ✝ XC
NI ✝ KA (2)

6

Treviris in cruce marmorea.

Ob (3) memoriam signorum crucis quae celitus super homines venerant anno dominicae incarnationis DCCCCLVIII· A· vero episcopatus sui secundo Henricus archiepiscopus trevirensis me erexit. (4)

(1) Carlius AA. Ital. T. III. p. LVIII. LXII.

(2) Cangius Cpol. chr. p. 79. Bandur. AA. Cpol. p. 381. ed. Ven. Vide Pocock. inscr. p. 66. n. 1. Mr.

(3) Bollandiani infra citandi habent *in pro ob*. — A. M.

(4) Brower. annal. Trevir. T. I. p. 462. ad an. CMLVIII. Bolland. sept. T. III. p. 145. Mr. — Crucis prodigium caelitus apparentis renovatum nuper novimus apud Gallos in pictaviensi dioecesi die XVII. decembris an. MDCCCXXVI. Res est celeberrima, eiusque narratio typis non semel commissa fuit, Romae etiam apud Poggiolium an. MDCCCXXVII. Iam ut de trevirensi prodigio docte pieque Stiltingus disseruit, sic nostri homines de pictaviensi; ne physicis nimirum causis res, quae praeter naturam visa est, imputetur. — A. Maius.

1

Sine loci nomine.

Filius ecce Dei conculcat colla leonis,
Quem metuunt regulus aspis et ipse draco.
Huic famuletur homo; famuletur et angelus omnis;
Hic Deus est verus; huic famuletur homo.
Omnia quique regit solus, qui cuncta gubernat;
Nostra salus hic est, omnia quique regit. (1)

2

Constantinopoli in basi columnae, quae visitur in horto domus privatae.

IC XC NI KA

In alio basis eiusdem latere.

Fortunae reduci
ob devictos Gothos. (2)

3

Ravennae in s. Mariae maioris.

Salvo DN· Papa N· Petro
Laurentius· V· R· (3) subdiac·
S· R· E· praepositus
fabricae huius votum solvit. (4)

4

Modoëtiae in cruce aurea, in qua Christus tunicatus. In titulo hinc inde Virgo mater et s. Iohannes, cum epigraphe.

ICX

ΙΔΕΟΥϹϹΟΥ ΙΔΟΥΗΜ͞ΡϹΟΥ (5)

5

Simile prorsus encolpium ex aere servatur Romae in coenobio alexiano in Aventino.

ΦϹ

ΙΔΕΟΥϹ ΙΔΟΥΗΜ
ϹΟΥ ΗΡ ϹΟΥ (6)

6

Mediolani in cruce aenea reperta cum corpore s. Celsi.

ΦϹ

ΙΔΕΟΥϹ *Christus cruci suffixus* ΙΔΟΥΜΙ
ϹΟΥ ΤΙΡϹΟΥ (7)

7

In brevi cruce aenea reperta Cremae.

ΙϹ ΧϹ Η ΠΑΝΑ-
ΝΙ ΚΑ ΓΙΑ ΘΕ-
ΤΟΚϹ (8)

Imago I. Ch. tunicata *Imago B. Virginis*

(1) Gruterus 1168. 7. ex codice palatino. Item Fleetwood p. 526. 3. Mr. — Contuli ego codicem ipsum palatinum p. 48, ubi est *metuam* pro *metuunt*. — A. M.

(2) In append. ad Gudii praefat. n. 10; e schedis Vander Hostii qui mercaturam Smyrnae faciebat, quasque ad Hesselium misit Bucherius. Mr.

(3) Nempe *vir religiosus*. Et infra *sanctae ravennatensis ecclesiae*. — Mr.

(4) Muratorius 1924. 1. ex Hier. Rubeo p. 177. Spectat autem ad Petrum seniorem, qui ordinatus fuit episcopus an. DLXVIII. — Mr.

(5) Frisius dissert. II. memor. eccl. Modoët. p. 52. — Mr.

(6) Apud Borgiam de cruc. Velit. p. 132. Mr.

(7) Bugatus memor. S. Celsi p. 174. tab. II; Borgia de cruc. vat. p. 45. — Mr.

(8) Fea miscell. p. 282, cum Allatii epistula rem declarante. — Mr.

1
In templo s. Iuliani monasterii brivatensis in cruce laminis aureis gemmisque ornata · priscis litteris.

In Christi nomine et in honore sancti Iuliani martyris hanc crucem Bernardus comes et Lintgardis coniux fieri iusserunt (1).

2
In s. Michaëlis de Muriano hierothecium ex argento inaurato.

Ὁ ἅγιος Κωνσταντῖνος
Ἡ ἁγία Ἑλένη. (2)

3
Ianuae in cathedrali templo crux argentea.

Τοῦτο τὸ θεῖον ὅπλον Βάρδας μὲν ἐτεκτήνατο,
Ἐφέσου δὲ ἀρχιθύτης Ἰσαὰκ παλαιωθεῖσαν ἀνεκαίνισεν.
Ὁ ἅγιος Ἰω. ὁ θεολόγος.
Ὁ ἅγιος Μιχαήλ.
Ὁ ἅγιος Γαβριήλ.
Μήτηρ θεοῦ. (3)

4
In coenobio s. Vincentii ad nemus dioeces. carnotensis extat crux, quam sustinent bini angeli ex argento, in quorum alis expressae visuntur icones Constantini magni eiusque matris Helenae cum lemmatibus.

O KOCTANTHNOC (sic) H AΓIA EΛENH
Item haec verba
IΔOTOCOT IΔOT HMPCOT (4)

5
Crux verulana pectoralis.

In titulo.
ICIXC (NIKA)
Infra
MP ΘΥ HOANA
In partis aversae brachiis.
LEO PORPHYRIUS
Reliqua scriptura constat siglis incertioribus (5).

(1) Mabillonius annal. T. III. p. 264; Sammartan. G. ch. T. II. p. 471; et Balutius hist. dom. Alvern. T. I. p. 5, quam legesis. — Mr. Est saeculi IX. — A. M.

(2) Apud Calogera T. XXXIX. p. 109.

(3) Ita lego schema quod ab Oderico genuensi se accepisse ait Marinius; qui etiam cogitat de Barda caesare Nicephori Phocae parente, quem hanc dignitatem obtinuisse dicit circa an. CMLXVI. Sed enim haud video quin pari iure cogitare possimus de Barda caesare aetate Photii; immo vero de Barda quovis non caesare sed privato incertae aetatis homine et artifice. — A. M.

(4) Cangius Cpol. ch. lib. IV. p. 112. — Mr.

(5) Borgia de cruc. vat. p. 45. — Mr.

1

Panormi in museo monasterii s. Martini crux argentea Syracusis reperta.

Christus cruci affixus. Infra brachia

IC XC

In parte aversa stat mulier stolata capite velata et expansis manibus cum epigraphe.

ΘΚ

Ε

ΒΟ

AN NAC. (1)

2

In coenobio monachorum Fontis Avellanae in eugubina dioecesi servatur capsula argentea inaurata, in cuius operculo opere anaglypho visitur Iesus Christus cruci suffixus cum duobus angelis, Deipara, et Praecursore; tum epigraphe Η ϹΤΑΥΡΩϹΙϹ, *et in titulo crucis* IC XC. *In aversa parte crux gemmata, supra quam maioribus litteris* IC XC *Intus autem tabella pariter ex argento inaurato in sex loculamenta dispertita cum suis osticlis, in quibus eodem opere sancti viri eorumque nomina hoc ordine conspiciuntur.*

Ὁ ἅγιος Θεόδορος (sic) ὁ στρατηλάτης.
Ὁ ἅγιος Κοσμᾶς.
Ὁ ἅγιος Γεόργιος.
Ὁ ἅγιος Βάβηλας.
Ὁ ἅγιος Μηνᾶς.
Ὁ ἅγιος Γρηγόριος τῆς μηγάλυς (sic) Ἀρμενήας (sic). (2)

3

Crux aenea in templo monasterii rosarnensis ord. s. Basilii in Calabria.

Σοὶ τῇ πανάγνῳ μητρὶ τοῦ Θεοῦ λόγου
προσῆξε Κωνσταντῖνος εἰς παθῶν λύσιν. (3)

4

Mediolani in museo trivultio in cruce aenea.

Εἰς τοὺς ἔωνας (sic) νικᾷ.
Κύριε βοήθει εὐγαμίαν.

(1) Videlicet Θεοτόκε βοήθει Ἀναστασίῳ. Borgia de cruc. velit. p. 155. — Mr.

(2) Crux similis apud Venutum dissert. de cruce cortonensi. — Mr. Ceteroquin qua notitia fretus Marinius hasce omnes cruces intra aevum milliarium concludat, non satis video. — A. M.

(3) Placentinius de palaeogr. gr. p. 30. — Mr.

1

Traiecti ad Mosam in templo virginis Mariae, in cruce ex auro gemmisque eleganter artificioseque confecta.

Pars antica crucis.

Margo aureus variis floribus constratus.

A

IC XC *Imago* *B. I.* B *S. Ch.* | Ὡραῖον εἰς ὅρασιν ὀφθὲν τὸ ξύλον | MP OΥ *Imago* *B.* C *V.*
γεύσει με νεκροῖ τὸν Θεοῦ κατ᾽ εἰκόνα.
ὡραῖος ὢν κάλλει δὲ θείας οὐσίας
ζωοῖ με Χριστὸς σαρκικὸς θανὼν ξύλῳ·
οὗ τήνδε θήκην Ῥωμανὸς γῆς δεσπότης
M X *Imago* *s. Mich.* D *arch.* | ὡραιότησιν ἀρετῶν ἐστεμμένος | Γ B *Imago* *arch.* E *Gabriclis.*
χάρισιν ὡραίωσε τιμίων λίθων
ἡττῶν δι᾽ αὐτὸν δαίμονας καὶ βαρβάρους.
Ὁ ἅγιος *Imago s.* F *Demetrii.* Δημήτριος. (1)

Pars postica crucis habet in margine litteras I. L.
In corpore N. B. A. C. O. D. M. F. H. T. P. Q. E. G. R. S.

2

In cruce aurea, quam rex Persarum Chosroës misit ad Gregorium episcopum antiochenum dicandam honori s. martyris Georgii. Evagr. hist. eccl. VI. 21. (2)

Τοῦτον τὸν σταυρὸν ἐγὼ Χοσρόης βασιλεὺς βασιλέων υἱὸς Ὁρμίσδου, ὅτε ἐκ διαβολικῆς ἐνεργείας καὶ κακουργίας τοῦ δυστυχεστάτου Βαράμου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ καβαλλαρίων, εἰς Ῥωμανίαν ἀπήλθομεν, καὶ διὰ τὸ ἔρχεσθαι τὸν δυστυχῆ Ζαδεσπρὰμ μετὰ στρατοῦ εἰς τὴν Νίσιβιν ἐπὶ τὸ ὑποσύραι τοὺς καβαλλαρίους τοῦ μέρους τοῦ Νισίβι εἰς τὸ ἀντάρα καὶ ταραράξαι, ἐπέμψαμεν καὶ ἡμεῖς καβαλλαρίους μετὰ ἄρχοντος εἰς τὸ Χαρχὰς, καὶ διὰ τῆς τύχης τοῦ ἁγίου Σεργίου τοῦ πανσέπτου καὶ ὀνομαστοῦ, ἐπειδὴ ἠκούσαμεν δοτῆρα εἶναι αὐτὸν τῶν αἰτήσεων, ἐν τῷ πρώτῳ ἔτει τῆς βασιλείας ἡμῶν. μηνὶ ἰανουαρίῳ ἑβδόμῃ ᾐτησάμεθα ὡς ἐὰν οἱ καβαλλάριοι σφάξωσι τὸν Ζαδεσπρὰμ ἢ χειρώσωνται, σταυρὸν χρυσοῦν διάλιθον εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ πέμπομεν διὰ τὸ πάνσεπτον αὐτοῦ ὄνομα· καὶ τῇ ἐννάτῃ τοῦ φευρουαρίου μηνὸς τὴν κεφαλὴν τοῦ Ζαδεσπρὰμ ἤνεγκαν ἐπὶ ἡμῶν· ἐπιτυχόντες οὖν τῆς δεήσεως ἡμῶν, διὰ

(1) Gruterus p. 1048. 2. ex Apiano p. 509, qui ait: *hanc picturam cum hac inscriptione Witeboldus secum Venetiis attulit.* Apud Gruterum legitur etiam interpretatio latina. Extat eadem ligno cusa notisque declarata apud Gretserum de cruc. T. III. p. 350. Est saeculi X. sub Romano imp. — Mr.

(2) Lege etiam Baronium T. X. p. 539.

τὸ ἕκαστον ἀναμφίβολον εἶναι. εἰς τὸ πάνσεπτον αὐτοῦ ὄνομα τοῦτον τὸν σταυρὸν τὸν παρ' ἡμῶν γενόμενον μετὰ τοῦ πεμφθέντος σταυροῦ παρὰ Ἰουστινιανοῦ βασιλέως Ῥωμαίων εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ τῷ καιρῷ τῆς ἀμιξίας τῶν δύο πολιτειῶν ἐνεχθέντος ἐνταῦθα παρὰ Χοσρόου βασιλέως βασιλέων υἱοῦ Καβάδου τοῦ ἡμετέρου πατρὸς, καὶ εὑρεθέντος ἐν τοῖς ἡμετέροις θησαυροῖς ἐπέμψαμεν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ ἁγίου πανσέπτου Σεργίου.

1

Item in disco ex auro, quem idem rex Chosroës paulo post dono misit eidem martyri, haec inscripsit. Evagr. ibid.

Ἐγὼ Χοσρόης βασιλεὺς βασιλέων υἱὸς Ὁρμίσδου τὰ ἐν τῷδε τῷ δίσκῳ γεγραμμένα οὐκ εἰς θέαν ἀνθρώπων, οὐδὲ ἵνα ἐκ τῶν λόγων μου τὸ μέγεθος τοῦ πανσέπτου ὀνόματος γνωσθῇ, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀλήθειαν τῶν γεγραμμένων ἢ διὰ τὰς πολλὰς χάριτας καὶ εὐεργεσίας ἃς ἔσχον παρά σου· εὐτυχία γάρ μοι ἐστὶν ἵνα τὸ ἐμὸν ὄνομα ἐμφέρηται τοῖς ἱεροῖς σου σκεύεσιν· ἐν τῷ εἶναι με ἐν τῷ Βεραμαῖς ᾐτησάμην παρά σου ἅγιε ἐλθεῖν εἰς τὴν βοήθειάν μου, καὶ ἐν γαστρὶ συλλαβεῖν Σιρήν· καὶ ἐπειδὴ ἡ Σιρὴ χριστιανή ἐστιν, κἀγὼ ἕλλην, ὁ ἡμέτερος νόμος ἄδειαν ἡμῖν οὐ παρέχει χριστιανὴν ἔχειν γαμετήν· διὰ οὖν τὴν ἐμὴν πρός σε εὐγνωμοσύνην εἰς ταύτην τὸν νόμον παρεῖδον, καὶ ταύτην ἐν γυναιξὶν ἡμέραν ἐξ ἡμέρας ἐν γνησιότητι ἔσχον καὶ ἔχω· καὶ οὕτως συνεῖδον νῦν δεηθῆναι τῆς σῆς ἀγαθότητος, ἅγιε, ἐν γαστρὶ συλλαβεῖν αὐτήν· καὶ ᾐτησάμην καὶ συνεταξάμην ἵνα ἐὰν ἐν γαστρὶ συλλαβῇ Σιρὴ, τὸν σταυρὸν τὸν φορούμενον παρ' αὐτῆς πέμψω τῷ πανσέπτῳ σου οἴκῳ· καὶ τούτου ἕνεκα κἀγὼ καὶ Σιρὴ τὸν σκοπὸν τοῦτον ἔχομεν ἵνα εἰς μνημόσυνον τοῦ ὀνόματός σου, ἅγιε, τοῦτον τὸν σταυρὸν κρατῶμεν· καὶ συνείδωμεν ἀντ' αὐτοῦ τὴν τιμὴν αὐτοῦ μὴ συντείνουσαν περαιτέρω τῶν τετρακισχιλίων τετρακοσίων στατήρων μιλιαρησίων, πεντακισχιλίους στατῆρας ἐκπέμψαι · καὶ ἐξ οὗ τὴν τοιαύτην ἑαυτῷ ἔσχον αἴτησιν, καὶ ταῦτα διελογισάμην ἕως οὗ ἐφθάσαμεν τὸ Ῥοσονχόσρον, δέκα ἡμέραι πλέον οὐ διῆλθον· καὶ σὺ, ἅγιε, οὐ διὰ τὸ εἶναι με ἄξιον, ἀλλὰ διὰ τὴν σὴν ἀγαθότητα ἐφάνης μοι ἐν ὁράματι τῆς νυκτὸς, καὶ τρίτον εἶπας μοι ὅτι Σιρὴ ἐν γαστρὶ ἔχει· κἀγὼ ἐν αὐτῷ τῷ ὁράματι τρίτον ἀνταπεκρίθην σοι λέγων. καλῶς· καὶ διὰ τὸ εἶναι σε δοτῆρα τῶν αἰτήσεων, ἐκ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἡ Σιρὴ τὸ εἰθισμένον ταῖς γυναιξὶν οὐκ εἶδεν· ἐγὼ δὲ διστάσας εἰς τοῦτο, εἰ μὴ τοῖς λόγοις σου ἀπίστευσα, καὶ ὅτι ἅγιος εἶ καὶ δοτὴρ τῶν αἰτήσεων, μετὰ ταῦτα τὰ γυναικεῖα μὴ ὑπομεῖναι ἐκ τούτου ἔγνων τὴν δύναμιν τοῦ ὁράματος, καὶ τὴν τῶν παρά σου ῥηθέντων ἀλήθειαν· παρ' αὐτὰ οὖν ἔπεμψα τὸν αὐτὸν σταυρὸν, καὶ τὴν τούτου τιμὴν ἐν τῷ πανσέπτῳ σου οἴκῳ, κελεύσας ἐκ τῆς τούτου τιμῆς

δίσκον ἕνα καὶ ποτήριον ἓν γενέσθαι, εἰς λόγον τῶν θείων μυστηρίων· ἀλλὰ μὴν καὶ σταυρὸν γενέσθαι· καὶ πηχθῆναι ὀφείλοντα ἐπὶ τῆς τιμίας τραπέζης, καὶ θυμιατήριον, τὰ πάντα χρυσά· καὶ ἀμφίθυρον οὔννικον κεκοσμημένον χρυσίῳ· καὶ τὰ ἀπομένοντα τῆς τιμῆς μιλιαρήσια εἶναι τοῦ ἁγίου σου οἴκου, ἵνα διὰ τῆς τύχης σου, ἅγιε, εἰς πάντα, ἐξαιρέτως δὲ εἰς τὴν αἴτησιν ταύτην, ἔλθῃς εἰς τὴν βοηθειάν μου καὶ Σιρῆς· καὶ ὃ διὰ τῆς σῆς πρεσβείας γέγονεν ἡμῖν, τῷ ἐλέει τῆς σῆς ἀγαθότητος καὶ τῷ θελήματί μου καὶ Σιρῆς εἰς τέλειον προέλθῃ· ἵνα κἀγὼ καὶ Σιρὴ καὶ πάντες οἱ ἐν τῷ κόσμῳ εἰς τὴν σὴν δύναμιν ἐλπίζωμεν καὶ εἰς σε ἔτι πιστεύωμεν.

1

Nicaeae ad moenia urbis occidentem versus.

Ἔνθα θεικῇ βοηθείᾳ τὸ τῶν ἐχθρῶν καταισχύνθη θράσος, ἐκεῖ οἱ φιλόχριστοι ἡμῶν βασιλεῖς Λέων καὶ Κωνσταντῖνος ἀνεκαίνησαν πόθῳ τὴν πόλιν Νηκαίαν ἀνεπράνταις διὰ τῆς τοῦ ἔργου ἐπιλείζεως νηκητικὸν ἀναστήσανταις ιμεριον κεντιναρχοων (1) καὶ μόχθῳ ἐγνηρο . . . .
σιναρτανασλοσπανιυφχιαρκαν οροπαλα . . .

2

In ecclesia Cryptae ferratae tusculanae dioeceseos.

Salbo· Lotunato· epis· semper. crescant a divina ✝ ipsius· temporib· adhuc maiora videvis.

Α ☧ Ω

Hic· pro· voto· Sarabo· presb. fecit. (2)

3

*

Theodosius pater, Eudocia cum coniuge, votum
cumque suo supplex Eudoxia nomine solvit. (3)

(1) E busbequianis corruptissimis Gruterus p. 1160. 17. Corsinius not. gr. ed. Flor. p. 73. ait: *Scaliger corrigendum observavit νικητικὸν ἀναστήσαντες σημεῖον κεντεναρίων χιλίων, quemadmodum. Casaubonus centenariorum nomen ac valorem ex monumentis aliis compertum esse animadvertit.* — Mr.

(2) Donius XX. 69. e schedis Nic. Alemanni. Item Muratorius 1904. 5. ex Donio. Et sic ego vidi in schedis Bart. — Mr.

(3) Gruterus 1174. 6. ex codice palatino; — Mr. In cod. pal. p. 71. reapse primo loco est *Eudocia*, secundo *Eudoxia*. — Fleetw. p. 496. adnotat: *Theodosius iun. cum Eudocia Leontii phil. filia coniuge votum solvit. Ille obiit an. 450, haec an. 458. Eudoxia Arcadii aug. uxor obiit an. 404. Nescio quaenam haec sit.* — A. M.

1

A Spoletio prope diversorium le Vene, *extat vetustissimnm Christianorum sacellum, quod immerito Clitumni olim fanum fuisse creditur, cuius in fronte satis bonis et magnis litteris inscriptum est.*

Heic crux cum racemis.

✝ Scs Deus· angelorum· qui· fecit· resurectionem. ✝ (sic)

In dextero latere.

✝ Scs Deus· apostolorum· qui· fecit· remissionem.

In sinistro latere.

✝ Scs Deus· prophetarum· qui· fecit· redemptionem. (1)

2

Romae in bibliotheca vaticana lapis utrimque litteratus, effossus anno MDCCXLIX. in area prope thermas Diocletiani.

In parte antica.

Sanctis· marturibus
Papro· et· Mauroleoni·
domnis· votum· redd· ☧
Camasius qui· et Asclepius· et Victoria.
nat· ii· Iix· kal· octob·
pueri· qui vot. ii· Vitalis· Maranus·
Abundantius· Telesfor···

In parte postica.

Domuis· sanctis
Papro· et· Mauroleoni
☧ marturibus ☧

Camasius qui et Asclepius et Victorina vot· redd.
natal· hab· D· xiii· kal· octob·
···rane· Vitalis
···ti· Teles [pos·] (2)·

(1) Fabrettus p. 738. n. 490. Item Venutus de templo Clitumni p. 60. Marinius innuit se legisse unicam r in voc. *resurrectionem*. Atqui Venutus a me inspectus variat, *profetarum* proph; *salvationem* pro *redemptionem*; vicissimque *redemptionem* pro *remissionem*. Cui credas? — A. M.

(2) Legesis Garampium de B. Clara p. 74; Mamachium AA. ch. II. p. T. 466. 467; ne alios nominem. Zacharias hist. lit. T. II. p. 533. laetandum ait, quod tam vetere aetate iam *domini* vocentur martyres, iisque vota reddantur. Mendosa vero exhibetur inscriptio a P. Merenda, Romae licet degente, oper. s. Damas. p. 231. — Mr. Extat adhuc lapis in bibliotheca vat. — A. M.

1

*

Balbilla votum debitum reddo tibi. (1)

2

*

Asterius comis pictorum et Syra cum suis votum solvere. (2)

3

Romae in sancti Michaëlis regionis leoninae.

D
D S
I B
C O
H E
V E
M E
D R
E O
O D
B N
A V
S M
I
L
I
V
S (3)

4

In sancti Laurentii prope Chesium, agri brixiani.

Thomas tribunus
pro voto dedit. (4)

5

E coemeterio Cyriacae cum vase sanguineo.

Petrus et Pancara botu po-
suent marture Felicitati. (5)

6

In urna reperta sub ara maxima basilicae Liberianae referta frustulis tophaceis, gypseis, marmoreisque ex bethlemetico specu adlatis.

✝ Suscipe, intemerata Virgo, preces famuli tui Pascalis papae.

✝ Tuere Christe famulum tuum Pascalem papam.

✝ Intende voci orationis meae rex meus et Deus meus Pascalis papae.

✝ Exaudi Domine vocem servi tui Pascalis papae. (6)

(1) Gruter. 1171. 11. ex cod. palat. (p. 60.) Fleetwood p. 367. — Mr.

(2) Grut. p. 1171. 13. ex cod. (pal. p. 60) et Fleetw. p. 363. — Mr. — Fleetwoodus legendum monet *comes*, et fortasse etiam *pistorum*; quod postremum vix probo. — A. M.

(3) Explicandum videtur: *dedicavit hoc donum Deo Basilius.* — Mr.

(4) Muratorius p. 1949. 4. ex Vinaccesio.

(5) Boldettus p. 431; Muratorius 1925. 2; Blanchin. hist. eccl. T. I. saec. II. n. 54. part. III. p. 489. Victorius dissert. philol. p. 74.

(6) Zacharias hist. litt. T. II. p. 534. Confer Anastas. in Paschal. n. 30.

I

Romae in ss. Cosmae et Damiani ingens tabula parieti adfixa.

✝ Constat nimirum dilectissimi frs de promissio (sic) que ex corde fecimus coram Do et scis eius ut unusqsq. nostrorum frs sacerdotes et epos et posteris nris sacerdotes im (sic) perpetuu qualiscumq· ex· hac luce migraverit· XL· missas pro eius anima per unumquemq· sacerdotum qui superstites st canere promittimus. Si tam infirmitas fuerit occupatus, non reputet ei in peccatu·Et si receptus fuerit pristin. sanitate, haec omnia quod supradictum est adimpleat· Qui vero custus (sic) et observator fuerit, habeat benedictionem Dei patris omnipotentis et fili et sps sci· et celestem (sic) regnum possideat cum omibus scis· Et qui hoc non observaverit, sit anathematis vinculo innodatus et a regno Dei separatus. Ista vero promissio facta fuit ante sacru scm dominicum altare huius aulae· temp· dom· Iohi· XIIII· PP. mense feb· die· XXII· indic· XII· anno domc· incarnationis. DCCCCLXXXIIII· ✠

Bened. sacr· exarav· ort· pro· me· peccat· (1)

(1) Baronius T. XVI. p. 272; Terrigius p. 457, apud quem legitur postremus quoque versus qui *nunc* in lapide desideratur, quia pars illa, ut reor, saxi praecisa fuit. Vide etiam B. Thomasium T. VII. p. 29. Iam in historia ecclesiae ss. Cosm. et Dam. p. 57. dicitur Iohannes XIV. creatus papa die XVI. iulii an. CMLXXXIV, ita ut sit mendum in lapide mensis februarius. (Hinc Baronius legendum existimat 985 pro 984. — A. M.) Plurimi facit hanc inscriptionem Mabillonius in annal. benedict. Supra lapidem veterem posita fuit novella inscriptio haec. *Urbanus VIII. P. M. monumentum hoc, quo priscorum patrum erga fidelium defunctorum animas pietas declaratur, ad retinendam rei memoriam hic voluit collocari A. sal. MDCXXXII. pontif. X.* — Mr.

Legi ipse hanc inscriptionem die XXVIII. maii an. MDCCCXXVII, quae perbonis litteris est exarata. Porro quod attinet ad incruenta sacrificia pro defunctorum animabus celebranda, aliud insigne monumentum nuper ego protuli (ss. Nicetae et Paulini opuscul. ined. p. 57) ex chronico quodam aquileiensi, in quo Severus patriarcha saec. XI. testamento mandat, ut pro se missae singulis sabbatis celebrentur. Item in pervetere ms. necrologio fuldensi pactum quoddam extat saeculo IX. initum de expiandis incruento sacrificio tum sollemni tum etiam privato defunctorum animabus. Fuldense monumentum romanae inscriptioni apprime consonum heic collocare placet. *Anno dominicae incarnationis DCCCLXIII, mense martio, XXXI die eiusdem mensis, convenit atque complacuit inter illos quorum nomina inferius scripta sunt, ut unusquisque illorum singulis annis generaliter pro omnibus viris X. psalteria vel X. missas cantet vel perficiat. Si aliquis eorum languore correptus infirmetur, ceteri qui potentes sunt viribus, si in vicinitate positi, visitent eum et solacia praebeant. Atque si in tanta infirmitate teneatur, ut horas canonicas non possit persolvere, unusquisque valentium, ex quo hoc audierit, cotidie quamdiu in infirmitate teneatur, V. psalmos pro eo Domino reddere curet. Siquis*

1

In ss. Iohannis et Pauli bono litterarum genere, ferme ut in lapidibus apud ss. Cosmam et Dam. et s. Mariam in Cosmedin.

✝ Constat nimirum dilectissimi frs· de promissione quam ex corde fecimus coram Deo et SS· eius ut unusqsq· nrum frs sacerdotes et posteri nostri sacerdotes in perpetuum qualiscumq· ex hac luce migraverit XL· missas pro ei· anima per unumquemq· sacerdotum qui superstites st· canere promisimus. Si tn· infirmitate fuerit occupatus, non reputetur ei in petm· et si receptus fuerit in pristinam sanitatem, omne quod supradictum est adimpl at. Qui vero custos et observator fuerit, habeat benedictionem Dei pris omnipotentis et filii et sps sti et caeleste regnum possideat cum omnibus SS·Qui et hoc non observaverit. sit anathematis vinculo innodatus et a regno Dei separatus. (1)

2

Romae in vestibulo aedis s. Hadriani in foro, tabulae lapideae fragmenta duo posita olim in pavimento templi ante quam exaggeraretur.

✝ Constat nimirum dilectissi fres de promissio, que ex corde fecimus coram Deo et scis eius unusquisque nostrorum frts sacerdotes nostris et posteris sacerdotes in perpetuum qualiscumque ex hac luce migraverit XL· missa pro eius animam per unumquemque sacerdotes qui supersunt canere promittimus. Si tamen infirmitate fuerit occupatus, non reputetur in peccatum. Et si receptus fuerit in pristinam sanitatem, omnia quod supra dictum est adimpleat· Qui vero custus et observator fu-

eorum metam huius vitae reliquerit, unusquisque superstitum pro anima defuncti infra triginta diebus (sic) postquam audierit, tria psalteria et tres missas, vigilias quoque XII. totidemque vesperas cantet vel cantari faciat. Pro patre quidem et matre fratribus sororibusque psalmos L., vigiliam quoque vesperamque impendat. Pro ceteris vero defunctis eadem affinitate coniunctis, ordinem XXX. psalmorum persolvat. In circulo vero anni pro animabus defunctorum unusquisque XII. missas aut XII. psalteria cantet vel perficiat. Si duo continuatim, idest si unus in alterius XXX. diebus moriatur, decantetur eis simul quod supra constitutum est. Singulisque annis generaliter omnium defunctorum in IIII. feria quae constat ante palmas, habeant memoriam et celebrent ieiuniis, psalmodiis, missis, atque eleemosynis. Faldense hoc fragmentum ego fidelissime ex authentico monasterii codice antiquissimo exscripsi. At Leibnitius script. Brunsw. T. III. p. 759. valde infideliter mendoseque, nescio cuius socordia, edidit; nec nisi unum errorem in calce praefationis emendavit. — A. M.

(1) Rondininus de basilica urb. ss. Ioh. et Paul. p. 141. qui legit pesperam *permissione* (et alia plura arbitratu suo pervertit. — A. M.) Confer etiam Turrigium p 456. Ms. — Legi egomet eodem tempore quo praecedentem inscr. Notanda vero est in hoc lapide orthographia melior, quamquam litterae speciosiores in praecedente videntur. Apparet igitur hanc e superiore fuisse sumptam, emendatis barbarismis — A. M.

erit, habeat benedictionem Di patris omnipotentis et fili et spu
sci, et celeste regnu possideat cum omnibus sanctis. Et qui hoc
non observaverit, sit anathematizatus vinculo innodatus
et a regno Dei separatus. Ista vero repromissio facta fuit ant-
e sacru scm dominicu altare Baptiste Iois tepre B. Iohis vx. PP. M.
in die xxvii. ind. vii teporib. dom Leoni archipresbyteri. Benedictus.
Iohs. Benedictus. Sergius. Stefanus. Benedictus Petrus. Iohs.
Ego Bene. cu frb meis plum (1) et absol.

+

ROMAE. (2)

1

Romae in pavimento templi s. Mariae in Cosmedin intrantibus parte laeva.

Constat nimir. dicl. fr...
missi.. ex corde fecimus c..
scis eius ut unquisq. nostr...
sacerdotes et posteris nr...
cerdotes in perpetuu qualis... (3)

2

Crux in cavaedio palatii Capponiorum.

Τῆς εὐσεβείας ὁ προεκλάμπων τύπος
καὶ πίστεως τῆς ἐνθέου.

3

Romae apud card. de Zelada inscriptum columellae vitineae.

Α ☧ Ω Εὐχὴ Ἀλαφινοῦ καὶ Σευήρας.
Μάκαρις υἱὸς αὐτῶν ἐπλήρωσεν.

(1) Turrigius explicat *completum*. Sed melius Marinius *complevi et absolvi*.—A. M.

(2) Marinius in sua coll. ms. imperfectissimam lacunisque deformem exhibet hanc inscriptionem, uti etiam Donius XX. 78. Id cur ab eo fiat, non video; quoniam extat, Marinio non inscio, integra apud Turrigium p. 455, unde ego sumpsi. Ceteroquin ipsum lapidem, post instauratam nuper s. Hadriani ecclesiam, non inveni. Porro Turrigius qui integrum legebat lapidem s. Hadriani, nonnisi tenue fragmentum vidit alterius lapidis in ss. Ioh. et Paul.; quem egomet lapidem nunc apprime integrum legi. — A. M.

(3) Legi egomet lapidem die XI. iunii MDCCCXXVII. Apparet autem complures ecclesias urbanas, dum invicem imitantur, eiusdem voti exemplaria multiplicasse. — A. M.

1

In insula prope Basi *in saxo excavato, in quo sacra effigies picta.*

Ὑπὲρ εὐχῖς[sic] καὶ σοτερίας[sic] Γεοργίου ὑποδιακ. καὶ τῶν γονέων αὐτοῦ
πο . . λιας εκαπιέργισεν τὸν γιον δ . . τι κ . . κοπ̄ι. (1)

2

Emeritae in columna reperta anno MDCCLII.

Ὑπὲρ εὐχῆς καὶ σωσίατος
κυγκυβερνήσεως καὶ
πάντων τῶν συμπολιτῶν. (2)

3

Romae in museo vaticano cum rotunda ara.

Θεῷ ὑψίστῳ εὐχὴν ἀνέθηκεν
Κλαυδία πιστή. (3)

4

Neapoli ex coemeterio s. Ianuarii.

Ἐγὸ Ιοάνης καὶ Μάρου ἐδαφηκά,3ημους
ρ[α]ιτον...φκ. Σέργη φαβη.
Δὲ δονης Δὴη ἰΘ σάικτη Γεόργη
Βότουμ ὀπτούλλα κούη νόμεν Δέους σκίΘ. (4)

5

Cremonae.

Ἀπαρχάς· μου Θηλικὰς· ἀρσενικάς· τε· δύο· τόκων.
ζεῦγος· περιστερὸν[sic] ἠγίασα· τῷ· Θεῷ δεσπότῃ·
ἵνα· ἐμὲ· ἔτι· ἐπιβλέψῃ· εὔχομαι (5)

6

Ciprani in templo s. Mariae maioris.

Ic celum terris iunguntur et ima supernis·
Nexa relaxantur; ic et non nexa ligantur· (6)

(1) Chandlerus p. 18. n. 15. quem videsis. — Mr.

(2) Florez Hisp. sacr. T. XIII. p. 228. Explicandum autem videtur ὑπὲρ τύχης καὶ σωτηρίας συγκυβερνήσεως etc. — A. M.

(3) Extat in atrio iuliano inter graecas inscriptiones. Notemus autem epitheton πιστή ob indicandam christianam professionem. — A. M.

(4) E schedis Suaresii, qui anno MDCLIII. missam dicit Romam hanc inscriptionem a quodam carmelita religioso. — Mr.

(5) Blancus marm. cremon. p. 279. — Mr.

(6) Exscripsit Iuvenatius. — Mr.

1

Romae subiecti versus imagini s. Gregorii magni, quam ipse pingendam curavit.

Christe potens domine nostri largitur honoris
Indultum officium solita pietate guberna. (1)

Eius porro imago fuit cum nimbo quadrato pone caput in sacello s. Andreae ad clivum Scauri; item illa Gordiani et Silviae parentum cum epigraphe.

Gregorius Silviae matri fecit.

In codice aperto, quem sanctus vir habet prae manibus, legitur.

Vivit anima mea et laudabit te
et indicia tua adiuvabunt me.

2

Prope Berytum.

Τῷ κυρίῳ ἁγίῳ GVANOIC
εὐχαριστῶν ἀνέθηκεν. (2)

3

Shai-hee in Africa, non longe ab Cirta.

✝ Domine protege nomen ✝
gloriosum. (3)

4

Neapoli in s. Iohannis maioris.

Omnigenum rex aitor (4)
scs ✝ Ian·
Parthenopem tege fauste (5)

5

Romae in epistylio veteris ianuae in porticu ecclesiae s. Apollinaris prope circum agonalem.

Circa imaginem Salvatoris.

Ad me ponderibus pressi, recreabo, venite.
Sum requies tranquilla Deus, sum vita, salusq·

(1) Ioh. diac. vit. s. Gregor. lib. IV. 84; Aleman. pariet. lateran. p. 40; A. Rocca schol. in B. Gregorium M. Romae MDXCVII. p. 1. et 2; Baron. T. XI. p. 56; Mabillon. ss. Bened. T. I. p. 476 et 477; Bolland. propyl. p. 177. S. Damasus in carmine II. scribit *Christe potens rerum.* — Mr.

(2) Lamius notit. an. MDCCLXVIII. p. 608. — Mr.

(3) Shawius iter per provincias libyeas et orientales p. [illegible] — Mr. Fides heic et in nonnullis aliis sit apud Marinium. Neque enim omnes ab eo citati libri mihi ad manus sunt. — A. M.

(4) Lege *autor.* — A. M.

(5) Vide Neap. sacr. p. 54. — Mr.

Circa imaginem s. Petri apostoli.

Christi iam fidei docto satis Apollinari
Sume Ravennatum, Petrus inquit, pontificatum.

Circa imaginem s. Apollinaris.

Tu qui cum Petro Deus omnipotens operaris
Praeceptore meo, mecum nec non operare.

Sub ipso epistylio.

Currite christicolae, templum ingredite cuncti;
Sit pax intranti, redeunti gratia Sancti. (1)

1

Romae in basilica s. Mariae trans Tiberim.

. . . ncere (2) supplicib. properas qui sidera verbis
Infusasq. . . . . . . on teudis in astra praeces (sic) ✠
Hic pete quo Dominus praesentem commodat aurem ✠
Hac nullus hominum tristis ab arce redit ✠
Nullus (3) hoc fructus pereunt sub culmine voti
Iulius (sic) hic Christum q. cupis ille vocat (4) ✠
Hic duo pro populis dominum suffragia flectuut:
Cum pariter templum sancta Maria tenet ✠
Omnibus in templis quod iussit (5) gratia praestat.
Hic et peccantis inpetrat alma fides ✠
Hinc exanditus Crescentio (6) reddit honorem,
Qua instructis aditis vota secunda tulit. (7)

2

*

Virgo parens hac luce Deumque virumque creavit,
Gnara puerperii, nescia coniugii.
Obtulit haec iussis uterum, docuitque futuros
Sola capax XPI quod queat esse fides.

(1) Hugonius station. p. 285. Confer etiam Allegrantiam expl. monum. p. 31. Mr. — Equidem incassum quaesivi post renovatam s. Apollinaris ecclesiam has inscriptiones. — A. M.

(2) Corr. *tangere.* — A. M.

(3) Corr. *nullius* — A. M.

(4) Schedae Celsi Cittadinii *quae cupis interrogat.* — Mr.

(5) Schedae Cittad. *iustis.* — Mr.

(6) Sch. Cittad. *Crescenti.* — Mr.

(7) Extat inscriptio in codice Donii p. 586, ad quem pervenit e schedis vaticanis. Mr. — Equidem hanc epigraphem nequicquam in praedicta basilica vestigavi — A. M.

Credidit et tumuit, verbum pro semine sumpsit;
Saepserunt magnum parvula membra Deum.
Fit fabricator opus; servi rex induit artus;
Mortalemque domum vivificator habet.
Ipse sator semenque sui matrisque creator;
Filius ipse hominis qui pater est hominum.
Affulsit partus, lucem lux nostra petivit,
Hospitii linquens hostia clausa sui.
Virginis et matris servatur gloria consors:
Mater dans hominem noscere, virgo Deum.
Unius colitur duplex substantia nati;
Vir Deus; haec duo sunt; unus utrumque tamen.
Sps huic genitorque suus sine fine coherent:
Triplicitas simplex, simplicitasque triplex.
Bis genitus sine matre opifex, sine patre redemptor;
Amplus utrisq· modis, amplior unde minor.
Sic voluit nasci domuit qui crimina mundi;
Et mortem iussit mortuus ipse mori.
Nostras ille suo tueatur nomine vitas:
Protegat ille tuum Gregori praesulem genus. (1)

1

Romae in icone s. Petri.

Solve iuvante Deo terrarum Petre catenas,
Qui facis ut pateant caelestia regna beatis.
Ipse tua, Petre, disrumpi vincula iussit,
Qui te constituit mundanos solvere nexos. (2)

2

*

His solidata fides, his est tibi, Roma, catenis
Perpetuata salus: harum circumdata nexu
Libera semper eris. Quid enim non vincula praestent,
Quae tetigit qui cuncta potest absolvere vincta?

(1) Gruterus p. 1174. 3. e codice palatino; Fleetwood p. 534. Mr.—Contuli egomet codicem p. 70; sicque revera se habere ultimum quoque versum deprehendi. — A. M.

(2) Grut. p. 1175. 10. e cod. pal. (p. 76, qui habet *nexos*, non *nexus* ut alii); Fleetw. p. 464; Baron. T. VII. p. 514; Borgia confess. vat p. 185; Rocca de campanis p. 90. In alio codice item antiquo primi duo versus ponuntur *in iconia s. Petri*. Item pro *iuvante* legit Rocca *iubente*, ut est in graduali missae s. Petri — Mr.

Haec invicta manu vel relegiosa triumpho
Moenia non ullo penitus quatientur ab hoste.
Claudit iter bellis qui portam pandit in astris. (1)

1

Romae in s. Sebastiani extra muros lapis affixus parieti prope aram in qua iacet corpus s. martyris, litteris antiquis.

✝ In isto loco promissio vera est
et peccatorum remissio: splen-
dor et lux perpetua, et sine fine
letitia, qua meruit XPI mar-
tir Sebastianus. (2)

2

Prope Fesulas in fronte vetustissimae ecclesiae monasterii ss. Bartholomaei et Romuli visitur ingens tabula, in qua insculptae magno artificio rosae, aviculae, quarum una piscem carpit, et sequens inscriptio uncialibus litteris.

Omnia que-
cumq· orantes
petitis, credi-
te quia acci-
pietis et eveni-
ent vobis.

Cum stabitis
ad orandum,
remittite si-
quid habe-
tis adversus
aliquem. (3)

3

Placentiae in ecclesia beati Antonini.

Non sim pro meritis sanctorum coetibus exsul,
Qui regnas dominans sursum in astra Deus.
Elue probra pater, delicti crimina (4) tolle,
Qui bonitate cluis et deitate viges.
Urentes picei flammas restingue barathri (5)
Gurgite quo sordes purificare vales.
Et pietatis opem defuncto inde redones (6),
Unde dare vivo munera sacra soles (7).

(1) Grut. p. 1174. 4. e cod. pal. (p. 71); Fleetw. p. 507; Baron. T. VII. p. 513. V. Monsacratum de caten. p. 8. Mr. — Item Cancellarium de eodem argumento cap. XIV. Sunt autem subdiaconi Aratoris versus — A. M.

(2) Verba sunt angeli ad s. Gregorium M. sacris operantem ad dictam aram, ut ibidem adfixa tabula docet. Mr. — Legi egomet exemplar ipsam litteris pulchris magnisque exaratum. — A. M.

(3) Vide Bandinium epist. fesul. p. 48. Item notit. flor. an. MDCCXXXI. p. 43, ubi *et venict* pro *evenient*. — Mr.

(4) Cod. *crimine*. — A. M.

(5) Cod. *baratri*. — A. M.

(6) Cod. *indere donis*. — A. M.

(7) Grut. p. 1169. 2. ex cod. pal. (p. 49.) Fleetw. p. 527. — Mr.

1

Velitris in museo borgiano tabella plumbea.

Scti Genesii templum·
Quicumq· venitis
fundite corde preces
nri sacer o miserere.
Omne malum vestrum precib· solvet Ds eius.
Nam corpus totum iacet eius
hic tumulatum.

In aversa facie.

In hoc venerabili loco condita sunt
gloriosa ossa beati Genesii hu-
ius quondam urbis episcopi, cu-
ius festivitas celebratur
octavo kalendas septembrium. (1)

2

Post baptisterium lateranense occidentem versus in zophoro peristylii portae oratorii s. crucis ab Hilaro PP. constructi.

Introibo· in· domum· tuam· et· adorabo· ad· templum· sanctum·
tuum· in· timore· tuo· (2)

3

Versus domini Petri referendarii in basilica palatii s. Mariae.

Qualiter intacta processit virgine partus,
Utque pati voluit natus, perquirere noli.
Haec nulli tractare licet, sed credere tantum. (3)

4

Nunc quoque (4) tristes veniunt et laeti recedunt.
Nec miror pulchrum fieri quod XPS adornat. (5)

(1) Marinius provocat ad schedas Constantini Rugerii, inter quas hanc inscriptionem ego non reperi, propter vel earum perturbatissimum ordinem vel aliam causam. Inscriptioni veteri subtexitur alia recentior, barbarioribus exarata litteris: *MCCCLXV. die XXVIII. aprilis ego Ambrosius de Velate abas monesterii sancti Genexii de Besillo (repert) corpus.* — Item alia: *MCCCCII. die XXIII. augusti dominus Cardinalis Bon. fecit aperiri arcam; s. Genexii ossa sunt reperta.* — A. M.

(2) Panvinius de VII. urb. eccl. p. 164; Rasponus de basil. later. p. 232. — Mr.

(3) Burmannus anthol. T. II. p. 637. — Mr.

(4) Corrige *huc quoque* — A. M.

(5) Grut. p. 1171. 12. ex cod. pal.; Fleetw. p. 532. — Mr. — Mendose autem in Marinii schedis et apud praedictos editores *adorat*. Habet enim *adornat* codex pal. p. 60. — A. M.

1

Toleti in portarum aditu.

Erexit factore Deo rex inclytus urbem
Wamba suae celebrem protendens (1) gentis honorem.

In memoriis quoque martyrum, quas super portarum turriculas idem rex statuit.

Vos sancti Domini, quorum hic praesentia fulget,
Hanc urbem et plebem solito servate favore. (2)

2

Romae in zophoro maioris absidis tricliniaris aulae in lateranensi palatio ab s. Leone III. constructae.

Deus cuius dextera beatum Petrum ambulantem in fluctibus ne mergeretur erexit, et coapostolum eius Paulum ter naufragantem de profundo pelagi liberavit; tua sancta dextera protegat domum istam, et omnes fideles convivantes qui de donis apostoli tui hic laetantur; qui vivis et regnas cum Deo patre in unitate spiritus sancti Deus etc. (3)

3

In ecclesia beati Anastasii quam construxit Leutbrandus rex in Italia.

Continet ista manus mundum, prosternit elatos,
Et humiles erigit, iuste miserata roganti. (4)

4

In epistylio portae maioris in ecclesia s. Pudentianae.

Ad requiem vite (sic) cupis o tu quicumque venire,
En patet ingressus fueris si rite reversus.
Advocat ipse quidem via dux et ianitor idem,
Gaudia promittens et crimina quaeque remittens.

(1) Schedae Marinii perperam *protendes*; Namque in editis vidi *protendens* et apud Burm. *pretendens*.

(2) Morales lib. XII. 48, Mariana hist. VI. 14.; Baron. T. XI. p. 595; Burman. anthol. T. II. p. XXXVII. Mariana et Burmannus habent in 1. versu *fautore* pro *factore*, et infra Mariana cum Baronio *domini sancti* pro *sancti domini*. — Mr.

(3) Panvinius de VII. urb. eccl. p. 184, quem vide; Raspon. p. 326.

(4) Grut. p. 1168. 9. ex cod. pal. (p. 48.); Fleetw. p. 526.

Vir dextra librum tenens.

Hic cunctis vite (sic) pastor dat dogmata sancte.

Sancte precor pastor pro nobis esto rogator.

Virgo cum lucerna.

Virgo Pudentiana coram stat lampade plena.

Protege praeclara nos virgo Pudenq·tiana. (sic)

Agnus.

Hic agnus mundum restaurat sanguine lasps*um*

Mortuus et vivus ; idem sum pastor et agnus.

Virgo cum lucerna.

Occurrit sponso Praxedis lumine claro.

Nos, pia Praxedis, prece sanctas confer ad edis.

Vir dextra volumen tenens.

Almus et iste docet Pudens ad sidera cales. (1)

Te rogo sancte Pudens, nos purga, crimina trudens. (2)

1

Lesinae in zophoro absidis veteris templi.

Quos· sotiat· fidei· meritum· quos· gloria· caeli·
Corporib· pausant· sacro· sub· tegmine· templi·
Primianus· item· Firmianusq· verendus·
Fortis· Alexander· simul· et· Tellurius· almus·
Martyrio· clari· Lesinae· tutamina· gentis·
Orent· pro· populo· Dominum· et· mala· cunta· (sic) repellant· (3)

(1) Sic Marinii scheda; sed apud alios vidi *calles*.

(2) Ciampin. vet. monum. T. I. p. 26. Blanchin. hist. eccl. part. III. p. 480. Panvin. de VII. urb. eccl. p. 267. cum varietate. (*Requiem vitae accipere* dicitur apud Lactantium de mort. pers. p. XXIV.) Martinellus in primo crucis tropaeo p. 53. edit hos versus, existimatque anni DCCCLXX, sub Hadriano I. — Mr. — Equidem volui hos versus ad s. Pudentianam legere; sed partim sublimitate scripturae impeditus sum, partim etiam nonnullis stemmatibus incommode ibi collocatis.

(3) Ex opusculo ms. Ioh. Bapt. Polydori, quod est apud me inter schedas Rugerii, de vita s. Pardi episcopi Larinatinum. Mr. — Contuli inscriptionem cum schedis praedictis. — A. M.

1

Romae in cryptis basilicae vaticanae.

Exaudi· *nos*· *omnp*· et· misericors· D*s* *et famulum tuum*
*Gre*gorium· ter*t*ium· quem· tua· gratia· iussit *esse pastorem, per haec quae*
agimus· aeternae· beatitudini· et· consortio· tuo *aggreges eique pro cat-*
holica· fide· religionis· XPianae· praemia· vitae aeter*nae et refri-*
gerii· cum· fidelibus· tuis· praepares· mansionem· Per *D. N. I. Ch*· ꝯ
Haec Dne· oblata· sanctifica· et· animam· famuli· tui· Grego*rii*
*maculis emu*nda· et perpetuae· vitae· facias· esse· par*ticipem*
Domine· indulgentia· tua· animam· famuli· tui· *Gregorii*
cor*poris*· et· sanguinis· participatio· sacr*a*
saginet· et· sempiterna· redemptione· mun*iat*· (1)

2

Prope mansionem dictam le case bruciate *inter Anconam, Aesium, et Senogalliam, inscriptio detectn inter rudera in praedio gentis Marcoliniae anno MDCCLXVIII.*

T. N. L. Tu nos salva Domine. (2)

3

Constantinopoli in porta Chalces.

Ἄφωνον εἶδος καὶ πνοῆς ἐξῃρμένον
Χριστὸν γράφεσθαι μὴ φέρων ὁ δεσπότης
ὕλῃ γεηρᾷ ταῖς γραφαῖς πατουμένῃ
Λέων σὺν νέῳ τῷ Κωνσταντίνῳ
σταυροῦ χαράττει τὸν τρισόλβιον τύπον,
καύχημα πιστῶν ἐν πύλαις ἀνακτόρων. (3)

4

Silimbriae in moeniis.

✝ Κε βοίθη τὸ σῷ δούλῳ
Σεργίῳ βασιλῖ σπαθαιω... (4)

(1) Dionysius crypt. vat. tab. VIII; Turrig. p. 86, Blanch. ad Anast. T. I. praef. c. 48; Ciampin. aedif. sacr. p. 104. Mr. — Inscriptionem in cryptis vaticanis ipsemet legi, deprehendique tinctorem litterarum ferisse *Gaudino* pro *exaudi nos*; item in tertio versu verb. 4. *pe* pro *et*. In extremo autem versu perperam schedae marinianae habeot *Deo emptione* pro *redemptione*. Supplementa denique imperfectae inscriptionis a Dionysio sumpsi. — A. M.

(2) Pars haec inscriptionis et reliqua ibidem compendia vel litterae merito videbantur Marinio legenda: *tu nos libera, tu nos salva Domine, agios, fortis, et immortalis.* — A. M.

(3) Bandurius numm. T. II. p. 702. et AA. Cpol. T. I. lib. VII. p. 155. ed. Ven. — Mr.

(4) Spon. miscell. p. 332; Borgia de cruc. velit. p. 156; Fleetw. p. 482; Cang. gloss. gr. app. T. II. p. 173. — Mr.

1

Hadrianopoli.

Κε βοήθει τῷ εὐσεβεστάτῳ καὶ
φιλοχρίστῳ βασιλεῖ ἡμῶν Ιωάννι. (1)

2

Mileti in muro theatri.

ΙΕΙΟΥΑΗΩΙΑΩΑΙΘΟΥΑΗΩΙΩΑ ΕΗΟΥΙΑΩΙΗΕΟΥΕΝΟΝ.

ΑΕΟ	ΕΗΙΟ	ΗΙΟΥ	ΙΟΥΩ	ΟΥΩ	Α.
ΟΥΩ	ΥΩΑ	ΩΑΣΑΓΙΕ	ΑΕΗΑΓΙΕ	ΑΕΗΙΑΓΙΕ	Α.
	ΑΓΙΕ				

φύλαξον	φύλαξ[ον]
τὴν πόλιν	τὴν πόλιν
Μιλησίων	Μιλησίων
καὶ πάντας	καὶ πάντας
τοὺς κατοι-	τοὺς κατοι-
κοῦντας.	κοῦντας.

Ἀρχάγγελοι φυλάσσεται ἡ πόλις Μιλησίων καὶ πάντες οἱ κατ. (2)

3

In Bonaura *prope Smyrnam.*

Ὑμνῶ θεὸν Μέλεσσα Ποταμὸν τὸν
σωτῆρα μου ἀπὸ παντὸς κακοῦ
καὶ λιμοῦ πανουμένου. (3) *sic*

4

Prope Smyrnam in parietinis dirutae ecclesiae in vico deserto.

Κε μνήσθητει *sic* τοῦ δού-
λου σου Αἰθερίχου τοῦ
ἀρχιεπισκόπου ἡμω ꙋ (4)

5

Versus columnae inscripti in foro constantinopolitano.

Σὺ Χριστὲ κόσμου κοίρανος καὶ δεσπότης,
Σοὶ νῦν προσῆξα τήνδε τὴν δούλην πόλιν,
Καὶ σκῆπτρα τάδε καὶ τὸ τῆς Ῥώμης κράτος.
Φύλαττε ταύτην, σῶζε τ' ἐκ πάσης βλάβης. (5)

(1) Spon. miscell. p. 372; Fleetw. p. 482.
(2) Chandler. p. 16. n. 42.
(3) Pocok. inscr. p. 39. n. 1.
(4) Chandler. p. 6. n. 13.
(5) Bandur. A. I. Cpol. lib. VII. p. 150. 310.

1

Tarvisii apud Paulum Grespanium.

IC + XC

Crux duobus hominis brachiis retenta.

Κύριε βοήθει α . . κω . . Ιω. (1)

2

Spoletii in Cathedrali in sacello Deiparae extat huius imago a graeco artifice picta, tegumento inaurato obtecta, in quo sequens inscriptio.

sic sic
Τί μῆτερ αἰτῆς τὴν βροτῶν σο-
τηρίαν; παρόργισάν με. συμπάθη-
σον υἱέ μου. διὰ τί οὐκ ἐπιστρέφη; τὴν Κε
sic sic
σῶσον χάρην πρὶν ἡ πέτρα πίφηνας. (2)

3

Veronae in museo publico. Ex Peloponneso Venetias transtulit Sigismundus Alborgettus V. C.

+ Ἁγία Μαρία Θεοτόκε φύλαξον
τὴν βασιλείαν τοῦ
φιλοχρίστου Ἰουστινιανοῦ·
καὶ τον γνησίως
δουλεύοντα αὐτῷ
Βικτωρῖνον + σὺν τοῖς
οἰκοῦσιν ἐν Κορίνθῳ κ. Θεῶν
ζῶντας + (3)

(1) Missam sibi dicit Marinius a comite Tomitano an. MDCCLXXXIV. Sed cuiusnam saeculi ipsa est? — A. M.

(2) Equidem laudo Marinium qui tam sedulo monumenta christiana, quibus litterae inscriptae sunt, conquisivit; ceterum, quod iam alibi dixi, quam tute ante annum Christi millesimum hanc et alias nonnullas collocet epigraphas, haud satis scio.

(3) Corsin. not. gr. p. 25; Blanchin. hist. eccl. part. II. p. 333, ex Maffeio mus. lapid. p. 66. 2. Hanc inscriptionem si dixerim ephesinae synodi de profligato Nestorio insigne tropaeum, non mentiar. — Mr.

1

Santini apud Virgines clarissas, tabella argentea auro iuncta.

...
(͡)

T
O
A
Γ I
O N M
Y P
O
N (1)

ꓭ + B ꓭ + B	I͞C N͞I	X͞C K͞A	ꓭ + B ꓭ + B

Heic in octogono sunt litterae argenteae tessellatae sic: — *Heic amethystus insculpta, more carunculae, facie imberbis.* — *Item heic simili modo hae litterae apparent:*

Ω μεγαλομάρτυς Δημήτριε μεσίτευσον πρὸς Θεὸν ἵνα τῷ πιστῷ σου δούλῳ τῷ ἐπιγείῳ βασιλεῖ ῥωμαίων Ἰουστινιανῷ δοίη μοι νικῆσαι τοὺς ἐχθροὺς ἐμοῦ καὶ τούτους ὑποτάξαι ὑπὸ τοὺς πόδας μου.

O
Θ *a* C
Π

a
O...HT
P I

Heic effigies sancti Demetrii opere tessellato, extantioribus corporis partibus pictura expressis. Dextera gerit hastam; sinistra scutum habet oblongum, in quo cernitur leo, floribus interpositis, amicitur veste militari, et crura tibialibus instructa sunt.

Αὔτη ἡ στάμνος φέρει μύρον ἅγιον ἐκ τοῦ φρέατος ἀντλήσασα ἐν ᾧ τὸ σῶμα τοῦ μυροβλύτε Θείου Δημητρίου τοῦτο ἀναβλίζον κεῖται, ἐκτελῶν *sic* ταυμάσια πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ καὶ τοῖς πιστοῖς.

Heic duae aquilae consociatae.

A
ΓΙΟ
C

Heic gemma anaglyptica exprimens imaginem cum cruce.

A
ΓΙΟ
C

Heic item duae aquilae consociatae.

(1) Νῶμρε τὸ ἅγιον μύρον, — A. M.

1

Romae in fronte ecclesiae s. Petri.

Credite victuras anima remeante favillas
Rursus ad amissum posse redire diem.
Nam vaga bis quinos iam luna resumpserat orbes,
Nutabat dubia cum mihi morte salus.
Irrita letiferos auxit medicina dolores;
Crevit et humana morbus ab arte meus.
Pro quantum Petro largitur Christus honorem!
Ille dedit vitam, reddidit iste mihi. (1)

2
*

Ianitor ante fores fixit sacraria Petrus;
Quis neget has arces instar et esse poli?
Parte alia Pauli circumdant atria muros.
Hos inter Roma est: hic sedet ergo Deus. (2)

3

Romae in arcu, de imagine Petri.

Ianitor hic caeli est, fidei petra, culmen honoris,
Sedis apostolicae rector et omne decus. (3)

4
*

Iam dudum quod fama refert te Graecia misit;
Sanguine mutasti patriam, civemque fratremque
Fecit amor legis. Sancto pro nomine passus
Incola nunc Dni servas qui altaria XPI,
Ut Damasi precibus faveas precor inclyte martyr. (4)

5

Vercellis.

Quisquis post mundum aetherias conscendere plagas
Posse putat iustos, Marcellinum quoque credat
Presbiterum caeli sedes habitare quietas.
Nam rectis castum gessit sub moribus aevum

(1) Grut. p. 1163. 2. ex cod. pal. (p. 27) Saveranus p. 65; Fleetw. p. 523. In codice v. 5. est *laetiferus*; v. 6. *credite* pro *crevit et*. — Mr.

(2) Grut. p. 1170. 8. ex cod. pal. (p. 57); Fleetw. p. 463; Baron. T. IV. p. 53. Codex in secundo versu habet *instar esse* omiss. et.

(3) Ex codice closterneburgensi saec. XV. Post hosce duos versus sequitur ibi de imagine Pauli *presbiter hic positus* etc.

(4) Grut. p. 1173. 10. ex cod. pal. (p. 68), Fleetw. p. 533. Merend. ad Damas. in add. nd. p. 8, et s. Dam. op. p. 234. Sarazanius in secundo versu recte posuit *fratremque*, pro *fratrem* quod est in cod. pal. Ex vocabulo *iamdudum* incipit carmen Damasi de s. Paulo; et ex *fama refert* aliud eiusdem de s. Agnete. (In cod. pal. *Grecia* sine diph.) — Mr.

Religione pius Bessorum in partibus ortus,
Et gemina vitam felix aetate peregit. (1)

1

Romae in basilica s. Sebastiani. (2)

Hic habitare (3) prius sanctos cognoscere debes,
Nomina quisque Petri Pauli pariterque (4) requiris;
Discipulos oriens misit quod sponte fatemur.
Sanguinis ob meritum Christum per astra secuti
Aetherios petiere sinus regnaque (5) piorum.
Roma suos potius meruit defendere cives.
Haec Damasus vestras referat, nova sidera, laudes.

2
*

Heraclius (6) vetuit lapsos peccata dolere,
Eusebius miseros docuit sua crimine flere.
Scinditur in partes populus gliscente furore,
Seditio caedes (7) bellum discordia lites.
Extemplo (8) pariter pulsi feritate tyranni
Integra cum rector servaret foedera pacis
Pertulit exilium omnino sub iudice laetus
Litore trinacrio mundum vitamque reliquit.
Damasus. (9)

3

Romae in ecclesia s. Laurentii extra muros.

Haec est aeterno florens et grata iuventus,
Sanguine quae fuso pulchra trophaea tulit.
Ibant ut sererent quae semina pulchra ferebant,
Et lacrymis flentes immaducre genae.

(1) Gruterus p. 1169. 11; Fleetw. p. 448. — Mr.

(2) Marinius in scholiis nihil aliud dicit, nisi *vide schedam insertam*. Ego vero hanc schedam frustra quaesivi; excidit enim e Marinii adversariis. Itaque quum ad s. Sebastiani me contulissem, lapidem quidem reperi in hypogeo, ubi s. Silvestrum papam sacras ordinationes fecisse traditum est. Sed tamen in dicto lapide, formis litterarum rudioribus exarato, nonnisi tres priores versus extant; reliqui numquam ibi fuerunt. Ergo exemplar marinianum aliunde derivatum est, praesertim quia aliquoties in tribus quoque discrepat prioribus versibus. — A. M.

(3) Ita lapis a me lectus; at Marinius scribit *habitasse*. — A. M.

(4) Marinius *pariter Paulique*. — A. M.

(5) Corrige *regnumque*. — A. M.

(6) Recitat hoc carmen Gruterus p. 1171. 17. ex cod. pal. p. 61; Fleetw. p. 415; Bolland. sept. T. VII. p. 268, Merenda s. Dam. p. 208, qui etiam censet sermonem esse de Eusebio papa.-Mr.

(7) Marinius in suo ms. habet *sedet loca ede*, quae corruptissima lectio est amanuensis palatini p. 61; sed ea facile emendatur si pro *e* ponas *i*, et pro *l* legas *t*, alterque verba dividas, id est *seditio*; deinde *caede* pro *caedes*. Sane ita emendatum a Baronio observat Fleetwoodus, et sic dedit Merend. — A. M.

(8) Cod. pal. *exemplo*; et sic Merend. — A. M.

(9) *Damasus* deest in cod. pal. — A. M.

Nunc de messe suis portantes farra maniplis
Laetitia redeunt se comitante nova. (1)

1

*

Hic positus (2) caeli transcendit culmina Pauli
Cui debet totus quod XPO credidit orbis. (3)

2

Romae in ecclesia s. Agnetis via nomentana ingens tabula.

*Fam*a refert sanctos dudum retulisse parentes,
*A*gnen cum lugubres cantus tuba concrepuisset,
*N*utricis gremium subito liquisse puellam;
*S*ponte trucis calcasse minas rabiemque tyranni;
*U*rere cum flammis voluisset nobile corpus,
*V*iribus immensum parvis superasse timorem,
*N*udaque profusum crinem per membra dedisse,
*N*e domini templum facies peritura videret.
O veneranda mihi sanctum decus alma pudoris,
*U*t Damasi precibus faveas precor inclyta martyr. (4)

3

In ecclesia s. Laurentii in Damaso.

Non mirum est fallax nimium quod flamma minatur
Martyris, et corpus nil nocitura cremat.
Namque docet fidei magnam sine vindice poena
Ad caelum mediis ignibus esse viam.
Hunc etenim fruitur martyr Laurentius ignem,
Et meritis summis ne moriatur agit. (5)

(1) Marinius testes huius epigrammatis citat schedas presbyteri Terribilinii; quae rursus citabant ms. Capocium. Ego perlustrans s. Laurentii ecclesiam, non inveni hoc epigramma. — A. M.

(2) In codice quodam videtur fuisse scriptum *presbyter hic positus*. Recole p. 31. n. 3. — A. M.

(3) Gruterus p. 1172. 8. ex cod. pal. (p. 64); Fleetw. p. 532. — Mr.

(4) Marinius prolixo in scholio scribit heic auctores multos, qui modo recte modo secus hoc Damasi carmen ediderunt. Verumtamen ne ipse quidem Marinius legisse videtur insignem hunc lapidem, qui adhuc prostat conspicuus in s. Agnetis ecclesia, pulcherrimis maximisque litteris scriptus. Etenim Marinius in septimo versu scribit mendose *diffusum*, pro *profusum* ut versus a me in lapide lectum est; Merenda autem op. s. Dam. p. 237. errores auget scribens *perfusos crines et membra*; et in fine *virgo* pro *martyr*. Quare ne Merenda quidem, Romae licet praesens, lapidem legisse credendus est. Scriptus fuit lapis aetate ipsa s. Damasi, litteris maximis speciosis et ornatulis, prorsus ut alii duo ingentes aeque lapides, cum eiusdem Damasi carminibus; quorum lapidum unus in cryptis vaticanis incipit *cingebant latices montem*; alter in s. Sebastiani, cuius initium est *Eutychius martyr*. — A. M.

(5) Gruterus p. 1164. 12. e cod. pal. (p. 32.)

1
*

Verbera carnifices flammas tormenta catenas
Vincere Laurenti sola fides potuit.
Haec Damasus cumulat supplex altaria donis,
Martyris egregii suspiciens meritum. (1)

2
*

Cultores domini Felix pariterque Philippus
Hic virtute pares contempto principe mundi,
Eternamque (2) petiere domum regnaque (3) piorum,
Sanguine quod proprio XPI meruere coronas.
His Damasus supplex voluit sua reddere vota. (4)

3
Romae.

Par meritum quicumque legis cognosce duorum,
Quis Damasus rector titulos post praemia reddit.
Iudaicus populus Stephanum meliora monentem
Perculerat saxis, tulerat qui ex hoste tropaeum:
Martyrium primus rapuit levita fidelis.
Tarsicium sanctum Christi sacramenta gerentem
Cum male sana manus premeret pulgare (5) profanis,
Ipse animam potius voluit dimittere caesus,
Prodere quam canibus rabidis caelestia membra. (6)

4
Nolae olim in ecclesia s. Felicis.

Corpore· mente· animo· pariter· re· et· nomine· Felix·

Sed male Gruterus *ac corpus* pro *et corpus*, *poena* pro *poena* (contra codicis fidem. Gruterum autem exscribit Fleetw. p. 441. — A. M.) Habet hoc inter carmina Damasi Sarazanus p. 163; sed Merend. de eo dubitat p. 230. — Mr. Ego in renovata s. Damasi ecclesia nequicquam praedictum carmen quaesivi. — A. M.

(1) Gruterus p. 1177. 1. e cod. pal. (p. 81) et Fleetw. p. 435; Sarazan. p. 186; Merend. p. 230: sed hi omnes *egregium* pro *egregii* — Mr. Scilicet omnes mendum Gruteri exscripserant, qui codicem palatinum male legerat. — A. M.

(2) Ita scheda Marinii. — A. M.

(3) Corr. *regnumque*. — A. M.

(4) Ex cod. claustroneoburgensi saec. XI. p. 265. Post versum *his Damasus* in codice ilico additur *veridicus rector*, qui est certe Damasi versus apud Merend. p. 227. — Mr. Ergo carmen hoc de mm. Fel. et Phil. addendum est Damasi editionibus. — A. M.

(5) Baronius haec informia duo verba emendat *peteret vulgare*. Mr. — Cod. pal. *premeret* et *cesus*; at scheda Marinii mendosius *prevriceret*. — A. M.

(6) Gruterus p. 1174. 2. ex cod. pal. (p. 70) qui habet *premia*, *pemeret*, *cesus*. Fleetw. p. 496. *perie-*

Sanctorum· in· numero· Christi. sacrate· triumphis·
Qui· ad· te· sollicite· venientibus· omnia· praestas·
Nec· quemquam· pateris. tristem· repedare· viantem·
Te· duce· servatus· mortis· quod· vincula· rupi.
Hostibus· extinctis· fuerant· qui· falsa· loqnti·
Versibus· his· Damasus· supplex· tibi· vota· rependo· (1)

1
*

Tempore quo gladius secuit pia viscera matris,
Hic positus rector caelestia iussa docebam.
Adveniunt subito rapiunt qui forte sedentem,
Militibus missis populi tunc colla dedere.
Mox sibi cognovit senior quis tollere vellet
Palmam, seque suumque kaput prior obtulit ipse,
Inpatiens feritas posset ne laedere quemquam.
Ostendit XPS, reddit qui praemia vitae,
Pastoris meritum; numerum gregis ipse tuetur. (2)

2
*

Tempore quo gladius secuit pia viscera matris,
Egregius martyr contenpto principe mundi
Etheris alta petit Christo comitante beatus.
Hic tibi sanctus honor semper laudesque manebunt.
Care Deo, ut foveas Damasum, precor alme Tiburti. (3)

3

Tempore quo gladius secuit pia viscera matris,
Sexaginta duo capti feritate tyranni,
Extemplo ducibus missis tunc colla dedere (4)
Confessi XPM, superato principe mundi,
Aetheriam petiere domum regnaque (5) piorum. (6)

ret. Lege Sarazan. p.183; Merend. p.232. Severanus autem p.436. ait extitisse hos versus in s. Sebastiani coemeterio ad sepulchrum s. Tarsicii. Confer Bolland. aug. T. III. p. 201; Bosium Rom. subt. p. 176. — Mr. Adnotemus in postremo versu testimonium Damasi de Christi in eucharistia corpore praesente. — A. M.

(1) Remondinus T. I. hist. Nol. p. 575 ex lectionibus s. Maximi in breviario vetustissimo negat votum hoc redditum esse a Damaso s. Felici, perperamque in editis esse ait *Felix* pro *Magne*. Edidit Sarazanus p.145, et Merend. p. 230, cum varietatibus, quas in notis videsis. Habet etiam Ant. Caracciolus cap. 2. ant. monum. eccl. Neap. p. 35. ex breviario salernitano Romualdi episcopi, in quo item est *pariter re et nomine Felix*; in versu 6. *locuti*. Confer Bolland. febr. T. II. p. 22. — Mr.

(2) Gruterus p. 1173. 13. ex cod. pal. (p. 69.) Confer eundem Grut. p. 1171. 7. et 1172. 2. Fleetw. p. 533. Lege s. Dam. Merend. p. 137. 227. et in add. p. 7. apud quem editorem est lemma *de s. Stephano P. et M.* — Mr.

(3) Ex codice clostaneburgensi saec. XI.—Mr.

(4) Cod. *dederi*. — A. M.

(5) Corr. *regnumque*, cum Grutero — A. M.

(6) Gruterus p. 1171. 7. ex cod. pal. (p. 60);

1

*

Olim sacrilegam quam misit Graecia turbam
Martyrii meritis nunc decorata nitet.
Q. medio pelagi votum miserabile fec.
Reddere funerea dona nefanda Iovi.
Ypoliti sed prima fides celestibus (1) armis
Respuit insanam pestifera lucem. (2)
Quem monachi ritu tenuit spetunca (3) latentem
Christicolis gregibus dulce cubile parans.
Post hunc Adrias sacro mundatus in amne,
Et Paulina sua consociata viro.
XIII. k. iun. (4)

2

*

Conspectis properanter aquis ardescere coepit
Eunuchi fecunda fides; quiescit emersus. (5)

3

Arelate in pallio statuae marmoreae s. Trophimi episcopi ante annos mille positae.

Cernitur eximius vir Christi discipulorum
De numero Trophimus hic septuaginta duorum. (6)

4

Romae in icone s. Petri.

ΤΟΝ ΘΕΟΝ ΛΟΛΟΝΘΕΝCΕΡΥΣΩ
ΤΗΝ ΘΕΟΤΑΥΠΤΟΝ ΠΕΡΑΝΕΝΗ
ΒΕΒΗΚΩΣ ΟΥ ΚΛΟΝΥΜ. (7)

Fleetw. p. 531. Primus versus est ex Damasi carm. X. et XX. Merend. Quartus et quintus conferendi sunt cum carm. XXIV. Extat apud Merend. in append. cum variet. — Mr.

(1) Ita sched. sine diph. — A. M.

(2) Ita sched. — A. M.

(3) Ita sched. — A. M.

(4) Ex cod. clostuneburgensi. An. s. Damasi? — Mr.

(5) Grut. p. 1174. 3 ex cod. pal. (p. 70). — Mr.

(6) Petrus Saxicus hist. pont. arelat. p. 1. — Mr.

(7) Mabillonius analect. ed. vet. T. IV. p. 505. n. 80. ex cod. einsidlensi saec. IX. Tum in notis p. 518. ait idem Mabillonius: *graecae huius inscriptionis sensum plane difficilem reddunt mendosi characteres. Consultis amicis, haec tandem restitutio probabilior et genuina visa est:* τὸν θεὸν λόγον θιᾶσθε χρυσῷ τὴν θεόγλυπτον πέτραν, ἐν ᾗ

1

Romae in s. Stephani.

Pulchra patris splendet Baptistae mensa (1) Iohannis
Martyris in Stephani venerabilis aede sacrata:
In qua sancta simul conduntur pignora summi
Egregiique Sabastiani multisque aliorum
Tempnentum mundi mortalem principe vitam,
Cum XPO caelis meliorem vivere semper
Optantes potius, pastor quam struxit honestus,
Aeternam ut requiem mereatur habere Palumbus
Quorum gessit amor repentibus ista tonante. (2)

2

Romae in ipso aditu coemeterii ss. Sixti et Praetextati.

Hic congesta iacet, quaeris si, turba piorum.
Corpora sanctorum retinent veneranda sepulchra;
Sublimes animas rapuit sibi regia caeli.
Hic comites Xysti portant qui ex hoste tropaea;
Hic numerus procerum servat qui altaria XPI;
Hic positus longa vixit qui in pace sacerdos;
Hic confessores sancti quos Graecia misit;
Hic iuvenes puerique senes castique nepotes,
Quis mage virgineum placuit retinere pudorem.
Hic, fateor, Damasus volui mea condere membra,
Sed cineres timui sanctos vexare priorum (3)
Systi Dionisii Cornelii Felicis Pontiani Fabiani Gai
Eusebii Melciadis Stefani Urbani Luci Mannus Anteros
Numidiani Ladicei Iuliani Policarpi Optati. (4)

βεβεχώς τὸ κλειδοῦμαι. Vide etiam de-Magistris act. M.M. ost. p. 351. — Mr.

Duae sunt in vaticano templo sedentes Petri apostoli statuae; altera aenea quae ad venerationem omnium mortalium haud procul ara maxima posita est; altera vetustior marmorea in templi crypis. Iam graeca haec inscriptio, sub neutra ex his statuis nunc conspicitur, neque iam fere extat nisi, ut arbitror, in Mabillonii libro; quare et eius restitutio difficilior incertiorque est, quia coniecturis tantum fit, amisso archetypo. De statua aenea, quae in orbis christiani meridiana luce versatur, nihil dicam; sed marmoreae secretioris, quae item sedet, ut dixi, dexterà tenens claves, sinistrà deiectà, inscriptionem recitabo, quam ipsemet legi, superimpositam. *S. Petri apostolorum principis statua marmorea antiquissima, quae erat inter columnas porticus veteris basilicae supra valvas aeneas, huc translata. Paulo V. P. M.* — A. M.

(1) Id est *altare.* — A. M.

(2) Gruterus p. 1165. 1. ex cod. pal. (p. 34) in quo est *pulchra Sabastiani multisque*, non ut edidit Gruterus *pulcra Sebastiani multique*; item Flectw. p. 462. De catalogis reliquiarum ss. qui in marmoribus occurrunt videsis Paulinum in oper. de s. Felice p. 114. — Mr.

(3) Corr. *piorum* cum Grutero — A. M.

(4) Gruterus p. 1172. 11. ex cod. pal. (p. 64. qui desinit in vocabulo *piorum.* — A. M.)

1

In s. Sabinae tabula eximiae magnitudinis muro adfixa intrantibus parte dextera.

Summa papatus Eugenius arce locatus
Corpus Alexandri presulis egregii ;
Nec non Theodoli; simul et te martir Eventi,
Iuxta Savinam Seraphiamque piam ;
Ede sub hac posuit, quam Petrus presbiter edit
Sub Caelestino praesule Roma tuo.
Illis et cunctis sacro baptismate lotis
Vos sancti Dominum esse rogate pium. (1)

2

Tuscanellae in lamella plumbea.

Anno Domini ccccccxLVIII· ind· VI·
corpora sanctorum martyrum Secundiani
Marcelliani Viriani et Deodati a domo
sanctorum translata sunt in civitatem
Tuscanam. (2)

3

Romae in s. Praxedis, haud procul ara maxima, optimis litteris (3).

+ In n̄ Dn̄i D̄i Salv̄· n̄ri Ih̄u xp̄i temporibus scis-
simi ac ter beatissimi et apostolici d̄n Paschalis

Est etiam in cod. clostuneburgensi, quem consuluit Garampius, in quo post *piorum* leguntur nomina illa sanctorum. At in 4. vers. pro *Xysti* est *et isti*; pro *numerus* in quinto est *nostris*; in 9. pro *quis* est *queis*. Extat etiam apud Fleetw. p. 507. (Profecto videtur mihi plerumque inutiliter Marinius post Gruterum citare Fleetwoodum, qui nonnisi Gruteri impressum librum exscribit; nihilominus Marinii scholia hac in parte non imminuo — A. M.) Carmen hoc occurrit inter opera s. Damasi n. 29. Sarazan. et n. 33. Merend. quem postremum vide in add. p. 9. Item vide Bos. p. 190; Arringh. T. I. p. 478; Severan. p. 437; Baron. T. V. p. 579. Quartum versum habes fere totum inter carmina Damasi ed. Merend. p. 223, et apud Kollar. analect. vindob. T. I. p. 398. — Mr.

Ego lapidem in s. Sebastiani non reperi; sedem tamen eius certam ablatique prope nupera indicia, id est in pariete effossionem, mihi deprehendere visus sum — A. M.

(1) Bolland. aug. T. VI. p. 497; Gallet. inscr. rom. T. III. p. 455. Vide in arch. vat. secr. Brutium T. XVII. p. 92. *Summa Petri sedes* legebatur in musivo basilicae vaticanae. Ciampin. de aedif. Const. p. 42; Bianchin. hist. eccl. part. II. p. 224, qui hoc monumento utitur pro Papae primatu; Martinell. Roma ex ethn. sacr. p. 297. In hoc lapide haec incisa leguntur: *supra hunc sepulchralem lapidem, quo olim ss. martyrum Alexandri, Eventii, Theoduli, Sabinae, et Seraphiae, corpora claudebantur, S. P. Dominicus toto corpore prostratus orare consuevit.* — Mr.

Ego hunc lapidem invisens, male tinctam videbam primam tertii versus litteram. Item de inconstantia *pre* et *prae* in 1. et 6. versu subdubitabam. — A. M.

(2) Turriotius memor. hist. urbis Tuscaniae p. 5. — Mr.

(3) Edidit hanc inscriptionem Davanzatus hist.

papae infraducta sunt veneranda scorum corpora in hanc scam et venerabilem basilicam beatae XPI virginis Praxedis; quae praedictus pontifex dirnta ex cymiteriis seu cryptis iacentia auferens et sub hoc sacro sco altare summa cum diligentia propriis manibus condidit in mense iulio die· XX· indictione decima ☩ Nomina vero pontificum haec sunt· Urbani, Stephani, Antheri, Meltiadis, Faviani, Iulii, Pontiani, Siricii, Lucii, Xysti, Felicis, Anastasii, et Caelestini ☩ Item nomina episcoporum· Stratonici, Leucii, et Optati ☩ Quamquam presbiterorum et levitarū Nicomedis archipbri, Iustini, et Cyrini, Cyriaci diaconi, Nemesii, atque Iachei ☩ Etiam et martyrum nomina ista sunt· Zotici, Herenei, Iachinthi, Amantii, Mari, Audifax, Abbacu, ac (1) scorum octingentorum quorum nomina scit omps· Castuli, Felicis militis, Gordiani, Epimachi, Serviliani, Sulpicii, Diogenis, Basti (2), et alii LXII· Marcelliani, Marci, Festi, et alii duo· Tertullini, Fausti, Bonosi, Mauri, Calumniosi, Iohannis, Exsuperantii, Casti, Cyrilli, et septem germanos, Honorati, Theodosii, Basilii, Crescenti, Largi, Smaragdi, Crescentionis, Iasonis, Mauri, Yppoliti, Pontiani, Chrysanti, et alii LXVI. Simulque et alii mille centum viginti quattuor quorum nomina sunt in libro vitae· Mauri, Arthemii, Polionis, et alii sexaginta duo martyres ☩ Nomina quoque virginum scilicet et viduarum, Praxedis, Pudentianae, Iulianae, Simferosae, Feliculae, Marinae, Candidae, Paulinae, Dariae, Basillae, Paulinae, Memmiae, Marthae, Emerentianae, Zoe, et Tiburtiadis ☩ Quocirca et in ipso ingressu basilicae manu dextra, ubi utique benignissimce suae genitricis scilicet dom–

s. Praxedis p. 293; Martinell. i. troph. cruc. p. 46; Panvin. VII. urb. p. 259, cum varietatibus (v. gr. v. 6. *dirutis* pro *diruta*, emendans scilicet; et v. 10. post *pontificum*, sponte addit *romanorum*; v. 14. omittit *quamquam*; v. 16. *Zachei* pro *Iachei*, et alia contra lapidis veritatem. — A. M.) Vide lib. pontif. ed. Vignol. T. II. p. 326, et Aleman. de later. par. p. 13. Confer denique Brutium T. XVIII. p. 320. — Mr.

(1) Deest *ac* in scheda Marinii; sed extat in lapide. — A. M.

(2) Ita legitur *Basti* in lapide; tum etiam in scheda Marinii 1. manu; at 2. *Blasti*, contra lapidis fidem. Ceteroquin infra in barbara epigraphe occurret nobis *Blastus*. — A. M.

nae Theodorae episcopae (1) corpus quiescit, condidit iam dictus praesul corpora venerabilium haec, Zenonis presbiteri et aliorum (2) duorum· pariterque et in oratorio beati Iohannis Baptistae manu leva praenominatae basilicae, qui *sic* et secretarium esse dinoscitur, condidit corpora scilicet Mauri et aliorum quadraginta martyrum ✠
Simili modo et in oratorio beatae xpi virginis Agnetis, quod sursum in monasterio situm est, ipse pastor eximius posuit corpora piorum martyrum, videlicet Alexandri papae atque Eventii et Theoduli presbiteris *sic* ✠ Hos omnes Dei electos frequentius deprecans, quatenus per eorum valeat preces suae post finem carnis ad caeli conscendere culmen. Amen ✠
Fiunt etiam insimul omnes sci duo milia CCC.

I

Romae in s. Angeli ad forum piscium, grandis tabula adfixa parieti intrantibus parte dextera (3).

Haec· sunt· nomina· scorum· eorum· (4) beneficia· (5) hic· requiescunt· idest· Dni· et· Salvatori· N· IHU· XPI· scae· quae (6) eius· genetricis· Mariae· dominae· N·

(1) Notandus titulus *episcopa*, qui etiam alibi semel occurrit in his nostris inscriptionibus. Neque tamen heterodoxi hinc forte sibi plaudant, quasi episcopi mariti gesserint ministerium. Sufficit enim s. Paulini nolani episcopi exemplum, apud quem vivebat quidem uxor Therasia, ut ex Paulini Augustinique epistulis constat; sed iam *de coniuge facta soror*, ut ait Idatius in chronico ad Honorii annum XXX. — A. M.

(2) Hactenus legitur in Marinii schedis (collect. ms. T. I. p. 18. n. 5); reliqui XV. versus apud eum desunt; neque defectum sensit ipse Marinius qui notam numeralem in schedae fundo adscripsit. Ego vero mendum non subodoratus, mutilam inscriptionem edideram, scholiis etiam Marinii hoc loco alibique omissis, quia sic brevitati consulendum antea putaveram. Mox ubi typis impressam a me inscriptionem cum lapide contuli, equidem cohorrui tanto defectu agnito; coepique de schedis Marinii, viri licet summi et diligentissimi, subdubitare, nisi proprio monumentorum intuitu certior fierem. Hoc igitur errore edoctus curavi urbana monumenta laboriosius invisere ac lectitare; quaterniones in libro meo complures refeci; menda multa purgavi; editionem accuratiorem instruxi. Ceteroquin ultro fateor tantas esse suscepti operis difficultates, tantum temporis dispendium, tantum laboris discursationisque urbanae taedium, tantam denique librorum inspiciendorum multitudinem, ut absolutam numeris omnibus editionem praestare non possim. — A. M.

(3) Ita reapse ego comperi. At in scheda Marinii *laeva* dicitur. — A. M.

(4) Ita pro *quorum*. Ut *cotidie* pro *quotidie*.—A. M.

(5) S. Gregorius magnus Brunichildae reginae Franc. misit beneficia (id est corpora) ss. hominum. Vide comment. de rosa aurea Pontif. don. — Mr.

(6) Ita est pro *sanctaeque*.

Sci· Michael· et· Gabriel· archangeli·
Sci· Petri· scti· Pauli. sci· Andreae·
Sci· Iaccobi· sci· Iohanni· sci· Thomae·
Sci Iaccobi· sci· Philippi· sci· Bartholomei·
Sci· Matthei· sci· Simonis· sci· Thaddei·
Sci· Iohanni· Baptistae· sci· Selbestri·
Sci· Stephani· sci· Zini· sci· Laurenti· (1)
Sci· Cesarii· sci· Nicandri· sci· Celsi·
Sci· Eupli· sci· Petri. sci· Marcellini·
Sci· Balentini· sci· Donati· sci· Nicolai·
Sci· Pancratii· sci· Anastasii· sci. Iuda.
Sci· Theodori· sci· Georgii· sci· Christophori·
Sci· Alexandri· sci· Erasmi· sci· Thothaelii·
Sci· Abbaquiri· sci· Iohanni· sci· Dometii· (2)
Sci· Procopii· sci·˝Pantaleoni· sci· Nicasi·
Sci· Cosmae· sci· Damiani· sci· Anthimi·
Sci· Leontii· sci· Euprepii· sci· Antipae·
Sca· Anna· sca· Elisabet· sca· Euphumia·
Sca· Sophia· sca· Thecla· sca· Petronella·
Sca· Theodotae· sca· Theopisti· sca· Aurea·
Sca· Athanasia· sca· Teoctisti· sca· Eudoxia·
✝ Est· enim· dedicatio· ecclesiae· istius·
At· nomen· beati· Pauli· apostoli· calen·
iunias· per· indictione· octaba· anno·
ab· initio· mundi· sex· milia· ducentos·
sic sexxaginta· tres· temporibus· domni·
Stephani· innioris· papae· Theodotus·
holim· dux· nunc· primicerius· scae· sedis·
apostolicae· et· pater· uius· Ben· diac· a· solo·
edificavit· pro· intercessionem· animae· suae·
et· remedium. omnium· peccatorum· (3)

I
ɛ

In nomine Dni amen· Istae sunt reliquiae eccliae sci
Ioannis de pede mercati. Videlicet in altari maiori
beati Nicolai episcopi sunt reliquiae sequentes·
De ligno crucis dni nri Iesu XPI.

(1) Ita est in lapide, non *Laurentii*, ut in scheda Marinii. — A. M.

(2) Ita rursus est in lapide, non *Domitii* ut in scheda Marinii. — A. M.

(3) Turrigius p. 540; Borgia mem. Benev. T. I. p. 192; Laderchius de inv. corp. s. Getulii p. 31; Gallett. Gabio p. 32; Primicer. p. 52; inscr. R. T. I. p. 13. Confer mus. ital. Mabill. T. II. p. XVII. — Mr.

De lapide sepulchri dni nri Iesu xpi·
De velo beatae virginis Mariae·
De brachio beati Nicolai confessoris·
De manu sancti Andreae apostoli·
De reliquiis sancti Iacobi apostoli·
De lapide sancti Stephani protomartiris·
De reliquiis trium puerorum·
De reliquiis ss. Prothei et Iliacinthi martiris·
De candela quae fuit accensa de igne qui de celo descendit ad sepulchrum dni nri Iesu xpi·
De humo et oleo beati pontificis et confessoris Nicolai de Baro·
De reliquiis quatuor Coronatorum·
De reliquiis ss· martirum Felicissimi et Agapiti·
De reliquiis ss· martirum Marcellini et Petri·
De reliquiis ss· martirum Nerei et Archilei atque Pancratii·
De reliquiis ss. mart· Mauri et Papiae·
De reliquiis s· Sebastiani martiris·
De reliquiis sancti Exsuperantii martiris·
De reliquiis sancti Dionisii martiris·
De reliquiis Herencii martiris·
De reliquiis sancti Hermetis martiris·
De reliquiis sancti Vitalis martiris·
De reliquiis sancti Henstachii martiris·
De reliquiis sancti Maximi mart.
De reliquiis sancti Restituti mart·
De reliquiis sancti Andreae apostoli·
De reliquiis sancti Sabriciani mart·
De reliquiis sancti Marcelli papae et mart·
De reliquiis sancti Silvestri papae·
De reliquiis sancti Sisti papae et mart·
De reliquiis Bonifatii papae·
De reliquiis sancti Iustini presbyteri·
De reliquiis sanctae Mariae Magdalenae·
De reliquiis sanctae Potentianae virginis·
De reliquiis sanctae Praxedis virginis·
De reliquiis sanctae Susannae virginis·
De reliquiis scae Scolasticae virginis·
De reliquiis sanctae Roffinae virginis et mart·
De reliquiis sanctae Secundae virginis et mart·
De reliquiis sanctae Petronillae virginis·

De reliquiis sanctae Luciae virginis·
De reliquiis sanctae Marthae·
De reliquiis sanctae Prescae virg· et mart·
De reliquiis sanctae Quiriacae viduae·
De reliquiis sancti Valinani mart·

Et reconditae sunt supradictae reliquiae per manus archiepi Leonardi de Sardinea de mense decembris die sexto indictione quarta natis dni nri ab incarnatione Iesu xpi millesimo· (1)

1

Modoctiae·

In hac cruce condite sunt reliquie iste· Lignum Domini·
Reliquie sci Stephani protomart· Reliquie sci Anastasii sacerdotis·
Reliquie sce Verene virg· Reliquie sci· Lucani mart·
De cilicio sci Augendi eximii confessoris xpi·
De vestimento sci Lendegarii mart· et episcopi viennensis· (2)

2

Veronae in confessione s. Proculi.

Hic cito consenui; iam me precedet longior aetas †
vivamque diu meliori-
bus annis· Proculi epi
corpus, et sanctorum martyrum Cosme et Damiani,
sed et confessores Martini
reliquiae quiescent in pace· (3)

3

Placentiae in s. Sabini.

Conradus
episcopus
in hoc tumulo corpora
ss· Victoris,
Domnini Gelasii, et
Peregrini recondidit
anno Domini
DCCCC XXXXIII· (4)

(1) E schedis presbyteri Terribilinii. In Sardinia autem neminem invenio archiepiscopum Leonardum nisi calaritanum unum saeculi XII, et arborensem alium saeculi XIII et XIV. Mr. — Vide Matthaeium Sardin. sacr. — A. M.

(2) Frisius dissert. III. mem. eccl. Modoët. p. 90. exhibet hanc inscriptionem e vetustissimo codice, in quo est sacramentale s. Gregorii M.; qui codex adservatur in thesauro modoetiensi. Existimat autem Frisius insculptam fuisse epigraphem cruci, quam rex Berengarius eidem ecclesiae donavit saeculo X. ineunte. Ego, inquit Marinius, inscriptionem in praedicti codicis calce observavi, in eaque nonnulla deesse deprehendi, neque ad crucem pertinere iudicavi. — Mr.

(3) Gruterus p. 1058. 3, cui misit Scultetus; Fleetw. p. 460; Ughell. T. V. p. 675. 684; Murat. p. 1929. 6. ex Maffeio Ver. ill. P. I. p. 166. 361. 210, Biancol. eccl. Ver. T. I. p. 7. 327. excus. in ligno; Bolland. mart. T. III. p. 451. 453. et sept. T. VII. p. 444. Mr. — Veram lectionem nos protulimus praesertim ex Biancolino. At illa, quae est apud Gruterum eiusque asseclam Fleetwoodum, a veritate non semel discedit. — A. M.

(4) Ughellus T. II. p. 204. — Mr.

1

Romae in cryptis basilicae vaticanae.

...s· Lucii PP·
*s. Pigm*enii pbi
scr *Chry*santhi· et
*Thraso*nis· s· Caii pi (1)
*Qui*rini· s· Militi·
scr Trophi et Calocer*i*
scr Zefferini· pap· et
Tarsicii· s· Ippoluti
scr· Quiriaci· Largi
Smaragdi et Archelai
s· Gorgonii et aliorn
scr· quor· nom· Ds scit
s· Ianuarii· scr· XXV·
scr· Pamphyli et Pauli
scr· Proiecti et Seder...
scr· Optati et Polycham·
Dionysii PP· s· Nemesii· DC·
scar· Dariae et Hilariae
scar· Memmiae· et Iulianae
scar· Arthemiae Concord·
scar· Sofiae· Pistis· Helpis et
Agapae· sce Conchiliae et
Trifoniae· Sev· Cyrilla
scr· Stephani Silvestr· (2)
. . . .

2

In iisdem cryptis basilicae vaticanae inscriptio translata ex veteri sacello Iohannis VII. P.M. pessimis litteris.

Temporibu*s*
dn· Hadriani
papae hic recun- *sic*
dita sum reliqu*i*-
as sanctor· in
mese· nobebr·
D· XXII· ind·
septima bin
a clusura in
*i*ntegro qpi
Septinia.. (3)

3

Cordubae in paroecia s. Petri ad loculum reliquiarum.

+ Scorum
martyr·
XPI IHU ϕ
Fausti Ia-
nuari et
Martia..
...Zoyli ϕ
...Tacisceli ϕ
...arita...
...ats...
...n... (4)

(1) Male Turrigius legit *papae*. Idem mendose alibi quoque legit interdum. — A. M.

(2) Dionysius crypt. vat. tab. XXXIX; Turrig. p. 18. et 329; Farlat. Illyr. sacr. T. II. p. 553. Mr.— Ego hanc inscriptionem nuper observans, male tinctas reperi litteras duas, ita ut primo intuitu legatur *Arcielai* et *Pamphyii*. Huiusmodi tinctorum lapidariorum sphalmata vidi innumera in romanis inscriptionibus. Supplementa vero litteris inclinatis scripta ex Turrigio sumpsi. — A. M.

(3) Dionys. op. cit. tab. XVII. Vide et Turrig. p. 81; sed omnino Sidonem et Martinettum de basil. s. Petri lib. I. p. 29. 32. De barbarie temporum Hadriani I. consule Eckhelium doct. N. tom. IV p. 181, ubi loquitur de huius pontificis nummo, cum typo postico nummi imperialis. Quid sit *clausura* disce a Muratorio tab. vellei. p. 51. Mr. — Nihil addo, quia festinanter inspiciens vaticanas cryptas, hanc epigraphem non vidi. Porro quod ait Muratorius de voc. ital. *chiusura*, haud scio an hic ad rem faciat. Turrigius legit seu potius explicat *quae ponitur in septimiano*. — A. M.

(4) Maurin. diplom. T II. p. 589. — Mr.

1

*

Breve recordationis facio ego Igizo
de corpora sancti quae tulit de cemeteria Sens· Ermen· Et isti ss· avebit
nomen Blastus et Longinus et Ioan.
martyr ad via salaria de porta pinciana. (1)

2

Auximi.

Hic quiescunt
reliquie· s· Blasii· s. Nycolai·
s· Brigide virgo· (ne)
de pallio s· Michaelis· (2)

3

In ecclesia s. Mariae de platea Civitatis regalis reatinae dioec. ingens tabula, in qua extant adhuc vestigia veteris inscriptionis. (3)

✝ Sci Micaeli
sci Silvestri papae·
Clementi· Sixti. Urbani· Corneli· Leoni· Gregorii·

✝ Sci Ilarii· Martini·
Remedii· Manricii· Dionisii·
Benedicti· Severi. et in honore
omniu confessoru·

✝ Dni Salvatoris· sci Petri·
Pauli· Andree·
et in honore omniu apostoloru· atque omniu scorum ꝺ

✝ Sce Marie· Ioh.
Baptiste. Stefani· Laurenti· Sebastiani· Savini·
Eleutheri· Victorini· Anthie· Anatolie. Victorie·
et in honore omniu martiru ꝺ

✝ Post vastationem Saracinoru ego Takebrandus peccator renovare et (4)
consecrare rogavi cum Sintari et Perto prbri temporibus domno Iohi pape

(1) Zachariae dedit Mansius qui edidit in suo diario p. 225. Occurrit autem in s. Silai vita, literis saec. decimi scripta. — Mr.

(2) Dedit Marinio Zacharias cum ectypo litterarum formae maioris. — Mr.

(3) Extat haec inscriptio in commentario de s. Barbara, auctore Marinio episcopo reatino p. 228. et 300. — Mr.

(4) Scheda Marinii habet *ett* pro *et* — A. M.

et Tosi epo civitate Reatine et Rodulfo regi ab incarnacione dni nri Ihu xpi anno nuncentesimo vicesimo quarto quinta die ms decembr per indictio tertio decimo. Petrus
eps condidit
Leo archiprbt
Reatina

1

Supra aram (1) principem confessionis ecclesiae s. Caeciliae ingens tabula.

+ Hanc fidei zelo Pascalis primus ab imo
Ecclam renovas dum corpora sacra requirit,
Elevat inventum venerando martyris alme ó
Cecilie corpus hoc illud marmore condens.
Lucius Urbanus huic pontifices sociantur ó
Vosq· Dei testes Tyburi, Valeriane,
Maxime, cu dictis consortia digna tenetis ó
Hos colit egregios devote Roma patronos ò (2)
+

2

Romae in s. Martini in montibus tabula grandis adfixa parieti scalarum, quae ducunt ad confessionem.

+ Teporib· doni Sergii iunio-
ri PP· (3) recondita st in hoc s-
ac: altare beati Silvestri praesu-

(1) Intellige supra aram quae est in hypogaeo; alioquin si quaeres in ara superiore inscriptionem, frustra eris. — A. M.

(2) Litterae sequioris aevi sunt. Vide Panlinum de s. Felice p. 42; Oldoinum ad Ciaccon. T. I. p. 588; Baron. T. XIV. p. 15; Bolland. mart. T. I. p. 502, april. T. II. 209, mai. T. III. p. 397. Mr. — Iuxta hunc lapidem est alia inscriptio de Gregorio VII, qui altare dedicavit anno MLXXX. — A. M.

(3) Pertinet ad Sergium II. Videsis P. Philippinum AA. eccl. s. Mart. in mont. p. 77. a quo non satis fideliter exhibetur. Ad eundem papam refertur etiam ab Hugonio in station. p. 250. b. qui citat Anastasium in Sergio II. Extat etiam apud Galett. inscr. R. T. I. p. 24. Vide et Bolland. mart. T. II. p. 512 et mai. T. III. p. 464. T. IV. p. 131. iun. T. I. p. 634; Ciaccon. T. I. p. 225. 458. 619. Initium lapidis simile est illi Paschalis I. in s. Praxedis supra relato p. 38. In opere rarissimo de origine urbis Romae de indulgentiis et reliquiis ecclesiarum legitur. *Ad s. Mart. in mon. temporibus domni Sergii PP. iunioris in sacro altari B. Silvestri praesulis et B. Martini cum beatissimis Fabiano et Stephano et Sotere martyribus ac summis pontificibus, insimulque Asteria cum sanctissima filia eius sanctoque Cyriaco. De sanctorum pluribus habetur sculpta in marmore ad dexteram partem chori summi altaris istius nominatae ecclesiae inclytae.* Mr.

Latine non vidi hunc librum, sed eius interpretationem italicam Romae MDXLIV. editam legi, quae cum recitato latino textu congruit. Alias multas ecclesiae montanae s. Martini attribuit ss. reliquias Nicolaus Signorilis, in opere ms. de sacris profanisque rebus aedificiisque romanae urbis fol. 60—61. Sed quia certe partem illam, quae est de sanctorum in urbe reliquiis, editurus sum, idcirco lectorem ad praedictum locum ablego. — A. M.

li corpus et beati Martini· et beatissimo Fabiano: atq: Stephano
et Sotere martyrib· hac (sic) pontificib· insimulq: Asterio: cum sactissima filia eius· scoq: Ciaco· Papia· s. Mauro Largo et Smaragdo Tson· Sisinio· atq· Anastasio· et Innocentio· pontificib: una cu sco Quirino· ac Leone epis· pariter· Atemio: Sisiano· Polione· Theodoro: Nicandro: Crescentiano. martyrib· cum quib: beata Sote· atq: Paulina· nec non Memia· Iuliana· et Quirilla: Theopiste: Sophia· virginib: atq: Ma: et beate Quiriace· vidue· et beata Iusta cum aliis multis: quor· nomina. Do· soli sunt condita (sic)· utrosq: sub· sacro· altare· dedicas· collocavit.
Hec· scor· corpora· translata sunt· de cimiterio· Priscille· via salaria: statues: omni ann· in festivitatib·: VI: ecclesie: indulgentia· trium agnor (sic)· et· III: quatragenar· omnib· ad cande (1)

1

In s. Quintini de Monte dioecesis noviomensis in diptycho argenteo inaurato, variis angelorum sanctorumque imaginibus distincto.

Εσχηκα Χριστοῦ σπαργάνων μικρὸν μέρος.
ἥλων ἐγὼ δὲ τῶν σεβαστῶν τι τρύφος.
ζοὴν (sic) κἀγὼ τὸ βλῦσαν αἷμα τῷ κόσμῳ.
στέφους ἀκανθίνου δὲ κἀγὼ τμῆμα τι.
τίμιος λίθος ἐκ (2) τοῦ κρανίου.

(1) Fortasse aliquid deest. Lapidem cum apographo mariniano ipsemet contuli. — A. M.

(2) Scheda Marinii mendose ει. — A. M.

λίθος ἐκ τοῦ τάφου.
ἐκ τῆς τοῦ Χριστοῦ φάτνης.
οἱ τόνδε (1) προσκυνοῦντες εὐσεβεῖ νῷ,
καὶ τῷ λόγῳ φέροντες ὕμνον εὐμενῆ,
εὔχεσθε κἀμοὶ τῷ μοναχῷ Τιμοθέῳ
ὅπως γένοιτό μοι βοηθὸς καὶ λιμὴν,
ῥύστής τε τῶν πολλῶν τάχει μου πταισμάτων. (2)

1

Romae in pavimento ecclesiae s. Caeciliae trans Tiberim prope aram maximam, fragmentum lapidis, cuius primi quinque versus scripti sunt litteris satis antiquis, ceteri posteriori manu additi.

+ In hoc altari condi-
te sunt reliquiae
videlicet sce *Mariae ma-*
tris Dni· ex ligno *scae crucis*· sci
Bap· sci Iohis evg sc· · ·
Item· ex lingo (sic) sanc· · ·
de· barba· Petri· apli · · ·
Andree· apli· et· de· ve· · ·
Ioannis· apli· ex· ossib· · ·
apli· et s·Stephani·pro*tomartyris*
Stephani· pape· et· ex· de· ·
Laur· ex· ossib· XL· mar*tyrum*·s·
Anastasiae· et· alior· ss· · (3)

2

In ecclesia monasterii Camalariensis apud Claromontanos extat corpus s. Theclae in capsula, in qua anno 1699. reperta est lamina plumbea, inscriptis his verbis.

He sunt
reliquie
beate
Tecle: vir-
ginis: que Iico-
nic oriunda
fuit: dehinc ve-
ro a Paulo: aplo
conversa Se-
luciam requi-
evit· (4)

3

Tarvisii.

Reliq· scor· cfes·
atq· epor· Floren-
tii· et· Vindemialis· (5)

4

Oveti.

Omnis conventus populi Deo dignus catholici cognoscat quorum inclytas veneratur reliquias intra praetiosissima praesentis

(1) Scheda Mar. mendose τόδδι. — A. M.

(2) Sammartan. Gall. ch. T. IX. p. 1101. — Mr.

(3) Turrigius p. 234. cum aliquot varietatibus Mr. — Ego lapidem contuli cum apographo Mariniani, prorsusque congruere cognovi — A. M.

(4) Mabill. annal. Benedict. T. I. p. 443. Confer Maurin. diplom. T. II. p. 594. 602. Mr. — Lege autem *Seleuciae* pro *Seleuciam*, et supra *Iconii* pro *Iconie* — A. M.

(5) Edidit Avogadrus mem. B. Henrici part. I. p. 267. — Mr.

archae latera. Hoc est de ligno plurimum sive de cruce Domini; de vestimentis illius quod per sortem divisum est; de pane delectabili unde in cena usus est; de sindone dominico eius atque sudario et cruore sanctissimo; de terra sancta quam piis calcavit tunc vestigiis; de vestimentis matris eius virginis Mariae; de lacte quoque eius quod multum est mirabile. His pariter coniunctae sunt quaedam sanctorum maxime praestantes reliquiae, quorum prout potuimus haec nomina subscripsimus. Hoc est de sancto Petro, de s. Thoma, s. Bartolomei, de ossibus prophetarum, de omnibus apostolis, et de aliis quam plurimis sanctis quorum nomina sola Dei scientia colligit. His omnibus egregius rex Adefonsus humili devocione preditus fecit hoc receptaculum ss. pignoribus insignitum argento deauratum, exterius adornatum non vilibus operibus: per quod post eius vitam mereatur consortium illorum in celestibus sanctorum iuvari precibus. Haec quidem saluti et re (1). . . novit omnis provincia in terra sine dubio . . . . manus et industria clericorum et presulum, qui propter hoc convenimus cum dicto Adefonso principe et cum germana lectissima Virraca nomine dicta, quibus Redemptor omnium concedit indulgentiam et suorum peccatorum veniam per hoc (2) ss. pignora apostolorum et s. Iusti, et Pastoris, Cosmae, et Damiani, Eulaliae virg., et Maximi, Germani; Bandili, Pantaleonis, Cypriani, et Iustinae, Sebastiani, Facundi, et Primitivi, Cristophori, Cucufati, Felicis, Sulpicii. (3)

1

Prope Cordubam.

Hic sunt reliquiae numero sanctorum.
Sancti Romani monachi, sancti Martini episcopi,
Sanctae Marinae virginis, sancti Petri apostoli,
Sancti Ioannis Baptistae, sancti Aciscli, et
aliorum numero sanctorum. (4)

(1) Heic et infra plus dimidio versu legi nequit in monumento. — A. M.
(2) Ita scheda Marini. — A. M.
(3) Morales los otros cinco libros etc. p. 64. quem videsis. — Mr.
(4) Morales lib. XII. 28. ubi de s. Aciscle. Florez Hisp. sacr. T. X. p. 304. — Mr.

1

Asturicae in secretario maioris ecclesiae in arca argentea lipsanis sanctorum plena.

Alfonsus rex Xemena regina (1)

2

Ravennae in immani saxo, quod tectum praebet mausoleo Theodorici regis Gothorum, inscripta leguntur apostolorum nomina hoc ordine.

Scs· Lucas· scs· Thomas· scs· Simeon· scs· Petrus· scs· Paulus·
scs· Andreas· scs· Iacobus· scs· Iohannes· scs· Philippus·
scs· Mathaeus· scs· Mathius· scs· Marcus· (2)

3

Caietae ad arum s. Erasmi in ecclesia cathedrali.

In hoc loco inventum est corpus
B. Erasmi martyris illibatum
et integrum temporibus Io. papae
a Bono episcopo caietano. (3)

4

Romae in lamella plumbea orbiculata, reperta initio saec. XVIII. in arae maximae loculamento eccl. s. Mariae in Domnica in capsula reliquiarum.

Corpus
s. Balbinae
virg. (4)

5

Versus inscripti capsae reliquiarum missae per Salomonem nescio quem ab rege Carolo ecclesiae monasterii s. Galli.

En crucis atque piae cum sanctis capsa Mariae.
Hanc Carolus summam delegit habere capellam. (5)

(1) Morales los otros cinco libros etc. p. 180. Mr. — Recole p. 4. et 5. — A. M.

(2) Vide opus cui titulus *saggi sulla società lett. di Ravenna* p. 16. — Mr.

(3) Ughellus T. I. p. 529. — Mr.

(4) Blanchin. ad Anastas. T. III. p. 54. in vita s. Damasi; et Blanchin. hist. eccl. quadr. part. III. p. 701. qui ait esse saeculi IX; et n. 200 refert aliam quam item existimat veterem. — Mr.

(5) Canisius ed. Basnag. T. II. part. III. AA. lection. p. 231. — Mr.

1

Reperta in territorio Uravionsi Hispaniae baeticae long. palm. IV.

+ Reliquie ssorū mīr. Ioanni Baptiste, Eulalie, Iuste, Rufine, et Felici martirum. Dedicata est hec basilica a Pimenio antistite sub ꝺ VIII kalendas iunias era DCLXXX. (1)

2

In secretario ecclesiae montis Casini, in theca argentea, in qua brachium s. Faustini martyris, Brixia Casinum translatum per Petronacem civem brixianum, et abbatem montis Casini saec. VIII, litteris langobardicis.

R· Patronacis
abb· Cas· ope· ex
Brixia Casinum deveveni. (2)

Infra.

s· Faustinus martyr.

3

Treviris in cathedrali inscriptum arcae eburneae, quae altaris, quod portatile dicitur, vicem praebuit.

Hoc sacrum reliquiarum reconditorium Egbertus archiepiscopus fieri iussit, et in eo pignora sancta servari constituit: clavum videlicet Domini, dentem s. Petri, de barba ipsius et de catena, sandalium s. Andreae apostoli, aliasque sanctorum reliquias: Quae si quis ab hac ecclesia abstulerit, anathema sit.

In capsae autem tegumento.

Hoc altare consecratum est in honorem s. Andreae apostoli. (3)

4

Nolae in epistyliis duarum columnarum, quibus superimposita arca continens utriusque infrascripti sancti lipsana, cum eorum imaginibus opere musivo.

Sanctus Felix

Sanctus Faustillus (4)

(1) Marinius heic lectorem ad schedam suam peculiarem amandat, quae in manus meas non incidit. — A. M.

(2) Vidi egomet hanc inscriptionem in celeberrimo Casini montis supradicto monasterio. — A. M.

(3) Brow. annal. Trevir. T. I. p. 483. ad an. CMLXXX. — Mr.

(4) Remondinus hist. Nol. T. I. p. 514. 589. — Mr.

1

Urbini in palatio ducali in duobus lapidibus formae et sculpturae rudioris.

Figura Cherubim	*Figura Seraphim*
Cherubin	Seraphin

2

Romae olim in basilica vaticana inscriptum lamellae argenteae super theca, in qua lignum s. crucis.

✝ Μερίδιον ἐκ τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ (1)
ξύλου τοῦ σωτῆρος ΙΥ ΧΥ. (2)

3

Roviati prope Alepum in Syria in muris veteris ecclesiae.

Α ☧ Ω

Πέτρος Παῦλος (3)

4

Claromonti in Arvernis in ecclesia cathedrali inscriptum est tribus lipsanothecis.

In nomine Dī sumi et in honore scor·
martir· Agriculi et Vitalis Arvernorum civitatis hanc
capsa (sic) ex elimonia Carolo rege ann· XVIII. regni
sui; nec non Hicterio comite vel reliquis christianis
qui hunc (sic) auro vel gemas congregaver. per animas
eor· Haddebertus eps fieri rogavit. Et vos domni
epi successores nostri cum clero vestro in mercide vestra
orate pro nobis. Deoddigus fecit.

Hic habes reliquias de caput sci Agricili (4) et de sci
Vitalis schina. Haddebertus eps in Bononia civitate
iubente Carolo rege recipit festo eorum
IIII. id decembris.

(1) Perperam scheda Marinii ζωποιοῦ. — A. M.

(2) Millinus de sacell. lateran. p. 44. qui citat praeterea A. Roccam. Modo non superest monumentum hoc. — Mr.

(3) Pococke voyag. en Egypte. Londres 1745. T. II. part. I. cap. 14. p. 148. — Mr.

(4) Ita est; non *Agricoli*. — A. M.

In nomine $\overline{\text{Di}}$ $\overline{\text{sumi}}$ in honore $\overset{ae}{\text{sci}}$ Mariae $\overline{\text{sci}}$
Petri et $\overline{\text{sci}}$ Marcialis, vel quorum reliquiae
hic condite sunt. Haddebertus $\overline{\text{eps}}$ fieri iussit. (1)

1.

Mediolani in museo trivultio anaglyphum marmoreum repertum in cavaedio veterum aedium canonicalium s. Mariae de scala. (2)

Ἅγη.	*Effigies s. Nazarii cum agno.*	Ναζα–	Ἅγνους	*Effigies s. Celsi cum agno.*	Καί
ο		ρηους	ἀρνὸς		λσ
υ	ὁ υἱὸς	ὁ	ὁ υἱὸς		ους
ς	Θεοῦ.	ἀρνός	τοῦ		
			Θεοῦ.		

2

Romae

OY XV
O K
A S
A E
T P
E T
P E
P M
A B
I R
j E
S
j

Hic statua virilis obtruncato capite. (3)

3

Romae in museo vaticano, optimis litteris, fragmenta translata e basilica s. Martini in ... (4)

DEP.
...ET Z
E
N
O
N
...S IS.
...V ID. FEBR.

S(5) A ... . ΓE
C ... IO
R ... SI
I DI... TI
B ... O
S
I Z ...VS XI
T KAL.
F
V IO ...I IUN.
R H DE
I PO
V S..
S ...
D
I
O
(6) A...
...

(1) Muratorius p. 1883. Vide T. VI. inscr. et B. L. p. 667; nec non diplom. Maurin. T. II. p. 606. 607. 655. Muratorius observat Haddebertum episcopum claromontanum sedisse temporibus Caroli magni; annum vero XVIII. Caroli regis incidere in Christi annum DCCLXXXVI. vel sequentem. — Ex Mr.

(2) Bugatus de s. Celso in fronte operis et p. 78. 79. qui saeculi VI. vel VII. existimat. Mr. — Fides aetatis sit penes auctorem Bugatum. — A.M.

(3) Apud Muratorium p. 1095. 4. qui exscripsit ex codd. ambrosianis Mediolani. — Mr.

(4) Extat in atrio iuliano inter utramque ianuam bibliothecae vaticanae. — A. M.

(5) Scribo inclinatam litteram s, quia praecisa fuit e marmore. — A. M.

(6) *Scripsit Furius Dionysius.* Ballerinii T. I. s. Leonis p. 496. arbitrantur Furium Dionysium

1

Constantinopoli in theca reliquiarum ss. martyris Acacii et Alexandri sacerdotis.

Μάρτυρος Ἀκακίοιο Ἀλεξάνδρου θ' ἱερῆος
Ἐνθάδε σώματα κεῖται ἅπερ χρόνος ὄλβιος ηὗρε. (1)

2

DEPOSITIO EPISCOPORUM. (2)

VI. kal. ianuar.	Dionisi in Calisti.
III. kal. ian.	Felicis in Calisti.
Prid. kal. ian.	Silvester in Priscillae.
IIII. idus ian.	Miltiades in Calisti.
XVIII. kal. febr.	Marcellini in Priscillae. (3)
III. non. mart.	Luci in Calisti.
X. kal. mai.	Gai in Calisti.
IIII. non. aug.	Steffani in Calisti.
VI. kal. octobr.	Eusebii in Calisti.
VI. idus decembr.	Eutichiani in Calisti.
Non. octobr.	Marci in Balbinae.
Prid. idus april.	Iulii in via aurelia miliario III. in Calisti.

Philocalum etiam catalogi Pontificum, actatis liberianae, esse auctorem, nec non episcoporum et mm. depositionis. Sic Lazarus in op. catalogi duo antiquor. Pontif. ed. Romae MDCCLV, qui hominem vixisse putat s. Iulii et Liberii PP. aetate. — Mr.

(1) Scheda Marinii mendose τώπερ in 2. versu. Sed recte ἅπερ in anthologia graec. pal. ed. Lips. MDCCCXIII. T. I. p. 28. — A. M.

(2) Kalendarium sumptum ex T. VII. iun. Bolland. p. 185, editumque etiam a Bucherio, Eckardo, et Ruinartio. Auctor eius creditur Furius Dionysius Philocalus, qui kalendarium profanum condidit constantianum, nec non illud cuius fragmentum nos edidimus p. 53. Ursus dissert. apol. pro ss. Perpetua et Felicit. p. 22. observat kalendarium hoc praeter ss. Perpetuam et Felicitatem et s. Cyprianum, nullos de externis habere sanctos. Carthaginense apud Mabill. omnes habere ex Africa: nimirum ecclesiam quamque proprios tantum habuisse martyres. (Confer infra kalendarii moesogotici fragmentum cum scholiis meis — A. M.) In claustro ecclesiae s. Mariae in Aventino colle extitit pictura quaedam saeculi XII, cum sanctorum totius anni nominibus. V. Grimaldum cod. arch. vat. p. 49. — Haec fere et alia quaedam Marinius italico sermone, ut in aliis compluribus scholiis, utens; quae ego ad latinam linguam necessario transtuli. — A. M.

(3) Corrige *XVII. kal. febr. Marcelli* etc. Bolland.

DEPOSITIO MARTYRUM.

VIII. kal. ian. natus Christus in Betleem Iudeae.

MENSE IANUARIO.

XIII. kal. feb. Fabiani in Calisti, et Sebastiani in catacumbis.
XII. kal. feb. Agnetis in nomentana.

MENSE FEBRUARIO.

VII. kal. martii natale Petri de catedra.

MENSE MARTIO.

Non. martii Perpetuae et Felicitatis, Africae.

MENSE MAIO.

XIIII. kal. iun. Partheni et Caloceri in Calisti, Diocletiano VIIII. et Maximiano VIII. coss.

MENSE IUNIO.

III. kal. iulii. Petri in catacumbas, et Pauli ostiense; Tusco et Basso coss.

MENSE IULIO.

VI. idus Felicis et Filippi in Priscillae: et in Iordanorum Martialis, Vitalis, Alexandri: et in Maximi, Silani. Hunc Silanum martyrem Novati (1) furati sunt. Et in Praetextati, Ianuari.

III. kal. aug. Abdos et Semnes in Pontiani, quod est ad ursum piliatum.

MENSE AUGUSTO.

VIII. idus aug. Xysti in Calisti; et in Praetextati, Agapiti et Felicissimi.

VII. idus aug. Secundi, Carpoferi, Victorini, et Severiani, albano et ostiense.

VI. Ballistaria (2) Cyriaci, Largi, Crescentiani, Mammiae, Iulianetis, et Ixmaracdi.

(1) Scilicet *Novatiani*. — Bolland.
(2) Nempe *via salaria*. — Bolland.

IIII. idus aug. Laurenti in tiburtina.
Idib. augusti Ypoliti in tiburtina, et
Pontiani in Calisti.
XI. kal. sept. Timothei, ostiense.
V. kal. sept. Hermetis in Basillae salaria vetere.

MENSE SEPTEMBRE.

Non. sept. Aconti in Porto; et Nonni, et
Herculani, et Taurini.
V. id. sept. Gorgoni in labicana.
III. idus sept. Proti et Iacincti in Basillae.
XVIII. kal. octob. Cypriani Africae; Romae
celebratur in Calisti.
X. kal. octob. Basillae salaria vetere; Diocletiano VIIII.
Maximiano VIII. coss.

MENSE OCTOBRE.

Prid. idus octob. Calisti in via aurelia miliario III.

MENSE NOVEMBRE.

VI. idus novemb. Clementis, Semproniani, Clavi (1),
Nicostrati, in comitatum.
III. kal. dec. Saturnini in Trasonis.

MENSE DECEMBRE.

Idus decemb. Ariston in Pontum. (2)

I

Romae in porticu s. Silvestri in capite, ingens tabula. (3)

✝ In N̄· Dn̄i hec est notitia nataliciorum.
scorum· hic requiescentium ꝺ

(1) Nempe *Claudi*. — Bolland. Atqui etiam *Calvi* in kal. neap. die XX. mart. et XVIII. novembr. — A. M.

(2) Videtur corrigendum *in Portu*. — Bolland.

(3) Gallet. I.R. T.I. p.504. 505. Muratorius p. 1966. priorem tantummodo partem exhibet ex Vignolio lib. Pontif. T. I. initio cusam aere. Confer Muratorii adn.; item Mazochii kalendarium neap. T. III p. 905. (qui saeculo IX. adiudicat contra Muratorii sententiam cui videtur antiquius hoc monumentum — A. M.) Blanchinius hist. eccl. quadr. part. III. p. 642. observat nominari heic sanctas Pistin, Helpidem, et Agapen, de quibus copiose ipse loquitur. Lapis hic illustratur a Iachetto hist. ecclesiae s. Silv. in cap. p. 62. Super s. Quirino videsis De-magistris act. MM. ost. p. 8. Porro de more cudendi in lapidibus nomina reliquiarum verba facit Ferrandus disquis. reliquiar. p. 191. — M.

Mense· ianuario· die III· nat· sci· Antheri· papae·
Die X· mens· ss· N· sci Miltiades· papae ɗ
Mense· febr· die· XI· N· scor· Caloceri
et Parthenii ɗ
Mense· martio· D· II· N· sci· Lucii· papae ɗ
Die VIIII· M· ss· N· scor· quor· nom· DS· scit·
Die XVIII· M· ss· N· sci· Pymenii· pb· et mart·
Die· XVIIII· M· ss· N· scor· Chrysanthi
et Thrasonis ɗ
Die· XXIII· M· ss· N· sci· Quirini· mart·
Mense april· D· XXII· N· sci· Gaii· papae·
Die· XXV· M· ss· NA· sci Militi· mart·
Mense· maio· D· XII· N· scor· Trofimi
et Caloceri ɗ
Mense· iulio· die· XXVI· N· scor· Zefe-
rini· papae· et· Tarsicii· martyris ɗ
Mense· augusto· die· VIII· NA· scoru·
Quiriaci· Largi· et Smaragdi· Archel·
Die· XIII· M· ss· NA· sci· Yppoliti ɗ
Mense· septimbrio· die· X· N· sci· Gor-
gonii· et· alior· quor· nom· DS· scit ɗ
Die XX· M· ss· N· sci· Ianuarii· D· XXI· N·
scor· Pamfili· et Pauli mitis ɗ
Mense· oct· die VIIII· N· scor· multor· mart·
Die· XIII· M· ss· N· scor· Proiecti et Seberi ɗ
Mense· nov· D· XXVII· N· S· Optati· et Polychami
D· XI· M· ss· N· scor· viginti quinque ɗ
Mense· dec· D· XXVII· N· sci· Dyonisii· papae·
D. XXVIIII· M· ss· N· sci Nemesii· diaconi·

1

Ibidem. (1)

In N· Dni· haec· not· nat· sc*orum*·
hic requiescent*ium*·
Mense· mart· D· XVIIII· N· scae *Dariae*·
et Hilariae· V· *et M*·
Mense· aug· D· VIII· N· scar· M*emineae*·
et Iulianae ϭ
D· VIIII· M· SS· N· scae· Arthe*miae*·
D· XII· M· SS· N· SC· Conco*rdiae V· et M*·
Mense· sept· D· XXX· N· scar· *Sophiae viduae*.
Pistis· Helpis· et Agape· ϭ
Mense· oct· D· XIII· N· scae *Cyrillae V. et M*·
D· XVIII· M· SS· N· scae· Trifo*niae viduae*·
D· XXVII· M· SS· N· scae Co*nciliae V. et M*·

2

Kalendarium marmoreum saeculi IX Neapoli anno MDCCXLII. in s· Iohannis maioris inventum (2).

In fronte summa marmoris.

MIHI AUTEM NIMIS HONORATI SUNT AMICI TUI DEUS, NIMIS CONFORTATUS EST PRINCIPATUS EORUM. DINUMERABO EOS ET SUPER ARENA MULTIPLICABUNTUR.

M. ianuarius D. XXXI.

I. Circumcisio Dni. DP S. Basili. II. DEP. Silvestri PP.

(1) Fracto veteri lapidi adiecta sunt supplementa opere satis recenti, quae Marinius in scheda sua omisit, ego vero die XXVI. maii an. MDCCCXXVII. exscripsi e lapide, atque heic attexui. — A. M.

(2) Quod heic ponimus Kalendarium nullo scholio declaravit Marinius; immo ne exscripsit quidem, sed in ms. collectione sua tabulam tantummodo posuit in qua marmoris neapolitani imago excusa est. Ego vero duplicem eius monumenti tabulam extare comperi; unam nempe sequiore artificio effectam, mendisque aliquot inquinatam; alteram elegantiorem, quodque pluris interest emendatiorem. Prior, idest illa peior, ad manus Marinio fuit: posterior extat in Mazochii volumine, quia tamen ipse Mazochius eadem usus fuerit, dum commentarium adornaret, quia scilicet nondum confecta fuisse videtur. Itaque Mazochius ad mendosum apographum meditatus est, id quod cognosco ex erroribus aliquot, qui eruditissimum commentarium commaculant. Ego in hac editione mea textum pono ex emendatiore tabula accurate expressum, eique brevia scholia, ubi opus est, appingo — A. M.

III. NT. (1) s. Gordii mr.
IIII. NT. s. Metrophani pat. con.
V. NT. s. Epiphani pat. con.
VI. Epnphania.
VII. PAS. s. Iuliani et Basil.
VIII. DEP. s. Severini.
VIIII. DP. s. Agnelli epi.
X. s. Iohannis Chrim.
XI. NT. s. Theodosii monachi.
XII. NT. s. Marciniani (2) et Theodore.
XIII. NT. s. Potiti.
XIIII. NT. s. Felici nolani.
XV. NT. s. Elpidii epi.
XVI. NT. s. Galatiani.
XVII. NT. s. Antoni (3) mon.
XVIII. NT. s. Athanasii epi.
XVIIII. NT. s. Panli heremite.
XX. s. Eufim. Sevastiani.
XXI. NT. s. Agne.
XXII. NT. Anastasii et Vin.
XXIII. s. Agathangelu. (4)
XXIIII. NT. s. Philoni.
XXV. DEP. s. Gregorii theo.
XXVI. s. Xenofon mon.
XXVII. NT. s. Iohannis Chr.
XXVIII. s. Efrem.
XXVIIII. NT. s. Ignati.
XXX. DEP. s. Peregrini.
XXXI. PAS. s. Kiri (5) et Iohis.

M. februarius D. XXVIII.

I. NT. s. Trifonis.
II. Purif. SCE Marie. Sumeo. (6)
III. NT. s. Blassi.
IIII. NT. s. Claudii mon.
V. P. (7) s. Agathe.
VI. NT. s. Fausta.
VII. P. s. Saturnini. (8)
VIII. DP. Victoris epi.
VIIII. PS. Nicifori.
X. NT. Scolastice.
XI. NT. s. Castrensis.
XII. D. quo electus est s. Petrus pap. (9)
XIII. NT. s. Timothei patr.
XIIII. NT. s. Balentini.

(1) Mazochius heic et saepe alibi nonnisi *N* ponit, quia compendium graphicum marmoris non satis observavit, quod plane significat *NT*. — A. M.

(2) Ita est in utraque tabula e marmore expressa, nempe *Marciniani et*. At Mazochius (quod mirum in tanto viro) legit *Marcinianie et*; deque hac sua imaginaria *Marciniania* in adnotationibus diu nequicquam laborat ac fabulatur senex optimus et doctissimus. — A. M.

(3) En rursus Mazochii sphalma qui legit *Antonini* pro *Antoni*, quae postrema veraque lectio in utraque tabula, seu marmoris imagine, apparet. Frustra igitur Mazochius exempla congerit ut demonstret *Antoninos* non semel fuisse dictos qui erant *Antonii*. — A. M.

(4) Terminationem hanc genitivi *u* pro *i* graecam esse, cuilibet graece gnaro patet. Eam autem in graeca urbe Neapoli vulgo usurpatam, satis demonstrat hoc kalendarium, ut iam observavit Mazochius T. III. p. 747.

(5) Mazochius ait sculptum in margine *Firi*, nempe *F* pro *K*. Equidem vix fidem adhibeo, neque dubitavi scribere *Kiri*. — A. M.

(6) Nempe *Simeonis*, cuius festum hoc die occurrit in martyrologiis. — Mazoch.

(7) Scilicet *passio*. — A. M.

(8) Lap. *Saturnni*. — A. M.

(9) Est festum cathedrae. — Maz.

XV. NT. s. Pantaleonis.
XVI. NT. s. Iulianes.
XVII. DP. Pauli epi iunioris.
XVIII. NT. s. Pimeni. (1)
XVIIII. DP. Quodvultdei epi.
XX. s. Cindinu.
XXI. DEP. Ursi epi nri.
XXII. NT. s. Thecle.
XXIII. P. s. Policarpi epi.
XXIIII. Inventio capitis s. Io. Ba.
XXV. s. Theodosii epi.
XXVI. NT. s. Porfirii.
XXVII. NT. s. Hierontii.
XXVIII. NT. s. Marcelli epi de Suria.

M. martius D. XXXI.

I. NT. s. Sofronii mon.
II. NT. s. Adriani et Natalee. (2)
III. DP. s. Pauli epi nri maioris.
IIII. NT. s. Marci abb.
V. NT. s. Ierasimi.
VI. P. s. Basili epi Cerson.
VII. NT. Arcadi epi.
VIII.
VIIII. PA. s. quadraginta.
X. NT. s. Poplii epi mar.
XI. NT. s. Pioni mar.
XII. DE. s. Gregorii pape.
XIII. P. s. Cristine.
XIIII.
XV. NT. s. Nicodemu.
XVI. NT. s. Montani mar.
XVII. Ponisimi epi.
XVIII. NT. s. Curilli epi Hieru.
XVIIII. NT. s. Crisanthi et Darie.
XX. DE. s. Calvi epi nri.
XXI. DP. s. Benedicti ab.
XXII. NT. s. Thome pat. (3)
XXIII. P. s. Castuli mr.
XXIIII. NT. s. octo. (4)
XXV. Annuntiatio Dni Ihu.
XXVI. NT. s. Sabini.
XXVII. P. s. Isacii.
XXVIII. DP. Etuchii (5) epi.
XXVIIII. DP. Reducis epi.
XXX. NT. s. Menandri.
XXXI. NT. s. Ilucerii. mar. (6)

M. aprilis D. XXX.

I. P. s. Callinici mar.
II. NT. s. Policarpi.
III. DP. s. Iohannis epi nri.
IIII. P. s. Theodulu mar.
V. P. s. Thermi mar.
VI. NT. s. Entichii patr.
VII. P. s. Rufini mar.
VIII. DP. Celestini pp. Rom.

(1) Lap. *Pimetni*. — Maz.
(2) *S. Natalia* uxor s. Adriani. — Maz.
(3) *Patriarchae*. — Maz.
(4) Sunt illi celeberrimi octo, quorum Eusebius hist. mart. Palaest. tum nomina tum genus martyrii scribit. — Maz.
(5) Lege *Eutychii* vel *Hesychii*. — Maz.
(6) *Mar.* est in marmore, sed omittit mendose Mazochius p. 135. Recte autem ibid. Mazochius explicat *Glycerii*, ut die V. mart. *Gerasimi*. — A. M.

VIIII. DP. Mariae aeguptiae. (1)
X. P. s. Terentini et Africani.
XI. DP. Stephani epi. nri.
XII. P. s. Gerontii mar.
XIII. Translatio beati Ianua.
XIIII. NT. s. Tiburtii et Valeriani.
XV. P. s. Theodori mar.
XVI. P. s. Leonidi mar.
XVII. NT. s. Agapiti pp. Rom.
XVIII. NT. s. Eleutherii.
XVIIII. NT. s. Philippi epi mar.
XX. NT. s. Papnutii mon.
XXI. NT. s. Maximi epi con.
XXII. P. s. Gai pp. Romis. (2)
XXIII. NT. s. Georgii mar.
XXIIII. P. s. Innocentii pp. R.
XXV. P. s. Marci evan.
XXVI. P. s. Basilei epi.
XXVII. P. s. Irini (3) mar.
XXVIII. NT. s. Vitalis.
XXVIIII. DP. s. Severi epi nri.
XXX. DP. Pomponii epi nri.

M. maius D. XXXI.

I. NT. s. Iacobi et Philippi.
II. NT. s. Athanasii patri.
III. Inventio s. crucis.
IIII. P. s. Afrodisii et cgregatio eius.
V. NT. s. Ananie apli.
VI. NT. s. Mathei apli.
VII. NT. s. Samuhelis prophete.
VIII. Appar. s. Angeli. prop. (4)
VIIII. NT. s. Cristofori et Esaie.
X. DEP. Eustathi epi nri.
XI. NT. s. Ilarionis mon.
XII. NT. s. Epiphanii epi.
XIII. NT. s. Polibii epi.
XIIII. NT. s. Bonifatii mar.
XV. NT. s. Zachrie (5) prophe.
XVI. NT. s. Restitute.
XVII. NT. s. Marci evng. (6)
XVIII. NT. s. Epafroditi epi.
XVIIII. P. s. Patricii mar.
XX. P. s. Thallalei mar.
XXI. Memoria Constantini imp.
XXII. P. s. Basilisci.
XXIII. DEP. s. Ephebi epi.
XXIIII. N. s. Sumeoni.
XXV. NT. Iacobi apli.
XXVI. P. Iude apli.
XXVII. P. s. Anastasie.
XXVIII. PA. s. Criscentii mar.
XXVIIII. P. s. Theodosie mar.
XXX. NT. s. Isaaciu mon.
XXXI. P. s. Cristine mar.

(1) Sic in palimpsestis legitur *Summachus* pro *Symmachus*. — A. M.

(2) Ita lap., ut infra *Critis*; scilicet ex graeca pronunciatione Ῥώμης et Κρήτης. — A. M.

(3) Ita est in lap. — A. M.

(4) Non explicuit hoc compendium Mazochius; neque ego hinc rem illam ad Garganum gestam extundo. — A. M.

(5) Ita lap. Sed tamen infra *Zacharie*.—A. M.

(6) Ita heic lapis. At XXV. april. *evan*.—A. M.

M. iunius d. XXX.

I. p. s. Iustini phil.
II. p. s. Erasmi mar. et Petri.
II. p. s. Lucianu.
IIII. nt. s. Mitrophani epi.
V. p. s. Zinaida.
VI. nt. s. Anthimi epi.
VII. nt. s. Curilli (1) epi.
VIII. nt. s. Alexandri epi.
VIIII. p. s. Nicasii.
X. nt. s. Barnabe apli.
XI. dp. Maximi et Antonini.
XII. p. s. Zinoni.
XIII. p. s. Acilina. (2)
XIIII. dep. Fortunati epi nri.
XV. dp. Maronis epi nri et s. Viti.
XVI. p. s. Athinogeni.
XVII. m. s. Nicandri.
XVIII. nt. s. Marci et Marcellia.
XVIIII. p. s. Gervasii et Prota.
XX. p. s. Sincriti mar.
XXI. p. s. Rufi mar.
XXII. dp. s. Paulini epi.
XXIII. p. s. Aristoclei.
XXIIII. nt. s. Iohannis Bap.
XXV. p. s. Febronie.
XXVI. p. s. Iohis et Pauli.
XXVII. p. s. Irini. (3)
XXVIII. nt. s. Leonis pp.
XXVIIII. nt. s. Petri apli.
XXX. nt. s. Pauli apli. (4)

M. iulius d. XXXI.

I. nt. s. Sumonis et Iude ap.
II. nt. Processi et Marcuni.
III. pm. s. Thomem (5) pos.
IIII. nt. s. Donati epi.
V. s. Archageli mic.
VI. s. Pollicarpus.
VII. s. Curillu epi alex.
VIII. s. Pancrati epi.
VIIII. pm. s. Rufine et Sec.
X. nt. Imsoni et Mmuri.
XI. nt. sce Eufimie.
XII. nt. Gaudiosi et reli.
XIII. nt. sce. Miroppis.
XIIII. nt. sci. Theodori.
XV. nt. Curici et Ilitte
XVI. sci. Antiochi.
XVII. nt. sci. Spermti.
XVIII. nt. s. Marcelli.
XVIIII. nt. s. Manrici.
XX. nt. sci Felicis nol.
XXI. s. Simeon salu.
XXII. s. Agapii mar.
XXIII. nt. sci Apollenarii.
XXIIII. nt. s. Cristopho.

(1) Ita lapis. Ergo heic mendose Marochius *Curillu*. — A. M.

(2) Idest *Aquilina*. — Maz.

(3) Die XXVII. april. additur *mar*. Porro et ibi non *Irinu*, ut Mazoch., sed *Irini* habet lapis. Intellige autem *Irenaei*. — A. M.

(4) Posthinc nos destituit Mazochii commentarius, qui posteriores sex menses inexplicatos heu dimisit.

(5) Ita lapis. — A. M.

XXV. NT. s. Euprax. et Anne. (1)
XXVI. DEP. Leontii epi.
XXVII. NT. s. Pantaleon.
XXVIII. NT. s. Nazari.
XXVIIII. s. Felicis et Sim.
XXX. NT. s. Abdon et Senne.
XXXI. NT. Germani episc.

M. augustu (sic) D. XXXI.

I. PAS. Maccab. et sce. Eeli.
II. NT. s. Stephani epi.
III. DEP. Aspren. epi.
IIII. s. Patrisunodi in Ephesu.
V. PAS. s. Eusignii.
VI. Transfig. Dn. nri III. XP.
VII. DEP. s. Dometi. confes.
VIII. PAS. s. Donati et Curiaci.
VIIII. NT. s. Constantini pat.
X. N. PAS. SCI. Laurenti.
XI. NT. SCI. Tiburtii.
XII. NAT. s. Eupli mar.
XIII. NAT. PAS. SCI. Uppoliti. (sic)
XIIII. NT. SCI. Eusebii conf.
XV. Adsumptio s. Marie.
XVI. DEP. Cosme epi.
XVII. NT. s. septe de Ephesu.
XVIII. SCI. Agapiti.
XVIIII. s. Andreas milex. (sic)
XX. NT. s. Taddei apos.
XXI. DEP. s. Chrusanti.
XXII. NT. PAS. SCE. Thecle.
XXIII. DEP. s. Pauli epi.
XXIIII. NT. Titu epi Critis.
XXV. NT. PAS. s. Barthol. ap.
XXVI. PAS. s. Adriani et Natal.
XXVII. NT. SCI. Rufi mar.
XXVIII. DEP. s. Augustini.
XXVIIII. PAS. s. Ioh. Bap.
XXX. PAS. s. Felicis epi.
XXXI. NT. Alexandri.

M. september D. XXX.

I. NT. s. Prisci et s. Adiutori.
II. PAS. s. Mama.
II. NT. s. Vitaliani.
IIII. P. s. Alexandri.
V. PAS. s. Thuthail provi.
VI. P. SCE. Cristine.
VII. P. Festi et Desiderii.
VIII. Nativitas s. Marie +
VIIII. s. Ioachi et Anne.
X. PAS. s. Simonis apos.
XI. NT. Proti et Iacinthi.
XII. P. Autonomu epm.
XIII. NT. SCI. Niceta.
XIIII. P. s. Cipr. et exal. SCE crucis.
XV.
XVI. NT. SCE Eufimie.
XVII. NT. s. Simoni ser. Dni.
XVIII. P. Thome apos.
XVIIII. NT. s. Ianuarii.
XX. P. s. Eustathii. Plac. voca.

(1) Lapis *causae*.

XXI· P· Isaac· epi· Cupru·
XXII· P· s. Foca et Prisci·
XXIII· C· s. Ioh· Bap· et s· Sossi·
XXIIII· Pas· s· Thecle·
XXV· Pas· s· Romani·
XXVI· Adsumpt· s· Ioh· eva·
XXVII· Pas· s· Cosm· Damia·
XXVIII· Pa· s· Ripsimi· Gaini·
XXVIIII· Ded· s· Archa· Mici·
XXX· s· Ieron· et s· Gregor· epi· de Armeni·

M· octuber· D· XXXI·

I· DEP· Adeodati epi· et s· Aretha.
II· NT· s· Dionusii epi·
III·NT· s·Dometi· et s· Dionusii epi·
IIII· P· s· Theotegnus·
V· NT· s· Pelagia·
VI· NT· s· Renati· in Surr·
VII· NT· s· Marcelli et s· Sergii·
VIII· P· s· Arthemona et Bach·
VIIII· NT· Abrae patriarche·
X· P· s· Eulampii et Eulampia·
XI· NT· SCE Zinai·
XII· P· s· Florentii·
XIII· P· s· Pauli. et Carpi·
XIIII·P·Gervasi et ProtasiFortunate.
XV· P· s·Saviui·
XVI· P· s· Longini·
XVII· P· s·Ignati· epi·
XVIII· NT· s· Luca ev· et s·Eutice et Acutii
XVIIII·
XX· NT· s· Cornelii·
XXI· NT· s· Hilariu·
XXII· P· s· Cosme et Damia·
XXIII· Memorie s· Zacharie·
XXIIII· P· s· Aretha·
XXV· P· s· Grisanti et Daria·
XXVI· NT· s· Dimitri·
XXVII· DEP· Gaudiosi epi·
XXVIII· P· s· Diomidii·
XXVIIII· NT· s· Barnaba. apo·
XXX· NT· s· Max· et s· Marcia·
XXXI· NT· s· mar· Eraclii Epimachi·

M· nobemb· D· XXX·

I· NT· s· Cesarii·
II· P· s· Acindinu· Pigasium·
III· NT· s· Ambrosii·
IIII· P· s· Theodoti·
V· NT· s· Methodii·
VI· P· s· Pauli epi const·
VII· P· s· triginta tres·
VIII· P· s· Coronati·
VIIII· NT· s· Agrippini·
X· NT· s· Theodosii· imper·
XI· NT· s· Menne et Martini·
XII· P· s· Arsacii· Victoris·
XIII· DEP· s· Iohan· Chris·
XIIII· NT· s· Philippi apos·
XV s· Iacobi· ap· et Samo·
XVI· s· Mathei· evan·
XVII· DEP· Gregorii thaumr·
XVIII· Natale s· Calvi ep·
XVIIII· NT· s· Philothei·
XX· P· s· Dasii et Procli·

XXI· DEP· S· Macarii·
XXII. NT· S· Cecilie·
XXIII· NT· S· Clementis·
XXIIII· NT· S· Chrisogoni·
XXV·P· S· Petri· pap· de Alexa·
XXVI· NT· S· Sila apos·
XXVII· P· S· Iacobi· de Persi·
XXVIII· NT· Elissei prophe·
XXVIIII· NT· S· Saturnini·
XXX· NT· S· Andree apos·

M· december D· XXXI·

I· Dedic· basil· Stephan·
II· P· S· Gregorii epi·
III· P· Gregorii· de Arme·
IIII· NT· S· Barbare·
V· DEP· S· Sabe·
VI· NT· S· Nicolai·
VII· DEP· Ambrosii epi·
VIII· S· Marturii·
VIIII· Cceptio·S· Anne (1) Marie vir·
X· NT·S· Eulalie· et S· Eustrati·
XI· P· S· Terentii·
XII· NT. S· Daniel stulita·
XIII·NT·P·S·Eustrati et Lucia·
XIIII· NT· S· Spiridoni epi·
XV· P· S· Eleutherii epi·
XVI· P· S· Patermuthii·
XVII· S. tres pueris· et (2) Daniel·
XVIII· P· S· Ignati et Modesti·
XVIIII· P· S· Probi· et Ilia·
XX· P· S· Ignati· de Suria·
XXI· NT· S· Thome apos·
XXII· NT· S· Efrem et Abramiu·
XXIII· P. S· dece (3) Critis· Icon·
XXIIII P· S· Sciuo· Eususio Aga·
XXV· NT· Dni· nri· Ihu· XPI·
XXVI· NT· S· Stephani·
XXVII· NT· S· Ioh· evang·
XXVIII· P· Innocentoru· (4)
XXVIIII· NT· S· Iacobi apos·
XXX· NT· S· Autoni epi·
XXXI· NT· S· Silvestri· pap·

(1) Immo valde arbitror in lapide esse *sanctej* nam lectio ambigua. Certe ego in antiquo kalendario cod. vat. 5644. lego: *VI. idus decembr. conceptus s. Mariae.* — A. M.

(2) Lapis *e* pro *et*, ob sequentem similis soni *d.* — A. M.

(3) Ita lapis. — A. M.

(4) Ita lapis. Nunc siquis puer in ludo grammaticali sic scriberet, sexcentas plagas ab Orbilio magistro referret. — A. M.

(*) Quaeret haud immerito quispiam, cur Marinius neapolitanum kalendarium saeculi IX. posuerit; alia fortasse antiquiora v. gr. albanium a Morcellio editum, et vaticana aliquot, praetermiserit. Num iccirco id egit, quia neapolitanum in marmore scriptum est, cetera in membrauia? Atqui depositio quoque episcoporum et martyrum a Marinio supra scripta, atque aliae complures marinianae collectionis inscriptiones tum prosaicae tum metricae, nonnisi in codicibus natant, neque in lapidibus umquam exaratae fuerunt. — A. M.

1

Kalendarii gothici fragmentum ex antiquissimo palimpsesto ambrosinnae bibliothecae Mediolani (1)

● ● ● ● ● ●	. . . . . .
$\overline{\text{K}\Gamma}$ ψIZE λNλ ΓΠTψIΠdλI MλdλΓKIZE MλKYTKE (2) Ϩλh ҌKIΦλKEIKEIKEIS (3).	XXIII. Τῶν *apud gothicam gentem excruciatorum martyrum et Fritharici.*
$\overline{\text{K}}$d	XXIV.
$\overline{\text{K}}$E	XXV.
$\overline{\text{K}}$U	XXVI.
$\overline{\text{K}}$Z	XXVII.
$\overline{\text{K}}$h	XXVIII.
$\overline{\text{K}}$Φ ΓλMINΦI MλKYTKE ΦIZE BI YEKEKλN ΠλΠλN ϨλhBλTYIN BIλλIҌ λIKKλESϨꝘNS ҌΠλλλIZꝘS λNλ ΓΠTψIΠdλI ΓλBKλNNIdλI (4).	XXIX. *Commemoratio martyrum, qui cum Vereca presbytero et Batuse ministro ecclesiae catholicae apud gothicam gentem exusti fuerunt* (5).
$\overline{\lambda}$	XXX.

(1) Recitatis iis, quae Marinius antiquissima indicavit, kalendariis, male credo mererer de hoc opere, si pretiosissimum gothicae ecclesiae kalendarium, seu potius eius fragmentum, quod ego Mediolani anno MDCCCXIX, cum aliis eius linguae speciminibus (socio operis cl. Castillionaeo) edidi, praetermitterem; quod monumentum aetate quidem uni kalendario Dionysii philocali vix cedit, raritate autem et litteraria curiositate ne huic quidem. Sane fieri potest ut id goth cum kalendarium ipsa Ulphilae aetate, idest Valente imperante sit confectum; sed certe ante regni gothici in Italia occasum, idest ante annum DLIII, qui fuit eius regni extremus, conscriptum fuisse necesse est: neque enim post id tempus gothicus sermo apud nos vixit. Porro alibi (praef. ad specimen Ulphilae p. IV) dixi scripta omnia gothica hactenus nota italicam habere originem. Et quidem illum etiam guelpherbytanum codicem, qui gothica aliquot s. Pauli fragmenta obtulit, ii qui nuper eum inspexere, Bobii scriptum deprehenderunt; in qua italica urbe ambrosianos codices, qui longe uberiores Ulphilae partes mihi exhibuerunt, scriptos fuisse iampridem demonstravi. — A. M.

(2) Ita bis in hoc kalendario cum metathesi, pro MλKTYKE. — A. M.

(3) Ita codex; veruntamen fortasse pro ҌKIΦλKEIKEIS. Huius vero hominis nullam notitiam invenimus. — A. M.

(4) Ita codex terminatione casus primi, quum intendum videatur terminatione secundi. — A. M.

(5) Sermo est de illa insigni multorum in Gothia Christianorum ad Danubium nece sub Vingurichо seu Athanarico et Fridigerno principibus gothis saeculo Christi quarto, quam caedem vetera kalendaria et historici passim recitant. Et quidem etiam graeca menaea in ambrosianis codicibus B. 193, et Q. 40. part. sup. commemorant diserte principes martyrii presbyteros Verecam et Batusem. Martyres autem partim in sacra aede partim in taberunculis subiecto igne cremati traduntur. Porro retinebant eo tempore christiani Gothi dogma catholicum, teste certissimo Augustino de C. D. XVIII. 52, qui de hoc in Gothia martyrio loquens ait, *cum ibi non essent nisi catholici*; cui sententiae suffragatur Orosius VII. 32. Quare non videtur audiendus Cassiodorius hist. VIII. 13, qui

	• • • 𐍆𐍂𐌿𐌼𐌰 𐌾𐌹𐌿𐌻𐌴𐌹𐍃 ·𐌻·	. . . . *Initium iulii* ·XXX·
𐌰		I.
𐌱		II.
𐌲	𐌺𐌿𐍃𐍄𐌰𐌽𐍄𐌴𐌹𐌽𐌿𐍃 𐌸𐌹𐌿𐌳𐌰𐌽𐌹𐍃.	III. *Constantini regis.*
𐌳		IV.
𐌴		V.
𐌵	𐌳𐌰𐌿𐍂𐌹𐌸𐌰𐌹𐌿𐍃 𐌰𐌹𐍀𐌹𐍃𐌺𐌰𐌿𐍀𐌿𐍃 (1).	VI. *Dorothei episcopi* (3).
𐌶		VII.
𐌷		VIII.
𐌸		IX.
𐌹		X.
𐌹𐌰		XI.
𐌹𐌱		XII.
𐌹𐌲		XIII.
𐌹𐌳		XIV.
𐌹𐌴	𐍆𐌹𐌻𐌹𐍀𐍀𐌰𐌿𐍃 𐌰𐍀𐌰𐌿𐍃𐍄𐌰𐌿𐌻𐌰𐌿𐍃 𐌹̈𐌽 𐌾𐌰𐌹𐍂𐌿𐍀𐌿𐌻𐌰𐌹.	XV. *Philippi apostoli Hierapoli.*
𐌹𐌵		XVI.
𐌹𐌶		XVII.
𐌹𐌷		XVIII.
𐌹𐌸	𐌸𐌹𐌶𐌴 (2) 𐌰𐌻𐌸𐌾𐌹𐌽𐍉𐌽𐌴 𐌱𐌰𐌹𐍂𐌰𐌿𐌾𐌰𐌹 ·𐌼· 𐍃𐌰𐌼𐌰𐌽𐌰.	XIX. Τῶν *venerabilium monialium Beroeae ·XL· simul* (4).

- hos martyres arianos existimat. De hoc famigerato martyrio legatur etiam ad diem XXVI martii menologium basil.; praesertimque ad eamdem diem et ad XII aprilis Bollandiani, qui res gothicae ecclesiae copiose illustrant. — A. M.

(1) Cod. 𐌰𐌹𐍀𐌹𐍃𐌺𐍃· Legimus autem 𐌰𐌹𐍀𐌹𐍃𐌺𐌰𐌿𐍀𐌿𐍃 pro 𐌰𐌹𐍀𐌹𐍃𐌺𐌰𐌿𐍀𐌰𐌿𐍃. Sic enim legendum esse demonstrabant Gothorum alia exempla in exteris praegertim nominibus. — A. M.

(2) Ita cod. 𐌸𐌹𐌶𐌴 terminatione masculina pro feminina, cuiusmodi exempla in germanica etiam lingua non desunt. — A. M.

(3) Doritheus, seu Dorotheus, Tyri episcopus, eruditione et scriptis clarissimus, persecutionem vitans Odyssopolim Thraciae seu Moesiae confugit, ibique imperante Iuliano illustri morte occubuit. De hoc Dorotheo (praeter menologium basil. ad IX. octobris) legendi sunt Bollandiani ad diem iunii quintam, qui eumdem et Odyssopoli sepultum et praecipue cultum existimant, quod nunc mesogothicum kalendarium confirmare videtur. Consulantur etiam figuratae Moschorum ephemerides apud Bollandianos tom. I. mensis maii. Nihil autem moramur Dorotheum quemdam Arianorum praesulem, Seliane successori Ulphilae coaetaneum, qui occurrit apud Sozomenum VII. 17. — A. M.

(4) Martyres moniales XL in urbe Macedoniae, seu potius Thraciae, Beroea commemorant menologium basil. et Bollandiani ad diem I. septembris. — A. M.

𐌺̅	XX.
𐌺̅𐌰̅	XXI.
𐌺̅𐌱̅	XXII.
𐌺̅𐌲̅	XXIII.
𐌺̅𐌳̅	XXIV.
𐌺̅𐌴̅	XXV.
𐌺̅𐌵̅	XXVI.
𐌺̅𐌶̅	XXVII.
𐌺̅𐌷̅	XXVIII.
𐌺̅𐌸̅	XXIX.
𐌻̅. 𐌰𐌽𐌳𐍂𐌹𐌹𐌽𐍃 𐌰𐍀𐌰𐌿𐍃𐍄𐌰𐌿𐌰𐌿𐍃.	XXX. *Andreae apostoli* (1).

I

Ex litaniis anglo-saxonicis fragmentum pervetus. (2)

Sce Eadmunde ·II·	or.	Sce Byrine	or.
Sce Eadwarde	or.	Sce Botulfe ·II·	or.
Sce Aethelbyrhte	or.	Sce Hiurmine ·II·	or.
Sce Albane	or.	Sce Guthlace	or.
Sce Kynelme	or.	Sce Dunstane	or.
Sce Cuthberhte	or.	Sce Eorconwolde	or.

(1) Postremo loco notandum est, nihil esse in hoc kalendarii fragmento, quod iure aliquo ad Gothos non pertineat. Nam iunio quidem mense martyres diserte gothi scribuntur: iulio autem Constantinus rex, Guthis foedere olim iunctus (ut tradit Iornandes cap. XXI) et venerandus; tum beroeenses moniales et Doritheus in Gothorum prope patria gloriose extincti sunt. Denique Philippum et Andream Scytharum (quo nomine intelliguntur etiam Gothi) fuisse apostolos nemo ignorat; immo Andream nominatim Moschi, Gothorum finitimi, suae fidei auctorem aiunt. Atque haec licet ita se habeant, nihilominus pronum creditu est Guthos, dum adhuc in Moesia versarentur, ut sacra biblia sic etiam sua kalendaria e graecis plerumque fontibus derivavisse. Denique gothicum hoc kalendarium nullatenus simile est latini kalendarii, vulgariter gothici, quod et iamdiu impressum est cum eius ritus breviario, et in Hispaniae angulo adhuc viget. — A. M.

(2) Litanias sanctorum nullas posuit in sua coll. ms. Marinius; quamquam hac pari iure utuntur quo kalendaria. Mihi vero post gothicum kalendarium, litaniarum quoque specimen evulgare placuit, et quidem fragmentum earum anglo-saxonicum, omissis latinis sanctis. (In his litaniis ultimus apostolorum ponitur s. Martialis, lemovicensis scilicet episcopus, quem eo honore tituloque apud Gallos etiam mactatum scimus. Legesis Bollandianos iun. T. V. die XXX.) Iam horum divorum divarumque pleraque nomina apud nos ignota videntur; nullaque ex his occurrunt in anglicanis carolini que litaniis a Mabillonio vulgatis analect. T. II. Extant autem nostrae litaniae in codice insigni, saeculi X vel XI, bonis litteris scripto, qui olim pertinuit ad coenobium s. Edmundi in agro suffolciensi, nunc vero servatur in vaticana bibliotheca inter sveeae reginae codices. Huius fragmenti litteras tres anglo-saxonicas, nempe duas homophonas, quae significant *th*, et tertiam quae significat *w*, ad hodiernas Anglorum formas propter hexoticorum typorum inopiam transtuli. — A. M.

Sce Athelwolde	or.	Sca Aetheldrytha	or.
Sce Oswolde	or.	Sca Wihtburh	or.
Sce Swithune	or.	Sca Sexburh	or.
Sce Iudoce	or.	Sca Eormenhyld	or.
Sce Grimbalde	or.	Sca Eadburh	or.
Sce Machu	or.	Sca Aethelburh	or.
Sce Hyue	or.	Sca Aelfgyfu	or.
Sca Brigida	or.	Sca Toua	or.
Sca Helena	or.	Sca Mildrytha	or.

1

Vesunae Petrocoriorum ingredienti basilicam s. Stephani a dextris vetustum saxum.

Hoc· est· pascha· sine· termino· et· num · · o· Cum· finierit· a. capite· reincipe·

Marcius· XXIIII. | Ap· XII· | Ap· IIII· | Ap. XXIIII· | ... IIII·
Mr. XXXI· | Ap. XX· | Ap· V· | Mr· XXVIII· | Ap· XVI·
Ap· VIII· | Mr· XXIIII· | Ap· XIII· | Ap. IIII. Ap· XXIIII·
Ap· VIIII· | Ap· ·· R·XX· | Ap· V· | Mr· XXVIII· | Ap· XVII·
Ap· I· | Ap· XXI· | Ap. XIII· | Mr· XXVIIII· Ap· XVII·
Ap· VIIII· | Mr· XXV· | Ap· XIIII· | Ap· V· | Mr· XXVIII·
Ap· X· | Ap· II· | Ap· XXI· | Ap· VI· Marci ··· XXVIIII·
Ap. XVIII· | Ap· VIIII· | Mr. XXV· | Ap· XIIII· | Ap· VI·
Ap· XXV· | Ap· X· | Ap· II· | Ap· XXII· | Ap· VI·
Mr· XXVIIII[sic]· | Ap· XVIII· | Ap· IIII· | Mr· XXV·
Ap· XIIII· | Mr· XXX· | Ap· XVIIII· | Ap· X· | Mr· XXVI·
Ap· XV· | Ap· VII· | Mr· XXVIIII· | Ap· XI· | Ap· III·
Ap· XXIII· Ap· XIIII· | Mr· XXX· | Ap· XVIIII· | Ap· XI·
Mr· XXVI· | Ap· XV· | Ap. VII· | Mr· XXV· | Ap· XI·
Ap· III· | Ap· XXIII· | Ap· VIII· | Mr· XXX· | Ap. XVIIII·
Ap· IIII· | Mr· XXVII· | Ap· XV· | Mr· XXXI· | Ap· XX·
Ap· XII· | Ap· III· | Ap· XVI· | Ap· VIII·
| Mr· XXXI· | Ap· XVIIII· | Ap· IIII· |
M· XXVII· Ap· XVI· | Mr· XXX· |
Ap· XX· (1)

(1) Reliqua, quae olim sequebantur, ne apparent quidem. Hoc paschale vetustum esse ostendit littera proxima bonae, qualis erat adhuc ab Honorii augusti saeculo ad Iustiniani imperium. Incipit hoc paschale anno XV. vel DXLVII. Legit cum P. Pithoeo amico Scaliger. Haec Gruterus p. 1161. 5. Confer Blanchini opuscula T. II. p. 54. 55.—Mr.

I

Romae in bibliotheca vaticana inscriptio sellae marmoreae cui insidet s. Hippolytus episcopus et martyr (1).

* * *

. . . . . . (2) ΟΥΣ

. . . . . . ΝΙΑΣ

. . . . ΑΛΜΟΥΣ

ΓΑΣΤΡΙΜΥΘΟΝ

ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΙΩ ΑΝΗΝ (sic)

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ ΚΑΙ ΑΠΟ ΚΑΛΥΨΕΩΣ

ΠΕΡΙ ΧΑΡΙΣΜΑΤΩΝ

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟ ΣΙΣ

ΧΡΟΝΙΚΩΝ

ΠΡΟΣ ΕΛΛΗΝΑΣ

ΚΑΙ ΠΡΟΣ ΠΛΑΤΩΝΑ (sic)

ΕΤΟΥC Α. ΒΑCΙΛΕΙΑC ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟC ΕΓΕΝΕΤΟ Η. ΔΙ. ΤΟΥ ΠΑCΧΑ ΕΙΔΟΙC ΑΠΡΕΙΛΙΑΙC CΑΒΒΑΤΩ ΕΜΒΟΛΙΜΟΥ ΜΗΝΟC ΓΕΝΟΜΕΝΟΥ. ΕCΤΑΙ ΤΟΙC ΕΞΗC ΕΤΕCΙΝ ΚΑΘΩC ΥΠΟΤΕΤΑΚΤΑΙ ΕΝ ΤΩ ΠΙΝΑΚΙ. ΕΓΕΝΕΤΟ ΔΕ ΕΝ ΤΟΙC ΠΑΡΩΚΗΚΟCΙΝ ΚΑΘΩC CΕCΗΜΕΙΩΤΑΙ. ΑΠΟΝΗCΤΙΖΕCΘΑΙ ΔΕ ΔΕΙ ΟΥ ΑΝ ΕΝΠΕCΗ ΚΥΡΙΑΚΗ. (3)

ΕΙΔΟΙΣ ΕΜ. ΑΠΡΕΙ Ζ	ϛ	ΕΣΔΡΑ ΚΑΤΑ ΔΑΝΙ Ε	Δ	ΓΒΑ
ΠΡΟ Δ ΝΩ ΑΠΡΕΙ Δ	ΓΕΝΕΣΙΣ ΧΣ Γ	ΗΛ ΚΑΙ ΕΝ ΕΡΗΜΩ Β	Α	ΖϛΕ
ΠΡΟ ΙΒ ΠΡΟ Α. ΚΑ ϛϛ ΑΠΡΕΙ Α	ΕΖΕΚΙΑΣ Ζ	ϛ ΙΗΟΥΣ	Ε	ΔΓΒ
ΕΜ. ΠΡΟ Ε. ΕΙ ΑΠΡΕΙ Ζ	ΙΩΣΕΙΑΣ ϛ	Ε	Δ	ΓΒΑ
ΠΡΟ Δ ΚΑ ΑΠΡΕΙ Δ	Γ	Β	Α	ΖϛΕ
ΠΡΟ ΙΕ. ΚΑ ΑΠΡΕΙ Α	ΕΖΕΚΙΑΣ Ζ ΚΑΤΑ ΔΑ. ΚΑΙ ΙΩΣΕΙΑΣ	ϛ	Ε	ΔΓΒ

(1) S. Hippolyti statua delineata absque capite visitur in vaticano codice 3439. p. 124. b. qui fuit F. Ursini. Legesis praeterea bibl. gr. Fabr. Harl. T. VII. p. 183. sqq.; Asseman. catal. bibl. vat. praef. p. XXV. sqq.; De-Magistris act. mart. ost. p. 83. 4. 5. 174. 175. 184. 185. 217. 348. 355; Corsin. N. G. p. 19. 21. 73, Blanchin. hist. quadr. part. III. p. 600. 628, et not. ad Anast. T. II. p. 159. 160; et in vindiciis canon. scriptur. p. CCLXII. Mr. — Immo vero videsis praecipue quae collegit Fabricius in s. Hippolyti editione T. I. Effossa fuit statua ex agro verano prope urbem anno MDLI, auspiciis Marcelli card. Cervini, eamque Pius IV. P. M. in vaticana bibliotheca collocavit; cuius complures partes recenti artificio esse instauratas nemo inspiciens non agnoscet. Et quidem ursiniana delineatio, a Marinio citata, et a me nuper observata, vehementius adhuc demonstrat, quam statua nunc aliter se habeat, in superioribus certe corporis partibus. Scriptura tamen nullam interpolationem passa est; quamquam in variis editionibus mendosa exhibetur. Immo vero Assemannus, quod Marinio non est animadversum, ordinem dominicalium laterculorum flagitiose perturbavit. — A. M.

(2) Catalogus hic est operum s. Hippolyti (cuiusmodi legitur tragoediarum iuxta statuam Euripidis, olim in suburbano Albaniorum, nunc ut audio Parisiis) Initio tam parum scripturae deest, ut vel nullum opus desideretur, si certe catalogo titulus praefixus fuerat, vel unum alterumve opus abest; quandoquidem nonnisi spatium duorum versiculorum detritum est. Bursus in fine catalogi nihil deest; quia scriptura cessat in marmoris spatio puro. Primum autem imperfectum verbum legitur in editis ΙΟΥΣ (cui lectioni favet interpretatio εἰς τοὺς πρωτοπλάστους); mihi non apparebat nisi ΟΥΣ. Secundum in editis legitur ΝΙΑΣ; mihi vero videbatur ΜΑΣ. Tertium versiculum interpretantur εἰς τοὺς ψαλμούς. Cycli hippolytaei vaticani brevis declaratio extat in cod. vat. 6225, et in codd. ottob. 648. et 2267. — A. M.

(3) Sequitur methodus inveniendi paschatis. De chronico s. Hippolyti opere sic Hieronymus vir. ill.

Η ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΑΝΤΟΣ
ΠΡΟΤΡΕΠΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣ ΣΕΒΗΡΕΙΝΑΝ
ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΧΡΟΝΩΝ
ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ
ΚΑΤΑ ΕΝ ΤΩ ΠΙΝΑΚΙ
ΩΔΑΙ ΙΣ (sic) ΠΑΣΑΣ ΓΡΑΦΑΣ
ΠΕΡΙ ΘΥ ΚΑΙ ΣΑΡΚΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ
ΠΕΡΙ ΤΑΓΑΘΟΥ ΚΑΙ
ΠΟΘΕΝ ΤΟ ΚΑΚΟΝ

ϛϛ ΝΩΝΑΙΣ ΕΜ ΑΠΡΕΙ	Ζ	ϛ	Ε	Δ	ΙΗΣΟΥΣ	ΓΒΑ
ΠΡΟ Η. ΚΑ ΑΠΡΕΙ	Δ	Γ	Β	Α	ΚΑ. ΔΑ	ΖϛΕ
ΕΙΔΟΙΣ ΕΜ. ΑΠΡΕΙ	Γ	Β	Α	Ζ		ϛΕΔ
ΠΡΟ Δ. ΝΩ ΑΠΡΕΙ	Ζ	ϛ	Ε	Δ		ΓΒΑ ΕΞΟΔΟΣ
ΠΡΟ ΙΒ ΠΡΟ ΙΑ. ΚΑ ΑΠΡΕΙ	Δ	Γ	Β	Α		ΖϛΕ
ΠΡΟ Ε ΕΙ ΕΜ. ΑΠΡΕΙ	Γ	Β	Α	Ζ		ϛΕΔ ΕΝ ΕΡΗΜΩ
ΠΡΟ Δ. ΚΑ ΑΠΡΕΙ	Ζ	ϛ	Ε	Δ		ΓΒΑ
ΠΡΟ ΙΕ. ΚΑ ΑΠΡΕΙ	Δ	Γ	Β	Α		ΖϛΕ
ϛϛ. ΝΩΝΑΙΣ ΕΜ. ΑΠΡΕΙ	Γ ΕΞΟΔΟΣ ΚΑΤΑ ΔΑΝΙΗΛ	Β	Α	Ζ		ϛΕΔ ΕΣΔΡΑ
ΠΡΟ Η. ΚΑ ΑΠΡΕΙ	Ζ	ϛ ΠΑΘΟΣ ΧΙ	Ε	Δ		ΓΒΑ

cap. LXI: *Hippolytus episcopus rationem paschae temporumque canones scripsit, usque ad primum annum Alexandri imperatoris, et sexdecim annorum circulum, quem Graeci ἑκκαιδεκαετηρίδα vocant, reperit; et Eusebio, qui super eodem pascha canonem, decem et novem annorum circulum, id est ἐννεακαιδεκαετηρίδα composuit, occasionem dedit.* — A. M.

I

ΕΤΕΙ $\overline{\text{Α}}$ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

ΚΑΙΣΑΡΟΣ

ΤΘ $\overline{\text{Α}}$ ΑΡΧΗ

ΑΙ ΚΥΡΙΑΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ ΚΑΤΑ ΕΤΟΣ.
ΑΙ ΔΕ ΠΑΡΑΚΕΝΤΗΣΕΙΣ ΔΗΛΟΥΣΙ ΤΗΝ ΔΙΣΠΡΟΕΞ.

A	B
ΠΡΟ ΙΑ ΚΑ. ΜΑΙ. ΚΥ	ΠΡΟ ΙΖ ΚΑ. ΜΑΙ. ΚΥ
ΠΡΟ Η ΕΙ. ΑΠΡ. ΚΥ	ΠΡΟ Ζ ΕΙ. ΑΠΡ. ΚΥ
ΠΡΟ Ε ΚΑ. ΑΠΡ. ΚΥ	ΠΡΟ Δ ΚΑ. ΑΠΡ. ΚΥ
ΠΡΟ ΙΕ ΚΑ. ΜΑΙ. ΚΥ	ΠΡΟ Γ ΕΙ. ΑΠΡ. ΚΥ
ΠΡΟ Δ Ν. ΑΠΡ. ΚΥ	ΠΡΟ Γ ΝΩ. ΑΠΡ. ΚΥ
ΠΡΟ Η ΚΑ. ΑΠΡ. ΚΥ	ΠΡΟ Ζ ΚΑ. ΑΠΡ. ΚΥ
ΕΙ. ΑΠΡ. ΚΥ	ΠΡΟ Ζ ΕΙ. ΑΠΡ. ΚΥ
ΠΡΟ Δ ΚΑ. ΑΠΡ. ΚΥ	ΠΡΟ Γ ΚΑ. ΑΠΡ. ΚΥ
ΠΡΟ ΙΔ ΚΑ. ΜΑΙ. ΚΥ	ΠΡΟ Γ ΚΑ. ΜΑΡ ΚΥ
ΠΡΟ Δ ΕΙ. ΑΠΡ. ΚΥ	ΠΡΟ Α ΝΩ. ΑΠΡ* ΚΥ * *lege* ΜΑΙ.
ΠΡΟ Η ΚΑ. ΑΠΡ. ΚΥ	ΠΡΟ Ζ ΚΑ. ΑΠΡ. ΚΥ
ΠΡΟ ΙΗ ΚΑ. ΜΑΙ. ΚΥ	ΠΡΟ ΙΖ ΚΑ. ΜΑΙ. ΚΥ.
ΠΡΟ Η ΕΙ. ΑΠΡ. ΚΥ	ΠΡΟ Α ΚΑ. ΑΠΡ. ΚΥ
ΠΡΟ ΙΑ ΚΑ. ΑΠΡ. ΚΥ	ΠΡΟ Ι ΚΑ. ΑΠΡ. ΚΥ
ΠΡΟ Δ ΕΙ. ΑΠΡ. ΚΥ	ΠΡΟ Γ ΕΙ. ΑΠΡ. ΚΥ
ΠΡΟ Δ ΝΩ. ΑΠΡ. ΚΥ	ΠΡΟ ϛ ΚΑ. ΑΠΡ. ΚΥ

Γ

ΠΡΟ Ιϛ. ΚΑ. ΜΑΙ. ΚΥ	ΠΡΟ ΙΒ ΚΑ. ΜΑΙ. ΚΥ
ΠΡΟ ϛ ΕΙ. ΑΠΡ. ΚΥ	ΝΩ ΑΠΡ. ΚΥ
ΠΡΟ Ι ΚΑ. ΑΠΡ. ΚΥ	ΠΡΟ ϛ ΚΑ. ΑΠΡ. ΚΥ
ΠΡΟ Α ΕΙ. ΑΠΡ. ΚΥ	ΠΡΟ Ιϛ ΚΑ. ΜΑΙ. ΚΥ
ΠΡΟ Α ΝΩ. ΑΠΡ. ΚΥ	ΚΑ ΑΠΡ. ΚΥ
ΠΡΟ ΙΓ ΚΑ. ΑΠΡ. ΚΥ	ΠΡΟ Θ* ΚΑ ΑΠΡ. ΚΥ * *lege* Ε.
ΠΡΟ ϛ ΕΙ. ΑΠΡ. ΚΥ	ΠΡΟ Α ΕΙ. ΑΠΡ. ΚΥ
ΠΡΟ Α ΚΑ. ΑΠΡ. ΚΥ	ΠΡΟ Ε ΚΑ. ΑΠΡ. ΚΥ

Δ

ΠΡΟ ΙΕ ΚΑ. ΜΑΙ. ΚΥ

ΠΡΟ Ε ΕΙ ΑΠΡ. ΚΥ

ΠΡΟ Θ ΚΑ. ΑΠΡ. ΚΥ

ΕΙ ΑΠΡ. ΚΥ

ΝΩ. ΑΠΡ. ΚΥ

ΠΡΟ ΙΒ ΚΑ. ΑΠΡ. ΚΥ

ΠΡΟ Ε ΕΙ. ΑΠΡ. ΚΥ

ΑΠΡ. ΚΥ

ΠΡΟ ΙΑ ΚΑ. ΜΑΙ. ΚΥ

ΠΡΟ Η ΕΙ. ΑΠΡ. ΚΥ

ΠΡΟ Ε ΚΑ. ΑΠΡ. ΚΥ

ΠΤΟ ΙΕ ΚΑ. ΜΑΙ. ΚΥ

ΠΡΟ Δ ΝΩ. ΑΠΡ. ΚΙ

ΠΡΟ Η ΚΑ. ΑΠΡ. ΚΥ

ΕΙ ΑΠΡ. ΚΥ

ΠΡΟ Δ ΚΑ. ΑΠΡ. ΚΥ

ϛ

ΠΡΟ ΙΓ. ΚΑ. ΜΑΙ. ΚΥ

ΠΡΟ Α ΝΩ. ΑΠΡ. ΚΥ

ΠΡΟ Ζ ΚΑ. ΑΠΡ. ΚΥ

ΠΡΟ ΙΖ ΚΑ. ΜΑΙ. ΚΥ

ΠΡΟ Α ΚΑ ΑΠΡ. ΚΥ

ΠΡΟ Ι ΚΑ. ΑΠΡ. ΚΥ

ΠΡΟ Γ ΕΙ. ΑΠΡ. ΚΥ

ΠΡΟ ϛ ΕΙ. ΑΠΡ. ΚΥ

ΠΡΟ Ιϛ ΚΑ. ΜΑΡ.* ΚΥ * lege ΜΑΙ

ΠΡΟ ϛ ΕΙ. ΑΠΡ. ΚΥ

ΠΡΟ Ι ΚΑ. ΑΠΡ. ΚΥ

ΠΡΟ Α ΕΙ. ΑΠΡ. ΚΥ

ΠΡΟ Α Νω. ΑΠΡ. ΚΥ

ΠΡΟ ΙΓ ΚΑ. ΑΠΡ. ΚΥ

ΠΡΟ Γ ΕΙ. ΑΠΡ. ΚΥ

ΠΡΟ Α ΚΑ. ΑΠΡ. ΚΥ

Ε

ΠΡΟ ΙΔ. ΚΑ. ΜΑΙ. ΚΥ

ΠΡΟ Δ ΕΙ. ΑΠΡ. ΚΥ

ΠΡΟ Η ΚΑ. ΑΠΡ. ΚΥ

ΠΡΟ ΙΗ ΚΑ. ΜΑΙ. ΚΥ

ΠΡΟ Η ΕΙ. ΑΠΡ. ΚΥ

ΠΡΟ ΙΑ ΚΑ. ΑΠΡ. ΚΥ

ΠΡΟ Δ ΕΙ. ΑΠΡ. ΚΥ

ΠΡΟ Δ ΝΩ. ΑΠΡ. ΚΥ

ΠΡΟ ΙΖ ΚΑ. ΜΑΙ. ΚΥ

ΠΡΟ Ζ ΕΙ. ΑΠΡ. ΚΥ

ΠΡΟ Δ ΚΑ. ΑΠΡ. ΚΥ

ΠΡΟ Γ ΕΙ. ΑΠΡ. ΚΥ

ΠΡΟ Γ ΝΩ. ΑΠΡ. ΚΥ

ΠΡΟ Ζ ΚΑ. ΑΠΡ· ΚΥ

ΠΡΟ Ζ ΕΙ. ΑΠΡ. ΚΥ

ΠΡΟ Γ ΚΑ. ΑΠΡ. ΚΥ

Ζ

ΠΡΟ ΙΒ. ΚΑ ΜΑΙ. ΚΥ

ΝΩ ΑΠΡ. ΚΥ

ΠΡΟ ϛ. ΚΑ. ΑΠΡ. ΚΥ

ΠΡΟ Ιϛ. ΚΑ. ΜΑΙ. ΚΥ

ΚΑ. ΑΠΡ. ΚΥ

ΠΡΟ Θ. ΚΑ. ΑΠΡ. ΚΥ

ΠΡΟ Α. ΕΙ. ΑΠΡ. ΚΥ

ΠΡΟ Ε. ΚΑ. ΑΠΡ. ΚΥ

ΠΡΟ ΙΕ. ΚΑ ΜΑΙ. ΚΥ

ΠΡΟ Ε. ΕΙ. ΑΠΡ. ΚΥ

ΠΡΟ Θ. ΚΑ. ΑΠΡ. ΚΥ

ΕΙ ΑΠΡ. ΚΥ

ΝΩ ΑΠΡ. ΚΥ

ΠΡΟ ΙΒ. ΚΑ. ΑΠΡ. ΚΥ

ΠΡΟ Ε. ΕΙ. ΑΠΡ. ΚΥ

ΚΑ ΑΠΡ. ΚΥ

CAPUT II.

ARAE, TEMPLA, AEDES, FONTES, DONARIA, CETERA MONUMENTA SACRA, FACTA, DATA, DICATA, RESTITUTA, CONSUMMATA.

1

Romae in altari ecclesiae s. Petri.

Caelorum dominus, qui cum patre condidit orbem,
Disponit terras virgine natus homo.
Utque sacerdotum regumque est stirpe creatus,
Providus huic mundo curat utrumque geri.
Tradit oves fidei Petro pastore regendas,
Quas vice Hadriano crederet ille sua.
Quin et romanum largitur in urbe fideli
Pontificatum famuli, qui placuere sibi.
Quod Carolus mira praecellentissimus rex
Suscipiet dextra glorificante Petri.
Pro cuius vita triumphique haec munera regno
Obtulit antistes congrua rite sibi. (1)

2

Ibidem.

Vox arcana patris caeli quibus aequa potestas
Descendit terras luce replere sua.
Hanc Deus humanam sumens de virgine formam
Discipulos mundo praecipienda docet.

(1) Gruterus 1163. 8. ex cod. pal. (p. 29) quibus in membranis est *atquae* mendose, non *utque* ut emendavit Baronius T. XIII. p. 97. ex eoque Gruterus, itemque Fleetw. p. 317. et Bolland. propyl. p. 222. Sermo autem est de muneribus ad basilicam vaticanam a Carolo magno missis, perque PP. Hadrianum offerendis. Alia multa misit Carolus dona sub Leone III. Mr.—Pro *pontificatum*, uti reapse est in cod. pal., scribit emendandi causa *imperium* in octavo versu Papebrochius apud Bolland. loc. cit. Idem v. 9. scribit *mire* pro *mira*, additque *hic* ante *rex*: nec non v. 11. scribit *triumphisque* pro *triumphique*, et *regia* pro *regno*; quae omnia contra membranarum palatinarum, unde carmen hoc fluxit, (namque ipsum monumentum frustra iam quaeres) fidem audet, atque ita sinceritatem scripturae veteris pessum dat. — A. M.

Quae modo Pelagius praesul cum plebe fidelis
Exercens offert munera sacra Deo.
Ut romana manu caelesti sceptra regantur,
Sit quorum imperio libera vera fides.
Pro quibus antistis reddens haec vota precatur
Saecula principibus pacificata dari.
Hostibus ut domitis Petri virtute per orbem
Gentibus ac populis pax sit et ista fides. (1)

1

Hipponae in mensa hos versus inscripsit s. Augustinus.

Quisquis amat dictis absentum rodere vitam,
Hanc mensam indignam noverit esse sibi. (2)

2

In ecclesia monasterii Mediani, ad altare.

Hoc altare in honore Dei sanctaeque Mariae
Munere de proprio Reginardus contulit abbas. (3)

3

Mediolani in altari s. Ambrosii carmina inscripta limbis seu fasciis ipsius altaris, quod totum ex auro argentoque est.

Emicat alma foris rutiloque decore venusta
Arca metallorum gemmisque cumpta cornscat.
Thaesauro tamen haec cnmpto potiore metallo
Ossibus interius pollet donata sacratis.
Egregius quod praesul opus sub honore beati
Inclitus Ambrosii templi recubantis in isto
Obtulit Angilbertus ovans Dominoque dicavit,

(1) Gruterus 1163. 3. ex eodem cod. pal. (p. 29) in quo legitur *antistis*, non *antistes*, ut apud praed. Grut.; nec non apud Baron. T. X. p. 158; Oldoin. ad Ciaccon. p. 387. in Pelag. I; Fleetw. p. 465. — Mr.

(2) Vide Sirmondi opera T. II. p. 1061. In secundo versu tres mss. codd. habent *hac mensa*. Est etiam qui legit *hanc mensam vetitam*. — Mr.

(3) Mabill. annal. Bened. T. II. p. 317. 387. ex Iohanne de Bayonne hist. Mediani monasterii. Vide Broweri AA. fuldens. p. 119. qui exhibet carmen incipiens *hoc altare quod Rabani est*. Vide Rab. T. VI. p. 214. 215. 219. 220. 221; et Mabillonii analecta in fol. p. 412. — Mr.

Tempore quo nitidae servabar (sic) culmina sedis.
Aspice summe pater, famulo miserere benigne. (1)

DOMNUS

S̅	*S. Ambrosius coronam imponens. capiti Angilberti a quo ipsi altare offertur.*	An	Wol	*S. Ambrosius item capiti Volvini coronam imponens.*	S̅C̅S̅
Am		gil	vi		Am
bro		ber	nus		bro
si		tu	magis.		ſsi
us		s	phaber		us
		domnus			

1

Ocriculi in maiore ecclesia litteris antiquis.

 +

+ Iubante Deo Fulgentius episcopus invento corpore beati martyris Victoris in X̅P̅I̅ nomine super altarem (sic) construxit. (2)

2

Polae ad aram maximam.

Aulae tribunalis caelesti sede praeclara
speccula altaris ·IIII· in quo sacrifici oblatio immaculata offertur.
(3)
Vota desiderii benigne quesomor (4) anplectere . . .
Nos praecamur humiles ut apte digneris suscipere opus
et maiestati perpetuae facias esse dignum
ad laudem sempiterne cl̅a̅e̅ eius. (5)

3

Brixiae.

Faustino et Iovitae martyribus
Victor Maurus ex voto
Posuit mensam civibus suis. (6)

(1) Poricellius monum. basil. ambros. T. I. p. 88. 103. 128, item tab. excus. in fine op.; Ughell. T. IV. p. 82 (qui scripturam non semel immutat — A. M.) Puccinell. zodiac. eccl. mediol. p. 373; Iulin. T. I. p. 179. sqq. — Mr.

(2) Vide Ughell. T. X. p. 150. — Mr. Scribit praedictus Ughellius s. Fulgentium gessisse ocriculanum episcopatum aetate Vigilii papae et Totilae Gothorum regis; sed de epigraphe nihil. — A. M.

(3) Heic interponitur monogramma, quod mihi videtur legendum *sanctus Lea episcopus*. Cerno enim litteras SCLOEP. — A. M.

(4) Num pro *quaesumus*? Sic infra *cl̅a̅e̅* pro *gl̅a̅e̅*, *gloriae*. — A. M.

(5) Ex codice inscriptionum Donii. — Mr.

(6) Fleetw. p. 405. Videsis Bollandum apri.

1

In Foro Cornelii in s. Mariae della regola. *Prima legitur in columella cui imminet mensa altaris; altera in ipso altari ea parte quae chorum respicit.*

1

✝ De donis Dī et s̅c̅o̅r̅.
suor. servus tuus
tibi Sirv̅i̅e
Basilius e̅p̅s̅ ꝺ F. C.
P· IND· X·I·

2

✝ ServꝺtuꝺtibiꝺSe
B r
a vi
si eꝺ
lꝺ d
sꝺ ꝺ
ci m
sꝺmꝺeꝺfꝺp·ꝺindꝺx·ꝺII·

3

In Foro Iulii in sancti Martini.

. . . . . . xima dona Xp̄i ad clarit subeimi
. . . . . . concessa pemmoni ubique diruto
. . . . . *for*marentur templa. Nam et inter reliquas
*solar*ium beati Iohannis ornabit pendola
✝ ex auro pulchro altare
ditabit marmoris colore Ratechis Hidebohohrit. (1)

4

In cathedrali civit. Ruthenensis, in ambitu arae maximae.

Deusdedit episcopus indignus fecit fieri hanc aram. (2)

T. II. p. XLVIII, et Cangium voc. *mensa*. Mr. — Mensa intelligitur lapis tumulo martyrum impositus, vel potius altare ibi dedicatum. Ad mensas martyrum dictae sunt multae Patrum homiliae, ut libri mss. editique testantur. — A. M.

(1) Marinius in sua collectione posuit tabulam excusam monumenti forocorneliensis, qualis ea extat apud Cancianum leg. barb. T. III. Porro dicta tabula exhibet 1. B. Virginem quae complectitur Elisabetham. 2. Magos puerum Iesum adorantes. 3. ipsum, ut puto, Iesum inter angelos sedentem. Scripturam Marinius non explicuit. Ego vero Muratorii p. 1923, quem citat ipse Marinius, lectionem posui. Addit Marinius narratum sibi a P. Cortenovio, peragi solitum in Forocorneliensi civitate festum s. Maximae, quia sibi videntur ii cives nomen hoc in monumento legere; ceteroquin Maximam celebrem esse divam urbis Fori Iulii in Gallia. Muratorius adnotat, sic lectam inscriptionem a Fontaninio fuisse. Item adnotat, sub Liutprando Langobardorum rege Remmonem Fori Iulii ducem fuisse, cui successit Rachis filius, etiam rex postea renunciatus. — A. M.

(2) Sammartanus G. ch. T. I. p. 200. — Mr.

1

Spoleti in ecclesia cathedrali parieti infixus lapis.

Α ☧ Ω

Spes episcopus Dei.*servus sancto* Vitali martyri
*A se primum invento altaris hon*orem fecit. (1)
*Martyris hic locus est Vitalis nomin*e vero,
*Quem servata fides et Christi passi*o votat.
Solus hic e nostris victrici*a dona* reportans
Aeternam caelo meruit per*ferre* coronam.
Hunc (2) precor ut lucis promissae gaudia carpam.
Et quae virgo precans poscit Calv*entia* praestet,
Corporis intacto puri decor*ata pudore*,
Plusque datura fide decoris *quam quod pia patri*
Exhibet officia et puro venera*tur a*more.
Utque probante Deo maneat per *sae*cla fidelis,
Praemia laeta (3) sibi concesso mu*nere sumens.*
Sanctis laetus ego Spes haec mu*nuscula . . .*

Sancti Vitali (4) martyris passio*nis n*atalis die XVI. (5)

2

Extra urbem Volaterranam in divi Marci in mensa altaris.

ore s̄c̄i Iusti Alchisill Gastaldi
utiano episcopo a ...
(6)
us fieri iusset *tempore*
domn. Cunincper tregi ei Gaudei

(1) Don. class. XX. 1. *honore afficit.*

(2) Don. *nunc.*

(3) Deest *laeta* apud Don.

(4) Don. *Vitalis.*

(5) Quas partes inscriptionis litteris inclinatis scripsi, eae extant nunc in monumento, supplementi loco in parietina calce exaratae litteris bonis, ut ait Marinius. Iam de Spe episcopo spoletino legesis Ughellium qui ait eum vixisse Honorii Arcadiique temporibus; additque in ecclesia ss. apostolorum prope Spoletum superesse eius monumentum marmoreum cum inscriptione. *Depositio sanctae memoriae venerabilis Spei episcopi, qui vixit in sacerdotio annis XXXII.* — A. M.

(6) Notit. florent. an. 1750. p. 676. Item Zaccarias hist. litt. T. III. p. 661; Lamius AA. Tuscian p. 455. — Mr.

1

In basilica Classensi extra Ravennam ad aram Virgini deiparae dicatam.

Ursus· levita· et· abbas· huius· regularis· monasterii
in· nomine· Dei· et· sanctae· Mariae· fieri· praecepit.
Qui· legitis· Dei· misericordiam· pro· eo· exorate. (1)

2

Alicubi in Gallia ad altare s. Aniani.

Hanc tibi celsitonans aram Theodulfus adorno.
At faveas votis rex Deus ipse meis.
Quisquis et hanc cernens, et tu sanctissime praesul
Aniane, exigui sis memor oro mei. (2)

3

Ratisbonae in monasterio s. Hemeramni asservatur parvum altare, quod portatile dicitur, ab Arnulpho imp. in castris circumlatum, aureis laminis coopertum, quadratae figurae, uno pede latum, altum duobus, cum turricula, quae in crucem desinit, quaeque hos versus legentibus offert.

Rex Arnulfus amore Dei perfecerat istud
Ut fiat ornatus se . . . . tibus istis (3)

4

Treviris.

Quam bene concordes divina potentia iungit
Membra sacerdotum quae ornat locus iste duorum!
Eucharium loquitur Valeriumque simul.
Sedem victuris gaudens componere membris
Fratribus hoc sanctis ponens altare Cyrillus
Corporis hospitium sanctus metator adornat. (4)

5

In ecclesia monasterii Mediolacensis dioeceseos Trevirensis.

Claviger alme poli Ruotbertus mente fideli
Hanc tibi praeclaram praesul devoverat aram
Abbas, quam Ruothuic devotus rite peregit,
Praemia communis sibi quo sint aequa laboris. (5)

(1) Annal. camald. T. I. p. 17. — Mr.
(2) Sirmond. opp. T. II. p. 779. Mr.
(3) Mabill. analect. in fol. p. 10. — Mr.
(4) Brower. annal. trev. T. I. p. 297. ann. 455. qui putat verba fieri de Cyrillo trevirensi episcopo. Vide Gall. ch. T. XIII. p. 378. 543, et Bolland. T. III. maii p. 331. — Mr.
(5) Brower. op. cit. p. 455. — Mr.

1

Remis in ecclesia beatae Virginis ad aram.

Hanc aram Domini genitricis honore dicatam
Cultor ubique suus decoravit episcopus Hincmar
Muneribus sacris fuuctus hac sede sacerdos.
Iam bene completis centenis octies annis,
Quadraginta simul quinto volvente sub ipsis,
Quum iuvenis Karolus regeret diademata regni,
Hunc sibi pastorem ponentibus urbis alumnis.

Ibidem ad imaginem in ipsa ara locatam.

Virgo Maria tenet hominem, regemque, Deumque,
Visceribus propriis natum de flamine sancto. (1)

2

Coustantinopoli in mensa auro argento et gemmis insigni.

Ταῦτα· ἐκ· τῶν· σῶν· σοι προσφέρο-
μεν· οἱ· δοῦλοι· σου· Χριστὲ
Ἰουστινιανὸς· καὶ· Θεόδωρα
ἃ· εὐμενῶς· προσδέξαι· υἱὲ
καὶ· λόγε· τοῦ· Θεοῦ· ὁ· σαρ-
κωθεὶς· καὶ· σταυρωθεὶς
ὑπὲρ· ἡμῶν· καὶ· ἡμᾶς· ἐν
τῇ ὀρθοδόξῳ· πίστει
σου· διατήρησον· καὶ· τὴν
πολιτείαν· ἣν· ἡμῖν· ἐπίστε-
υσας· εἰς· τὴν· ἰδίαν· σου
δόξαν· αὔξησον· καὶ· φύλα-
ξον· πρεσβείαις· τῆς· ἁγίας
Θεοτόκου· καὶ· ἀεὶ· παρθένου Μαρίας· (2)

3

*

Aula trinitatis haec est mater innocens,
Valida qui sacris pectora mundat aquis

(1) Sirmond. T. IV. p. 113; Sammart. G. ch. T. IX. p. 40. — Mr.

(2) Murator. 1895. 1. e schedis farnes.; Baron. T. X. p. 177; Bandur. AA. Cpol. T. I. lib. VII. p. 155. ed. ven.; Cang. Cpol. ch. p. 48; Fontanin. de disco p. 20. refert ex Cedreno; Borg. de cruce velit. p. 25. — Mr.

Vivit in aeternum de nomine fama vetusto.
Qui nec culminibus fulgent laquearia tectis. (1)

1

Romae in abside s. Iohannis in Laterano musivo opere.

Augustus Caesar totum quum duceret orbem
Condidit hanc aulam Silvestri chrismate sacram.
Iamque salutifera lepra mundatus ab unda
Ecclesiae hic sedem construxit primus in orbe
Salvatori Deo qui cuncta salubriter egit.
Custodemque loci pandit te sancte Ioannes.
Inclinata ruit senio volventibus annis.
Spes dum nulla foret vestigia prisca recondi,
Sergius ad culmen produxit tertius ima,
Cespiteque ornavit fingens haec moenia Papa. (2)

2

Ibidem supra fores eodem opere.

Sergius ipse pius Papa (3) hanc qui coepit ab imis
Tertius explevit istam quam conspicis aulam.

3

Ibidem.

Cum subitis peragi fallax clementia veris
  Et sacer addendo festa vetaret aquis,
Simplicius praesul sacraria celsa petentem
  Porticibus iunctis texit ab imbre diem. (4)

(1) Grut. p. 1174. ex codice pal. (p. 72). Gruterus tamen emendat *squalida* pro *valida*. Sic etiam Fleetw. qui nullum epigrammati sensum inesse queritur. — Mr. et A. M.

(2) Panvinius de septem ecclesiis p. 110. ait: *Sergius III. basilicam restauravit, musivis signis ornavit . . . cuius rei memoria extabat in his versiculis absidi musivo opere inscriptis, qui exoleverunt.* Confer Ciampin de aed. p. 8; Raspon. p. 28. Gallet. T. I. p. 1; Severan. p. 514, Marangon. res ethn. p. 413; Bolland. propyl. p. * 115; Paciaud. de S. Ioh. Bapt. p. 13. Crescimbenius de statu eccl. S. Io. lateran. p. 161. ait hoc esse princeps monumentum, quo S. I. Baptista patronus titularis templi lateran. vocitatur. In 1. versu habent *cum* Ciamp. Rasp. et Cresc.; in 4. *orbem* Ciamp. Rasp. Panv. — Mr.

(3) *Papa* perperam deest in schedis Marinii, sed adest apud Ciampinium. — A. M.

(4) Grut. p. 1164. 1. ex cod. pal. (p. 30); Canonic. Rom. ed. a Petro de Angelis p. 66; Baron. T. VIII. p. 419; Severanus p. 54. ponit in atriu S. Petri. Oldoinus ad Ciacc. T. I. p. 322. sub S. Simplicii vita ait: *aedificium construxit ad paradisum (erat is locus amoenus in basil. S. Petri vel atrium) ut patet ex antiquis inscriptionibus, et sunt: cum subitis* etc. Alia sequitur quae erat super limine ecclesiae *qui regni* etc. In 4. versu videtur legendum *porticibus*. V. Ciamp. de aed. p. 35. — Mr.

1

Ibidem in throno.

Aula Dei haec similis Synai sacra iura ferenti,
Ut lex demonstrat hic quae fuit edita quondam.
Lex hinc exivit mentes quae ducit ab imis,
Et vulgata dedit lumen per climata secli.
Flavius Constantius Felix V. C. magister
utriusque militiae patricius et con· ord·
et Padusia eius inl. foemina voti compotes
de proprio fecerunt.

2

*

Pauper excessu melius nunc ista resurgunt
Divite sed voto plus placitura Deo.
Plange tuum gens saeva nefas; periere furores,
Crevit in his templis per tua damna decus. (1)

3

Romae in paradiso ecclesiae lateranensis.

Gallus Anastasie natus decus addidit aulae,
Quod prosit meritis illius atque suis.
Munus ut grate sumat divina potestas
Efficiet Petrus regia claustra tenens. (2)

2

Ravennae in ecclesia S. crucis a Galla Placidia aedificata, in arcu.

Christum fonte lavat paradisi in sede Iohannes,
Qui vitam tribuit felicem martyrem mostrat. (3)

In fronte templi, in quo quatuor paradisi flumina depicta.

Christe patris verbum cuncti concordia mundi,
Qui ut finem nescis sic quoque priucipium;
Te circum sistunt dicentes ter sanctus et amen
Aligeri testes quos tua dextra regit.
Te coram fluvii currunt per secula fusi
Tigris et Eufrates Phison et ipse Geon.
Te vincente tuis pedibus calcata per aevum
Germanae mortis crimina saeva tacent.

(1) Grut. p. 1171. 8. ex cod. pal. (p. 60.) Fleetw. p. 531. — Mr.

(2) Grut. 1164. ex cod. pal. (p. 30); Fleetw. p. 410. — Mr.

(3) Agnellus p. 78. Extant hi versus cum varietate in cod. vat. 5834. p. 129. — Mr.

1

Malasti, quod est oppidum dioeceseos Carcassonensis,
in ecclesia s. Iohannis.

Amelius nutu Dei vice comes
in honore scae trinitatis patris et filii et spiritus sci Deo gratias
Tres miru gratia Dei abba edificavit hanc domum
et iussit dedicari.
Vox per deserta freudens leo cuius imaginem Marcus tenet †
Rite mactatur taurus ad aram cuius tipum Lucas tenet †
More volatur aquila ad astra cuius figuram Ihes tenet †
Speciem tenet et naturam Mateus ut homo †. (1)

2

Clusii in tabula marm. rubris litteris infixa parieti
ecclesiae cathedralis.

† Hanc ecclesiam una cum pavimento
Arialdus eps fieri iussit A. D. M. . .
B. hoc tectum . . . . . novatum. (2)

3

Narbonae in palatio archiepiscopi.

† Do. et. xpo. miserante. lim. hoc. C. L. K. T. E. anno. IIII.
CS. Valentiniano. aug. VI. III. KL. D. XVIIII. anno
eptus. Rusti. . .

Rusticus. eps. epi. Bonosi. filius
epi. Aratoris. de. sorore. nepus. †
epi. Veneri. soci. in monasterio
conprb. eccle. Massiliens.
anno XV. eptus. su. D. ann. V.
an. id. octob. c. Urso prbo. Hermete
diaco. et eor. seq. tib.
coep. depon. pariet. eccl. dud.
exustae XXXVII. d. quad. in fun-
dam. poni. coepi. anno. II. VII. id.
octb. absid. P. F. Montanus. subd.
Marcellus. Gall. pref. Di. cultor
prece exegit. epm. hoc. ons. suscip.
inpendia. necessas. repromitens. (sic)
quae. per bienn. administ.
auae. brebu artifi. b.
merced. sol. DC.
ad oper. et. ceter. sol. id.
hinc. oblat. sci.
epi Veneri. solc...
epi. Dynami I...
Oresi. co...
Agroeci. i..
et de conla..
salnti. (3)

(1) Mabil. annal. Bened. T. III. p. 461. Vivebat autem hic abbas anno 948. — Mr.

(2) Gorius T. II. p. 401. n. 3. — Mr.

(3) Lapis sic legitur. *Deo et Christo miserante limen hoc collocatum est anno quarto, consule Valentiniano aug. VI, tertia kal. decembr., XIX. anno episcopatus Rustici Rusticus episcopus, episcopi Bonosi filius, episcopi Aratoris de sorore nepos, Venerii socius in monasterio, compresbyter eccl. Massil., anno XV. episcopatus sui, destructionis anno quinto (vel die anni quinto) III. id. oct. cum Urso presbytero, Hermete diacono, et eorum sequentibus, coepit deponere parietem ecclesiae dudum exustae, XXXVII. die quadratum in fundamento poni coepit. Anno secundo, VII. id oct. absidem poni fecit Montanus subd. Marcellus Galliarum praefectus Dei cultor prece exegit episcopum hoc onus suscipere, impendia necessaria repromittens, quae per biennium administrationis suae praebuit artificibus,*

1

Parentii in sacra aedicula palatii episcopalis.

† Famul· Di· Eufrasius· antis· temporib· snis· ag· an· XI·
Locum hnne cond· fondamen· Do· iobant· sce· aecl· catholec· (1)

2

Lugduni in ecclesia constructa ab episcopo Patiente.

Quisquis pontificis patrisque nostri
Collaudas Patientis hic laborem ,
Voti compote supplicatione
Concessum experiere quod rogabis·
Aedes celsa nitet , nec in sinistrum
Aut dextrum trahitur ; sed arce frontis
Ortum prospicit aequinoctialem.
Intus lux micat , atque bracteatum
Sol sic sollicitatur ad lacunar ,
Fulvo ut concolor erret in metallo.
Distinctum vario nitore marmor ,
Percurrit cameram , solum , fenestras ,
Ac sub versicoloribus figuris
Vernans herbida crusta sapphiratos
Flectit per prasinum vitrum lapillos.
Huic est porticus applicata triplex
Fulmentis aquitanicis superba :
Ad cuius specimen remotiora
Claudunt atria porticus secundae :
Et campum medium procul locatas
Vestit saxea sylva per columnas·
Hinc agger sonat , hinc Arar resultat.
Hinc sese pedes atque eques reflectit ,
Stridentum et moderator essedorum :
Curvorum hinc chorus helciariorum ,
Responsantibus alleluia ripis ,
Ad Christum levat amnicum celeuma·
Sic sic psallite nauta , vel viator :
Namque iste est locus omnibus petendus ,
Omnes quo via ducit ad salutem (2)·

mercedem solidorum sexcentorum ad operas et cetera solidorum mille quingentorum. Hinc oblationes sancti episcopi Venerii solidos G· · · episcopi Dynamii · · · L· · Oresi· · · CC. Agroecii · · · M· · · et Decoriae · · · saluti · · · Vide Histoire de Languedoc in calce p. 4· n· 9 ; Sammart· G· C· T· VI· p· 8 ; Fleetw· p· 475 ; Grut· p· 1059· 1 ; Donat· p· 194 ; Marin· T· II. p· 564 ; Blanchin· T. I. praef· ad Anastas· et T. III. p. 158. — Mr.

(1) Episcopus Parentii Niger in folio impresso apud Marinium *do. iobant* legit *domno Iohanne antistite* , intelligitque Iohannem II· qui pontificatum romanum adiit anno DXXXII· Ego tamen suspicor legendum *Deo iuvante*. Nam *iobant* perspicuum est in tabula aere cusa· Denique Niger *Euphrasium* intelligit illum in quem invehitur Pelagius I· papa epist. ad Narsetem· — A· M·

(2) Sirmond. opp. T. I. p. 506. — Mr.

1

Remis in pinnaculo ecclesiae maioris.

Ludovicus Caesar factus coronante Stephano
Hac in sede Papa magno. Tunc et Ebo pontifex
Fundamenta renovavit cuncta loci istius:
Urbis iura sibi subdens praesul auxit omnia. (1)

2

Polae in porta laterali cathedralis ecclesiae ex marmore pario.

An· incarnat· Dni DCCCLVII
ind· V· rege Londowico imp· aug·
in Italia Handegis huius aecce
elec· D· pent· cons· epss sed· an· V· (2)

3

Ticini, in cathedrali, in ferrea lamella reperta anno MDCCIX. quum sacellum gentis Beccariae dirueretur.

Nomine Guodvo citans ornavit marmore pulcro
Intima cum varii templi fulgore metalli
Templum Dno devotus condedit anso
Tempore praecelsi Liutprandi denique regis
Aedibus in propriis Mariae virginis almae
Orantes penitrent hinc caelos vota God. (3)

4

Capuae in porta aquilonari templi maximi.

Hoc pius antistes cleri lux Otto paravit
Ecclesiaeque pater res mores amplificavit. (4)

(1) Sammart. G. ch. T. IX. p. 34. Item La Cointe annal. T. VII. p. 369. — Mr.

(2) Muratorius p. 1883. 3. observat, hunc polensem episcopum Handegin ignotum Ughellio fuisse; legitque *elec. P. cons.* Profert eandem inscript. Carlius T. IV. annal. Ital. p. 270. V. p. 283. At Cortenovius Marinium admonebat legendum videri *Handelgis*, ita ut sit *Andelgisus* episcopus. — A. M.

(3) Murat. p. 1883. 4. qui scribit *pulchro et auso*. Marinius exhibet e Zaccaria, qui praesens Ticini exscripsit, protulitque quasi ineditam T. I. excurs. litter. p. 206. Videsis Murat. AA. med. aev. T. IV. p. 766. — A. M.

(4) Ciamp. V. M. T. II. p. 167. et Murat. T. III. AA. med. aev. p. 701. — Mr.

1

Sistarici in cathedrali ante aram s. Iohannis repertus lapis.

In honore D. nostri I. C. hic est locus
aedificatus, quem fieri procuravit
Campanus praesul tempore . . . .
nomine Iohannis ep. Sistaric. anno XII.
Chlotarii filii Caroli. (1)

2

Tarracone.

Stephanus alexandrinus in honore
Dei et omnium sanctorum die VIII. id.
april. an. tertio ordinationis eius cum
suis sub pontificatu Georgii epi. sigillum
hic esto. (2)

3

In fronte basilicae monasterii s. Vincentii ad Volturnum litteris aureis.

Quaeque vides hospes pendentia celsa vel ima,
Vir Domini Iosue struxit cum fratribus una. (3)

4

*

Scribere versiculos Iohannis conpulit istos
Successor patrui custos venerabilis aulae
Huius et expletor sancti pulchrique laboris,
Quem coepit Thomas Dni devoto corde minister
Aut si tota cupis lector cognoscere gesta,
Egregium saucti librum scrutare Iohannis:
Illic invenies vero revelante magistro
Discipulum scripsisse sacris quod fulget in atriis. (4)

(1) Sammart. G. Ch. T. I. p. 477. — Mr.

(2) Floresius Hisp. sac. T. XXV. p. 94, ubi disserit de hoc Georgio tarraconensi episcopo incertae aetatis. V. Ant. August. apud Flor. loc. cit. p. 238. et T. VII. p. 218. — Mr.

(3) Mabill. saec. Bened. T. V. p. 81; ann. Bened. T. II. p. 396. ad an. 816. ex chr. casin. Leon. marsic. lib. I. cap. 16. V. Cangium T. III. hist. Franc. scriptt. p. 681; et Murat. S. R. I. T. I. part. II. p. 368. — Mr.

(4) Grut. p. 1168. 5. *Ioannis pulcri* ex cod. pal. (p. 47.) sed mendose, ut codicem inspiciens cognovi. Fleetw. p. 498. V. Mazzoch. calend. p. 494. n. 106. — Mr.

1

In villa Germaniaci, tertio ab floriacensi monasterio lapide, in turri ecclesiae, de qua signa pendebant, hi versus argenteo colore expressi.

Haec in honore Dei Theodulphus templa sacravi,
Quae dum quisquis ades, oro, memento mei.

Idem abbas Theodulphus in dicta ecclesia Cherubim super aram artificiosissimo magisterio expressum his decoravit versibus.

Oraculum sanctum et Cherubin hic aspice spectans,
Et testamenti en micat arca Dei.
Haec cernens precibusque studens pulsare tonentem (sic)
Theodulphum votis iungito, quaeso, tuis. (1)

2

Iliturgi in Hispania.

Ihesu Christo dño nostro
Regn A ✝ Ω ante
constructum era DCLXV
anno VII regis Suinqhile. (2)

3

In monasterio s. Stephani de Ribas dioec. Ari.

✝ Cum Dei admini-
clo
Frākila abba con-
didit opus·
era D·CCCCLVI· (3)

4

In antiquissima et ferme IX. vel X. saeculi ecclesia s. Mariae, de luco nuncupata, tribus lapidibus ab Suriano in Ciminiis distante; in lapide quadrato supra ianuam, quae boream respicit.

Ego· Ursus
pētr prior
infelis
et· pecca-
tor· q· hoc
opus· perfe-
cit·

(1) Baluz. T. I. miscel. p. 79, Sirmond. T. II. p. 779. 892, Mabill. ss. Bened. T. I. p. 528. — Mr.

(2) Flores. Hisp. sac. T. II. p. 207. et T. XII. p. 366. — Mr.

(3) Flores. H. S. T. XVII. p. 19. — Mr.

1

Ibidem, in s. Mariae de luco, *in peristylio eiusdem ianuae.*

✝ Introeuntibus cum pax (sic) exeuntibus cum letitia amen fiat fiat
Ad onore (sic) Dni· nri· Ihu· XPI· et sce Marie sep· vir· (1)

2

Mediolani in pavimento s. Salvatoris in xenodochio opere vermiculato.

Sancte memento Deus quia condidit iste Datheus
Hanc aulam miseris auxilio pueris. (2)

3

Oveti in templo principe, quem condidit Galloeciae rex Alphonsus castus.

Quisquis hic positus degis iure sacerdos, per Christum te obtestor, ut sis mei Adefonsi memor, quatenus sepe, aut saltem una die per singulas hebdomadas, semper Christo pro me offeras sacrificium, ut ipse tibi sit perenne auxilium. Quod si forte neglexeris ista, vivens sacerdotium amittas. Tua sunt domine omnia, que tu inspirasti, vel conferre nobis dignatus es. Tibi Domine, tibi tua offerimus, huius perfectam fabricam templi: exiguus servus tuus Adefonsus exiguum tibi dedico muneris votum: et quod de manu tua accepimus, in templo tuo dantes, gratanter offerimus.

4

Ibidem.

Quicunque cernis hoc templum Dei honore dignum, noscito hic ante istum fuisse alterum, hoc eodem ordine situm, quod princeps condidit Salvatori domino supplex per omnia Froyla, duodecim apostolis dedicans bis sena altaria. Pro quo ad Dominum sit vestra oratio cunctorum pia, ut vobis det Dominus sine fine premia digna.
Preteritum hic antea edificium fuit partim a gentilibus dirutum, sordibusque contaminatum, quod denuo totum a famulo Dei Adefonso cognoscitur esse fundatum, et omne in melius renovatum.

Sit merces illi pro tali, Christe, labore;
Et laus hic iugis sit sine fine tibi. (3)

(1) Morales lib. XIII. cap. 52. Vide etiam opus los cinco libros p. 52. — Mr.

(2) Murat. T. III. AA. m. aev. p. 588. ex codice embrosiano. Cognoscebatur Datheus ab an. 777 ad 790. Iulin. T. I. p. 52. — Mr.

(3) Morales op. cit. p. 32; et los cinco etc. p. 52; Baron. T. XIII. p. 255. — Mr.

1

Ibidem in ingressu templi Salvatoris ab eodem rege aedificati.

In nomine domini Dei et salvatoris nostri Iesu Christi sive omnium eius. . . . eius gloriose sancte Marie virginis, bissenisque apostolis, caeterisque sanctis martyribus, ob cuius honorem templum aedificatum est in hunc locum Oveto a quondum religioso Adefonso principe. Ab eius namque discessu usque nunc quartus ex illius prosapia in regno succedens consimili nomine Adefonsus princeps, divae quidem memoriae Ordonii regis filius, hanc aedificari sunxit (1) munitionem cum coniuge Scemena duobusque pignore uatis, ad tuitionem nuniminis thesauri aulae huius sanctae ecclesiae residendum (2) indepnem. Caventes, quod absit, dum navale gentilitas pyratu (3) solent exercitu properare, ne videatur aliquid deperire. Hoc opus a nobis offertum iidem ecclesiae perhcui sit iure concessum. (4)

2

In ecclesia S. crucis prope Cangas.

Resurgit a preceptis divinis haec macina sacra
Opere suo comptum fidelibus votis.
Perspicue clareat hoc templum obtutubus sacris,
Demonstrans figuraliter signaculum alme crucis.
Sit Christo placens hec aula ob crucis tropheo sacrata
Quam famulus Tafila sic condidit fide provata,
Cum Troiliuba coniuge ac suorum prolium pignera nata.
Quibus, Christe, tuis muneribus sit gracia plena,
Ac post huius vite decursum preveniat misericordia longa,
Ilic valeas kirio sacratas ut altaria Christo
Diei revolutis temporis annis CCC.
Seculi etate porrecta per ordinem sexta. (5)

3

Caesaraugustae in claustro monasterii Servatoris de val de Dios.

Larga tua pietas Deus claret ubique,
Salvatque saepe impios larga tua pietas.
Fatentur ista viri, dant plausus agmine passim:
Extincta quod vivifices fatentur ista viri.
Sis favens, misero parcas citra merito bono,

(1) Corrige *sanxit*. A. M.
(2) Corr. *reddendum*. A. M.
(3) Corr. *piratae*. Sic alia infra. A. M.
(4) Morales lib. XV. cap. 8. Et los cinco etc. p. 153. — Mr.
(5) Morales lib. XIII. cap. 9.

Clementia qua superas esto favens misero.
Memet namque diva collidunt funera tuentis,
Sauciatque culpa memet nempe dira.
Clareat nunc tua fructuosa gratia clemens,
Quae sublevat elisum, clareat: nunc tua
Pietas adsitat (1) fovens quae tegmine cunctos
Celicos beatificans pietas adsitat.

Consecratum est templum hoc ab episcopis septem, Rudesindo dumiense, Nausto conimbriense, Sisnando iriense, Ranulpho astoricense, Argimiro lamecense, Reccaredo lucense, Elleca caesaraugustanense, sub era nongentesima trigesima prima, die decimo sexto kalend. octobris. (2)

In basilica Fundana constructa a s. Paulino hi versus inscripti.

De pictura.

Sanctorum labor et merces sibi rite cohaerent,
Ardua crux pretiumque crucis sublime corona.
Ipse Deus nobis princeps crucis atque corona
Inter floriferi caeleste nemus paradisi,
Sub cruce sanguinea niveo stat Christus in agno,
Agnus ut innocua iniusto datus hostia leto,
Alite quem placida sanctus perfundit hiantem
Spiritus et rutila genitor de nube coronat.
Et quia praecelsa quasi iudex rupe superstat,
Bis geminae pecudis discors agnis genus hoedi
Circumstant solium: laevos avertitur hoedos
Pastor, et emeritos dextra complectitur agnos. (3)

De reliquiis.

Ecce sub accensis altaribus ossa piorum
Regia purpureo marmore crusta tegit.
Hic et apostolicas praesentat gratia vires
Magnis in parvo pulvere pignoribus.
Hic pater Andreas, et magno nomine Lucas
Martyr et illustris sanguine Nazarius.
Quosque suo Deus Ambrosio post longa revelat
Saecula Protasium cum pare Gervasio.

(1) Ita schedae.

(2) Flores. H. S. T. XXX. p. 212. Idem ediderat iam T. XVI. p. 128. ex Morales lib. XV. cap. 25. cum var. *Nausti*. *Ellecana*. *Kalendas*. Verumtamen Flores nonnisi partem prosaicam protulit. — Mr.

(3) S. Paulin. ed. Veron. 1736. ep. XXXII. p. 206. — A. M.

Hic simul una pium complectitur arcula coetum,
Et capit exiguo nomina tanta sinu. (1)

I

Mediolani in domo basilicae variis rebus ab episcopo Laurentio exornatae.

Aedibus ad genium duo sunt concessa per aevum,
Si niteant crustis, aut domini merito.
Herbida pasturam simulantia saxa virentem
Illiciant oculos nobiliore dolo.
Pellat opus tamen arte, regat natura figuras,
Viscera dum lapidum fingit imaginibus.
Candorem roseo perfundat doctor ab ore,
Depingat sparsis congrua membra notis
Aurum, culmen, ebur, tabulas, laquearia, gemmas:
Non datur humanis plus rutilare bonis.
In pretio cautis fors et sine lege iocatur.
Moribus ut constes, crede, laboris erit.(2)

Item ibi.

Aspice de cuius biberit domus arcta fluentis,
Atria quod superat porticibus modicis.
Pontificis summi studio constructa renidet,
Laurenti proprium possidet ista diem.
Splendida per census consurgunt tecta ruinam;
Occasum nescit quod venit a domino.
Vix caries senium comitata hoc deterit unquam,
Gloria factoris quod bene condiderit.
Fabula de magnis nunquam tacitura reservat,
Quod vincens aevum nomen ad astra ferat.

2

Romae olim in basilica Liberiana supra maiorem portam opere vermiculato.

Virgo Maria tibi Xystus nova tecta dicavit
Digna salutifero munera ventre tuo.
Tu genetrix ignara viri, te denique feta
Visceribus salvis edita nostra salus.

(1) Paulin. loc. cit. p. 207. Remondinus hist. N. T. 2. p. 148. disquirit utrum vox *martyr* tertii pentametri ad Lucam referatur an ad Nazarium. — Mr.

(2) Sirmond. T. I. p. 1116. 1119. Vide Oltroch. hist. ligust. p. 233. 236. 239. — Mr.

Ecce tui testes (1) uteri sibi praemia portant,
Sub pedibusque iacet passio cuique sua,
Ferrum flamma ferae fluvius saevumque venenum :
Tot tamen has mortes una corona manet.

1

Romae in exteriore pariete ecclesiae Cruciferorum ad aquam virginem.

✝ Hanc vir patricius Vilisarius urbis amicus
Ob culpae veniā condidit ecclesiam.
Hanc hiccirco pedem sacram qui ponis in edem
Ut miseretur eum sepe precare Deum.
Ianua hec est templi D̄no defensa potenti. (2)

2

Romae in ecclesia beatae Mariae trans Tiberim.

Haec domus est X̄P̄Ī semper mansura pudori
Iustitiae cultrix plebi servavit honorem. (3)

3

Romae in S. Maria in Domnica sub musivo opere in abside.

✝ Ista domus pridem fuerat confracta ruinis ❦
Nunc rutilat iugiter variis decorata metallis ❦
Et decus ecce suus (sic) splendet ceu Phoebus in orbe ❦
Qui post furva fugans tetrae velamina noctis ❦
Virgo Maria tibi Paschalis praesul honestus ❦
Condidit hanc aulam laetus per saecla manendam. (4)

4

Ibidem in arcu triumphali.

Xystus episcopus plebi Dei.

A ☧ Ω

Hierusalem Bethleem (5)

(1) Martyres scilicet, qui cum suis insignibus circumstabant in pictura. — A. M.

(2) Contuli ipsemet adhuc prostantem in pariete — A. M. Ediderunt Baron. T. IX. p. 871, Ciaccon. T. I. p. 374. Remond. H. V. T. III. p. 79. Vide etiam Murat. AA. m. aev. T. III. p. 689. Fleetw. p. 501. Bolland. propyl. p. 81. — Mr.

(3) Grut. p. 2164. 10. ex cod. pal. (p. 32). Fleetw. p. 524. Panvinius de VII. urb. eccl. p. 75. recitat seq. inscriptionem quae extabat in foribus ecclesiae S. Pauli sub Alexandro II.

Haec domnus est Domini et sacri limina regni.
Huc properate populi, haec domus est Domini. — Mr.

(4) Panvin. de VII. urb. eccl. p. 235; Blanchin. ad Anast. T. III. p. 106, Ciampin. vet. mon. T. I. p. 213 tab. 49; Montf. diar. ital. p. 106; Blanch. hist. lib. IV. T. II. p. 230; Ciaccon. in vita Sixti M.; Baron. ad martyrol. p. 382. — Mr.

(5) Murat. p. 1920. 4; Marang. res ethn. p. 412; Ugon. stat. p. 119; Gallet. T. I. p. 21. — Mr.

1

In monasterio s. Petri de Montes *agri complutensis.*

A ✝ Ω

Aeccle sce crucis

In honore sce
crucis sce
Marie sci Ins
Bpte sci Ia-
cobi sci Matei
sci Cleme-
ntis. (1)

Era DCCCCXIII. kals. dcbr.

2

Romae in ecclesia s. Mariae de Vallicella, in columna.

Regnante dn
Theodorico
Constantius VC
pudic. (2)

3

Romae in ecclesia Armeniorum s. Mariae aegyptiacae repertus lapis inter parietinas a Carolo Iul. Ant. Sanctorio dum ecclesiam instauraret, ad aram maximam positus.

Virginis in variis radiat domus alta figuris,
Quae Dominum castis visceribus tenuit.
Cuius amore pius Stephanus cum coniuge fretus
Cum geminisque pium quod nitet duxit opus,
Nobilis ingenuus doctissimus integer almus
Aethereum est et erit culmen is Ausoniae.
Praesulis octavi nunc tempore iure Ioannis
Templa dicanda Dei plena favore pio.

(1) Floresius T. XVI. p. 137. Et vide Sandovalium. Florosius legit *era DCCCCXLIII* id est an. 905. — Mr.

(2) E Manutii schedis in cod. vat. 5253. p.

Ut simul angelicum teneat super aethera thronum
Sicque sui pulcrum seminis inde genus.
Nat. Domini II. M. F.

1

Ibidem ut supra.

Hoc dudum fuerat fanum per tempora prisca
Constructum Phoebo mortiferoque Iovi·
Quod Stephanus veteri purgavit stercore iudex
Atque decora . . . . .

2

In musivo antiquo quod visitur in abside ecclesiae cathedralis civitatis Parentii in provincia Hystriae.

+ Hoc fuit in primis templum quassante ruina
Terribilis labsu nec certo robore firmum,
Exiguum magnoque carens tunc furma (sic) metallo,
Sed meritis tantum pendebant putria tecta.
+ Ut vidit subito labsuram pondere sedem,
Providus et fidei fervens ardore sacerdus (sic)
Eufrasius sca precessit mente ruinam.
Labentes melius sedituras deruit aedes,
Fundamenta locans erexit culmina templi
+ Quas cernis nuper vario fulgere metallo.
Perficiens coeptum decoravit munere magno.
Aecclesiam vocitans signavit nomine ·XPI·
Congaudens operi· Sic felix vota peregit. (1)

3

Capuae in ecclesiae s. Mariae della Sorresca.

Ego Iohannes imperialis
patritius filius dni
Docivili ypata a fun-
damentis edificavi. (2)

185. Gruter. p. 1082. 14. habet *Theoderico*. Mr. Quaesivi frustra in supradicto templo hanc inscriptionem. — A. M.

(1) Musivum opus exhibet B. Virginem cum Iesu puero in ulnis; adstantibus angelis divisque hominibus. Visitur etiam *Eufrasius episcopus* nominatim appellatus, qui templi conditi imaginem sustinet. Item *Claudius arc.* et *Eufrasius fil. arc.* et *sanctus Maurus*. Edidit hoc opus Gaspar de Nigris Parentii episcopus. — ex Mar.

(2) Gesuald. via app. p. 166. In alio exemplari sequentis inscript. apud Mar. *Ioh imrii dom ypa p*

Ibidem in turri campanaria ecclesiae maioris.

Hoc edificium feci ego Iohannes
imperialis patricius filius domini
Docivili ypata, qui in traiecto
flumine post dissipationem
Agarenorum reaedificavi hanc
venerabilem inclitam domum
Etiamdio (1) turrem dilecto filio
meo Docivili ypata donavi.

1

Calari in crypta, quae est in ecclesia s. Antiochi in insula Sulci, quae eiusdem sancti viri appellationem obtinet, intra veterem aram, ubi posita ipsius lipsana cum hoc titulo.

✝ Aula micat ubi corpus beati sancti
Antioci quiebit in gloria ꝯ
Virtutis opus reparante ministro.
Pontificis XPI. Sic decet esse domum
Quam Petrus antistes cultus splendore
Renobabit marmoribus titulis ꝯ
Nobilitate fidei dedicaturus
XII· k· februs (sic)· (2)

2

Romae in cryptis vaticanis in tabula marm. litteris anaglypticis, quae palmi dimidium superant, ex diruta aedicula, quam honori Mariae virginis excitavit Ioannes VII. P. M.

IOHANNIS SERVI S. MARIAE·

In eodem sacello ex opere vermiculato historiae variae conspiciebantur de rebus gestis a Servatore nostro, a virgine Maria a S. Petro, cum appositis titulis.

CIVITAS HIEROSOLYMA· CIVITAS ANTIOCHIA· ROMA· NERO· MAGUS
S. PETRUS· S. PAULUS· AVE GRATIA PLENA DOMINUS TECUM
IOSEPH· ANNA· SVMEON·

dissipatione Agarenorum rahe vener. inclita domu ypa. Huius *Docibilis*, seu *Decibalis* hypati caietani supremas tabulas anni MCCCCVI. vulgavit Marinius pap. dipl. p. 262. — A. M.

(1) Notemus vocabulum aevi infimi. Nunc reapse Itali dicimus *esiandio*. — A. M.

(2) Mur. p. 1829. 6. ex Bonfanto p. 154. Esquivel. p. 106. Vide Bolland. T. V. mart. p. 221. Bonfantus habet *Antiochi*. Muratorius cupit ab eruditis viris audire quonam tempore Petrus hic episcopus calaritanus vixerit. — Mr.

Tum ipse Iohannes pone caput quadratum apicem gestans, manibus sacellum offerens Deiparae stanti cum epigraphe.

✝ IOHANNES INDIGNUS EPISCOPUS FECIT ♁
BEATAE DEI GENITRICIS SERVUS ♁

In ambitu anterioris arcus aediculae inscriptum fuit.

DOMUS· SCAE· DEI· GENITRICIS· MARIAE. (1)

1

In ecclesia s. Petri monasterii Hamensis dioeceseos Constantiensis, in quadrato lapide reperto anno MDCLXXXXIII, cum crucis signo in medio et in quatuor angulis.

Constantiensis urbis rectur [sic] domnus Fredomundus pontifex in honore almae Mariae genetricis Domini hoc templum hocquae [sic] altare construxit fideliter atquae [sic] digne dedicavit mense agusto [sic] medio· Et hic festus celebratus dies sit per annus [sic] singolus. (2)

In exteriore margine lapidis.

Annis III· (3) iam regnante Theodorico rege
in Francia hoc cinubium chingxit abens
curam pasturalem in amore Dei suarum
ovium· Patravit causas quam pulcherrime
nec amor se bu···rum···pascua perpetua
choro nexas virginale cum Maria almis
sema cum ips· vivant et exultent in aeter-
na secola· Locum rex concessit ad istum
cenubium· Ipsi etenim primus cipit strue-
re hic monastirium demum pontifex ure-
mus atque cetera sparn· optinari numero
. . . . . .

2

Arimini apud Iacobum Villanium in duabus tabulis marmoreis.

I

ΑΔΗΩΝΩΡΗ̅CΨΑΙ
ΨΩΛ̅ȣΒΑΙȣΙΡΓΙΝΙ.

II

ΥΝΗΩΝΩΡΗΙCΤΗ
ΚΩΛȣΜΒΑΙ. (4)

(1) Dionys. crypt. vat. tab. 18; Rocca T. I. p. 263; Turrig. p. 85; Ciampin. de sacr. aed. cap. IV. saec. IX; Savaran. hist. p. 70; Grimald. cod. instrum. p. 53. 54. 71. 112; Martinel. de basil. vat. lib. I. p. 25. — Mr.

(2) Mabillon. annal. Bened. T. I. p. 496. et in app. p. 641. — Mr.

(3) Hae notae numerales luxatae incertaeque sunt in Marinii scheda.

(4) Videlicet *ad — in honorem s. Columbae virginis.* — A. M.

1

In ecclesia s. Mariae prope Vulturnum.

Zmilla humilis ancilla sanctae Mariae. (1)

2

In basilica Fuldensi super epistylia columnarum litteris semiuncialibus.

In honorem s. genitricis Mariae semper virginis ac sanctosum apostolorum Petri et Pauli et omnium duodecim apostolorum sanctorumq· martyrum Bonifacii, atque Simplicii, Innocentii, ct ceterorum sanctorum omnium . . . s. curia ab universis catholicis eodem die veneratur et celebratur ad laudem et gloriam Dei . . anno incarn . . . transduxit . . . . hanc aulam Domino rite dicavit. (2)

3

Romae in arcu.

Virginis aula micat variis decorata metallis,
Sed plus namque nitet meritis fulgentior amplis.
Qui studinm tumulis rimati funera fertis,
Istic nos prius bnsta veneranda sat est,
Linquunt namque suis animae vestigia membris,
Et miscent meritum corpora mensque suum.
Hic iacet a teneris XPO quae vixcrat annis,
Cui fuit in mundo nescia vita mori.
Hanc dum corporei pre (sic) vicinia laeti
Quarear (sic) in XPO dextram de carius ire,
Cui fas post thalamos non sit abesse Deo.
Hinc nunc circumdat tumulus sna membra parentum
Ut reddat fructum corpus originibus. (3)

4

Ravennae in ecclesio beatae Mariae virginis a s. archiepiscopo Ecclesio aedificata.

Virginis anla micat Christum quae coepit ab astris
Nuncius e caelis angelus ante fuit.

(1) Cangius Script. hist. Franc. T. III. p. 683. ex chronico autem vulturn. putat legendum *Grilla*. — Mr. Sed enim *Zmilla* scribitur recte ut *Zmyrna*, de qua scriptura disserui ad Cic. de rep. I. 8. — A. M.

(2) Brow. annal. fuld. p. 123. ad saec. X. — Mr.

(3) Ex cod. membr. saec. XII. claustrondc-

Mysterium verbi genitrix et virgo perennis,
Auctorisque sui facta parens Domini.
Vera magi claudi caeci mors vita fatentur.
Culmina sacra Deo dedicat Ecclesius. (1)

1

In ecclesia s. Mariae ad caput Liris prope eccl. s. Benedicti constructa ab abbate Theodemare et ornata pulcherrimis figuris versibusque, quorum quatuor sequentes sunt qui foris in circuitu medianae turris descripti leguntur.

Sublatis tenebris quia per te mundus habere
Lumen promeruit, virgo et sanctissima mater,
Celsa tibi idcirco consurgunt templa per orbem,
Et merito totis coleris celeberrima terris. (2)

2

Romae in porticu s. Mariae in Cosmedin, litteris rudioribus.

. . . is D̄i et s̄c̄e D̄i genetricis Ma. . .
temporibus dōn̄i Adriani pape ego Gregorius no. . . (3)

3

Legione.

Omnibus exemplum sit quod hoc venerabile templum
Rex dedit Ordonius quo iacet ipse pius.
Hanc fecit sedem quam quondam fecerat aedem
Virginis hortatu quae fulget pontificatu. (4)

4

Aquini supra fores dirutae cathedralis ecclesiae ex opere musivo.

✝ Aula dei genitrix inchoata
modern. (5)

burg. exscripsit Garampius. Confer Gruter. p. 1164. 16. qui p. 1172. 5. ex cod. pal. (p. 63.) edidit duos priores versus. V. Fleetw. p. 532. Suspicor autem hos versus fuisse in arcu s. Agnetis, quia post epitaphium s. Agnetis quod incipit *aurea concisis*, sequuntur in cod. pal. illi duo versus. Ex Mr. partim.

(1) Agnellus p. 95; Bolland. T. VI. iul. p. 443. — Mr.

(2) Chron. casin. apud Murat. T. IV. S. R. I. p. 276.

(3) Legi egomet in lapide, contulique ad exemplar Marinii. — A. M.

(4) Morales lib. XV. cap. 55, et los cinco libros p. 208. — Mr.

(5) Bianchin. opusc. var. T. II. p. 218. — Mr.

1

Neapoli in ecclesia s. Mariae maioris.

Basilicam hanc Pomponius
episcopus neapolitanus
Famulus Iesu Christi Domini
fecit. (1)

2

Perusiae in porticu s. Petri.

Memmius Sallustius
Salvinus Dianius V̄S
basilicam sanctoru
angelorum fecit in
qua· sepelliri non licet.

3

Romae in sacello prope triclinium leonianum.

. . . ita Petri ad honorem archangelorum Leo tertius papa fieri iussit. — LEO.

4

Ravennae in s. Michaëlis, in camera tribunae.

Consecuti beneficia archangeli
Michaëlis Bachauda et Iulianus
a fundamentis fecerunt et dedi-
caverunt sub die non. maii
quater P. C. Basilii iunioris
viri clarissimi cos. ind. VIII. (2)

5

Romae in introitu ecclesiae s. Michaëlis.

Regna poli ianuas populus intrare per almas,
Currite Christiculae, prendite regna poli.
Nuntius hic D̄n̄i cuius intratis in aulam
Semper videt faciem nuntius hic D̄n̄i.
Offerat ipse preces vestras pia vota creanti,
Tundite vos pectus, offerat ipse preces.
Dicite cum lacrimis quicquid culpastis in actis,
Parce rogamus Deus dicite cum lacrimis.
Moxque vobis tribuet veniam pius ille remissor
Plangentibus miserens datque vobis veniam. (3)

(1) Reinesius XX. 373. Fleetw. p. 45. — Mr.
(2) Mur. p. 426. 2. ex Agnello p. 107.
(3) Grut. p. 1167. 10, ex cod. pal. (p. 45). Fleetw. p. 526. Gruterus *nuncius*, sed cod. pal. *nuntius*. — Mr. Immo codex habet etiam *Christiculae* v. 2, et *miserens* v. 10; non *Christicolae* et *miseris*, ut mendose in schedis scripsit cum Grutero Marinius. — A. M.

1

In ecclesia s. Michaëlis archangeli ad radices montis constructa a Poto abbate Casinensi.

Ore truces ulnlare lupi sub nocte silenti
Alopicesque olidae dudum gannire solebant
Implexisque ursi diro cum murmure villis
Setigerique apri . . .
Damna fugax pavidique simul discernere cervi.
Optimus at postquam Poto sacra septa regenda
Suscepit vigili studio pater . . . .
. . . .
Quin regi altithrono vastum qui continet orbem
Cui cite coelicolae comportant nuntia iussi
Addidit haec magni Michaëlis nomine templum,
Sanguine rubrantem coelo qui depulit hydrum.
sic
Isdem sed celeri praeventus morte sacerdos
Indedicatam aram pariterque reliquit asylum. (1)

2

Romae in Laterano in duabus valvis aeneis variis caelaturis argenteis distinctis aediculae s. Iohannis Baptistae in fonte.

I

†

In honorem beati Iohannis Baptistae

II

†

Hilarus episcopus D̄i famulus ofert.

3

Ibidem in zophoro ianuae sacelli s. Iohannis evangelistae.

Liberatori suo beato Iohanni evangelistae Hilarus episcopus famulus XPI·

In corona addita posteriore manu.

Diligite alterutrum·

Ibidem in epistylio alterius ianuae sacelli s. Iohannis Baptistae.

† Hilarus episcopus † sanctae plebi Dei †

(1) Ex chron. casin. apud Murat. T. IV. S. R. I. p. 275; ubi et adnotatio. — Mr.

In corona epistylii posteriore item manu.

Erunt aspera in vias planas.

Intus supra portae zophorum in tabula porphyretica eadem manu.

Domine dilexi decorem domus tuae. (1)

1

Hadriae supra fores ecclesiae della Tomba.

✝ Ad honore beati Ioh̄ Bapt̄a Ioh̄ ep̄c fieri curavit post ind. I. (2)

2

Modoëtiae olim in ecclesia s. Iohannis Baptistae constructa a regina Theodelinda.

Condidit hoc templum multa virtute verendum
Theudelinda potens regni diademate pollens
Pro se pro natis votum dulcedine matris
Christi Baptistae cui sacratur locus iste.
Hic nostrae gentis voluit caput esse decentis
Et Lombardorum talemque parare patronum.

3

In ecclesia Pinnatensi.

Ego Iohannes primus in hoc loco eremita,
qui ob amorem Dei spreto hoc saeculo
praesenti, ut potui hanc ecclesiam
fabricavi in honorem sancti
Ioannis Baptistae, et hic requisco (sic), amen. (3)

4

De Carolo magno versus dn̄i magistri in aula.

Hanc tibi, praecursor Dn̄i, Fradulfus opimam
Condidit ornatam divinis cultibus aulam;
Vota tibi reddens supplex quae voverat olim,
Exilii primum coepit dum nosse laborem.

(1) Ex his inscriptionibus nonnullas adhuc superstites ipsemet in loco legi. — A. M.

(2) Muratorius p. 1888. 8. qui sic adnotat. *Iohannes iste hadriensis episcopus praetermissus fuit ab Ughellio in Italia sacra. A Ferrettio praeponitur Leoni episcopo, qui in ea cathedra sedit anno Ch. 860, ex privilegio Nicolai I. papae. Ita Bochius vir doctus ad me scripsit.* — Mr.

(3) Hieronym. Blanca in commentariis rerum aragonens. T. III. hist. illustr. p. 587. qui lapidem refert ad saec. IX. — Mr.

Annuit his Carolus dictis pulcherrimus heros,
Quem placidum voluit vestris sibi reddere Christu ~~
Pro meritis famulum magnis et honoribus auxit.
Nunc sibi solvendi voti est concessa potestas. (1)

1

In ecclesia s. Ioannis Baptistae in villa de Bannos Vallisoletani districtus.

Praecursor Domini martyr Baptista Ioannes
Posside constructam in aeterno munere sedem,
Quam devotus ego rex Recesuinthus amator
Nominis ipse tui proprio de iure dicavi,
Tertio post decimum regni comes inclytus anno
Sexcentum decies era nonagesima novem. (2)

2

Capuae olim in ecclesia s. Ioannis nobilium hominum.

Me tibi, Ioannes XPI precursor, Idulfus
Huius ecclesie sacer et archipreviter ante
Offero: tu cineres serva, tu criminis umbras
Terge, ut ab altitono veniam merear: miserere
Et celi lucem post ignem tenebrarum. Amen. (3)

3

Ravennae in s. Ioh. evangelistae templo a Galla Placidia exstructo, in quo testudo erat duabus innixa columnis, et in maiestate Deus libellum Iohanni porrigens, cui erat subscriptum.

SANCTUS IOANNES EVANGELISTA.

Hinc atque inde mare vitreum, in quo duae naves tempestate agitatae; in altera divus Iohannes, Placidiae opem ferens; septemque candelabra; item Constantii et celerorum eius familiae Augustarum imagines; cum epigraphe.

GALLA PLACIDIA PRO SE ET IIS OMNIBUS VOTUM SOLVIT.

Erant porro hae imagines in arca testudinis ad dexteram quinque appositis nominibus.

D· CONSTANTINUS· D· THEODOSIUS. D· ARCADIUS· D. HONORIUS·
THEODOSIUS· NEP·

(1) Cangius Script. hist. Franc. T. II. p. 645, ex vetusto codice. — Mr.

(2) Morales lib. XII. cap. 32. V. Burman. anthol. T. II. p. IV; Brow. AA. fuld. p. 239; PP. toletan. T. I. p. 79; Raban. maur. T. VI. p. 219. 230; Baron. T. XI. p. 526; Paciaud. de s. Ioh. Bapt. p. 35. Apud PP. tolet. legitur *tertii* et *aera*. — Mr.

(3) Pratillus hist. Princip. longob. T. III. p. 324. e schedis — Mr.

Ad laevam.

D· VALENTINIANUS· D· GRATIANUS· D· CONSTANTIUS· GRATIANUS· NEP· IOANNES NEP.

Circa subsellia ad dexteram in extrema parte.

DN· THEODOSIUS· ET· DN· EUDOCIA·

Ad laevam.

DN· ARCADIUS· ET· DN· EUDOXIA· AUG·

In testudinis templi medio Deus aderat sedens in solio, duodecim divinis libris undique obsignatis circumsaeptus, et haec inscriptio.

SANCTISSIMO AC BEATISSIMO APOSTOLO IOANNI EVANGELISTAE
GALLA PLACIDIA AUGUSTA CUM SUO FILIO
PLACIDO VALENTINIANO AUGUSTO ET FILIA SUA
IUSTA GRATA HONORIA AUGUSTA
LIBERATIONIS PERICULUM MARIS VOTUM SOLVENTES.

Ipse Christus Deus apertum in manu habebat librum, in quo legebatur.

BEATI MISERICORDES QUONIAM MISEREBITUR DEUS.

Augustorum augustarumque imaginibus sic erat inscriptum.

CONFIRMA HOC DEUS QUOD OPERATUS EST IN NOBIS A TEMPLO
SANCTO TUO QUOD EST IN HIERUSALEM TIBI OFFERENT REGES MUNERA.

In limine valvularum ex argento et gemmis circa aram maximam.

SANCTE IOANNES ARCA CHRISTI ACCEPTA TIBI SIT ORATIO
SERVI TUI. (1)

I

Romae in ecclesia ss. Philippi et Iacobi, in maiore superliminari.

Pelagius coepit, complevit papa Ioannes:
Unum opus amborum, par micat et meritum. (2)

(1) Rubeus p. 101. 102; Baron. T. VII. p. 491; Spretus T. I. p. 362; T. II. p. 83; Grut. p. 1048. 1; Vide Agnellum p. 68. 74. 75; Fleetw. p. 518. Muratorius edidit e schedis farnesianis; habetque *Eudocia*, *Iohanns*, *filia sua*, *periculo maris votum*. — Mr.

(2) Vide Marinii papyros dipl. p. 213. Ipse profert e codice saeculi XI. — A. M.

1

Ibidem in abside.

Hic prior antistes vestigia parva reliquit:
Supplevit ceptum papa Iohannes opus.
Largior existens angusto in tempore presul
Despexit mundo deficiente premi.
Fluctibus humanis portum scit ferre salutis,
Cui semper cure est reddere vota Deo.
Nomine censura mente et sermone Iohannes,
Qui sibi commissas pascere novit oves.
Hoc opus excoluit quo plebs festina recurrens
Eripitur morsu dilaceranda lupi.
Quisquis lector ade, Iacobi pariterque Philippi
Cernat apostolicum lumen inesse locis.

2

Eugubii tabula reperta anno MDCCLXXXV. in effossionibus nescio cuius aediculae in paroecia s. Ioh. Baptistae.

Aelianus Arcediaco-
nus ad fabricam b...
icae sancto*rum*
*apos*tolorun... (1)

3

Novariae in basilica apostolorum versus Ennodii.

Antiquum ecce nitet templum, quod sorduit ante,
Cui faciem veterem lux nova composuit.
Perdidit antiquum quis religione sacellum,
Numinibus pulsis quod bene numen habet?
Di quibus hoc patuit, possessas linquite sedes,
Quod fecit Victor, victor ubique tenet.
Addidit ad cultum merito successor et actis,
Qui morum nomen hinc, Honorate, geris.

(1) E schedis Marinii.

Nubila viperei qui gestat corda veneni
  Non datur ut faciat culmina pulcra Deo. (1)

1

Romae olim in paradiso basilicae s. Petri sub navi opere vermiculato.

Quem liquidos pelagi gradientem sternere fluctus
Imperitas, fidumque regis trepidumque labantem
Erigis, et celeremque redis virtutibus amplum;
Hoc iubeas regnante Deus congredere portum. (2)

2

Ibidem in arcu absidis eodem opere.

Quod duce te mundus surrexit in astra triumphans
Hanc Constantinus victor tibi condidit aulam. (3)

3

Ibidem in abside.

Iustitiae sedis fidei domus aula pudoris
Haec est quam cernis, pietas quam possidet omnis:
Quae patris et filii virtutibus inclita gaudet
Auctoremque suum genitoris laudibus aequat. (4)

4

Ibidem in paradiso.

Quamvis clara fides multum de luminis aulae
  Plusque loci meritis nobilitetur opus;
Est tamen his pulchris specialis gratia rebus
  Spectantumque oculos ars pretiosa rapit.
Iohannes hoc compsit opus, quem rite coronat
  Urbis romanae pontificalis apex. (5)

(1) Sirmond. T. I. p. 1846. — Mr.

(2) Mur. p. 1968. 9. mittente Passerio. — Mr.

(3) Mabillon. T. IV. analect. p. 484. n. 6. ex cod. einsild. saec. X; Panvin. de VII. urb. eccl. p. 36; Baron. T. IV. p. 50; Mur. p. 1853. 9. e schedis suis. et habet *triumphus*, putatque inscriptionem positam aliquot post Constantinum saeculis; Ugon. stat. p. 90. ex Fulvio lib. III. AA; Severan. hist p. 37. V. a Nuce apud Mur. T. IV. S. R. I. p. 443; adversar. Barbar. p. 50; Canis. thesaur. anecd. ed. Basnag. T. II. part. I. p. 378; Sindon. de basil. vat. p. 13. — Mr.

(4) Grut. p. 1163. 6. habet *sedes*. Sed cod. pal. (p. 28.) *sedis*. — Mr.

(5) Grut. ibid. n. 2. ex eodem cod. pal. (p. 27.) Sed Grut. *aula* et *pulcris*; Fleetw. p. 424; Severan. hist. p. 53; Rosweid. in notis ad S. Paulinum p. 813; Ciampin. de aedif. p. 35. — Mr.

1

Ibidem super limina introitus.

Qui regni claves et curam tradit ovilis .
Qui caeli terraeque Petro conmisit avenas ;
Ut reseret clausis ut solvat vincla legatis ,
Simplicio nunc ipse dedit sacra iura tenere ,
Praesule quo cultus venerandae cresceret aulae. (1)

2

Ibidem in porta dextera eiusdem introitus.

Lumine sed magno vibrare ianua cerno
    Astriferumque polum indicat ipse nitor.
Terrae oret vultus servantum limina sacra :
    Geminis in portis ora iucunda nitent·
Simonis aspectus fulgens praecluditur una
    Altera sed Pauli radiat orbe docens.
Aditus interior gazarum aestuat opes ,
    Et depicta nitent cumulis ipsa suis.
Aureis in petalis gemmarum clauditur ordo ,
    Et superba teget blattea palla fanum.
Sic quoque coniunctim servatur gloria rebus
    Et variata simul nexa natura manet.
Inclita cum opere surrexit fama perennis ;
    Indubitante fide reddite cuncti vota. (2)

Ibidem in porta sinistra.

Lux arcana Dei verbum sapientia lucis ,
    Atque coruscautis splendida imago patris ,
Ad nos descendit , nec quo fuit esse recessit ,
    Ut caecas mentes erueret tenebris.
Plenus homo in nostris et verus nascitur isdem
    Virginis ex utero totus ubique Deus.
Discipulis praecepta dedit Petrumque beatum
    Hos inter primum sanxit et egregium.
Cuius in arbitrio caelum terramque reliquit ,
    Pandere vel potius claudere cumque velit

(1) Ita cod. pal. p. 27. Sed Grut. 1163. 3. habet *commisit*, et *ligatis*. Confer Baron. T. VIII. p. 413; Aleman. lateran. par. p. 63; Turrig. p. 445; Oldoin. ad Ciac. T. I. p. 322; Victorell. ib. p. 808; Fleetw. p. 49. — Mr.

(2) Ita cod. pal. (p. 27.) Grut. loc. cit. n. 5. Sed v. ult. *cuncta*; Fleetw. p. 416. 466; Oldoin. ad Ciac. T. I. p. 442, ex Canis. V. L. T. VI, et ex ed. Basnag. T. II. p. 378. cum var. lect; Baron. T. XI. p. 223. — Mr.

Nam sub mortiginae (1) quidam latuere gehennae
Verbere confossi mente fide opere.
Histria testatur possessa hostilibus annis
Septies et decies scismate pestifero.
Esset ut impletum Hieremiae voce canentis
Ultio captivis tam numerosa fuit.
Sed bonus antistes dux plebis Honorius armis
Reddidit ecclesiis membra revulsa piis.
Doctrinis monitisque suis de faucibus hostis
[sic] Austulit exactis iam peritura modis.
At tuus argento praesul construxit opimo
Ornavitque fores Petre beate tibi.
Tu modo caelorum quapropter ianitor alme
Fac tranquilla tui tempora cuncta gregis.

1

Lapis positus post absidem basilicae vaticanae, quem Maphaeus Vegius vidit descripsitque.

Salvo papa Leone Agnellus presbyter ornat. (2)

2

Romae olim in s. Petri ad vincula.

Hoc Domini templum Petro fuit ante dicatum.
Tertius antistes Sixtus sacraverat olim.
Civili bello destructum post fuit ipsum.
Eudoxia quidem totum renovavit ibidem.
Pelagius rursus sacravit papa beatus,
Corpora sanctorum condens ibi Machabaeorum.
Apposuit Petri pretiosa ligamina ferri
Illustris mulier quae detulit ab Hierusalem,
Et quibus est Petrus Neronis tempore vinctus.
Augusti mensis celebrantur festa calendis.
Huc accedenti purgantur crimina cuncta. (3)

(1) Grut. *mortigenae.* — Mr.

(2) Bosius p. 34; Arr. T. I. p. 159. ex Vegio; Turrig. p. 384. 444; Fontanin. disc. p. 27; Cancellier. p. 658. — Mr.

(3) Martinell. R. ex ethn. p. 284, et in rarissimo opere de origine urbis et de ecclesiis, reliquiis, indulgentiis; ubi sunt varietates *Petrus*, *vincula* non *ligamina*, *quique huc accesserint lavantur.* Idem opus recusum an. 1550. in quo p. 34. habentur eadem verba. V. Monsacrat. de catena p. 6. 16. 19; Zaccar. hist. litt. T. III. p. 585. ex Martinello; Blanchin. H. Q. Tom. III. p. 702. — Mr.

1

*

Cede prius nomen novitati cede vetustas;
Regia laetanter vota dicare libet.
Haec Petri Paulique simul nunc nomine signo
Xystus apostolicae sedis honore fruens.
Unum quaeso pares, unum duo sumite munus,
Unus honor celebrat quos habet una fides.
Presbiteri tamen hic labor est et cura Philippi
Postquam Effesi XPS vicit utrique polo.
Praemia discipulis meruit vincente magistro,
Hanc palmam fidei rettulit inde senex. (1)

2

Romae.

Qui Romam Romaque venis hinc aspice montem,
Eque Petri sede pone viator opem.
Quae meritis quae sancta fide distat ab illa
Crux illic regnum hic quoque vincla Petri.
Omnia magnanimus pastor construxit Achillis
Sollicitos populi huc adhibete praeces. (sic) (2)

3

In ecclesia monasterii Altivillarensis in dioec. Remensi repertum anno MDCCXXIX.

Fulgida qui sacri perlustras moenia templi,
Rotmarus mihi nomen erat dum vita manebat.
Nam Domino statuente loco praelatus in isto
Haec in honore Petri renovavi templa beati:
Huncque locum fovi rebus, vel sumtibus auxi. (3)

4

Fuldae in abside ecclesiae s. Petri in monte.

Ecce sator hominum victor super aethera scandit,
Discipulisque suis regni sacra limina pandit:

(1) Ita cod. pal. (p. 71); Grut. p. 1174. 7; Fleetw. p. 470; Monsacr. l. cit. p. XVII; Baron. T. VII. p. 530; Zaccar. l. c. — Mr.

(2) Ita cod. pal. (p. 76); Grut. p. 1175. 9. corrigit *posce*, *sollicitas*, *preces*; Fleetw. p. 335; Monsacr. p. 44. Vide Sirmond. T. II. p. 1077. — Mr.

(3) Sammart. G. Ch. T. IX. p. 254. — Mr.

Quem sic venturum angelica huc oracula spondent.
Coetus apostolicus pariter cum plebe fideli
Dona Paracleti igne micante capit. (1)

1

*

Quidnam igitur mirum magno si culmina Petro
    Quolibet existant aedificata loco?
Cum que (sic) per totum celebratur ecclesia mundum
    In fundamento fixa Petro maneat.
Namque illi Deus ipse caput qui corporis extat
    Propterea Petre nomen habere dedit,
Dicens: esto Petrus quoniam fundabo super te
    Quam mihi nunc toto molior orbe domum.
In te per cunctas consistit ecclesia gentes
    Vincit et inferni carceris imperium.
Nam clavibus caelorum claudere poteras (sic),
    Et reserare dedit pro meritis hominum.
Quaecumque in terris fuerit sententia Petri,
    Haec erit in caelis scripta notante Deo.
Dixit enim tu es magno mihi nomine Petrus,
    Et tibi caelorum fortia claustra dedi.
Hac dicione potens terra caeloque Petrus stat,
    Arbiter in terris, ianitor in superis. (2)

2

*

Antistes $\overline{\text{XPI}}$ $\overline{\text{Dni}}$ devotus Achillis
    Culmina magna pii struxit honore Petri
Nemo putet vacuam venerandi nominis aulam,
    Sistere quod non sit corporis ista domus.
Magna quidem servat venerabile Roma sepulchrum
    In quo pro $\overline{\text{XPI}}$ nomine passus obit.
Sed non et meritum monumenta includere possunt,
    Nec que corpus habent saxa, tenent animam.
Victor enim mundi superata morte triumphans
    $\overline{\text{Sps}}$ ad summum pergit in astra Deum.

(1) Brow. AA. fuld. p. 162; Rab. Maur. T. VI. p. 215. n. 47. — Mr.

(2) Ita cod. pal. (p. 75.) Gruterus p. 1175. 8. corrigit *quae*, *illum*, *Petri*, *portas* pro *poteras*, *ditione*. Videsis Baronium T. VII. p. 513; et de Angelis p. 6. — Mr.

Cumque sit in XPO vita durante repostus
    Ad XPM totus martyr ubique venit.
Ille suos sanctos cunctis credentibus offert,
    Per quos supplicibus praestat opem famulis. (1)

1

In suprema templi Glastoniensis praecinctione.

Siderei montes speciosa cacumina Sion,
    A Libano geminae flore comante cedri,
Coelorum portae lati duo lumina mundi
    Ore tonat Paulus fulgurat arce Petrus.
Inter apostolicas radianti luce coronas,
    Doctior hic monitis, celsior ille gradu.
Corda per hunc hominum reserantur, et astra per illum;
    Quos docet ille stylo, suscipit ille polo.
Pandit iter coeli hic dogmate, clavibus alter:
    Est via cui Paulus, ianua fida Petrus.
Hic petra firma manens, ille architectus habetur:
    Surgit in his templum quo placet ara Deo.
Anglia plaude lubens; mittit tibi Roma salutem,
    Fulgor apostolicus Glasconiam irradiat.
A facie hostili duo propugnacula surgunt,
    Quot fidei turres urbs caput orbis habet.
Haec pius egregio rex Ina (1) refertus amore
    Dona sua populo non moritura dedit.
Totus in affectu divae pietatis inhaerens,
    Ecclesiaeque iuges amplificavit opes.
Melchisedech noster merito rex atque sacerdos
    Complevit verae religionis opus.
Publica iura regens et celsa palatia servans,
    Unica pontificum gloria, norma fuit.
Hinc abiens, illinc meritorum fulget honore:
    Hic quoque gestorum laude perennis erit. (2)

2

Salerni in basilica ss. apostolorum Petri et Pauli ab Ariche principe aedificata.

Christe salus utriusque decus spes unica mundi
Duc et educ clemens, Arichis pia suscipe vota,

(1) Ita cod; pal. (p. 75.) Grut. ibid. n. 7. corrigit *Achilles*, *sepulcrum*, *quae*. Fleetw. p. 355; Baron. T. VII. p. 513. Borgia confess. vat. p. 87. — Mr.

(2) Bolland. T. I. febr. p. 906; quem videsis; Cambdenus Britannia p. 165. — Mr. Schedae Marinii omittunt *Ina*, et infra perperam habent *ictus* pro *totus*. — A. M.

Perpetuumque tibi haec condas habitaculum templi.
Regnator tibi summe decus trinominis ille
Hebraeae gentis Solymis construxit asilum,
Pondere quod factum sic circumsepivit obrizo.
Duxit opus nimium variis sculptumque figuris
Brac . . . (1)

1

In vetustissima ecclesia s. Petri extra muros Tuscanellae.

+ Iohs III eps. (2)

2

In Gressy ditionis genevensis.

+ Eufrasius pbr
In honore S. Petri
apostoli voto suo fecit. (3)

3

Romae in arcu absidis basilicae Ostiensis opere musivo.

Integra inscriptio, quae hodie legitur opere restituto, haec est.

Theodosius cepit, perfecit Onorius aulam
Doctoris mundi sacratam corpore Pauli
Placidiae pia mens operis decus omne paterni +
Gaudet pontificis studio splendere Leonis. (4)

Persequitur dum vasa Dei, fit Paulus honoris
Vas, sed electum gentibus esse probat.

Voce Dei fis Petre Dei petra, culmen honoris
Aule celestis splendor et omne (5) decus.

4

Ibidem supra portam medianam introrsum.

Exsultate pii lacrimis in gaudia versis +
Et protectori ø reddite vota Deo:
Cuius sic tenuit resolutum dextera tectum,
In vacuum ut caderet ø tanta ruina solum.
Solus et invidiae princeps tormenta subiret
Qui nullum ex ampla ø strage tulit spolium.

(1) Ughel. T. VII. p. 358. — Mr.

(2) Turiotius Mem. s. Tuscan. p. 70. Intelligendus autem vel Ioh. III. papa, vel Ioh. III. episcopus Tuscaniae. — Mr.

(3) Mur. p. 1863. 10 ex Guichenonio hist. gen. de la mais. de Savoye T. I. p. 38. — Mr.

(4) In cod. palat. p. 56. continentur haec duo distycha. Et quidem *omne* non *homne*. — A. M.

(5) Schedae Marinii *homne*; sed in musivi excusa imagine lego *omne*. — A. M.

Nam potiora nitent reparati culmina templi
Et sumpsit vires ∅ firmior aula novas.
Dum ∅ XPI ∅ antistes cunctis Leo partibus aedes
Consulit, et celeri ∅ tecta reformat ope.
Doctorem ut mundi Paulum plebs sancta beatum
Intrepide solitis ∅ excolat officiis.
Laus ista felix respicit te praesbiter;
Nec te levites Adeodate praeterit;
Quorum fidelis atque pervigil labor
Decus omne tectis ut rediret instituit. (1)

1

Ibidem in ingressu ad confessionem.

Leo gratia Dei III eps (sic) hoc ingressum scae
Plebi Dei miro decore ornavit.

2

Ibidem in claustro pessimis litteris.

Domnus Iohs XVIII
Papa. (2)

3

Ibidem in epistylio maioris portae ad laevam.

✝ De donis Di et beati Pauli apostoli· Dometius diac· et arcarius· scae· sed· apostol· adqne ·pp· una cum Anna diac· eius· germana hoc votum beato Paulo optulerunt. (3)

4

Ravennae in divi Andreae templo aedificato a Petro chrysologo, supra valvas, in quibus eius imago vermiculato opere conspiciebatur.

Aut lux hic nata est, ant capta hic libera regnat
Lex est ante venit coeli decus unde modernum.

(1) Margarin. n. 19; Bolland. T. I. iun. p. 23; Fleetw. p. 399; Gallet. T. I. p. 18; Arring. T. I. p. 249; Bos. p. 151; Panvin. de VII. U. E. p. 72; Severan. hist. p. 394. — Mr.

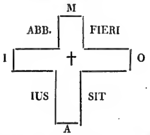
(2) Margarin. n. 294. — Mr.

(3) Fabret. X. n. 639, Margarin. n. 2; Fontanin. disc. p. 19, quem vide; Gallet. primicer. p. 209; Morell. de s. Callisto p. 19. — Mr.

Aut privata diem peperere tecta nitentem,
Inclusumque iubar secluso fulget olimpo.
Marmora cum radiis vernantur cerne serenis,
Cunctaque sydereo . . . in mirice saxa.
Auctoris pretio splendescunt munera Petri.
Huic honor huic meritum tribuit sic condere parva,
Ut valeant spatiis amplum superare coactis.
Nil modicum Christo est; arctas bene possidet aedes
Cuius in humano consistunt pectore templa.
Fundamenta Petrus, Petrus fundator et aula.
Quod domus, hoc dominus, quod factum factor et idem.
Moribus atque opere Christus possessor habetur,
Qui duo consocians mediator reddit et unum,
Huc veniens fundat parituros gaudia fletus,
Contritam solidans percusso in pectore mentem.
Ne iaceat, se sternat humo, morbosque latentes
Ante pedes medici cura properante recludat.
Saepe metus mortis vitae fit causa beatae. (1)

1

Neapoli in castro s. Salvatoris ad mare, nunc castello dell' Ovo, repertum anno MDCVIII.

Quisquis in hoc templo steteris quod limpha refundit,
Aspice quale decus hic Mayo contulit abbas
Petro seu Paulo Iacobo vel Bartholomeo,

(1) De Rubeis H. R. p. 106. ad an. 449; Agnell. p. 79. 83; Amades. T. I. p. 86. 90. 99. 116. 134. In operibus s. Petri chrysologi, edente Paulo, extat huius vita ex Agnello cum variis codicis vallicelliani lectionibus. Et quidem cap. III. p. XI. exhibetur inscriptio cum varietatibus; nempe v. 6. pro *sereno* codex habet *sydereo*, in 8. pro *cernere* est *condere*; in 11. pro *consistunt* est *consistit templum*; in 12. pro *fundator* est *fundavit de aulam*; in 15. pro *reddit* est *reddidit*. Quod adtinet ad dictionem *iaceat*, lege Blanchinium in praef. ad Anast. p. 14. — Ex Mar.

Sic Stephano primo levitae seu Ianuario,
Martino Stephanoque papae Blasio Dariaeque,
Baptistae, Eugepioque, Crisanto coelitus almo.
Gaudia cui Christus et donet. Dicito fiat. (1)

1

Romae olim In abside basilicae Sicinianae in Exquiliis, quae et S. Andreae cata barbara patritia, sub opere musivo, in quo Iesus circumstantibus sex sive apostolis sive aliis divis.

Haec tibi mea (2) *valide decrevit pr*aedia XPE,
Cui testator opes detulit ille suas ꝺ
Simplicius quae papa sacris caelestibus aptans ꝺ
Effecit vere ꝺ muneris esse tui.
Et quod apostolici deessent limina nobis ꝺ
Martyris Andreae nomine composuit ꝺ
Utitur hac heres titulis ecclesia iustis ϕ
ꝺ Succedensque domo mystica iura locat ꝺ
Plebs devota veni, perque haec c*ommercia disce*
ꝺ Terreno sensu ꝺ ϕ regna *superna peti.*

2

Apud Ravennam in tribuna sacelli s. Matthaei apostoli ad latus basilicae Petrianae opere vermiculato.

✝ Salvo· domno· papa· Agnello· de· donis· Dei
et· servorum· eius· quae· obtulerunt· ad
honorem· et· ornatum· sanctorum
apostolorum· et· reliqua· pars· de
summa· cervorum· qui· perierant
et· Deo· auctore· inventi· sunt
haec· absida· musivo· exornata· est (3)

3

Mediolani in basilica Sanctorum versus Ennodii.

Vilia tecta prius facibus cessere beatis.
Sic splendor per damna venit, sic culmina flammis
Consurgunt habitura Deum. Si perdita crescunt
Ignibus innocuis, si dant dispendia cultum,

(1) In codice quodam archii pontificii miscell. p. 135 ait Marinius extare inscriptionis huius declarationem.

(2) Sic est in impresso exemplari apud Marinium. — A. M.

(3) De Rubeis H. R. p. 171, Agnell. p. 114. 115; Mur. p. 1823. 2; Fontanin. disc. p. 22, ubi de formula *salvo*. — Mr.

Qualis erat reparans crepitantibus aucta ruinis?
Laurenti tua bella gerens incendia vince.
Sordida marcenti latuisset terra recessu,
Si status faciem tenuissent antra vetusta.
Sed postquam superi flammas misere secundas,
Ad lumen cineres traxerunt ista colendum.
Huc oculos converte pios, qui cuncta vapore
Praedicis mundanda, pater, rebusqus docendos
Instrue, ne verbis titubet mens nescia recti. (1)

1

Romae in s. Agnetis in tribuna musivo opere, ubi media est s. Agnes, dextra autem s. Symmachus papa ferens templi conditi imaginem, sinistra Honorius papa cum libro. Nomina in musivo scripta sunt.

✝ Aurea concisis surgit pictura metallis,
Et conplexa (2) simul clauditur ipsa dies.
Fontibus e niveis credas aurora subire
Correptas nubes roribus (3) arva rigans.

Vel qualem inter sidera lucem proferet irim,
Purpureusque pavo ipse colore nitens.
Qui potuit noctis vel lucis reddere finem,
Martyrum e bustis hinc reppulit ille chaos.

Sursum versa nutu quod cunctis cernitur uno
Praesul Honorius haec vota dicata dedit.
Versibus et factis signantur illius ora,
Lucet et aspectu lucida corda gerens. (4)

2

Constantinae Constantini filiae versus scripti in abside basilicae, quam condidit in honorem s. Agnetis.

Constantina Deum venerans Christoque dicata,
Omnibus impensis devota meute paratis,

(1) Sirmond. T. I. p. 1843. — Mr. Mendose schedae Marinii habent in penultimo versu *mundana* pro *mundanda*. — A. M.

(2) Marin. *complexa*; at cod. pal. p. 63. *conpl.* Sic infra Marinius *nibeis*; at cod. pal. *niveis* — A. M.

(3) Ita cod. pal. At Mr. mendose *ruribus*. — A. M.

(4) Fleetw. p. 418; Pelliccia T. III. p. 320; Grut. p. 1172. 4. ex cod. pal. (pag. 63.) sed corrigit *niveis*, *roribus*, *lucet et*. Margarin. sus ethn. p. 408. V. Ant. Brutium T. XVIII. p. 482. Baron. T. XI. p. 321. Ciampinius denique exhibet cum musivo excuso tab. XXIX, non sine multis varietatibus. — Mr. Ipsum quidem monumentum nunc aegre legitur ob loci excelsitatem, pulverisque sordes. — A. M.

Numine divino multum Christoque iuvante,
Sacravit templum victricis virginis Agnes,
Templorum quod vincit opus terrenaque cuncta,
Aurea nam rutilant summi fastigia templi.
Nomen enim Christi celebratur sedibus istis,
Tartaream solus potuit qui vincere mortem
Invectus caelo solusque inferre triumphum,
Nomen Adae referens et corpus (1) et omnia membra
A mortis tenebris et caeca morte levata.
Dignum Agnes munus martyr devotaque Christo
Ex opibus nostris per saecula longa tenebis.
O felix virgo memorandi nominis Agnes! (2)

1

Romae in museo Albanio olim, nunc in capitolino litteris non bonis.

...tyre Agneti Potitus serbus Dei ornavit. (3)

2

Remis in basilica Agricolae Iovino quondam militum magistro exaedificata.

Felix militie sumpsit devota Iovinus
Cingula virtutum culmen provectus in altum,
Bisque datus meritis equitum peditumque magister
Extulit aeternum seclorum in secula nomen.
Sed pietate gravi tanta haec praeconia vicit,
Insignesque triumphos religione dicavit:
Ut quem fama dabat, rebus superaret honorem,
Et vitam factis posset sperare perennem.
Conscius hic sancto manantis fonte salutis
Sedem vivacem moribundis ponere membris,
Corporis hospitium laetus metator adornat,
Reddendos vitae servari providet artus. (4)

3

In ecclesia beati Anastasii, quam construxit Leutbrandas rex in Italia.

Quando Leo cecidit misero doctore suasus
Scismatis in foveam recto de culmine Caesar,

(1) Mendose in schedis Marinii *detorquet* pro et *corpus*.

(2) S. Damasus ed Sarazan. p. 40. — A. M.

(3) Muratorius p. 1926. 6. exhibet velut integram; existimatque *tyre* positum pro θύρας *protas* aedis S. Agnetis, quas ipse servus Dei ornaverit. — Mr. Ego vero multo malim, pace tua o maxime Muratori, ex *tyre* facere *martyri*. — A. M.

(4) Duchesne Script. H. Fr. p. 79. ex Papir. Massonii hist. calamit.

Tunc ego regales statui his mihi condere thermas
Mamoribus pulchris Leudbrant rex atq· columnis·
Sed Romam properans postquam devotus ad ipsam
Perveni atque sacro capiti mea basia fixi,
Sancti Anastasii servus tuus ecce repente,
Paterna de sede meo hanc in pectore XPE
Praeclaram fundare domnm sub culmine monstras.
Talibus unde meas tendens ad sidera palmas
Vocibus oro, Dei fili, pro plebe fideli,
Qui regis angelicos coetos qui cuncta gubernas,
Fac praecor ut crescat mecum catholicus ordo,
Et templo concede isti ut Salomoni locutus. (1)

1

Ibidem.

Ecce domus Domini perpulchro (2) condita textu
Emicat, et vario fulget distincta metallo:
Marmora cui pretiosa dedit museumq· columnas
Roma caput fidei, illustrant quam lumina mundi.
Euge auctor sacri princeps Leutbrando laboris.
Te tua felicem clamabunt acta per aevum:
Qui proprie gentis cupiens ornare triumphos
His titulis patriam signasti denique totum. (3)

2

Prope pontem balineum Iuliorum Akariorum, in abside S. Anastasiae.

Antistes Damasus picturae ornarat honore
    Tecta, quibus nunc dant pulchra metalla decus.
Divite testatur praetiosior aula nitore
    Quos rerum effectus possit habere fides.
Papae Hilari meritis olim devota Severi
    Nec non Cassiae mens dedit ista Deo. (4)

(1) Grut. p. 1168. 10. ex cod. pal. (p. 48.) Sed immutat *Leutbrant* et *caetus*. Conf. Fleetw. p. 439; Baron. T. XII. p. 308. — Mr.

(2) Ita cod. pal. At Marinius *perpulcro*.

(3) Grut. n. 8. ex cod. pal. (p. 48.) Sed immutat *Leutbrande*, *propriae*, *totam*. Fleetw. p. 439; Baron. l. c. p. 309. V. Mur. T. II. A. M. AE. p. 363; Furiett. de musiv. p. 81. Sirmondus T. II. p. 883. exhibet epigramma quod incipit *ecce domus Domini*. — Mr.

(4) Grut. p. 1164. 6. ex cod. pal. (p. 31), ubi dicitur *in ecclesia S. Anastasiae in throno*. Fleetw. p. 487; Mabillon. ex cod. einsild. T. IV. annal. p. 489. n. 27, in quo dicitur extare prope pontem. — Mr.

I

Ravennae in S. Apollinaris classensis in tribuna opere musivo.

	IMDVC	
Moses	A ✝ Ω	Helias
	SALUS MUNDI	
Micael	sanctus Apolenaris	Gabriel
Matheus		

Ad pedes Reparati archiepiscopi haec olim carmina legebantur.

His igitur socius meritis Reparatus ut esset
Aula novos habitus fecit fragransq. per aevum.

Ad caput impp. fuit.

Constantinus maior imperator. Heraclii et Tiberii imperatorum. (1)

2

Ibidem olim.

In· nomine· Dei· Val· Felix· proc· Rav·
locum· dulcissimis· tum· vetustate
conlapsum· restituit· atq· adampliavit
et· libens· animo· iduum· maiarum· die
dedicavit. (2)

3

Ibidem in ardica seu porticu.

B· Apollinaris sacerdotis basilicam mandante viro beatissimo Ursicino episcopo a fundamentis Iulianus argentarius aedificavit ornavit atque dedicavit consecrante vero B· Maximiano episcopo die VIIII· maiarum ind· XII· octies P·C· Basilii. (3)

4

Ibidem.

Marmoreum hoc splendet opus sub tegmine cuius
Munera sacrantur corpore Christe tuo.

(1) Agnell. p. 148; annal. camald. T. I. p. 2. V. Ciampin. V. M. T. II. p. 83. 84. — Mr.

(2) De Rubeis H. R. lib. II. p. 99; Mur. p. 2012. 10. Lege adnotationes Rubei, qui arbitratur heic agi de Fl. Felice cons. an. 428: verum Zirardinius in opere vet. monum. ad Class. p. 34. subdubitat. — Mr.

(3) Agnell. p. 87. B. 107. A; de Rubeis l. c. p. 162.

Argenti quondam constructum rite decore
Barbara destructum sustulit ausa manus
Basilicum munus martyr ne despice verax:
Imo libens aula cede manere tua.
Quaeq· prius statuit vates sublime Ioannes,
Non mediocre sacer Dominicus statuit. (1)

1

Ibidem.

Theodoricus rex Gothorum fundavit hanc
ecclesiam in nomine Domini Iesu XTI. (2)

2

Ibidem.

D· N· Damianus archiep· fecit. (3)

3

In absidis hemicylo ecclesiae s. Agathae Gothorum opere musivo.

Fl· Ricimer· V· I· magister· utriusque· militiae· patricius· et· excons. ord· pro· voto· suo· adornavit·

Iesus mundano orbi insidens adstantibus apostolis. Ad Iesu laevam est Petrus clavem sustinens: ceteri apostoli aperto capite stant. Sub Iesu pedibus scribitur

Salus totius generis humani.

Sub singulis apostolis nomina sunt.

S. Iacobus Alphei. S. Simon Zelotes. S. Iacobus.
S. Iudas Iacobi. S. Philippus. S. Paulus. S. Petrus.
S. Andreas. S. Iohannes. S. Thomas. S. Mattheus.
S. Bartolomeus.

4

Praeneste in vestibulo maioris templi in grandi tabula.

A ☧ Ω

·M· Aq· ad· Fab· sancti martyris Agapiti· (4)

(1) De Rubeis l. c. p. 249; annal. camald. T. I. p. 24. — Mr.

(2) Agnell. p. 113. D; notit. florent. an. 1750. p. 667; Donat. p. 152. 9. — Mr.

(3) Bacchin. ad Agnell. p. 159; annal. Camald. T. I. p. 22; Spret. T. I. p. 283, T. II. part. I. p. 365.

(4) Cecconus p. 250; Suaresius Praenest. p. 129. ait: videntur additae posteriore manu verba *molae agrique ad fabricam*. — Mr.

1

Hic furor hostilis templum violavit iniquus
Cum premeret vallo moenia septa Cetes.
Nullius hoc potuit temeraria dextera gentis,
Haec modo permissa est quod peritura fuit.
Nil gravat hoc tumulo sanctorum pessimus hostis,
Materiam potius repperit alma fides.
In melius siquidem reparato fulget honore;
Cum scelere hostili crevit amor tumulis.
Suscipe nunc gratus devotae munera mentis,
Diogenis martyr, cui dedit ista volens.
Quisquis ad hoc templum petiturus dona recnrris,
Spes tibi sit; larga est munere vera fides. (1)

2

Romae in throno s. Chrysogoni.

Sedes celsa Dei praefert insignia $\overline{\text{XPI}}$,
Quod Patris et Filii creditur unus honor. (2)

3

Mediolani in basilica s. Calemeri quando reparata est, versus Ennodii.

Libera captivum meruerunt culmina lumen;
Arridet facies nubila nulla gerens.
Hic nuper astrigeri dos proxima venit olympi,
Laurenti vatis ducta ministerio.
Aedibus et vitae cuius nunc una figura est;
Ceu solis radiis forma, color similis.
Euge vetustorum reparator, perge novorum
Conditor, et vultu clarus et ingenio.
Abinrant priscam, te praesule, tecta figuram,
Advena casuris porrigitur genius. (3)

4

Versus inscripti fronti maioris ianuae ecclesiae s. Benedicti Castrensis.

Faustinus lapsis a Mauri morte decem octo
Lustris, has sancto Benedicto dedicat aras.

(1) Grut. 1170. 13. e cod. pal. (p. 58.), sed corrigit *Diogenes*. Fleetw. p. 391. — Mr. Perperam in schedis Marinii *moenia*, *Diogeni*, *sibi*. — A. M.

(2) Grut. 1170. 15. e cod. pal. (p. 33.) Fleetw. p. 524. — Mr.

(3) Sirmond. T. I. p. 1867; Oltrocch. H. L. p. 242. — Mr.

Impensisque suis tota est structura peracta:
Aptavitque suis hnmeris de more cucullam.
Religionis amans cellis se devovet istis,
Atque abbas factus mira pietate refulsit. (1)

1

In ecclesia monasterii Floriacensis ad altare s. Dionysii parte laeva.

Ista Dionysius penetrantes limina sanctus
Auxilio sancto consociet Domino.
Quem quicumque petis, Dominum deposce tonantem
• Quatenus Helgaudum servet amore suum.
Cuius amor XTO sic sic venerabile templum
Construxit Dno atque Dionysio. (2)

Parte dextera.

Est domus ista Deo sine fine dicata superno
Helgaudi studio consilioque boni.
Hinc paradisiaci pulsatur ianua regni:
Hinc pia plebs Dno coniubilat supero.
Intrantes pariter Christus conservet Iesus.
Dicite cuncti vocefideli omne per aevum: sic fiat, amen amen amen.

2

Lutetiae Parisiorum in basilica s. Dionysii.

Hoc opus Airardus caelesti munere fretus
Offert ecce tibi Dionysi pectore miti. (3)

3

Romae in opere vermiculato in abside s. Caeciliae. In vertice nomen Paschalis.

✝ Haec domus ampla micat variis fabricata metallis ɸ
Olim quae fuerat confracta sub tempore prisco ɸ
Condidit in melius Paschalis praesul opimus ɸ
Hanc aulam Dni formans fundamine claro ɸ

(1) La Cointe T. III. p. 703. ex T. VII. spicileg. Balutii p. 338, qui dat ex codice in quo chron. abbatum Castrensium. Vereor ne versus sequioris aetatis sint, id est saec. XII, uti versus omnes qui sequuntur, quos omisi omnes, etsi dicuntur parieti picto inscripti. V. Mabillon act. S. Bened. T. I. p. XXIII. — Mr.

(2) Helgaudus vel Helgaldus monachus floriac. in epitome vitae Roberti regis apud Duchesne S. H. Fr. T. IV. p. 75. — Mr.

(3) Mabillon. annal. Bened. T. II. p. 236. ex Mur. T. III. A. M. AE. p. 692. — Mr.

Aurea gemmatis resonant haec dindima templi ☧
Laetus amore Dei hic coniunxit corpora sca ☧
Caeciliae et sociis rutilat hic flore iuventus ☧
Quae pridem in cruptis pausabant membra beata ☧
Roma resultat ovans semper ornata per aevu ☧ (1)

1

Coloniae Agrippinae in sacello s. Erasmi.

S. Evardus me fecit.
Quicunque
hunc locum
destruere voluerit,
ira Dei feriatur
et nemldgnsul iaceat. (2)

2

Romae in s. Clementis opere vermiculato in arcu triumphali.

Intrantibus parte laeva imagines SS. Pauli et Laurentii cum epigraphe.

Agios
Paulus.
De cruce Laurenti Paulo
famulare docenti.

Intrantibus parte dextera sub imaginibus SS. Petri et Clementis.

Agios
Petrus.
Respice promissum
Clemens a me tibi sanctum.

In medio arcus eminentiore loco visitur Servator noster, ad cuius latera quatuor animalia, evangelistas repraesentantia. Item monogramma.

A ☧ Ω

ISAIAS cum volumine explicato, in quo

Vidi Dominum
sedentem super solium.

IEREMIAS cum epigraphe in volumine

Hic est Deus noster et non aestimabitur alius absque illo.

Circa absidem litteris cubitalibus.

Gloria in excelsis Deo sedenti super thronum
et in terra pax hominibus bone voluntatis.

(1) Legi ipse contulique cum excuso apud Marinium apographo, quod mendis non carebat. — A. M.

(2) Gelenius de admir. magnit. Coloniae Agripp. p. 277. legit *aeternae maledictioni subiaceat.* — Mr.

In tribuna, seu ad hemicyclum absidis est grandis vitis, e cuius stipite magna exurgit crux cum Christo affixo: hinc et inde Maria et Iohannes post vitis propagines, in quarum flexibus depicti sunt quatuor ecclesiae doctores cum nominibus.

Augustinus· Hieronymus· S. Gregorius· S. Ambrosius.

Item

Bethlem Hierusalem.

Item volucres variae, pastores, aliaque. Cernitur agnus cum aurea diademate. et hi versus in fine perpetua linea leguntur.

✝ Ecclesiam Christi viti similabimus isti,
✝ Quam lex arentem sed crux facit esse virentem.
✝ De ligno crucis Iacobi dens Ignatiique
✝ In suprascripti requiescunt corpore Christi.

1

Ibidem ingens tabula.

✝ Quod perago Clemens Crescentius excipe sce:
Ferque tui mihimet auxilium iugiter.
Vite perpetue teneam quo gaudia semper,
Cardinalis ovans me tibi consocians. (1)

2

Capuae repertum prope basilicam Constantinianam.

. . . ecius alb . . .
. . . . n· cons . .
. . . ilicam . . .
. . barba . . .
. . . ionib. . . . (2)

3

In ecclesia patriarchali Gradensi in pavimento tessellato.

Atria quae cernis vario formata decore
Squalida sub picto caelatur marmore tellus
Longa vetustatis senio fuscaverat aetas
Prisca en cesserunt magno novitatis honori

(1) Videsis Ugon. stat. p. 124; Martinell. Rom. sacr. p. 90. — A. M.

(2) Pratill. consol. *della Camp.* p. 117.

Praesulis Heliae studio praestante beati
Haec sunt tecta pio semper devota timori.

Laurentius V. C.
palatinus vo-
tum cum suis
solvit et de do-
num Dei fece-
runt P. D. CC.

Lautus actoa-
rius sctae eccl.
Aquil. cum su-
is vot. solvit

Servus XPI
Lucinus Ro-
mana Lucian-
nus et Lucia
fecerunt P. C.

Εὐχαριστῶν
τῷ Θεῷ καὶ τῇ
ἁγίᾳ Εὐφημίᾳ
ὑπὲρ παντὸς
τοῦ οἴκου μου
ἐποίησα πόδ. ρ. (1)

Paulus notarius
et Diugenia
cum suis
votum sol-
vent ☧

Famuli scae
martyris
Euphemiae
Nonnus et Eu-
sebia Petrus
et Iohannes
pro salute
sua et omnium
suorum ex veto
suo F. R. P. C.

Iohannis
mil. de num.
Cadisiano
cum uxore
sua Severian.
fecer. P. XXV.

Amara lect.
et Antonina
cum filiis suis
Halia et Melli-
ta votum
solvent.

Iohannis
lect. cum
matre sua
Agneta
F. P. XXV.

Victorinus
lect . . . .
Anto . . . .
suis vo-
tum solvit.

(1) Lege Muratorium p. 1917. qui scribit mendose, ut reor, ἐποίησα. Idem compendia explicat πόδας ἑκατόν. Idem in monogrammate adiuncto intelligit *Probus* vel *Probinus*. Denique aliter disponit has inscriptiones. — A. M.

In nomine
domini
Petrus vo-
tun[sic] solvit.

Ursus et
Aureliana
votum
solvent.

Concordi-
us et Nitia-
na cum su-
is FR· P. XXV.

Stephanus
nauclerus
cum suis.

Marcus Bibulus cum fratribus
suis votum solverunt·

Gazeus diaconus
cum matre sua Bona ne· V· S·
solvit.

Iohannis milis de numero
equit· perso· Instiniani votum
solvit·

Laurentius milis de numero
travisiano et filius Domni
fecit P· XXV.

Murgio
lector
et Bona
cum filiis
suis fecerunt.

Vitales
et Vale-
rianus
cum suis
FR. P. XXXV.

Domnicus caliga-
rius cum coniuge
sua Severa . . . .
runt pedes . . .

Guderit
cum
suis fecit
pedes
XX ❦

Servus XPI
Laur . . ;
diac. . . . .
votum
solvit.

Petrus
notarius
votum
solvet

Dominicus
notarius
cum suis votū
solvet.

CCCCC
LXXX
IV.

seco . .
lectu . . .
vens . . .
tigisac . . .
fimia fu . . .
tum so . . .

Probinae et filio suo Thomate
notario votum solvent.

Gradi in cavedio parochi.

Tala
et Ben . . .
votu . . .

1

Brioiciae in vetere ecclesia s. Petri in pavimento ex musivo.

Maximianus
et Leontius
cum suis
P. C.

2

Ibidem in S. Mariae.

Sirus diac.
HLTCS

3

In paroecia Inzini agri Brixiensis item ex musivo.

Crescentio
et Paterna
cum suis
eg. P. C.

4

Ibidem.

Crescentio
et Crescentina
cum suis
eg. P. C.

5

Romae in tribuna ss. Cosmae et Damiani sub musivo, in quo praeterea leguntur fluviorum nomina.

IORDANES, GEON, FYSON, TIGRIS, EUFRATA.

Item.

HIERUSALEM, BETHLEEM, SANC. FELIX PAPA, SANC. THEODORUS.

Aula $\overline{\text{Di}}$ claris radiat speciosa metallis +
In qua plus fidei ꝯ lux pretiosa micat.
Martyribus medicis populo spes certa salutis
Venit, et ex sacro ꝯ crevit honore locus.
Optulit hoc $\text{D}\overline{\text{no}}$ Felix antistite dignum
+ Munus ut aetheria ꝯ vivat in arce poli. (1)

(1) Ugon. Stat. pag. 178; Ciampin. V. M. T. II. p. 62. tab. 16; Grut. p. 1164. 16, ex cod. pal. (p. 33.); Marangon. res ethn. p. 407; Baron. ad an. 530. T. IX. p. 413; Blanchin. ad Anast. T. III. p. 271; Lamius de E. A. p. 538; Fleetw. p. 406; Miss. mos. p. 594. — Mr. Ugonius in ultimo versu habet *sumat* pro *vivat*. — A. M.

1

In hypogaeo s. Eutychii extra Surianum Hort ne dioec.

✝ Stephanus vates tibi mar–
tyr Eutichi speciae (sic) marmoris dedi.

2

Nolae in basilica s. Felicis a s. Paulino condita.

Hic pietas hic alma fides hio gloria Christi
Hic est martyribus crux sociata suis.
Nam crucis e ligno magnum brevis astula pignus
Totaque in exiguo semine vis crucis est.
Hoc Melanae sanctae delatum munere Nolam
Summum Hierosolymae venit ab urbe bonum.
Sancta Deo geminum velant altaria honorem
Cum cruce apostolicos quae sociant cineres.
Quam bene iunguntur ligno crucis ossa piorum!
Pro cruce ut occisis in cruce sit requies. (1)

3

Ibidem intra ipsam transennam (qua breve illud, quod propinquas sibi basilicas prius discludebat, intervallum continuatur) e regione basilicae novae super medianum arcum hi versus sunt.

Ut medium valli pax nostra resolvit Iesus,
Et cruce discidium perimens duo fecit in unum,
Sic nova destructo veteris discrimine tecti,
Culmina conspicimus portarum foedere iungi.
Sancta nitens famulis interluit atria lymphis
Cantharus intrantumque manus lavat amne ministro.
Plebs gemina Christum Felicis adorat in aula,
Paulus apostolico quam temperat ore sacerdos. (2)

Haec autem binis notata versiculis epigrammata legebantur super arcus alios dextra laevaque. In uno.

Attonitis nova lux oculis aperitur, et uno
Limine consistens geminas simul aspicit aulas.

In altero.

Tergeminis geminae patuerunt arcubus aulae
Miranturque suos per mutua limina cultus.

(1) S. Paulinus ep. XXXII. ed. Veron.; ubi Iuvenatius in notis criticis ined. corrigit *Hierosolyma*. — A. M.

(2) Ibid. Vide Bolland. T. VII. *iun.* p. 89. 90. 136. 139. 144. — Mr.

Item hi versus in iisdem arcubus a fronte, quae ad basilicam s. Felicis patet, mediana.

Quos devota fides densis celebrare beatum
Felicem populis diverso suadet ab ore,
Per triplices aditus laxos infundite coetus.
Atria quamlibet innumeris spatiosa patebunt,
Quod sociata sibi per apertos comminus arcus
Paulus in aeternos antistes dedicat usus.

In aliis vero versiculi sequentes.

Antiqua digresse sacri Felicis ab aula
In nova Felicis culmina transgredere.
Una fides trino sub nomine quae colit unum
Unanimes trino suscipit introitu.

In secretariis duobus, quae erant supra absidem, parte absidis dexteriore.

Hic locus est veneranda penus qua conditur, et qua
Promitur alma sacri pompa ministerii.

Parte sinisteriore.

Si quem sacra tenet meditandi in lege voluntas,
Hic poterit residens sacris intendere libris.

1

In ipsis ingressibus.

Ardua floriferae crux cingitur orbe coronae,
Et Domini fuso tincta cruore rubet.
Quaeque super signum resident caeleste columbae
Simplicibus produnt regna patere Dei.

Alma domus triplici patet ingredientibus arcu,
Testaturque piam ianua trina fidem.

Item de eodem.

Hac cruce nos mundo et nobis interfice mundum,
Interitu culpae vivificans animam.
Nos quoque perficies placitas tibi Christe columbas,
Si vigeat puris pars tua pectoribus. (1)

(1) Ibid. et Remondin. p. 415. 416.

1

Supra portas, quae meridiem respiciunt. In una.

Pax tibi sit quicumque Dei penetralia Christi
Pectore pacifico candidus ingrederis.

In ultera, in qua crux picta erat floribus coronata, et columbae.

Cerne coronatam Domini super atria Christi
Stare crucem duro spondentem celsa labori
Praemia. Tolle crucem qui vis auferre coronam.

Alteri autem basilicae, qua de hortulo quasi privatus aperitur ingressus, versiculi hanc secretiorem ianuam pandunt.

Caelestes intrate vias per amoena vireta
Christicolae, et laetis decet huc ingressus ab hortis
Unde sacrum meritis datur exitus in paradisum.

Hoc idem ostiolum aliis versibus ab interiore sui fronte signatur.

Quisquis ab aede Dei perfectis ordine votis
Egrederis, remea corpore, corde mane. (1)

2

Ibidem in fornice.

Pleno coruscat Trinitas mysterio.
Stat Christus agno: vox Patris caelo sonat:
Et per columbam Spiritus sanctus fluit.
Crucem corona lucido cingit globo,
Cui coronae sunt corona apostoli,
Quorum figura est in columbarum choro.
Pia Trinitatis unitas in Christo coit,
Habente et ipsa Trinitate insignia.
Deum revelat vox paterna et Spiritus.
Sanctam fatentur crux et agnus victimam.
Regnum et triumphum purpura et palma indicant.
Petram superstat ipsa petra ecclesiae,
De qua sonori quatuor fontes meant
Evangelistae viva Christi flumina. (2)

3

Ibidem in septis arae maioris.

Hoc quod cernitis discite quod Lupenus episcopus compsit et ornavit in hac ecla amore Dei et sanctorum Felicis et Paulini Rufi Laurenti et Patricii. (3)

(1) Ibid.

(2) Ibid. et Remond. p. 411. — Mr.

(3) Ita Holstenius exscripsit e scheda barberinia. Mur. p. 1905. 9. ex Blanchinio habet *Lupercus.* Remondinus T. I. p. 480. 522. et T. III. p. 90. habet *Leo solerter tertius* loco *Lupenus*; verumtamen aliter T. I. p. 518. 599. et T. III. p. 95, ibique de hoc episcopo verba facit. Vide e-

1

Ibidem in duobus lapidibus.

Lupenus eps fieri praecep.

Item in alio.

Hoc opus Lupinus renovabit. (1)

2

In fascia, quae ambit arcum quaqua versus.

Intus supra quadrilaterum.

Parvus erat locus sacris angustus agendis +
Supplicibusque negans pandere posse manus +
Nunc populo spatiosa piis altaria praebet +
Officiis merito martyris in gremio +
Cuncta Deo renovata placent, novat omnia semper +
Christus, et in cumulum luminis amplificat +
Haec ut dilecti solium Felicis honorans +
Et splendore simul protulit et spatio. + (2)

In facie exteriore unica linea tres primi versus.

Felicis penetral prisco venerabile cultu +
Lux nova diffusis nunc aperit spaciis +
Angusti memores solii gaudete videntes +
Praesulis ad laudem quam nitet hoc solium +

3

Versus inscripti templo in honorem s. Illidii episcopi Arvernensis constructo ab episcopo Bernowino.

Omnipotens Dominus qui celsa vel ima gubernas,
Maiestate potens semper ubique Deus;
Respice de solio sanctorum gloria summo
Auxiliumque tuis rex bone da famulis.
Principibus pacem, subiectis adde salutem,
Hostis pelle minas et fera bella preme.
Haec quoque quae statui fulgentia culmina templi
Bernowinus ego, sint tibi grata Deo.

tiam Ughel. T. VI. p. 253. Fleetew. p. 434. Blanchin. praef. ad tom. I. Anastas. — Mr.

(1) Sic. Holstenius.

(2) Remondinus T. I. p. 403. 514. Holstenius legit *speciis* pro *sacris*. In ed. veron. S. Paulini p. 658. *ante sacris*. Et sic alii auctores a Marino citati.

Augusto et Karolo, cuius virtute peregi,
    Concede imperii gaudia magna sui.
Quisquis et hinc summas precibus pulsaverit aures,
    Effectum tribuat semper habere Deus.
Hoc construxit opus lector quod cernis honestum
    Bernowinus ovans ductus amore Dei.
Illius nec non magni pro patris amore,
    Corpore qui sanctae pausat in arce domus.
In qua multa Deus iam iam miracula mitis
    Saepius ostendit illius ob meritum.
Si veniet quisquis fidei de munere dives,
    Quod petit invenit, quod cupit ecce tenet.
Vos fratres veniae petitores obsecro vobis
    Poscite factori dona superna domus.
Haec tibi constitui, Illidi magne sacerdos,
    Quae nitet hic Domini . . . clara domus,
Bernowinus ego sanctorum parvus amator
    Qui tibi praecipue vota precesque fero.
Te rogo suppliciter pro me prece posce tonantem
    Ut purget venia crimina cuncta mea.
Et Carolo augusto, cuius pietate fovemur,
    Praebeat aetherei praemia larga soli. (1)

Item sequentes.

Qui cupiat rerum studiosus forte viator
    Auctorem scire carminis aut operis;
Cum redit quaeso modicum subsistat eundo,
    Et legat hunc titulum qui sibi cuncta refert.
Bernowinus ego nam dicor humillimus epus
    Culmina quae feci carmina quae cecini.
Qui veniet veniam scelerum deposcere fletu,
    Transeat has portas ad loca sancta situs.
Corpore Illidius celsa qui pausat in aula
    Eximius meritis et pietate potens.
Illic inveniet solatia certa salutis.
    Et quam cum lacrymis poscet, habet veniam.

I

In ecclesia priorali s. Hadriani prope Legionem iuris monasterii s. Petri de Esconza.

Hanc Christi aulam sanctorum Adriani et Nataliae nomine dicatam instruxit Dei famulus Gisundo cum coniuge Leubina

(1) Mabillon ann. Ben. T. II. p. 372. 668. ex codice ottoboniano ad an. 811; et in saec. Ben. T. V. p. 105. V. Bolland. T. III. febr. p. 94. T. VI. iun. p. 15. — Mr.

Era discurrente novies centena octava quinquagena. Sit tibi Domine ratum famulorum rarissimum votum quod tibi alacri devotione in honorem tuorum testium paraverunt. Suscipiantur a te pie Deus orationes miserorum. Quisquis Hic tristis ingreditur, fusa prece laetior inde redeat. Consecratumque est templum ab episcopo Cixilanensi, era DCCCCLXIIII. IIII. idus octobris. (1)

1

Romae in ss. Iohannis et Pauli.

Bi . . . . . . sordius qua
nuditate deforme
locavit ó (2)

2

Ibidem infra ecclesiam.

Templum ingens Dn̄o Salomon rex dedicat, (3) adstant
Pontifices et plebs magno circumflua coetu.
Iustus Asa simulacra patrum lucosque profanos
Sustulit et matrem regni privavit honore. (4)
Iosaphat sola confidens laude tonantis
Perculit adversas acies hostilibus armis.
Ezechias pius in Dn̄um perquae (5) omnia clarus,
Cui Deus ad vitam ter quinos addidit annos.
Claret mira Dei bonitas in rege Manasse,
Quem regno et vineae post multa piacula reddit. (6)

3

Ibidem in introitu.

Antistes domini celsa sacraria XPI
Vestibulum decorat gratia pulchra (7) loci.
Quae quia compta nitet primaque in fronte renidet, (8)
Ostendit quantum numinis intus inest.

(1) Morales lib. XVI. cap. 5; et los cinco libros p. 213. 1; Mabillon. annal. Ben. T. III. pag. 340. cum his varietatibus: *aula*, *dicata*, *Gisvalo*, *Leduvina*, *purissimum votum*, *honore*, *inde recedat episcopis Ciailla nomine Tresnimio et Fortis era DCCCCLVIII.* — Mr.

(2) E schedis Suaresii in bibliotheca barberinia. — Mr.

(3) Cod. pal. *dedicant*.

(4) Cod. pal. *honores*.

(5) Ita cod.

(6) Cod. pal. (p. 31); Fleetw. p. 524; Grut. p. 1164. 9. more suo cum variet. — Mr.

(7) In cod.; at Grut. *pulchra*.

(8) Ita Grut. p. 1169. 8. Sed cod. pal. p. 31. *renitet*.

Quis tantas XPO venerandas condidit aedes
Si quaeris, cultor Pammachius fidei. (1)

1

Viennae Allobrogum.

Heroas Christi geminos haec continet aula,
Iulianum capite, corpore Ferreolum. (2)

2

Lapis repertus in pago dicto Alcazar do Sal *duobus milliariis infra Terranum in Lusitania, litteris valde inter se implicatis.*

† Hunc denique edifi-
cium sanctorum no-
mine ceptum Iusti et
Pastoris martirum
quorum constat esse
sacratum consu-
matum est oc opus
era DCCXX. (3)

3

Lugduni in abside memoriae s. Iusti.

Christi sancta domus, praepollens aula piorum,
Hospita sanctorum, virtutum sedula mater,
Haec est quam cernis, semper ubi rite precanti
Gratia larga patet per tot cumulata patronos,
Quos propriis titulis distinguit gloria consors:
Convexo varia rutilant in sydera caelo. (4)

4

Augustae Veromanduorum in basilica s. Quintini litteris aureis.
In prima tabella.

Cum denis lustris ternos minus inclytus annos (5)
Rex ageret Karolus sceptra tenendo pia;

(1) Lege Fleetw. p. 463; Arring. T. II. p. 175; Ugon. ex eoque Rondanin. de SS. Ioh. et Paul. p. 169; Mazoch. calend. N. p. 723. V. Venant. Fort. T. I. p. 5. Raban. T. VI. p. 204. Baron. T. VI. p. 262. Bolland. T. VI. aug. p. 557. — Mr.

(2) Sirmond. T. I. p. 1716. Baron. T. VIII. p. 534. Bolland. T. II. mai. p. 630. T. V. sept. p. 761. — Mr.

(3) Grut. p. 1053. 11. ex Regendio. AA. lusitan. lib. IV; Fleetw. p. 423; Flores. T. VII. p. 189. ex Morales X. 9. aitque pertinere ad an. 682. Regendio. in epist. ad Morales edita a Schot. Hisp. ill. T. II. p. 1031. ait scriptam epigraphem litteris admodum inter se complicatis, habetque *martyrum*, Flores autem *consummatum*. — Mr.

(4) Martenius T. V. thes. nov. anecd. p. 618. inter opuscula quaedam poëtica Flori lugdunensis eccl. diaconi, ex museo Rigotiano. Vide et p. 596.

(5) Sunt versus Theodulphi apud Sirmond. T. II. p. 1058. Mabill. annal. T. II. p. 383. Duchesne H. F. supplem. p. 648. Sammart T. IX. p. 104.

Rebus et humanis exemtus, culmina regni
Linqueret ingentis, rex Ludovice, tibi;
Datque octingentis Christi incarnatio felix
Addere curriculis quattuor atque decem;
Condere coepit opus huius venerabilis aulae
Abbas Fulradus nobilitate cluens.
Namque huic Hieronymus, Carolus pater exstitit illi,
Qui propriae specimen gentis ad alta tulit,
Bella gerens, pacemque tuens, qui culmina regni
Ad prolem misit, auxiliante Deo.

In secunda tabella.

Martyris egregii Quintini hic membra quiescunt
Mens haeret Christo cuius in arce poli.
Huius honore pio veteri fundamine templum
Constructum hoc fuerat, constitit atque diu.
Sed dum scissa dares paries fera signa ruinae,
Surgendi causas ad meliora dabas.
Namque piis votis Domino tribuente peregi
Hoc ego Fulradus ut foret istud opus.
Scilicet ut maior studioque operosior omni
A fundamentis surgeret ista domus.
Quam dum quisquis adis Domino tua vota daturus,
Votis me et precibus iungito quaeso tuis.

In tertia tabella.

Haec domus alma Dei est via qua itur ad atria coeli;
Hic patet ecce bonis porta serena poli.
Haec via vita salus; Christus sua templa revisit
Iustorum acceptans munia vota preces.
Hic bene Quintini requiescunt ossa beati,
Qui studuit Dno vita placere suo.
Sanguine qui proprio est mercatus caelica regna,
Atque locum sibimet emit in arce poli.
Cuius martyrium devota mente frequentat
Plebs vivens quaerens et peregrinus opem.
Quos memores nostri Fulradus cernuus opto,
Ut vestri semper sit memor ipse Deus.

1

Romae in ecclesia B. Laurentii martyris.

Laurenti merito flammis vitalibus uste,
Qui fervente fide victor ab igne redis,

Vir dilecte Deo terreno in corpore quondam,
Tunc quoque sidereus iam tibi sensus erat.
Qui potuisti oculos tactu revocare sepultos,
Rursus et in vacua fronte referre diem.
Luminis extinctas iterum accendisse lucernas
Credimus, haec signo te faciente crucis.
Addita nunc etiam populi miracula praestas,
Ut fidei tribuas indubitanter opem.
Dum tua templa novant breviori robore plebis,
Creveruntque trabes, crevit et alma fides.
Stipite contracto tua se mercede tetendit,
Quantum parva prius postea cesa fuit.
Crescere plus meruit succisa securibus arbor,
Et didicit sicca longior esse coma.
Unde recisa fuit, populis fert (1) inde salutem:
Si venit intrepidus, lumina cecus habet.
Tu levita sacer poena purgate fideli,
Unde prius flammas, hinc modo lumen habes.
Visaque temporibus venerandi antistitis acta,
Sed tamen aeterno sunt memoranda die. (2)

1

Romae in arcu ecclesiae S. Laurentii extra moenia opere musivo. Iesus medius globo mundano insidens crucem sinistra tenens, dexteram erigens ad alloquendum vel benedicendum. Adstant divi quorum haec scribuntur nomina, dextra quidem S. PETRUS, SCS LAURENTIUS, *retro autem* PELAGIUS EPS· *Laeva* S. PAULUS, SCS STEPHANUS, SCS YPPOLITUS. *In musivi curva basi haec sunt:*

*Martyrium flammis oli*m levita subisti;
Iure tuis templis lux ben*eranda redit.*

2

Ibidem.

Demovit Dominus tenebras, ut luce creata
His quondam tenebris sic modo fulgor inest.
Augustos aditus venerabile corpus habebat
Huc ubi nunc populum longior aula capit.

(1) Cod. pal. p. 34. *ferit.* p. 435. V. Venant. Fort. T. I. p. 325. — Mr.
(2) Grut. p. 1165. 2. corrigit caecus. Fleetw.

Eruta planities patuit sub monte reciso,
    Estque remota gravi mole ruina minax.
Praesule Pelagio martyr Laurentius olim
    Templa sibi statuit tam pretiosa dari.
Mira fides gladios hostiles inter et iras
    Pontificem meritis haec celebrasse suis.
Tu modo sanctorum cui crescere constat honores,
    Fac sub pace coli templa dicata tibi.

1

Romae in ecclesia s. Laurentii in Damaso.

Quisquis plena Deo mysteria mente riquiris, (1)
    Huc accede, domus religiosa patet.
Haec sunt tecta pio semper devota timori,
    Auditumque Deus commodat (2) hic precibus.
Ergo laetiferos propera conpescere (3) sensus,
    Iam propera sacras laetus adire fores.
Ut transacta quaeas (4) deponere crimina vitae,
    Et quicquid scelerum noxius error habet.
Attica Felicis Magni clarissima coniunx
    Sumptibus hoc propriis aedificavit opus. (5)

2

Inter parietinas aedis s. Laurentii ad titulum s. Eusebii repertum epistylium, et inlatum in museum cardinalis Alex. Albani cum epigraphe.

✝ Auxiliante dno DO ·N· XPO, orante beato Laurentio martyre,
Hilarus archidiac fecit. (6)

3

Romae in s. Marci in abside.

Vasta tholi firmo sistunt fundamine fulcra,
Quae salomoniaco fulgent sub sidere ritu.
Haec tibi proque tuo perfecit praesul honore
Gregorius, Marce, eximio cui nomine quartus.

(1) Ita cod. pal. p. 32.

(2) Schedae Marin. perperam *comodat*. Sed bene cod.

(3) Ita *con* cod. At Mar. *com*.

(4) Ita cod.

(5) Grut. 1164. 13. habet *lethiferos*; Fleetw. p. 363. Vide omnino Sirmond. T. I. p. 1226, Sarazan. ad S. Damas. p. 20, et Merend. p. 230. n. a. — Mr.

(6) Blanchin. praef. ad Anast., et in notis ad T. III. p. 169. Hinc liquet Hilarum, rom. eccl. archidiaconum ac deinde pontificem refecisse S. Laurentii sacellum. — Mr.

Tu quoque posce Deum vivendi tempora longa
Donet, et ad coeli post funus sidera ducat. (1)

1

Ravennae supra valvas monasterii ss. Marci, Marcelli, Feliculaeque.

Inclyta praefulgent sanctorum limina templi
Marci, Marcelli, Feliculaeque simul.
Pontifices hos Roma coepit, haec martyr habetur:
Horum Gregorius dat papa reliquias.
Quas petit antistes meritis animoque Iohannes
Parvula pro summis reddere dona parat.
Oraculum statuit tanta virtute repletus,
Cuius ab auspiciis gratia constat opus.
Qui bis septeno sacri diadematis anno,
Tractatu vigili quo regit ecclesiam,
Hanc quoque regentem verendi culminis arcem
Fixit, et eventum traxit ad arbitrium.
Miranda subito suspendens arte cacumen,
Inflexum reparat parte ab utraque latus.
Additur his meritis felix Smaragdus in aevum,
Cuius in his titulis participatur opus.
Sedit annos XVI. mens. I. dies XIX. (2)

2

In monasterio s. Martini de Castaneda *ord. cisterc. prope pagum Senabriae.*

Hic locus antiquitus Martinus sanctus est honore dicatus, brevi opere instructus diu mansit dirutus, donec Ihoannes abba a Corduva venit, et hic templum litavit· edis ruinam a fundamentis erexit et acte saxe exaravit; non imperialibus iussis, sed fratrum vigilantia instantibus duo et tribus mensibus

(1) Ugon. station. p. 156; Gallett. T. I. p. 281. Marang. res ethn. p. 412; Borgia de cr. velit. p. 126. litteras APT quae sunt in nimbo mystici agni ibidem expressi explicat ἄρτος *panis*. Ugonius habet *patefecit* pro *perfecit*, et v. 6. *coeli post funus funera ducat.* — Mr.

In musivo exprimitur Iesus librum tenens in quo verba *ego sum lux, ego sum vita, ego sum resurrectio*. Adstant divi cum nimbo rotundo et nominibus, laeva quidem Redemptoris. SCS MARCVS PP. SCS AGAPETVS, SCA AGNES. Dextra autem SCS FELICISSIMVS. SCS MARCVS EVANGELISTA, et cum quadrato, (utpote vivens) nimbo, SANCTISSIMVS DN. GREGORIVS PP. In musivi summitate scribitur GREGORIVS PP. Hine et inde in eiusdem musivi parte infima urbs HIERVSALEM, urbs BETALEAM. Interponuntur oves cum agno mystico. — A. M.

(2) De Rubeis H. R. p. 188; Agnell. p. 126; Baron. T. X. p. 596; Venant. Fort. T. I. p. 8; Ughell. T. II. p. 338; annal. camald. T. I. p. 14. — Mr.

peracta sunt haec operibus· Ordonius peragens sceptra
era novies centena novies dena. (1)

1

Romae in s. Martini in montibus.

+ Post obitum dmn· Serg. PP· rdeps ·C· fecit + (2)

2

In duobus lapidibus simul iunctis supra portam ecclesia s. Martini de Ampurias *dioec. Geronensis. Spectat ad annum DCCCCXXVIII.*

Aula iacebat hec longis neglecta ruinis
Nomine Martini dudum sacrata beati.
Cum ter trecentos bis denos ter quoqui inos·
Corporeos IHS annos XPS haberet. ·
Coeperat annis ter quinis indicio volvi,
Bive quater denis Karolus regnabat in annis.
Tunc comes hanc Gaumbertus ovans aeros renovavit.
S. Nerii proles Ermengardis de matre natus.
Septiambris id· pridie fine beato quievit.
Hunc pater et natus parit quoctsalmus
Ignoscat delicta, requiem detque beatam· Am. (3)

3

Turonis in basilica s. Martini, a Perpetuo episcopo constructa, versus inscripti parietibus.

in foribus primae cellae.

Venimus en isthuc, hic nemo personat ehen,
Venimus en isthuc, et crucis arma sileut.
Vere bellator Domini dormit, sonat ehen,
Bellator Domiui desiderandus homo.
Intremus tamen, et fletu precibusque precemur
Sanctorum dominum, Martinique Deum.
Sternamurque loco quem sanctus flendo rigabat,
Auxilium uobis spiritus eius erit.

(1) Morales lib. XVI. 23; los cincos libros p. 235. — Mr.

(2) E schedis barberinianis. Suaresii. Scheda habet SERG. PP . . . . EPISC. O. — Mr.

(3) Exscriptam diligentissime profert Florezius H. S. T. XXVIII. p. 74. 75. 76. atque in prologi eius tomi postumi fine, ubi de hoc lapide, et de comitibus Ampuriae Sunario, seu Suario, et Gaumberto. Legatur *quoque quinos*, *bisque* aut *sive quater*, *Sunerii*, et in penultimo versu *pariter quoque spiritus*. — Mr.

Bellator dormit; tu nos sed protege XPE,
Qui non dormitas protege Israhelem.

In cella alia.

Hic inhabitavit Domini vestigia lambens,
Hic inhabitavit vir crucis arma gerens.
Hic inhabitavit sanctus purusque sacerdos,
Hic inhabitavit corpore corde probus.
Hic inhabitavit scutum cui sancta fides est,
Umbo crucis verbo splendidus atque micans.
Hic inhabitavit felix eremita sub antro,
Hic inhabitavit quem paradisus habet.

In cellula interiore.

Sancte Deus miserere loci quem semper amasti,
Dilige, multiplica, protege, semper ama.
Quando completo pastorem tempore nostrum
Ad loca migrasti lucida sancta bona.
Nos quoque vallata alarum sancte tuarum
Protege, conserva, dilige, semper ama.
Suppliciter petimus dones tribuasque benignus
Ut nosmet sanctus ac simul ille iuvet.

Super locum eius lecti.

Qualia sint isthic bellantis tela frequenter
Vidimus, absentem cum fuit esse virum.
Carbones atros cerneres, horrentia quaeque
Pulveris ut nebulas, squalida cuncta nimis.
Cilicium, subter capiti lapis, et cinis altus,
Exesis membris hic videbare torus.
Sedula namque fuit requies in noete silente,
Pro scamno aut cathedra hic haec quoque sella die.

In basilica a parte orientis.

Ingrediens templum ferto ad sublimia vultum,
Excelsos aditus suscipit alta fides.
Esto humilis sensu sed spe spectare vocantem,
Martinus reserat quas venerare fores.
Haec tuta est turris trepidis, obiecta superbis,
Elata excludens, mitia corda tegens.
Celsior illa tamen quae coeli vexit ad arcem
Martinum, astringens ambitiosa viris.

Unde vocat populus, qui praevius ad bona XTI
Sidereum ingressus sanctificavit iter.

A parte alia.

Intraturi aulam, venerantes limina XTI
Pellite mundanas toto de pectore curas,
Et desideriis animum vacuate profanis.
Votorum compos remeat qui iusta precatur.
Quisquis templa Dei petiturus meute serena
Ingrederis, veniam culpis deposcere seris.
Non animo debes non titubare fide.
Quae petis impetras si puro pectore poscas:
Fides, ut ipse ait, sic tua salus erit.

In introitu a parte occidentis.
Historia evangelicae viduae.

Discat evangelico Xtum sermone fateri
Quisque venit summo vota referre Deo.
Quamvis corde tremens supplex genu cernnus oret,
Si cesset opere nempe fides vacua est.
Lege sub hac pariter locuples pauperque tenetur,
Cui census desit mente probabit opus.
Nec quemquam excuset tenuis atque arta facultas,
Affectu constat gloria non pretio.
Qui tribuit quaecumque opus est, is plurima confert;
Parva licet dederit, maxima quaeque capit.
Inter opum cumulos scimus vel dona potentum
Praelatam viduae pauperis esse fidem.
Mercantem nummis coelorum regna duobus
Sublimem vexit iustus in astra pater.
Non quae multa dedit, sed quae sibi nulla reliquit
Laudari meruit iudicis ore Dei.

A parte Ligeris super ostium.

Discipulis praecipiente Dno in mari navigantibus, ventis flantibus, fluctibus excitatis, Dominus super mare pedibus ambulabat, et sancto Petro mergenti manum porrigit, et ipse de periculo liberatur.

Item.

Sanctissima Xti ecclesia quae est mater omnium ecclesiarum, quam fundaverunt apostoli, in qua descendit spiritus Deus super apostolos in specie ignis linguarum;

in ea positus est thronus Iacobi apostoli, et columna, in qua verberatus est Xtus.

Quisque solo adclinis mersisti in pulvere vultum,
Humidaque illisae pressisti lumina terrae,
Attollens oculos trepido miracula visa
Concipe, et eximio caussam committe patrono.
Nulla potest tantas complecti pagina vires,
Quamquam ipsa his titulis caementa et saxa notentur:
Terrenum non claudit opus quod regia coeli
Suscipit, et rutilis inscribunt sidera gemmis.
Martini si quaeris opem, trans astra resurgens
Scande polum, angelicum scrutatus in aethera coetum.
Illic coniunctum Domino perquire patronum,
Sectantem aeterni semper vestigia regis.
Si dubitas, ingesta oculis miracula cerne,
Queis famuli meritum verus salvator honorat.
Accedis reliquis inter tot millia testis,
Dum narranda vides, sollers et visa retexis,
In sanctis quidquid signavit pagina libris,
Instaurante Deo, quo sancti munere gaudent,
Coecus, claudus, inops, furiosus, et anxius, aeger,
Debilis, oppressus, captivus, moestus, egenus.
Omnis apostolicis gaudet curatio signis.
Qui flens adfuerit laetus redit, omnia cedunt
Nubila, quod meritum turbat, medicina serenat.
Expete praesidium, non frustra haec limina pulsas,
In cunctum pergit pietas tam prodiga mundum.

Item super arcum absidis altaris.

Quam metuendus est locus iste! vere templum
Dei est et porta coeli.

Item circa tumulum ab uno latere.

Hic conditus est sanctae memoriae Martinus episcopus,
cuius anima in manu Dei est; sed hic totus est
praesens, manifestus omni gratia virtutum.

Item in alio latere.

Certamen bonum certavit, cursum consumavit,
fidem servavit, de cetero reposita est illi corona
iustitiae, quam reddet illi Dnus in illa die iustus iudex.

Item desuper.

Confessor meritis, martyr cruce, apostolus actu
Martinus coelo praeminet, hic tumulo.
Sit memor, et miserae purgans peccamina vitae,
Occultet meritis crimina nostra suis.

Item in abside.

Martini corpus totis venerabile terris,
In quo post vitae tempora vivit honor.
Texerat hic primum plebeio machina cultu,
Quae confessori non erat aequa suo.
Nec desistebat cives onerare pudore
Gloria magna viri, gratia parva loci.
Antistes sed qui numeratur sextus ab ipso
Longam Perpetuus sustulit invidiam.
Internum removens modici penetrale sacelli,
Amplaque tecta levans exteriore domo.
Creveruntque simul, valido tribuente patrono,
In spatiis aedes, conditor in meritis.
Quae salomoniaco potis est confligere templo,
Septima quae mundo fabrica mira fuit.
Nam gemmis, auro, argento si splenduit illud,
Istud transgreditur cuncta metalla fide.
Livor abi mordax, absolvanturque priores,
Nil novet aut addat garrula posteritas.
Dumque venit Xtus, populos qui suscitet omnes,
Perpetuo durent culmina Perpetui.

Depositio S. Martini III. idus novembris, pausavit in pace nocte media.

In memoria secus ramum.

Quinque beatorum retinet domus ista coronas,
Quorum si titulum relegas, et nomina noscas,
In coelis quae scripta manent semperque manebunt.
Hic ovat ex utero sanctus Baptista Iohannes,
hic Felix, Victorque pii, Gervasius almus,
Protasiusque sancti sunt hic per saecula testes.
Qui veram docuere fidem cruce, sanguine, morte,
Iuncti quinque simul digiti de corpore Xti
Efficiunt celsam magno certamine palmam,
Perpetuis dignisque Deo quam floribus ornant.

Eusebii sibi sancta fides, si Christo dedita mens est,
Pontificis sacri meritorum et mole pereunis.
Hic studiose potes Martini discere lector,
Ortum, militiam, natales, gesta, parentes,
Doctrinam, mores, praeconia, bella, triumphos
Supplicia, patriam, discrimina, dicta, labores,
Praemia, virtutes, aevum, praeconia, laudes.

Basilica s. Martini abest a civitate passus quingentos fere et quinquaginta. Habet in longum pedes CLX, in lato pedes LX, habet in alto usque ad cameram pedes XLV, fenestras in altario XXXII, columnas XL, in toto aedificio fenestras LXXII, columnas CXX, ostia VIII, tria in altariis, quinque in corpore.

Item solemnitates basilicae s. Martini.

III· idus Novembris depositionem s. Martini esse noveris· XI· die mensis missam celabrabis· IV· nonas iulias ordinationem episcopatus, translationem corporis, dedicationem basilicae esse cognosces. Quarta die ipsius mensis missam devotissime celebrabis. Hoc si feceris, et in praesenti saeculo et in futuro patrocinia illius promerebis. Lege ut credas, crede ut vivas in aeternum. (1)

1

Vindonissae in Helvetiis, in parochiali s. Martini.

In honore sci
Martini ecpi
Ursinos eb-
escubus it de
Tibaldus· ✝ Lin-
culfus ficit. (2)

2

Mediolani in abside basilicae ambrosianae opere musivo.

IGAGOBAGHAEVTIG

ΑΩ ΞΗ

(1) Hieronym. de Prato in append. ad T. I. Sulpicii Severi p. 587. 6. ponit hos versus ex codice bevilacquco sumptos. P. Pellegrinus misit ad me varias horum versuum lectiones aliquot, quas suis locis inserui, ex codice zeniano. — Mr.

(2) Gerbert. Iter. germanic. p. 20.

X		X
O AP.	*Sedet in throno Christus servator apertum librum manu tenens in quo verba.*	O AP.
MI		ΓΑΒΡΙ
XA		HA
IHA		

EGO SUM
LUX MUNDI

Toronica — Mediolanium

B. S. Martinus — S. Ambrosius
eccla Faustae.
Protasius — Gervasius
S. Marcellina — Satirus. S. Candida. (1)

Martinus moritur, sed vitae dona meretur.
Tristatur mundus, adiubilatque polus.
Mors tua digna bono fertur celebrata patrono,
Spiritus Ambrosii dum famulatur ibi.

1
Clusii in s. Mustiolae.

✝ Ego Hanastasius diac· obtuli
✝ martire XPI.

Hic dilecta Deo recubans Mustiola quiescit
Clara parentatum clarior et merito.
Deo gratias.

Ibidem in impluvio.

✝ Sparge rosas lector et lilia candida pone,
et rite sacrum sic benerare locum.

Virtutum gemmis et morum flore venusta
Hanc imitare velis, si bonus esse cupis. (2)

2
Ibidem.

C ✝ XPE fabe votis Gregorio et Austreconde docis
L Quod Mustiole optulerunt martire XPI
V Hoc tegmen ciburii sublata betustas
S Que meliore cultu noviliore redit.
I Cedat novitati diruti antiquitas ligni,

(1) Puricell. ambr. basil. monum. p. 88. 112. 150. 134. 114; Murat. T. III. AA. M. AE. p. 693; Sylin. T. I. p. 192. 195. — Mr.

(2) Hi sunt versus S. Eugenii III. episcopi toletani, extantque in T. I. PP. tolet. p. 28. — Mr.

O Pulcrius ecce micat nitenti marmoris decus
D Domus Mustiole meritu benerandaque fedis
I Roseis virgineis crocis amore paratus.
C Novilior prosapia qui et de Claudii prolem:
I Cuius aule moenia a fundamentis dicavit
T Gregorius armipotens et robustissimus D̄o. (1)

1

Ibidem in altera tabula ad sacrarium

Nobilis vasta nitens rediviva an fabrica templi ò
Regia progenies ornarunt culmina pulchre ó
Fulgidus vita pius Gregorius aptus ubique ó
Hoc opus patrarunt Liusprandi tempore regis ó
Tramites ut recto Arcadi pollet in altò ó
Mustiola praeveat tu post gaudia illis ó
Celsus ubique suis concedat prospera votis ó
Mox dabitur placide si non dubitarit oberrans ò
Martyra Sisebuti sis memor alma miselli ò
XPE fabe votis Gregorio et Austreconde docis ò
Quod Mustiole optulerunt martyre (2) XPI ò
Hoc tegmen ciburii sublata betustas ò
Que meliore cultu noviliore redit ò
Cedat novitati diruti antiquitas ligni ó
Pulchrius ecce micat nitenti marmore decus ó
Quod cucumen culmenis faciendum curavit ó
O Mustiole meritum veneravili pollet ó
Roseis virgineum croces amore paratum ó
Cuius aule moenia a fundamentis dicavit ó
Pristina sublata innovavit potestas ó
ò Temporibus D. N. Liutprandi catholico regis
ò Exactis tribus lustribus et aristis duobus
ò Arcadi praeoli tempore restituta est aula
ó Multa per innomerus complexa modico vorsu
ó Gregorio cristicole complevit iussa mon̄.

2

Mediolani in ecclesia s. Nazarii.

Condidit Ambrosius templum Dominoque sacravit
Nomine apostolico, munere, reliquiis.

(1) Muratorius p. 1882. 1; Gorius T. II. p. 422. n. 46. 47; Lupus p. 182; iter duorum Benedictinorum p. 292.

(2) Ergo recte ego p. 116. n. 3. *tyre* explicabam *mertyri*, adversus improbabilem Muratorii sententiam.

Forma crucis templum est, templum victoria XPI,
Sacra triumphalis signat imago locum.
In capite est templi vitae Nazarius almae,
Et sublime solum martyris exuviis.
Crux ubi sacratum caput extulit orbe reflexo,
Hoc caput est templo Nazarioque domus.
Qui fovet aeternam victor pietate quietem,
Crux cui palma fuit, crux etiam sinus est. (1)

1

Ravennae in atrio sacelli ss. Nazarii et Celsi tessellis argenteis.

Ardua consurgunt venerando culmine templa
Nomine Vitalis sanctificata Deo.
Gervasiusque tenet simul hanc Protasius arcem,
Quos genus atque fides templaque consociant.
His genitor natis fugiens contagia mundi
Exemplum fidei martyriique fuit.
Tradidit hanc primum Iuliano Ecclesius arcem.
Qui sibi commissum mira peregit opus.
Hoc quoque perpetua mandavit lege tenendum
His nulli liceat condere membra locis.
Sed quod pontificum constant monumenta priorum
Fas sibi sit tantum ponere sed similes. (2)

2

Romae in s. Pancratii in absida.

Ob insigne meritum et singulare beati Pancratii martyris beneficium, basilicam vetustate confectam extra corpus martyris neglectu antiquitatis extructam, Honorius episcopus Dei famulus abrasa vetustatis mole ruinaq. minante a fondamentis noviter plebi Dei, construxit et corpus martyris, quod ex obliquo aulae iacebat altari insignibus ornato metallis loco proprio collocavit. (3)

(1) Grut. p. 1167. 1. ex cod. pal. (p. 41.) Fleetw. p. 360; Oltrocch. p. 68, Bolland. T. VII. iun. p. 507; Puccinel. zodiac. p. 308; Sirmond. ad Ennod. p. 87; Mur. T. IV. S. R. I. p. 63; Bugat. S. Cels. p. 11; Allegrantia p. 40. — Mr. Schedae Marinii ultimum verbum habent *erit*; sed in cod. pal. *est*. — A. M.

(2) Bolland. T. VI. iul. p. 443, et T. III. iul. p. 295; Rubeus H. R. p. 160. et T. III. iul. p. 295. Agnell. P. II. p. 50; Ciampin. T. II. p. 74. Vide Zirardin. papyr. p. 922. — Mr.

(3) Mabill. analect T. IV. p. 490. n. 26. ex cod. einsild. saec. X. et in fol. p. 359. habet *neglecti antiquitatis*; sed in marg. scribit *antiquitus*. Vide Ciampin. T. I. p. 204; Olduin ad Ciaccon. T. I. p. 441; Gregor. turon. op. ed. Ruin. p. 1307; Mur. p. 1886 4; Marang. res ethn. p. 409; Ugon. station. ubi de eccl. S. Pancrat. Vide Anastas. de Honorio I. — Mr.

1

Treviris in basilica s. Paulini in crypta musivo opere.

P
A Quam bene pontifici dux patriciusque cohaerent ! N
U Gallica Palmacius, thebaea dat agmina Tyrsus. U
L Ducit uterque suos, et ducit utrumque sacerdos. (1) S
I

2

Regii Lepidi in pariete cathedralis ecclesiae.

Teuzo praesentem fundavit episcopus aedem
Ad decus et sancti instituit Prosperi.
Cuius ad hanc semper veneranda transtulit ossa
Cum papa quinto nomine Gregorio,
Forte Ticinensem qui tunc pergebat ad urbem
Concilii sacri causam habiturus ibi.
Pontificem . . . multaque turba secuta
Suscepit Teuzo quos pater hospitio.
Venerat antistes iunior et ipse Ioannes
Sede Ravennali dexter abiturus ibi.
Cum quibus a dicto primo Teuzone rogatus
Hoc per se templum reddidit ipse sacrum.
Tot simul ac tantis domus sacrata patronis
Corpus est positum hic Prosper alme tuum.
Cum quo Venerii simul ossa levata beati
Huius in ecclesiae condita sunt latere.
Sunt háec dante Deo dum tertius imperat Otho
Atque kalendarum facta nova februi. (2)

3

Romae in ecclesia ss. quatuor Coronatorum lapis repertus initio saec. XVII. in capsula plumbea.

+ Ego· Leo· feci· + (3)

5

In lapidea tabula, alta p. m. pedes III, lata IIII, in ecclesia plebis s. Mariae novellae in Chianti, *in regione, quae* Volpaia *dicitur, iuxta castellum Raddae XX. a Florentia lapide.*

+ De donis D̅i̅ et beati Quirici
Ego Iohan· indig· pprb· fieri rogavi (4)

(1) Brovver. annal. trevir. T. I. p. 242. ad an. 358; Bolland. T. VI. aug. p. 672. — Mr.
(2) Ughell. T. I. p. 270. — Mr.
(3) Oldoin. ad Ciaccon. T. I. p. 618. sub Leone IV. — Mr.
(4) Gorius T. II. p. 489. n. 80.

1

Romae in s. Pudentianae in musivo absidis exhibente Christum D. N in medio apostolorum sedentem, tenentemque dextra librum inscriptum

Dominus conservator ecclesiae Pudentianae.

Item sanctum virum nescio quem ibidem sedentem cum ovicula hinc et inde, aliasque imagines cum epigraphe.

Maximus fecit cum suis.

Sub arcu absidis ex opere pariter vermiculato.

·HRDS·

In scabellis, quibus pedes ss. apostolorum Pauli et Petri innituntur.

S. Paulus S. Petrus

2

Ibidem in tribus tabulis ingentibus, quarum una nunc longe ab altera distat, maximis litteris.

Salvo Siricio episcopo
Ecclesiae sanctae
Tilicio Leopardo. (1)

3

Romae in limine supero forium ecclesiae s. Priscae.

Haec domus est Aquilae seu Priscae martyris almae
Quas saepe Paule tuo ve . . . .
Hic Petre divini tribuebas fercula cibi,
Saepius hoc templo sacrificasse. . . . . (2)

4

Olim in coemeterio Basiliae via salaria.

Martyrib· scis Proto pariterq· Hiacyntho
Symmachus hoc parvo beneratus honore patronos
Exornabit opus; sub quo pia corpora rursus
Condidit. His aevo laus sit perennis in oni. (3)

(1) Ugon. stat. p. 163; Brutius T. XVIII. p. 407. et T. VIII. p. 123; Blanchin. praef. ad Anast. T. I; Fontanin. de disc. p. 27; Baron. ad an. 390. n. 42. — Mr.

(2) Ex cod. ms abbatis Terribilini. Fortasse spectat ad Calliati III. aetatem, quo tempore ecclesia haec instaurata fuit atque ornata. — Mr.

(3) E schedis Ursini Petrus Polydorus dedit V. Mamach. T. II. p. 237 — Mr.

1

Romae in s. Praxedis in epistylio oratorii s. Zenonis constructi a Paschale PP. I.

✝ Paschalis praesulis opus decor fulgit in aula ❦
Quod pia optulit vota studuit reddere $\overline{\text{Do}}$ Paschalis. ❦ (1)

2

Ibidem in zophoro.

Inlustris ex primicer· notarior sacri pal·
Squaloribus porticum a fundament· (2)

3

Ibidem in abside ex opere vermiculato..

Emicat aula pia variis decorata metallis
Praxedis Domino super aethra placentis honore
Pontificis summi studio Paschalis alumni
Sedis apostolicae, passim qui corpora condens
Plurima sanctorum subter haec moenia ponit
Fretus ut his limen mereatur adire polorum. (3)

4

Lugduni in fronte ecclesiae s. Romani.

Templi factores fuerant Fredaldus et uxor
Marturis egregii quod constat honore Romani
Illius ut $\overline{\text{PC}}$ bequeantur (sic) sede perenne. . . . (4)

5

Asculi in sacrario ecclesiae principis.

Hic iacet humatus in terris amic. . . . s
Regi aeterne Augustinus sess· cum ienit
suos pro XP . . . . ae coronatus cui

(1) Ciampinius T. II. tab. 48. p. 150; Baron. T. XIII. p. 608; Brutius T. XVIII. p. 518; Gallet. T. I. p. 20; Oldoin. ad Ciaccon. T. I. p. 584; Marang. res ethn. p. 411; Severan. hist. p. 680; Panvinius de VII. urbis eccl. p. 261. habet *decore obtulit domino.* Ciacconius *decora fulget* et *quae pia obtulit.* — Mr.

(2) E scheda Suaresii.

(3) Flectw. p. 404. V. D Colonia hist. litt urbis Lugduni T. I. p. 297. — Mr.

(4) Ciampin. T. II. tab. 47. p. 149. habet *moenia condens.* Vide Ugon. stat. p. 298; Severan. hist. p. 680; Panvin. de VII. U. E. p. 258; Gallet. T. I. p. 20; Venant. Fort. T. I. p. 346; Baron. T. XIII. p. 608. — Mr.

P. P. corpus Cliel . . . episcopus ex dibersis
A. moris hac pictor . . . circumdedit
decoris in qua modo propter angelorum
decoris consortes animae bona illi qui pro
XPI amore suo antro circumfluxit honorem. (1)

1

Romae in s. Sebastiani via appia.

Temporibus sancti Innocentii
episcopi Proclinus
et Ursus presbb.
tituli Byzantis
sancto martyri
Sebastiano ex voto fecerunt. (2)

2

Romae in s. Sabinae opere musivo.

Hic mulier stans. Ecclesia ex circumcisione.

Culmen apostolicum cum Caelestinus haberet
Primus et in toto fulgeret episcopus orbe,
Haec quae miraris fundavit presbyter urbis
Illyrica de gente Petrus vir nomine tanto
Dignus ab exortu Christi nutritus in aula;
Pauperib. locuples sibi panper, qui bona vitae
Praesentis fugiens meruit sperare futuram.

Hic mulier altera stans. Ecclesia ex gentibus. (3)

3

Ravennae in B. Severi testudine.

Multorum lucens divino fabrica cultu
Esse sacerdotem se manifestat opus.
Coeperat egregius hoc Petrus condere pastor,
In quo nescit eum mors retinere virum.
Sed quae tecta senex nec dum perfecta reliquit,
Romae vir natus hocce peregit opus.

(1) Ughell. T. I. p. 442. qui ponit episcopum *Cliel* (cuius nominis nescitur terminatio ante Filerum qui erat episcopus anno 925. — Mr.

(2) Reines. class. XX. n. 155; Bos. p. 177; Arring. T. I. p. 273; Fleetw. p. 460; Muratorius p. 1929. 4. dat e schedis Cyriaci apud Stoschium, refertque ad tempora Innocentii I. papae. In concilio rom. sub Symmacho nominatur *Asellus presbyter tituli Vizantis.* — Mr.

(3) Ciampin. T. I. tab. 48. p. 186. 187; Grut. 1174. 10; Vignol. lib. pont. T. I. p. 146; Gallet. T. I. p. 3. T. III. p. 455; Fleetw. p. 465; Bonarot. vitr. p. 48; Raban. T. VI. p. 216; PP. tolet. T. I. p. 75. aliique, quos erudite recenset Marinius.

Successor prudens Petri pastorque Iohannes,
    Qui quod inest tanto tulit honore decus.
Ipse pater populi veniens romanus ab urbe
    Digna suis meritis haec monumenta dedit.
Haec est prisca domus sancto renovata Severo,
Cuius honore Deo psalluntur cantica vero.
Quingentis Domini sub denis septies annis
Amplius his quinque bone lector in ordine iunge
Virginis a partu quae peperit absque reatu,
Imperium retinente secundo Iustiniano
Annis undenis regnando vivus in orbe. (1)

1

Sublaquei in atrio ecclesiae s. Scholasticae in marmore, in quo duo cervi bibentes de calice. Secunda inscriptio legitur in pectore cervi, qui dextrum locum tenet.

. . . *taberna*culum quintanas et fenestras cum pabimento quo
. . . iutor· qui pro amore Di et beati Benedicti abbati
qui in hunc locum magnum certamen habuit.

+ Edifi-
catio n-
ius ecle
sce Scolas-
tice
tempore
domni Be-
nedicti VII.
PP. ab ipso
PPa. dedicata
QD. S. an. ab in-
carnatione
Dni CCCCCCC.
CCLXXXI. M.
decb. D. IIII indictione
VIII. ID. (2)

(1) Ughel. T. II. p. 388; Amades. T. I. p. 164; Agnel. p. 116; Rubeus p. 178; annal. camald. T. I. p. 147. — Mr.

(2) Accepit a Galletto Marinius.

1

Romae in subterraneo sacelli ss. Silvestri et Martini.

Fracta vetusta nimis solisque relicta ruinis,
Ne Silvestri obeat noctis amica domus;
Presbyter hanc renovat sacrumque altare vetustum
Reparat; hincque Dei praesulis hincque decus. (1)

2

In abside opere musivo.

Sergius hanc coepit praesul quam cernitis aulam,
Cui moriens nullum potuit conferre decorem ☙
Sed mox papa Leo quartus dum culmina sumpsit
Romanae sedis divino tactus amore
Perfecit sollers melius quam ante manebat,
Atque pia totam pictura ornavit honeste.
Coenobiumque sacrum statuit monachosque locavit ☙
Qui DNO assiduas valeant persolvere laudes.
Talibus ut donis caelestia scandere possit
Regna, quibus Martinus ovans Silvester et almus ☙
Praefulgent gaudentque simul cum praesule XPO,
Quorum pro meritis haec templa dicata coruscant. (2)

3

Romae in navi media ecclesiae s. Bibianae.

✝ Ad honorem S. Simplicii ego
Eufrosina hum. abb. hoc
opus fieri iussi. (3)

4

Romae in s. Stephano.

Exquirens pietas tectum decorare sacratum
Pastoris summi Theodori corda direxit,
Qui studio magno sanctorum corpora cultu
Hoc dedicavit, non patris neglecta reliquit. (4)

(1) Philippinius de ecclesia S. Silvestri M. p. 8; Flectw. p. 488. — Mr.

(2) Baron. T. XIV. p. 341; Oldoin. ad Ciaccon. T. I. p. 609-619; Hugon. stat. p. 254; Brutius T. XVIII. p. 360. — Mr.

(3) Bosius p. 585. — Mr.

(4) Grut. 1164. 18. ex cod. pal. (p. 33.) in quo legitur *corde merexit*; Flectw. p. 497; Baron. T. XI. p. 397; Ciaccon. T. I. p. 452. V. Bolland. T. VII. iun. p. 45. n. 9. ad epitaphium Theodori I. — Mr.

1

In s. Stephani in monte Caelio.

Opus quod basilicae beati martyris Stephani
defuit, a Iohanne epo marmoribus inchoatum,
iuvante dno Felix papa addito musivo splendore
sanctae plebi Dei perfecit. (1)

2

Romae in s. Stephani rotundi opere musivo.

SCS· Primus.	*Manus, clypeus, in quo aeternus pater, crux.*	SCS· Felicianus.
Imago s. Primi.		*Imago s. Feliciani.*

† Aspicis auratum caelesti culmine tectum
Astriferumque micans praeclaro lumine fultum· † (2)

3

Dno iuvante Felix eps Dei famulus
forum basilicae beati martyris
Stephani musivo et marmoribus
decoravit. (3)

4

Ravennae in s· Stephani.

In honorem sancti ac beatissimi primi martyris Stephani
servus Christi Maximianus episcopus
hanc basilicam ipso adiuvante a fundamentis
construxit et dedicavit die III. idus
decembr· indict· XIIII. novies
P· C· Basilii iunioris. (4)

5

Ibidem supra arcum testudinis extrinsecus.

Templa micant Stephani meritis et nomine sacra
Qui primus eximium martyris egit opus.

(1) Grut. p. 1164. 17. ex cod. pal. (p. 33); Fleetw. p. 405; Baron. ad an. DXXXI; Ciampin. V. M. T. I. p. 204. T. II. p. 110; Marangon. res ethn. p. 407; Oldoin. T. I. p. 356. — Mr.

(2) Ciampin. T. II. p. 113. tab. 32; Grut. 1164. 19; Baron. ad an. DXXX; Fleetw. p. 524; Oldoin. T. I. p. 356. — Mr. Legi egomet in praedicta loca. In cod. pal. p. 34. legitur *praeclare*. A. M.

(3) Grut. p. 1164. 20. ex cod. pal. (p. 34.) Ciampin. T. II. p. 110. — Mr.

(4) De Rubeis p. 164; Agnell. p. 87; Sanclement. p. 139. 2. — Mr.

Omnibus una datur sacro pro sanguine palma;
    Plus tamen hic fruitur tempore quo prior est.
Ipse fidem votumque tuum nunc magne sacerdos
    Maximiane iuvans hoc opus explicuit.
Nam talem subito fundatis molibus aulam
    Sola manus hominum non poterat facere.
Undecimum fulgens renovat dum luna recursum,
    Et coepta et pulcro condita fine nitet. (1)

1

Ravennae in s. Laurentii in Caesarea litteris aureis.

Stephano Protasio et Gervasio
Beato martyrio et sibi memoriae
Lauricius dedicavit sub die
III. kal. octobr. Theodosio XI.
Et Placido Valentiniano coss. (2)

2

In cavaedio plebis Vogheriae dioeceseos ferrariensis,
in lapide quadrato, qui pro baptisterio olim fuit.

Temporibus domni Enrici regis et tempori-
bus . . . is . . . go eps ego quidem edificabit (sic) istam ec-
clesiam sci Stephani, et ecclesiam sci Gregorii. Omnes qui in hanc
ecclesiam gonbenite (sic), orate pro me misero peccatoris (sic). (3) †

3

In musivo ecclesiae s. Susannae sub abside.

Dudum haec beatae Susannae
martyris aula coangusto et tetro
existens loco marcuerat: quae
dominus Leo tertius papa a funda-
mentis erigens; condens corpus
beatae Felicitatis martyris;

(1) De Rubeis p. 164; Agnell. p. 106. 109; Bolland. T. III. feb. p. 296. — Mr.

(2) De Rubeis p. 61. 94; Agnell. p. 209. 210; Amades. I. p. 117; Mur. p. 402. 6. — Mr.

(3) Provocat ad suam schedam Marinius, quam vel postea non confecit, vel aliqua incuria nobis eripuit.

compte edificans ornabit
atque dedicabit. (1)

1

Lapis repertus ad Teanum Sidicinum.

T.

✝ Dextera Dñi fe . .
exalta . .
in hunc locum . .
ra sc̄i Terentia . .
Xp̄i ubi tristis . .
tuntur ut ex . .
tui et populi tu . .
in loco isto et ex . .
tui in caelo et . .
ti . .

✝ Suscipe XPE po . .
aula quam fl . .
tibi Maurus ep . .
serborum D̄i v . .
cymbrum orna . . .

DESIGNATO PATRI PA . .
COL. CL. FIRMA TEANUM. (2)

Ibidem ad latus.

In principio erat verbum.

2

Mediolani in ecclesia s. Theclae

Prisca redivivis consurgunt culmina templis.
In formam rediere suam quae flamma cremarat.
Reddidit haec votis XPI qui templa novavit.
Ensebii meritis noxia flamma perit. (3)

(1) E schedis Aleandri in cod. barberin. 3011; in qua visuntur etiam s. Leonis et Caroli imp. imagines ex eodem musivo expressae. Vide et Bolland. T. II. aug. p. 625. Bosius aliique habent *marcuerat quam*. Arringius T. II. p. 101. omisit verba *dudum haec*. Vide etiam Ciampin. V. M. T. II. p. 140; Ugon. stat. p. 193; Ciaccon. T. I. p. 191. 574; Martinell. res ex ethn. p. 311; Alaman. par. later. p. 11; Spon. misc. p. 285. — Mr.

(2) Nov. flor. T. XV. p. 279; Zaccharias hist. litt. T. IX. p. 502; Donatus p. 347. 6. — Mr.

(3) Grut. p. 1166. 7. ex cod. pal. (p. 41): Sirmond. ad Ennod. p. 95. — Mr. Sed male Gruterus *crearat*. Nam codex palatinus habet *cremarat*. — A. M.

1

Romae in in sacello s. Venantii, sive s. Theodori, prope baptisterium lateranense. Superne et inferne in pictura Iesus, adstantibus inter nubes duobus angelis, in terra autem muliere sancta, fortasse Deipara, et compluribus sanctis viris, quorum nomina: Venantius, Iohannes, Hiacynthus, Iohannes Baptista, Domnio, Paulinianus, Telius, Asterius, Anastasius, Maurus, Septimius, Antiochianus, Gaianus.

Martyribus Christi domini pia vota Iohannes
Reddidit antistes, sanctificante Deo.
Ac sacri fontis simili fulgente metallo
Providus instanter hoc copulavit opus.
Quo quisquis gradiens et Christum pronus adorans
Effusasque preces impetrat ille suas. (1)

2

Romae in zophoro epistylii, quod erat in parvo hemicyclo ante oratorium s. Thomae, constructum ab Ioh. XII. situm ad dext. latus meridiem versus basil. lateranensis, linea perpetua.

Hic· locus· olim· sordentis· tumuli· squalore· congestus· sumptu· et te Domino· tanta. ruderum· mole· sublata. quantum· culminis· nunc videtur· ad· offerendum· Christo· Deo· munus· or . . . (2)

3

Mediolani in s. Theclae.

. . . . germine quae decoratur
Praesule Landulfo, per quem reparata paratur
. . . . fieri reparata
Cui non veles immo reveles regna beata . . .
. . . . centeno duplicata
Atque quaterdeno; regimen his sociato . . (3)

(1) Hanc inscriptionem reliquit *ἀσημείωτον* Marinius, ut alibi alias. p. 64. — Mr.

(2) Panvin. de VII. U. E. p. 122; Raspon.

(3) Nov. flor. an. 1754. p. 281. — Mr.

1

Ravennae in Ardica seu porticu B. Vitalis.

B. martyris Vitalis basilicam, mandante
Ecclesio viro beatissimo episcopo, a fundamentis
Iulianus argentarius aedificavit ornavit atque dedicavit.
Consecrante vero reverendissimo
Maximiano episcopo sub die XIV. kal. maii
sexies P· C· Basilii iunioris V· C· ind. X. (1)

2

Ibidem prope s. Vitalem, in lapide cavo et quadrato, qui olim stetit pro foribus basilicae cum aqua lustrali. (2)

Iulianus arge
nt · servus
le si praecib. vestr. basi.
a funda· perfec.

3

Interamnae in pariete basilicae s. Valentini.

An. S. DCCXXVII.
Fecit· porticum· Patritius· et· alii· viri
Castelli· filii· olim· domini· Ramingii
propter· religionis· zelum· hanc· ecclam
et· basilicam· propter· amorem· Dei· et
beati· Valentini· suis (3)

4

Mediolani versus Ennodii inscripti parietibus basilicae s. Xysti constructae ab episcopo Laurentio.

Antistes genio pollens, probitate, pudore,
Ornavit donum meritis, et lumina vitae
Ad pretium ingens operis, haec templa locavit.
Lapsa (4) per incertos non spargit fama recessus;
Sed veteris facti vivit lex aucta per aevum,

(1) Furiettus musiv. p. 74; Ciampin. T. II. p. 63. 66; Agnell. p. 83 107. Muratorius p. 426. 5. putat in quarto versu scriptum *vero* pro *viro*. — Mr.

(2) Lamius nov. flor. an 1750. p. 430; Mur. 1894. 1; Beltram. forast. in Rav. p. 161. — Mr.

(3) Donius cl. XX. 92. In cod. est *fecit*. Sed Donius edidit *facit*. — Mr.

(4) Num *lapsa* referendum est ad *templa*, aliterque interpungendum? — A. M.

Quam dexter capiat Laurenti munera Xystus.
Sic manet officium, quod sanctis contigit olim.
Obtulit hic templum, veniens quod consecrat ille. (1)

1

*

Siricius pia nunc persolvit munera sancti,
Gratia quo maior sit bona martyribus.
Omnipotens Deus hunc conservet tempore multo,
Moenia sanctorum qui nova restituit. (2)

2

In limine ianuae ecclesiae parochialis s. Macarii dioeces. Lucensis.

Tēp . . . niani hēpī
Funso . . . es fecit. (3)

3

Romae in cavaedio fratrum ministr. infirm.

✝ Vandalica rabies hanc ussit *martyris* aulam
Quam Petrus antistis cultu meliore novavi. (4)

4

Innovat antiquum melior pictura decorem,
Sanctorum meritis frons reparata micat.
Pestes bella famem insidias casosque nefandos
Erecta Omnipotens arcet ab urbe manu. (5)

5

In villa de Martos *dioeceseos Tuccitanae, in coemeterio turris coenobii s. Francisci.*

Cepriano episcupo ordinante edificat. (6)

(1) Sirmond. op. T. I. p. 116; Bolland. T. II. aug. p. 125; Oltrocch. p. 242. — Mr.

(2) Ἀδέσποτος et ἀσημείωτος A. M.

(3) Mansius diar. sacr. p. 371, ait olim lectum *tempore Geminiani episcopi Funsa comes fecit*; episcopumque Geminianum fuisse Lucae saeculo sexto. — Mr.

(4) Fabrett. p. 737. n. 477. — Mr.

(5) Grut. 1170. 10. e cod. pal. (p. 57), qui codex reapse habet *casos*, non *casus* ut Gruterus.

(6) Flores. T. XII. hisp. sacr. p. 394. ponit hunc inter episcopos tuccitanos incertae aetatis. — Mr.

1

Olim in arcu cathedralis Fori Iulii.

. . . brand fecit, nec non et Hilprand princip. (1)

2

In vinea collegii hibernici ad castrum Candulphi, in mensa ex marmore candido quadrato et tripedali.

Constantinus haec renovabit. (2)

Huic inscriptioni similis est illa, quae exstat inter Albanum et Bovillas secus Appiam ad limen sacelli nuncupati il romitorio di S. Sebastiano.

. . . stantius posuit.

3

Genevae.

Non meritis precor ut n . .
Praevaleat pietas ru . .
. . t quicumque legit ee . .
. . simque suis praecibus f . .
Adsit almificus victo . .
Perpetuis valeam . .
Ancecisus eram p . .
. . . . sis memor ipse mei. (3)

4

Gortynae in Creta.

† Ἐπὶ Θεοδώρου τοῦ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου, καὶ Α. Πιλίου
τοῦ περιβλέπτου ἀνθυπάτου εὐτυχῶς ἀνενεώθη
κου . . . ὁ τοῖχος, ὑπάτου Ἀππίωνος τοῦ λαμπροῦ ἰνλουστρίω β. † (4)

5

In via ab Ancyra Smyrnam.

Θεοῦ προνοίᾳ ἐπὶ τοῦ εὐλαβεστάτου
πρωτοπρεσβυτέρου κὲ περιοδεύτου σεϐ.
κτίστου ἐκτίσθη τὸ ἔργον τοῦτο †
κὲ ἐπὶ τοῦ εὐλαβεστάτου διακόνου
κὲ οἰκονόμου Κυριακοῦ † (5)

(1) Bertol. AA. Aquil. p. 441.

(2) Lupius p. 124. 125; Mur. p. 463. 4. — Mr.

(3) Pocochius inscr. p. 79. n. 3. — Mr.

(4) Mur. p. 424. 7; Cornar. Cret. sacr. T. I. p. 144; Montfauc. palaeogr. p. 173. 174; Corsin. p. 32; Pitton de Tournefort. T. I. epist. 2. Confer Maff. art. crit. lap. p. 103; Hagenbuch EE. p. 110; Pococh. p. 67. Theodorus hic subscripsit concilio cpol. an. 536. — Mr. Multa cum varietate recitatur haec inscriptio; ego autem hanc lectionem ex Montfauconio sumpsi, qui epigraphen aere cusam exhibet. — A. M.

(5) Pococh. inscr. p. 66. n. 1. — Mr. Pocochii librum desidero, ideoque sphalmata omnia heic et in seqq. intacta relinquo. — A. M.

1

Antiochiae in ecclesia ab Constantio magni Constantini filio aedificata.

Χριστῷ Κωνστάντιος ἐπήρατον οἶκον ἔτευξεν
Οὐρανίαις ἀψῖσι πανείκελα παμφανόεντα.
Κωνσταντίου ἄνακτος ὑποδρήσοντος ἐφετμαῖς,
Γοργόνιος δὲ κόμης θαλαμηπόλον ἔργον ὕφανε. (1)

2

Bonaurae prope Smyrnam in coemeterio Turcarum in epistylio.

✝ Ὑπὲρ εὐχῆς Γλαῦκος ἐποίησα τὸ περίθοιρον
τῆς ἁγίας τοῦ θεοῦ ἐκκλησίας· κὲ μνήσον. (2)

3

Corcyrae.

Πίστιν ἔχων βασιλείαν ἐμῶν μενέων συνέριθον
Σοὶ μάκαρ Ὑψίμεδον τόνδ' ἱερὸν ἔκτισα νηὸν,
Ἑλλήνων τεμένη καὶ βωμοὺς ἐξαλαπάξας
Χειρὸς ἀπουτιδάνης Ἰοβιανὸς ἔδνον ἄνακτι. (3)

4

In via qua Ancyram itur.

Ἐκαλλεργήθη ὁ νηὸς τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου
ὑπὸ Ἀετίου πρωτοσπαταρίου κὲ στρατιγοῦ
αμ . . . κετι συμβούλου τοῦ Αμπελμιασιν. (4)

5

Constantinopoli in porticu templi dicti Peribleptos.

Ῥωμανὸς ἐν κυρίῳ τῷ θεῷ πιστὸς
αὐτοκράτωρ βασιλεὺς ῥωμαίων ὁ κτήτωρ. (5)

6

Palmyrae.

Ἐπὶ Σεργίου ἐπισκόπου Εὐηγεν
Μαρωνίου τοῦ χωρεπισκό. (6)

(1) Ioh. Malala chron. P. II. ed Ven. p. 7. Chilmeadus in notis p. 44. v. 1. corrigit ἐπήρατον; v. 2. παμφανόωντα; v. 3. ὑποδρήσσοντος. Idem tum metri causa tum veritatis legendum Κωνσταντῖνος et Κωνσταντίνου iudicat: Constantinus enim ecclesiam illam fundavit, Constantius absolvit. — Mr.

(2) Pococh. inscr. p. 39. n. 2. p 66. n. 3. — Mr.

(3) Mur. p. 1889. 7. — Mr.

(4) Pococh. inscr. p. 66. n. 2. — Mr.

(5) Mur. p. 267. 8. e schedis ambros. — Mr.

(6) Mur. p. 194n. 3. — Mr.

1

Romae in basilica lateranensi.

Θῶμας δεσπότης ῥωμαίων
παλαιόλογος ὁ πορφυρογέννητος. (1)

2

Corcyrae supra fores ecclesiae ss. Sosipatri et Iasonis.

Ὁ φωτολάμπης καὶ περίβλεπτος δόμος
Τῶν σοφωτάτων καὶ θείων ἀποστόλων
Ὁ πρὶν ἀκόσμος ἐν μικρότητι πέλων,
Νῦν περικαλλὴς καὶ περίδοξος ὤφθη.
Κάλλει Στέφανος ὁ κλεινὸς θυηπόλος
Τοῦτον κατεκόσμησεν εὐσεβοφρόνως,
Εἰς λύσιν αὐτοῦ ψυχικῶν ὀφλημάτων,
Μνήμην τ' ἀνεπίλειπτον καὶ βροτῶν κλέος.
Καὶ τόδ' ἔτευξεν ὑπὸ Χριστῷ σωτῆρι
Σοφὸν ἔργον Στέφανος ὁ θυηπόλος
Εἰς λύσιν αὐτοῦ πολλῶν ἀμπλακημάτων.
Ποικιλόμορφον Στεφάνου τοῦ προέδρου
Εὐρὺ πόνημα ναὸν καλλιεργῆσαι
συμπράξε ἀλείπτου ἔργον μνήμης. (2)

3

Romae in basilica vaticana.

+·Dedicatio
domus huius
sce Di genitricis
die XXI· M· marc· (sic) ind· IIII. (3)

4

In ecclesia s. Iohannis de Bonal *in montibus Legionensibus.*

Consecratum est templum ab
episcopis Frunimio Cixila et Fortis
era DCCCCLVIII. IV. idus oct. (4)

(1) Atqui Palaeologi dominati sunt post aevum miliarium, ultra quod spatium videbatur Marinius non excursurus. — A. M.

(2) Spon. misc. p. 373; Lequinius or. ch. T. II. p. 147. — Mr. In Marinii apographo perperam in ultimo versu scribitur σμυρπαξεναν. At Sponius συμπραξε, nimirum pro συμπράξαι. Item in versu 9. Marinius habet τῷ σωτῆρι. — A. M.

(3) Donius cl. XX. 116. — Mr.

(4) Flores. Hisp. sacr. T. XVI. p. 148. — Mr.

1

In coemeterio s. Iohannis aegabrensis, vulgo Cabra, *in Hispania, in ara quadrata.*

+	+	+	+
Ara	Consecrata est	Dedicavit	Fundavit eam
sca	baselica haec	hauc aedem	altissimus
Dni	scae Mariae	D M S	per Eulaliam
	II. kl. iunias	Bacauda	et filium eius
	E· DCXXXVIII.	eps cps.	Paulum monachum.

2

Granatae repertus lapis in parochiali ecclesia s. Mariae.

In· nomine· dni· nostri· IHU· XPI· consacrata
est· eclesia· sci· Stephani· primi· martyris
in· locum· Nativola· a· sco· Paulo· Accitano· ponfc·
. . . an*no*· dni· nostri· Wittirici· regis
er· DCXLV· Itcm· consacrata· est· eclesia
sci· Iohani· martyris· te . . . .
Item· consacrata· est· eclesia· sci· Vincentii
martyris· valentini· a· sco· Lilliolo· accitano· ponfc·
XI· kal· febr· an*no*· gl· dni· Reccaredi· regis
era DC· XXXII·
Hec· sca· tria· tabernaeula· in· gloriam· Trini*tatis* · ·
· · hoperante· scis· edificata· sunt· ab· inl· Gudila
· · um· operarios· vernolos· et· sumptu· proprio . . . (1)

3

Toleti in claustro ecclesiae cathedralis in columella reperta an. 1591.

+ In nomine Dni consecrata eclesia scte Mariae, in catolico die primo idus aprilis, anno feliciter primo regni dni nostri gloriosissimi Fl. Reccaredi regis, era DCXXX. (2)

(1) Flores. T. VII. p. 33. 34. — Mr.

(2) Flores. T. II. p. 25. T. V. p. 215. Hinc idem Floresius contendit aeram hispanicam praecedere vulgari annis 38, non 39; adscribitque lapidem anno 687, quo anno dies dominicus incidit in idus apriles *Catholicum* vero diem dici putat, quia catholice colebatur. Est item in prologo ad palaeogr. hisp. Nazzarri. Iterum Flores. T. XVI. p. 121. — Mr.

1

In Anglia in pariete ecclesiae monast. Girvensis in dioecesi Dunelmensi.

Dedicatio basilicae
S. Pauli VIII. K. maii
anno XVI. Ecfridi reg.
Ceolfridi abb. eiusdemque
ecclesiae, Deo auctore,
conditoris anno IIII. (1)

2

Medinae Sidoniae in columna.

Hic sunt reliquiarum (sic) conditae
. . . Stephani Iuliani Felicis Iusti
Pastoris Fructuosi Augurii
Eulogii Aciscli Romani marturum.
Dedicata haec basilica XVII.
kal. ianuarias, anno II. ponti-
ficatus Pimeni, era DCLXVIII. (2)

3

In ecclesia s. Ambrosii quatuor leucis a Medina Sidonia in columella.

In nomine domini nostri
Iesu Christi . . . sunt re-
l*iquiae* sanctorum *Lamb*erti
Feli . . . Iuliani martyrum.
D . . . T. Iovius b*as*ilicae
subd . . . kal. deccm . . .
anno sex*to* decimo domini
Pimeni episcopi, era DCLXXXII. (3)

4

In s. Mariae de Xeres de los cavalleros *in Hispania.*

IX. Kal. ianuarii era
DLXXXX. dedicata
est haec ecclesia
sanctae Mariae. (4)

5

Romae in palatio Farnesio.

T· I· X· N· ego Damasi-
us· urb· Rome cps· anc (sic)
domum consecravi
N· R· Q· S· M· S· PA· S· PE

(1) Bolland. T. VII. iul. p. 129. — Mr.

(2) Flores. T. VII. p. 186. ex Morales lib. X. cap. 9. Iterumque T. X. p. 57. ubi de Pimenio. Spectat ad an. 630, quo Pimenius Medinae Sidoniae episcopus fuit. — Mr.

(3) Flores. Hisp. sacr. T. II. p. 59. Spectat ad an. 644. V. Morales los cincos libros p. 133. Floresius T. XI. p. 59. exhibet aliam inscriptionem, in qua sermo est de reliquiis et de basilica ab episcopo Pimenio dedicata. Vide item T. X. p. 57. — Mr.

(4) Ex cod. barberin. 1071. Bolland. T. II. aug. p. 144. — Mr.

1

In ecclesia agri vesionensis in abside.

✝ VIII· kl· dec· deco· istius· ecle sci· Martini. (1)

2

Ferrariae in maiore ecclesia.

Haec ecclesia in Dei honorem et apostoli sui Bartholomaei fuit consecrata per me episcopum Viatorem, praesente domino Hugone et Adelberto plebano, anno Domini DCCCLXIIII. idibus aprilis. (2)

3

Nolae in basilica s. Felicis.

✝ Septimo· die· stante· mense· madii ✝ dedicatio· erit· huius· sanctae· ecclesiae. Beatus· Damasus· ·PP· construxit· et· aedificavit· ad· honorem· Di· et beatissimi· Felicis· conf. (3)

4

Fuldae in D. Petri.

Anno Domini DCCCCVIII. indictione XV. dedicatum est hoc oratorium a Reginbaldo corepiscopo, VI. kalend. octobris, in honorem beatorum apostolorum patriarcharum prophetarum martyrum confessorum atque virginum, et S. Felicitatis matris VII. filiorum martyrum S. Concordiae S. Basilic· S. Entropiae S. Candidae S. Emerentianae SS. Aquilae et Priscillae et S. Leobae virginis. (4)

5

In Hispania in moeniis loci dicti Castillo de Baglen.

✝ In nomine Dni Locuberacsi indignus

abba fecit, et duos coros ic (sic) cons-

(1) E Suaresii schedis. — Mr. *deco* intelligatur *dedicatio.* — A. M.

(2) Ughell. T. II. p. 529. — Mr.

(3) Remondin. hist. Nol. T. I. p. 399. — Mr.

(4) Ex codice Donii p. 352. — Mr.

truxit, et sacrate sunt scorum
Di eglesiae pridie idus ma . . . XXVIIII.
quarto regno gloriosi dni· nostri Egicani. (1)

1

Perusiae in porticu coenobii Petriani.

. . Andreas . .
. . atis pres . .
. . II consecr . .
. . onore beate . .
*san*cti Iohannis et sc. . . (2)

2

Patavii in coenobio s. Iustinae supra ostium ambulacri, quod veterem ecclesiam novo templo coniungit.

+ Opilio VC.
et inl. ·P·P· adque
patricius hanc
basilicam vel ora-
torium in honore
scae Iustinae mar-
tyris a fundamentis
coeptam Deo iu-
vante perfe-
+ cit + A Ω

3

Hadriae in Aprutio.

M· C
VI. ind.
aug. dedica . .
ad honorem . . (3)

4

Grabedonae ad lacum Larium in notario ecclesiae s. Nicolai.

Agripinus
famulus XPI
Com. civitatis
eps hoc orat-
orium sctae Ius-
tinae martyris
anno X. ordina-
tionis suae a fon-
damentis fabri-
cavit et sepoltu-
ras ibi ordena-
bit, et in omni
explebit ad glo (*sic*)
+ dicabit. (4)

5

In monasterio s. Petri de montes *Compluti.*

Insigne meritis beatus Fructuosus
postquam complutense condidit
coenobium nomine sancti Petri,

(1) Nov. flor. an. 1753. p. 76.
(2) Vermiliolius T. II. p. 449. — Mr.
(3) Nazzarrus in prologo palaeogr. hisp. post p. XVIII; PP. Maurini diplom. T. II. p. 640. — Mr.
(4) Mur. p. 1824. 1. qui adnotat sic: *Agrippinus iste episcopus comensis circa annum Christi 586. floruisse creditur.* Vide Tass. annal. sac. T. 1. p. 603; Carlium T. XV. p. 261; Bolland. T. III. iun. p. 378. — Mr.

brevi opere in hoc loco fecit oratorium. Post quem non impar meritis Valerius sanctus opere ecclesiae dilatavit. Novissime Gennadius presbyter cum duodecim fratribus restauravit, era DCCCCXXXIII. pontifex effectus, a fundamentis mirifice, ut cernitur, denuo erexit, non oppressione vulgi, sed largitate pretii, et sudore fratrum huius monasterii. Consecratum est hoc templum ab episcopis quatuor Gennadio astoricense, Sabarico duniense, Frunimio legionense, et Dulcidio salmaticense, sub era novies centena decies quina terna et quaterna, nono kal. novemb. (1)

1

In parietibus ecclesiae Besagni dioeceseos tridentinae.

Ad honore Di et sci Zenonis Ioh· pbr· hunc or· edificavi.

+ Ioh pbr aedificator tituli hic optat requiescere tumlo. DS illi donet secum requiem. Felix sit illi mansio. (2)

2

Interamnae in sacello antiquissimo divi Anastasii maioris templi.

+ Lanfranchus marchio fils Q· Arnulphi comitis de civitate Teramnana bo· mem· hoe oratorium marmoreum in honorem sancti Anastasii epi a fundamentis coeptum Deo iuvante perfecit an. Dni DCCCC· XXXV. pro iud. in die XXIII. M· februarii. (3)

(1) Flores. Hisp. sacr. T. XVI. p. 132, ubi de s. Gennadio. Vide et p. 329. Tum Morales lib. XII. cap. 35. et XV. 4; et los cinco libros p. 192. cum hisce varietatibus *sub nomina*, *opus ecclesiae*, *Sabario*, *Frumisio*, *decies quaterna*. Postremam partem habet Floresius T. II. p. 86. ex Morales; spectatque ad annum aerae hisp. 944; adfertorque ab eo ut probet consecrationes ecclesiarum fieri solitas die dominico; super qua re P. Lazzerius in Pantheone. — Mr.

(2) Tartarottas memor. antiq. Roboret. p. 66. qui legit *sanctam requiem*. Muratorius p. 1889. 2. *seu requiem*. Idem existimat pertinere inscriptionem ad medium aevum, quo tempore vocabulum *titulus* designare consuevit templum aliquod, semper fere parochiale — Mr.

(3) Donius cl. XX. n. 108; Mur. 1897. 29. eaius videsis adnotationes. — Mr.

1

Lucae in fronte ecclesiae s. Petri ad vicum.

† De donis Dei et beati Petri apli
ego Ildeprand humilis, una
cum coninge mea Ferilapa,
hanc (sic) oraturium a funat. (sic) construxit. (sic) (1)

2

Romae in basilica lateranensi ad fontem constantinianum in epistyliis columnarum.

☧ Gens sacranda polis hic semine nascitur almo
☧ Quam fecundatis spiritus edit aquis ☧
☧ Mergere peccator sacro purgande fluento
☧ Quem veterem accipiet, proferet unda novum ☧
☧ Nulla renascentum est distantia, quos facit unum ☧
☧ Unus fons, unus spiritus, una fides ☧
☧ Virgineo fetu genetrix ecclesia natos ☧
☧ Quos spirante Deo concipit, amne parit ☧
☧ Insons esse volens, isto mundare lavacro †
☧ Seu patrio premeris crimine seu proprio †
† Fons hic est vitae qui totum diluit orbem ☧
☧ Sumens de Christi vulnere principium ☧
☧ Caelorum regnum sperate hoc fonte renati ☧
Non recipit felix vita semel genitos ☧
☧ Nec numerus quemquam scelerum nec forma suorum
☧ Terreat; hoc natus flumine, sanctus erit. ☧ (2)

3

Ibidem ad fontem.

Ad fontem vitae hoc aditu properate lavandi
Constantis fidei ianua XPS erit.
Hic locus olim sordentis tumuli squalore
congestus, sumptu et studio XPI famuli Hilari
epi, iuvante Domino, tanta ruderum mole

(1) Mur. p. 1888. 1. — Mr.

(2) Rasponius p. 210; Ciaccon. T. I. p. 501; Panvinius de VII. eccl. p. 153. ait hos versus iam exolescentes et vi temporis ferme consumptos, quanta potuit diligentia admotis scalis se exscripsisse. Multi perperam habent *fons hic es vita* et. V. Sarazan. ad Damas. p. 175; Blanchin. ad Anast. T. III. p. 108; Bolland. T. III. mart. p. 717; Severan. p. 496; Baron. T. VII. p. 531. Brut. T. XVIII. p. 280; Ciampin. de sacr. aedif. p. 23. — Mr.

sublata, quantum culminis nunc videtur, ad offerendum XPO Deo munus ornatus atque dedicatus est. (1)

1

Ibidem in paradiso.

Sacri fontis honor labor est meritumque duorum
Pontificum, per quos contulit ista Deus.
Nam quae magnificis coeptis Bonifatius auxit,
Haec Caelestinus compsit ad omne decus. (2)

2

Ibidem.

O quantum Petro largitur Christus honorem!
Ille dedit vitam, reddidit iste mihi.
Solvere qui potuit caelo terraque ligata
Crimina, fonte sacro renovat mortalia membra.
Haec domus est fidei, mentes ubi summa potestas
Liberat, et sancto purgatos fonte tuetur. (3)

3

Ad fontes basilicae s. Petri.

Non haec humanis opibus non arte magistra,
Sed praestante Petro, cui tradita ianua caeli est,
Antistes XPI conposuit Damasus.
Una Petri sedes, unum verumque lavacrum
Vincula nulla tenent. Acatius votum solvit. (4)

4

Romae in cryptis basilicae vaticanae ingens tabula reperta in clivo supra B. Petri ecclesiam.

Cingebant latices montem teneroque meatu
Corpora multorum cineres atque ossa rigabant.
Non tulit hoc Damasus communi lege sepultos
Post requiem tristes iterum persolvere poenas.

(1) Grut. p. 1163. 4. ex cod. pal. (p. 30); Fleetw. p. 415; Raspon. p. 211; Baron. T. VIII. p. 281; Brutius T. XVIII. p. 281; Ciampin. de sacr. aedif. p. 14. et 24. Severanus p. 496. recte habet *properate*. (Nam etiam in cod. palat. est *properante*.) Idem Severanus ait hos versus extitisse in bapt. later. ante Xystum III. PP. — Mr.

(2) Grut. p. 1164. 2. ex cod. pal. (p. 30.) aliique plures. — Mr. Gruterus habet *caeptis* et *Bonifacius*, quas lectiones perperam putabat codicis esse palatini Marinius. — A. M.

(3) Grut. p. 1170. 5. ex cod. pal. (p. 56); Fleetw. p. 528. — Mr.

(4) Grut. p. 1163. 10. ex cod. pal. (p. 30.) in quo reapse est *Acatius* et *teneat*, non *Acathius* ut apud Grut. Emendationem tamen *tenent* sequuntur Sarazanus et Merenda ad Damasum. — Mr.

Protinus adgressus magnum superare laborem
Aggeris immensi deiecit culmina montis,
Intima sollicite scrutatus viscera terrae,
Siccavit totum quidquid madefecerat humor,
Invenit fontem praebet qui dona salutis.
Haec curavit Mercurius levita fidelis. (1)

1

Romae ad fontes.

Qui peccatorum sordes abolere priorum
Terrenisque optas maculis absolvere vitam,
Huc ades ad XPI fontem sacrumque liquorem,
Corpus ubi ac mentes pariter sensusque lavantur
Aeternumque datur casto baptismate munus.
Hanc autem fidei sedem construxit ab imo
Militiae clarus titulis aulaeque fidelis
Romanaeque urbis praefectus Longimanus. (2)

2

Romae ad fontem, quem Leo magnus ante Ostiensem basilicam condidit.

Unda lavat carnis maculas, sed crimina purgat
Purificatque animas mundior amne fides.
Quisque suis meritis veneranda sacraria Pauli
Ingrediens supplex ablue fonte manus.
Perdiderat laticum longaeva incuria cursus,
Quos tibi nunc pleno cantharus ore vomit.
Provida pastoris per totum cura Leonis
Haec ovibus Christi larga fluenta dedit. (3)

3

Ibidem in abside basilicarum ad fontem.

Haec domus est fidei, mentes ubi summa potestas
Liberat, et sancto purgatas fonte tuetur. (4)

(1) Extat excusa inscriptio haec a Dionysio crypt. vat. tab. XXVII. et a compluribus aliis recitatur — Mr. Ipsemet eandem in vaticanis cryptis perlegi. — A. M.

(2) Grut. p. 1164. 7. pessime habet *piorum* et *ab uno*. Nam codex pal. (p. 31) recte *priorum* et *ab imo*. Idem tamen codex habet *minies* pro *mentes*, et *aeternam* pro *aeternum*. Recte Fleetw. emendat *Longinianus* pro *Longimanus* — Mr. et A. M.

(3) Sirmond. ad Ennod. in fin. T. I. p. 1146. ex Rosweido ad S. Paulin. p. 814. quem videsis p. 795. 798. Vide et Margarin. n. 480; Mur. p. 1969. 1. Alii legunt *cursum* pro *cursus*. — Mr.

(4) Mabill. T. IV. analect. p. 497. n. 49. ex cod. ainsild. — Mr.

1

Romae in ecclesia s. Laurentii in Damaso, quae alio nomine appellatur in prasino, ad fontem.

Iste salutares fons continet inclitus undas,
    Et solet humanam purificare luem.
Munia sacrati quae sint vis scire liquoris?
    Dant regnatricem flumina sancta fidem.
Ablue fonte sacro veteris contagia vitae.
    O nimium felix vive renatus aqua!
Hunc fontem quicumque petit, terrena relinquit,
    Subiicit et pedibus caeca ministeria. (1)

2

Aquileiae in baptisterio s. Iohannis.

Quos regat trinitas vera + Ex aqua et spū
renatus fuerit nisi testante vitam Dō quis
non videbit aeternam. Mysticum baptismate
sacrabit veniens XPS hoc in Iordane · Nitens
piorum patuit regnum· Tegurium cernites
vibrante marmorum scema quod Calisti
beati ornabit. M· IIII. LXIII. rehedificatum hoc
baptisterium· (2)

3

Brixiae in baptisterio, quod vulgo Rotonda *appellatur, duplex inscriptio.*

Domina nostra Flavia Theudolinda
aedificare fecit hoc baptisterium
vivente domino nostro Flavio Agilulpho.

Domina nostra Flavia Theudolinda
consecrare fecit hoc baptisterium
vivente domino nostro Flavio Adelvaldo
sacrae salutis saeculo CCCCCCXVII. (3)

(1) Sirmond. ad Sidon. lib. III. ep. 12. ex cod. virdun.; Fleetw. p. 521; Sarazan. ad Damas. n. 38; Merenda p. 241.— Mr. In schedis Marinii v. 3. vitiose legitur *qua* pro *quae*. — A. M.

(2) Ex Bertolio Muratorius p. 1849. 3. cuius vide adnot. — Mr. Recurrit haec inscriptio mox p. 170. n. 1. Quare Muratorius et Marinius scribere heicnon debebant *cernite vibrante* et *ornabi*— A.M.

(3) Frisius memor. Modoet. diss. II. p. 79. Vide tom. II. thesaur. dipl. p. 207. — Mr.

1

In atrio baptisterii Foroiuliensis.

+ Hoc tibi restituit Siguald Baptesta Iohannes.

Ibidem quatuor evangelistarum symbolica animalia libros tenentia, ubi inscripti Sedulii versus libri I. op. pasch. in fin.

More volans aquilae verbo petit astra Iohannes.
Iura sacerdotis Lucas tenet ore iuvenci.
Hoc Mattheus agens hominem generaliter implet.
Marcus ut alta fremens vox per deserta leonis.

Nisi quis ex aqua et spiritn renatus fuerit, non videbit
vitam eternam, testante Deo cum Christo. Veniens
In Iordanem hoc sacravit mystico baptismate. Nitens
piorum regnum patuit. Cernites tegurium, beati
Callisti quod ornavit vibrante marmorum scema.
Quos regat trinitas vera. (1)

2

In ecclesia monasterii S. Galli in altari s. Iohannis Bapt. et S. Ioh. evang. erat baptisterium, cui inscriptum sic.

Ecce renascentes susceptat Christus alumnos. (2)

3

Epigrammata a S. Paulino nolano missa ad Sulpicium Severum subscribenda picturis ab eo factis in baptisterio, quod extruxerat prope basilicas Primuliacenses in Aquitania. In pictura, in qua ss. Martinus et Paulinus. (3)

Abluitis quicumque animas et membra lavacris,
Cernite propositas ad bona facta vias.
Adstat perfectae Martinus regula vitae,
Paulinus veniam quo mereare docet.
Hunc peccatores, illum spectate beati:
Exemplar sanctis ille sit, iste reis.

(1) Vide Bertolinum p. 440. *Siguald*us episcopus Spoleti; *Siginaldus* patriarcha Aquileiae an. 774. — Mr.

(2) Mabill. annal. bened. T. II. p. 532. ad an. 835. Videsis T. II. part. II. p. 226. AA. lect. Canisii edente Basnagio. — Mr.

(3) Ex epistola XII. S. Paulini ad Sulpicium Severum. Videsis ed. Veron. p. 195. Item Remondin. T. I. p. 407; T. II. p. 146; Alaman. par. later. p. 81; Bolland. T. VII. iun. p. 89. 90. 136. 137. 138. 139. 144; Baron. praef. ad martyrol. cap. 3. — Mr.

Item de eodem.

Dives opum Christo, pauper sibi, pulchra Severus
Culmina sacratis fontibus instituit.
Et quia caelestes aulam condebat in actus,
Qua renovarentur fonte Deoque homines;
Digna sacramentis gemina sub imagine pinxit,
Disceret ut vitae dona renatus homo.
Martinum veneranda virum testatur imago,
Altera Paulinum forma refert humilem.
Ille fidem exemplis et dictis fortibus armat,
Ut meriti palmas intemerata ferat.
Iste docet fusis redimens sua crimina numis
Vilior ut sit res quam sua cuique salus.

De baptisterio.

Hic reparandarum generator fons animarum
Vivum divino lumine flumen agit.
Sanctus in hunc caelo descendit spiritus amnem,
Caelestique sacras fonte maritat aquas.
Concipit unda deum, sanctamque liquoribus almis
Edit ab aeterno semine progeniem.
Mira Dei pietas! peccator mergitur undis;
Mox eadem emergit iustificatus aqua.
Sic homo et occasu felici functus et ortu
Terrenis moritur, perpetuis oritur.
Culpa perit, sed vita redit; vetus interit Adam,
Et novus aeternis nascitur imperiis.

Ad basilicarum picturam.

Corpore mente fide castissimus incola Christi
Condidit ista Deo templa Severus ovans.
Totus et ipse Dei templum viget hospite Christo,
Gaudentemque humili corde gerit dominum.
Ecce velut trino colit unam nomine mentem,
Sic trinum sancta mole sacravit opus.
Ampla dedit populo geminis fastigia tectis,
Legibus ut sacris congueret numerus.
Nam quia latorem duo testamenta per unum
Pacta Deum in Christo copulat una fides;
Iste duas inter diversi culminis aulas
Turrito fontem tegmine constituit.

Laeta novos geminis ut mater ecclesia partus
    Excipiat sinibus quos aqua protulerit.
Aula duplex tectis, ut eclesia testamentis
    Una, sed ambobus gratia fontis adest.
Lex antiqua novam firmat; veterem nova complet,
    In veteri spes est, in novitate fides.
Sed vetus atque novum coniungit gratia Christi,
    Propterea medio fons datus est spatio.
Inde parens sacro ducit de fonte sacerdos
    Infantes niveos corpore corde habitu.
Circumdansque rudes festis altaribus agnos
    Cruda salutiferis imbuit ora cibis.
Hinc senior sociae congaudet turba catervae,
    Alleluia novis balat ovile choris.

De ligno crucis et sacris lipsanis in suprascriptis basilicis condendis.

Divinum veneranda tegunt altaria foedus,
    Compositis sacra cum cruce martyribus.
Cuncta salutiferi coeunt martyria Christi,
    Crux, corpus, sanguis martyris, ipse Deus.
Namque Deus semper vobis sua munera servat,
    Atque ubi Christus, ibi Spiritus et Pater est.
Sic ubi crux, et martyr ibi; quia martyris et crux
    Martyrii sanctis quae pia causa fuit.
Illa cibum vitae mortalibus, illa coronas,
    Quae Domino famulos participant, peperit.
In cruce fixa caro est qua pascor, de cruce sanguis
    Ille fluit, vitam quo bibo, corde lavo.
Christe tuo coeant simul haec tua dona Severo,
    Portitor et testis sit crucis iste tuae.
Carne tua vivat, tuus illi pocula sanguis
    Praebeat, in verbo vivat agatque tuo.
Quaque tuum socio Martinum ascendere claro
    Vidit, et ipse tuo munere iunctus eat.

De sacris lipsanis tantum.

Pignora sanctorum divinae gloria mensae
    Velat apostolicis edita corporibus.
Spiritus et Domini medicis virtutibus instans
    Per documenta sacros viva probat cineres.
Sic geminata piis aspirat gratia votis,
    Infra martyribus, desuper acta sacris.

Vota sacerdotis viventum et commoda parvo
Pulvere sanctorum mors pretiosa iuvat.

1

Aemone.

Baptisterium digno marmore
Mauritius episcopus Aemonen. (1)
. . . .

2

In basilica Classensi prope Ravennam, in arcu camerae quae fontem baptisimalem circumambiebat, hinc inde in orbitis disposita verba legebantur.

Salvo domno — papa Victore (2)

3

Romae in confessione ecclesiae S. Priscae extat grandis concha marmorea, quae capituli columnae formam refert, affabre elaborata, in cuius superficie characteribus antiquis et bonis legitur.

sic
Bactismū sci Petri.

4

Romae in museo vaticano fragmentum epistylii, littera satis concinna.

ϭ Corporis et cordis maculas vitale . .
ϭ Purgat, et omne simul abluit unda . .

5

Ravennae in ecclesia S. Iohannis in fonte, musivo opere.

Cede vetus nomen, novitati cede vetustas,
Pulchrius ecce nitet renovati gloria fontis.
Magnanimus hunc namque Neo summusq. sacerdos
Excoluit pulchro componens omnia cultu. (3)

(1) Ughell. T. V. p. 229. Videsis codicem carol. T. I. p. 372. n. 2. — Mr.
(2) De Rubeis p. 157; Agnell. p. 103. 104. — Mr.
(3) Ciampin. V. M. T. I. p. 178. 234. tab. 69. 70. ex Hier. Fabro mem. sacr. Rav.; de Rubeis p. 110; Agnell. p. 58. Vide cod. vat. 5834. p. 121. — Mr. Vitiosissime in schedis Marinii *novitati gloria fonti.* — A. M.

1

Ibidem.

Petrus	Ioannes	Simon	Iacobus min.
Paulus	Philipus	Iudas	Matheus
Andreas	Bartolomeus	Thadeus	Thomas
Iacobus	Iordann.		

Beati quorum remisse sunt iniquitates,
et quorum tecta sunt peccata.
✝ Beatus vir cui non imputavit dominus peccatum. ✝

✝ Ubi deposuit Ihs vestimenta sua et misit aquam
in pelvim, coepit lavare pedes discipulorum suorum. ✝
✝ In locum pascuae ibi me collocavit.
Super aquam refectionis educavit me. ✝

2

Mediolani versus Ambrosii ad fontem Theclae.

Octachorum sanctos templum surrexit in usus,
Octagonus fons est munere dignus eo.
Hoc numero decuit sacri baptismatis aulam
Surgere, quo populis vera salus rediit.
Luce resurgentis XPI qui claustra resolvit
Mortis, et tumulis suscitat exanimes.
Confessosque reos maculoso crimine solvens
Fontis puriflui diluit inriguo.
Hic quicumque volunt probrosae crimina vitae
Ponere, corda lavent, pectora munda gerant.
Huc veniant alacres: quamvis tenebrosus, adire
Audeat; abscedet candidior nivibus.
Huc sancti properent: non expers ullus aquarum
Sanctus: in his regnum est consiliumque Dei.
Gloria iustitiae! nam quid divinius isto
Ut puncto exiguo culpa cadat populi? (1)

(1) Videsis Sirmond. ad Ennod. p. 93; Paciaud. AA. S. Ioh. B. p. 54; Sarazan. ad Damas. p. 176; Oltroch. hist. lig. p. 103. 113. 116. 188. 199. Bolland. T. II. aug. p. 274. De *octachoro* Bosweid. in not. ad ep. XII. S. Paulin.; Cancellier. Sacr. vat. p. 1142; Cang. Cpol. Ch. in H. Byz. T. XXI. ed. Ven. p. 119. et Paris. p. 152. De *octogono* Veron. ill. T. III. p. 117. V. Ciampin. V. M. T. II. p. 22. — Mr. Perperam in schedis Marinii est *cedat populo* pro *cadat populi*. Perperam item Gruterus p. 1166. 8. habet *quicunque*. *suscitet*; quos errores Marinius in adn. existimabat codicis palatini,

1

Ibidem olim ad fontem S. Barnabae apud portam Ticinensem.

Hunc fontem tibi dedicat, atque Deo super undis
Consecrat impositam famulus Protasius aram,
Qua Ticina silex et Martia porta, beate
Barnaba, te ligures advectum nuper in oras
Audiit hortantem coetus et rite lavantem.
. . . .
. . . . . . flamine victo
Ut per te tua plebs lustrali admota sacello,
Quam facies est alba urbi quam candida genti,
Tam niveis animis colat intra moenia Christum. (1)

2

Ibidem in baptisterii agello, ubi picti sunt martyres eo loco depositi, versus Ennodii.

Conditor Armenius, supero qui dignus honore est,
Hic peperit fontem vivificantis aquae.
Plena salutiferis gestemus viscera lymphis:
Ne sitiat potans contulit unda semel.
Rapta sepulturis animavit corpora pictor:
Funera viva videns mors eat in tumulos.
Illorum tamen iste locus complectitur artus,
Quos paries facie, mens tenet alma fide. (2)

3

Ibidem de fonte baptisterii s. Stephani, de aqua quae per columnam venit, versus Ennodii.

En sine nube pluit sub tectis imbre sereno,
Et caeli facies pura ministrat aquas.
Proflua marmoribus decurrunt flumina sacris,
Atque iterum rorem parturit ecce lapis.
Arida nam liquidos effundit pergula fontes,
Et rursus natis unda superna venit.

quem quidem neque heic neque plerumque alibi consuluisse videtur Marinius. Nam reapse codex palatinus (p. 41) ubique recte sehabet, ut nunc editur; nisi quod v. 9. mendose exhibet *probrosa* pro *probrosae*. — A. M.

(1) Bascap. de metrop. Mediol. an. 1596. p. 33. et 1628. p. 11. Iterum Bascap. in hist. provinc. Mediol. p. 54. V. Oghel. T. IV. p. 42; Bacchia. de eccl. hierarch. orig. p. 342; Puccinell. zod. p. 176; Zachar. H. L. T. VI. p. 599. — Mr. Ughellius scribit *famine* pro *flamine*. — A. M.

(2) Sirmond. T. I. p. 1121; Oltroch. p. 254. — Mr.

Sancta per aethereas emanat lympha recessus,
Eustorgi vatis ducta ministerio. (1)

1

Ibidem in baptisterio versus Ennodii.

Mundior excocti fulgescat luce metalli,
Munera disponit qui dare digna Deo.
Ante vaporatis Laurenti vita caminis
Constitit, ut blandum nobilitaret opus.
Marmora, picturas, tabulas, sublime lacunar
Ipse dedit templo, qui probitate nitet.
Aedibus ad pretium sic mores conditor addit,
Vellera ceu Serum murice tincta feras.
Qualiter inclusas comit lux hospita gemmas
Nix lapidis quotiens pulcrior arte rubet. (2)

2

Ibidem de leone marmoreo, qui aquam fundit, versus Ennodii

Aspice deposita blandum feritate leonem:
Ore vomit lymphas pectoris obsequio.
Unda fluit rostro, dens mortis pocula mandit:
Naturam perdens bellua nos satiat.
Effera dum vitreos effundunt guttura fontes,
Dira salutiferis corda lavantur aquis. (3)

3

In nomine domini
Iesu Christi
temporibus
domno Bono episcopo
+
et Romualdos
Lupici presbyteri
. . . sancto Iohanni
magister Iulianus

(1) Sirmond. tom. cit. p. 1145; Oltroch. p. 255 — Mr.
(2) Sirmond. tom. cit. p. 1127. — Mr.
(3) Sirmond. tom. cit. p. 1121; Oltrocch. p. 258. — Mr.

et Iulianus Martinus
per indictione XV. renovata
fons. (1)

1

Ravennae s. Victor archiepiscopus refecit balneum iuxta domum eccclesiae haerens parietibus muri episcopi, ubi residebat, quo usque hodie mirifice lavatur; et pretiosissimis marmoribus parietes iunxit, et diversas figuras tessellis aureis variasque composuit, et tabulam descripsit literis aureis tessellatis, in qua hos hexametros catalecticos versus conscripsit.

Victor apostolica tutus, virtute sacerdos,
Balnea parva prius prisco vetusta labore
Deponens miraque tamen novitate refecit,
Pulcrior ut cultus maiorque resurgat ab imo.
Hoc quoque perpetuo decrevit more tenendum
Ut biduo gratis clerus lavet ipsius urbis;
Tertia cui cessum est, et feria sexta lavandi. (2)

2

Perdiderat proprinm sacrae quae praeminet arae
Tecta vetustatis syrmate concha diem.
Sed moderante pio cognato et coniuge celsis
Scepta desiderio omne creantis ope.
A modico dictus devoto corde miuister
Lapsa novans compsit, quae novitate placent. (3)

3

Romae in claustro basilicae Ostiensis, e coemeterio Lucinae.

In nomine Dei patris omnipot*entis* et domini nostri Iesu ☧ fil. *et* sancti paracleti Eusebius infa . . . ovavit cymeteriu totu . . . columnas in porticos pictur . . . vas in ruinis erat totas e . . . . . . tu cum tegulas et tabl . . . net acutos et materi . . .

(1) Apud Murat. p. 1893.3. *Hinc deducitur baptisterium ipsum fabricatum vel renovatum fuisse indictione XV. sub regimine episcopali antistitis Boni, sacerdotio illius ecclesiae fungentibus Romualdo et Lupico. Operis huius artifices fuere duo eodem nomine Iuliani, et alter vocabulo Martinus.* Quonam vero tempore floruerit Bonus iste episcopus, ex nullo alio antiquitatis monumento discimus. Is certe catalogo episcoporum Hadriensium apud Ughellium in Italia sacra est adiungendus.

(2) Agnell. p. 103; Paciaud. de baln. p. 44. — Mr.

(3) Ita in cod. pal. p. 47. At Gruterus p. 1168. 4. habet v. 1. *arcae*, v. 4. *saepto*.

. . . tota balineū marmo . . . que minus abuit et scamna . . .
. . . tras speclara item in s . . . eriora marmoravit pal . . .
. . . lostra incinos et clabes . . . osuit ut potuit usque d . . .
. . . set in seculo fecit reliqu . . . abrica quando exivit de . . .
seculo remisit alumnis sui . . . cunia et ipsi fabricave-
runt introitu at martyres . . . odest in publicu a funda . . .
bricabit mesas at martyres . . . otas fecit aquam in valine . . .
per mangana fecit at con . . . a cubiculo et cancellū feci . . .
causa fures fecit ciamul . . . ala facent item sart . . .
a suscepit sigilla cinque in pop . . . osuit compodiola. (1)

I

Romae in SS. Martini et Silvestri.

Baluea quae fragilis suspendunt corporis aestum (2)
Et reparant vires ✠ quas labor afficerit;
Quae constricta gelu, validis aut solibus usta,
Admixto latici ✠ membra *liquore* levant.
*Vex*amur causa propri*a nostroque quod* angit
Vulnere ; *balinea hinc* ✠ dicta fuisse *reor.*
Tu tamen ista magis cautus servare me*mento*
Grex sacrate Deo ✠ corpore men*te fide.*
Cui bellum cum carne subest, quae et victa *resurgit,*
Quam cohibere iubat ✠ si refobere pa*ras.*
Lubrica ne sensus rapiat turpetque boluptas,
Effera ne mentem ✠ luxuries stimulet.
Ebria neu vino, dapibus neu viscera *cruda*
Dissolbat, fluxo ✠ corde la*bante, gula.*
Sobria sed casto foveant *tibi membra* liquore;
Et quaes . . . quod medeare iterum.
. . . inibe ne parta remedia carn . . .
. . . vi torvos alget . . .
Non nostris nocet officiis, nec culpa labacri.
Quod sibimet generat lubrica vita malum est. (3)

(1) Scheda illustraturus erat Marinius hanc inscriptionem.

(2) Locutionem *suspendere aestum* usurpaverat M. Aurelius Caesar, eamque reprehendebat ut vitiosam Fronto ad M. Caes. lib. IV. ep. 3. ed. rom. p. 99. Nunc ecce eius locutionis aliud exemplum in satis elegante poeta christiano. Sane idem Fronto p. 117. reprehendebat etiam usum vocabuli *dictio* pro *oratio*, quod verbum defensurum se respondit M. Aurelius p. 118. Et sane ei licebat uti auctore ipso Tullio in Bruto. Sic porro loqui solet Ennodius, ad quem vide Sirmondi adn. in dict. I. — A. M.

(3) Marinius ex codice Doni, et ex adversariis haberin. ubi Suaresius verba nonnulla supplevit, quibus et ego aliquot addidi. — A. M.

1

Syracusis in marmoreo cratere, qui fons est baptisterii in cathedrali.

† Ἀνάθημα ἱεροῦ βαπτίσματος Ζοσίμου
Θεῷ δῶρον . . ατον κρατῆρα . . ον. (1)

2

Venetiis urna rotunda ex pario marmore in sacello monialium s. Marci in insula Muriano, ex Graecia translata.

† Ἀντλήσαται (sic) ὕδωρ μετ' εὐφροσύνης, ὅτι φωνὴ κυρίου
ἐπὶ τῶν ὑδάτων.
Α. Τοῦ Νικομήδου. Ω (2)

3

Constantinopoli in labro marmoreo, quod in s. Diomedis extitisse traditur.

Νίψον ἀνομήματα, μὴ μόναν ὄψιν.

4

Romae in s. Clementis.

Λουτροῖς ἀενάοισι αθυ . . .
ενια οζανεω γένηται . . .
πας αρολωμι ενος κ . . . (3)

5

In monasterio de Samos *provinciae Galloeciae lucensis dioeceseos in pariete bibliothecae lapis repertus an.* 1753.

Ast ego Ermefredus Lucensi presul in urbe
Dispensans plebi iura sacerdotii,
Talia confirmans edictis vota per evum
Restitui lapsa, cepta bene cumulans.

(1) Reines. cl. XX. n. 420. ex Gualter. monum. Sicil. et Thomasin. de donar. cap. 43. V. Fleetw. p. 511. Torremuz. cl. XVII. n. 1; Paciaud. de baln. p. 167. — Mr.

(2) Paciaud. de baln. p. 161. tab. 4. ex Mabill. It. italic. T. I. p. 24. — Mr.

(3) E schedis Suaresii in bibl. barberin. — Mr. Sic est in scheda Marinii, sine ulla sensus verborumque sanitate. — Mr.

Huius XPE gregis tu tantum claustra tuere,
    Noxia ne pestis turbet ovile patens.
Hic igitur monacale decus per secla nitescat,
    Vinceat (sic) hic animas regula sancta *pias*. (1)

1

Fuit olim ibidem lapis alter his verbis.

. . . .
    Gaudeat acceptum hic sibi remedium.
Et atrium interius populi non cedat in usus,
    Nec unquam illuc introeat mulier.
Puplica invitus hic nemo negotia solbat,
    Flos ubi iam teneram cenobialem migat (sic).

2

Romae in bibliotheca S. Gregorii, quae est in monasterio ad clivum Scauri.

Sanctorum veneranda cohors sedet ordine *longo*
    Divinae legis mystica dicta docens.
Hos inter residens Agapetus iure sacerdos
    Codicibus pulchrum condidit arte locum.
Gratia par cunctis, sanctus labor omnibus unus;
    Dissona verba quidem, sed tamen una fides. (2)

3

Romae in ambone basilicae vaticanae.

Non hominum censura Deum, non temporis ulla
Aetas aut cleri sinodus prescriptio nulla,
Sed Deus electis patribus dum praefuit orbis
Umbra sacrata Petri valet aegros solvere morbis.
Haec capitis ratione sui orbisque magistra
Clerus et ecclesiae pendet status omnis ab ista. (3)

(1) *Pias* a me suppletur, ut in secunda inscriptione *longo*. — A. M.

(2) Mur. p. 1822. 6. ex Mabill. T. IV. analect. p. 497. n. 51. ex cod. einsild.; Bonada cl. X. n. 7; Amat. T. V. p. 278; Odoric. p. 301; annal. camald. T. I. p. 70. — Mr. Male Muratorius inscribit *in monasterio clivi Tauri*. — A. M.

(3) Cod. Don. e schedis Nic. Alamanni. Videsis adversar. barberin. p. 20. 3.

1

Romae in s. Martini in montibus in ambone a cornu evangelii.

Salvo dno nostro beatiss.
Sergio papa iuniore
Scandite cantantes Domino Dominoque legentes,
Ex alto populis verva superna sonent.

In parte altera.

Pelagius iun. episc. Dei famulus fecit,
curante Iuliano P. P. scd.

2

In s. Apollinaris classis Ravenn. in cathedra marmorea.

+ Dn. Damianus archiep. fecit.

3

Ravennae in suggestu marmoreo divae Mariae maioris.

UB. aedo apostol. Felicis scism. archiepisc. sce. eccl. Rav . . .
cius diac. scae. eccl. B. V. deserviens huius basil. FF. (1)

4

Ferrariae in foro ante ecclesiam cathedralem facies antica suggesti marmorei basilicae.

De donis Dei et sce Marie et sci Stefani
temporibus Georgi urbis episcopi hunc pergum (sic)
fecit P. ind. sec. (2)

5

Ravennae in templo principe in ambone.

+ Servus Christi Agnellus epsc hunc pyrgum fecit. (3)

(1) De Rubeis p. 211. — Mr.
(2) Mur. AA. m. aev. T. V. p. 357. — Mr.
(3) Beltram. forast in Rav. p. 92; Spret. T. I. p. 266. 291. — Mr.

1

Ravennae in ss. Ioh. et Pauli in suggestu marmoreo.

✝ Scs Iohann. Scs Paulos *sic*
De donis Dei et scsorum Iohanni et Pauli
Adeodatus prim. strator inlp. domni
urb. Marinian. arceps fec. ind. (1)

2

Ravennae in s. Iohannis evang. in pulpito marmoreo.

Τῷ ἁγίῳ Ἰωάννι Θεόδωρος καὶ Κωνσταντίνα
ἀναίθηκαν ὑπὲρ ἀναπαύσεως.

In alio latere.

Ἐρεύξω ἐπὶ Θεοδοσίου περὶ ἔργου. (2)

3

Romae olim in S. Gallae in ciborio marmoreo in quo fuit imago B. Virginis quae modo visitur in s. Mariae in Campitelli.

A ✝ Ω

Hic est illa piae genetricis imago Mariae
Quae discumbenti Gallae patuit metuenti. (3)

4

Veronae in museo publico columellae inscriptum.

✝ In nomine IHU XPI de donis
sci Iohannes
Bapteste edi-
ficatus est hanc
civorius sub tempore
domno nostro
Lioprando rege
et ub pater no

Domnico epescopo
et costodes eius
VV Vidaliano et
Tancol prbris
et Refol gastaldio
Gondelme indignus
diaconns scrip-
si.

(1) Rondinin. de ss. Ioh. et Paul. R. p. 43. — Mr.
(2) Spect. T. I. p. 391; Mur. p. 1948. 7. 1949. 1. — Mr.
(3) Erra hist. eccl. S. Mariae in porticu p. 5. ex Baron. ad an. 1198. In eius ecclesiae ara maxima olim scriptum erat. *Septimus hoc praesul romano culmine fretus — Gregorius templum Christo sacravit in aevum.* — Mr.

+ Ursus magester
cum discepolis
suis Iuvintino
et Iuviano edi-
ficavet hanc
civorium
Vergonous
Teodoal
Foscari (1)

1

Ravennae in argenteo ciborio ecclesiae Ursianae constructo ab archiep. Victore.

Hoc votum Christo solvit cum plebe sacerdos
 Victor, qui populis auxit amore fidem.
Pontifici Christo solventi vota ministrat
 Aligerum cingens haec loca sancta manus.
Egregium miratur opus sublata vetustas,
 Quae melior cultu nobiliore redit.
Catholicae legis venit . . . si quis amator,
 Mox reparatus abit corpore Christe tuo. (2)

Ibidem supra ciborium in dextro latere.

Argenti quoudam constructum rite decore
 Barbara destructum sustulit ausa manus.

In sinistro latere.

Basilicum munus martyr ne despice verax,
 Imo labens aula cede manere tua.

In aversa parte.

Ante prius statuit opus sublime Iohannes.
 Hunc mediocre sacer Dominicus reficit.

2

In basilica classensi prope Ravennam in arcu ciborii, quod est supra altare s. Valerii arcihepiscopi.

Ad honorem dni nostri IHU XPI et sci Eleuchadii
sub temp. dom. Valerii archiep. ego Petrus presb.
fecit [sic] + (3)

(1) Veron. ill. P. I. p. 339. 366; Biancolin. eccl. Veron. T. I. p. 115. 116. T. IV. p. 645. et p. 728. multa de castaldis; Mur. 1962. 3. aliique plures quos docte recenset Marinius.

(2) Agnell. p. 103. 104; annal. camald. T. I. p. 30. — Mr.

(3) Annal. camald. T. I. p. 17. — Mr.

1

Ibidem in aurea tabula, quam classensi coenobio contulit, et loco ciborii argentei collocavit Iohannes VII. archiep.

Ex opibus, venerande, tuis haec offero praesul
Classensi templo quo tua membra iacent. (1)

2

Bagnacaballi in s. Petri in silvis pars antica ciborii ex pario, impositi arae ex eodem marmore.

+ De donis Di et sci Petri apostoli temporibus
dn Deusdedi — Ioannis umilis
ub epc — pr fecit
per ind. V.

3

In cathedrali s. Leonis inscriptum linea perpetua ciborio marmoreo, qui lapis modo appositus est fonti baptismatis.

+ Ad honore dni IHU XPI et sce Di ienetricis (sic) semperque virginis Marie ego quidem Ursus peccator dux fieri iussii (sic). Rogo vos qui hunc legitis orate pro me. Temporibus domno Ioh PP. et Karoli tertio imp. ind. XV. (2)

4

Ravennae in aede Tricolum dicta, intra episcopium.

Hic Petrus iunior Christi praecepta secutus,
Ut docuit sacris, moribus exhibuit.
Hanc quoque fundavit mirandis molibus arcem:
Nominis ipse sui haec monumenta dedit.
Huius post obitum Aurelianus gessit honores.
Post hunc antistes extitit Ecclesius.
Hinc fuit Ursicinus: sequitur post ordine Victor.
Temporibus iunior Maximianus adest.

(1) Ibid. p. 24. 31; Mur. S. R. I. T. I. part. II. p. 559. — Mr.

(2) Mur. p. 1962. 1. — Mr.

Is polensis erat Christi levita profundus,
Lege Dei miserans et pietate bonus.
Quem Deus ipse virum decoravit culmine sacro
Ecclesiaeque suae pontificem statuit.
Ipse autem factis propriis scit non meruisse
Culmen apostolicum, sed pietate Dei. (1)

1

In crypta basilicae monasterii s. Gregorii prope Constantiam in ripa Rheni ad altare S. Gregorii constructum an. 983 ab Gebehardo constantiensi episcopo in quo ciborium erexit quatuor columnis suffultum. Supra columnas arcus quatuor posuit, quos ex una parte inaurato argento, ex altera inaurato cupro vestivit; super arcus et columnas tabulam imposuit, in medio rotundum habens foramen, aurato cupro intrinsecus opertum, inferius autem marginem prominentem argento decoratum. Ipsa vero tabula aurato cupro decenter operta erat, habens quatuor evangelistas caelato opere in transversum, cui per quatuor partes laminae argenteae erant affixae, et in unoquoque latere versus unus aureis litteris inscriptus.

Hoc opus exiguum diversis artibus actum
Fert tibi Gregori supplex devotio servi
Praesulis indigni; quem tu cum plebe fideli
Coniungas turmis precibus pater alme supernis. (2)

2

In monasterio s. Floriani ad alterum miliare ab Ensio in Norico ripensi, in tabernaculo.

Φίλης τὸ λαμπρὸν καὶ σοφὸν τὸ τῆς τέχνης
Κάλλους τὸ τερπνὸν σχήματος τὸ ποίκιλον
Τῶν ἔνδον ϐλύσυσα θαυματυργία
Τοῦ δημιυργήσαντος ὁ ζέων πόθος
Ὑπερφέρυσι τῆς κιβωτοῦ τὸ πάλαι.
Ὅσω γὰρ αὐτὰ τῶν πρὶν ἐξηρημένα
Μείζω, τοσούτῳ πίςις ἡ θεοφανοῦς
Προσευτικὸν σκήνωμα τῶν αἰτημάτων
τεύξασα καλλύνασα τοῦτο ἐπισκόπῳ
εἰς ψυχικὴν κάθαρσιν εἰς βίου σκέπην. (3)

(1) Ughell. T. II. p. 336; Amades. T. I. p. LIII; de Rubeis p. 162; Agnell. p. 83. 106. Bolland. T. III. febr. p. 296.

(2) Mabillon annal. bened. T. IV. p. 14. — Mr.

(3) Legitur apud Lazium comment. de rep. rom. lib. XII. p. 1085. Gruterus p. 173. 6. emendatam inscr. a se multis locis exhibet. Item Fleetw. p. 516. — Mr.

1

Foro Cornelii in suburbio portae romanae
toreuma muro infixum.

*E*cce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi; miserere
nobis . . . . . mus hoc opus. (1)

2

Romae in abside triclinii leoniani ex opere vermiculato, inter flores frondesque legitur Leo papa *sub imagine domini Iesu, qui dextra apostolis benedicit, sinistra apertum librum sustinet, in quo* pax vobis *legitur.* (2)

Docete omnes gentes, vaptizantes eos in nomine
patris et filii et spiritus sancti.
Et ecce ego voviscum sum omnibus diebus
usque ad consumationem seculi.

In arcu eiusdem absidis.

Gloria in excelsis Deo, et in terra pax ominibus (ne) bone boluntatis.

Item ex una parte Christus dans claves B. Silvestro PP, et Constantino imp. vexillum cum epigraphe.

CONSTANTINUS.

Ex parte altera s. Petrus pallium B. Leoni PP., Carolo M. pariter vexillum porrigens appositis inscriptionibus.

Scs	+ Sctissimus	+ D. N. Carulo	donas
Pe	dn	r	..bicto-
tr	Le	e	... ma-
us	o	x	ia
	PP		

(1) Paciaud. de baln. p. 141. — Mr.

(2) Alaman. p. 11. 23. 42. 56. 70; Spon. misc. p. 284. Exemplar coloratum totius triclinii est in cod. barberin. 3011. p. 179. Vide etiam La Cointe annal. T. VI. p. 576; Bolland. T. II. iun. p. 574. 580. T. VII. iun. p. 137. et in propyl. maii p. 125; Ciampin. de S. A. tab. 39. 40. Panvin. de VII. U. E. p. 180; Severan. hist. p. 544. 552. 553. — Mr.

1

Veronae in tabula ex pario marmore arae infixa in canonicalibus aedibus, translata ex veteri basilica ab Rotoldo episcopo instaurata initio saec. IX.

+ Sum Deus et factor celi terreque creator.

Scs Petrus	*S. Petrus dexra claves gerens*	*Servator noster dextera benedicens, sinistra librum apertum ostentans*	*S. Paulus cum codice clauso*	Scs Paulus

+ Hos ego plasmavi, hos digne sanctificavi,
Et sibi donorum concessi iura meorum.

+ Sum Pelecrinus ego qui talia sic bene sculpo,
Quem Deus in altum faciat consendere celum. (1)

2

Romae in hortis s. Chrysogoni, in basi statuae ad colliculorum effigiem extructae.

Fl. Tertullius. de . arte . sua
aecclesiae . donum . posuit. (2)

3

Romae in ecclesia s. Petri ad vincula, affixa muro navis intrantibus sinistrae, littera pro suo tempore satis pulcra.

Salbo papa N. Ioanne cognomento
Mercurio ex sce eccl. rom. presbyteris
ordinato, ex tit. sci Clementis ad glo-
riam pontificalem promoto, beato Petro
ap. patrono suo a vinculis eius Severus pbo frt
E TIT. PC. LAMPADI ET ORESTIS VV. CC. URBI + CLUS CED + RI & NUS EST.

4

Ravennae intra episcopium ecclesiae Ursianae, sub picturis mundi fabricam repraesentantibus in triclinio constructo ab archiepiscopo Neone.

Principium nitidi prima sub origine mundi
Cum mare, tellurem, caeli cum lucida regna
Virtus celsa patris, natique potentia fecit;

(1) Vide Dionysium observ. ad an antiq. sculpt. chr. — Mr.

(2) Gudius p. 367. n. 10. — Mr.

Cumque novus sol, luna, dies, aurora micavit,
Et illo astrigerum radiavit lumine caelum;
Unus in orbe novo vir terra virgine factus
Exilnit humo, insons hic corpore servo.
Iste Dei meruit vocitari solus imago:
Namque sui similem hominem produxit in orbe
Superni genitoris amor, dominunque locavit.
Hunc sator omnipotens rerum dulcissimus ipse
Multifluis opibus longum ditavit in aevum.
Isti cuncta simul sylvarum praemia cessit;
Iussit maternos foetus producere terram;
Huius oves niveae nitida per gramina voce;
Huius, et altecomus sonipes, fulvique leones;
Huius erant passim ramosi in cornua cervi,
Pennatique greges avium, piscesque per undas.
Omnia namque Deus homini quaecumque paravit
Tradidit, et verbo pariter servire coegit.
Hunc tamen in primis monitis caelestibus olim
Observare snam legem, et vitalia iussit
Praecepta, et vetita anderet ne mandere poma.
Praeceptum spernens, sic perdidit omnia secum.

Ibidem versus subscripti gestis s. Petri in pariete item dipictis.

Accipe sancte libens, parvum ne despice carmen,
Pauca tuae landi nostris dicenda loquelis.
Euge Simon Petre, commissum tibi suscipe munus
. . . sumere te volnit rex magnus ab alto.
Suscipe de caelo pendentia lintea plena
Missa Petre tibi, quae diversa animalia portant. (1)

1

Romae in cavaedio s. Iohannis ante portam latinam, circa puteal marmoreum.

✝ In nomine patris et filii et spū . . . om̄ns sitientes venite ad . . .
. . . ego Stephanū. (2)

(1) Agnell. p. 59. Versuum autem varias aliquot lectiones suppeditat codex vat. 5834. p. 121. b. — Mr.

(2) Crescimben. hist. s. Ioh. p. 94. sic: *omnes sitientes venite ad aquas.* — Mr.

1

In ecclesia coenobii Malmesburiensis in Anglia in organis, quae fecit Dunstanus archiepiscopus cantuariensis tempore Edgari regis, ubi per aereas fistulas musicis mensuris eloboratas dudum conceptas follis vomit anxius auras, *in laminis aureis.*

Organa do sancto praesul Dunstanus Adelmo.
Perdat hic aeternum qui vult hinc tollere regnum. (1)

Et in vasculo quod ministris altaris famulabatur aquae obsequio.

Idriolam hanc fundi Dunstan mandaverat archi-
Praesul ut in templo sancto serviret Adelmo.

2

Ravennae in salutatorio, quod exstruxerat s. Felix archiepiscopus.

Forma loci dudum . . .
  Squallida sed tantum pervia plebis erat.
Postquam pontificis meritis iuvenescere visa est,
  Vicinum ecclesiae concipit inde diem.
Turba sacerdotum melius hinc pergit in aulam,
  Oblitum nescit linquere pastorem.
Per medios gradiens populos reverentia crescit,
  Cum super effundit cognita verba Dei.
Hunc ritum servet veniens quicumque sacerdos,
  Nec finem teneat pontificalis apex.
Fama loquax tantos numquam reticebit honores.
  Nam . . . (2)

3

Romae in s. Bartholomaei de insula, in puteali in quo Servatoris imago, item sancti episcopi, sive Adalberti sive Paulini, et Bartholomaei, et imperatoris.

✝ Os putei sancti circumdant orbe rotanti. (3)

(1) Apud Warton. Anglia sacr. T. II. p. 33. Vide omnino Bolland. T. VI. maii p. 90. — Mr.

(2) Agnell. p. 164; Cancellier. p. 397. — Mr.

(3) Aere insculpt. apud Casimirum memor. conventuum FF. p. 276. 294. — Mr.

Ibidem.

Corpora . . Paulini . . gemina elara diei.
Qui sitit, ad fontem veniat . . *h*auriat e vena aquas.

1

In antiquo labro marmoreo ante ecclesiam S. Bartholomaei in insula tiberina, litteris antiquis, quae S. Damaso suppares videntur.

Qui sitit ad fontem veniat cupiens baurire fluenta. (1)

2

Romae in vinea M. Ant. Tuscanellae e regione divi Rocchi, in lapide impolito terete et pertuso, qui usum praestat crepidinis putealis vel spiraculi suppositae cryptae.

† De donis Dei et sancte Mariae.
Ioh prb pie rogabit.
Omnes sitientes venite beivite
ad aquas. Et siquis ex ista
aqua pretio tulerit, anathema sit. (2)

3

Mediolani in crypta s. Calimeri super puteum, rudi et imp[le]xo charactere.

† Quamvis aetheria reguit (sic) in arce sacerdos,
Congruum est sanctis reddere vota piis.
Hic quondam submersus corpore conditus iacit (sic)
. . *r*eserat polum revocat ipse Deus
. . *v*enerande tibi Thomas aegres
. . . plendo opere lu . . .
. . . nnctis niveo vi . . . (3)

4

In basilica Ostiensi, in columna navis mediae a cornu evangelii imo scapo, linea perpetua.

A ☧ Ω. Columna [Pauli] natale x . . *V*alentini*ani* aug. IIII. et Neoteri V. C.
administrante FL. Filippo vir . . . ilian . . o . . . ub praetoria . . . (4)

(1) Edidit Sarazanius in notis ad carm. XV. S. Damasi, animadvertitque hunc esse versum S. Hieronymi in illo carmine quod ad Damasum scripsit. De puteis prae foribus basilicarum vide Rondininium de basilica S. Clem. p. 280, et Suicerum voc. λοντήρ. — Mr.

(2) Ex codice Donii 436. exscripsit Marinius, qui sic fere legendam censet scripturam paulo difficiliorem. — AM.

(3) Allegrantia p. 29; Idem. T. I. p. 29.—Mr.

(4) Sic in libro ms. Marinii. Ceterum paulo aliter distribuebat verba Suaresius in schedis. Et quidem ultima verba *miliana* seu *ilian* etc. praeponuntur apud Mur. p. 392. 2. Vide Margar. p. 256; Marang. res ethn. p. 336. De Fl. Philippo pr. Urb. et consule A. 408. videsis prosop. codicis theod. T. VI. part. II. p. 25; Tillemont ad A. 408; Corsin. de praef. Urb. p. 320.— Escholiis Marinii.

Paulo infra in ipsa columna, alia manu.

Siricius episcopus A ☧ Ω tota mente devotus. (1)

Ibidem in columna, quam aere incisam dedit Ciampinius.

† Arbor poma gerit; arbor ego lumina gesto,
Porto libamina, nuntio gaudia, sed die festo
Surrexit Christus, nam talia munera praesto.
† O qui transitis vitam, rogo, poscite celsi.
† Othonus fieri monachus me iussit olim pius.

Ibidem.

Et ego Nicolaus de Angelo cum
Petro Passaletio hoc opus complevi. (2)

1

Bononiae in cavedio ecclesiae s. Stefani, in ambitu pelvis.

[Ab] umilibus vota suscipe dominis nostris Liut-
prant et Ilprant regibus, et D. N. Barbatu
episc. sanctae eccl. Bonnss. hic IHL sua
praecepta obtulerunt, unde hunc vas in-
pleatur in cenam domini Salvatoris.
Et si qua muna C. minuerit DS. RQ. (3)

2

Nolae in basilica ss. martyrum in epistyliis columnarum hinc inde.

Leo tertius episcopus fecit. (4)

3

Romae in epistylio ad s. Clementis effosso long. ped. XIIII.

Petronius maximus IIII. praefectus et bis consul ord. squalore summoto. (5)

(1) Adnotat Muratorius tunc fuisse annum pontificis Siricii septimum. — A. M.

(2) Ciampin. V. M. T. I. p. 24. sqq. Margarin. p. 42 — Mr. Integre quidem Ciampinius, unde ego hausi. At Marinius in scheda cum lacunis, quas partim habet etiam Margarinius. — A. M.

(3) Sic legendum censet Marinius. Sed tamen confer Mur. p. 1840. 5; Mabill. iter. ital. T. I. p. 198. Mendose Ughellius T. II. p. 112, qui Barbatum collocat in A. 744. Basilicas dictas olim fuisse interdum *Hierusalem*, exempla aliquot docent. *Muna* pro *munera* habes apud Caugium.

(4) Remondin. H. N. T. I. p. 478. 481. — Mr.

(5) Fabrett. p. 702. n. 223, e sched. barberin. Habetur tamen varia lectio *bis* pro *et bis*. — Mr.

1

In vetustissima ecclesia S. Mariae maioris, quae et Rotunda, sesquimiliario ab Nuceria Alfaterna, in columna.

+ De Donis Dei et sancte Marie Magnoaldo prb fecit. + (1)

2

Campiduni in columna coenobii.

Hildegardis DCCLXXIII fundavit.
Carolus DCCLXXIV confirmavit.
Adrianus DCCLXXVII dedicavit.
Andelgarius DCCLXXVIII inchoavit. (2)

3

Romae in villa Albaniorum columnae inscriptum.

+ Petrus pbr tt. huius. (3)

4

Romae in coronide columnarum S. Eustachii.

Ego Stefania pro anima mea et viri mei et filiorum
ad duas columnas erigere feci. (4)

5

Ista columna refert priscam quae in gurgite rubro
Fax fuit alma bonis, nox tenebrosa malis. (5)

6

Florentiae in S. Iacobi prope Arnum, in columna marm. quae periit.

Ad honorem Dei
hanc columnam
fecerunt negotia-
tores rotundam

qui resident in
porta regine que
dicta est sancte
Marie. (6)

(1) Hanc. insc. refert Marinius, nec illustrat. Ipsemet in loco bis legi an. 1826. et 1829. — A. M.

(2) Gerbert. It. german. p. 137. — Mr.

(3) Oderic. p.352; Marin. inscr. alb. p.195.—Mr.

(4) Kirch.hist.Eustach.part.V.cap.5.p.163.—Mr.

(5) Grut. 1165. 3. ex cod. pal. (p.55); Fleetw. p. 524. — Mr. Perperam in schedis Marinii *pax* pro *fax*. — A. M.

(6) Gorius T. III. p. 367. — Mr.

1

Mastichepe, e Busbequii apographo mendosissimo, quod Gruterus p. 1161. 2. sic fere corrigendum existimat.

Ἐκτίσθη ϗ ἱςορέθη μοναςήριον ἁγίων ϗ ἐνδόξων πατέρων ἡμῶν Νικολάου Βασιλείου ϗ Ὑπατίου, ἐπὶ Λέοντος ϗ Ἀλεξάνδρου μεγάλων ἡμῶν βασιλέων ϗ αὐτοκρατόρων, ϗ Ἀντωνίου τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου, ὑπ' ἐμοῦ ταπεινοῦ ϗ ἁμαρτωλοῦ Γρηγορᾶ βασιλικοῦ στράτωρος ϗ δρουγγαρίου γεγονότος, μηνὶ ὀκτωβρίου δεκάτῃ, ἐν ἡμέρᾳ δευτέρᾳ ἰνδικτιῶνος πρώτης, ἔτους ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἑξακισχιλιοστοῦ τετρακοσιοστοῦ· Ἀμήν.

2

Amalphi.

+ Ἐνκενήσθη τὸ σεπτὸν
εὐκτήριον τὸ
τρεισολβίου μαρ-
τυρος Οὐάρου [ἐπὶ]
τῆς ἱεραρχίας Στ[εφά]-
νου τοῦ ἁγιωτάτου
ἐπισκόπου τῆς Νεαπολί-
των πόλεως· μηνὶ ὀκ-
τωβρίῳ. (1)

3

In S. Laurentii extra moenia, lapis praelongus in ambone evangelii.

+ Ἐπ . . . σένιος ἡγούμενος ἐκ νέας ἐποιήσατο τὸ πρεσβυτήριον (2) τὸ ν...

4

Smyrnae in domo graecae viduae; eademque inscriptio in domo cuiusdam medici, diversa tamen versiculorum longitudine.

Ἡρηνοποιὸς (sic) πρ. κὲ πατὴρ τοῦ Στέμματος, υἱὸς Εἰακὼβ, κὲ αὐτοῦ πρ. ὑπὲρ εὐχῆς ἑαυτοῦ ϗ τῆς συνβίου μου κὲ τοῦ γνισίου (sic) μου τέκνου ἐποίησα τὴν στ . . οσιν τοῦ εἰσοτικοῦ σὺν τοῖς σκαμνοκανκελυς καλιέργισα γιζ. (3)

Ibidem in alio lapide.

Ἐγένετο τὸ ἔργον σπουδάζοντος Δόσα.

(1) Nov. flor. an. 1771. p. 291. — Mr.

(2) Prior R vocabuli huius scribitur forma latina R non graeca P; quod prorsus idem memini me semel observare in codice mediolanensi Frontonis. — A. M.

(3) In append. ad praefat. Gudii n. XVII. XVIII. e schedis Vander Horst a sacris Belgarum qui Smyrnae negotiantur, quas Hesselio dedit Bukerus. V. Pokoc. inscr. p. 38. n. 5. — Mr.

1

Ravennae in museo archiepiscopali in duobus capitulis columnarum maioris templi.

A. ☧ Ω. Petrus episc. sce Ravent. eccl. coeptum opus *a fun-*
*da*mentis in honore scrm. perfecit. (1)

2

Clusii in cath. eccl. in capitulo columnae, quod sese offert ingredienti parte laeva.

Scs epcs Florentinus ficit. (sic) (2)

3

Ingens et oblongus cippus repertus prope Urbem an. 1793. Litterae satis bonae insculptae in clypeo, cui superimponitur magna crux.

+
Felix VI
ex consule ord.
servus vest. pro

continuis bene-
ficiis vestris
optulit.

4

Te duce Venerius rapidas commiscuit iras,
Atque vesana nimis inimici viria (sic) vicit.
Castule tu dignus prestas cultoribus ista.
Tibi Servatus offert munera supplex. (3)

5

Avenione in equili quodam.

+ Laugerius . psul . iac .
urbis . et . eccle . s . .
ergo . Dei . i . . tu . si
qui . ben . . . vod . .
idibus . iul . bina . . (4)

7

In monasterio s. Stephani de Ribas *dioec. Ariensis.*

+ Cum Dei adminiclo
Frakila abba con-
didit opus
era DCCCCLVI

(1) Spret. T. I. tab. II. n. 67. 68. 73. T. II. part. I. p. 62; Mur. p. 1923. 7. — Mr.
(2) Gorius T. II. p. 401. n. 2. — Mr.
(3) Ex cod. clostend. saec. XI, fortasse s. Damasi. — Mr.
(4) E schedis Suaresii. — Mr.

1

Tergeste in eruendis fundamentis sacelli seu altaris maioris eccl. B. Virginis ad mare *dictae.*

Rufinus custos pro voto suo
fieri curavit pavimentum
an. DXV. (1)

2

Romae in S. Clementis.

Gabinius Vettius
Probianus
Publius stravit. (2)

3

Veronae in pavimento tessellato ecclesiae cathedralis. (3)

Marin . .
col. cum
suis P. x.

Eusebia
cum suis
tessella-
vit P. cxx.

Himeria
cum suis
P. cxx.

4

Aquileiae in S. Felicis in pavimento tessellato. (4)

Constantius
et Thedora
et Theo . .
runi . . .

Concor-
dian*us*
. . . .

Malchus
et Eufemia
cum sui*s*
de do*nis*
Dei *votum*
sol*verunt.*

5

In ecclesia coenobii S. Richarii in dioeces. Ambianensis, humi.

Hoc pavimentum humilis abbas componere feci
Angilbertus ego ductus amore Dei.
Ut mihi post obitum sanctam donare quietem
Dignetur Christus vita salusque mea.

6

In monasterio cremivanensi S. Agapiti dioeceseos Pataviensis.

+ Tassilo dux fortis + Liutpirc virga regalis.

(1) Irenaeus a Cruce hist. Tergest. p. 236, ex quo Furiettus de musiv. p. 74. — Mr.

(2) Mur. p. 1476. 7. ex Donio cl. II. n. 57; Millinius de orator. s. Laurentii p. 26. Vide Corsin. de praef. Urb. p. 265. — Mr.

(3) Maffeius M. V. p. 208; Mur. p. 1865. 7. Furiett. p. 67; Blanchin. monum. libb. Liviae p. 6. — Mr.

(4) Bertol. AA. Aquil. p. 340, 341; Gud. p. 368. n. 12; Mur. p. 1906. 4. — Mr.

1

Ravennae in ecclesia S. Zachariae iuxta labellum calicis.

Offero S. Zachariae Galla Placidia Augusta. (1)

2

Versus Bernowini episcopi arvernensis, qui floruit saec. IX, in calice et patena.

Bernovvinus humilis sua reddit vota tonanti
Hoc corpus humilis . . . praestat vita beata. (2)

3

Wertinae ad Ruram fluvium in monasterio PP. Benedict. parvus calix aereus sub auro, qui usui fuit S. Liudgerio.

+ Agitur haec summus per pocla triumphus
+ Hic calix sanguinis dni nri IHU XPI. (3)

4

Remis in calice argenteo, quem conflari fecit S. Remigius episcopus.

Hauriat hinc populus vitam de sanguine sacro
Iniecto aeternus quem fudit vulnere Christus.
Remigius reddit Domino sua vota sacerdos. (4)

5

Ibidem in calice alio.

Hinc sitis atque fames fugiunt: properate fidelis;
Dividit in populos has praesul Adalbero gazas. (5)

In donariis.

Virgo Maria tuus tibi praesul Adalbero munns.

(1) Agnell. p. 68. — Mr.

(2) Mabill. annal. bened. T. II. p. 669. ex cod. bibl. ottob. — Mr.

(3) Second voyag. de deux Bened. p 234. — Mr.

(4) La Cointe T. IV. p. 750. Edidit Doigheteus de calicibus euchar. p. 196; Marangon. res ethn. p. 414. ex Hincmaro. — Mr.

(5) Duchesnius edidit inter epistolas Gerberti archiep. remensis, qui deinde fuit papa Silvester II, T. II. S. V. Fr. p. 810. — Mr.

1

Romae in museo sacro bibliothecae vatic. circa vas argenteum repertum in vinea Gabriellioru m in monte Caelio, litteris viriculo affabre elaboratis.

. . . te tibi et accipi votum sol . . . (1)

2

Parisiis in thesauro S. Dionysii in pede aureo insignis ex orientali achate carchesii, coelati opere elegantissimo.

Hoc · vas · XPE · tibi · mente · dicavit
Tertius in Francos regmine Karlus. (2)

3

In pyxide argentea reperta initio saeculi XVII. in effossionibus sub ara maxima ecclesiae SS. IV. Coronatorum Romae.

✝ Ad decorē capitis beati Sebastiani Greg. IIII episopp.

4

Romae in museo Albaniorum discus argenteus Perusiae effossus.

De donis Dei et domni Petri. Utere felix cum gaudio. (3)

5

In cathedrali Fori Cornelii, patena argentea.

✝ Quem plebs tunc cara crucis agnus fixit in ara
Hostia fit gentis primi pro labe parentis.

6

Epigramma Sidonii inscriptum conchae argenteae oblatae ab Evodio reginae Gothorum Ragnahildae Eurici coniugi.

Pistrigero quae concha vegit tritone Cytheren,
Hac sibi collata cedere non dubitet.
Poscimus, inclina paulisper culmen herile,
Et munus parvum, magna patrona, cape.

(1) Marinius legendum censet: *hoc vas Christi tibi*, ut mox n. 2.

(2) Felibien. hist de l' abb. de s. Denys p. 545. Vide mus. vat. T. V. p. 20. Supple autem *devota et sublimus*. — Mr.

(3) Fontanin. disc. arg. excus. p. 3; Vermil. inscr. perus. T. II. p. 474. Est in bibliotheca vaticana persimilis argenteus discus, sed anepigraphus in quo tamen eques perimit aprum, habetque sub pedibus canem. — Mr.

Evodiumque libens non aspernare clientem,
Quem faciens grandem, tu quoque maior eris.
Sic tibi, cui rex est genitor, socer, atque maritus,
Natus rex quoque sit cum patre, postque patrem.
Felices lymphae, clausae quae luce metalli,
Ora tamen dominae lucidiora fovent.
Nam cum dignatur regina hic tingere vultus,
Candor in argentum mittitur e facie. (1)

7

In theca argento contexta, in qua an. 946. collocatae videntur reliquiae Hidulphi episcopi. In antica parte.

Quorum munere sum tali vestitus honore,
Digni reddantur divino semper amore.

In postica vero.

Hac si me tunica quisquam nudaverit ultra,
Conquerar hoc iustis in dextra parte futuris. (2)

8

Metis in stylobate tholi argentei quatuor columnis suffulti in cathedrali ecclesia.

Ut scelerum noxas redimam tibi, conditor orbis,
Offero templi huius humilis Adventius arcem.
Irradiat Trinitatis honor splendifluus aram;
Redde medullata in templo holocausta sacerdos.
Ast quin purus amor dedit hanc in honore superno,
Hostia pura Deo, sindupla talenta reportans;
Haec danti in terris bona reddas praemia caeli,
Compuncti cordis lacrymas hinc suscipe clemens. (3)

(1) Sirmond. T. I. p. 535. Saveronus p. 251. legit *Theoderica coniugi.*

(2) Mabill. an. bened. T. II. p. 16; Mur. AA. m. aev. T. III. p. 702. — Mr.

(3) Sammart. Gall. ch. T. XIII. p. 718 — Mr.

1

In basilica monasterii Petershusani, cuius fundamenta iecit S. Gebehardus episcopus Constantiensis saec. X labente, in quatuor tabulis argenteis littera aurea legebatur.

Hoc opus exiguum diversis artibus auctum
Fert tibi Gregori snpplex devotio servi
Praesulis indigni, quem tu cum plebe fideli
Coniungas turmis precibus pater alme supernis.

2

Modoëtiae in corona aurea gemmis ornata.

+ Agilulf grat. Di vir glor. rex totius Ital. offeret
sco Iohanni Baptiste in ecla Modicia. (1)

3

Romae in museo Francisci Barberini viri eminentiss. vetus corona argentea reperta an. 1632 in horto PP. Carmelitarum ad titulum Equitii.

+ Sancto Silvestro ancilla sua votum solvit. (2)

4

In corona Pipini.

Christe fave votis Pipini gratia regis,
. . . quam misit supplex dignare coronam.
Corpore quo passus iacuisti vita sepulchro,
Et de quo surgens solvisti vincula mort is,
Illum tu firma regno pariterque salute,
Coniuge quin etiam, necnon et stirpe nepotum,
Pro quorum vita partimque haec munera regno
Obtulit aeternum sperans Pippinus honorem. (3)

(1) Mur. S. R. I. T. I. p. 460; Fris. M. Modoët. p. 42; Fontanin. de cor. ferr. p. 72; Oltroch. H. L. p. 453. aliique. — Mr.

(2) Philippin. hist. s. Silv. etc. p. 51. — Mr.

(3) Second. voyag. de deux Bened. p. 292. ex vet. cod. biblioth. coenob. s. Maximini trevirensis. — Mr.

1

Tabella aerea reperta Mediae in Transilvania anno 1779.

Ego Hemonius votum posui.

2

Romae in S. Mariae transtib. Gregorius IV PP. obtulit signum $\overline{XPI}$ habens navicellas II, ac murenas III, in catenulis III. lilio et uncino, cum epigraphe. (1)

De donis Dei et sanctae Mariae $\overline{\text{domn}}$. $\overline{\text{Gregor}}$. PP. IV.
Qui puro corde obtulit III. gabatas saxiscas.

Item canistra argentea IV. sic inscripta.

Sanctae Dei genetrici Gregor. IV. PP.

Item in S. Mariae ad praesepe donavit vestem auro textilem habentem in circuitu albas virias cum eius nomine sic.

Domni Gregorii IV. PP.

3

In operculo codicis insignis evangeliorum S. Eusebii episcopi vercellensis et martyris. (2)

+ Praesul hic Eusebius scripsit, solvitque vetustas:
Rex Berengarius sed reparavit idem.

EVSEB. $\overline{\text{EPS}}$.

Argentum postquam fulvo deprompsit et auro,
Ecclesiae praesul optulit ipse tuae.

(1) Severan. hist. p. 309. ex Anastas. T. III. p. 17. 1823. 26.; Thes. dipl. T. III. p. 257; Oldoin. ad Ciac. T. I. p. 600; Baron. T. XIV. p. 250. — Mr.

(2) Ephem. flor. T. II. p. 519; Blanchin. vindic. script. div. et in evang. quadr. T. II par. II. p. 575; Donat. diptych. p. 115, aliique. — Mr.

1

In diptycho. (1)

✝ Pr ó esulis imperi à is

Bertoldi clauditur omnis

te à Xtus evan à gelii

redimitus honore decenti

ὁ ἅγιος
Ἀνδρέας

ὁ ἅγιος
Πέτρος

MP ΘΥ

Mater Christi
cum ipso
filio

ὁ ἅγιος
Παῦλος

ὁ ἅγιος
Θωμᾶς

2

Modoëtiae in secretario, in tabulis quibus evangeliorum codex integitur, ex lamellis quae aureis gemmis ornantur.

Parte dextera.

De donis Di offrit (*sic*) Theodelenda reg.
gloriosissema sco Iohanni Bapt.

Parte sinistra.

In baselica quam ipsa fund.
in Modicia prop. pal. suum. (2)

3

Ratisponae in duobus lapidibus, qui servantur in monasterio S. Hemeramni, in quo insignis codex evangeliorum A. 870 furtim ablatus cum corpore S. Dionysii mart. ex parisiensi S. Dionysii monasterio, et dono Arnulpho imperatori datus, qui ecclesiae sanctorum concessit.

Sub Ebulone abbate mon. sci
Dionysii Gisalbertus furavit.
Furatus est V. non. iun.

Huc venit II. non. dec.
tempore Tutonis epi. (3)

(1) Vide addenda ad T. III dipt. p. 21; Borg. de cruc. velit. p. 92. — Mr.

(2) Sic lamellas octo confusas ordinat legitque Frisius monum. Modoët. diss. I; Maff. M. V. p. 369. 8, et rursus p. 181. Cyriacus nov. fragm. p. 46; Thes. dipl. T. II. p. 208; Mur. S. R. I. T. XII. p. 1070; Paciaud. de. S. Io. Bapt. p. 267; Bascap. hist. Mediol. p. 10; Fontanin. disc. arg. p. 26. ex Mabill. It. ital. T. I. p. 11; et de cor. ferr. p. 32. — Mr.

(3) Mabill. analect. T. IV. p. 54. — Mr.

1

Fuldae, versus Rabani in theca evangeliorum.

Hanc thecam ad laudem Christi sic condere iussit,
Rhabanus praesul, servus et ipse Dei.
In quo et evangelium sanctum gestetur honeste,
Quando lecturus hoc diaconus erit. (1)

2

Ratisponae in monasterio S. Hemeramui exstat insigne evangeliarium scriptum A. 870 iussu Caroli Calvi; prima tabula, qua tegitur, obducitur aurea lamina gemmis margaritisque ingentis pretii ditissima, et sculpturis graphio seu viriculo ductis illustri. In medio visitur imago Servatoris sedentis, dextra benedicentis, sinistra librum apertum ostentantis, cui inscripta haec verba leguntur ego sum via veritas et vita. *Adstant in angulis quatuor evangelistae sedentes, scribentesque cum eorumdem symbolis. In S. Iohannis est* in principio. *In volumine explicato S. Matthaei:* liber generationis. *Ibidem eodem artificio oculis subiiciuntur quatuor historiae evangelicae, vendentium scilicet et ementium a Christo eiectorum, leprosi mundati, caeci illuminati, item adulterae mulieris absolutae, quae stat ante Iesum digito scribentem* si quis sine peccato. (2)

3

Versus Hincmari archiep. remensis inscripti tabulis aureis evangeliarii.

Sancta Dei genitrix et semper virgo Maria,
Hincmarus praesul defero dona tibi.
Haec pia quae gessit, docuit nos Christus Iesus,
Editus ex utero, casta puella, tuo. (3)

4

Ravennae in evangelio, quod auro et gemmis iussit ornari Petrus archiepiscopus.

Domnus Petrus antistes ob diem ordinationis suae
sanctae ecclesiae sic obtulit. (4)

(1) Rabanus T. I. p. 218. n. 107. — Mr.
(2) Sanftl. dissert. de cod. s. Hemeramui p. 29. — Mr.
(3) Sammart. G. C. T. IX. p. 41. — Mr.
(4) Mur. S. R. I. T II. part. I. p. 57. 58; Amades. T. I. p. 103. 104; de Rubeis p. 153. — Mr.

1

Ibidem in S. Ioh. evang. circa lucernam ex auro optimo, cum cereo rostrato.

Parabo lucernam Christo meo. (1)

2

Florentiae in museo Mediceo in antiqua lucerna reperta Romae in hortis Ioh. Francisci Morellii coelimontanis in vicinia ecclesiae S. Stephani.

Dominus legem
dat Valerio Severo.
Eutropi vivas. (2)

3

Auximi in bractea argentea super arca S. Leopardi episcopi.

+ Scs Leopardus. (3)

4

Metis in bractea aurea circulari, ad imaginem Mariae virg. caelata ab Tutilo circa annum 912.

Hoc panthema pia caelaverat ipsa Maria. (4)

5

Ravennae in vasculo chrismatario argenteo ex opere anaglyptico.

Servus Christi Maximianus archiepiscopus hoc chrismatarium
ad usus fidelium fecit fieri. (5)

6

Oveti, in camera sancta, inter prisca regum donaria, arca est duos pedes longa, tabellis pretiosissimis ex achate auro circumclusis compacta, gemmis etiam undique dives, cum hoc titulo in fundo, qui totus argenteus est.

Susceptum placide manet hoc in
honore Dei, quod offerunt famuli
Christi Froyla et Nunilo cognomento
Scemena. Hoc opus perfectum est
et concessum est sancto Salvatori ovetensis.
Quisquis auferre hoc donaria nostra
Praesumpserit, fulmine divino intereat.
Ipse operatum est era DCCCCXLVIIII. (6)

(1) Mur. ibid. p. 57; de Rubeis p. 95. — Mr.
(2) Mamach. T. III. p. 9; Blanchin. II. E. quadr. T. I. part. II. p. 340; Bellor. lucern. p. 31; Gor. tab. I. p. 68; Foggin. de itin. S. Petri p. 484. — Mr.
(3) Compagnon. T. I. p. 39; Raffaell. A. A. di Cingoli p. 124; osserv. sopra Cingoli p. 145. — Mr.
(4) Mabill. annal. bened. T. III. p. 315. — Mr.
(5) Agnell. p. 108; de Rubeis p. 164. 165. — Mr.
(6) Morales exscripsit edidítque in scholiis ad lib. III. oper. s. Eulogii cordub. p. 59. Vide inscriptionem similem, ubi de Adenulfo, Bibl.PP.T. XV. p. 274. — Mr.

1

Romae in pallio altaris ecclesiae S. Petri.

Pastor ovile Dei servans sine crimine Petre,
Qui praebes XPI pabnla sancta gregi;
Tu Caroli clemens devoti munera regis
Suscipe, quae cupiens obtulit ille tibi.
Hildegarda pio cum quo regina fidelis
Actibus insignis mentis amore dedit. (1)

2

In velo quod a Chintila rege Romae dicatum est.

Discipulis cunctis Dominus prelatus honore,
Dignus apostolico primus honore coli,
Sancte tuis Petre meritis hec munera supplex
Chintila rex offert. Pande salutis opem. (2)

3

Modoëtiae in corporali, quod a magno Gregorio missum ferunt Theodolindae.

Extat inscriptio excusa apud Mabillon. in itin. Ital. p. 214; cuius plane insolitas litteras quoniam nec ipsi doctissimi explicare potuerunt Mabillonius atque Marinius, ponere nobis heic non licuit.

4

Lugduni in ecclesia S. Stephani extat insignis palla altaris Remigio archiepiscopo dono data a Berta comitissa, uxore Gerardi de Rossilione comite Provinciae saec. IX, in cuius medio agnus depictus est, cum litteris aureis A et Ω, et in orbem hi versus. (3)

Agne Dei mundi qui crimina dira tulisti,
Tu nostri miserans cunctos absolve reatus.

In dextra parte circuli.

Hic panis vivus coelestisque esca paratur.

(1) Grut. p. 1163. 9. ex cod. pal. (p. 29); Fleetw. p. 416; Baron. T. XIII. p. 97. Vide Venant. Fort. T. I. p. 100. 107. — Mr.

(2) Ex cod. clostend. exscripsit Garampius. Porro nescio cur Marinius titulum ponat his diserte verbis: *in velo quodam Chintilane rege Rome dictum est.* Num ita mendosissime in codice se habebat titulus? — A. M.

(3) Mabill. annal. bened. T. III, p. 133. — Mr.

In sinistra.

Et cruor ille sacer qui XPI ex carne eucurrit

Per longum.

Sumat perpetuam pro facto Berta coronam,
Haec cuius studio palla hoc effulgurat auro.

In extremis vero pallae circumquaque partibus.

Remigius praesul Christo per saecula vivat.

1

Remis in bombycino panno, quo corpus S. Remigii ab Hincmaro involutum fuit, intextis ex filo argenteo et serico litteris.

Sancte Remigi pontifex Domini pretiose, cum pietate memento mei Hincmari, nomine non merito episcopi, indigni quoque sed devoti servi tui. (1)

2

Ravennae in duabus endothis byssinis, quas fierit iussit S. archiep. Maximianus.

In una circa eius imaginem scriptum fuit.

Magnificate Dominum mecum, qui me de stercore exaltavit.

In altera.

Parce Domine populo tuo, et memento mei peccatoris, quem de stercore exaltasti in regno tuo. (2)

3

Ibidem in museo Classensi laciniae casulae diptychae ex serico et argento contextae, cui appictae erant tamquam in clypeis plures sanctorum nec non episcoporum imagines suis quaeque nominibus distinctae. (3)

Montanus eps	Lucillus eps	Felix eps
Innocentius eps	Gricinus eps	Silvinus eps
Petronius eps	Zeno eps	Theodor. eps
Scs Firmus eps	Agapitus eps	Concess. eps
Michael eps	German. eps	Verecund. eps
Saturnin. eps		

(1) Ibid. p. 17. ad an. 852.
(2) Agnell. p. 108. — Mr.
(3) Collectio ferrariensis T. XVI. p. 156. — Mr.

1

Ibidem in basilica Ursiana inscriptum endothae ex auro puro cum staminibus sericis, in qua imagines quinque.

Victor episcopus Dei famulus hunc ornatum ob
diem resurrectionis domini nostri Iesu Christi
anno V. ordinationis suae obtulit. (1)

2

Remis in pulvino ex panno rubeo bombycino supposito capiti s. Remigii ab Hincmaro, litteris aureis.

Hoc opus exiguum praesul clarissimus Hincmar
 Alphedi iussit condere sicque dare.
Ille quidem iussit, sed et haec mox laeta peregit,
 Protulit et factum quod modo cernis opus.
Quae sub honore novo pulvillum condidit istum,
 Quo sustentetur dulce sacrumque caput.
Remigii meritis Alphedis ubique iuvetur,
 Ipsiusque preces hanc super astra ferant. (2)

3

Balignae, secundo ab Aquileia lapide, in nolario.

Summū sume bonū Ds hanc turrim accipe donū
 Ansfredi patria quem tuus a propria
Egit amor. Merces sit ei, qui cuncta coerces.
 Pax sit, amena quies, perpetuusque dies. (3)

4

Cordubae in monasterio S. Hieronymi, olim in ecclesia S. martyris Zoyli, inscriptum campanae litteris implexis.

Offert hoc munus Sanson abbatis in domum sancti
Sabastiani martyris Christi, era DCCCC et XIII.

(1) Agnell. p. 103. — Mr.
(2) Mabill. annal. bened. T. III. p. 17. ad an. 852. — Mr.
(3) Mur. p. 1828. 2; Bertol. p. 413. 595. 596. — Mr. Verba *hanc turrim* habet Marinius, non tamen Bertolius vel Muratorius qui scribunt Ds E ... S *accipe donum*. — A. M.

1

Arelate in archivio ecclesiae maioris inscriptum campanae maximi moduli.

Mentem sanctam spontaneam voluntatem et patriae liberationem.
Amalricus archiepiscopus me fecit fieri anno millesimo. (1)

2

Fuldae in nolario Capituli.

Praeceptis fratres hoc signo convocat omnes,
Exemplo Domini cum lavat unde pedes.
Nec non consilium constat si forte gerendum,
Nec moniti signo conveniunt subito.
Laudibus et noctis interdum vita peractis
Captamus somnum si dederit sonitum.
Caeperit at radiis Phoebus conspergere lucem,
Hoc resonante sopor ocius omnis abit. (2)

3

Cymacli in nolario maioris ecclesiae.

✝ Tem. dn̄. Feli. T. R. B. arcp̄. sce̅ eccl.
Rav̄. edf̄. Vinceutius primu̅
ep̄s ecc̄. sc̄i Cassianici cum
primu̅ edific. per ind. VI. ✝
felici.

(1) Petrus Saxinius hist. pontif. Arelat. p. 196. — Mr.

(2) Ex Bibl. P. P. lugdun. T. XXVII. p. 523. post versus Strabi galli monachi fuldensis, discipuli Rabani. — Mr.

CAPUT III.

BONA IN COMMODA ECCLESIARUM DONATA LEGATA.

I

***Romae ingens tabula affixa parieti atrii basilicae vaticanae* (1).**

Dominis sanctis ac beatissimis Petro et Paulo apostolorum principibus Gregorius indignus servus ☧
Quotiens laudi vestrae usibus servitura quedam licet parba conquirimus, vestra vobis reddimus, non nostra largimur ☧
ut haec agentes non simus elati de munere set de solutione securi. Nam quid unquam sine vobis nostrum est ☧
qui non possumus accepta reddere, nisi quia per vos iterum et ipsum hoc ut redderemus accepimus. Unde ego vester
servus reducens ad animum multum me vobis beati apostoli Petre et Paule esse devitorem propter quod ab uveribus
matris meae divinae potentiae gratia protegente intro gremium ecclesiae vestrae aluistis, et ad incrementum
per singulos gradus usque ad summum apicem sacerdotii licet inmeritum producere estis dignati; ideoque
hoc privilegii munusculum humili interim offerre devotione praevidi. Statuo enim et meis successoribus
servandum sine aliqua refragatione constituo, ut loca vel praedia cum olibetis qui inferius describuntur,
quos pro concinnatione luminariorum vestrorum a diversis quibus detinebantur recolligens vestra vobis dicavi,
inmutilata permanere. Id est in patrimonio Appiae mass. Victoriolas olibetu in fund. Rumelliano in integro.
Olibetu in fund. Octabiano in integro. Mass. Trabatiana. Olibet. in fund. Burreiano ut sp. Olibet. in fund. Oppiano ut sp.
Olibetu in fund. Iuliano in integro. Olibet. in fund. Viviano ut sup. Olibet. in fund. Cattia
Olibet. in fund. Solificiano ut sp. Olibet. in fund. Palmis ut sup. Olibet. in fund. Sagaris ut sp.
Olibet. in fund. Marano ut sup. Olibet. in fund. Iuliano ut sp. Olibet. in fund. Saturniano ut sp.

(1) Donius p. 51; Bullar. vat. T. I. p. 7; Severan. hist. 113; Fontanin. disc. p. 34. 35; Marin. papyr. p. 225.; Bolland. T. VII. iun. p. 43; Blanchin. praef. ad Anast. T. I; Rocca T. II. p. 411; Gallett. T. I. p. 11; Bullar rom. T. I. p. 142.; S. Gregor. M. T. IV. p. 327; Baron. ad an. 604. n. 14. De massa Caesariana Symmachus lib. X. ep. 48.

Olibet. in fund. Caniano et Carbonaria ut sup. Mass. Cesariana. Olibet. in fund. Florano ut sup.
Olibet. in fund. Prisciano et Grassiano ut sup. Olibet. in fund. Pascurano ut sp. Olibet. in fundo
Variniano ut sup. Olibet. in fund. Cesariano ut sp. mass. Pontiana. Olibet in fund. Pontiano ut sp.
Olibet. in fund. Casa Romaniana ut sp. Olibat. in fund. Tattiano nt sp. Olibet. in fund. Casa Florana ut sp.
Mass. Steiana. Olibet. in fund. Berrano ut sp. Olibet. in fund. Cacclano ut sp. Olibet. in fund. Pontiano nt sp.
Olibet. in fund. Aquiliano ut sp. Olibet. in fund. Steiano ut sp. Olibet. in fund. Cassis ut sp. Mass. Tertiana
Olibet. in fund. Camelliano et fund. Tortilliano ut sp. Olibet in fund. Casaculi ut sp. Mass. Neviana
Olibet. in fund. Arcipiano ut sp. Olibet. in fund. Corelliano ut sp. Olibet. in fund. Ursano nt super.
In patrimonio Labicanens. Mass. Algisia. Olibet. qui est ad tufu inxta Anagnias in integro ☧
Olibet. qui est in Silbula et Modicas Talias Catagemmulum ac milit. Olibet. in Aplineas in integro ☧
Olibet. qui est in Claviano. Olibet. quem tenet Franculus colonus in fundo Ordiniano in integro ☧

t

Romae in cryptis vaticanis (1).

. . . .

Petro, Theophanio, Sergio, I*ordane*,
seu Iohanne; adstantibus quoque diaconib. Moscho archidiacono, Zaccharia,
Iohanne, Theophulacto, atque Gemmulo,
vel cuncto clero; antefatus domnus Gregorius apostolicus papa dixit: reduco ad
animum, sanctissimi fratres mei, qualia mihi
et quanta mirabiliter XPS DS noster contulerit bona, et quomodo me indignum ad
tanti apicis fastigium (2) sua pietate dignatus fuerit
evocare; et stupesco, nihil aliud valens
retribuere potentiae eius, nisi solas age-

(1) Dionys. crypt. vat. tab. IV. et V; Turrig. p. 70-71; Blanchin. praef. ad Anast. T. I. n. 37. — Mr.
(2) *Fastigium* mendose deest in scheda Marinii; sed extat apud Ciampin. A. S. p. 101. — A. M.

re gratias, et indesinenti prece gloriosnm eius conlaudare nomen. Quis enim, ut ait propheta, loquatur potentias Dñi, auditas faciat omnes laudes eius? Vel quid retribuam Dño pro omnibus que retribuit mihi? calicem salutaris accipiam et nomen Dñi invocabo.

1

Ibidem.

. . . . . .
trae s . . .
Gregorius . .
apostolicus . .
sanctissimi inten . .
positioni ea quae anc . .
quoram beati Petri apo . .
sub interdictu anath . .
Sanctissimi episcopi et vene . .
teri responderunt: gra . .
ter dictu apostolicae . .
haec quae salubri cons . .

visa sunt stabiliri deb . .
quis audeat exsistere t . .
Gregorius sc̄imus ac *beatissimus apostolicus* papa dixit · Si qu . .
privilegii definitionem ve . .
rit, anathema sit · Et *responderunt omnes* tertio anathema *sit* ·
Gregorius gratia Dī episc*opus catholicae* atque apost*olicae urbis* Romae huic privileg*io* . . .
. . . . . .

2

Romoe in SS. Iohannis et Ponli in monte Coelio.

S. Gregorii magni PP. praeceptum confirmotionis bonorum, praesertim fundorum Mucioni, Cosconis, Pretorioli, et Casacatelli, in agro Veliterno, pro titulo Pammachii, nempe ecclesia urbana SS. Iohonnis et Pauli, duabus marmoreis tabulis insculptum, ibique adservatum, Stephanus Borgia diligentissime exprimi curavit anno MDCCLXXVIII.

✝ Gregorius ēps servus servorū
Dī dilectissimis in xpo filiis Dsdedit car.
et Iohi arhipbro · tt scor Iohis et Pauli ꝯ
et per vos in eodē tt · im pp (1) · Credite speculationis impellimur (2) cura etiam ardore xpiane

(1) Id est *in perpetuum*, heic et in fine inscr. — A. M.

(2) In tabula excusa *impellimus* — A. M.

religionis et studio divini cultus permovemur ☙
pro venerabilioru pioruq· locoru percogitare
stabilitate atque Do servientiu securitate
ut hoc proveniente pio labore et anime XPO
dicatae eiq. se illi diebus vite eorum servi-
re decreverunt, perseverent inperturbate
nec non in illa maneant e fine tenus·firma · que
a xpianis in Di laude cstructa sunt ☙
Quia igitur dilectio atque religiositas vra
petiit nobis quatinus hos fundos
in integro sitos · territ · Bellitrinensi
mil· XXII· ac in aliis locis ☙

† Territ · Beltr · mil · XXII.
Fund. Mucianus in integro.
Fund. Cosconis in integro ubi sup·
Fund.Pretoriolus in int. ubi supra.
Fund.Casacatelli in integ. ubi supra.
Fund. Proclis in int. via Appia ml· XIII.
Fund.Virginis in int. via Appia ml. II cum pantan.
Fund. Capitonis via Ardeatina mil. III.
Fund.Fonteianus in int. via ssta ml. V.
Fund. Fausianus in int. via ssta mil. pl. m· XII.
Fund·Lausianus in int. via ssta ml. ssto.
Fund.Carbonariorum in int. via ssa m. p· VIIII·
Fund.Publica in int· via Latina mil. pl. m. XI·
Fund.Casaquinti in int. via Latin. m. pl. m. XI·
Fund.Lacitianus in int. via Lavicana m. XV.
Fund·Sergianus in integro ubi supra.
Fund.Septeminis (1) in int. via *sic*
Fun. Cesarianus in int. via Penestrina m. XXX.
Fn. Stagnis in int. via Latina ml· pl. m. XXX.
Fun· Casa luci in int. ubi supra·
Fun. Casacellense via Apia ml. XIII.
vre aeccle cfirmaremus
et nos ita cfirmamus ut si quisque (2)
temerator extititerit, anathe-
matis vinculo subiaceat in pp. ☙

(left margin, vertically:) † NOTITIA FUNDORUM IURIS TITULI HUIUS

(right margin, vertically:) † CONSTANTINUS SERVUS SERVORUM

(1) Ita scheda Marinii. At *Septenius* Blanchinius T. I. praef. ad Anastas. n. 49 — A. M.

(2) Ita Blanchin. At scheda Marinii *si quis D.* Denique in dextro latere Blanchinius habet *notitia fundor. iuris huius titul.* — A. M.

1

Romae in ecclesia S. Pauli in cornu evangelii.

✠ Gregorius episc. servus servorum Di Felici subdiac. et rectori patrimonii Appiae.
Licet omnia quae haec apostolica habet ecclesia beatorum Petri ac Pauli, quorum honore et beneficiis adquisita sunt,
Do sint auctore communia, esse tamen debet in amministrationa actionum diversitas personarum, ut in adsignatis cuique
rebus cura adhiberi possit impensior. Cum igitur pro ecclesia beati Pauli apostoli sollicitudo nos debita commone-
ret ne minus illic habere luminaria isdem praeco fidei cerneretur qui totum mundum lumine praedicationis implevit; et val-
de incongruum ac esse durissimum videretur, ut illa ei specialiter possessio non serviret, in qua palmam sumens marty-
rii capite est truncatus ut viveret, utile indicavimus eandem massam, quae *sic* aqua salvias nuncupatur, cum omnibus
fundis suis, id est, Cella vinaria, Antoniano, Villapertusa, Bifurco, Primianiano, Cassiano, Silonis, Corneli,
Tesselata, atque Corneliano, cum omni iure instructo instrumentoque suo et omnibus generaliter ad eam
pertinentibus, eius cum xpi gratia luminaribus deputare. Adicientes etiam eidem cessioni hortos duo po-
sitos inter Tiberim et porticus ipsius ecclesiae euntibus a porta civitatis parte dextra, quos dividit fluvius
Almon, inter adfines horti monasterii sci Stephani, quod est ancillarum Di, positum ad scm Paulum et ad-
fines possessionis Pisiniani; simul et terrulas quae vocantur fossa latronis positas. Idem iuxta ean-
dem porticum euntibus similiter a porta parte sinistra, ubi nunc vineae factae sunt, quae terrulae co-
haerent ab uno latere possessioni Eugenitis qd scolastici, et ab alia parte possessioni monast. sci Aristi. Quae
omnia quoniam Do adiuvante per antedictas ecclesiae praepositos qui per tempora fuerint a praesenti sep-
tima indictione volumus ordinari. Et quidquid exinde accesserit luminaribus eius inpendi, atque ipsos exin-
de ponere rationes. Idcirco experientiae tuae praecipimus ut suprascriptam massam aquas salvias cum prae-
nominatis omnibus fundis suis, nec non hortus atque terrulas, quae superius continentur, de brevibus suis delere debe-

at ac auferre; et cuncta ad nomen praedictae ecclesiae beati Pauli apostoli tradere: quatenus servientes sibi praepositi omni post hoc carentes excusatione, de luminaribus eius ita sine nostra studeant sollicitudine cogitare, ut nullus illic umquam neglectus possit exsistere. Facta vero supra scriptarum omnium rerum traditione, volumus ut hoc praeceptum in scrinio ecclesiae nostrae experientia tua restituat. Bene vale.

Dat. VIII. kal. februarias imp. dno Fhoca (sic) pp. aug. anno secundo et consolatus (sic) eius anno primo ind. septima. (1)

1

In basilica S. Pauli grandis tabula, litteris optimis et rubricatis.

✝ In nomine dni Di salvatoris N.
IHU XPI breve facta a me
Gregorio tertio papae
de oblationes quae offer-
re debentur per singulos
dies in ecclesia beati
Pauli apostoli. Statui
enim offerri id est in
prima missa ad cor-
pus oblatam unam. In sec-
unda missa ad scm Timotheum
oblatam unam. In tertia mi-
ssa ad imaginem Salvatoris
qui et apostolorum, oblatã
unam. In quarta missa ad
scm Gregorium ad ianuas
oblatam unam. Deinde in
missa quinta ad altare
maiore oblatas duas: quod
simul fiunt cotidianis di-
ebus oblatas sex; quae
ab ecclesia offerantur in
basilica tua, domine meus
beate Paule apostole. Quẽ
breves titulum auctorita-
te apostolica omni tempo-
re confirmamus sub
anathematis interdi-
ctu, ut nulli liceat suc-
cessorum nostrorum
minueri predictas obla-
tiones: sed si voluerit ad
laudem et ad honorem eius-
dem beati Pauli apostoli
augeri, augeat. Nos vero
ideo dedimus hoc maiore al-
tare monachi (2) ut hec omnia fiant
omni tempore. (3)

2

Ibidem in pavimento.

✝ Agapitus et . .
Henes Prima fi . .
descendes
et in ipso
currente i . .
cuas rebus desu . .
novi esse donata . .
confirmo in ecla beati . . (4)

(1) Margarin. n. 245; Baron. ad an. 604. n. 14; inter epistolas S. Gregorii M. ed. vet. lib. XII. ep. 9. p. 539; Ciampin. A. S. p. 110; Rocca T. II. p. 401; Gallett. T. I. p. 5. — Mr.

(2) Dic *monachis*. — A. M.

(3) Nullam invenio Marinii illustrationem huius inscriptionis, quae soloecismis non caret. — A. M.

(4) Margarin. n. 217. saec. VIII. vel IX. — Mr.

1

Ibidem in columna optimis litteris.

+ Leo eps servus servorum Dei
omnib. xpianis. Notitia conte-
stationis. Qnicnq. dona vel ·
oblationes sacratissimi al-
taris gloriosi Pauli apli
totiusq. templi eius ab usu
et utilitate hic Do servienti-
um tollere presumpserit
aut qui rectore per pecunia
vel aliqnod malu ingenium
in hoc loco contra statuta pa-
tru nostrumq. praeceptu ordina
verit; sive qui hereditate huius
loci destruendo vendere vel co-
parare ausus fuerit; omnipoten-
tis Di maledictione in corpore
suo suisq. reb. habeat. Quod
facere presupsit, evacuetur:
infamis sacrilegus ab omnibus
habeatur: testimoniu eius in
nullo placito recipiatur:
qnicquid possederit, ad rem pu-
blica transferatur: et si non
resipuerit, auctoritate caelorum
principu in inferno dapnetur.
Fiat fiat fiat. (1)

2

Romae in pavimento basilicae S. Mariae maioris effossa an. 1743, cessit marmorario, mox advecta Florentiam apud Rinuccinios.

In hoc tumulo dormiunt Sergia et Bonif*acius* g-
ermani filii Theophilacti vesterarii et Theodor*ae*
vesterarisse, quae vixit mensib. VII. et qui vixit anno I . . *co*-
ncessim. nos Theophilactus vesterarius et Theo*dora*
vesterarissa fundnm integrum qui nomi*natur*
nzanus positum territorio nepisino cum *om*-
nibus suis emolumentis in ecclesiae sce D*ei gen*-
itricis virginis Mariae domine nre in u*sum t*-
antumodo mansionariorum pro animab. ser . .
t Bonifatii filiorum nrorum. Siquis vero hoc
novis sup. scriptis iugalib. scae Di genitric*i vi*-
rgini Mariae oblatu subtraere volnerit, vel vo . .
senserit a do patr. et dno IHU XPO perpetuo anat*hemate i*-
nnodetur; et ipse fundus sub iuris nri heredum qui . .

(1) Margarin. n. 384; ex eoque Mur. p. 1901. 5. cum adn.; Panvin de VII. U. E. p. 72; Gallett. T. I. p. 17. — Mr.

In alio latere.

D·

Sulpiciae Sergi fil · ·
magistrae matri · ·
blato publicae ei sepultur · ·
decurionum ob honorem et · ·
quod sola novo exemplo hono · · *U-*
lpia M. F. Sabina mater adempt · ·
cluso ab eadem republica pi · ·
c monumentum a solo cum aedificiis et t · ·
circumdatum testamento fieri praec · ·
marito suo. Quod ne de nomine excedat su · · *Au-*
reli Erasini generi sui et Aureliorum er · ·
nepotum suorum et Sulpici Quint . . . . . *li-*
bertis libertabusque posteris*que eorum*· (1)

I

Tabula II· in porticu S· Mariae in Cosmedin·

✝ Haec tibi preclara vir-
go caelestis regina sca su-
per exaltata et gloriosa do-
miua mea Di genetrix Maria
de tua tibi offero dona ego
humillimus servulus tuus
Eustathius inmeritus dux,
quem tibi deservire et huic
scae tuae diac. dispensato-
rem effici iussisti, tradens
de propriis meis facultati-
bus in usu (sic) stius scae diac. pro
sustentatione XPI pauperum
et omnium hic deservient-
um diaconitarum, ob meorum
veniam delictorum. Haec
inferius adscripta loca id
fund. Pompeianu cum casis et
vineis fundorum Trea Scrofa-
nu et Mercurianu seu campis
cum casis et vin. seu olibetis.

(1) E schedis abbatis Tannii Callettus de veterar· p. 45. 46. cui dedit Carampius, non sine varietatibus in secunda inscr. *publice honorem ei*. Gallet. *Eracini*. Vide Cancellarium de secretar. T. I. p. 374. — Mr. Apud quem excidit unus versiculus. — A. M.

fund. antiq. unc. IIII seru. cu casis
et bin. nec non holibetis si-
mul bineas qu sunt in portis
tabulas VI ꝺ + Item ego Ge-
orgius gloriosissimus offero
unc. III. fund. anticu cum casis
et bineis seu olivet. fund. Agellii
in integro cum omnib. ad se pertinenti-
bus. Quod visus sum ego qui supra
offerere una cum germano mio
. . . oavi. . .

+ Et bu . . . nec non . . . et bineas qui sunt in Pincis bersuras III ꝺ seu alias V. bersuras bubaricas qui sunt in fuud Ar . . . ani cum casis et bin. simul V bersuras in ssto fund. quod data sunt ab eredib. germanae meae: mola quem data est ab eredibus Pauli iuxta eadem di III. uncias : molae qui datae s bineas tabul. XI. qui sunt in Ageit: bineas tabul. iis qui sn in Testacio: nec non tabul. XVIII. q sunt in sco Gordiano: nec non tabulas II ó q sunt in sco e . . uplum de bero diptic. p qui pro temp. fuerit faci . . quodtidiana miss. accipiat a patre solid. III ꝺ Et si quis prenmpser. tam de his locis q-ae a me offerta sunt et ordinata, bel a ceteris xrian. oblata sunt, bel in posmod. offerta fuerint, ab usu et potestate huius sce diac. alienare, aut monitzionem exinde cuiquam facere, sciat se districtus ratziones redditurum esse eidem Dei genetricis in futuro iudicio. Insuper et anathematis binculo sit innodatus, et a regno Di alienus, atque cum diabulo et omnibus impiis aeterno inccndio deputatus ☧ (1)

1

Treviris in S. Paulini, in lapide pulcherrimo.

Hoc est sanctuarium Deo dilecti Trevirorum archiepi Modaldi, cuius sanctitatem xpo devotus rex Dagobertus, sicut in precepto eius de ecclesia trevirensi continetur, verbis magnificavit, et citra Renum et fluviu Ligerim rebus magnifice ditavit. (2)

(1) Mur. p. 1867. ex Crescimben. hist. S. Mariae in Cosm. p. 62. 72 ; Fontanin. disc. p. 23 ; Gallett. T. I. p. 418. 419. et de primicer. p. 62 ; Nerinius p. 48 ; Brut. T. XVII. p. 30. V. Carl. A. A. italic. T. IV. p. 97. — Mr.

(2) Grut. p. 1056. 3. ex Apiano ; Brower. annal. trevir. T. I. p. 353 ; Flectw. p. 446. — Mr. Grut. et Flectw. *Modadi*. Sed iidem ridicule *grel* et *grell* pro *citra*. — A. M.

1

Romae in S. Nicolai in carcere, in columna, quae secundo loco se offert intrantibus parte dextra.

+ De donis Di et
sce Di genetrici Marie
sce Anne scs Simeon et sce
Lucie ego Anastasius ma-
ior domu ofero bobis pro nata-
licies bestre binea tabul. VI
QP in portu seu
bobes paria II, inmentas V, pecora
XXX, porci X, furma de rame libras
XXVI, lectu sitratu in utilita-
te pbr seu aleo lecto sitra-
to at mansionariis equi
sequentibus
+ Ic requiescit in ante (1).

2

Romae in porticu S. Mariae in Cosmedin e ruinis dirutae ecclesiae S. Valentini, grandis lapis.

Sume Valentine martir hec dona beate.
Que tibi fert opifex Teubaldus corde benigno.
Hec itaque sunt que tibi beatissime
martir idem Teubaldus concessit, quatinus sint in usu
sacerdotum in perpetuum Do tibique hic servientium.
Id est domus duas solaratas iunctas in vicino tuae ecclae
cella iuxta eande ecclam. Orticellu cu olivis retro ecclam sci
Nicolai. Vinea in Antoniano, missa-
le · I, antifonaria · II, unu diurni aliuq nocturni officii, feriales II,
libru geneseos cu istoriis canonicis, passionarium, dialogu, cum
scintillario, imnaria · II, libru ex moralibus, calice argenteu exaura-
tu cu calamo et sua patena, turibulu argenteu, manuale. I.
Si quis vero beatissime martir ex his que tibi a iamdicto Teubaldo conces-
sa sunt, et vel ab illo aut ab aliis concedentur temerario ausu aliquid
abstulerit, distraxerit, vendiderit, vel fraudaverit, sit sepatus a Deo omiu
que xpianor. consortio; quin et perpetuo percussus anathemate, atque cum
diabolo et omnibus impiis iunctus aeterno incendio exuratur.
Tempore pontificis noni summique Iohannis
Est sacrata die suppremo hec aula novembris
Dum quinta elabentem indictio curreret annum. (2)

(1) Mur. p. 1826. 4, ex Fontanin. disc. p. 25. cum variet.; Turrig. p. 414; Mur. A. m. a T. II. p. 1011. *Lectus stratus* apud S. Greg. M. lib. XII. ep. 211. *Lecti strati* meminit regula S. Bernardi cap. 53. — Mr. Perperam Fontanin. et Mur *tabulam* pro *tabul. VI.* Moxque Mur. *PP*; at Font. *RP*. Item uterque *iumenta su* pro *iumentas V*. Sed prae ceteris aberrat Turrigius, apud quem tamen est ultimus versiculus, qui deest apud Font. et Mur. — A. M.

(2) Mur. p. 1956. 1. ex Crescimben. p. 92; Blanchin. praef. ad Anast. T. I. n. 49; Turrig. p. 320; Mur. T. III. A. M. A. p. 839; Brut. T. XVII. p. 29. 1; Gallett. T. I. p. 420. — Mr.

I

Ibidem grandis tabula (1)

+ Ego Romanus pbr divinae dispensationis gratia scissimi confessoris xpi Nicolai aecclae, quae in carcere dicitur, procurator vel rector decerno et firmiter statuo ut quecumq. bona tam ex parentibus et affinibus meis quā ex multis amicis divine bonitatis largitione acquisivi, et hactenus possidere videor, praedicta scissimi patris Nicolai aeccla pro salute animae meae post obitū meū perpetuo iure possideat, hec scilicet: aquimolum unum, unam pedicam de terra quam campsi cum monasterio sce Mariae in Aventino: aliam pedicam quam emi ab Albertucio cum vineis: item pedicam quam emi a Crescentio filio Benonis de Sergio. Similiter terram quam emi simul cū pantano a Rustico filio Iohis Hirsuti, et terrā quam emi a Georgio fratre predicti Rustici. Item duas pedicas quas campsi cū aeccla sce Mariae in campo martio. Terrae quidem iste omnes sunt in Mustaciano. Item in Casaferrata terra quam cum vineis suis emi a Stephano de Paulo, et terra quam acquisivi a Buccone cum orto. In territorio vero Albanensi ad cantarum quatuor petias vinearum. Similiter III domus, unam quam emi ab Eudo, aliam in qua modo habito, aliam quae intra se puteum continet. Item unus pluvialis, unū optimū atq. integrū paratū, dalmatica I, tunica I, tres albe, cum tribus stolis et manipulis et amictibus atq. cingulis. Ite V libri de pentateuco, moralia Iob, Beda super psalterium, liber prophetarum, liber sermonum I, liber concordiae, liber manualis I, calix argenteus cum patina, crucem argenteam I, unum integrum paratum minoris pretii. Ex

(1) Crescimb. hist. S. Nic. in carc. p. 246; Gallett. T. I. p. 421.; Torrig. p. 322; Ugon. stat. p. 266. — Mr.

his autem bouis quaccumq. meo studio vel labore vel quolibet modo prefate aecclae sua bonitate largitus est Ds mei temporis regimine, fideliter ac devotissime omnia ista que subscribuntur praeparare studui. In Mustaciano pedica I de terra. In Casaferrata XI orti cum IIII petiis vinearū. Item ad S. Mariam, que appellatur in Parvi, VII petiae vinearum. Et in Albanensi territorio ad cantarum IIII petie vinearum, una domus que fuit Iohis de Giso. Item alia domus que est sub domo Theophilacti Manducafarina. Similiter alia domus que fuit Eudonis. Item textus evangeliorum cum tabulis deauratis, I. crux, et I. calix argenteus, et II. turibula, et dorsale I. C. solidorum, et II casselle argentee, et II parata integra, unius aquimoli medietas in insula, in macello argasteria IIII. Quicumq. igitur scorum canonum transgressor vel violator et sce religionis inimicus tremdum Dei indicium non pertimescens, aliquid ex supradictis bonis a sci Nicolai aeccla quolibet modo alienare pracsumpserit, excepta pauperū causa tempore famis, omnipotentis Dei et beatorum apostolorum principum Petri et Pauli et beatissimi Nicolai, cuius res agitur, et omnium scorum, nec non dni UR. PP atq. omnium romanorum pontificū iudicio, una cum catholicis omnibus, quorum consilio et auxilio anathema hoc conposuimus non solum a corporis et sanguinis Domini perceptione eum separamus, sed etiam a sce aecclae liminibus in praesenti et in futuro excludimus et a totius xpianitatis societate eum sequestramus, perpetue quoque maledictionis anathemate illum constringentes, cū diabolo et angelis eius omnibusq. reprobis in aeterno supplicio condemnamus, nisi resipuerit et per condigna emendationem aecclc satis fecerit. Fiat, fiat, fiat. Amen.

I

Romae in SS. Michaëlis et Magni.

✠ In nomine Domini. Tempore Leonis IIII. imperante Carulo magno imperatore eo tempore, quo Petri basilica a Saracenis capta fuerat, tunc

denique pro totius mundi capite turbato totus mundus turbatur, omnis Gallia cum rege Carulo ad tuendum illam venerunt: unde contra inimicos domini bella

Domini decertando quidam mortui sunt, et in cripta iuxta Neronis palatium sepulti. Eodemque tempore a Leone papa et rege Carulo ad honorem Michaëlis archangeli super illos facta

est ecclesia. His ita peractis rex Apuliam adiit eamque sancto Petro et Romae subiugavit. Per idem tempus exercitus in Galliam revertens, tres illorum milites de Frisia,

Ilderado de Grouinga, et Leemoth de Stavera, et Hiaro, et Celdui ancilla Dei de Slinga: hi beati Magni corpus in loco

qui dicitur Fundi invenerunt: quo invento, in illorum provinciam portare, et condere decreverunt; sed divina gratia cooperante, postquam ad Sutrinas partes ventum esset, amplius

deferre non prevaluere; qui bis et ter territi et per somnium moniti, Romam revertentes, sanctum corpus secum tulerunt. Unde factum est quod illorum devo-

tionis causa partem brachii a se segregari ab illis permisit; partes autem ceterae in cripta praedicta remansere; super quam, sicuti dictum est,

ecclesia iam fuerat facta. Deinde omni anno simul beneficium optimum date ibi decreverunt, scilicet trecentas marchas

argenti pro illorum, et ubique requiescentium redemptione, et im (sic) perpetuum, seu divites seu pauperes, in eadē supra-

dicta Archangeli basilica et beati Magni ecclesia iuxta eam ab eisdem constituta, hospitalia, quando a suis

partibus venirent, agerent. Idcirco nostrorum aliorumque omnibus pateat, si ipsi vel quicumque hoc decretum rumpere temptaverint,

sciant se perpetuo dampnatos et maledictos, et praedicti pontificis anathematis vinculis in inferno, nisi

resipuerint, cum diabolo colligatos; in hac autem vita miseros, pauperes, et dispersos, et iterum de libro vitae caelestis deletos,

et de regno Christi deiectos. Confirmantibus fautoribus huius decreti. Et gratia sit benedicti Christi, et fruantur utriusque vitae gaudiis. Am. (1)

(1) Ughell. T. VII. p. 891; Severan. de VII. U. E. p. 296; Baron. in not. ad martyr. ad diem 8. aug.; Bolland. T. VIII. sept. p. 69. seqq. T. VII. iun. p. 41. 2. 3. T. III. aug. p. 710.; Gallett. T. I. p. 271 Oldoin. ad Ciacc. T. I. p. 574; Bollas. vol. T. I. p. 24; Turrig. p. 487. — Mr. Sed enim in dubium revocatur monumentum hoc apud Marinium in schedis, citata Ciampinii ms. adnotatione. — A. M.

1

Romae in basilica S. Mariae maioris.

Noto rogatarioq· meo scribendam dictavi cuiq. subter manu propria litteris grecis subscripsi et testib· a me rogitis optuli subscribendam ; allegandi etiam gestis quib. placuerit et tempore quo volueritis, si necessum, non spectata denuo mea professione, ex more concedo licentiam de quare quibus q. omnib. sstis stipulatione et sponsionem sollemniter interposita. Act. Rom. imp. die cons. et indict. ssta ꝺ + Fl· Xanthippi filia qd Megisti imperialis a secretis huic chartul. usufructuarie donationis de ssta massa qa paganicense in integro cum fundis et casalibus suis, idest F. Arturianus, F. Garganus, F. Mattianus, F. Viarus, F. Criscianus, F. Turita, F. Solinianus, F. Casa Porcinari, F. Calvisianus, F. Rubianu, F. Sipicianus, F. Bubianus unc. sex, F. Ucupia, F. Casa Viti, F. Eruttianus, F. Ferratulas, F. Casulari, F. Calgianus unc. quattuor, F. Pistore, F. Petrociana, F. Casa Basili, F. Optavianus, F. Arbuscianus, F. Gurgus, F. Casa Gini, F. Turanus, F. Rubianus, F. Felianus, F. Manilius, F. Oclata, F. Cottianus unc. sex, F. Filipianus, F. Orcianus, F. Triscasas et ortu vineatu intro civit. Signina; nec non et F. Candicianu in integro et omnibus ad eis generaliter pertinentibus. Fact. a me in omnes mansionarios essentibus et introeuntibus perenniter basilicae scae Dei genetricis Mariae qa ad presepe pro oblatione animae nostrae sicut superius legitur ad omnia ssta relegens consensi et subscripsi et testes qui subscribent rogavi ꝺ + Fl· Anastasius tribb. sci Petri ꝺ + Theodatus adorator numeri Theodosiac. ꝺ + Ego Georgius opt. num. mil. Sermisiani ꝺ Fl. Epiphanius aurifex ꝺ + Theodorus acol. scae rom. eccl. huic chartul. usufructuarie donationis de ssta massa qa Paganicense cum fundis et casalibus suis in integro, nec non et fund. qa Candiiani in integro, omnibusq· ad eis generaliter pertinentib·, excepto mancipiis et mobilibus rebus seseq.mobentib. Fact. a Xanthippi GLF. in omnes mansionarios essentibus introeuntibus perenniter basilicae scae

Dei genetricis q̄a ad presepem sicut superius legitur rogitis a ss̄ta donatrice q̄np· scripsimus ipsa presente testes subscripsimus et hanc donationis chartulam in presenti traditam vidimus &

✝ Ego Theodorus ŪII tabell. urb. Rom. scriptor huius chartul. usufructuariae donationis post testium subscriptones et traditione facta complevi et absolvi.

✝ Temporibus domini n̄ri sanctissimi Gregorii quarti papae ex rogatu Radonis not. reg. s̄cae rom̄. eccl. Hoc ex authenticis scriptis relevatum pro cautela et firmitate temporum futurorum his marmoribus exaratum est. (1)

1

Romae in hypogeo ecclesiae S. Sabae in magna et longa tabula, cuius tamen quatuor lineae tantum scriptae olim fuerunt.

✝ Gregorius c̄ps servus servorum Dei dilecto filio n̄ro Eugenio a nobis consecrato egumeno in subscripto loco qui nominatur cella Muroniana supra portam beati Pauli apl̄i ubi est aecc̄la recondita ad honorem imaginis d̄ni D̄i.

2

Romae in S. Barbarae.

✝ In nomine d̄ni n̄ri IHΩ XPI. Ille praesidet bene reb. in saeculo qui sibi de caducis conparat praemia sempiterna, et de rebus transitoriis mercatur caelestia. Proinde ego Ioh̄s de Crescentio de Roizo cum coniuge mea Rogata pro redemptione animae n̄rae et parent̄u omnium nostrorum renuntiamus et emittimus ecc̄la beate Barbare virginis tibi d̄no IHΩ XPO cum omnia sua pertinentia et nulla condi-

(1) Marin papyr. p. 141 cuius vide adnot. p. 299. Ipse Marinius collocat hoc monumentum circa medium saeculum sextum.

cione nec ad nullum hominem concebimus
aliquā potestatē nec iure in nullā
ecclām. Si qui contra hanc refutationem
quam sponte fecimus causare voluerit,
anathema sit, et abead partē cū
Iuda traditore et ōs qui in nece Dñi
conspiraverunt, usque dum emenda-
verit· Fiat, fiat. Agathe. (1)

1

Romae in S. Mariae transtiberinae in summitate arae principis in tabula marm.

Digna licet nequeam offerre praemia donis
famulis sed propria vota quaeso domina libens
suscipe ut fundi Puliani omnem portionem
mihi generaliter pertinentem cum vinei-
s et terris erga seriem documentorum
eius Veliterno siti terr*it*-
orio, miliari XXV. Domus haec sancte et *sem-*
per virginis et Dei genetricis *Ma-*
riae quae Calisti vocatur· Haec te
hereditate possideat quam quis-
quis ex eius conditione pri . . .
liquo modo ipsam inven . . .
nis tempore ultricem sit . . .
rariam ✝ Γenerto (2)
Mexuisnave Τpemma

2

Romae in S. Clementis reperta tabula an. 1725. apposita arae aversa facie.

✝ Hisraeliticus Deo offerebat populus ruri ꝺ
alius quidem aurum, alius namque argentum ꝺ
quidam quoque aes, quidam vero pilos caprarum ꝺ

(1) Gallett. primicer. p. 331. — Mr.

(2) E schedis abb. Terribilinii. — Mr. Ego heic lego graece *γινέσθω fiat*. Infra autem latine *me exuis nave*? denique graece *θρέμμα*? — A. M.

Infelix autem ego Gregorius primus pbr almae ø
sedis apostolice huiusque tituli gerens ð
curam, ac beati suppremus cliens Clementis
offero de tuis haec tibi XPE thesauris ð
temporibus sciss. Zacchariae presulis summi ð
per martyrem et scm parva munuscula tuum ð
Clementem, cuius meritis merear delictis carere ø
atque ad beatam aeternam ingredi vitam ð
Aisti, quantum habes, regnum valet caelorum ø
Suscipe hos Dne velut minuta viduae queso ð
veteris novique testamentorum deniq. libros ð
octateuchum, regum, psalterium, ac profetarum ð
Salomonem, Esdram, storiarum ilico plenos ø
Require syllabarum lector sequentiam harum ð

I

Romae in S. Gregorii ad clivum Scauri.

. . . .

suavitate perpetui regni terroreq. aeter-
ni supplicii pensans. Unde ego servorum
Di servulus offero vobis bea-
sic
to Andrea apostole beateque Gregori parvum munusculum, quod
flagitamus Dei clementia vestraq. opitula-
tio ut in vestro cenobio dignemini defensa-
re, videlicet calicem et patenam cum gemmis
deauratis, aliu cero unius libre, et patenam
dimidie, liber antiphonariis diurnis et noc-
turnis horis separatis voluminibus, misseque
paratu cu planeta de paleo, et liber
comite . . . ita vo si abbas vel
mane in huius . . . (1)

(1) E schedis barberinianis Suaresii. De libro *comite* videsis Caugium voc. *comes*, et Mabill. annal. lib. XXVI. n. 61. Gallettius inscr. rom. T. III. p. 507. dicit extare humi apud S. Gregorium, sed ipse edidit imperfectiorem. — Mr. et A. M.

I

Romae in S. Susannae fragmenta sex ingentis tabulae marmoreae, cuius particula nunc est in xystis vaticanis. (1)

✝ Dilectissimo filio Iohanni per . . . .
.. virginis et martyris XPI Susannae, et per eum eidem vene . .
.. Sergius (2) episc. servus servorum DI dum apostolicis pontifi*cibus*.
.. providentiae suae dignatione dns noster IHS XPS eccles su*ae* . .
.. t ecclesiasticarum rerum dispensationem commiserit pr . . .
.. ate qui vicem apostolorum principis gerit libratione per . . .
.. est ut peraequari debeant ecclesiarum subiacentium q . . .
.. gentiam sustinenti succurri quatenus non altera la*boret* . . .
. . ae quocirca considera . . .
. . martyris XPI Susannae qu . . .
. . tuta est ad luminaria ve . . .
. . aestus nec ulla in eode . . .
. . qui pro tempore consti . . .
. . ius inveniat aequum es . . .
. . is eiusdem ecclae emolum*entis* . .
. . *mi*sericors DS noster interc*essione*
. . scae virginis et martur*is* . . .
ad apostolicum culmen non pro meritis . . .
. . humanitatis suae gratu . . .
. . meam praedestinaverit . . .
. . . .
. . tem solidos tres fundo . .
. . via numentana fun . . .
. . fundu Caesarianu posi tu
*in territo*rio Nepesino omnes sstos
*f*undos in *in*tegro. Item de p*atrimonio* Appiae fundu Casulam *cum* vineis et om*nib*. ad eu pertinentib. positu in clivo Aricino ex *co*rpore mas*sae* Ocranae, et de fundo Curtiano uncias III cu *ca*sis et vinei*s posit*. ssta bia sub campo barbarico pariter et i . . et alias in *u*ncias fundi Capitonis cu casis et vineis servo . . . *terri*torio scae Faustinae posito via Latina miliar. pl. m. XII. iux*t*—

(1) Edidit Marinius papyr. p. 215. 216. cuius videsis adnotationes.

(2) Secundum vel tertium Sergium intelligit Marinius.

a massa Marulis. Item ex patrimonio urbano intra hanc urbem Romam domum et hortu q apo dd Catelli Siricarii, in qua mansit Nabira vidua positu regione quarta praestantem solidu unu trans confirmantes et donatione quam Petrus subdiac. scae ni . . ecclae in eadem eccla scae martyris Susannae visus est optulisse de portione domus iuris sui cu horto vineato posito in regione quarta praestantem solidu unum. Item in regione q . . ta domu et hortu Cata qd Anniboniu, in qua mansit Curtius macellarius praestantem solidu unum trians (1) hortum vineatu iuxta scam Susannam quem tenet Curiacu . . diaconatus praestantem sedeci auri siliquas. Haec autem quae in eadem eccla ex donis Iuuctoris nr . . . aet . . providentia pbr pro tempore a nobis vel a successoribus nostris deputatus ibide fuerit dispensanda stabimus (2) . . . .
cenda nullo modo dedero scae nrae ecclae . . .
um dispositione de eisde locis efficere . .
nri praecepti auctoritate de brevib. ecclae . .
ctasis et pro oblatione ac luminariis eiusdem martyris Susannae memoria concessa . . i-
bide ex largitate atq. instinct. . . . . . .
contulimus, inde praesupse . .
rit se inventu . . di iudicio eide xpi . .
gori propterea comonemus iu . .
. . . . . erint constitut . .
nutritoris nri principis apostol . . .

1

Sublaci prope maiorem ianuam ecclesiae S. Scholasticae.

✝ In nomine dni nri ihu
xpi anno IIII· pontificatus
domni Leonis noni pape
Humbertus venerabilis abbas edificavit hoc opus
egregie turris ad onorem
xpi confessoris Benedicti eiusq.
sororis sanctae Scolastice
virg. ubi breviter annotavit
ea que continentur in preceptis
huius vener. monasterii·
In primis specum, II. lacus,
fluminis decursum, cum
molis et piscariis suis, Gennam

(1) Corrigo *trans.* — A. M.

(1) Malo *stabilimus.* — A. M.

Puceium, Opinianum, Augustam, Cervariam, Maranum, Anticulum, Ruvianum, Arsulam, Auriculam, Carsolum, Cantoranum, Roccaconoclam, Trelanum, Cerretum, Roccasarram, Ceniscum, Sabuculum, Bicilianum, massam S. Valerii, Roccam de ilice, Roccam Iuvencianum, Apollonium, Collenaium. (1)

1

Ravennae in S. Apollinaris in Classe.

In N. patris et filii et sps scti. Imp. piissimis DD NN Leone et Constan-
tino a Deo coronat. pacific. magnis impb. Leone
quidem clementiss. imp. anno XV. Constantino vero a Deo coronato imp.
anno XI. guvernantem [sic] Italia dn Eutychio excell. patricio
et exarch. IIII kal. februarias ind. XIIII. Hic titulus monstrat opus
laudabile factum, quod pio consilio concepit mente psul
Iohannes almus pontifex iunior in nomine quintus, qui cura per-
vigili aeterni praemia regni fidus ut possideat, aegenorum agmina
praecantur liminibus sacris hoc sibi monumentum locavit Apollenari sco
commendans pulverea membra quae surrectura credit
carnis resumpto vigore. Contulit et donum quod servis Dni prosit
qui laudes adsiduas martyri sc libant. Fundum Gammillaria casalibus
undique vallatum cum suis terminibus sicut textus donationis designat
aptum servis Dni ravennati terr. situm fertilem fecundum ignis
ad usum lignamen. et suest [sic] quod pabulent silvarum glandifera
poma dans scae eccl. commutata ad invicem loca fundum Tregintula
Faventin. terr. constituto atque fundum Pitulis Cornil. terre reiacen-
tem. Simulque argenti quaterdena pundera mundum, quod sibi legitime
genitorum contulit iura, quod sit inlivatum nec revocetur unquam,
quod uhic [sic] collegio monachorum stipendiis ad vicem cessit, ex cuius
redditibus praeparentur affaviles dapes. Hisque ius uomini annuae colu-
erint diem quo iussu dominautia migraverit
ad caelestia regna. Hoc quoram concilio statuit atque firmavit, ut si quis
successor sedis ecclesieque actor vel abba
praepositus huius veneravilis templi praenominat. fundum. Gammillaria
ex partem [sic] vel totum per quovis ingenio ab [sic] usum servorum Dni
hic deservientium alienare praesumserit vel commutare aut

(1) Tradidit Marinio Gallettius.

per enfyteuseos chartula largire, aeternam condemationem (sic)
sustineat cum traditore Iuda. Et his qui petierit et qui largire temtaverit, constrictus
anathematis vinculs sanctorum trecentorum decem et octo patrum ✝ (1)

2

Olim in porticu monasterii S. Anastasii ad aquas Salvias. (2)

In noie dni dei salvatori nri Iesu XPI
Leo servus servorum Dei et . .
Carolus imperator augustus nullo
. . . contradicente set propria . .
sua voluntate . . . . bus tradidit . . . tibi . .
existenti ex affectu in perpetuum donat tibi . .
sancte Christi pater an . . . int per te tuoque monast-
erio quod est positum ad aquam Salviam supradictam et
. . . utilitate vadat ab hominibus. At si don . .
. . totum quod inter foenilia et inter portum
et montem totum ducentem . . . . cum . . .
meram . . . miliaria centum et miliaria . . . vocatur
Masianus . . . vocatur Argentarius
. . . tale . . . habentur miliaria
montem . . . . elegum quod est infra civitatem
. . . vocatur Gilium, et quae sunt inter . . .
. . . vocatur Orbitellum cum suis . . .
. . . ex illa . . . suis . . .
volenti di . . .
eius interponere . . .
. . . matis de sub . . .
*Ian*nuti desunt tibi et
nuncupatur Alvegio . . .
cinit sibi et . . .
nunc . . .
propriis vocibus et . .
ut exin faciat quodcunque . . .

(1) Blanchin. praef. ad Anast. T. I. n. 51; Annal. camald. T. I. p. 16; Rubeus T. I. p. 219. 220; Amades. T. I. p. 198; Aguell. p. 271; Mittarell. rer. Favent. p. 391. Spret. T. I. p. 293. — Nemo Blanchinii certe recitationi credat, quae plurimis mendis scatet; idquod in aliis quoque apud blanchinianam praefationem monumentis saepe legens dolui. — A. M.

donatur in perpetuum . . .
cae et ad vestram volnntatem omni in tempore; et nullus alius nisi solns summus pontifex in sui . . . .
construere, videlicet aedificare, nisi per voluntatem abbatis sancti Anastasii consentientis
. . . quod volueritis episcopum tam catholicum quam dni N. I. C. indignum servulu missione nobis videre fecerunt
ut victoriam et nos ita talia fecimus nra auxiliante Domino et iste . . .
. . . . f . . . uso . . . secum possideri qui . . . .
. . . supra multa te constituam, intra in gaudium Dni promissoris tui, dum confidit
. . . voluerit non valeat ut ex . . . .   tuerit
. . L. libras auri purissimi. Actum est hoc et tractatum anno dominicae incarnationis . . .
+ Ego Leo episcopus romanae ecclesiae subscribo + Ego Carolus imperator augustus subscribo + Robertus aquisgran. subscribo + Hugo dux aqnitan. subscribo + (1)

1

Viterbii prope ianuam nosocomii sutorum intrantibus parte sinistra.

Ego Vuido et diletta
uxore mea pro redentione
anime nostrumqne parentorum
omniumque fidelium dono hanc
domum in ospitium peregri-
norum cum omni possessione
sna servis servorum Dei
usque in perpetuum sine ulla
condicione. Nullus episcopus vel
abbas vel aliquis homo hic pote-
statem aliquid auferendi vel ordi-
nandi habeat, sine cum consilio
omnium clericorum et laicorum
maior et minor ipsius civi-
tatis. Si quis aliter facere
voluerit, maledicatur ex parte
omnipotentis Dei et beate Marie
semper virginis sanctor. angelor.
apostolorum et omnium sanctor.
condepnetur cum Iuda, Pilato, An-
na, Caifa, Datan, Abiron, Erode,
omnibusque qui dixerunt domino
Deo recede a nobis. Fiat, fiat.
Similiter hoc precipimus
possidentibus hanc domum
. . . posse colere . . . sancte Marie
virginis sancti Iohannis ev. (2)

(1) Ughellius T. I. p. 50. praelongum diploma recitat, quod spurium recte iudicant Muratorius A. m. ae. T. III. p. 10, et Maronius in episcop. ostiens. p. 15. Fraudem non sensit Ughellius, neque interpolatam auctamque scripturam hanc agnovit ex hoc genuino fortasse fragmento, quod exscripsit olim Turrigius p. 239. — Mr. et A. M.

(2) Butius p. 70.

1

Mediolani in coenobio S. Ambrosii.

+ In nomine sanctae Trinitatis ego Petrus presbiter et cimiliarca sancti Laurenti, una cum patre meo Iohanne, volo et indico seu per indicatum inviolabiliter confirmo, ut petia illa de terra, quae est extra portam ticinensem iuxta Neronem, quae est per mensuram sex perticas, post meum et patris decessum, deveniat proprietario iure in manus et potestatem sancti Ambrosii, eo tamen ordine ut sacrista et camerarius, qui pro tempore fuerit, de censu et reditu, quae inde annue exierint, emant camisia et femoraria fratrum, et nihil aliud inde fiat. Et si quaelibet persona aliud inde fecerit, redeat in potestatem parentum, donec unus eorum cum praedictis fratribus, ad remedium et vitae aeternae praemium, id adimpleverit. Amen. (1)

2

Apud sanctam Agatham, vulgo Santia, *qui pagus est dioeceseos Vercellensis, in lapide quadrato ecclesiae S. Stephani.*

. . . .

iam Aesculapio sacrum
et D. Stephano Limenius
ep. pientissimus cum consueta annona confirmavit. (2)

3

Tibure in S. Laurentii, in qua ecclesia tribus in arculis coluntur ossa SS. virginum Romulae, Redemptae, et Erundae. (3)

+ Adtendite lumen cuncti qui cernitis hanc Fulbi (4) domum quam sarcire curavit egreg. P. magister militum cultor ecclesiarum et largitor pauperum. Eo magis scaevum (5) tempus transierat quod huius vetusta fabrica casu ruitura multis esse videbatur: nunc ea facit vigil P. cum hac natos suos, pro redimendis facinoribus

(1) Iulinus T. I. p. 83. — Mr.

(2) Durand. de antiq. condit. agri Vercell. p. 89. Limenius autem episcopatum gessit saeculo IV. — Mr.

(3) Crocbiant. eccl. tiburt. p. 246; Blanchin. praef. ad Anast. T. I. n. 50 In codice barberinio 2975, qua antiquitates tiburtinae continentur, multus sermo est de hac inscriptione, sanctisque feminis in ea memoratis. — Mr. Sed variat, more suo, Blanchinius. — A. M.

(4) Blanch. *fulli*. — A. M.

(5) Blanch. *saevum*. — A. M.

suis, seu et pro anima coniugis suae Agathae, sacaciter ampliavit a solo usque ad summum, et picturis bariis decoravit. Itaque obnixe quaeso, o Christe, et genitrix virgo, simulque beate Paule vas electionis, sociique tui Romula, Redempta, Erundoque, quarum corpora recondere in tribus sacris altaribus studui, ut suscipere dignemini hoc exiguum munus, quod ad utilitatem templi exhibuit, id est patenam, calicem, cortinas, candelabra, thuribulum (1), canthara ex argento, canistrum ex aere, vestes, cortinas, codices, imagines, tribus cum signaculis ad resonandum laudem Dei, quae super camera istius templi statuere feci. Casas vero fundum Valvianum, simulque vineam in Laureto et silva, et in Barvatiana petia de terra, et clausuram pergulasque unam, et in prata pratum. Si quis de his donis, quae ego offerre curavi, aliquid suptrahere presumpserit, sive episcopus sive magna párvaque persona, heredes meos in sua teneat potestate. Nunc autem qui aliquid temerari eorum praestiterit, sit illi alienum regnum Dei, et a trecentorum decem VIII. patrum sententia seu decreto (2) anathematis vinculo subiaccat, et cum Iuda traditore Domini partem omnem (3) habeat. Felices qui hic ingressuri estis, pro me, quaeso orate: et gaudere temporibus multis donet dominus, ut hic celere mente deprecari eum valeatis. Amen. Factum temporibus dom. Gregor. IIII. PP. ROMA per indictio III.

I

Fragmentum tabulae Volceiae in Lucanis nuper repertum, ubi inserebatur muro arcis quae dicitur lo vallo.

. . sacro dd. nn. Constantini maximi venerandissimorumque Caesarum vulceianae civitatis Acilio Severo et Vettio Rufino cons. Peturci . . .

(1) Blanch. *thuribolum*. — A. M.

(2) Verba *sententia seu decreto* perperam desunt in scheda Marinii. — A. M.

(3) *Omnem* deest apud Blanch. — A. M.

. . Paco ... ana . M. D. CCCCXCI.
. . XL. F. Macerianus. M. LVI.
. . X. F. Marcellianus. M. LVI.
. . X. F. Micerianus. M. XV.
. . VI. F. Casinianus. M. X.
. . VIII. K. Oppiana. M. XI.
. . XV. K. Postumia. M. I. . .
. . LXX. Iug. quinquaginta. M. III.
. . XVIII. Paco. Forensi. M. D. CCCVIII.
. . XI. F. Publicianus. P. M. XI.
. . XVI. F. Pescenianus. P. M. XIII.
. . IIII. F. Pupianus. P. M. VIII.
. . VI. F. Agellus. M. VIIII.
K. Velliana . . . M. XVIII.
F. Fuficianus. C. Sal.
F. Curianus. M. XVIIII.
F. Furianus. M. XL.
F. Agellus. P. M. X.
F. Agellus. inf. uob. M. X.
F. Mecianus. M. XVI.
F. P . . . nianus . . . XLVII.
Paco. Narano. M. ∞ CLXXXIII.
. . . . . . an . . . . .
Pr. Sicinianus. C. P. M. CXX.
F. Visupianus. M. XX.
F. V . . . . us . . . . XXIII.
F. F . . . vanus. M. XLV.
F. Ferocianus. M. XII.
F. Castra . . . M. XXIIII.
F. Fornianus. M. XXVI.
F. Modianus. M. XVIII.
K. Corviana. M. XII.
F. Pecuriaria. C. Per. XXVIII.
F. Clodianus. M. XXVI.
F. Spetianus. M. XI.
F. Venerianus. M. XXIIII.
F. Auricius. M. XXVIII.
F. Campus. Nar. XXXX . . .
F. Ciceralis. M. XXX . . .
Paco. Aporiana . . . .
F. Muscinianus. M. . .
F. Luporianus. M. . .
F. Ceronianus. M. . .
F. Oppianus. M. . .
Paco Trasim . . M. D. C. . .
K. Cedriana. M. X. . .
F. Cesinianus. M. X . .
F. Vivianus. M. X . .
Fab. Augustaliana. M. X . .
F. Viscileianus M. LX.
F. Paterianus M. XX . .
F. Vene . . nus M. X . .
F. Caecin . . M. X . .
F. . . citus. M. X . .
F. . . Ulpi . . (1)

1

In porticu cathedralis civitatis Castellanae. (2)

+ Beata D̄i genetrix semper virgo Maria
de tua tivi dona Leo indignus epc̄. te

(1) Gruter. p. 209. 2. ad quem misit Ursinius ex apographo Gutenstenii. In cod. vat. 5253. p. 398. habentur aliquot variae lectiones — Mr.

(2) Maffaeius M. V. p. 359; Fontanin. disc. p. 33. — Mr.

largiente reparavit. Et si quis ex successo-
rib. nostris qui pos (sic) nos benturi sunt epcopi, et
ex ea quod hic scripta sunt alienare voluerit, anatema
sit. Et de tribunib. vel comitib. clero aut populo
qui consenserit, anatema (1) sit. A. DCCCLXXI
Fund. Cassianum in integrum.
Fund. Statilianum in integrum.
Fund. Macclinione ut sit semp. in scm Gratiliam.
Clusura Pomata in Tampiana sub balneum,
cum mola et ortum qp. ad funtes omnia in integr.
Olivitu in fund. Agellu. Nucito (2) qp. in Falari
Fund. Terrani uncias (3) octo.
Fund. Tibilianu unc. octo. Fund. Marta unc. octo.
Fund. Agellu in integr. Fund. Mitilianu in integr.
Domucella qp ante scm Clemente cum ortua sua, et domu-
cella cum ortua et curte ubi manet Alaricus prb. ut sit semp.
ambas de mansionarii. Fund Bassani unc. III.

I

Mediolani in basilica S. Simpliciani.

✝ In nomine sanctae et individuae Trinitatis. Ego Guilitionus de loco Summa, iudico ut ecclesia quam ego noviter aedificavi super meam proprietatem in honore sanctae Fidei in ipso loco Summa, ubi dicitur Brecallo, una cum castro et turre et solariis et salis et cassina, cum areis earum seu curte, cum omnibus aliis rebus in ipso loco Summa, vel in aliis locis reiacentibus, cum piscaria una in Ticino ad Pedrinam, quis iudicatis habeo vel quis iudicavero praedictae ecclesiae sanctae Fidei sicut legitur in cartis iudicati mei praesenti die ipsa ecclesia cum praenotatis omnibus rebus deveniat in pote-
state et regimine seu ordinatione monasterii sancti Simpliciani fundati foris prope civitatem Mediolani, ita ut duo monachi habitent in ipsa ecclesia, et de ipsis rebus vivant cottidie, pro remedio animae meae. Et hoc iudico ut nullus archiepiscopus vel abbas aut ulla perso-

(1) Ita scheda Marin. At Font. et Maff. *anath.* — A. M.

(2) Ita scheda Marin. At Font. et Maff. *Nucitu.* — A. M.

(3) Scheda Marinii mendose *uncius.*

na non habeat potestatem de ipsis rebus invasionem facere: et si fierit, irrita sit et res aliena, et in parentum meorum perman eat potestate, quamdiu ipsa invasio destructa fuerit. Et qui hanc ordinationem fregerit, anathema sit, et cum Iuda traditore damnatus sit. (1)

1

In agro Praenestino, in fundo le Quadrelle, effossus lapis utrimque litteratus.

In una latere.

. . quod dedicaver. in honr
. . de tern unc. ff. dd. cori
. . II. dess unc.
. . que una cum casa
. . . .
. . . .
. . m quod
. . man for. c
. . erevei comtaru
. . cida su DIII ka

In altero latere.

C. Flavius C. F. fi . .
faciendam . .
scriberetur . .
. . . . .
M. fecit HS ccIↃↃ ccIↃↃ ccIↃↃ . . .
us duomviri
barunt (2).

2

In ecclesia cathedralis Anagniae.

. . . . po
. . . . le
. . . Di genitrix Maria qui dignasti abere ta-
. . . maldu eps parba parabimus intra vre ecclesia
cum . . . olibaru cot nos plantabimus seu me do . . .
taeum qui N. VI. kasalis positi sunt quos DN. Leo PP. intra . . . am
abit et nos det . . . tibi donis cumparabimus domina mea
uncias II. et in fund. orti diaconorum uncias duas cum lasa
suas seu mediu fund. Pelegrini uncias II.
. . . vinea in ipso fund. quod Eubarbarika cum
. . . dicitur at balneu seu met. vinea qui es Suico ge-
. . . in fund. Quoriiano quantum Odo ibi tenere dibetur
. . . iussione dni N. apostolici. Recolissim fund. Macerata in

(1) Iulinus T. I. p. 418. — Mr.

(2) Cecconius hist. Praenest. p. 81. — Mr.

. . . do Sinprinianum uncias nobe, ed in fund. Ilariano unciam
. . . ani uncia III de fund. Balnearea uncias sex seu met. fund.
integro cum casis et bineis silbis terris et in ipso kasali
. . . s͞cta D͞i genetrix . . . . et binea. (1)

1

Parisiis in S. Germani ad prata lapis quadratus, in quo crucis figura pingitur cum veteri in gyrum inscriptione saec. VIII. sculpta, litteris inter se intextis, maioribus permixtis cum minoribus, ut aline aliis inclusae minus spatium occuparent.

Hic pauzante s͞co Germano die translationiz
dedit ei rex Pipinus fiscum palatioli cum appenditiis
zuis omnibus. (2)

2

Romae in monasterio S. Erasmi.

† ΥΠΟ ΘΕΩΔΟCΙΟΥ ΕΛΑΧΙCΤΟΥ ΠΡΕC-
ΒΥΤΕΡΟΥ ΕΓΡΑΦΗCΑΝ ΤΑ ΩΝΟΜΑΤΑ ΤΟΝ ΩΝΙΑΚΟΝ [sic] ΠΡΟ-
ΑCΤΙΟΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΙ [sic] ΕΝΔΟΞΟΥ [sic] ΕΙΕΡΟΜΑΡΤΥΡΟ [sic] ΕΡΑC-
ΜΟΥ : ΚΟΡΝΙΦΚΙC ΚΑΜΠΙ : CΒΙΛΛΙΚΙC [sic] ΩΠΙΑΝΟΝ : ΦΟΥΝ-
ΔΟC ΑΦΡΙΚΑΝΙC. ΚΑΙ ΗC ΤΟ ΠΑΛΟΥΜΒΑΡΙΝ. ΩΝΟΡΑΝΟΝ. ΩΛΕ-
ΡΑΝΟΝ. ΠΑΤΑΝΟΝ. ΦΟΥΝΔΟC ΑΝΤΙΚΤΙC ΠΟΝΠΙΝΙΑ-
ΝΟΝ : ΛΟΝΓΙΑΝΟΝ [sic] ΜΙΚΡΟΝ. ΛΟΝΓΙΑΝΟΝ ΜΕΓΑ.
ΜΑΡΜΟΡΑΤΟΥΛΑ ΛΑΚΚΟΥΜΕΓΙΑΝΟΝ : ΒΟΥΞΙΤΟΥΛΑ : ΦΟ-
ΥΝΔΟC ΠΑΤΡΕΓΙΑΝΟΝ . ΜΟΥΚΙΑΝΟΝ : ΚΟΥΑΡΤΙΝΙΑ-
ΝΟΝ : ΜΑΧΙΜΙΑΝΟΝ : ΚΑCΑΦΕΡΡΑΤΑ : ΦΟΥΝΔΟC ΜΟΥ-
ΚΙΑΝΟΝ : ΤΕCCΕΡΑΡΟΡΟΥΜ : ΑΡΙΠΟΥ : ΚΑCΤΕΗC : ΦΟ-
ΥΝΔΟC ΓΡΗΦΗC. ΦΟΥΝΔΟC ΚΑΝΚΕΛΛΑΤΟΥΛΑ :
ΦΟΥΝΔΟC ΤΡΟΥΜΑΚΙΑΝΑ. (3)

(1) Blanchinius praef. ad Anast. T. I. n. 50. notat *Grimaldum* hunc episcopum anagninum incidendam curasse fundorum notitiam. Verumtamen hic memoratus videtur episcopus *Romualdus* an. 826. — Mr.

(2) Ruinartius ad Greg. turon. p. 1370. — M.

(3) Edidit Amadutius anecdot. rom. T. IV. p. 543. Videsis Blanchin. praef. ad Anast. n. 49; Fabrett. p. 757. Ex codice sublacensi pleniorem hanc inscriptionem sic eruit Constantius. — Mr.

CAPUT IIII.

INSCRIPTIONES HONORI AUGUSTORUM REGUM DYNASTARUM.

1

Salerni prope aedes praetorias.

Dominae nostrae Flaviae augustae
Helenae divi Constanti castissimae
coniugi procreatrici D. N. Constantini
maximi piissimi ac victoris augusti
aviae dominorum nostrorum
Constantini et Constanti beatissi-
morum ac felicium Caesarum
Albinus magnus VC. corr. Lucaniae et
Brittiorum statnit devotus excellen-
tiae pietatique eius ꝺ (1)

2

Romae in basilica Sessoriana in sacello hypogeo, quod dicitur Hierusalem, *basis reperta in ea vicinia, Sixto V. P. M.*

Dominae nostrae Fl. Iul.
Helenae piissimae aug.
genetrici D. N. Constan-
tini maximi victoris
clementissimi semper
augusti aviae Constan-
tini et Constanti beatis-
simorum ac florentis-
simorum Caesarum
Iulius Maximilianus V. C. comes
pietati eius semper dicatus. (2)

3

Romae iuxta sacellum dictum sancta sanctorum *in Laterano.*

Dominae nostrae vener.
Helenae augustae

(1) Mur. p. 261. 1. — Mr. Ipsemet Salerni adhuc prostantem inscriptionem me legere memini. — A. M.

(2) Besutius p. 70; Panvin. de VII. urb. E. p. 212; Grut. p. 284. 1; Scaliger apud Euseb. chron. p. 256. — Mr.

genetrici D. N. Constantini maximi
victoris et triumphatoris
semper augusti
L. Pistrius V. P. PP. rerum privatarum
pietati eorum
semper devotissimus. (1)

1

Catinae in monasterio S. Nicolai de arena.

Dominae nostrae Flavi*sic*
Elene *sic* pisimae aug. gean-
atrici (2) D. N. Constantini ma-
ximi victori clementisi-
mi . . . S. F. N. R. (3)

2

Neapoli in Iesuitarum collegio.

Piissimae et clementissimae
dominae nostrae augustae
Helenae matri
domini nostri victoris
semper aug. Constan-
tini et aviae
dominorum nostrorum
Caesarum beatorum
uxori divi Constantii
ordo Neapolitanorum
et populus. (4)

3

Neapoli ante locum, qui vulgo dicitur sedile montis.

Piissimae ac venerabili
dominae nostrae Helenae
augustae matri
domini nostri victoris
semper aug. Constantini et
aviae dominorum nostrorum
beatissimorum Caesarum
ordo et populus Neapolitanus. (5)

4

Surrenti in porticu ad templum maximum.

Piissime ac veneravi-
li D. N. Helenae aug.
matri D. N. maximi
Victoris aug.
Constantini et
. . . DNN . .
. . Constantis . . .
. . . . Surrentinor. (6)

(1) Mur. p. 261. 2. e schedis Cyriaci plenius quam apud Rein. p. 323. Mr.

(2) Sic est in scheda Marinii.

(3) Inscr. Sicil. p. 36.

(4) Grut. 1086. 2. ex Sirmondo qui vidit. Extat etiam apud de Prato in Sulpic. Sev. p. 186. Verumtamen in commentariis Valvansens. T. V. P. I. p. 21. falsissima dicitur. — Mr.

(5) Panvin. de VII. urb. E. p. 213; Grut. p. 284. 2; Ciampin. de S. A. p. 144. — Mr.

(6) Exscripsit Iuvenatius. Anastas. lucubr. Surr. T. II. p. 285. et de Stabiis p. 145; Reines. p. 323; Gud. p. 95. 5; Capac. T. II. p. 134; Spon. miscell. p. 197. — Mr.

1

Romae in hortis Matthaeianis.

Piissimae ac felicissimae
dominae nostrae
Helenae augustae
genetrici
D. N. Fl. Val. Constantini
propagatoris imperii romani
triumphatoris semper augusti
P. Ianuarius Primus V. C.
corr. Apuliae corr. Campaniae
cos.
maiestati eius
dicatissimus. (1)

2

Curiae in Rhetia reperta basis an. 1530.

Divae Helenae
nobilissimae ac venerabili
matri D. N. Fl. Val.
Constantini pii felicis
victoris semper
augusti
M. Avidius Priscus
proc. hered. in Dalmatia
D. N. M. Q. eius. (2)

3

Romae in arcu Constantini M. ad amphitheatrum Flavium.

In eodem arcu sub sacrificiis insculptis.	Imp. Caes. Fl. Constantino maximo P. F. augusto S. P. Q. R. quod instinctu divinitatis, mentis magnitudine, cum exercitu suo tam de tyranno quam de omni eius factione uno tempore iustis rempublicam ultus est armis arcum triumphis insignem dicavit.	*In eodem arcu sub sacrificiis insculptis.*
VOTIS X.		SIC. X.
Item		*Item*
VOTIS XX.		SIC. XX.

Intra fornicem maiorem eiusdem arcus legitur

hinc

Liberatori urbis

inde vero

Fundatori quietis

(1) Exhibet illustratque Gallettius in posthuma quadam dissertatione, quae legitur in calce biographiae ipsius Gallettii, auctore Paulio, p. XXXVII. — Mr.

(2) Gallet. loc. cit. p. XXVII.

1

Mazarae in Sicilia.

. . . . . .
Hel. aug.
respub. Coibly
devota numini
eorum. (1)

2

Mutinae in columna ad S. Faustini.

Imp. Caesari Flavio
Constantino maximo
semper augusto
divi Constanti filio
bono reip. nato. (2)

3

Albae Pompeiae.

Imp. Caesari Fl. Val.
Constantino pio fel.
invicto aug.
divi Cons*tantii* pii aug.
filio civitas Albae
Pompeiae bono
reip. nato. (3)

4

Tergeste.

Imp. Caes.
Fl. Constantino
maximo P. F. aug.
R. P. Terg.
D. N. E. F. (4)

5

Arelate.

Imp. Caes. Fl. Val. Constantino
P. F. aug. restitutori. (5)

6

Romae in basilica Lateranensi.

Imp. Caes. Fl. Constantino maximo triumfatori
pio fel. aug. P. P.
ob res bene armis consiliisq. gestas et rempubl.
pacatam
S. P. Q. R. (6)

(1) Mur. p. 260. 6. — Mr. Muratorius acute suspicatur legendum *Libyb.* pro inaudite vel potius mendoso *Coibly.* — A. M.

(2) Mur. p. 258. 6; Grut. p. 1160. 1; Gud. p. p. 95. 6. — Mr.

(3) Vernazza " Romanorum litterata monumenta Albae Pompeiae etc. p. 56. — Mr.

(4) Mur. p. 1085. 7. — Mr.

(5) Mur. p. 258 7. ex Petro Saxio — Mr.

(6) Grut. p. 282. 1. ex Mazochio et Metelli schedis. — Mr.

1

Nicaeae Ligurum pro foribus aedis ruralis S. Stephani.

Imp. Caes. Flavio Valerio Constantino aug.
Constanti pii augusti filio. (1)

2

Antipoli in porta basilicae.

Imp. Caes. Val. Constantino aug. (2)

3

In pago Falerione Piceni.

D. D. N. N. Constantino maximo
et Liciniano Licinio angg.
et Flavio Crispo et Liciniano Licinio
et FL. CL. Constantino Caesaribus
B. R. P. N. (3)

4

In urbe Martinacht, quam veteres Octodurum nominant, in grandi columna e rudi lapide, sub posteriore porticu templi S. Mauritii.

Imp. Caesari Val.
Constantio pio
fel. invicto aug.
divi Constantii pii aug.
filio for. cl. val. bono
rei publice nato. (4)

5

Romae in museo vaticano.

in uno latere.	*in altero latere.*
Q.	
. . anno	Val . . .
. . ntissimo	
. . nes. au	no f . . .
. . unalici (sic)	
. . to	cas . . .
. . runt	
. . iem	

6

In ruinis municipii Chidibbalensis in Africa.

T. FL. . . .
Constan . . .
nobilib . . .
Caesaribus numi-
ni eorum
. . . .
sua pecunia
municipi Chidibb. (5)

(1) Mur. p. 259. 7. ex Ioffredo. — Mr.

(2) Grut. p. 284. 3. ex Scaligero. — Mr.

(3) Ex ephemeridum arcadicarum volumine XCVII. ian. an. 1827. p. 52: quae inscriptio notabilis est ob cumulata principum nomina. — A. M.

(4) Grut. p. 284. 5. ex Simlero. — Mr. Sed *Constant.* in quarto versu, ut notat Gruterus, legebat Stumfius — A. M.

(5) Shaw voyages T. I. p. 217. Vide Donatum p. 348. 6. — Mr.

1

Romae in mus. vatic. pessimis litteris repertus lapis in castro Arci *in Sabinis an.* 1765.

Imp. Caesari
Caio Flavio
Constantio p*io* .
felici augusto . .
do Curium sabi*no*-
rum
D. N. M. Q. E.

2

Cordubae ad puteum S. Zoili.

Imp. Caes . . .
Fl. V. Constant . .
P. F. invicto aug . .
Octavius Rufus . .
P. prov. Baet.
D. N. M. Q. eius.

3

In castro Leibnicz.

Dn. Fl. Constantino
maximo beatissimo ac
supra omnes retro pri-
ncipes piissimo semper
augusto B. R. P. (1)

4

Risingamiae in Nortumbria.

Imp.
D. C. Val.
Constan-
tino
pient.
aug. (2)

5

Messagniae in coem. eccl. collegiatae.

Imp. Caes.
divi Constanti fil.
Fl. Val. Con-
stantino pio fel.
invicto aug. cos. IIII
P. P. proconsuli
liberatori rei roman. (3)

6

Cordubae 1752.

D. N. fortissimo
*a*dque indulgentissimo
*Con*stantino invic.
. . . F. aeterno aug.
. . . s Faustinus V. P.
. . . s prov. Baet.
*dev*otus numini
*maie*statique eius. (4)

(1) Grut. p. 283. 11 ex Lazio; Hansizius Germ. sacr. T. I. p. 44. — Mr.

(2) Grut. p. 1179. 9; Donat. p. 151. 1; Cambden. Britann. p. 627. — Mr.

(3) Pratill. p. 491. — Mr.

(4) Floresius H. S. T. XII in praef.

1

Romae prope templum Concordiae, cuius adhuc supersunt octo columnae, prope arcum Severi.

D. N. Constantino pio felici ac triumphatori
semper augusto ob amplificatam toto orbe
rem publicam factis consiliisque
S. P. Q. R.
aedem Concordiae vetustate collapsam
in meliorem faciem opere et cultu splendidiore
restituerunt. (1)

2

Aquis Floviis in Lusitania.

Dom. N. Constantin. NB. Caes. (2)

3

Spinatiolae ultra Venusiam.

D. N. Constantino
pio fel. aug. perp. PP.
triumphatori orbis
ordo et plebs univer-
sa Venusinorum
D D. (3)

4

Nolae.

D. N. FL. Valerio
Constantino
pio felici imp.
semper aug.
ordo populusque
Nolanus
D. N. M. Q. eius. (4)

5

Celeiae in circuitu monasterii Minoritarum.

D. N. Fl. Constantino
clementissimo atq. vict. aug.
Martinianus V. P. praeses
provinc. Norici mediterr.
D. N. M. eius. (5)

6

Ticini in impluvio monasterii canonicorum regularium.

D. N. imp. Caes.
Fl. Constantino maximo
victori aug.
pont. max. trib. pot. XXIII. imp. XXII.
cons. VII. P. P. proconsuli. (6)

(1) Venut. Rom. antiq. T. I. p. 46; Grut. p. 100. 6. Edidit ex codice einsildensi saec. XI. Mabillonius T. 4. analect. p. 492. n. 53.

(2) Mur. p. 1994. 9.

(3) Mur. 1092. 5. ex P. Vulpio; Pratill. p. 478.

(4) Grut. 1086. 4. ex Sirmondo; Capac. T. II. p. 463.

(5) Grut. p. 283. 5. ex Apiano, Lazio, et Boissardi schedis. V. Mur. anecd. gr. p. 5; Hansiz. G. S. T. I. p. 44; Bertol. A. Aquil. p. 351.

(6) Zacharias excurs. p. 206.

1

Romae in basilica Constantini.

Domino Constantino max. pio
felici ac triumphatori
semper aug.
ob amplificatam toto orbe R. P.
factis consultisque
S. P. Q. R.
dedicante Anicio Paulino iuniore
V. C. cons. ord. praef. urbi (1)

2

Cordubae reperta A. 1624.

D. N. imp. Caes.
Flav. inv. Constantiuo max.
pio felici aeterno aug.
Q. Aeclanius Hermias V. P.
A. V. praef. praet. et
iudex sacrarum
cognitionum
numini maiestatiq.
eius semper
dicatissimus. (2)

3

Prope Ilachim in Africa.

D. N. Aur . . .
Constantino nobi-
lissimo Caesari
munic. Aurel . . .
. . . devot*um* . .
numini maiest*atique*
eius
D. D. P. (3)

4

Altini in marmore longe pulcherrimo, versicolori, maculoso, quod custoditurque Patavii apud Contarenos.

Dn. imp. Caesari
Fl. Constantino maxim.
Pl. F. victori aug.
pon. max. tri. P. XXIII.
imp. XXII. cons. VII.
PP. pro cons.
humanarum rerum
optimo principi
divi Constanti filio
bono RP. nato. (4)

5

Pennae in Vestinis.

D.N.Constantino piissimo foelicis- [sic]
simo victori semper
augusto
C. Axenius Sex. Tranq.
IIII vir. ex S. C. (5)

6

Romae in hortis Farnesianis.

Omnia magno
virtute praecipue
D. N. Constantino max.
victori ac triumphatori
semper augusto
Postumius Isidorus V. C.
praef. vigil. D. M. M. Q.
cius. (6)

(1) Grut. 1086. 5, e schedis Sirmondi. V. Baron. T. III. p. 522.

(2) Floresius H. S. tom. I. p. 251, ex Petro Dias de Ribas antiguedades de Cordoba. Floresius recte legit *agens vices*; et adnotat, vocem *maximo* reiicere inscriptionem post an. 311, quo datus Constantino hic titulus fuit in votis quinquennalibus. Rursus T. XII. in praef.

(3) Gorius T. III. p. 124. n. 120. V. Maff. mus. Ver. p. 459. 8; Donat. p. 148. 6. 150. 7.

(4) Grut. p. 283. 3.

(5) Notit. flor. an. 1754. p. 394. ex ms. hist. civit. Pennae nescio cuius Transmundi. V. Allegrantiam opusc. p. 280.

(6) Maff. p. 287. 9; Donat. p. 189. 2.

1

Romae in Capitolio basis marmorea, nunc tabella dissecta.

Magno et invicto
imp Caes. C. Val. Aurel.
Constantino pio fel.
invicto aug. pontif. max.
trib. potest. cos. III. P. P. proc.
D. N. corpus corariorum
magnariorum solaiariorum (sic)
devoti numini maiestatiq.
eius.

In latere sinistro.

dedicatae (sic)
kal. ian.
DD. NN. Diocletiano III et
Maximiano coss.
curante Thessio Secundo P. C.
corariorum.

2

Romae inventa A. 1547. prope domum M. Antonii antiquarii.

Magno et invicto
Flavio Constantino
pio felicissimo sem-
per augusto et fun-
datori pac. pnblic.
Hipponiatenses
D. N. M. Q. E. (1)

3

Alexandriae in Aegypto repertus lapis A. 1746.

Piissimo et felicissimo
D. N. Fl. Val. Constántino
P. F. invicto augusto
Val. Epifanius V. P. mag.
privat. aeg. et lib.
D. N. M. Q. eius. (2)

4

Romae in vinea cardinalis Carpensis basis marmorea.

Piissimo ac fortissimo
fundatori pacis
ac publicae
libertatis
auctori
D. N. Flavio Val.
Constantino
nobilissimo Caes.
Val. Honorătus V. P.
RAT. S. R. D. N. M. Q. eius. (3)

5

Mazarae.

Clementissimo et
victoriosissimo
D. N. Flavio Valerio
Constantino maximo
pio felici invicto aug.
Betitius Perpetnus
V. C. corr. prov. Sicil.
devotus numini maies-
tatique eius
semper dicatus. (4)

(1) Gud. p. 95. 1. ex Ligorio.
(2) Bonada cl. II. n. 17; Donat. p. 148. 8.
(3) Grut. p. 282. 6. Vidit Smetius.
(4) Inscr. Sicil. p. 36. ex Gualterio n. 123; Mur. p. 259. 2.

1

Romae in Capitolio, olim in museo albanio.

Piissimo ac fortissimo
fundatori pacis
et restitutori publicae
libertatis victoriosissimo
D. N. FL· Val.
Constantino maximo
pio felici invicto aug.
Val. Rusticus V. P. RAT. SR.
D. M. Q. eius
Curante Val. Pelagione proc.
S. M.V. una cum PP. et offici-
natoribus. (1)

2

Tarracone in templo vetere divae Theclae.

Piissimo fortissimo
felicissimo Dñ
Constantino maxi-
mo victori semper
augusto
Badius Macrinus
V. P. P. P. H· Tarrac.
numini maiesta-
tique eius semper
devotissimus. (2)

3

Extra Mirabellam, prope montem Miletum, ex ruderibus civitatis Eclanensis.

Orbem terrae
romano nomini
subiuganti
domino nostro
Fl· Constantino
pio fel.
semper aug.
Annius Antio-
chus V· P. corr·
Aemil· et Flam· senat· (3)

4

Surrenti.

Instauratori orbis
terrarum perpetuo
ac clementissimo imp.
D. N· Flavio Valerio
Constantino
maximo pio
felici semper vic-
tori aug. resp.
Surrentinorum. (4)

(1) Mur. p. 260. 3. quem videsis. Item Guasc. T. I. p. 197. Lege autem *procur. sacrae monetae urbis.* De *sacra moneta* Maff. p. 462. 2. Mr. — Muratorius explicat *V. P. RAT. S. R. vir perfectissimus, rationalis sacrarum remunerationum.* Scheda Marinii *Pelagione.* — A. M.

(2) Grut. p. 383. 9. e Schotti Verderiique schedis.

(3) Mur. p. 1994. 8. ex Vulpio. Vitiatam dederat Grut. p. 281. 2.

(4) Mur. p. 1083. 6. e schedis Cyriaci et ex Donio. In schedis barberin. *ac piissimo imperatori;* et in fine *D. D.*

1

Alexandriae in Aegypto repertus lapis A. 1746.

Defensori quietis publicae
dñ humanissimo
invictissimoque
Constantino
aeterno augusto
Arrius Diotimus V. P.
nat. aeg. N. M. Q. eius
dicatissimus. (1)

2

Romae in atrio S. Clementis cippus erutus in viridario coenobii A. 1745.

Fundatori pacis
et restitutori
rei publicae
D. N. FL. Constantino
maximo victori
ac triumphatori
semper aug. (2)
. . . .

3

Ravennae in porticu S. Apollinaris, olim in pariete templi divi Iohann. ev.

Propagatori roma-
ni imperii, fundato-
ri quietis publicae D.
Fl. Costantino
maximo victori
semper aug. divi
Claudi nepoti, divi
Costanti filio
Sertorius Silanus
VP. praepositus
fabriae devotu
N. M. Q. E. (3)

4

Romae in basi marmorea.

Restitutori publicae
libertatis, defensori
urbis Romae, communis
omnium salutis auctori
D. N. Imp. Fl. Val. Constantino
pio felici invicto semper aug.
codicarii nabiculari
infernates devoti N. M. Q. eius
curante Aur. Victoriano V. P.
praef. ann. (4)

(1) Bonada cl. II. 16, cui dedit Rid. Venutus. Item Donat. p. 148. 7.

(2) Mur. p. 259. 1.

(3) Grut. p. 283. 4; notit. flor. an. 1750. p. 666; Donat. p. 148. 2. — Donatus scriptum docet *Costantino*, *Costanti fabriae* non *fabricae*. At scheda Marinii aliter habet ex Grutero. Item mendose Mar. *Setorius* pro *Sertorius*. — A. M.

(4) Grut. p. 1086. 6. ex Sirmondo.

1

Bagiennae in Pedemonte.

Optimo . . .
Flavio Valerio
Constantino nobilissimo Caesari
augustales Baggienn.
ex voto. (1)

2

Salerni ante collegium PP. Soc. Iesu.

Reparatori orbis sui
D. N. Flavio Valerio
Constantino pio
felici invicto
ordo populusque Salernitanus
devoti numini maiestatique
eius. (2)

3

Veronae in mus. publ. in columna. Fuit olim Rivolellae in agro Brixiano.

DN. Flavio Constantino
maximo pio felici
invio (sic) augusto

MP. XXIII. (3)

4

In fracto lapide castri Leibnicei.

DN. NN.
Constantino maximo bi . . .
. . . a pis (4) . .
. . . .

5

In foribus claustri S. Petri.

Virtute fortissimo et
pietate clementissimo
D. N. Flavio Constantino
invictissimo maximo P. P.
invicto aug.
M.Alfius Apronianus V.C.
P. P. Flam. Viennae
D. N. M. Q. eius. (5)

6

Cordubae ad D. Mariae.

Fortiss. et indulgentiss.
principi domino nostro
Constantino victori
perpetuo semper augusto
Decimus Geminianus
vir. clariss. consularis
provinciae Baeticae
N. M. Q. E.
dicatissimus. (6)

(1) Durand. Pedemont. cisp. p. 175.

(2) Mur. p. 260. 1.

(3) Maff M. V. p. 105. 1; Ver. ill. P. I. p. 264, Mur. p. 463. 5. ex Rubeo p. 274. habet *invicto.*

(4) Grut. p. 283. 10, ex Lazio.

(5) Grut. p. 283. 8. ex Sirmondo. Corrupta est apud Ioh. a Bosco in bibl. floriac. p. 9.

(6) Grut. p. 283. 8, e schedis A. Augustini; Mur. p. 258. 3, qui ponit *Decimius Germanianus.*

1

In oppido Divitensi, in quo nunc est coenobium Ivitium vulgo Teusch.

Virtuti D. N. Constantini
max. pii fel. invic. aug. sup-
pressis domitisq. Francis
in eorum terris . . . mil.
castr. Divitensium sub
praesentia principis sui
devoti numini maie-
statiq. eius duodevigin-
ti haec vota fecer. (1)

2

Viennae Allobrogum prope portam avenionensem.

Virtute for-
tissimo et pie-
tate clementis-
simo D. N. FL.
Constantino
maximo et
invicto aug.
M. Alfeus Apronia-
nus P. P. F. Viena
dev. N. M. S. Q. eius. (2)

3

In regno neapolitano.

D. N. Fl. Val.
Constant-
ino pio fe-
lici invicto
. . . augusto
divi Constan-
ti pii filio (3)
XVIII.

4

Neapoli.

VII
D. N.
Fl. Val.
Constautino
pio fel.
invicto aug.
divi Constanti
pii filio. (4)

5

Primo a Tuneto lapide.

DD. NN. Imp.
Constantino maximo felici pio aug.
bono RP. nato (5) . .
. . . .

6

Veronae in museo publico, in columna.

Orbis . . .
piissimo . . .
ac felici . . .
Fl. Val. Co . . (6)
. . . . . .

(1) Mur. p. 259. 4, ex Browero. V. Duchesn. hist. Franc. script. T. I. p. 142; Gelen. de adm. Colon. Agripp. magn. p. 89; Donat. p. 220. 3. Duchesnius sumpsit a Ruperto qui vivebat an. 1120. sic: *castrum* etc. *principis sui milites cum interturrio fecerunt* etc. *XX. vot.*

(2) Grut. p. 283. 7. Vide. Gudii indices p. LVII.

(3) Mur. in app. T. IV. p. 6. 6.

(4) Grut. p. 1078. 9. ex Sirmondo qui vidit. Pratill. p. 31.

(5) Maff. M. V. p. 460. 1; Donat. p. 148. 3.

(6) Maff. M. V. p. 105. 3.

1

In vico Cabassa iuxta Brinoniam lapis miliaris.

Imp· Caes·
Fl. Val·
Constantino
P. F. A.
. . . .
. . . .
nepoti
divi Constanti
aug. pii
filio (1)
XXXIII·

2

Parmae ad fores basilicae S. Mariae della Steccata, *in columnae fragmento litteris satis barbaricis.*

D. N. Imp· Caes· Fla.
Constantino P. F·
victori aug. pont–
ifici maximo trib.
potestas XXIII· imp. XXII.
cons. VII. P. P. procos.
rerum (sic) umanarum opti–
mo principi divi
Constanti filio
B. R· P.nato.
I

3

In castro dicto olim Maria *regionis Pedemontanae lapis miliaris.*

Imp. Caes.
Constantino
pio felici invicto
augusto
XXII. (2)

In parte aversa.

XLVII

4

Prope Canosam in columna, ubi eadem inscriptio legitur in utraque saxi parte.

Valerio Constantino
pio fel· invicto aug·
cons· III imp· VII. P. P.
procos. (3)

5

Fani Fortunae in porta, quam ab Augusto primum erectam, posteri in honorem Fl. Constantini, superimpositis columnis, additisque ornamentis, in arcum triumphalem verterunt.

Divo Augusto pio Constantino patri dominorum
curante L. Turcio Secundo Approniani praef· urb. fil.Asterio V. C.
corr· Flam· et Piceni. (4)

(1) Fabr. p. 413. n. 359. e schedis barb. ubi habetur *P. F. Aug.* et XXXIIII. Vide adv. barb. p. 140. 6. Mur. p. 463. 7. ponit in Provincia.

(2) Durand. Pedemont. cisp. p. 59.

(3) Chaupy T. III. 499.

(4) Donat. p. 219. 7; Grut. p. 165. 2. Vidit et exscripsit Smetius.

1

Caesenae.

D· N· Imperatori Caesari
Fl. Constantino
maximo
P. F. vict. aug·
pont· max.
trib. pot. XXIII.
imp. XXII. consuli VII.
P. P. proconsuli
humanarum rerum
optimo principi
divi Constanti fil.
bono R. P. nato
M. P. XV· (1)

2

Belgentiaci in dioecesi Tolosana.

D N
Flavio Claudio
Constantino
patre avo
maioribus impp.
nato
Caesari nob.
semper orbi terrae
profuturo. (2)
V

3

In Africa, in loco Seluquia *dicto.*

. . . .
et Fl. Va . . .
Constan . . .
nobilis. . . .
Caesarib· numi-
ni eorum
dicatissimi
sua pecunia . . .
municip. Chidibb· (3)

4

Theani prope carceres episcopales in columna.

Flavio Valerio Con-
stantino nobilissimo
Caesari
resp· Teanensium de-
dicante Pompeo (sic) Faus-
tino V· C. corr. Campan. et
Quinto Gallicano V· CC. VI.
numini maiestatiq. eorum
dicatissimis· (4)

(1) Mur. p. 463. 6, ex Claramontio et Donio ad an. 328. aut 329. Aliam plane similem habes apud Grut. p. 159. 8.

(2) Fabrett. p. 747. n. 549 Rursus e schedis barb. p. 413. n. 357. V. adv. barb. p. 140. 5. De Constantini origine ex Claudio gothico vide Grot. p. 283. 4, et Rupertum in synopsi Besoldiana p. 416.

(3) Maff. M. V. p. 459. 7. — Mr. Mihi eadem videtur atque illa superior in libro nostro p. 251. 6. Porro mendose scheda Mar. *sun* pro *sua*. Item Mar. *nobiliss*. At Maff. *nobilis*. — A. M.

(4) Chaupy T. III. p. 479. habet. VCC. ORD. CAMPANIAE et IOVINIO (an OVINIO?) Pratill. via App. p. 234. et consol. p. 56. dicit positam inscriptionem Constantio Chloro (scribit enim *Constantio*) a Faustino qui fuit Romae praefectus an. 300.

1

Prope Falerium in Piceno, in columna. (1)

In parte recta.

DD. NN.
Flavio Valereo *sic*
Constantio et
Galerio Maxime- *sic*
ino invictis et
clementissimis
augg. et DD. NN.
. Flavio . . rio
. . . .

In parte aversa.

conservatori
pacis et conservatori
inperi romani DN
Constantio maximo
victori ac triunpa-
tori semper aug.

2

Neapoli in museo Herculanensi in columna miliari e coenobio Augustianorum retinensi translata.

In parte recta.

D. N. imp. Caes.
M. Aureli Valeri
Maxenti invicti
aug.
VI.

In parte contraria.

D. N. imp.
Fl. Val. Constan-
tino
augusto. (2)

3

Romae in thermis Constantini.

Q. Fabius Honora-
tus T. Annaeus
Placidus amplifica-
tori urbis Romae
domino nostro
Constantino ma-
ximo pio felici vi-
ctori ac trium-
phatori semper
aug. Anicius Paulli-
nus iun. V. C. con-
s. ordinarius praef.
urbis et iudex sa-
crarum constitu-
tionum pietati
eius semper dica-
tissimus. (3)

(1) Catalan. de orig. Firm. civ. p. 91.
(2) Rosin. dissert. isagog. l. tab. l. n. 22.
(3) Grut. p. 282. 3, ex Mazochio et Appiano.

1

Nolae.

Domi. Domitianum barbarorum
D. D. N. N. patria don. I . .
andavit Vesta im. statuam
Nolanus ordo et populus
consecravit
curante ac dedicante
Ortensio Conviaro
provinciae Campaniae. (1)

2

Romae in atrio domus card. Caesii, in basi.

Flavio Valerio Crispo
nobilissimo Caes. filio
Constantini maximi
adque invicti semper aug.
et nepoti divi Constanti
Ovinius Gallicanus V. C.
praef. urb. et iudex sacrarum
cognitionum devotus
N. M. Q. eius. (2)

3

Romae in Coelio monte, in templo SS. Iohannis et Pauli.

. . . .
. Constanti . . .
. . beatissimo . . .
. . ob perennem . . .
. . de Quadis e . . .
. . ex eorum te (3) . .
. . . .

4

Romae cippus defossus A. 1791. in S. Michaëlis de regione Ripae.

Divo
Constantino
augusto

corpus
salariorum
posuerunt. (4)

5

Arausione, in basi fontis aquae lustralis nescio cuius coenobii.

Constantino pio
nobili Caesari
divi Constantini
pii augusti
filio. (5)

6

Prope castrum, Maria olim dictum, in Pedemontana regione.

Imper. Caesari
Flavio Valerio
Constantino
Constantini pii aug.
filio. (6)
XL.

(1) Reines. cl. III. n. 56. ex Capac. T. II. p. 463. Mr. — Reinesius sapienter corrigit *domitori gentium barbarorum DN. FL. Valerio Constantino aug. invicto equestrem statuam* etc. Tum infra *Conviaro* corrigit *Consulari.* — A. M.

(2) Mur. p. 1995. 2. ex Masdeu hist. Hisp. T. II. p. 329.

(3) Grut. p. 282. 5. Vidit Smetius.

(4) Videsis Marinium arval. p. 294.

(5) Mur. p. 259. 8. cui misit Bimardus; voyage litt. de deux Bened. part. I. p. 265.

(6) Durand. Pedemont. cisp. p. 60.

1

Romae in Capitolio basis eruta prope eccl. S. Mariae in Cosmedin.

Divo ac venerabili
principi Constantino
patri principum
maximorum
L. Crepereius Madalianus V·C.
praef. ann· cum iure glad. (1)

2

Romae in Capitolio, olim in museo Albanio.

Inlustri et divinae prosap . . .
genitae venerabili soror . . .
D. N. Constantini aug. et . . .
amitae
sic
D.D·N.N. baeatissimorum Caes.
D· N. Flavi Constanti (2) . . .
. . . .

3

In pago Lamar *in Lusitania.*

Divo
Flavio
Iulio
Crispo
nob·
Caes. (3)

4

Constantinopoli in columna ingenti.

Ἀγαθῇ τύχῃ
Κωνσταντίνου
μεγάλου βασιλέως
τοῦ εὐσεβεστάτου
νικητοῦ
ἡ Βενετῶν
sic
εὐνωόντων. (4)

5

Extra Bononiam primo ab urbe lapide ad Bertaliam, in columna cuius primi quatuor versus, prioribus scalpro detritis, refecti.

DN· Fl· Valerio Co-
nstantio pio feli-
ci invicto augu.
Fl. Valerio Constanti d-
ivi augusti pii filio
Bono LXXVII. reip. nato.

DD· NN· Magno Maximo
et Fl· Victori piis
felicibus perpetuis
semper aug.
bono R. P· natis· (5)

(1) Maff. M. V. p. 251. 3; Donat. p. 149. 1. *Madaliani* mentio est in cod. theod. XVI· 10. 2. in lege Constantii ad ipsum scripta an. 341. — Mr. et A. M.

(2) Mur. p. 260. 5, qui habuit a. Fr. Blanchinio, ponitque *beatissimorum Caes. D. N. Flaviae Constantiae.*

(3) Grut. p. 284. 7. Vidit Smetius.

(4) Mur. p. 622. 2. Sed diversa est apud eundem p. 1995. 1.

(5) Maff. M. V. p. 106. Confer Malvasiam p. 164; Reines. cl. III. n. 63.

1

Veronae in mus. publ. in columna.

Imp. Caes. M. Aur. Val.
Maxentio P. fel.
invicto aug.
MP. XI.

In parte contraria.

DD. NN. Iul. Crispus et
Cl. Constantinus nobb.
Caess.
MP. XI. (1)

2

In eccl. Bottonagi agri Brixiani, in columna.

D.D. N.N. D.D.D.D. N.N.N.N.
Magno . . . Fl. Constantino max.
. . . tori semper augusto et
. . . . tori invicto
. . . et perpetuis
aug. Fl. Constantio nob. Caes.
. . . tis R. P. N.
IIIIII (2)

3

Romae, inventa in foro Caesaris basis, cuius uno in latere sequens erat inscriptio, in altero ea quae legitur de Gabinio Probiano.

Domino nostro
Fl. Claudio Constantino
fortissimo hac (sic)
beatissimo Caesari
Fl. Ursacius V. P.
tribunus cohorti-
um urbanarum
X. XI. et XII. et fori
syari (3) . . . .

4

Romae in horto S. crucis in Hierusalem.

Divo Flavio Iulio Constan-
tino augusto pio felici
divae Helenae
invictiss. principi fundatori
quietis pop. rom.
conservatori pacis
Flavius Iulius Maximilianus
V. C. comes sacri palatii
pietati eius D. D. (4)

(1) Maff. M. V. p. 104. 2; V. ill. part. I. p. 367; Mur. p. 462. 5.

(2) Mur. p. 463. 8, ex Rubeo. Mr. — Mendose in scheda Marinii *perpetuus* — A. M.

(3) Grut. p. 282. 4, ex Panvinio, et sch. Knibbii et Ursini; ex Grutero Fabrettus p. 127. n. 45. Spuria fortasse est Mr. — Ursinus legebat *Vitrauus*. Mr. — *Syari* intellige *suarii*. — A. M.

(4) Gud. p. 95. 2, ex Ligorio.

1

Onsati in agro Brixiano.

Constantino max.
DDD.NNN· Flavio Licinio
Liciniano iu . . .
L. Constantino iun.
. . . Caesar. (1) · ·
. . . .
VIIII.

2

Monteri, decimo a Corduba lapide.

DD. NN
Constantino
et
Constantio
BB· beatissimis-
que Caess.
RP. EP. (2)

3

Spoleti in basi.

Fl. Constanti
nobiliss· ac feliciss.
Caesari
coll. fabrum · . .
. . . Veneris (3) .
. . . .

4

In civitate Pennensi in templo maximo.

D. N. Constanti piissimo felic issimo
victori semper augusto
C. Axeninus Sex· Tranq.
IIII vir ex S. C· (4)

5

Augustae Taurinorum, in regia academia, in columna.

*Repar*atoribus
pop. romani con-
servatoribus reip·
omnium provinciar . .
DD· NN. Fl· Iul. Constantio
aug· et Fl. C . . dio
Constantio Caesari. (5)

6

Lunae.

Faustinae
Constanti aug.
piissimae et
nobilissimae
C· Iunius Vitrasius. V. C.
augur D· N. MQ. E.
D D. (6)

(1) Mur. p. 464. 1, ex Rubeo p. 213; Donat. p. 220. 2.

(2) Grut. p. 284. 6, ex Moralio.

(3) Grut. p. 281. 3, ex Ursini schedis. Muratorius p. 261. 3. e schedis Antonii Gigantis, qui ponit Salonae, scribitque: *Cl. Constantino nobilissimo ac praestantissimo Caesari*. Lucius e sch. M. Marulli ponit integre *coll. fabrum Veneris*.

(4) Mur. p. 261. 4. Misit P. Pomp. Alex. Berti cl. congr. Matris D.

(5) Maff. M. V. p. 213. 1; marm. taurin. P. II. p. 233; Donat. p. 220. 6; Mur. p. 261. 5. V. Catalan. orig. Firm. p. 93. Mr. — Maff. *or'is* pro *pop.* in secundo versiculo. Item in 4. Maff. *provincial.* Mur. *provinciar*. Denique Mur. legendum docet in fine *FL. Claudio Constantino.* At Maff. *Constantio*, sed dubitans. — A. M.

(6) Fabr. p. 58. n. 339, e schedis Holstenii; Reines. cl. III. n. 59; Mur. p. 263. 2. ex Ligorio.

1

Arelate in nosocomio.

Imp. Caes.
Fl. Val.
Constan-
tino
P. F. aug.
divi
Constan-
ti aug.
pii
filio. (1)

2

Arimini apud Ianum Plancum in columna.

. . . .
. . . tino pio
. . Valerio . . . divi Co . . .
. . . . pio felici
. . . . VVC
. . . .
CCXI.

In parte altera maioribus litteris.

DD. NN. . . .
Maximo . . .
vict . . .
sem (2) . .

3

Parmae.

Imp. Caes. Fl. Val. Constantio et Fl. Val. Constanti
D. NN. mag. maxim. et clement. vict. perpetuis
semper augg. Parmenses optata devotione
dedicarunt. B. R. N. (3)

4

In pago de Campo in Lusitania.

D N.
imperatori
semper aug.
Maximo
Magnentio
terra mariq.
victori Prov.
dedicavit (4)

5

Cartamae in Hispania fragm. columnae.

D N
Magno
Decentio
imp. nostro
piissimo
florentis-
simo Cae-
sari. (5)

(1) Mur. p. 260. 3. Misit Bimardus. Rursus p. 258. 8, ex ephem. trevolt.; Donat. p. 151. 2.
(2) Donat. p. 220. 5; notit. flor. an. 1751.
(3) Mur. p. 1067. 5.
(4) Mur. p. 1995. 3, ex Masdeu hist. Hisp. T. II. part. V. p. 330.
(5) Mur. p. 263. 3; Masdeu loc. cit. p. 332.

1

Ad Plebem Aquaeductus in agro Foroliviensi, columna.

Liberatori
orbis romani,
restitutori libertatis
et reipublicae,
conservatori militum
et provincialium
domino nostro
. . . .
victori et triumphatori
semper augusto.

In parte inversa.

Imp. D. N.
Fl. Iulio Constantio
nobilissimo Caes. (1)

2

Veronae in museo publico, olim Bononiae in curia, columna ex marmore africano.

Liberatori orbis
romani, restitutori
libertatis. et R. P., con-
servatori mili-
tum et provinci-
alium D. N.
Magnentio
invicto prin-
cipi victori
. . . trium . . (2)
. . . .

3

In Volta de Cobo *in Hispania.*

D. N.
Magno Decentio
et florentissimo Caesari
B. R. P. nat. (3)
M. P. XXXII.

4

Sestini in hortis archipresbyteri, in basi.

D. N.
Const-
antio P.
F. inv. aug.
O. M. S. (4)

5

In insula Gauli in basi.

In uno latere.

ϭ D. N. Aur. Valerio ϭ
Constantio aug.
R. P. Gaul. cur.
F. Pollione . . Rufo
M. F . . . . . III virr.
ϭ . . . . ϭ

In alio.

ϭ DN. M. Galerio ϭ
Valerio Maximiano
aug.
P. Gaul. cur. Lu . . .
D . . . omioni et Rui-
a . . . . ann . . . II virr. (5)

(1) Mur. p. 262. 1.

(2) Maff. M. V. p. 105. 2; Grut p. 281. 10; Donat. p. 157. 9.

(3) Masdeu lib. cit. p. 331.

(4) Mur. p. 261. 6. ex Gorio T. III. p. 350; Grut. p. 1023. 3.

(5) Iscr. Sic. p. 34, quas vide, nec non Lupium op. posth. T. II. p. 120; Spon. p. 192; Bandur. T. II. p. 92; Donat. p. 150 5. Prima tantum apud Mur. p. 263. 1. — Mur. scribit *D. N. C. Aurel.* et *T. Pollione.* Tum pro *C. Aurel.* monet scribendum *Flav. Iul.* aut *Fla. Val.* — A. M.

1

In monte Iviel, *in Catalaunia.*

D N
Fl. Veterennioni
pio
T. N. O. C. (1)

2

In palatio conservatorum Urbisveteris.

Imp. Caes.
Flavio Cons-
tantio pio
fel. invicto. (2)

3

Prope castrum Arci, *ubi olim Cures Sabinorum, erutus cippus A.* 1776.

Imp. Caes . . .
Caio Flavio (3) . . .
Constantio P . . .
felici augusto . . .
Po. Curium Sabino-
rum . . . . .
D. N. M. Q. E . . .

4

Romae apud Mutium, in basi.

DN Fl. Iul. Constanti
nobilissimo ac
fortissimo Caes.
Rupilius Pisonianus V. C.
praefectus vigilum
D. N. M. Q. eius. (4)

5

Romae in hortis Carpensibus, effossa in foro romano ante aedem S. Hadriani.

Maximo principi
indulgentissimo
domino Valenti tri-
umfatori semper aug ∅
C. Ceionius Rufius Volusianus
V. C. praef. urbi ∅ iterum iud.
sacrarum cognitionum
serenitati eius dicatus. (5)

6

Romae in Capitolio ex museo Albanio.

D. N. Constantio
augusto
Fl. Leontius V. C.
praef. urb. iter.
vice sacra iudic.
D. N. MQ. eius. (6)

7

In oppido Tabersoc *regni Tunetani, in arcu.*

Invictissimo imp. Constantio aug.
et DD. NN. Caesaribus (7) . .
. . . .

(1) Masdeu loc. cit. legit *Tribertum Narbonensium omnium civitatum*, citatque Finestres cl. II. n. 39. p. 64.

(2) Donat. p. 150. 6, ex mss. Passerii.

(3) Scheda Marinii *Fabio*. Item *Curae* in titulo. — A. M.

(4) Fabrett. p. 683. n. 75, e sched. barber.

(5) Ex cod. vat. 5253. n. 387; Grut. p. 286. 2. Vidit Smetius.

(6) Mur. p. 262. 4, cui misit P. Blanchinius.

(7) Maff. M. V. p. 460. 2, e. mss. P. Ximenii hisp., qui vidit; Donat. p. 150. 3.

1

Romae basis reperta ad arcum Septimii Severi A. 1547, litteris oblongis et rudibus.

Restitutori urbis Romae atque orb. . . .
et extinctori pestiferae tyrannidis
D. N. Fl. Iul. Coustautio victori ac triumfatori
semper augusto ❦
Neratius Cerealis V. C. praefectus urbi
vice sacra iudicans D. N. M. que eius. (1)

2

Ferrariae in S. Annae.

DD. NN. Impp.
sic
et Caesarum
Fl. Val. Constantio
et Constantino
feliciss. ac tiumph.
Vic.
P. R. (2)

3

Asculi in suburbio.

Propagatori romani
imperii D. N. Fl. Valen-
tiniano aug. sem-
per victori or-
do devotus M . .
mes P. C. Auc . . .
D. D. (3)

4

Veronae in museo publico in columnis. (4)

DN. FL. Ioviano
victori ac
triumfato-
ri semper aug.
B. R. P. N.
X.

DN FL. Ioviano
victori ac tri-
umfatori sem-
per augusto
B. R. P. N.
XV.

5

In agro Laudensi.

Div. Fl. Ioviano
triumphatori
semper aug. (5)

6

Augustae Taurinorum.

Valentini-
ano et Fl. Valenti felicis-
simis augg.

(1) Grut. P. 280. 6; Castal. var. lect. p. 46.
(2) Mur. p. 258. 3, ex hist. Ferrar.
(3) Mur. p. 264. 2, ex Donio.
(4) Maff. M. V. p. 106. 1. 2; Ver. ill. P. I. p. 364; Mur. p. 464. 4; Donat. p. 221. 4.
(5) Fabrett. p. 686. 92, e sch. vatic. Vide Grut. p. 285. 5; Donat. p. 151. 7; Zachar. inst. lapid. p. 368.

1

Romae in Capitolio, olim in museo Albano, basis marmorea nunc dissecta et bifariam divisa.

In sinistro latere.

DN. Constantio
augusto
Memmius Vitrasius
Orfitus V. C. praef urb.
iud. sac. cogn. iter.
D. N. M. Q. eius
curante Publilio
Caeionio Iuliano C. V.

In dextro latere.

Dedicata IIII. idus mart
imp. domino N. Gordiano aug.
et M. Acilio Aviola cos.
per.
Q. Vetrurio Felicissimo elec
QQ

C. Iulio Evvangelo et
Marcio Crysostom.
T. Aurelio Eutychete
curatoribus
P. AelioEutychete Iun. L. Traian. Arab.
C. Annio Basiliden. C. Iulio Tertullo.

2

In oppido Dalmatiae Sebenico extra portam, qua itur ad portum, reperta XII. M. P. ab eo loco ad S. Danielem.

Virtute et felici-
tate omnes retro
principes super-
gresso DN. Fl. Iul.
Constanti victo-
ri ac triumphatori
semper aug.
Fl. Iul. Rufinus Sar-
mentius V. C. prae
ses prov. Dalmati-
ae D. N. M. eius. (1)

3

Tarracone ad S. Annam, in basi altaris.

Pio adque inclito
DN. Constantio nobi-
lissimo ac for-
tissimo et felicis-
simo Caesari
Badius Macrinus
V. P. P. P. H. T. nu-
mini maiestatiq.
eius semper
devotissimus. (2)

(1) Grut. p. 1023. 1. Habuit a Knibbio Lucius Inscr. Dal. p. 2.

(2) Grut. p. 281. 1. ex Apiano et Verderii Clusii Schottique schedis.

1

Romae in impluvio templi vaticani, basis adlata ex thermis Antoninianis.

Victoriis triumfisque
magnifico
D. N. Valentiniano
inclyto principi
semper aug.
Rufius Volusia-
nus V. C. praef.
urb. iterum
iudex sacrarum
cognitionum
clementiae eius
dedicatus. (1)

2

Romae in S. Anastasiae, in pavimento, translata in aedes Laelii Gratiani ad D. Mariae Populi.

Legum domino roma-
narum, iustitiae ae-
quitatisque rectori,
domitori gentium
barbararum, conser-
vatori libertatis DN. Fl
Valentiniano fortissimo
invictissimoque principi
semper augusto
Fl. Maximus V. P. praef. vic.
D. N. M. Q. eius. (2)

3

Romae in S. Angeli in Piscaria basis marm. grandis in duas partes fissa.

Valentiniano
invictissimo sem-
per aug.

piissimo feli-
cissimoq. prin-
cipi. (3)

4

Romae in horto societatis SS. Apostolorum.

Domino rerum humanarum Valentiniano augusto
Petronius maximus V. C. fori condito . .
post quatuor praefecturas et duos ordinarios
consulatus auctori sibi tot honorum locavit (4)
. . . .

(1) Grut. p. 285. 6. Vidit Smetius.

(2) Grut. p. 1086. 9. ex Sirmondo qui viderat habet *barbararum*; sed *barbarum* Fabrettius in emend. Vide adv. barber. p. 14. n. 4. 5.

(3) Grut. p. 285. 7. Vidit Smetius. Mazoch. p. 146.

(4) Mur. p. 406. 3. cui misit Ciampinius.

1

Marsalae, inscriptio eadem in duobus lapidibus.

Imp. Caesari
D. N. Valentini-
-no pio felici
semper augusto
M. Valerius
Quinctianus
V. C. cons. P. S.
clementiae
pietatique eius
semper dicatis-
simus . . .
. . . devotus

2

Romae ad arcum Septimii Severi, in basi grandi.

Extinctori tyrannorum
ac publicae securitati
auctori
D. N. Valentiniano
perpetuo ac felici
semper augusto
Ceionius Rufius Albinus V. C.
praef. urbis iterum
vice sacra iudicans
D. N. MQ. eius. (1)

3

Puteolis.

Felicitati perpetuae temporis
D. N. Valentiniani
victoris ac triumphatoris
semper augusti
Ovinius Valentinus
V. C. cons. Campaniae
devotus numini
maiestatique eius. (2)

4

Puteolis in S. Iacobi.

Felicitati perp. temporis
DN. N. Valentiniani victo-
ris ac triumphatoris sem-
per aug.
Avianus Vindicianus
V.C. cons. Campaniae
devotus numini maie-
statique eius. (3)

5

Primo lapide a loco Balzibal *in Africa.*

DD. NN. Flavio
Valentiniano et
Valenti augg.
muni· Mizado
Teren . . (4)

6

Bidiccioli in agro Brixiano iuxta fluvium Chesium.

DD· NN. Fl· Valentiniano
et Fl. Valenti divinis
fratribus et semper
angustis devota Venetia
conlocavit. (5)

(1) Grut. p. 287. 8.
(2) Pratill. V. A. p. 379; Consular. p. 79. 80; Mur. p. 78. 4.
(3) Pratill. Consul. p. 79; Mur. p. 675. 7.
(4) Maff. M. V. p. 460. 3; Donat. p. 151. 8.
(5) Videsis p. seq. inscr. 4, quae eadem videtur. — A. M.

1

Coloniolae in agro Veronensi.

DD. NN. Fl. Valen-
tiniano et Fl. Valen-
ti divinis fratribus
semper augg. (1)

2

In pago Brendola agri Vicentini.

Imp. Caes. D. N.
Valenti pio foeliciss.
semper augusto
Vicent. civit. (2)

3

In S. Dominicae, villa Reginorum, in columella.

In parte recta.

. . . nato
DD. NN.
Valentiniano
et Valenti
AAGG.

In parte inversa.

. . us M. Aur.
. . l. . Maxentius
invictus ac
perpetuus semper
augustus
M. P. VI. (3)

4

Bergomi in museo civitatis, columna advecta ex pago Verdello maiore IV. P. ab Abdua.

. . . .
Valentiniano
et Fla. Valenti
devinis fratribus
et semper augustis
devota Venetia
conlocavit. (4)

5

Smyrnae apud pagum Hadgilar *in coemeterio Turcarum in columna.*

. . . iano pax. (5)
. . arm. max.
. . ur Val.
. . care Sabia
Constanti . . N. N.
Constant. D. D. .
nobb. Caes. D. N. FL. Valentiniano
VI. . . et FL. Valenti
victorr. S. P. (6)

6

Romae, basis marm. effossa ad radices montis Palatini.

Imp. Caes. FL.
Valenti
pio felici victori
ac triumphatori
semper augusto
pont. max.
trib. pot. III. imp. IV.
cos. II. P. P.
coh. III . . . PR . .
D. N. M . . . (7)

(1) Grut. p. 285. 10. Ex mss. Panvinii Scultetus. V. Maff. Ver. ill. T. IV. n. 43, et Panvin. AA. Ver. p. 226.

(2) Mur. p. 1094. 5, ex Iacobo Margario.

(3) Donat. p. 222. 3. V. Morisanum marm. Regin. p. 252.

(4) Maff. M. V. p. 379. 4; Lupius cod. dipl. T. I. p. 3. Mr. — Scriptum fuisse *devinis*, non *divinis* ut alii habent, docuit me vir ill. bergomas; praetereaque iam non superesse in museo Bergomatum hanc inscriptionem. — A. M.

(5) Num *max*? — A. M.

(6) Marinius citat append. ad Gud. fin. n. XX. Sed ibi paulo aliter legitur. — A. M.

(7) Grut. p. 286. 5. cui misit Ursinus.

1

In pariete exteriore eccl. parroch. Sentesoni territorii Brescellensis in ducatu Parmensi, columnae fragm.

Aeternis venerandisque
principibus
DD. NN. Valentiniano et
Valenti vietoribus
ac triumfatoribus
semper augustis
B. R. P. natis. (1)
. . . .

2

Parmae in aedibus Manariis.

Aeternis venerandis-
que principibus
DD. NN. Valentiniano
et Valenti victoribus
ac triumphatoribus
semper augg. bono
R. P. natis. (2)

3

Pisauri in museo Olivariorum, columna rudis, pessimis litteris.

In parte una.

Defensori pacis
et conservatori
imperii romani
D. N. Constantio
maximo victori
ac triumfatori
semper aug.
B. R. P. N.

In parte altera.

Fundatori
et conservatori
imperii romani
DD. NN. Valentiniano
et Valenti princip*ib.*
maximis ae tri-
umfatorib. scm*per*
augg. B. R. P. N.
impp. (3)

4

Drepani in ecclesia asceterii fratrum ord. S. Augustini discalceatorum.

I. Caesar. Fl. Valenti pio feliei
semper augusto M. Valerius
Quinctianus V. C. con. P. S. elementiae
pietatique eius semper dicatissimus. (4)

(1) Notit. flor. an. 1751. p. 622; Zachar. hist. litt. T. XI. p. 385; et inst. lap. p. 476; Donat. p. 151. 10.

(2) Lam. inscr. Parm. p. 28. Mr. — Sine dubio est praecedentis apographum. — A. M.

(3) Oliv. marm. pis. n. XXIII. XXIV.

(4) Inscr. Sicil. p. 37; Grut. p. 285. 9.

1

Romae.

Florentiss. et
piissim.
D. N. Valenti
maxim. principi
semper august.
L. Vocontius Vicasius V. C.
praef. urbi iter. praefec.
leg. VI. piae fel. pr. pr. prov.
Gall. proc. XX. her. eiusd.
I.S.C.D.N.M.Q.E.DD. (1)

2

Pisis in porticu S. Petri in Gradu.

Imp. Caes. D. nro (FL. Valenti)
pio felici semp. aug.
Imp. Caes. D. N. FL. Gratiano
pio felici semp. aug.
divi Valentiniani aug. filio
Imp. Caes. FL. Valentiniano
pio felici semper aug.
divi Valentiniani aug. filio
civit. Pisana. (2)
M. P. III.

3

Vicetiae.

Imp. Caesari D. N.
Fl. Valenti pio
felici semper
augusto ci-
vitas Vigentina
pontus A. D. R. B. S. I.N. A. (3)

4

Cuprae maritimae, in columna.

D. D. D. . . .
Valentiniano
*Val*enti et Gratia-
no felici P
. . . (4)

5

Apud Sentinates in columna posita pro foribus Caesauriorum, in eorum praedio non ita pridem reperta. (5)

DDD. NN. *Valenti*
et Valentiniano et
sic
Crassano bonis
felicisssimis triun-
fatoribus sem-
per auggg. bono
reip. natis.
CXLI.

In postica parte extritarum litterarum haec tantum vestigia apparent.

FLXCIOF
SEMP. AUG.
B. R. N.

CXLI.

(1) Mur. p. 264. 5. ex Ligorio. Grut. p. 286. 4. ex Panvinio.

(2) Mur. p. 1070. 8.

(3) Mur. p. 264. 6. e schedis. Vide Zen. epist. T. I. p. 7. Mr. — Muratorius monet legendum *vicentina*, adnotatque Gorium recte omisisse postremam lineam. Idem Mur. habet in fine *L. A.* non *L. N. A.* — A. M.

(4) Edidit Colucius Cupr. mar. p. 108.

(5) E schedis Sartii, qui exscripsit.

1

Romae in palatio Farnesiorum, ad campum Florae, e thermis Antoninianis, littera haud mala pro tempore.

In parte recta.

Victoriis triumfisque
magnifico ϭ
D. N. Valenti inclyto
principi semper aug ϭ
Rufius Volusianus
praefectus urbi
iterum iudex sacrarum
cognitionum clemen-
tiae eius dicatus· (1)

In parte aversa.

· · P. Caesari
· · onio Gordiano
felici invicto
· augusto
pontif. max. trib. pot. II
cos. procos. P. P.
Numisius Qnintianus VP.
ab epistulis latinis
devotus numini
maiestatique eius· (2)

2

Arimini apud I. Plancum.

DDD· NNN· immpp.
Valentiniano
Valcnti et Gratiano
piis felicibus ac
triumpatoribu-
s imperat · · o · (3)
· · · · · · ·

3

Foro Sempronii in praetorio publico.

· · · · · · · · ·
Flaviis *Valentinia*no
Valen*ti et* Gratiano
piis felicib· ac triump-
toribus semper
augg· bono rei pub·
natis.
· · · · · · · (4)

4

Veronae in columnis musei publici. (5)

Imp· augg· DD·NN
Mag. Maximo Ī
FL. Victor
perpetuis
principibus
M. P· V.

Impp augg.
DD NN Mag. Maxim.
Fl. Victor invic · · ·
et felic . . .

M · · ·

(1) Eadem recitatur p. 262.. 1. — A. M.
(2) Grut· p. 286. 1. et 272. 1. Vidit Smetius.
(3) Not. flor. an. 1749. n. 448; Donat. p. 222. 2.
(4) Mus. Ver. p. 362. 2.
(5) Maff. M. V· p. 106. n. 3. 4; Ver. ill. P. I. p. 364. Panvin. AA. Ver. p. 226; Mur. p. 465. 3; Cambden. Britann. p. 57.

1

Romae in Capitolio magnis litteris.

Domino rerum humanarum Valenti
. . . . (1)

2

In villa Nocchi agri Lucensis in parochialis ecclesiae columna.

Imp. Caes· D. N
Valenti pio
felici semper aug.
civit. Lun.
M. P.
ae
Imp. Caesaeri D·
Gratiano pio fel·
ae
semper aug. dive
Valentiniani A·
civit. Lunen. M. P.
Imp· Caes. dne Valentiniano
. . . semp. aug.
divi Valentinia*ni aug. filio*
civit· Lunen.
M· P· (3)

3

Ferrariae in monasterio S. Annae in columna, sed nunc in atrio athenaei.

DD NN impp·
Flavio Valent. et
Fl. Gratiano Caess.
victor· ac tri-
ump. semp· augg. (2)

4

In diversorio vulgo dicto le Capanelle *passibus mille ac quingentis ab Ereto, columna miliaria.*

XXXXII
DDD·NNN.FFF.LLL·
Valentiniano
Valente et Gra-
tiano piis felicibus
ac triumphatorib-
us semper auggg. bo-
no R· P· N.
votis X
multis XX. (4)

5

Pisis in porticu S. Petri in Gradu, in columna miliaria.

Imp· Caes· D· nro . . .
pio felici semp· aug.
Imp· Caes· D. N· Fl· Gratiano
pio fel· semp· aug.
divi Valentiniani aug· filio
Imp· Caes· Fl· Valentiniano
pio felici semper aug.
divi Valentiniani aug. filio
civit· Pisana
M. P. IIII· (5)

(1) Mur. Ver. p. 308 2.
(2) Gud. p. 95. ex Ligorio; Mur. p. 264. 9. 1995. 4; Zachar. it. litt. p. 162.
(3) Mur. p. 1055. 3.
(4) Exscripsit Iuvenatius. Confer Fabret. p. 659. n. 501; Mur. p. 265. 2; Chaupy T. III. p. 107.
(5) Gud. p. 95. 11; Mur. p. 1070. 8; Gor. T. II. p. 14. n. 9; Spon. p. 175. — Gud. integre *civitas*. — A. M.

1

Romae in impluvio S. Anastasiae, postea apud Laelium Gratianum.

. . . .
Libertas Fl· Gratiano
fortissimo invictissimo-
que principi semper augus-
to
Flavius Maximus V· P·
praef. vig· D· N· M· Q· eius. (1)

2

Surrenti.

Flavio Gratiano semper augusto
instauratori orbis terrarum perpetuo
ac piissimo imp· D· N· et Valerio
Constantino maximo pio
felici semper augusto victori aug.
resp· Surrentinor· (2)

3

Surrenti in porticu ad templ· maximum.

D· N· Flavio
Gratiano
semper
augusto· (3)

5

In pago Moirans, *XIV. a Gratianopoli miliario.*

Divo Gratiano
tyrannide vindicata
Theodosius et Valentinianus
augg· ex voto P· (4)

4

In pago le Curti *prope Galatiam lapis effossus A.* 1610.

Pro salute
et victoria
DD· NN· Gratiani
et Fl· Theodosi PP· FF· A A
Anicius Aucherius Bassus
V· C· cons· Camp·
ludis pop· datis atque
vectigal. absolutis
pos.
Syagrio et Eucherio
cos· (5)

6

Ante portam Canusii in columna.

Hinc.

DDD NNN FFF
Theodosio
Arcadio
et Honorio
bono rei publicae
natis·

Illinc.

Vortumno sacrum
P· Curtius P· F· Salaxus
P. Titius L· F. IIII vir
de munere gladiatorio
ex S· C· (6)

(1) Grut. p. 1086. 10.
(2) Reines. cl. III. n. 61, ex Capacio lib. III. p. 133; Spon. p. 197; Anast. luc. Surr. T. II. p. 284.
(3) Mur. p. 1995. 5; Gud. p. 95. 10. Exscripsit Iuvenatius.
(4) Bimard. in T. I. thesaur. Mur p. 80; Donat. p. 152. 2; Spon. p. 276.
(5) Pratill. V. A. p. 353. et consul. p. 84; Pelliccia T. III. p. 303.
(6) Mur. p. 1988. 12. 13; Chaupy T. III. p. 504; Pratill. p. 522. Mr. — Apud Mur. desunt tres postremi versiculi in priore inscriptione. — A. M.

1

Canusii in medio foro in arcu.

Iuclite venerande-
que memorie viro
Flavio Theodosio
genitori domini
nostri invictissimi
perennisque principis
Theodosii perpetui aug-
cuius virtute felicita-
te iustitia et principa-
tu terrarum orbis
retentus, statuam
equestrem subaura-
tam Apuli et Calabri
pro voto et devotione
posuerunt
curante ac perficien-
te Flavio Sexione
viro perfectissimo
correctore Apuliae
et Calabriae· (1)

2

Anxure.

X·
Imp· Caesar
divi Nervae
filius Nerva
Traianus aug.
germanicus
dacicus pont· max·
trib· pot· XIIII.
imp· VI· cos. V. P·P
XVIIII silice
sua pecunia
stravit
LIII
DDD·NNN. FFF.LLL.
Theodosio Arcadio
et Honorio PPP. FFF.
semper auggg·
bono reip.
natis. (2)

3

Beneventi in columna prope aedes DD. Lucarelliorum.

DDD NNN Theo-
dosii Arcadii
et Honorii· (3)

4

Domino nostro
Fl· Theodosio
augusto
Faltonius Probus
Alypius V·C·praef· urb· (4)

5

Arelate in columna, in aedibus dominae Vallensis.

Salvis DD. NN.
Theodosio et
Valentiniano
P· F· V· ac trium. .
semper aug XV
cons· vir· inl · · ·
Auxiliaris prae· · ·
praeto. Gallia . · ·
de Arelate ma · · ·
miliaria poni s · · ·
M· P· I·

(1) Reines cl. III. 62; Pratill· p. 522.; Chaupy T. III. p· 504.

(2) Grut. p. 1019. 8; Mur. p. 265. 3; Pratill. p. 123.

(3) De Vita p. XIX. 11.

(4) Grut. p. 286. 6., ex Panvinio.

1

Fragmentum baseos, effossum Romae, in foro Traiani anno 1563.

. . . .

*vet*erum principum clementiam
*s*anctitudinem munificentiam
supergresso
D· N· Fl· Theodosio pio victori
semper augusto
Sex· Aur· Victor. V· C· urbi praef.
iudex sacrarum cognitionum
D· N· M· Q· E· (1)

2

Romae in S. Petri·

Martia Theudosium dominorum Roma parentem
Aetherio divum venerans sacravit in orbe· (2)

3

Columna miliaria apud fratres Adeodatos Arpadii imbrium vi detecta medio fere miliario sub Arpadio in ipsis faucibus Caudinis, e regione castri cui nomen adhuc Furchia·

In uno latere·

D· N· Fl· Claudio
Iuliano pio felici
invicto aug·
DDD. NNN·Theodosio
Arcadi Honori
sic
bono reip. natus
M· XVI
DDD· NNN· Valentini-
ano Theod*osio*
et Arcadio·

In altero·

Imp· Caesar divi F.
Augustus cos. XI
trib· pot. XII·
ex S· C·

4

Panormi·

Extinctori tyrannicae
· · ditatis D· Arcadio (3)
. . . . .

(1) Grut. p. 286. 5.
(2) Mur. p. 265. 4. ex Ligorio; Lamius de E. A. p. 429. — Hinc sanctorum honores videntur aliquando decreti Theodosio in rom. ecclesia. — A M.
(3) Iscr. Sicil. p. 58., ex Gualterio n. 65; Donat. p. 152. 3.

1

Neapoli in ecclesia parochiali pagi suburbani S. Iohannis ad Theducium, columella ineleganti charactere, et orthographia plebeia.

DDD NNN AGGG
Balentiniano
Tiudosio et
Arcadio
bono rei publice
natis· (1)

2

Anxure ante cathedralem ecclesiam.

LIII
DDD NNN FFF CCC
Theodosio Arcadio
et Honorio PPP FFF
semper auggg·
bono reip·
natis· (2)

3

Romae columna eruta ad S. Mariae in via lata·

Impp· Caess· Arcadio
et Honorio invic·
tiss· semper augg·
C· Derventius Prae-
textatus V· C· Pr· urb·
D. NN· MM Q· E·
DD· (3)

4

Prope Athenas in monasterio Daphne·

DD· NN
Arcadius
et Honorius
sub VC.
L spect· N·
Eusebio
S (4)

5

Romae in arcu quodam qui iam non extat·

Impp· clementissimis felicissimis et toto orbe victoribus
DDD· NNNS· Archadio et Honorio et Theodosio auggg·
ad peremne indicium triumphorum qui Getharum
nationem in omne evum docuere extingui
arcum simulachris eorum tropeisque decorat. et
totius operis splendore perfectum
S· P· Q· R (5)

(1) Rosin. dissert. isag. I. T. I. p. 27.

(2) Mur. p. 465. 2. ex Donio.

(3) Gud. p. 90. 1. ex Ligorio Mr. — Imperite apud Gudium in titulo scribitur *S. Mariae inviolatae*. — A. M.

(4) Chandler p. 77. n. 118. p. XXXII.

(5) Ad schedam suam vel adhuc conficiendam vel deperditam provocat Marinius.

1

Romae in hortis Mediceis ad Pincium, basis in qua hinc patera inde simpulus.

D ♁ N ♁ FL· ♁ Archadio
pio felici victori
ac triumfatori
semper augusto
Caecina Decius Albinus V̄C̄.
praefectus urbi vice
sacra iudicans devotus
numini maiestatique eius· (1)

2

Romae in museo capitolino cippus.

Maximo vic-
tori ac triumfa-
tori semper aug.
Fabius Titianus VC· cons.
ordinarius praef. urbi
iterum iudex cognition.
sacrarum maiestati eius
dicatissimus· (2)

3

Fori Popilii in abbatia S. Raphaëlis.

Claudio Iustiniano
victori ac triumpha-
tori semper augusto
d̄n̄ orbis terrarum
bono R· P· N· (3)

4

Romae in aedibus Barberiniis, litteris sequioris aevi.

FL· imp· Δomno
N· Iustinia-
sic
piessimo
sic
agusto· (4)
III

5

In loco quem Musti *vocant regni Tunetani, in arcu eximio.*

Invictissimo felicissimoque imperatori
augusto Caesari orbis pacatori
· · · Musticensium DD· (5)

(1) Grut. p. 287. 2. In cod. ottob. vat. 2015 p. 141. in quo est collectio inscr. a Petro Sabino curata, dicitor inventos hic lapis an. 1513. — Sch. Mar. *Arcad.* Sed *Archad.* Sabinus. — A. M.

(2) Mur. p. 393. 5. cuius vide adnotationes.

(3) Mur. p. 266. 6. e schedis.

(4) Gud. p. 96. 7. coius vide ind. p. LIX; Mur. p. 266. 5. e schedis farnesianis.

(5) Mus. Ver. p. 458. 3. ex. ms. Ximenti qui vidit; Donat p. 96. 5.

1

Romae in via sacra. (1)

Imperatoribus invictissimis principib.
DD NN Arcadio et Honorio semp aug·
senatus populusque romanus ·
vindicata re publica . . .
et Africae re . . .

In latere baseos.

C· Iubentius
V· C· P· UR.
DD·

2

Romae reperta basis in ruinis palatii imp. Titi A. 1588.

In sinistro latere.
Propagatori orbis
ac romanae rei
. . . . .
victori ac
triumfatori
semper. aug·
Fabius . . . Conser · ·
praef· urbi iterum iudex
cogn· sacr. maiestati eius
dicatissimus·
In dextro
D· pridie kal. iunias
Arbitrone et Lolliano cos·

3

Marsalae.

Restitutori romani
imperii libertatisque (2)
. . . . . .

4

Romae.

Eventui
aug.
feliciter
victoriis aug.
feliciter· (3)

5

Syracusis.

Extinctori tyrannicae (4)
. . . . .

6

Ephesi in Iustinianum imp.

Ἰουστινιανὸν ϗ ἠγαθέην Θεοδώρην
Στέψεν Ἰωάννης Χριστοῦ ἐφημοσύναις. (5)

7

Ravennae in aedibus archiepiscopi.

Caroli regi Francor· et Langubardorū (*sic*) hac patricio ro· (6)

(1) Mur. p. 165 5. ex Ligorio. V. Grut. p. 287. 3.
(2) Inscr. Sicil. cl. XVIII. n. 68, ex Gualterio n. 142.
(3) Don. cl. I. n. 146; Mur p. 92. 2. et 220. 9.
(4) Iscr. Sicil. loc. cit. n. 67, ex eodem Gualterio n. 106.
(5) Ex anthologia palatina.
(6) Maff. observ. litter. T. IV. p. 356.

1

In claustro monast. S. Dionysii in basi statuae regis Dagoberti.

Fingitur hac specie bonitatis odore refertus
Istius ecclesiae fundator rex Dagobertus,
Iustitiae cultor, cunctis largus dator aeris
Affuit, et sceleris ferus ac promptissimus ultor.
Armipotens bellator erat, velutique procella
Hostes confregit, populosque per arma subegit. (1)

2

Lemovicis in S. Martialis.

Alma leaena duces saevos parit atque coronat.
Opprimit hanc natus Gaylfer male sanus alumnam;
Sed pressus gravitate luit sub pondere poenas. (2)

3

Venusiae in monasterio S. Augustini prope scalas, literis langobardicis.

Stirps Lodovicus Francorum urbis amicus
Dum fueris, semper regnabis iure potenter. (3)

4

Tabula reperta A. 1669. in loco dicto Alcalà de Guadayra *prope Hispalim.*

☧ In nomine Domini anno feliciter
secundo regni domni nostri Ermini-
gildi regis quem persequitur gene-
tor sus (sic) dom Livvilgildus rex in cibita-
te Ispa. Dnqilione. (4)

(1) Chesnius hist. Franc. scriptt. T. I. p. 59.
(2) Morales los otros cinc. libros p. 341.
(3) Cimalia AA. Venus. p. 258, qui refert ad Ludovicum II. imp. an. 866.
(4) Flores. Hisp. sacr. T. V. p. 206. circa an. 580. De captivitate et martyrio regis Hermenegildi V. Bolland. 13. apr. — Postremum vocabulum inexplicatum reliquit Floresius. — A. M.

1

Treviris in ecclesia metropolitana S. Petri.

XII· kalend· maii
capta es Adelheidis
imperatrix cum isa
Berengario rege XIII·
kalend· septembris
liberavit Dominus
Adelheidam reginam
a vinculis· (1)

2

De Carolo M. versus domini magistri in aula, sive is Paulus diac. sive Alcuinus fuit.

Cu lmina cernenti lectori littera prome
Fardulfus Carolo condidit ista suo.
Quem quondam propriae fuerat dum sceptra secutus
Gentis in adversas fata tulere vias.
Attamen hic fidei dominis servavit honorem,
His regni quamvis ultima meta foret.
Tandem victoris Caroli felicibus armis
Cessit, et in melius fors sibi cessit iter.
Huic quoque dum fidei salvaret munera regi,
Rex sibi praecelsus plurima dona dedit·
Inter quae sancti Dionysi rector ut aulae
Fieret indulsit pacificus Carolus.
Hanc benefactori construxit providus aedem,
In qua cum famulis gaudeat ipse suis·
Ipse suis servis fidei quos vincula nectunt
Laetitiam princeps praebeat armipotens.
More tamen veterum consurgere iussit avorum
Culmina, praefulgent regis honore domus·
Ut quoties regni paeclara palatia lustrat,
Fardulfi famuli sit memor ille sui.

(1) Brow. annal. trevir. T. I. pg. 59. ad an. 951.

CAPUT V.

INSCRIPTIONES HONORI VIRORUM ET FEMINARUM CLARISSIMARUM.

1

In museo vaticano. (1)

PHOSPHORII

Lucio Aur. Avianio Symmacho VC.
praefecto urbi, consuli, pro praefectis
praetorio in urbe Roma finitimisque
provinciis, praefecto annonae ur-
bis Romae, pontifici maiori quinde-
cemviro S. F. multis legationibus
pro amplissimi ordinis desideriis
apud divos principes functo, qui
primus in senatu sententiam roga-
ri solitus, auctoritate prudentia atq.
eloquentia pro dignitate tanti ordi-
nis magnitudinem loci eius inpleve-
rit, auro inlustrem statuam quam
a dominis Augustisq. nostris senatus
amplissimus decretis frequentib. in-
petrabit idem triumfatores principes
nostri constitui adposita oratione ins-
serunt, quae meritorum eius ordinem
ac seriem contineret, quorum perenne
iudicium tanto muneri hoc quoque ad-
didit ut alteram statuam pari splen-
dore etiam apud Constantinopolim
conlocaret.
[Dedi]cata III. kal. maias
[D. N.] Gratiano IIII. et Merobaude
[conss.]

2

Romae in villa urbana Casaliorum.

EUSEBII

Q. Aur. Symmacho VC.
quaest. praet. pontifici
maiori, correctori
Lucaniae et Brittiorum,
comiti ordinis tertii,
procons. Africae, praef.
urb. cos. ordinario,
oratori disertissimo,
Q. Fab. Mem. Symmachus
VC. patri optimo.

3

Item in villa urbana Casaliorum.

Virio Nicomacho Flaviano VC.
quaest. praet. pontif. maiori,
consulari Siciliae,
vicario Africae,
quaestori intra palatium,
praef. praet. iterum cos. ord.
historico disertissimo
Q.Fab.Memmius Symmachus V.C.
prosocero optimo.

(1) Symmachorum inscriptiones omisit Marinius; num earum oblitus? equidem mirarer. Num quia potius christiani non erant Symmachi, etsi sub Caesaribus christianis floruerant? Atqui sequentes clarissimorum virorum inscriptiones num de christianis cunctae loquantur incertissimum immo ignotum est. Ego igitur tres Symmachorum inscriptiones ponam, de quibus ipsemet locutus sum in commentario meo olim edito de gente Symmachorum. — A.M.

1

Basis eruta Beneventi in fundamentis eccl. PP. scholarum piarum.

ANICI BASSI
Anicio Auchenio Basso VC.
procons. Camp. sup. iud . .
praestantissimo viro . .
. . . nomini *eius singulari*
eximium munus et peculia-
re praeter alteros hono-
res insigne regio exquili-
na recte factorum omni-
um memor locavit. (1)

2

Praeneste basis reperta an. 1778. translata in museum vat.

BASSI
Anicio Auchenio
Basso V C. procons
Camp. provisori eius-
dem provinciae res-
titutori generis
Aniciorum ob merita
eius inlustria
ordo populusque civita-
tis Praenestinae pon. cens. (2)

3

Romae in foro Traiani. (3)

AUCHENII
Anicio Auchenio Basso V C. quaestori candidato
uno eodemque tempore praetori tutelari, proconsuli
Campaniae, praefecto urbi, trini magistratus
insignia facundiae et natalium speciosa luce virtntis
ornanti, qui claritatem generis paternis avitisque fastorum
paginis celebratam inimitabilium in rem publicam meritor. prae
propriae laudis indnstria reddidit auctiorem, prosapiae
lumini, aeque diserto ac nobili, provisione, efficacia vigoris, (4)
eloquentia egregia, moderatione praestanti in ipso flore
iuvenilis aetatis frugem maturae auctoritatis.

(1) De Vita p. XXIV. n. 28; Pratill. Consular. p. 86.

(2) Foggin. in prael. ad Calend. p. VIII. Nunc divecta est et imminuta vocabulo *Bassi*.

(3) Gud. p. 124. 14. Fabrett. 100. n. 225; Reines. p. 395; Sirmond. T. IV. p. 16. Mr. — Unus Gudius dat integrum; idemque in v. 8. suadet legendum *vigore ac*; et in fine supplendum *promittenti*. — A. M.

(4) Sic emendo. Nam scriptum *efficacia vigori C.* — A. M.

1

Romae olim in aedibus Card. ab Altaemps, nunc in mus. vatic.

SPEDII
Acilio Glabrioni Sibidio V C· et omnibus
meritis, inlustri legato in provincia Achaia,
consulari Campaniae, vicario per Gallias
septem provinciarum, sacri auditorii cogni-
tori, fori huiusce inventori et couditori pri-
mo, patri reverentissimo Anicius Acilius
Glabrio Faustns V· C· loci ornator togatam
statuam offerens, piae uon minus quam de-
votae mentis religione ponendam
❦ erigendamque curavit ❦ (1)

2

Romae in aedibus Cavalieriorum ad campum Florae in basi.

ANICII IUN·
Anicio Paulino iun. V C.
pro cos· Asiae et Hellesponti,
consuli ordinario, praef. urbi
vice sacra iudicanti, ob
meritum nobilitatis eloquii
iustitiae atq· censurae, qui-
bus privatim ac publice
clarus est, petitu populi R·
testimonio senatus, iudicio
DD· NN· triumphatoris aug.
Caesarumq· florentium
statuam secundam auro
superfusam locari sumptu
publico placuit· (2)

3

Romae in aedibus Barberiniis.
In latere dextero.

GREGARII V C· ❦
Cheionio Contucio V C· ❦
ob egregia facta et ra-
rum veteris sanctitatis
exemplar inlustratori
prosapiae suae, cuius ope
auctam instauratamq·
tota se Piceni et Flami-
niae provincia gratu-
latur, quo iudicante qua-
si quodam parente
primevo singulae ci-
vitates in pristinam fa-
ciem revocatas esse letan-
tur, Foronovani
desideria totius
provinciae prae-
cedentes statu-
am ad vivacem recor-
dationem et sempiternam
memoriam posuerunt. (3)

In latere dextero.

Dedic· E· XIII· Kl· dic·
Fl· Stilicone V· C· CNE·

(1) Pratil. consular. Camp. p. 91; Grut. p. 344.2. Putat Vicecomes nomen *Spedii* idem esse ac *Sebidii*.

(2) Grut. p. 353. 4. Vidit Smetius.

(3) Fabret. p. 101. n. 229. Male Spon. p. 181.

1

Romae olim in villa Montaltia cippus. nunc in museo vat.

. . . .
. . . .
deorum participi
hominum nutrici
Anicius Acilius Glabrio
Faustus
V· C· consul dicavit· (1)

2

Capuae in S· Vincentii.

Fl· Anicio Basso V C· cons· Camp·
viro integerrimo indulgentissimoq·
qui liberalitate summa forum
thermas et portic· sac· basil· columη·
. . . sua impensa . . curav.
ordo et populus Capuensis. (2)

3

Salerni in capo di piazza. *Misit amicus vir Ignatius Maria Como neapolitanus.*

GRACCHI V C·
Arrio Mecio Graccho V C·
tanto ac tam provido patrono
coloniae Salernitanorum, qui civita-
tem nostram quae destituta et defessa
ipso transitu canalis, dignationis
suae respectu ad splendorem revocaverit,
fugantes vero cives ac defessum ordinem
disposit ionem (sic) candoris sui, et ad prestationem
civibus suis, vel quae ad salutem patriae pertinet
sua provisione relevare dignatur
cuius si universa gestorum refo-
veamus, dies non sufficit, ob eius
merita et amorem, quem erga or-
dinem vel cives exibet, ordo popu-
lusque Salernitanus statuam
ponendam censuerunt. (3)

(1) Amadut. novell. p. 39. Symmachus epist. lib. X. 10. dicit Valentinianum imp. caeli *participem, parentem clementiae vestrae.*

(2) Pratill. l. c. p. 92.

(3) Mur. p. 1117. 1. Mr. — Ipsemet Salerni adhuc prostantem in foro vidi. — A. M.

1

Romae in mus. vaticano tabulae dissectae ex ingentibus basibus Ocriculo advectis, et pessimis insculptae litteris. (1)

Bouae originis suboli et
sinceritate precipna praedi-
to M· Caesolio Saturnino om-
nibus honoribus functo, lauda-
bili viro restanratori therma-
rum hiemalium cum Sex. Cluvio
Martino fratre suo, pro tantis
meritis erga se ordo et cives splen-
didissimae civitatis Ocricolanae
statuam marmoream patro-
no dignissimo ad perenne tes-
timouium ϕ pnblice
consuerunt
feliciter·

Bonae originis suboli et sin-
ceritate praecipua prae-
dito Sex. Cluvio Martino
omnibus honoribus functo
laudabili viro, restanratori
thermarum hiemalium cum M·
Caesolio Saturnino fratre suo,
pro tantis meritis erga se
ordo et cives splendidis-
simae civitatis Ocricola-
nae statuam marmore-
am patrono dignissimo
ad perenne testimonium
publice ϕ censuerunt ϕ
feliciter·

2

Romae in cavaedio palatii farnesiani, in cella tauri, tabula grandis ex rubro lapide, quae fuit olim in domo Pomponii Laeti. (2)

· · CL· CLAUDIANI C· V·
Claudio Claudiano V. C. tri-
buno et notario inter ceteras
vigentes artes praegloriosissimo
poetarum, licet ad memoriam sem-
piternam carmina ab eodem
scripta sufficiant, adtamen
testimonii gratia ob iudicii sui
fidem DD·NN·Arcadius et Honorius
[sic] filicissimi ac doctissimi
imperatores senatu petente
statuam in foro divi Traiani
erigi collocarique iusserunt
Εἰν ἑνὶ Βιργιλίοιο νόον ϗ μοῦσαν Ὁμήρου,
Κλαυδιανὸν Ῥώμη ϗ βασιλῆς [sic] ἔθηκαν.

3

Neapoli in museo regio cippus repertus inter rudera civitatis Formianae.

Quinto Clodio C· · ·
Hermoge · · ·
V· C· cons· Camp·
ordo et populus
Formianus
patrono prestan-
tissimo ϕ (3)

4

Romae apud collegium Graecorum.

C· Clodio Hermogeniano
Olybrio VC· fratri
admirandae pietatis
Faltonius Probus
Alypius V·C· (4)

(1) Marin. arval. p. 582.

(2) Sequens in Claudianum epigraphe exhibetur mutila in Mariani schedis, quia cum exscriberetur, fractus lapis iam erat. Verumtamen ego eam explevi ex Petro Sabino ms. nec non ex Grutero p. 391. 5. Immo Sabinus lapidem sua aetate extitisse ait in aedibus cardinalis Columnae. — A. M.

(3) Venutus descript. Herculan. p. 54.

(4) Fabrett. p. 709. n. 304. V. Grut. p. 392. 5; Pratill. cons. p. 79; Gud. p. 121. 5; Reines. p. 406; Paul. dissert. de Ceionio Rufio p. 36.

1

Romae iuxta S. Petrum in vinculis, deinde in aedibus Augustini Maffaeii basis oblonga. (1)

Cronio Eusebio V· C·
consulari Aemiliae,
addita praedictae provinciae
contuitu vigilantiae
et iustitiae eius etiam Ra-
vennatium civitate
quae antea Piceni caput pro-
vinciae videbatur, vicario
Italiae, quae potestas supra-
dicto viro ad testimo-
nium anteacti ho-
noris est adtributa,

peticione senatus, con-
templatione vitae adque
eloquentiae eius, ab invictissimis
principibus est delata·

Ἡμίνς ἄρχοντας λοτιτο (2) αἰνεστήσαντο
Βουλὴ κ̀ βασιλεὺς τὸν σοφὸν Εὐσέβιον.

In parte aversa.

Dedicata CI· idus no
vemb· cons· Fl· Mallio
Theodoro V· C.

2

Interaquae.

Fabio Maximo rectori
provinciae, restauratori
moenium publicorum, ordo
Iuvaviensium patrono· (3)

3

Romae in vinea Francisci Montoni galli ad viam Flaminiam, basis magna.

Fabio Titiano V· C.
correctori Flaminiae
et Piceni, consulari
Siciliae, proconsuli
provinciae Asiae,
iudici sacrarum cog-
nitionum, comiti primi
ordinis, consuli ordi-
nario, praef· urbis,
Peregrinus

serbus domino praestantissimo (4)

4

In oppido Zaguan *regni Tunetani.*

Felici huius urbis restauratori
com. Bonifacio V· C· P (5) · ·
· · · · · ·

(1) Grut. p. 399. 3; Mazoch. p. 104.
(2) Num Αἰμιλίης ἄρχοντ' ὕπατον? — A, M.
(3) Gud. p. 122. 10.
(4) Grut. p. 407. 8.
(5) Mus. Ver. p. 465. 7. Videsis Eckhelium D. N. V. T. VIII. p. 294. Mr. — Mendose in scheda Marinii cum pro com.

1

Romae retro palatium Card. de Valle ingens basis.

FL· Eugenio V· C· ex praefecto praetorio
consuli ordinario designato, magistro
officiorum omnium, comiti domestico
ordinis primi, omnibusq. palatinis
dignitatibus functo, ob egregia eius
in rem publicam merita, huic
D· D· N· N· Constantius victor ac
triumfator semper augustus et
Iulianus nobilissimus Caesar
statuam sub auro in foro divi
Traiani, quam ante sub divo
Constante vitae et fidelissimae
devotionis gratia meruit,
adprobante amplissimo senatu
sumptu publico loco suo
restituendam censuerunt· (1)

2

Romae in area palatii posterioris de la Valle, basis marmorea praegrandis.

FL· Stilichoni inlustrissimo viro,
magistro equitum peditumque,
comiti domesticorum, tribuno praetoriano,
et ab ineunte aetate per gradus clarissimae militiae ad columen gloriae
sempiternae et regiae adfinitatis evecto,
progenero divi Theodosi, comiti divi
Theodosi augusti in omnibus bellis
adque victoriis, et ab eo in adfinitatem
regiam cooptato, itemque socero D· N·
Honori augusti, Africa consiliis eius
et provisione liberata, ex S· C·

3

Romae in hortis Iustinianeis.

. . . comitis ordinis
. . . anum sumptu
. . . quod continet
. . proculeianae
. . *inl*ustris exconsule ord.
. . . Aucheni Bassi V· C·
. . . ipidi V· C· et spec
. . . pi V· C· comitis
. . . ii Severi V· C·
. . . ticisi Venycteri V· C· (2)

4

Basis refossa inter rudera capitolii Beneventani.

ANICI BASSI
Anicio Auchenio Basso V·C
proconsuli Campaniae
vice sacra iudicanti . .
. . . .
. . . . restitu-
tori, patriae iam inde
ab origine patrono, qui
omnibus in communi
est decori Benevent· plebs. (3)

(1) Grut. p. 406. 1.
(2) Gud. p. 143. 2.

(3) De Vita p. XXIII. n. 27; Pratill. Consul. p. 6.

1

Romae olim in palatio posteriori de la Valle basis marmorea, cui corona superior cum nomine ipsius Stilichonis deest. Nunc est in hortis Mediceis.

Viro bis consuli ordinario,
magistro utriusque militiae,
comiti domesticorum
et stabuli sacri, adque
ab ineunte aetate per
gradus clarissimae
militiae ad columen regiae
adfinitatis evecto, socio
bellorum omnium
et victoriarum, adfini
etiam divi Theodosi augusti
itemque socero
domini nostri Honori augusti
populus romanus
pro singulari eius
erga se amore
adque providentia
statuam ex aere argentoque
in rostris ad memoriam
gloriae sempiternae
conlocandam decrevit·

Exequente Fl· Pisidio Romulo
praef· urb· (1)

2

Cinguli in porticu palatii decurionum in basi.

Fl· Fortunio
viro divotissimo
palatino patrono
dignissimo ob insi-
gnia eius merita or-
do Cingulanorum
ponendam decrev-
it die VI· idus oc-
tobres Mamertino
et Nivitta conss· (2)

3

Beneventi in officina ante sacram aedem maiorem.

T· Antonio Marcellino
V· C· cons· Camp· patro-
no dignissimo ob in-
signia beneficia qui-
bus longa populi tae-
dia sedavit univer-
sa plebs Beneventa-
na censuit po-
nendam. (3)

4

Beneventi in pariete laterali ecclesiae dirutae S. Iohannis de Fraola·

ADELFI
Clodio Celsino
insigni et C· V· praestanti
benivolentia auctoritate iustitia
corr· regionum duarum memo-
rabili et praeteritorum iudicum
exempla virtutibus omnibus supergresso
ordo splendidissimus Beneventanae
civitatis patrono dignissimo· (4)

(1) Grut. p. 412. 3. 4. Vidit Smetius.
(2) Mur. p. 383 1. Videsis Ughell. T. X. p. 59; itemque hist. Tolentin. p. 80.
(3) De Vita p. XXIII. n. 25; Grut. p. 357. 1. 371. 1; Pratill. l. c. p. 55; Mur. p. 367. 7.
(4) Mur. p. 1032. 5; De Vita p. XXIII. n. 22; Pratill. consul. p. 106.

1

Capuae basis reperta in regione dicta
Maiorile *ad flumen Volturnum,*
inter Capuam et Sinuessam,
litteris semibarbaris
et incultis.

AETERI.
Minucio Aeterio
fabente maiestate
Dei tractatum mentib-
us nostris esit merita eius
omnibus onoribus gestis patrie
nostre etiam et in urbe sacra admi-
nistrationem administravit digno pa-
trono cento auri statuam . . .
sed . . . ponend . . . cens . .
e . . . VI idus maias Lupicino et
VI . . VV . . . (1)

2

Alexandriae in Aegypto.

Domini nostri invictissimi et
venerabiles ac perpetui augu-
sti Theodosius et Arcadius
toto orbe victores
Materno Cynegio omnium virtu-
tum viro et ad insignem laudem
gloriamque progenito, per om-
nes honorum gradus meritorum
contemplatione provecto,
praefecto praetorio per orien-
tem, statuam civili habitu ad peti-
tum primorum nobilium Alexan-
drinae urbis in eadem splendida
urbe ad perpetuitatis famam loco
celeberrimo constitui collocari-
que iusserunt per clarissimos
Alexandrinae civitatis. (3)

3

Romae in domo Iacobillorum
in via populi.

HONORATIANII.
custodi iuris ac le-
gum parenti totius
humanitatis amico
civilitatis et iustitiae
CL. Honoratiano V. C. patro-
no equabili tantarum
provisionum considera-
tione officium sedis
consularitatis provinciae
Numidiae clientele voto
statuae ornamenta locavit (2)

4

Romae in museo vatic. ingens basis, in cuius latere intrantibus sinistro vas, in dextero nescio quid stetit olim, modo ablatum, remanet tamen cavitas marmoris et clavorum sic.

TARRUTENII.
Tarrutenio Maximiliano V. C.
eloquentissimoque consulari
Piceni anno aetatis nono decimo
vicario urbis Romae legato amplis-
simi senatus secundo, socero
exoptatissimo Anicius Acilius
Glabrio Faustus V. C. loci huius
ornator togatam statuam
❦ libens optuli ❦ (4)

(1) Pratill. V. A. p. 253; Peregrin. AA. Cap. T. I. p. 477; Gud. p. 132. 2.

(2) Fabrett. p. 99. n. 224.

(3) Grut. p. 1098. 1; Fabrett. p. 10. 1.

(4) Grut. p. 471. 8.

1

Mutinae in horto PP. ord. S. Benedicti iuxta basilicam S. Petri.

	L· Nonius Verus V· cons· bis· correct· Apuliae et Calab·
	Venetiarum et Istriae comes, patronus Mutinensium
	Aquileien·
M· C· F	Brixianorum et universaru m urbium Apuliae Calabriaeque
	Viniciae Marcianae C· F· fil· Caeciliani P· V· bis· ration·
M· C· P·	urbis Romae et Africae praes· Lusitaniae corr· Apul. et
	Calab. vic. praef. per Ital·
L. Noni	coniugi sanctissimae ac benignissimae, cuius vita morum
	studiorumq· laudibus et universis virtutum animi tam
Faustini	clara
	exstitit, ut admirabilia veteris probitatis exempla superarit,
Laudiciae	quo merito omuiumque iudicio singulari praeconio
	inlustrium matronarum decus ornamentumq· est abita· (1)

2

Capuae in S. Bartholomaei litteris minutissimis.

C· Minucio Aeterio sen. industrio viro
cunctus populus civitatis Foropopiliensium
laboribus tuis patriae nostrae genetalis indicat
maiorem honorem dignns curiae et populi
patronus filios primos in ordine nepotes
diem magistratuos iuri veniam accepisti
tibi digno patrono unitus populns una cum
liberis nostris statuam loco celeberrimo
patriae nostrae ponendam censuerunt
. . . . ded . . . a . . . n . . o . . i . . os (2)
. . . .
. . . .

(1) Donat. p. 223. 5.

(2) Pratill. V. A. p. 254; Peregrin. A A. Cap. T. I. p. 476.; Gud. p. 132. 1.

1

Romae in hortis Montaltiis in Exquiliis ingens basis quae nunc est in museo vaticano.

FL. Peregrino Saturnino
a primis adulescentiae suae annis
pace belloque in re publica desu-
danti, post iuges excubias militiae
tribuno militum, comiti ordinis
primi, moderanti inlustrem sacrii (de)
patrimonii comitivam, secundo urbi
praefecto, cui ob testimonium mo-
rum
integritatis adque iustitiae
singularis, inlustris urbanae
praefecturae geminam dignitatem
sacro iudicio aeterni principes
detulerunt, meritorumque insignium
contemplatione ad posteritatis
memoriam decorandam statuam sub
auro fulgentem in foro divi Traiani
erigi conlocarique iusserunt. (1)

2

Romae in S. Alexii in Aventino.

IULI AGRI TARRUTENI
MARCIANI V. C.

Iulio Agrio Tarrutenio Marciano
V. C. et inl.
nobilitate iustitia eloquentia ex
cuius . .
cospicuo et a primo aetatis florent . .
probato quaest. kandidato pr. legato . .
cos. Siciliae procons. orient . .
legato amplissimi ordinis tert. prae . .
urbi iudici sacrarum cognitionum
iterum, ob egregia eius in senat . .
quod illis summus in eius loc . .
per annos triginta sententi . .
vetustate praelucet eique en . .
honesta seu iusta censenti . .
nobilissimus ordo conseti . .
statuam merita eius perpetua aetate
Primus agens cum suis. (2)

3

Romae in Capitolio in basi superna fracta, olim ad D. Alexii in Aventino, item in museo Albanio.

Flavio Claudio
Severo V. C. pro cons. orientis
V. S. iudicanti procons.
prov. Africae et V. S. iudicanti
praef. urbis et V. S. iudicanti ite-
rum comiti ord. primi intra pa-
latium praef. praet. consuli. ord.
Placidus Severus V. C. filius patri religioso
et Antonia Marcianilla C. F. nurus
❦ socero sanctissimo ❦ (3)

(1) Amadut. vill. Matth. T. III. p. 110; Reines. p. 1012; Sirmond. T. I. p. 1235.

(2) Mur. p. 1040. 6.

(3) Grut. p. 493. 5. et 1094. 6; Guasc. T. I. p. 221.

1

Romae in Capitolio, cippus repertus anno 1742. in viridario PP. Minimorum in colle Pincio.

Nobilitatis culmini
litterarum et eloquentiae lumini
auctoritatis exemplo
provisionum ac dispositionum magistro
humanitatis auctori
moderationis patrono
devotionis antistiti
Petronio
Probo ❦ V. C. ❦ proconsuli Africae
praefecto praetorio
per Illyricum Italiam et Africam
consuli ordinario
ob insignia erga se remediorum genera
Veneti adque Histri peculiares eius
patrono praestantissimo.

Dedicata
VI ❦ idus ❦ aug.
❦ DD ❦ NN ❦
Valente ❦ VI. ❦ et
Valentiniano II.
augg ❦ cons ❦ (1)

2

Veronae in cathedrali.

Petronio
Probo V. C. totius
admirationis viro pro
cons. Africae, praef.
praetorio Illyrici, praef.
praet. Galliar. II, praef.
praet. Italiae atq. Africae
III. cons. ordinario, civi eximiae bonitatis, disertissimo patrono, nepoti Probiani,
filio Probini VV. CC.
praef. urbis et cos. (2)

3

Romae in aedibus Albaniorum.

Sexto Petronio Probo
Auicianae domus
culmini, proconsuli
Africae, praefecto
praetorio quater
Italiae Illyrici Africae Galliarum, consuli ordinario, consulum patri, Anicius
Hermogenianus
Olybrius V. C. consul
ordinarius, et Anicia Iuliana C. F. eius
devotissimi filii
dedicarunt ❦ (3)

4

Ibidem.

Sexto Petronio Probo V. C.
proconsuli Africae
praefecto pretorio
quater Italiae Illyrici
Africae Galliarum
consuli ordinario
patri consulum
Anicius Probinus V. C.
consul ordinarius
et Anicius Probus V. C.
quaestor candidatus filii
munus singulari religioni
debitum dedicarunt. (4)

(1) Mur. app. T. IV. p. 10. 1; Donat. p. 187. ex Bonada cl. III. n. 10.

(2) Mur. p. 385. 4. Vide Tillemont hist. des. emp. T. V. p. 41; T. II. thes. dipl. p. 235. V. dissert. Thomae de Simeonibus *de Anicia Falt. Proba.*

(3) Grut. p. 450. 3. ex Panvinio et Manutio.

(4) Grut. p. 250. 2.

1

Romae in hortis Mediceis in Pincio ingens basis, litterâ exigua et musco obsita.

PETRONI MAXIMI
D·D·D· N·N·N· invictissimi principes Honorius
Theodosius et Coustantius censores
remuneratoresque virtutum ☙
Petronio Maximo V· C. praef· urb· ad petitionē
senatus amplissimi populiq· romaui statuam
meritorum perenne monumentum in foro
Ulpio constitui iusserunt, cum a proavis
atabisq· nobilitas parib· titulorum insignib·
ornatur, qui primaevus in consistorio
sacro tribunus et notarius meruit nono decimo
aetatis anno sacrarum remunerationum
per triennium comes post praef. urb. anno et sex
mensibus : hasque omnes dignitates intra vice-
simum quintum adsecutus aetatis annum,
publicum in se testimonium et aeternorum
Principum iudicium provocavit. (1)

2

Romae in hortis Mediceis in Pincio, basis.

Rufius Praetexatus
Portumianus V. C. filius
magnifici viri Mariniani
praefecti praetorio
et consulis ordinarii,
quaestor candidatus,
praetor urbanus, tribunus,
et notarius praetorianus,
praefectus urbi secundo,
consul ordinarius: quos
tantos ac tales honores
primo aetatis suae flore
promeruit. (2)

3

Romae in villa Iustinianea ad D. Ioh. in Laterano, in rudi cippo.

Valerio Frume-
ntio V. P· patro-
no et defesori
abitatori cibitatis
qui pos multum
temporis aeditio-
nem debotionis
renobabit et ite-
rabit pro meri-
tis . . . tie
. sue ordo cibes-
que Laurentum
L. L. (3)

(1) Grut. p. 449. 7; Pap. Masson. in hist. calamitatum Galliae apud Duchesnium script. H. Fr. T. I. p. 112, ubi de Petronio.

(2) Grut. p. 464. 8.

(3) Fabrett. p. 280. n. 178. Frumentium comitem scutariorum sub Iuliano videsis in act. MM. p. 513.

1

Romae in hortis Iustinianeis in basi.

Ragonio Vincentio Celso V. C ϭ
a primo aetatis introitu in actu
publico fideli exercitatione versato,
cuius primaevitas officio sedis urbanae
advocationis exercito fidem iunexit ingenio,
prudentiae miscuit libertatem, ita ut nemo
de eius industria nisi ille contra quem susceperat
formidaret: cuius accessus aetatis amplissimi
honoris, et qui solet seniorib· provenire, orna-
menta promeruit, nam rexit annonariam potes-
tatem urbis aeternae ea aequitate, ut inter omnes
qui ad eum animo litigantis intrassent
parentem se plerumq. magis his quam iudicem praebuisset
Hinc etiam factum est ut mensores nos Portuenses
quib. vetus fuit cum caudicariis diuturnumq.
luctamen, voti compotes abiremus, ut utrumq.
corpus et beneficio se et victoria gratuletur
adfectum. Nam ut hoc esset indicio, iam posito
magistratu, statuam patrono praestantis-
simo testimonium gratulationis exsolvimus,
cum res non adulatione privato, sed iudicio,
posito in otio et quiete reddatur ϭ

In latere dextro.

Dedicata VIII. kal.
sept. Fl. ϭ
Timasio et Fl. Promoto
VV. CC. conss. (1)

2

Polae.

Petroni Probi V· C· et Anicie
Probae C. F. (2)

3

Marsalae.

Cureti vivas.
Pro meritis eximiae lenitatis
et benignae administrationis
strenuo et praedicabili iudici
domino Zenofilo
V· C. corr· prov. Sicil.

(1) Grut. p. 462. 1, ex Smetio; Mazoch. p. 150.

(2) Carl. AA. Ital. T. III. p. 4:. n. 25.

1

In basi marmorea effossa Romae anno 1564 in viculo quo itur a Spoglia Cristo *ad columnam Traiani.*

Saturninio Secnndo V. C.
praesidi provinciae aquitanicae,
magistro memoriae, comiti ordinis primi, proconsuli Africae, item
comiti ordinis primi intra consistorium, et quaestori, praef.
praetorio iterum, ob egregia
eius in rem publicam merita
DD. NN. Valcutinianus et
Valens victores ac triumpfatores semper augusti
statuam sub auro constitui locarique iusserunt.

2

Basis quae extat Sestini in S. Pancratii, ad aram maximam.

Votivitate et tota mente devota genium cnriae dedicatum in istatuam in
curia aug. positum perpetue lucis posuit admenestrationis suae Vesenus Frontinianus
curator R. P. huiusce patriae posita sub diae XIIX
octobris post cousulatu
D. N. Gratiani augusti III. et Equitio CL. consulibus. (1)

3

Romae in S. Pauli via ostiensi parva tabula reperta in antiquo muro, qui ambit hortum monasterii, A. 1784.

. . industria comprobato
. . achio VP. intra palatio comitatus
. . di hic inter ceteras administratio-
. . Constantino aug. in urb. Roma
. . paniae set et Siciliae per annos XX
. . ministrabit etiam post haec ab eodem
. . ussionem et compulsionem canonice
. . c de Campania urbi Romae ministratur
. . ude probinciarum rem sibi iniunctam
. . ritate fideliter egit.

In altero latere.

Naeriae Cerelliae
Sabinae prudentissime puelle
Symmachi V. P.
filiae
familia urbana
aere conlato
merit.
. . . .

(1) Inscr. Sicil. p. 55. ex Gualterio p. 143; Grut. p. 1102. 8. ex Sirmondo qui habuit ab amicis.

1

Romae in basi effossa in foro Traiani A. 1792.

. . . . honorem
. . . . is hono-
. . . . um guber-
. . . . bis a tyrann-
. . . . oni dedit consul-
. . . . aetatis anno adep-
. . . . odosio et Valentiniano augg.
. . . . rnis nullo ambitu
. . . . s factus quantum re-
. . . . ebatur auxit gloriam
. . . . egis laborantibus ad d-
. . . . a senatu mandata legatio-
. . . . tunissimam testatur effect-
. . . . digna maioribus suis et prorsus
. . . . s oratio tum adfatus sacer af-
. . . . ostulati sub quae ordo sublimi
. . . . omanus alteram ei statuam dec-
. . . . certantibus poposcerunt ta-
. . . . dentissimis clementibusque princi-
. . . . celeritate delatam ut petitio illo
. . . . ficio praeventa credatur
. . . .

2

Ossunae in basi, in qua nomina deleta.

Socero fortiss. imperatorum. (1)

3

Romae in atrio domus Caesiorum, in duabus basibus.

Consimiles fratrum trabeis gestamina honorum
    Tertia quae dederant (2) addidimus titulis.
Dilectae Probus haec persolvit munera matri
    Restituens statuis praemia quae dederat.

(1) Moral. lib. XI. cap. 3.

(2) Videtur dicendum *deerant*, et infra *deerat*. — A. M.

1

Aniciae Faltoniae
Probae, fidei, nobilitatis antiquae ornamento anicianae
familiae, servandae et
docendae castitatis
exemplo, consulum
proli, consulum matri,
Anicius Hermogenianus
Olybrius ∂ V ∂ C.
consul ordinarius
et Anicia Iuliana C. F.
eius devotissimi filii
dedicarunt. (1)

2

Aniciae Faltoniae
Probae Amnios Pincios
Aniciosque decoranti,
consulis uxori,
consulis filiae,
consulum matri,
Anicius Probinus V. C.
consul ordinarius
et Anicius Probus V. C.
quaestor candidatus
filii devincti
maternis meritis
dedicaverunt.

3

Beneventi, ante dirutam eccl. S. Spiritus.

. . . .
iustitia admirabili castitate conspicuo
. . . atori fori pro . . parte conlapsi iu ruin.
conditori moenium, restitutori regionis,
viae novae reparatori thermarum commodianarum restitutori, collegiorum reparatori,
porticus Dianae reparatori, basilicae Lougini ac totius prope civitatis . . . .
hostile incendium conditori . . .
insignia eius in omnem pro . . . in . . .
praecipuaque in se et patriam . . merita
populus Benevent.
ad aeternam memoriam
statuam conlocavit. (2)

(1) Grut. p. 352 6. Vidit Smetius.

(2) De Vita T. I. p. 271. n. 26; Borgia T. I. p. 145. In tomo XVI. diurnalis pisani p. 287. legitur dissertatio praedicti De Vita super hac inscriptione.

1

Romae in basi reperta ad busta gallica.

Tyranniae Aniciae
Iulianae C·F· coniugi
Q· Clodi Hermogeniani
Olybrii V. C. ♉
consularis Campaniae,
proconsulis Africae,
praefecti urbis ♉
praef. praet· Illyrici,
praef. praet. orientis,
consulis ordinarii,
Fl. Clodius Rufus C. P. ♉
patronae perpetuae. (1)

2

Alicubi Romae, in basi marmorea.

Aniciae Faltoniae
inlustrissimae et
sanctissimae
castissimae feminae
Hermogenianus Olybrius
V. C. consul ordinarius
et Anicia Iuliana C. F.
D. D. (2)

3

Romae in aedibus Rospiliosiorum.

Dominae matri
Val. Maximillae
nob. fem.
Val. Romulus V. P.
pro amore
adfectionis eius
matri carissimae. (3)

4

Gortyniae in Creta.

'Ανίκιον Βάσσον
τὸν λαμπρότατον
ἀνθύπατον Καμπανίας
δόγματι τοῦ κοινοῦ πάσης
τῆς ἐπαρχίας Οἰκουμένιος
Δοσίθεος 'Ασκληπιόδοτος
ὁ λαμπρότατος ὑπατικὸς
τῆς Κρητῶν ἐπαρχίας
ἀνέστησεν. (4)

5

Ibidem.

Πετρώνιον Πρόβον
τὸν λαμπρότατον
ἀνθύπατον καὶ
ἀπὸ ὑπάρχων πραιτωρίων
Γ̄ δόγματι τῆς λαμπρᾶς
Γορτυνίων βουλῆς
ὁ Οἰκουμένιος Δοσίθεος
'Ασκληπιόδοτος
λαμπρότατος ὑπατικὸς
ἀνέστησεν. (5)

(1) Grut. p. 353. 1. Vidit Smetius. — Perperam in scheda Marinii *Hemmogeniani*. — A. M.
(2) Grut. p. 353. 2. Vidit Smetius. Mur. p. 1411. 14.
(3) Maff. M. V. p. 312. 6.
(4) Grut. p. 1090. 20; Pocok. inscr. p. 43. V. Cornel. Cr. sacr. T. I. p. 245. et Grut. p. 1094. 4. 1090. 11.
(5) Pocok p. 43. n. 5; Corsin de PrU. p. 25.

1

Romae in palatio ducum Bracciani, in basi.

Ἰωάννης Παλαιώτης σμυρναῖος
ἄπτωτος

ob fortitudinis merita et virtutis cu-
mulum hoc quod excellens artis ro-
bur, ex praecepto invictissimorum
principum DDD. NNN. FFF. LLL. Valenti-
niani Theodosii et Arcadii Iohan-
nes ut inter omnis pollens
loc. statuae videatur. (1)

2

Gortyniae in Creta.

Τ. ΦΛ. Ὑπάτιον τὸν λαμπρότατον ἀπὸ
ὑπάρχων πραιτορίου δόγματι τοῦ
κοινοῦ πάσης τῆς ἐπαρχίας
Οἰκουμένιος Δοσίθεος Ἀσ-
κληπιόδοτος ὁ λαμπρότατος
ὑπατικὸς τῆς Κρητῶν ἐπαρ-
χίας ἀνέστησεν. (2)

3

Constantinopoli in templo S. martyris Procopii in Chelone, inscriptum statuae Platonis eunuchi, qui sub Basilisco imp. vivus combustus fuit.

Ὁ μετατεθεὶς θεμάτια
τῷ βρόχῳ παραδοθήτω. (3)

4

Messanae in aedibus senatus.

Ἐλπὶς ἡ τοῦ Βοίθου. (4)

(1) Exscripsit Lupius.

(2) Grut. p. 1094 4; Cornel. Cr. sacr. T. I. p. 142. Wesseling. itin. Ant. qui hunc T. Fl. Hypatium ait fuisse pr. praet. ex Ammiano lib. XXIX. 2. V. Grut. 1090. 23.

(3) V. Suidam Προκόπιος.

(4) Inscr. Sicil. cl. XIX. n. 24. p. 304. n. 26. inter spurias. Vide inscriptionem metricam cuius initium *Helpis*.

CAPUT VI.

LEGES, AEDIFICIA, LOCA PUBLICA PRIVATA.

1

Stratoniceae in Caria ingens lapis a cl. viro Bankio anglo circa annum MDCCCXVI. exscriptus, quo continetur Diocletiani de pretiis rerum venalium lex. Eiusdem legis aliud exemplar in lapide item exaratum, atque ex Aegypto, ut aiunt, advectum, extat Aquis Sextiis in Gallia; in eoque solo tituli legislatorum Impp. ac Caesarum, et quidem mutili, superfuerunt; quos deinde italus vir doctissimus, inclinatis ob distinctionem litteris, feliciter supplevit. (1)

DD · NN · IMPERATOR · CAESAR · C · AVREL · VAL · DIOCLETIANVS
· P · F · INV · AVG · PONT · MAX · GERM · MAX · VI · SARM · MAX · IIII ·
PERSIC · MAX · II · BRITT · MAX · ARMEN · MAX · MEDIC · MAX · ADIA-
BENIC · MAX · TRIB · P · XVIII · COSS · VII · IMP · XVIII · P · P ·
PROCOSS ·

ET · IMP · CAES · M · AVREL · VAL · MAXIMIANVS · P · F · INV ·
AVG · PONT · MAX · GERM · MAX · V · SARM · *MAX · IIII · PERSIC ·*
MAX · II · BRITT · MAX · ARMENIC · MAX · MEDIC · MAX · ADIA-
BEN · MAX · TRIB · P · XVII · COSS · VI · IMP · XVII · P · P · PROCOSS ·

ET · FLA · VAL · CONSTANTIVS · GERM · MAX · II · SARM · MAX ·
II · PERSIC · MAX · II · BRITT · MAX · SARM · MAX · ARMENIC · MAX ·
MEDIC · MAX · ADIABEN · MAX · TRIB · P · VIIII · COSS · III · NOBIL · CAES ·

ET · C · VAL · MAXIMIANVS · GERM · MAX · II · SARM · *MAX · II ·*
PERSIC · MAX · II · BRITT · MAX · ARMENIC · MAX · MEDIC · MAX ·
ADIAB · MAX · TRIB · P · VIIII · COSS · II · NOBIL · CAES ·

(1) De hoc insigni monumento verba fiunt in libris per eruditissimos viros Romae nuper editis, nempe *Memorie romane di antichità e belle arti T. II. p.* 29. *an.* 1825. Item *Atti della Archeologia rom. T. II. p.* 683. *an.* 1825. Denique *Giornale arcadico T. XCVII. gennaio* 1827. p. 41. Ego vero ne hoc meum inscriptionum volumen tali monumento carere sinam (quod dio post cl. Marinii obitum lucem aspexit) hoc iure uti videor, quod Constantius, Constantini magni pater, auctor legis cum Diocletiano est; ideoque ad christiana tempora pertinere hoc monumentum quodammodo potest. Observarunt romani editores notam fuisse hanc legem ex Idatio fast. cons. ad an. CCCII; item (sed obscurius) ex Mamertino geneth. ff. XV; praetereaque Gisbertum Cuperum (anno MDCCXII.) narrare in epistola, se accepisse stratonicensis inscriptionis exemplar ms. ex Asia. Nemo tamen praedictorum adnotavit extare huius legis palmare testimonium apud aequalem Diocletiani Lactantium de mort. pers. cap. VII. ff. 9. quod ego idcirco libenter recitabo, quia legis ipsius historiam ex hoc testimonio belle cognoscimus. *Idem* (Diocletianus) *quum variis iniquitatibus immensam faceret caritatem,* LEGEM PRETIIS RERUM VENALIUM *statuere conatus est. Tunc ob exigua et vilia multus sanguis effusus, nec venale quicquam metu apparebat, et caritas multo deterius exarsit; donec* LEX *necessitate ipsa, post multorum exitium, solveretur.* — Ang. Maius.

D I C V N T (1)

1 Fortunam rei publicae nostrae, cui iuxta immortales deos bellorum memoria quae feliciter gessimus gratulari licet, tranquil-
2 lo[a] orbis statu, et in *gremio* altissimae[b] | quietis locato, etiam pacis bonis, propter quam sudore largo laboratum est, disponi fideleter[c], adque[d] ornari decenter, honestum publicum et ro-
3 mana dignitas | maiestasque desiderant; ut nos, qui benigno favore numinum aestuantes[e] de praeterito rapinas gentium barba-
4 rarum, ipsarum nationum clade conpres|simus[f], in aeternum fundatam[g] quietem *populorum nostrorum* saepiamus. Etenim si eos[h] quibus nullo sibi fine proposito ardet avaritia desaeviens,
5 qua[i] sine res|pectu generis humani, non annis modo vel mensibus aut diebus, set[k] paene horis ipsisque momentis, ad in-
6 crementa[l] sui et augmenta festinant[m], aliqua continentiae | ratio frenaret; vel si fortunae communes aequo animo perpeti possent hanc debachandi[n] licentiam, qua pessime in dies eius-
7 modi[o] sorte lacerantur; dissimulando[p] | forsitam[q] adque[r] reticendo religiosi in deos videremur; cum detestandam inmanitatem[s] condicionemque[t] miserandam communis animorum patientia tempera-

(1) Monumenti huius textus, expletis coniectura sapiente lacunis, in ephemeridibus arcadicis exhibetur. Ego tamen textum meum malui ex ipso lapidis stratonicensis apographo, quod inter acta archaeol. rom. excusum in aere est, derumere; haud neglectis ubi visum est supplementis; ita tamen ut universam palaeographiam ad normam lapidis stratonicensis revocaverim; haud equidem ut alienam libertatem consiliumve reprehenderem, sed ut institutum meum in his vulgandis vetustae aetatis monumentis sequerer. Utinam vero aquisextiensis quoque lapidis apographum in aere similiter excusum fuisset! Tum demum de tota re longe facilius ac tutius constituissemus. Verum id aliquando factum iri non dubitemus. Interim ad fidem meam declarandam, dicam subinde in minoribus adnotationibus varietates omnes, quibus lapis stratonicensis ab exhibito in ephemer. arcadic. textu differt: supplementa vero coniecturalia modo retinebo, modo secus, prout instituti mei ratio suadebit. Lapidis tamen intolerandos aliquot errores corrigam; sed de re fideliter lectorem admonebo. Versus denique ipsos praelongi lapidis lineolis distinguam, et ob legentium commodum numerabo. A. M.

a Lapis *liceotranquillo*, vitiose erasi.
b Editio *altissima*. Sed spatium erosi lapidis demonstrat legendum *altissimae*.
c Ita lap. Ed. *fideliter*. Sed *e* pro *i* saepe Symmachus et inscriptiones.
d Ita lap. Ed. *atque*. Sed *adque* archaismus perfrequens est.
e *Aestuantes* plane mihi non placet neque satis credibile videtur, quamquam in tumida abnormique et exorbitante elocutione versamur. Certe in lapide stratonicensi non legitur nisi . . *antes*. Verumtamen si forte lapis aquisextiensis perspicue habet *aestuantes*, contradicere veritati nequeo.
f Ed. *compr*. At *conp*. pro *comp*. saepe in codd.
g Sic lap. *fundatam*; ita ut sequentis vocabuli *quietem* lateat *m* in lapidis litura. Igitur in alieno supplemento *populorum nostrorum universitatem* delevi meo iure vocab. *universitatem*.
h Lap. *eo*. Ed. *eos in*. Mihi tamen *in* necessario addendum non videbatur.
i Ita lap. At ed. *quae*.
k Ita lapis, ut saepe in codd.; at idem infra *sed*. Ed. *sed*.
l Lap. *incrementa*.
m Ita lapis; et recte, quia respondet τῷ *eos*. At ed. *festinat*.
n Ita lapis, non *debacch*.
o Lap. *diesmsmodi*, vitio a erasi.
p Lap. *dissimulandi*, et mox *reticendi*.
q Ita lap. *m* pro *n*, ut in aliis monumentis non semel. Adi indicem orth. Frontanus, et ind. palaeogr. in T. II. classaut. vet. p. 388.
r Ed. *atque*.
s Ed. *imm*. In codd. saepe *inm*. pro *imm*.
t Lap. vitiose *quae*.

8 ret. | Sed, quia una est cupido [a] furoris indomiti, nullum communis necessitudinis habere [b] dilectum [c]; et gliscentis avaritiae ac rapaci-
9 tatis [d] aestuantis ardoribus [e], | velut quaedam religio apud inpro-*bos* aestimatur [f], in lacerandis fortunis omnium, necessitate po-
10 tius, quam voluntate destitui; adque ultra | conivere [g] non pos-sunt [h] quos ad sensum miserrimae condicionis [i] egestatis extrema
11 traxerunt; convenit prospicientibus nobis, qui parentes sumus | generis humani, arbitram rebus in*tolerandis curam adhibere*; ut quod speratum diu humanitas ipsa praestare non potuit, ad [k] com-
12 mune omnium temperamen|tum remedii provisiones nost*rae suppe-ditent* [l]. *Huius* quidem causae, quantum communis omnium con-
13 scientia recognoscit, et ipsarum | rerum fides clamat, paene sera pro-*curandae* [m] consilia molimur, et remedi inventa [n] comiubemus [o]; ut
14 quod expectandum fuit per iura naturae, | in gravissimis deprehensa delictis ipsa se emendaret humanitas: longe melius existimantes
15 non ferendae direptionis notas a communibus iudiciis | ipsorum sensu adque arvitrio [p] supmoveri [q], quos cottidie in peiora praeci-pites [r], et in puplico [s] nefaria [t] quadam animorum caecitate
16 vergentis [u], inimicos [x] singulis, | et universis reos atrocissimae [y] in-humanitatis gravis nox*a* ediderat [z]. Ad remedia igitur iamdiu re-rum necessitate desiderata prorumpimus [aa]: et securi quidem que-
17 rellarum [bb], | ne aut [cc] intempestivo aut superfluo medelae [dd] nostrae interventu [ee], vel apud inprobos [ff] levior aut vilior aestimaretur [gg],
18 qui tot annorum reticentiam nostram, | praeceptionem [hh] mode-

a Ita lap. At ed. sed *quam illi quibus est cupido*.
b Ed. *habere velint*. Ego delevi supplementum *velint*, respiciens ad superiorem lapidis lectionem *quia una est*.
c Ita lap. *dil.* pro *del.* Et quidem sic in mss. non semel vidi. Ed. *del.*
d Lap. (si recte se habet impressio in aere) *atrapacitatis* pro *ac rapacitatis*.
e Lap. *ardoribus*.
f Ita lap. At in ed. *quadam religione apud improbos firmatum aestimetur*. Ego mutationes et supplementa omisi.
g Ita lap. At ed. *atque se ultra continere*.
h Ed. *possunt*.
i Ed. *conditionis*. Sed *condicio* constanter fere in codd. scrip. v. ind. Frontin.
k Lap. *et*.
l Haec supplementa mutationesque aliena non recepi.
m Ne haec quidem aliena supplementa recepi.
n Lap. *ut remedii inventa*.
o Ita lap. cou pro c n. Ed. *componi iubemus*.
p Ed. *atque arbitrio*. Porro lapidis lectio archaismum retinet *v* pro *b*. Et quidem fortasse etiam supra *ae-* [illegible]
q Ita lap. Ed. *subm.* Sic mox *puplico*; et in fragm. incert. vet. *suppilator, spoliit*.
r Lap. *pracipites*.
s Ita lap. At ed. *publico*.
t Lap. *nef.* cum spatio. (Si certe haec expressus fuit lapis.) Vel potius *nefanda* latet in sequentibus litterarum formis.
u Lap. *vergenti*. Ed. *vergentes* Ego archaismum praetuli.
x Lap. *inimicos* absorpta prima *i* a praecedente.
y Lap. *atrocissime*.
z Ita ed. Mihi placeret *reddiderat*. Certe lapis stratum non habet in litura nisi *rat*.
aa Lap. *prorumpimus*.
bb Ita lap. At ed. *querelarum*. Sed *querella* est sollemne archaismus.
cc Lap. *ut*.
dd Sic ut scriptum in lapide *medellae*. Sic enim legi solet in vetustis monumentis.
ee Lap. *interventus*. Sed antea *intempestivo* et *superfluo*.
ff Lap. *inprobus*. Ed. *improbos*.
gg Ed. *aestimetur*. Lap. *estimaretur*.
hh Ita lap. At ed. *praec. ptionemque*.

stiae sentientes, sequi tamen noluerunt. Quis enim adeo optunsi [a]
19 pectoris, et a sensu humanitatis extorris est, qui ignorare possit,|
immo non senserit, in venalibus rebus, quae vel in mercimo-
niis aguntur, vel diurna urbium conversatione tractantur, in
20 tantum se licentiam diffusisse [b] | pretiorum, ut effrenata libido ra-
piendi, nec rerum copia, nec annorum ubertatibus mitigare-
tur [c]; ut [d] plane eiusmodi [e] hominis [f], quos haec officia [g] exercitos
21 habent,| dubium non sit semper [h] pendere animo, ac etiam de
siderum motibus (1) auras ipsas tempestatesque captare; neque ini-
22 quitate sua perpeti posse, ad [i] spem | frugum futurarum inundari
superi*acto semine* [k] arva felicia: ut qui detrimentum sui [l] exi-
23 stiment caeli ipsius temperamentis abundan|tiam rebus proveni-
re; et quibus semper [m] studium est in quaestum [n] trahere etiam
24 beneficia [o] divina, ac publicae felicitatis afluentiam [p] | stringere, rur-
susque annis sterili*bus frugum contr*actibus adque [q] institorum offi-
25 ciis nundinari: qui singuli maximis divitiis [r] | diffluentes, quae
etiam populosam [s] Asiam explere potuissent, consectentur pecu-
26 lia, et laceratrices centensimas [t] persequan|tur? Eorum avaritiae
modum statui, provinciales nostri, communis humanitatis ratio
27 persuadet. Sed iam etiam ipsas cau|sas [u], quarum necessitas tan-
dem pro*icere* [x] diu prolatam patientiam conpulit [y], explicare debe-
28 mus; ut quamvis difficile sit toto or|be avaritiam saevientem

(1) Innuit superstitiosos improbosque astrologos artis suae vanitate abutentes, ut spem agricolarum infaustis praedictionibus infringerent. A. M.

a Ed. *obtusi*. Lap. *optumse* vel potius *opturs*. Verum lectionem secundum archaismi regulas existimo *optunsi* ab *optundo*.
b Lap. *difusisse*.
c Ita lap. At ed. *mitigetur*.
d Ed. *et ut*.
e Lap. *planeiusmodi*, vitiosa crasi.
f Ed. *homines*. Lap. *is* pro *es* per archaismum.
g Lap. *afici*.
h Ita lapis; ed. *semper*. Sic apud Cic. pro Scaur. ed. vet. *secumque*.
i Lap. *ac*. Ed. *aut*.
k Ita suppleo. In ed. vacatur suppleturque sic: *aut spem frugum futurarum innovari aut super annos prosperos arva felicia*.
l Ita lap. At ed. *suum*.
m Ita lap. At ed. *semper*.
n Lap. *questum*.
o Lapis videtur habere *venefiecia*, cuiusmodi insanae pronunciationis exemplum est etiam in *Frontone* p. 43. et in aliis monumentis a me alibi appellatis.
p Lap. *afluentiam*. Ed. *affluentiam*. Sed certe *af*, non *aff*. haud insolita veterum scriptura est. Apud *Frontonem*, *afluere*.
q Ed. *atque*.
r Lap. *divitie*.
s Lap. *popol*.
t Ita lap. quae est genuina vetus scriptura. Ed. *centesimas*. Vide meos indices orth. vel palaeogr.
u Ed. *caussas*.
x Ita suppleo; neque enim mihi placuit interponere *ad*, ut deinde scriberetur *provisionem*. Liceret etiam supplere *prorelicere*, *prodigere*, *profanare*, *profligare*, *perrumpere*, *proicere*, *proterrere*, *protrudere*, *propellere*, *proturbare*. Namque in vitiosissimo edicti huius stilo quidvis fere hariolari licet.
y Ed. *comp*.

speciali argumento, vel facto potius revelari [a], tutior tamen intel-
29 legatur remedii constitutio, cum intemperatis|simi [b] homines mentium suarum indomi*tam cupiditatem desig*natione [c] quadam et no-
30 tis cogentur agnoscere. Quis ergo [d] nesciat utilita|tibus publicis insidiatricem audaciam, quacumque exercitus nostros dirigi commu-
31 nis omnium salus postulat, non per vicos modo| aut oppida, sed in omni itinere animo sectionis occurrere; pretia [e] vena-
32 lium rerum, non quadruplo aut oc*tuplo minus exhi*bere [f], ut| *tale scelus cogitatio*nis et facti explicare humanae linguae ratio non possit: denique [g] interdum, distractione unius rei,
33 donativo militem| stipendioque privari, et omnem totius orbis ad sustinendos exercitus collationem [h] detestandis quaesti-
34 bus [i] diripientium cedere; | *ut ea praemia quae sunt* divitiae suae, et emeritos labores militis [k] nostri sectoribus omnium
35 comferre [l] videantur; quo depraedato|*res* [m] ipsius rei publicae tantum in dies rapiant [n], quantum habere gestiant [o]. His omni-
36 bus, quae supra conprehensa [p] sunt, iuste ac merito| permoti; et [q] cum iam ipsa humanitas deprecari videretur; non pretia [r] ve-
37 nalium rerum (neque enim fieri id iustum putatur, cum| plurimae [s] interdum provinciae felicitate optatae vilitatis, et velut quo-
38 dam afluentiae [t] privilegio glorientur), sed modum statuen|dum *e*sse censuimus (1); ut cum vis aliqua caritatis emergeret (quod dii omen averterent [u]!), avaritia, quae velut campis quadam
39 inmensitate dif|fusis [x], teneri non poterat [y], statuti nostri finibus et moderaturae [z] legis terminis stringeretur [aa]. Placet igitur *ea* pre-
40 tia, quae| subditi brevis scriptura designat, ita totius orbis no-
41 stri observantia contineri, ut omnes intellegant egre|diendi eadem licentiam sibi esse praecisam: non inpedita [bb] utique in his [cc]

(1) Notanda heic vis legis, ne imperite miremur cum suprascripto Cupero pretiorum magnitudinem.—A. M.

a Ita lap. Et quidem mihi ita magis placet, quam emendatio aliorum *revelli*. Etenim quod sequitur *agnoscere*, refertur reapse ad *revelari*.

b Ita lap. Ed. *intemperantissimi*.

c Alii supplent *ferociam gubernatione*. Mihi aliter visum.

d Ita lap. At ed. *enim*.

e Ed. *pretiaque*.

f Ita mihi supplendum suadebat lapidis extriti spatium.

g Ed. *atque*.

h Ed. *cuml*.

i Lap. *quaestibus*.

k Ita lap. At ed. *milites*, laudabiliter quidem, sed haud scio an necessario.

l Ita lap. Ed. *conf*.

m Ed. addit supplementum *orbis et*, quod spatium lapidis non patitur.

n Ita lap. At ed. *dies sibi rapiant*.

o Lap. videtur habere *sensaant* (num pro *consceant*?) Ed. *constituant*.

p Ed. *compr*.

q Lap. *ut*.

r Lap. *praetia*.

s Lap. *con plurima*.

t Ed. *affl*.

u Ita lap. Ed. *avertant*.

x Lap. *mensitate diffusis*. Editio libere vagatur sic: *quae velut nebula campis quadam densitate diffusa*.

y Lap. *tenere non poterant*.

z Ita lap. At ed. *moderatione*.

aa Lap. *strengiretur*.

bb Ed. *imp*.

cc Ed *hiis*.

42 locis, ubi copia [a] perspicietur afluere [b], | vilitatis beatitudine ; cui [c]
maxime providetur dum praefinita [d] avaritia conpescitur [e]. Inter
43 venditores [f] autem | emptoresque, quibus consuetudo est adire
portus, et peregrinas obire provincias, haec communis actus de-
44 bebit esse | moderatio, ut cum et ipsi sciant in caritatis neces-
45 sitate statuta rebus pretia non posse transcendi, distractionis |
tempore ea locorum, adque [g] discursuum [h], totiusque [i] negotii
46 ratio subputetur, quae iuste placuisse perspicitur, nusquam |
carius vendituros esse qui transferunt. Quia igitur et apud ma-
47 iores nostros hanc ferendarum legum constat fuisse | rationem,
ut praescripto metu conpesceretur [k] audacia ; quod rarum ad-
48 modum est, humanam condicionem sponte beneficam | depre-
hendi; et senper [l] praeceptor metus iustissimus officiorum inveni-
49 tur esse moderator; placet ut, si quis contra formam | statuti
huius conixus [m] fuerit audentia [n], capitali periculo (1) subiugetur [o].
50 Nec quisquam duritiam statui [p] putet; cum in promptu ad|sit per-
fugium declinandi periculi [q], modestiae observantia [r]. Eidem [s]
autem periculo etiam ille subdetur, qui conparandi [t] cupiditate,
51 avaritia [u] | distrahendi [x], contra statuta consenserit. Ab eiusmo-
di [y] quoque noxa inmunis [z] nec ille praestavitur [aa], qui habens spe-
52 cies victui adque [bb] usui neces|sarias, post hoc stulte [cc] tempera-
mentum existimaverit [dd] subtrahendas : cum poena vel gravior es-
53 se debeat inferentis [ee] paenuriam [ff], quam contra statu|ta qua-
tientis [gg]. Cohortamur ergo omnium devotionem, ut res consti-
tuta ex commodo publico benignis obsequis [hh] et debita religio-

(1) Recole testimonium Lactantii a nobis prolatum p. 296. n. 1. A. M.

a Ed. addit *rerum*.
b Ed. *effl*.
c Lap. *qui* Num idcirco quia veteres eodem modo utrumque vocabulum pronunciabant?
d Lap. *praefinitavaritia*.
e Lap. *conpisettor*. Ed. *compescitur*.
f Lap. *venditores*.
g Ed. *atque*.
h Lap. *discursum*.
i Lap. *totiusque*.
k Lap. *conpescerctur*. Ed. *comp*.
l Ed. *semp*.
m Ed. *connisus*.
n Ed. *audenter*.
o Lap. *subegetur*. Ed. *subiicietur*.
p Ed. *statuto*, cui additur *numeum*.
q Ita lap. At ed. *declinanda periculo*.
r Ita lap. At ed. *modestia et observantia*.
s Lap. *idem*.
t Ed. *comp*.
u Ed. *et avaritia*.
x Lap. *distra endo*.
y Lap. *iosmodi*.
z Ed. *imm*.
aa Ita lap.
bb Ed. *atque*.
cc Lap. *stultemperamentum*, vitiosa crasi. Editor dedit *statuti nostri temperamentum*.
dd Lap. *existamaverit*.
ee Ed. *inferenti*.
ff Ita lap. cum diphth.
gg Ita lap. Ed. *facienti*.
hh Ita lap.

54 ne teneatur [a]; *maxi*|me cum eiusmodi statuto, non civitatibus singulis ac populis adque [b] provinciis, sed universo orbi provisum
55 esse videatur, in cuius per*nici*|em pauci atmodum [c] desaebisse [d] noscantur; quorum avaritiam nec prolexitas [e] temporum, nec di-
56 vitiae quibus [f] studuisse cernuntur, *miti*|gare [g] aut satiare [h] po-
57 tuerunt. (1) | *Igitur* etiamsi *summa quaevis caritatis vis ali-*
58 *quando exsisteret*, *tamen* | licitum sit *res umquam venales* supra ostensos *a nobis pretiorum terminos* concedere nemini. (2)

(1) Heic finis imponitur textui in arcad. ephem. In aliis autem a me memoratis libris sequuntur alii versiculi duo paene deleti, quorum pauca verba leguntur. Ego vero supputatis praeter propter lacunarum spatiis (nam paulo breviores sunt postremi duo in lapide versus) sic legem absolvere ausus sum. A. M.

(2) Mendosissimus sequitur et imperfectissimus textus de pretiis singularum venalium rerum, quem ego nec emendare satis queo nec aveo: nam et apographo bankiano careo, et in excusa aere tabula acquiescere haud tutum quandoque est: tum quia scio doctos viros tum in Italia tum extra ad hanc tabulam emendandam supplendam copioseque illustrandam per otium incumbere, malo equidem alienorum laborum spectator esse quam prodromus. Illud mihi exploratum est, fieri non posse ut haec pars edicti satis corrigatur vel suppleatur, nisi lapis ipse stratonicensis iterum iterumque se diligentissime inspiciatur: praesertim quia aquisextiensis, ut audio, hanc omnino partem desiderat. Ordinem quoque laterculorum, quibus pretia definiuntur, alium in excusa tabula video, alium in editione; qua de re ego quidem nullum queo iudicium ferre, qui neque lapidem neque bankianum apographum prae oculis habeo. Nunc quia pag. 296. num. 1. mentionem Gisberti Cuperi fecimus, praestat eius epistolae verba recitare, unde cognoscere videmur, tabulae tantummodo pretiorum exemplar ad eum missum fuisse, non ipsam Diocletiani legem. Inde etiam cognoscimus haud satis explicuisse Cuperum ponderum mensurarumque sigla; de quibus etsi et ego aliquantum cogitavi, definitam tamen sententiam pronunciare supersedeo. En autem Cuperi verba in epist. XXXII. ad Lacrozium p. 109.

L'on m'a envoyé de Smyrne un catalogue de médailles d'or, d'argent et de bronze, qui sont certainement excellentes, et dont la plupart méritent des réflexions sérieuses; on y a joint des inscriptions anecdotes la plupart grecques, et une latine, qui est bien extraordinaire; elle se voit à Stratonice *en* Carie *sur le frontispice d'une maison, et contient le prix des denrées, qui s'y vendoient sans doute, d'où je conclus, que ç'a été un* macellum, *où se tenoient les* cupedinarii, cetarii, lanii, fartores, piscatores, *selon Terence et* aucupes, *que j'ose adjouter selon un ms.; et qui doivent avoir eu lieu dans cette maison, puisqu'on y taxe un* fasianus pastus X ducentis quinquaginta, *id est, à ce que je crois,* sestertiis, *ou* denariis, *quoique selon la derniere explication un faisan bien nourri auroit été à grand marché, ou auroit couté* 75 florenis batavis. *L'on y parle aussi du prix du miel, de la viande, des oyes, des cailles, du vin, de l'huile et d'autres choses, et même des tailleurs, et de ce qu'ils pouvoient gagner en faisant des habits. Vous voyez, sans doute, par là, Monsieur, que c'est une piece curieuse, et si cette marque* X *est un* denarius, *je suis persuadé, q'il n'y a pas aujourd'hui une ville au monde, où les denrées soient si chères. Voyez en encore un exemple:* carois bubalae italicae pondo unum X octo. A. M.

[a] Lap. *religionetur*. Mihi placebat *teneatur*, ita ut sit etiam τοῦ *ne*. Ed. *excipiatur*.
[b] Ita lap.
[c] Ed. *atque*.
[d] Ita lap. At idem supra *admodum*.
[e] Ita lap.
[f] Ed. sine causa addit *semper*.
[g] Lap. *mitigaret*.
[h] Ed. item sine causa addit *unquam*.

TERMINI PRETIORUM RERUM VENALIUM

EX EDICTO DIOCLETIANI.

Frumenti	K̄	M	. .		. . .
Hordei	K̄	M	unum		. . .
Centenum sive secale	K̄	M	unum	X	. . .
Milii pisti	K̄	M	unum	X	cent . .
Milii integri	K̄	M	. .	X	quinquaginta
Panicii	K̄	M	. .	X	quinquaginta
Speltae mundae	K̄	M	. .	X	centum
Scandulae sive speltae	K̄	M	. .	X	triginta
Fabae fressae	.	.	. .	X	centum
Fabae non fressae	.	.	. .	X	sexaginta
Lenticlae	.	.	. .	X	centum
Herbiliae	.	.	. .	X	octoginta
Pisae fractae	.	.	. .	X	centum
Pisae non fractae	.	.	. .	X	sexaginta
Ciceris	.	.	. .	X	centum
Ervi	.	.	. .	X	centum
Avenae	.	.	. .	X	triginta
Faeni graeci	.	.	. .	X	centum
Lupini crudi	.	.	. .	X	sexaginta
Lupini cocti	.	.	. .	X	quattuor
Fasioli sicci	.	.	. .	X	centum
Lini seminis	.	.	. .	X	centum quinquaginta
. . e mundae	.	.	. .	X	ducentis
. . e mundae	.	.	. .	X	centum
. . . ae	.	.	. .	X	ducentis
Sesami	K̄	M	unum	X	ducentis
Faeni seminis	K̄	M	unum	X	triginta
Medicae seminis	K̄	M	unum	X	centum quinquaginta
Cannabis seminis	K̄	M	unum	X	quinquaginta
Viciae (a) siccae	K̄	M	unum	X	octoginta
Papaveris	K̄	M	unum	X	centum quinquaginta
Cymini mundi	K̄	M	unum	X	ducentis
Seminis raphanini	K̄	M	unum	X	centum quinquaginta
Sinapis	K̄	M	unum	X	centum quinquaginta
Sinapis confectae	italicum	ƒ	unum	X	octo
Item de vinis (1)					
Piceni	italicum	ƒ	unum	X	triginta

(a) Lap. [illegible]

(1) *De vinorum generibus Plinius lib. XIV. sect. 8. et seqq. — A. M.*

Tiburtini	italicum	*f*	unum	X	triginta
Sabini	italicum	*f*	unum	X	triginta
Aminnei (1)	italicum	*f*	unum	X	triginta
Saiti	italicum	*f*	unum	X	triginta
Sorrentini	italicum	*f*	unum	X	triginta
Falerini	italicum	*f*	unum	X	triginta
Item vini veteris primi gustus	italicum	*f*	unum	X	vigintiquattuor
Vini veteris sequentis gustus	italicum	*f*	unum	X	sedecim
Vini rustici	italicum	*f*	unum	X	octo
Cervessae cami	italicum	*f*	unum	X	quattuor
Zythi	italicum	*f*	unum	X	duobus
Item caroeni maeoni	italicum	*f*	unum	X	triginta
Crathia (a) attici	italicum	*f*	unum	X	viginti quattuor
Decocti	italicum	*f*	unum	X	sedecim
. . itis	ital.	*f*	unum	X	viginti
Conditi	ital.	*f*	unum	X	vigintiquattuor
Apsinthi	ital.	*f*	unum	X	viginti
Rhosati	ital.	*f*	unum	X	viginti
Item olei.					
Olei floris	ital.	*f*	unum	X	quadraginta
Olei sequentis	ital.	*f*	unum	X	vigintiquattuor (b)
Olei cidari	ital.	*f*	unum	X	duodecim
Olei raphanini	ital.	*f*	unum	X	octo
Aceti	ital.	*f*	unum	X	sex
Liquaminis primi	ital.	*f*	unum	X	sex
Liquaminis secundi	ital.	*f*	unum	X	duobus
Salis ꟾ			unum		centum
Salis conditi	italicum	*f*	unum	X	oc . . .
Mellis optimi	ital.	*f*	unum	X	qu . . .
Mellis secundi	ital.	*f*	unum	X	biginti
Mellis foenicini	ital.	*f*	unum	X	octo
Item carnis.					
Carnis porcinae	ital.	Po	unum	X	duodecim
Carnis bubulae	ital.	Po	unum	X	octo
Carnis caprinae sive verbecinae	ital.	Po	unum	X	octo
Bulbae (c)	ital.	Po	unum	X	bigintiquattuor
Suminis	ital.	Po	unum	X	biginti
Ficati optimi	ital.	Po	unum	X	sedecim

(a) Sic ego divinabam, vel *crathidis*; nisi quis mavult *carys*. Lapidis incerta lectio est *rchyy*. (b) Lapis (si bene expressus fuit) *vigintiquattro*. (c) Nempe *vulvae*.

(1) *Plinius XIV. sect.* 16. ammineum. *Ait enim*: P. Licinius Crassus et L. Iulius Caesar censores anno urbis conditae DCLXV. edixerunt ne quis vinum graecum ammineumque octonis aeris singula quadrantalia venderet. — *A. M.*

Laridi optimi	ital.	Po	unum	X	sedecim
Pernae optumae petasonis sive menapicae vel cerritanae	ital.	Po	unum	X	viginti
Marsicae	ital.	Po	unum	X	viginti
Adipis recentis	ital.	Po	unum	X	duodecim
Axungiae	ital.	Po	unum	X	duodecim
Ungellas quattuor et aqualiculum pretio quo caro omnis (a) trahitur					
Isicium porcinum unciae unius				X	duobus
Isicia bubum (b)	ital.	Po	unum	X	decem
Lucanicarum	ital.	Po	unum	X	sedecim
Lucanicarum bubularum	ital.	Po	unum (c)	X	decem
Fasianus pastus	.	.	. .	X	ducentis quinquaginta
Fasianus agrestis	.	.	. .	X	centum bigintiquinque
Fasiana pasta	.	.	. .	X	ducentis
Fasiana non pasta	.	.	. .	X	centum
Anser pastus	.	.	. .	X	ducentis
Anser non pastus	.	.	. .	X	centum
Pullo . . .	.	.	. .	X	sexaginta
Perdix	.	.	. .	X	triginta
Turtur	.	.	. .	X	sedecim
Turtu . . us	.	.	. .	X	duodecim
Turdor. . . .	.	.	. .	X	sexaginta
Palumbo . . .	.	.	. .	X	viginti
Columbi . . .	.	.	. .	X	vigintiquattuor
Attage	.	.	. .	X	viginti
Anas	.	.	. .	X	quadraginta
Lepus	.	.	. .	X	centum quinquaginta
Cuniculus	.	.	. .	X	cuadraginta (d)
. . pe . .	.	.	. .	X	quadraginta
. . . .	.	.	. .	X	viginti
. . . .	.	.	. .	X	quadraginta
. . . .	.	.	. .	X	sedecim
. . . .	.	.	. .	X	quadraginta
. . bus ma . .	.	.	. .	X	trecentis
Femina	.	.	. .	X	ducentis
Coturnices	n.	.	. .	X	viginti
Sturni	n.	decem	. .	X	viginti
Apronae	ital.	Po	. .	X	sedecim
Cerbinae	ital.	Po z	. .	X	duodecim
Dorci sive caprae vel dammae	ital.	Po z	. .	X	duodecim

(a) Lap. *ora*, quod compendium solet explicari *omnis*. Suspicabar etiam *ovis*. (b) Nempe *boum*. (c) Lap. *una*. (d) Ita lap.

Porcelli lactantis	ital. Po 1	. .	X	sedecim
Agnus	ital. Po 1	. .	X	duodecim
Haedus	ital. Po 1	. .	X	duodecim
Sevi	ital. Po 1	. .	X	sex
Buturi	ital. Po 1	. .	X	sedecim
Item pisces.				
Piscis aspratilis marini	ital. Po 1	. .	X	vigintiquattuor
Piscis secundi	ital. Po 1	. .	X	sedecim
Piscis flubialis optimi	ital. Po 1	. .	X	duodecim
Piscis secundi flubialis	ital. Po 1	. .	X	octo
Piscis ulsi (a)	ital. Po 1	. .	X	sex
Ostreae	n. centum	. .	X	centum
Echini	n. centum	. .	X	quinquaginta
Echini recentis purgati	ital. ƒ	unum	X	quinquaginta
Echini salsi	ital. ƒ	unum	X	centum
Sphondoli marini	n. centum	. .	X	quinquaginta
Casei (1) sicci	ital. Po 1	. .	X	duodecim
Sardae sive sardinae	ital. Po 1	. .	X	sedecim
Item cardus maiores	n. quinque	. .	X	decem
Spo . .	n. decem	. .	X	. . .
Intiba optima	n. decem	. .	X	. . .
Sequentia	n. decem	. .	X	. . .
Malbae maximae	n. quu .	. .	X	. . .
Malbae sequentes	n. dec .	. .	X	. . .
Lattugae optimae	n. quin .	. .	X	*quattuor*
Sequentes	n. decem	. .	X	quat*tuor*
Coliculi optimi	n. quinque	. .	X	. . ttuor
Sequentes	n. decem	. .	X	quattuor
Cumae (b) optimae fascem I.	n. decem	. .	X	quattuor
Porri maximi	n. viginti	. .	X	quattuor
Seqoentes	n. qoinque	. .	X	*quattuor*
Betae (c) maximae	n. decem	. .	X	*quattuor*
Sequentes	n. decem	. .	X	. . . r
Radices maximae	. .	. .	X	*quattuor*
Sequentes	n. vig.	. .	X	. . . .
Rapae maximae	n. decem	. .	X	. . . .
Sequentes	n. bi .	. .	X	q . .
Ceparum siccarum	P .	. .	X	qu . .
Cepae birides primae	n. bigintiq*uinque*	. .	X	quattuor

(a) Ita lapis, non *salsi* ut ed. Mox tamen *echini salsi*. (b) Scilicet *cymae*. (c) Lap. *betae*.

(1) *Cur caseus inter pisces? Videtur igitur vel mendosa lectio, vel piscis alicuius inauditum nomen; nisi id forte est incredibile.*

Sequentes	n. quinquaginta	. .	✱	quattuor
Alei	ital. n.	unum	✱	sexaginta
Sisindriarum fascem . .	n. biginti	. .	✱	decem
Capparis	ital. n.	. .	✱	centum
Cucurbitae primae	n. decem	. .	✱	quattuor
Sequentes	n. decem	. .	✱	quattuor
Cucumeres primi	n. decem	. .	✱	quattuor
Sequentes	n. biginti	. .	✱	quattuor
Melopepones maiores	n. duo	. .	✱	quattuor
Sequentes	n. quattuor	. .	✱	quattuor
Pepones	n. quattuor	. .	✱	quattuor
Fasiolorum fascis habens	n. xxv	. .	✱	quattuor
Asparagi hortulani fascis habens	n. xxv	. .	✱	sex
Asparagi agrestes	n. quinquaginta	. .	✱	quattuor
Rusci fasces habens	n. sexaginta	. .	✱	quattuor
Ciceris birides fasciculi	n. quattuor	. .	✱	quattuor
Fabae biridis purgatae	ital. ƒ	unum	✱	quattuor
Fasioli biridis purgati	ital. ƒ	unum	✱	quattuor
Germina palmae sive elatae	n. quattuor	. .	✱	quattuor
Vulvi (a) agri sive fa . .	n. viginti	. .	✱	duodecim
Vulvi minores	n. quadraginta	. .	✱	duodecim
Ova	n. quattuor	. .	✱	quattuor
Pastinacae (b) maximae fascis habens	n. xxv	. .	✱	sex
Sequentes	. .	. .	✱	sex
Cuchliae . . .	n. viginti	. .	✱	quattuor
Sequentes	n. quadraginta	. .		quattuor
Condimen . . (1) racemis quorum fasces (c)	n. octo	. .	✱	quattuor
Castana	n. centum	. .	✱	quattuor
Nuces optimae virides	n. quinquaginta	. .	✱	quattuor
Nuces siccae	n. centum	. .	✱	quattuor
Amugdalarum purgatarum	ital. ƒ	unum	✱	sex
Nucium abellanarum purgatarum	ital. ƒ	unum	✱	quattuor
Nucles pineae purgati	ital. ƒ	unum	✱	duodecim
Psittaciorum . . .	ital. ƒ	unum	✱	sedecim
Ziziforum	ital.	. .	✱	quattuor
Cerasiorum	. .	. .	✱	quattuor
Praecocium	. .	. .	✱	quattuor
Duracinarum	. .	. .	✱	. . .
Sequentia	. .	. .	✱	. . .

(a) Idest *bulbi*. (b) Lap. *pastinacae*. (c) Lap. *fasces*.

(1) *Condimenta quidem viridia, alera sunt.*

Calcis (a) coctori		X	quinquaginta
Marmorario . .		X	sexaginta
Musaeario . .		X	sexaginta
. . . ario ut supra		X	quinquaginta
. . . ri parietario uti supra diurni		X	septuaginta
. . . ori imaginario ut supra diurni		X	centum quinq . .
Carpentario ut supra diurni		X	quinquaginta
Fabro ferrario ut supra diurni		X	quinquaginta
Pistori ut supra diurni		X	quinquaginta
Naupego in navi maritima diurni		X	sexaginta
In nabi (b) amnica ut supra diurni		X	quinquaginta
Lateris crudi ad laterculos diurnam mercedem . .		X	duos
In laterivus (c) quattuor pedum vinum (d), ita ut ipse sibi inpensam praeparet pasto. Item lateris ex luto diurnam mercedem in lateribus n. octo, ita ut ipse sibi inpensam praeparet pasto		X	duos
Camelario sive asinario et burdonario pasto diurni		X	viginti
Pastori pasto diurnos		X	viginti
Mulioni pasto diurnos		X	vigintiquinque
Mulomedico tonsurae et aptaturae pedum in capite uno		X	sex
Deplecorae et purgatorae capitis per singula capita		X	viginti
Tonsori per homines singulos		X	duos
Tonsori pecurum in uno capite pasto		X	duos
De aeramento.			
Aerario in arichalco mercedis	in Po 1	X	octo
In cupri	in Po 1	X	sex
In vasculis diversi generis	in Po 1	X	sex
In sigillis vet statuis		X	quattuor
In doctilis (e) aeramenti		X	sex
Reastae imaginario diurnae mercedis pasto		X	septuaginta

(a) Lap. coctis. (b) *Navi.* (c) *Lateribus.* (d) Ita lectum in lap. (e) *Ductilis.*

Re'iquis plastis gypsariis pruetis (a) diurnos	. . . .	✱	quinquag'*nta*
Aquario omni die operanti pasto diurnos	. . . .	✱	vigintiquinque
Cloacario omni die operanti pastu diurnos	. . . .	✱	vigintiquinque
Samiatori in spatita ex uso	. . . .	✱	vigintiquinque
In casside ex usu	. . . .	✱	vigintiquinque
In sequri	. . . .	✱	sex
In bipenni	. . . .	✱	octo
Raginas spatitas (b)	. . . .	✱	cen . .
Mem . . . . ione peiali (c) pergamen . .	. . . .	✱	. . . .
Scriptori in scriptura optima versuum	n. centum . .	✱	. . . .
. . . ie . . scripturae bersuum	n centum . .	✱	. . . .
Tabellanioni (d) in scriptura libelli bel tabulae . . sibus	n centum . .	✱	. . . .
Bracario pro excisura et urnatura	. . . .	✱	*centum*
Pro birro qualitatis primae	. . . .	✱	quadr*aginta*
Pro birro qualitatis secundae	. . . .	✱	vigint . .
Pro caracalla maiori	. . . .	✱	viginti
Pro caralla minori	. . . .	✱	viginti
Pro bracibus	. . . .	✱	viginti
Pro udonibus	. . . .	✱	quattuor
Sarcinatori in veste soubtili replicatorae	. . . .	✱	sex
Eidem aperturae cum subsutura holosericae	. . . .	✱	quinquaginta
Eidem aperturae cum subsutura supsericae	. . . .	✱	triginta
. . o suturae in veste grossiori	. . . .	✱	quattuor
. . ntuuclum equestrae quodetile album sive nigrum livrarum trium	. . . .	✱	centum
. . entunclum p . . te . . i ornatum ab usu ponderis si . . atori	. . . .	✱	CC quinq . . .
. . es muliebri vulgari rudi	. . . .	✱	sedecim
. . . .	. . . .	✱	decem
. . istrictori bi . . i live tela	. . . .	✱	decem
. . nus . . .	. . . .	✱	sex

(a) Mendose lectio. (b) Primum vocabulum intellige *vaginas*. Alterum scribitur *patitas*; sed supra *spatita*. (c) Mendosa lectio. (d) Ita lap. pro *tabellioni*.

. . nin . . ai . . oti rude	✕	sex
nuusu	✕	dos
Sagum sive ra . . anam rudem	✕	sedecim
Ab usu	✕	sex
In tapete rudi	✕	vigintiquattuor
Ab usu	✕	decem
Geromatrita in singulis discipulis menstruos	✕	quinquaginta
Paedagogo in singulis pueris menstruos	✕	quinquaginta
Magistro instituto (a) litterarum in singulis pueris menstruos	✕	L
Calculatori in singulis pueris menstruos	✕	septuaginta quinque
Notario in singulis pueris menstruos	✕	quinquaginta quinque
Librario sibe antiquario in singulis discipulis menstruos . . .	✕	quinquaginta
Grammatico graeco sive latino et geometrae in singulis discipulis menstruos	✕	ducentos
Oratori sive sufistae in singulis discipulis menstruos	✕	ducentos
Avvocato sive iuris perito mercedis in postulatione	✕	ducentos quinquaginta
In cognitione	✕	mille
Architecto magistro per singulos pueros menstruos	✕	centum
Capsario in singulis lavantibus	✕	duos
Balneatori privatorio in singulis lavantibus	✕	duos
De pellibus babylonicis seu trallianis vel foeniceis.		
Pellis babylonica primae formae	✕	quingentis
Formae secundae	✕	quadraginta
Pellis tralliana	✕	ducentis
Pellis foenic	✕	centum
Pellis vaccitena	✕	trecentis
De curiis bubulis.		
Curium bubulum infectum formae primae	✕	quingentis
Idem confectum ad solenda cal-		

(a) Nam *institutori*.

ceamenta	X	septingentis quinquaginta
Ad loramenta	X	se entis (a)
Curium secundae formae infectum	X	trecentis
. . a infec . .	X	. . . . .
. . . . .	X	. . . . .
. . a maxima infecta	X	. . . . .
. . fecta	X	. . . . .
. . e apis prima	X	cen . . .
. . actam	X	ducen . . .
. . dina infecta	X	decem
. . ta . . .	X	sedecim
. . e infecta	X	quadragiata
. . . . . .	X	sexagiata
. . . . . .	X	decem
. . . . . .	X	quindecim
. . . . . .	X	. . . . .
. . e formae infecta	X	septuaginta $\overline{V}$.
. . . . . .	X	centum
Pell . . .	X	. . *quinque*
Eadem . . .	X	. . inta
Pell . . .	X	. . . . .
Eadem con . . .	X	. . . . .
Pellis castori	X	. . um
Eadem confecta	X	. . . . .
Pellis ursina ma . . .	X	. . tuaginta
Eadem confecta	X	. . . inta
Pellis lupi cervarii	X	. . . . .
Eadem confecta	X	. . . . .
Pellis vituli marini	X	*d*ucentis quinquaginta
Eadem confecta	X	mille quingentis
Pellis leopardina infecta	X	mille
Eadem confecta	X	mille ducentis quinquaginta
Pellis leonina confecta	X	mille
De tegestribus.		
Tegestrae de caprinis pellis	X	sescentis
Pulsicare tenennimum (b) et maximam	X	sescentis
De formis caligaribus.		
Formae caligares maximae	X	centum
Formae secundae mensurae	X	octoginta
Formae muliebris	X	sexaginta
Formae infantilis	X	triginta

(a) Ita lap. (b) Num *tenerrimum*?

De caligis.			
Caligae primae formae mubonicae sive rusticae par sine clavis	. . . .	X	ducentis viginti
Caligae militares sine clavo	. . . .	X	centum
Caligae patricii	. . . .	X	centum quinquaginta
Caligae senatorum	. . . .	X	centum
Caligae equestres	. . . .	X	septuaginta
Caligae muliebres par	. . . .	X	sexaginta
Cal . . pagi militares	. . . .	X	septuaginta quinque
De soleis et callicis.			
. . icae viriles rusticanae bisoles par	. . . .	X	octaginta
. . icae viriles monosoles par	. . . .	X	quinquaginta
. . icae cursoriam par	. . . .	X	sexaginta
. . rinae mulievres . . visoles par	. . . .	X	quinquaginta
. . ae muliebres monosoles par	. . . .	X	triginta
. . eis babilonicis et purpureis et foeniceis et alvis	. . . .	X	centum viginti
. . babilonicae par	. . . .	X	sexaginta
Purpurei sive foenicei par	. . . .	X	
. . ci ui . .	: . . .	X	. . . . . .
. . ci muliebres	. . . .	X	. . . . . .
. . auratae	. . . .	X	. . . . . .
Socci babilonici par . .	. . . .	X	. . . . . .
Taurinae inauratae	. . . .	X	. . . . . .
Taurinae lanatae	. . . .	X	. . . . . .
De loramentis.			
Avertae primae for . .	. . . .	X	mille quin . .
Scoroseum militare	. . . .	X	quingent . .
Paramma molare seu . .	. . . .	X	octigentis
Capistrum equestre	. . li	X	septuaginta
Frenum equestre ec . .	. . usum	X	centum ·
Frenum mulare	. . . .	X	centum viginti
Capistrum *molare*	. . . .	X	octoginta
De zonis militar*ibus*.			
Zona babilonica	. . . .	X	centum
Item lata	. . . .	X	ducentis
Subalare bu . .	. . . .	X	centum
Zona alba	. . . .	X	sexaginta
Item digi . .	. . . .	X	*sept*uaginta
De utri*bus*.			
*U*trem primae formae	. . . .	X	centum viginti
*U*trem olearium prim . .	. . . .	X	centum

Utrem mercedem diur . .	. . . .	✱	duos
De scortiis.			
Scortia in sextario uno	. . . .	✱	viginti
Thecam cannarum	n. quinque . .	✱	quadraginta
Flagellum mulionicum cum virga	. .. . .	✱	sedecim
Corigiam aurigalem	. . . .	✱	duobus
De saetiis caprinis sive camellinis.			
Pilorum infectorum	P. i . .	✱	sex
Pili neti ad diavernas vel factos	P. i . .	✱	decem
De sagmis.			
Sagma burdonis	. . . .	✱	trecentis quinquaginta
Sagma asini	. .· . .	✱	ducentis quinquaginta
Sagma camelli	. . . .	✱	trecentis quinquaginta
De zabernis.			
Zabernarum sive saccorum par habens pondu trigin . .	. . . .	✱	quadragentis
Saccopatitnai latitudinis pedum trium longitudinis quantum fuerit pro singulis libris	. . . .	✱	sedecim
De materiis.			
Materia vigenia qubitorum quingenta latitudinis in quadrum cubitorum quattuor	. . . .	✱	quinquaginta milibus
Cubitorum quadraginta quinque latitudinis suprascripti	. . . .	✱	quadraginta milibus
Cubitorum n quadraginta latitudinis SS (a)	. . . .	✱	triginta milibus
Cubitorum triginta quinque latitudinis per quadrum digitorum octoginta	. . . .	✱	duodecim milibus
Cubitorum viginti octo latitudinis in quadrum cubitarum quattuor	. . . .	✱	decem milibus
Cubitorum n triginta latitudinis in quadrum digitorum septuaginta duum	. . . .	✱	octo milibus
Cubitorum viginti quinque latitudinis in quadrum sexaginta quattuor	. . . .	✱	sex milibus
Eadem praetio etiam materiae pinae sumptae stituta materiae roboreae cubitorum quattuor	. . . .	✱	quinque milibus

(a) Nempe *suprascriptae*.

Decimi in longum latitudinis in quadrum sexaginta octo	. .	. .	X	ducentis quinquaginta
Materiae gravinae qubiturum quattuor decem in longum latitudinis in quadrum digitorum quadraginta octo.	. .	. .	X	ducentis

- *Ab editore romano (in act. archaeol.) lapidis stratonicensis additur comparationis gratia fragmentum de pretiis similiter venalium rerum loquens, quod Caetanus Marinius in veliternum museum borgianum intulit, nuc autem in museo neapolitano borbonico abservatur.* (1).

Austoribus	in cupa una	numm.	XXX
Tabalariis	in singulis apocis	numm.	XX
Exavciatori	in cupa una	numm.	X
Palaucariis qui de ciconia ad templum cupas referre consuerunt	. . .	numm.	. . .
Custodibus cuparum	. . .	. .	. . .
De ampullis placuit ut post degustationem possessori reddantur.	. . .	. .	. . .
Professionariis de ciconiis statim ut adveneret (sic) vinum	in cupa una	numm.	CXX.

1

Romae in hypogeo basilicae vaticanae repertus lapis anno 1609. in parietinis sacelli Iohannis VII. P. M.

. . . per auggg. Fl. Eutherio suo salut.
. . . praecipuo cunctorum plane est tenenda consensu
. . . no fas ducimus vel cultibus ut ulla depereat praeroga-
. . . nludere adque insultare reliquiis praedium pro
. . . o sacris certum est ministeriis ad quem mysteriis
. . . m saepta consurgerent verum etiam pauperum
. . . oc iugiter divina communiter adque humana
. . . dem constituta possessio experiatur emptores
. . . que perpetuam praeter venerabiles cultus ulla
. . . s muniendis fides adque reverentia perennis
. . . iestate perpetua certum est esse venerabilem
. . . custodiam ☧ data die pridiae (sic) kal. maias.
. . . CC cons. (2)
PROSB ☧.

(1) Videsis ephem. pisan. T. XVI. art. 6. p. 192.
(2) Don. cl. XX. n. 120, ex eoque Mur. p. 1091. 1. Vide Dionys. crypt. vat. tab. 27.

I

Romae.

. . . .

. . odo iudicio repellatur utrum quicunque intentionibus suis probationes
.. habeat adeundi iudicis liberam potestatem ac manifestis indiciis
.. et edat, ut pro qualitate factorum (1) conpetenter in eum qui eonvietus fuerit
.. ut quod si minime potuerit eaq. intentaverit conprobare, scire debet se
*sen*tentiae subiugandum (2). Saoe si quis alicui maiestatis crimen intenderit
.. smodi obiectus minime quemquam privilegio dignitatis alicuius astrictiori
.. one tueatur, sciat se quoq. tormentis esse subdendum, si aliis manifestis indi-
*ciis a*ut argumentis accusationem suam non potuerit conprobare, eum in eo qui
.. e temeritatis deprehendatur. Illud quoq. tormentis erui oporteat cuius *suasu*
*a*dque iustinctu ad accusationem accessisse videatur, ut ab omnibus tanti *faci-
noris* conscii vindicta possit reportari ❧
.. autem quod adeundi quoq. iudicis tam statutis parentum nostrorum quam
*no*stris sanctionibus interclusa sit facultas, omnibus e ognitom est : cum eiusmodi
.. audientia non debeat commodari, quandoquidem eos pro tanti sceleris audacia
*conven*iat subiugari ❧
.. ne sive libertis qui dominos vel patronos accusare aut deferre temptant eius
.. iuxta antiqui quoq. iuris statutum observandum esse. censuimus, ut scilicet
.. m atrocis audaciae statim in admissi ipsius exordio per sententiam iudicis
.. r ac denegata audientia patibulo adfixus : qui ad eiusmodi desperationem
.. t exemplum ceteris praestet, ne quis (3) in posterum audacia (4) simili existat ❧
.. undiq. versum securitati innocentium consulatur, placet etiam famosos *libel-
los* non admitti quos sioe (5) nomine propositos si qui invenerit, statim destrahere ad
.. e vel igni debebit exurere. In quibus etiam indicium eiusmodi observa per ignem
.. sit ut si forte ad se talis libellus perlatus fuerit, is eum praecipiat concit-
.. iusmodi scripturam ab audientia iudicis penitus oportet submoveri manen-
.. os inquisitione qui libellos eiusmodi proponere ausi fuerint, ut reperti debi-
.. tatis suae potius subiciantur ❧
.. taq. omnibus tam ad praefectos nostros quam etiam et praesides et rati-
onalem magistrum privato (6) scripta direximus quorum exempla alio edicto nostro
.. smodi legem statutumq. continent plenissime declaratur ❧
.. stis conscientia vestra quae testis est praebet eam summam clemeotiae
.. pectibus et fuisse semper et esse curatum, ut beatitudo urbis romanae
.. nostris obtemperet adversus omnes omnino calumnias quas in universum
.. s caesarianorum desperatio porrigebat firmissimis munita securitatibus ❧ (7)

(1) Mur. et Mar. *facturum.* — A. M.
(2) Hinc vides recte me emendasse *subiugetur* in edicto Diocletiani p. 301. vers. 49 — A. M.
(3) Mur. et Mar. *ne suis.* — A. M.
(4) Mur. et Mar. *audaciae* — A. M.
(5) Mur. et Mar. *sive.* — A. M.
(6) Mur. et Mar. *privatae.* — A. M.
(7) Mur. p. 580. e schedis bibliothecae ambrosianae Mr. — Fragmenta legum Constantini magni dicit Muratorius. Ego aliquot supplementa inclinatis litteris inserui. — A. M.

1

Anxani.

. . . .
. . . pro salute publica et
civium commodo res curare et utilia con-
stituta principis auctoritate firmata
conservare integra ne . . . . .
. . . . . quod solet acci-
dere . . . . . . congregatis
omnib. . . . . . . adiutore
V. devot . . . .
. . . . foro conciliab . . .
. . . annonam . . . . venalia
. . . . dare ali
. . . .
aug. Anxian. adstant ordin. tribus Avienus.
Iustinianus rector tam decurionum quam etiam
collegior. omnium cons . . . publici incidi praecepit ut
. . . .

Iucundus	Faustinus	Salutaris
Discolius cū FF.	Primus cū FF.	Leo
Felix	Proculus et F.	Trianus
Discolius	Nericianus	Probus
Varrus cū FF	. . . . . .	Marcellinus
Ennid.	Saturninus cum FF.	Faustinus cū FF. (1)
Nero		

2

In Asia minore inter rudera in pago Alekiam *prope* Carahissar. (2)

. . . tpricr
a civitas
Constantinopoli
imp. Caes. Constantinus
maximus goth. victor ac triump-
hator aug. et Flavia Constantina (3)]

(1) Mur. p. 566. 1. qui habuit a Petro Polydoro.

(2) Sequentem inscriptionem ait Marinius se sumere a Pocokio atque ad an. 331. refert. Sed enim scheda Marinii mendosissima et prope insanabilis est; ego autem Pocokii libro careo. Quare coniecturis aliquando indulsi ut verba monstrosa corrigerem, sensumque aliquem inde efficerem. — A. M.

(3) Miror equidem hanc lectionem. — A. M.

alamanu et Flavius Constantins NN BB
Caess. salutem dicunt
ordini civit. Orcistanorum.
Actum est indulgentiae nos-
trae munere . . . s vobis civita-
tis tributom . . un . . o remo-
vere ut ubertatis etiam privi-
legium custodire itaque n
dienorum iniuriam ultra in-
dulgentiae nostra beneficia .
perdurantem praesenti
scriptione removemus; idque
oratis vestris petitionique
deferimus ut pecuniam quam
proculeis . . . ie solebatis in-
ferre, minime deinceps dependa-
tis hoc ill . . ituna virum perfe-
ctissimom rationalem asia-
nae dioeceseos lenitas nostra
perscribsit, qui secutus for-
mam indulgentiae concessae
vobis pecuniam deinceps pro
supradicta specie expeti a vo-
bis postularique prohibebit.
Bene valere vos cupimus.
Tasso et Abiabio cons.

In altero lapidis latere sequuntur legum alia fragmenta, quae versus 48. explent; verum adeo prodigiosis in scheda erroribus scatent, ut ea satius sit amittere, ne quid ridiculum et inutile lectoribus exhibeam. Inter cetera perspicue legitur Have Abiabi carissime nobis; *quae salutatio consonat cum legum constantinianarum et M. Aurelii epistolarum a me editarum formulis* — A. M.

I

Edictum Athalarici regis, quod insculptum tabulis marmoreis stetit olim in atrio basilicae vaticanae.

IOHANNI PAPAE ATHALARICUS REX

Si antiquis principibus studium fuit leges exquirere, ut subiecti populi delectabili tranquillitate fruerentur, multo praestantius est talia decernere, quae possunt sacris regulis convenire. Absint enim a nostro saeculo damnosa compendia. Illud tantum vere possumus lucrum dice-

re, quod constat divina iudicia non punire. Nuper siquidem ad nos defensor ecclesiae romanae flebili allegatione pervenit, cum apostolicae sedi peteretur antistes, quosdam nefaria machinatione necessitatem temporis aucupatos, ita facultates pauperum extorsis promissionibus ingravasse, ut quod dictu nefas est, etiam sacra vasa emptioni publicae viderentur exposita. Hoc quantum fuit crudele committi, tanto gloriosum est adhibita pietate resecari. Atque ideo sanctitas vestra statuisse nos praesenti definitione cognoscat, quod etiam ad universos patriarchas atque metropolitanas ecclesias volumus pertinere, ut a tempore sanctissimi papae Bonifacii cum de talibus prohibendis suffragiis P. C. senatus consulta nobilitatis suae memores condiderunt, quicumque in episcopatu obtinendo sive per se, sive per aliam quamcumque personam aliquid promisisse declaratur, ut execrabilis contractus cunctis viribus effoetetur. Si quis autem in hoc scelere deprehenditur fuisse versatus, nullam relinquimus vocem, verum etiam si aut repetendum aut quod acceptum est non reddendum esse crediderit, sacrilegii reus protinus habeatur, accepta restituens compulsione iudicis competentis. Iustissimae siquidem leges, ut bonis aperiunt, ita claudunt malis moribus actionem. Praeterea quicquid in illo senatus decretum est consulto, praecipimus in eos modis omnibus custodiri, qui se quoquo modo, per interpositas quascumque personas, scelestis contractibus miscuerunt. Et quia omnia decet sub ratione moderari, nec possunt dici iusta, quae nimia sunt, cum de apostolici consecratione pontificis intentio fortasse pervenerit, et ad palatium nostrum producta fuerit altercatio populorum, suggerentes nobis intra tria millia solidorum, cum collectione chartarum censemus accipere. A quibus tamen omnes idoneos rei ipsius consideratione removemus, quia de ecclesiastico munere pauperibus est potius consulendum. Alios vero patriarchas, quando in comitatu nostro de eorum ordinatione tractatur, in supradictis conditionibus atque personis intra duo millia solidorum iubemus expendere. In civitatibus autem suis tenuissimae plebi non amplius quam quingentos solidos se distributuros esse cognoscant. Reliquos accipientes, et edicti praesentis et senatus consulti nuper habiti, poena constringat; sed et dantes canonum severitas persequatur. Vos autem, qui patriarcharum honore reliquis praesidetis ecclesiis, quoniam constitutio nostra ab illicita promissione liberavit, restat ut bona imitantes exempla, sine aliquo ecclesiarum dispendio dignos maiestate pontifices offeratis. Iniquum est enim ut locum apud vos habeat ambitus, quem nos laicis divina consideratione perclusimus. Quapropter si quis apostolicae praesulem ecclesiae vel patriarcharum episcopum, sive per se, sive per parentes, aut servientium quascumque personas, aliqua suffragii crediderit ambitione promovendum, et ipsum reddere accepta definimus, et quod est canonibus

statutum, eum modis omnibus esse passurum. Si quis vero vero quae dederit aut promiserit, eodem superstite timuerit publicare, ab heredibus eius ecclesia repetat, cuius suffragio antistes deprehenditur ordinatus: nota infamiae nihilominus superstitas inurente. Reliquos quoque ordines sub eadem fieri districtione praecipimus. Quod si forsitan dolosae machinationis invento sacramentis persona intercedentibus fuerit obligata, ut salvo statu animae commissam iniquitatem neque approbare possit, neque audeat accusare, damus licentiam quibuslibet honestis personis, in singulis quibusque civitatibus apud iudices competentes hoc crimen deferre, et quicquid ex ea potuerit probatione recolligi, ut ad probationem (1) insequentes animemus, tertiam partem iudicatae rei ille percipiat qui tale facinus voluerit publicare: reliqua ipsis ecclesiis proficiant, quae videntur extorta, aut in fabricis earum, aut in ministeriis nihilominus profutura. Decet enim ad usus bonos convertere, quae voluit perversitas inimica fraudare. Quiescat igitur malignantium prava cupiditas. Quo tendunt, qui a fonte praeclusi sunt? Recolatur et timeatur Simonis iusta damnatio, qui emendum credidit totius largitatis auctorem. Orate igitur pro nobis, edicta nostra custodientes; quia divinis noscitis convenire mysteriis. Sed quo facilius principis votum universorum mentibus innotescat, hoc senatui, hoc populis, per praefectum urbis praecipimus intimari: ut generalitas agnoscat, nos illos prosequi qui maiestati divinae potius viderentur adversi. Vos quoque hoc universis, quos Deo propitio regitis, episcopis intimate: neque sit alienus a culpa, qui potuit agnoscere constituta. (2)

I

Romae sub Ianiculo.

Claudius Iulius Eclesius Dynamius VC. et inl. urbis praef. P. Amore patriae compulsi ne quid diligentiae deesse videatur studio nostro, adici vovimus ut omnium molendinariorum fraudes amputentur quas subinde venerabili populo atque universitati fieri suggerentibus nobis agnovimus. Et ideo stateras fieri praecepimus quas in Ianiculo constitui nostra praecepit auctoritas. Unde hoc programmate universitatem nosse decernimus, frumenta cum ad haec loca conterenda detulerint, consueta fraudibus licentia posset amoveri, primo pensare non differant: deinde postquam fregerint, propter fidem

(1) Alia lectio *approbatione*.

(2) Cassiodor. epist. lib. IX. 15. Confer epist. 16, qua praecipitur ut hoc edictum in marmore incisum in porticu S. Petri proponatur.

integrae observationis adhibitis iisdem ponderibus, agnoscant nihil sibi abstulisse licentiam fraudatorum. Accipere autem secundum constitutum brevem molendinarios tam in Ianiculo quam per diversa praecipimus per modium unum nummos III. Ita quod si quis eorum inlicita praesumptione farinam crediderit postulandam, deprehensus et multae subiaceat et fustiario supplicio se noverit esse subdendum. Illud autem humanitas nostra propter corporatorum levamen adicit, ut si qui voluntate propria non compulsus sed donandi animo farinam offerre voluerit, habeat qui accipit liberam facultatem. (1)

1

Romae in porta ripae, quam portuensem alii, navalem vero Marlianus, olim appellatam esse volunt.

S. P. Q. R.
Impp. Caess. DD. NN. invictissimis principibus Arcadio et Honorio
victoribus ac triumfatoribus semper augg.
ob instauratos urbis aeternae muros portas ac turres egestis inmensis ruderibus ex suggestione V. C. et inlustris
militis et magistri utriusque militiae Stiliconis (2) ad perpetuitatem nominis eorum simulacra constituit
curante FL. Macrobio Longiniano V. C. praef. urbis D. N. M. Q. eorum.

2

In hemicyclo absidis templi S. Martinae, quod olim secretarium populi romani fuit ad forum romanum, ubi etiam duae insignes tabulae marmoreae, ex arcu aliquo triumphali desumptae, magnifice sculptae extant.

Salvis (3) dominis nostris Honorio et Theodosio victoriosissimis principibus
secretarium amplissimi senatus, quod vir inlustris Flavianus instituerat et fatalis ignis absumpsit,
Flavius Annius Eucharius Epifanius VC. praef. urb. vice sacra iud. reparavit et ad pristinam faciem reduxit.

(1) Fabrett. p. 529. n. 382. ex Mabillon. analect. T. IV. p. 495. Dederat mendose Gruterus p. 1114. 6. De molendinis in Ianiculo agit Fabrettus de aquaed. n. 347. diss. 3.

(2) Vocab. *Stiliconis*, et mox *FL. Macrobio Longiniano V. C. praef. urbis*, deleta in marmore fuerunt, ita tamen ut adhuc aegre conspiciantur. Nimirum post Stilichonis necem ea litura accidit. — A. M.

(3) Sic in patera argentea gemmis distincta, cum imagine Faustinae aug. apud Donium cl. II. n. 158. CAΛBΩ KOMMOΔΩ ΦHΛIΞ ΦATΣTEINA.

1

Romae in porta S. Laurentii parte exteriori, litteris partim deletis scalpro partim opere tectorio obductis.

S. P. Q. R.
Impp. Caess. DD NN invictissimis prin . . . torib. semper augg.
ob instauratos su . . .
. . . . orum simulacra *con*stituit
. . . . M. Q. eorum.

2

Effossa A. 1735. prope Tibur.

Beatissimo saeculo dominorum nostrorum
Constanti et Constantis augustorum
senatus populusq. romauus
clivum tiburtinum in planitiem redegit
curante L. Turcio Secundo Aproniani praef. urb. fil.
Asterio C. V. correctore Flam. et Piceni. (1)

3

Romae in arcu, qui modo non extat, proximo ponti arcis Aeliae sive S. Angeli.

Impp. Caess. D. D. D. N. N. N. Gratianus Valentiuianus et Theodosius
pii felices semper auggg.
arcum ad concludendum opus omne porticuum maximarum aeterni
nominis sui pecunia propria fieri ornariq. iusserunt.

4

Romae in foro palatino.

Forum po. romano suo
domini et principes nostri
Valentinianus et Valens
curante
Flavio Eupraxio V. C. (2)

5

Romae effossus lapis ad aggerem Servii.

Arcus pilas et pluteum ex utraq. parte
ovata . . labore expenso a VV. CC. et
spectabilibus Tarpeio Anncio Fausto
VC. comite ordinis primi et formarum,
et Iulio Felice Campaniano VC. ex comite
ordinis primi et formarum instauratum.(3)

(1) Mur. p. 463. 9.

(2) Mur. p. 264. 8. ex Mabill. T. IV. analect. p. 489. n. 25. ex cod. einsidl. Rursus Mur. p. 464. 6. e schedis Cyriaci cum varietatibus.

(3) Fabrett. p. 677. n. 31.

1

Romae.

Valens et Gratianus
pii felices ac triumphatores
semper augg.
porticus areasq. macello
Liviae ad ornatum urbis
suae addi dedicariq.
iusserunt. (1)

2

Supra portam Diarbeki.

Virtute per . . .
piis invictisq. imperatoribus
salvisq. Valentiniano et
Gratiano perpetuis ac semper
triumpatoribus amoris
pietatisq. monumento
Hairrbs (2) aedificata est.

3

Romae in villa Caesiorum.

. . Constans victores ac triumfatores sem . .
. . eum das umciae diurna incuria ei pen . .
. . seriem neglectum adque ita destitutum ut ein . . . (3)

4

In introitu urbis Romae per portam arcis Aeliae sive S. Angeli.

Romanus Francus Burdusque viator et omnis
Hoc qui intendit opus cantica digna canat.
Quod bonus antistes quartus Leo rite novavit
Pro patriae ac plebis ecce salute suae.
Princeipe cum summo gaudens haec cuncta Iohannes
Perfecit, cuius emicat altus honor.
Quos veneranda fides nimio devinxit amore,
Hos Deus omnipotens perferat arce poli.
Civitas Leonina vocata. (4)

(1) Grut. p. 1080. 90; Mabill. l. c. p. 488.
(2) Mur. p. 1098. 6. intelligit *haec urbs.*
(3) Adv. barberin. p. 20. n. 1.
(4) Sarazan. ad carm. XXI. S. Damasi p. 181. aliique.

1

* *Romae in porticu S. Mariae trans Tiberim parvus lapis e coem. Gordiani.*

Hic fuit horridus
ante locus
Asteri consilio coe-
ptus liberaliter Bromio
silvigeri dei auxilium
renovatum in urbe. (1)

2

Romae in S. Iohannis calybitae.

inminc . .
aniensis n . .
Anthidi . .
insisten . .
. . consula . .
. . nov. Syagrio . . (2)

3

Romae ad portam viridiariam.

Qui venis ac vadis decus hoc adtende viator
Quod quartus struxit nunc Leo papa libens.
Marmore pretioso radiant haec culmina pulchra
Quae manibus hominu̅ facta decora placent.
Caesaris invicti quod cernis iste HLOTHR,
Tantum praesul ovans tempore gessit opus.
Credo malignorum tibi nunquam bella nocebunt,
Neve triumphus erit hostibus ultra tuis.
Roma capud orbis, splendor spes aurea Roma,
Praesulis ut monstrat en labor alma tui.
Civitas haec a conditoris sui nomine Leonina vocatur.

4

In ponte Salario, II. ab urbe lapide supra Anienem, inconditis litterarum formis.

Imperante DN piissimo ac triumphali semper Iustiniano PP.
ann. XXXVIIII
Narses vir gloriosissimus ex praeposito sacri palatii ex cons.
atque patricius post victoriam gothicam ipsis eorum regibus
celeritate mirabili conflictu publico superatis atque prostratis
libertate urbis Romae ac totius Italiae restituta pontem viae Salariae us-
que ad aquam a nefandissimo Totila tyranno distructum purgato fluminis alveo
in meliorem statum quam quondam fuerat renovavit. (3)

(1) Marangon. res ethn. p. 262. Sed male ait scriptam litteris augusteis.

(2) E schedis Suaresii in bibl. barberin.

(3) Grut. p. 161. 1.

In altero pontis latere, qua maris flatus et venti veniunt, unde ipsam marmor valde inquinatum est nigredine. Prior versus maioribus et longioribus litteris perscriptus est; reliqui quo remotiores a primo fiant, eo minoribus scribuntur litteris: veruntamen tot lituris laborant, ut prorsus erasi videantur; nec nisi magna adhibita diligentia legantur.

† Quam bene curbati ❦ directa est semita pontis ❧
Atque interruptum ❧ continuatur iter ❦
Calcamus rapidas ❧ subiecti gurgitis undas ❦
Et libet iratae ❧ cernere murmur aquae ❧
Ite igitur faciles ❧ per gaudia vestra Quirites ❦
et Narsim resonans ❧ plausus ubique canat ❧
Qui potuit rigidas ❦ Gothorum subdere mentes ❧
Hic docuit durum ❧ flumina ferre iugum ❧ (1)

I

Romae in crepidinibus pontis Cestii inscriptio eadem hinc et inde.

Domini nostri Imperatores Caesares
Fl. Valentinianus pius felix maximus victor. ac triumf. semper aug. pontif. maximus ❧
germanic. max. alamann. max. franc. max. gothic. max. trib. pot. VII. imp. VI. cons. II. P. P. P. et ❧
Fl. Valens pius felix max. victor. ac triumf. semper aug. pontif. maximus ❦
germanic. max. alamann. max. franc. max. gothic. max. trib. pot. VII. imp. VI. cons. II. P. P. P. et ❧
Fl. Gratianus pius felix max. victor. ac triumf. semper aug. pontif. maximus ❦
germanic. max. alamann. max. franc. max. gothic. max. trib. pot. III. imp. II. cons. primum P. P. P.
Pontem felicis nominis Gratiani in usum senatus ac populi rom. constitui dedicariq. iusserunt ❦

In eodem ponte in ea parte quae flumen respicit et latus coenobii S. Bartholomaei, litteris cubitalibus et linea perpetua.

. . tiani triumfalis principis pontem aeternitati augusti nominis consecratum in usum senatus populiq.
romani D. D. D. N. N. N. Valentinianus Valens et Gratianus victores maximi ac perennes augusti perfici
dedicariq. iusserunt . . . .

(1) Grut. l. c. n. 2.

1

Emeritae in ponte.

Solverat antiquas moles ruinosa vetustas
    Lapsum et senio ruptum pendebat opus.
Perdiderat usum suspensa via per amnem,
    Et liberae pontis casus negabat iter.
Nunc tempore potentis Getarum ERVIGII regis
    Quod deditas sibi praecepit excoli terras.
Studuit magnanimus factis extendere nomen,
    Veterum et titulis addidit SALLA suum.
Nam postquam eximiis novavit moenibus urbem,
    Hoc magis miraculum patrare non destitit.
Construxit arcos, penitus fundavit in undis,
    Et mirum auctoris imitans vicit opus.
Nec non et patriae tantum creare munimen
    Summi sacerdotis ZENONIS suasit amor.
Urbs augusta felix mansura per saecula longa,
    Novata studio ducis et PONTIFICIS. Era DCCI. (1)

2

Romae in ponte Cestio in basi.

Benedictus alme
urbis summ. senato-
r. restauravit hun-
c pontem fere diru-
tum. (2)

3

Pisauri reperta A. 1738. extat modo apud Passerios.

DD.NN.impp Caess. Gratianus . .
Valentinianus triump . . s . .
pontem vetustate corr . .
in usum cursus publici res . .
aptariq. iusserunt cura G. Fl. .
tino cur. R. P. (3)

(1) Floresius H. S. T. XIII p. 223. ex vetustissimo codice ecclesiae toletanae, in quo hoc lemma: *incipiunt versi in ponte emeritensi inscripti.* Edidit mutilum epigramma Morenus de Varga in sua historia p. 23. Porro huius Zenonis episcopi emeritensis nusquam nisi heic mentio.

(2) Grut. p. 160. 5. Vidit Smetius. Gallet. T. II. p. 2. ait pertinere ad finem saeculi XII. V. Mur. T. X. S. R. I. p. CCXVIII.; Vital. st. del sen. p. 1. In excerptis archii Sublac. apud Mur. A. m. ae. T. V. p. 769. sub Martino (immo Marino) PP. mentio est eminentissimi et gloriosi ducis Benedicti. Item in charta Sublac. an. 952. ibid. T. I. p. 163. habetur Benedictus in Dei nomine consul et dux. Igitur vel duo Benedicti saec. IX. et X; vel Marinus II. est, non I. Sed enim A. Laelius Podagricus, et Metellus in suis ad Mazochium adn. haud satis antiquam hanc dicunt inscriptionem.

(3) Ex Calogera N. R. T. VI. p. XCII.

1

Tibure in pariete secretarii S. Michaëlis.

Constant . .
Constantis . .
augustorum . .
senatus . .
populusque . .
romanus . .
pontem refecit . .
curante L. Turcio . . cu . .
Aproniani praef. . .
Asterio V. C . .
Flam . . (1)

2

Romae in S. Hadriani in foro rom.

✝ Salvis domi . .
augusto et gl . .
Theoderico V . .
ex com. domest . .
in atrio liber . .
quae vetus . .
ve confect . .
. . fest . .

3

Nisibi prope pontem non longe ab ipsa urbe.

Iustino imperatori dilectissimo
exercitus eius orientis gentem barbaram
e curru statuario cautionem ad gloriam
construxit. (2)

4

Albingauni in aedibus comitis Costae, deinde marchionis Balestrini.

Constanti virtus studium victoria nomen
Cum recipit Gallos, constituit Ligures.
Moenibus ipse locum dixit duxitq. recenti
Fundamenta solo, iuraq. parta dedit.
Cives tecta forum portus commercia portas
Conditor exstructis aedibus instituit.
Dumque refert orbem, me primam protulit urbem,
Nec renuit titulo limina nostri loqui.
Et rabidos contra fluctus gentesq. nefandas
Constanti murum nominis opposuit. (3)

(1) Grut. p. 1079. 1. ex Sirmondo qui vidit.
(2) Spon. misc. p. 277; Donat. p. 224. 2.
(3) Mur p. 692. 3; Burman. anthol. T. I, p. 472.

1

Constantinopoli ad portam novam.

Theodosii iussis gemino nec mense peracto
Constantinus ovans haec moenia firma locavit
. . . tam stabilem . . . vix conderet arcem. (1)

2

Urbenova in via Claudia V. mill. pass. a Mutina.

✝ Haec XPS fundamina posui fundator . . .
rege felicissimo Liutprand per eum ce . . .
hic ubi insidiae prius parabantur pl . . .
facta est securitas ut pax servet . . .
sic virtus altissimi fecit Longibardo . . .
tempore tranquilli et florentiss . . .
omnes ut unanimes implentes princ . . . (2)

3

Brundusii in basi columnae turris S. Basilii.

Illustris pius actibus atque refulgens
prothospata Lupus urbem hanc struxit ab imo
quam imperatores magnificique benigni (3)
. . . .

4

Alicubi in Britannia.

Anno dominicae incarn. Aelfredus rex
fecit hanc urbem DCCCLXXX. regni sui VIII. (4)

5

Veronae in museo in figuratis marmoribus, quibus aevo medio maioris fori salientes exornati fuerant.

Rex Alboynus Lobardor . . .
Verona Berengarius iperator . . .
marmorea Verona Veron . . . (5)
. . . .

(1) Mur. p. 2011. 8. Vir quidam eruditus tertium versum sic supplebat *tam cito tam stabilem Pallas vix conderet arcem.*

(2) Misit ad Marinium Tiraboschius accurate exscriptam. Dederat Muratorius mendosam p. 468. 2. et A. m. ae. T. II. p. 196.

(3) Mur. p. 1905. 1.

(4) Cambden. Britann. p. 157.

(5) Mus. Ver. p. 208.

1

In pariete ecclesiae ruralis castri S. Laurentii in campo agri Senogalliensis lapis, in cuius antica facie legitur inscriptio, quam vulgavit Gruterus p. 444. n. 8; in postica autem haec graecis litteris.

ΤΑΝΤΙ ΚȣΕΜ ΗΚ ΚΕΡΝΙΣ ΑΙΚȣΟΡΙΣ ΚΙΡΚȣΙΤȣΜ ΤΕΞΙ
ΣȣΑΣΑ
ΓΡΑΙΚΟΡȣΜ ΝΑΤΑ ΛΑΒΟΡȣΜ
ΑΛΑΡΙΚȣΣ ΙΜΠȣΣ ΜΕ ΠΕΡΔΕΡΕ ΚΩΝΑΝΣ
ΤΟΤ ΑΔΙΑΚΕΝΤΙȣΜ ΟΠΠΙΔΩΡȣΜ ΜΑΤΡΕΜ
ΚΡΕΑΒΙΤ.
ΤΩ ΘΕΩ ΔΟΞΑ. (1)

2

Romae in basilica Ostiensi. Fuit in porta suburbii S. Pauli.

Hic murus salvator adest invictaque porta,
Quae reprobos arcet suscipit atque pios.
Hanc proceres intrate senes iuvenesque togati
Plebsque sacrata Dei limina sancta petens.
Quam praesul Domini patravit rite Ioannes,
Qui nitidis fluxit moribus ac meritis.
Praesulis octavi de nomine facta Ioannis
Ecce Ioannipolis urbs veneranda cluit.
Angelus hanc Domini Paulo cum principe sanctus
Custodiat portam semper ab hoste nequam.
Insigne nimium muro quam construit amplo
Sedis apostolicae papa Ioannes ovans.
Ut sibi post obitum caelestis ianua regni
Pandatur Christo sat miserante Deo.

3

Ad turrim fluminis Lyris prope Minturnas.

Hanc quondam terram destruxit gens agarena
Scandens hunc fluvium. Fieri ne postea possit,
Princeps hanc turrim Pandolfus condidit heros
Ut sit structori decus et memorabile nomen. (2)

(1) Extat apud Muratorium A. m. ac T. I. p. 12. cum explicatione: *tanti quem ic cernis aequoris circuitum texi Suasa graecorum nate laborum. Alaricus impius* (hoc vocabulum *impius* non intellexit Mur.) *me perdere conaus, tot adiacentium oppidorum matrem creavit.* — A. M.

(2) Mur. p. 2013. 5. Donius ex Capacio habet *terram vastavit.*

1

Lapis effossus A. 1763. in ecclesia collegiali vici Viae longae, hodie Santia *dioec. Vercellensis.*

Oppidum nuper
sanctae Agathae
ing. regina Theodolinda
vicus antea viae
longie lctuumlo-
rum pago
forum frequentissi-
mum quod Romae
olim viros consul-
ares sibi patronos
cooptabat. (1)

2

Nolae in seminario, reperta Cimitili.

POMPE . . .
Barbarius Pompeian.
V. C. cons. Kamp. civita-
tem Bellam nuda ante
soli deformitate sorden-
tem silicibus e montibus
excisis non e dirutis
monumentis advec-
tis consternendam
ornandamque cura-
vit
curante V. C. TI. Pro-
culo patrono et cur.
Abellanorum . . . (2)

3

Anxure sive Terracinae in foro.

D. N. glrsmus adq. inclyt. rex Theodoricus vict. ac tri-
umf. semper aug. bono R.P. natus custos liberta-
tis et propagator rom. nom. domitor gtium
Decennovii viae Appiae idest a trib. usq. Tarric. iter et loca quae
confluentib. ab utraq. parte palud. per omn. retro princip.
inundaverant usui pubco et securitate viantium ad-
miranda propitio Deo felicitate restituit, operi
iniuncto naviter insudante adq. clementissimi
princip. feliciter deserviente praeconiis ex prosa-
pia Deciorum Caec. Mau. Basilio Decio V. C. et inl.
ex P. V. ex PP. ex cons. ord. pat. qui ad perpetu-
andam tanti domini gloriam per plurimos
qui ante non erant albeos deducta in mare aq-
ua, ignotae atavis et nimis antiquae red-
didit siccitati. PE (3)

(1) Durand. de antiq. condit. agr. vercell. p. 84.

(2) Remondin. II.N. T. I. p. 248. III. n. V; Pratill. consul. p. 68.

(3) Grut. p. 152. 8. e schedis Metelli; Pratill p. 26. Vide Procop. B. G. l. 2.; Rubeum historia Rav. p. 152. — Mr. Certe Gruteri editio a mariniana scheda satis differt. — A. M.

1

Ravennae in ecclesia S. Vitalis.

Rex Theodericus favente
Deo et bello gloriosus et
otio fabricis suis amoena con-
iungens sterili palude siccata
hos hortos suavi pomorum foe-
cunditate ditavit. (1)

3

Ticini in aedibus Pallcariorum columnae miliariae fragmentum.

DD. NN.
Constantinus
. . . . . .
aug.
. . . . (3)

4

Pergentibus ad vicum S. Genesii prope Cisteronem occurrit rupes divisa opere humano, cum hac inscriptione. Locus autem vulgo dicitur Petra scripta.

Cl. ꝺ Posthumus Dardanus V. inl. et pa-
triciae dignitatis, ex consulari pro-
vinciae Viennensis, ex magistro scri-
ni lib ꝺ ex quaest ꝺ ex praef. ꝺ praet. ꝺ
Nevia Galla clar ꝺ et inl ꝺ fem ꝺ
eius loco cui nomen Theopoli est
viarum usum caesis utrinq. mon-
tium lateribus ꝺ praestiterunt, muros
et portas dederunt, quod in agro
proprio constitutum Tuentioni om-
nium voluerunt esse commune, adni-
tente etiam V ꝺ inl ꝺ com ꝺ ac fratre me-
morati viri clar ꝺ Lepido ex consulari
Germaniae primae, ex magistro memoriae,
ex com ꝺ rerum privat ꝺ ut erga omni-
um salutem eorum studium
et devotionis publicae
titulus posset ostendi. (4)

2

Veronae in museo publico in columna quae fuit olim ad S. Petrum Carianum.

D. N. Constantinus
maximus imper . .
VIII.
A P
XXXX (2)

5

Mutinae in columna.

. . . .
bea-
tissimorum
Caesar.
mo p . . . .
. . . . (5)

6

Alicubi in Hispania.

Ex officina
Homoni ute-
re felix Vas-
coni in
X
Proc. Tiberia-
no factus
est horreum
D. N. Valenti-
niano aug.
ter et Eutro-
pio V. C. cons.
scrib. Elefanto. (6)

(1) Mur. p. 467. 6. Vide Zirard. aedif. p. 87. et Lam. notit. flor. A. 1750. p. 367.

(2) Mus. Ver. p. 104. 4.

(3) Zachar. T. I. excurs. litt. p. 212; Donat. p. 150. 8.

(4) Spon. p. 150; Grut. p. 151. 6. Vide Sirmondum in adn. ad Sidonium.

(5) Mur. p. 267. 5.

(6) Mur. p. 391. 2.

1

Viennae in gymnasio publico bonarum litterarum.

DDD. NNN. Valentiniani Valentis et Gratiani perrennium augustorum saluberrima iussionem hunc burgum a fundamentis, ordinante viro clarissimo equite comite et utriusque militiae magistro, insistente etiam Leonteo PP. milites auxiliares Lauracenses cure eius commissi consulatus eorundem dominorum principumque nostrorum tertii ad summam manum perduxserunt perfectioues. (1)

2

Ciresae in Hispania in S. Petri.

Iussu domini et principis nostri
magni maximi victor. . . .
semper augusti
Antonius Maximinus . . .
nova provinciae ma . . .
primus consularis et . . .
praeses viam ab . . .
rupibus famosam . . .
con . . . a Navisso . . . opac . . .
perdomito averso . . .
inundationes o . . . . (2)

3

Non procul Strigone.

Iudicio principali D.D.D. N.N.N.
Valentiniani Valentis et Gratiani
principum maximorum, dispositione etiam
inlustris viri utrinsq. militiae magistri
comitis, Foscanus praepositus legionis I.
Martiorum, una cum militibus sibi creditis,
hunc burgum cui nomen Commercium, qua
causa et factus est, a fundamentis et construxsit
et ad summam manum operis XXXXVIII
consulatu D. N. Gratiani aug. II et
Probi V. C. fecit pervenire. (3)

4

Thignicae in regno Tunetano.

Altissimo saeculo DDD. NNN.
orb ... tori ... indulta pace
civi .... Thignicensis ... proc. (4)

5

Romae ad theatrum Marcelli.

Olibrius V. C. fratri
admirandae probitatis
Faltonius Probus
Alyphus V. C. (5)

(1) Grut. p. p. 164. 3.
(2) Mur. p. 465. 5. ex Donio p. 72. n. 22.
(3) Grut. p. 164. 4.

(4) Donat. p. 344. 1. e Shawio T. I. p. 219.
(5) Grut. 1098. 4.

1

Prope Sinuessam lapis erutus A. 1765.

DD. NN. Fl. Valentiniani P. F.
semper aug. et Gratiani Cae...
viam aquar. illuvion. et s...
ctur. interruptam ab Sinues...
Cumas usque in eaq. pontes...
sionesq. mill. P. XV.
Iulius Felix
Campaniae consu...
restit. cur... (1)

2

Florentiae in museo mediceo in columna advecta ex Africa.

. . . .
Constantinus maximus
. . . semper aug.
. . . .
. . . .
Claudius Constantinus
maximus Caes . .
. . . .
. . . .
. . . MC. XXXII. (2)

3

Parmae.

T. Fl. Claudius Constantinus
iun. nob. Caes.
M. P. L. (3)

4

In regno Tunetano Thignicae, hodie Tunga.

. . . .
Constantini max. V . . .
nia . . . fundamentis et s . . .
. . . tudo Domiticeno filio. (4)

5

Aeserniae apud moniales S. Mariae.

L. Abulius Dexter
macellum porticum chalcidicum
cum suis ornamentis loco et
pecunia sua.

Ibidem in alio lapide.

Macellum terrae motibus lapsum,
Avieno Iustiniano rectore provinciae
disponente, Castricius vir primarius
sumptu proprio fieri curavit cum
Silverio filio, acceptis columnis
et tegulis a re publica. (5)

6

Emeritae.

Imp. Caes. Gratianus
pius felix max. vict.
ac triumph. semp. aug.
pont. max. germ. max.
alamanus max. franc.
max. goth. M. TR. P. III.
imp. II. cos. IIII. prim. P. PP.
restituit
C. XI. (6)

(1) Pratill. consul. p. 77.
(2) Gor. T. I. p. 13. n. XI.
(3) Mur. p. 464. 2.
(4) Donat. p. 219. 5.
(5) Mur. p. 469. 1.
(6) Grut. p. 159. 7.

1

In agro Arianensi, in fundo dicto feudo di S. Eleuterio *lapis erutus A.* 1784.

. . . P. Caesar
divin . . . vae f.
Nerva Traianus
aug germanic. dacic.
pont. max. trib. pot.
XIII. imp. VI. cos. V
P . . . .
viam a Benevento
Brundusium pecun.
sua . . . .
DDD . . . Theodos
Arcadi et Honor. (1)

2

Emeritae.

Imp. Caes. Flavius
Constantin. aug.
pacis et iustitiae
cult. pub. quietis
fund. religionis
et fidei auctor
remisso ubique
tributo finitimae
provinc. iter.
restaur. fecit
CXIIII. (2)

3

Romae in villa Iustinianorum, in basi marmorea.

Gabinius Vettius
Probianus V. C. praef. urb.
statuam conlocari prae-
cepit quae ornamento
basilicae esse
posset inlustri. (3)

4

Neapoli in museo regio.

Signa translata ex abditis
locis ad celebritatem
thermarum Severianarum
Audentius Saemilanus V. C. cons.
Camp. constituit dedicarique precepit
curante T. Annio Chrysantio V. P. (4)

5

Reperta basis in foro romano prope tres columnas litteris constantinianae aetatis.

Gabinius Vettius
Probianus V. C. praef. urb.
statuam quae basilicae
Iuliae a se noviter
reparatae ornamento
esset adiecit. (5)

In lat. dextro eiusd. lap. sed littera temporis Septimii Severi.

Dedic. XV. K. febr. per
T. Arrium Bassianum C. V. cur.
oper. publicorum.
*Cornelio An*ullino II et Aufid.
Frontone cos. (6)

(1) Tradidit Marinio abbas Vitalis.
(2) Grut. p. 159. 4. e schedis Schotti.
(3) Ex cod. B. V. in quo inscr. Iustin. Grut. p. 1080 11.
(4) Fabrett. p. 280. 173. quem vide p. 334. de formula *signa translata*. V. Pratill. consul. p. 48; Martorell. Th. calam. p. 141; Donat. 217. 5.
(5) Grut. p. 171. 2.
(6) Grut. p. 171. 7.

1

Romae in villa Columnensium, basis.

Petronius
Maximus evo
praef. urbi
curavit.

in latere dextro.

Pro reparatione· (1)

2

In basilica Ostiensi.

Petronius Maximus V. C.
praefectus urbi curavit· (2)

3

Veronae in museo publico, in cippo.

Hortante beatitudine
temporum DDD. NNN.
Gratiani Valentiniani
et Theodosi angg.
statuam in Capitolio
diu iacentem in
celeberrimo fori
loco constitui
iussit Val. Palladius
VC· cons. Venet· et Hist· (3)

4

Romae in Capitolio ex museo Albaniorum, item ex hortis Iustinianeis, quondam in basi, nunc in tabula inde dissecta.

DD. NN. Valentinianus
et Valens augusti
ornatui publico
constitui locarique
iusserunt
administrante Rufio
Volusiano V· C· ex praef·
praet. praef· urbi iud.
iterum sacrarum cognit· (4)

5

Romae in mus. Alb.

Fonteius Litorius
. . . entius V. C.
praef·
urbi curavit. (5)

Olim in eiusdem baseos latere dextro.

. . . usto III.
. . . et F. iter· cos.
. . . vit
. . . lei.

6

Romae in hortis Iustinianeis in columna.

Fl. Amazo-
nius V.P.
curavit. (6)

7

Romae apud Angelum Colotium.

Plutinus
Eustatius VC·
urbis P· fecit (7)

8

Romae in hortis Alexandri Massinii.

Anicius Paulinus
V. C. praefectus
urbi curabit· (sic) (8)

(1) Marang. res ethn. p. 194. V. Sirmond. T. I. p. 510, Grut. p. 1080. 6. Nisi potius legendum est, *per reparationem*; nam *per* compendiose scribitur.

(2) Margarin. n. 842. ex Apiano.

(3) Mus. V. p. 107; Grut. p. 985. 2; Ver. ill. P. I. p. 177; Donat. p. 221. 3. Videsis dissertationem Bertolii de mus. veron p. 83.

(4) Mur. p. 464. 5. ex Donio. Fabrett. p. 208. n. 515; Gud. p. 83. 1. Reines. p. 255. Donat. p. 151. 9. 221. 5; Spon. p. 276; Inscr. alban. p. 4.

(5) Mur. p. 703. 5.

(6) Fabrett. p. 280.

(7) Mur. p. 734. ex Ligorio.

(8) Reines. cl. VI. n. 125.

1

Beneventi.

. . . invictissim.
. . . Theodosii
. . . aviniano
. . . dus Rufinus
. . . errimi ord.
statuam
in abditis lo-
cis repertam ad privatum
et publicum *loco* celeber-
rimo constituendam
curavit insistente VL·Firmo. (1)

2

Casertae.

Furius Audentius
Annianus V. C.
Camp. cons·
fieri curavit. (2)

3

Romae, repetita in duobus marmoribus.

Fabius Felix
Pasifilus Paulinus
V. C. et inl· praef·
urbi dedicavit· (3)

4

Romae in S. Viti iuxta arcum Gallieni, basis quae arae maximae fulcrum praebet.

Fl. Euricles
Epitynchanus
V C.
praef·urb.condi-
tor huius fori
curavit.

In latere sinist.

Coll.X.kal·febr·
Arriano et Papo
cos. (4)

5

Romae in via Ostiensi.

Iunius Pomponi-
us Ammonius
V. C·praef· urbi
curavit. (5)

6

Beneventi sub ponte Leproso, ingens lapis.

Valentis et Gratiani augustor· (6)

7

Brixiae.

Cor. Gauden-
tius V. P. comet.
Corruen. et
Hist. curavit· (7)

8

Beneventi in choro archiepiscopali.

Clodius
Octavianus
V. C. de proprio
ornatui dedit. (8)

9

Romae in ss. Iohannis et Pauli.

Anicius Amnius
Paulinus V. C.
praefectus urbi
reparavit. (9)

(1) De Vita AA. Ben. p. XIX. n. 10; Donat. p. 223. 1.

(2) Pratill. consul. p. 63.

(3) Grut. p. 1080. 1.

(4) Grut. p. 168. 7. Vidit Smetius. In cod. vat. 5253. p. 338. *Euryctes Epityncanus.*

(5) Mur. p. 714. 5. ex Ligorio.

(6) De Vita p. XIX. n. 8.

(7) Maff. Ver. ill. T. IV. n. 47. T. I. p. 340. P. I. p. 178. 362; Grut. p. 356. 3; Mur. p. 694. 1; Carl. AA. Ital. T. III. p. 58.

(8) Grut. p. 193. 2.

(9) Mur. p. 470. 2. ex Ligorio. De Aniciis videsis Reines. epist. p. 624. 633, et inscr. p. 67. V. Masoch. p. 30. b.

1

Romae in hortis iustinianorum, ingens basis.

Turcius
Apronianus
V. C.
praef. urbi
curavit. (1)

2

Romae in S. Petri ad vincula.

Clodius Hermogenianus
Olybrius V. C.
praef. urb.
curavit. (2)

3

Romae in S. Pauli extra moenia.

Eusevius
VC. et inl
PV. VCSI reparavit. (3)

4

Romae in atrio iuliano vaticani palatii e regione bibliothecae.

. . re paternae
. . nomiae C. M. F
uxori optumae
et merito
dilectissimae
L. Turcius Secundus
Asterius V. C. ex aere
statuam dedit. (4)

5

Romae in villa Burghesia, in basibus repertis in foro romano (5)

Ti. Fabius Titianus
V. C. consul. praef. urbi
curavit.

6

Ibidem.

Ti. Fabius Titianus
V. C. cons. ord. praef. urb.
curavit.

7

Romae in museo vaticano ingens lapis, in quo vetus inscriptio deleta visitur, et nova superinducta. Illius in coronide remanent adhuc vestigia litterarum. Translata fuit inscr. e ruinis ostiensibus.

Curavit Ragonius
Vincentius Celsus
VC. praefectus F
annonae urbis I
Romae, et civitas G
fecit memorata
de proprio.

8

Catinae reperta A. 1769.

. . vernantibus
. . saeculis DDD NNN
. . genio splendidae ur-
. . Biscatinae
. . Facundus Porfyrius
. . Munatidius VC.
. . cons. eiusdem. (6)

(1) Gud. p. 83. 8.

(2) Reines. p. 406; Gud. p. 121. 5.

(3) Mur. p. 507. 5.

(4) Hanc inscriptionem consulto omiserat Marinius, quia fortasse sublestam indicaverat. Deinde in adm. monuit ponendam hoc loco videri, cuius ego consilio obtemperans, a me exscriptam do— A. M.

(5) Grut. p. 193. 7. 8; Mur. p. 393. 1. 2; Masach. p. 20.

(6) In notit. flor. A. 1770. p. 502. legitur sermo Principis catinensis de hac inscriptione.

1

Romae apud Alexandrum Rondonium

Rufius Antonius
Agrypnius Volusianus
V. C. praef. urbi iterum
vice sacra iudicans
curavit· (1)

2

Romae in musaeo Kircheriano, item in basilica S. Pauli via ostiensi, in columnae basi, quae lampades sepulcri apostolici fulciebat.

FL. Eugenius Asellus
VC· praef· urb·
V· S· I. reparavit· (2)

3

Romae in loco qui dicitur Simon magus *ad aedem S. Mariae novae·*

Castallius Innocentius Audax V C.
praef. urbis vice sacra iudicans
barbarica incursione sublata
restituit· (3)

4

Calari, apud PP. Minores in burgo Stampache.

SS. DD. NN.
Claudius . . . us
prudenti modo
conlocavit. (4)

5

Romae in cavaedio palatii Albaniorum, in basi: extitit olim in implavio palatii archiepiscopi Raven. in Burgo. (5)

Salvis DD. NN.
Honorio et Theodosio
PP. FF. semp. agg·
Caecina Decius
Acinatius Albinus
VC. praef. urbi
facto a se adiecit
ornatui.

in dextro latere.

sic
Dedicata pridiae
nonas novembreis
Rust . . . II . . . linio
cos.

6

In regno Tunetano.

Pollentes in fine imperio
DD. NN. Honori et Theodosi PPS imp. aug.
administrante Felici Innodio (6) . . .
proc . . . .
. . . .

(1) Grut. p. 193. 10.

(2) Margarin. n. 481; Severan. hist. p. 399; Baron. T. VI. p. III; Grut. p. 193. 6; Mur. p. 382. 3. Maroch. p. 169. *urbi.*

(3) Grut. p. 193. 9. ex Marocb. p. 25. b.; Sirmond. T. I. p. 1065. In quodam codice *Castallius Astallius.*

(4) Mur. p. 266 2.

(5) Grut. p. 286. 7; Inscr. alban. p. 43.

(6) Donat. p. 152. 4, e Shawii itinere p. 216.

1

Romae fragmentum epistylii, effossum ad circum Flaminium, ubi vulgo le botteghe oscure.

. . DD ò NN ó aeternis principibus Honori . .
. . Anicius Acilius Glabrio Faustus V. C. praef. ur. . .
. . fatali casu subversam in formam prisci usus . .

2

Primo lapide a loco Bazilbab *in Africa.*

Salvis et propitiis DDD. NNN. Gratia-
no Valentiniano Theodosio invictissimis princi-
pibus de pa . . . ex more condit decret . . (1)
. . . .

3

Romae in claustro basil. ostiens.

Salvis DD . .
sissimis aug. .
cissimis sp . .
Rufius Pos . .
debotus n . .
fieri cur . . .
FL. S Hecto . . (2)

4

Coloniae Agrippinae in muro eccl. paroch. S. Petri ad laevam ianuae, qua itur ad coemeterium.

. . TF. imperatoribus nost.
. . sio Fl. Arcadio et Fl. Eugenio
. . l. conlapsam iussu viri cl.
. . tis comitis et instantia V. C.
. . mitis domesticorum et
. . gus ex integro opere faciund.
. . it magister Praelius.

5

Ravennae in museo archiepiscopii.

. . . .
. . ssimo et clementissimo
. . vir sub (3) Gudila com.
. . tore. RPB. hanc ta . .
. . oto conlapsam . .
. . oviter super . .
. . vase adornatum . .
Faventinae . .
. . ae civitati . .
. . . .

6

Thermis Seliniuntiis, hodie Sciacca.

Pro beatitudine
temporum DD. NN.
Constanti et
Constantis AAVV. CC.
stationem a solo fece-
runt Vitrasius Orfitus et Fl.
Dulcitius VV. CC. consulares
PS. instante Fl. Valeriano
ducenario agente in reb et PP. cursus
publici. (4)

(1) Mus. Ver. p. 460. 6; Donat. p. 222. 5.

(2) Margarin. n. 190; Mur. p. 507. 4.

(3) Perperam, ut reor, in scheda Marini *subl.* quod indicaret *sublata Gudila*. Nam Muratorius p. 2015. 1. scribit *sub*, existimatque positam regnantibus Gothis dum Gudila comes procurator esset reip. — A. M.

(4) Inscr. Sicil. p. 63. ex Gualterio n. 117, Fabrett. p. 659. n. 490; Donat. 221. 1.

1

Romae in S. Cosmae.

FL· Gratianus pius felix maximus
victor ac triumph. semper aug. pont.
max. germanic· max. alaman· max.
franc. max· gothicus max· trib· pot. VI.
imp· II cos. primum. PPP· (1)

2

Romae in aedibus Altovitiorum ad pontem Aelium.

Anicius Paulinus . . .
Semignus sanctus r . .
procons. Afric. cons . .
praef· urbi accepit s . . (2)

4

Romanellae in D· Hadriani.

Salvo D· N. Theodorico
rege gloriosissimo

3

Insculpta rupi montis Crucis in finibus Norici, ad viam, qua ad alpes carnicas itur ex Carinthia

Munificentia DD. augg. que
NN. in hoc pervio homines et
animalia cum periculo
. . transibant apertum est
curam habenti . . procurant.
Matto cur.RP ... IV ... R ... P ...
D. D· NN· Valentiniano
et Valente augg· III. cos.

5

In civitate Austriae, nunc Cividale, *in arcu templi maximi, e regione coemeterii.*

. . . tere Floroleutos Pemonem Ratchisum atq. progres . . . (3)

6

Constantinopoli supra portam auream.

Haec loca Theudosius decorat post fata tyranni.
Aurea secla gerit qui portam construit auro. (4)

(1) Grut. p. 108. 1.
(2) Grut. p. 373. 5. *Semigenius*; attamen cum varietate *benignus*. V. Corsin. de P. U. p. 269; Sigon. de imp. occid. lib. IV.
(3) Mur. p. 1922. 7. cui misit Bertolius; quem videsis p. 439.
(4) Burman. antholog. T. I. p. 245. Vide Bandur. AA. Cpolit. p. 156. lib. VII; Cang. Cpol. christ. p. 52.

1

In basi obelisci constantiniani, quem e circo maximo effossum ante Lateranensem basilicam Sixtus V. P. M. statuit insculpebantur hi versus, sed ut apparet vetustate corrupti.

Parte australi.

Patris opus munusq. *suum* tibi Roma dicavit
Augustus *toto Constan*tius orbe recepto.
Et quod nulla tulit tellus nec viderat aetas,
Condidit ut claris exae*qu*et dona triumfis:
Hoc decus ornatum genitos cognominis urbis
Esse volens, caesa Thebis de rupe revellit.

Parte orientali.

Sed gravior divum tangebat cura vehendi,
Quod nullo] ingenio nisuque manuque moveri
Caucaseam molem discurrens fama monebat.
At dominus mundi Constantius omnia fretus
Cedere virtuti, terris incedere iussit
Haut partem exiguam montis pontoq. tumenti.

Parte septentrionali.

Credidit; et placido *vexerunt aequora flu*ctu
Litus ad hesperium, T*iberi* mirante, carinam.
Interea Romam Ta*po*ro vastante tyranno,
Augusti iacuit donum studiumque locandi,
Non fastu spreti, sed quod non crederet ullus
Tantae molis opus superas consurgere in auras.

Parte occidentali.

Hunc veluti rursus ru*fis* avulsa metallis
Emicuit pulsatque polos haec gloria dudum.
Auctori servata suo *cum* caede tyranni
Redditur, atque aditu Ro*mae* virtute reperto,
Victor ovans urbi*que locat sublime* tropaeum
Principis, et munus condig*nis us*que triumfis.

1

Prope diversorium della Storta *Romam versus, lapis effossus ad divortium viarum Cassiae et Claudiae, et illatus in aedes Barberinias.*

Salvis DDD· NNN·
Gratiano Valentiniano et Theodosio
victoribus semper augustis
Valerius Anthidius V·C·praef·praet.
stabulum ne animalia cursus publici
longi itineris labore diutius
deperirent
providit constituit aedificavit
adque dedicavit iudix mcis
curante Asterio deputato ꝺ IIX (1)

2

Neapoli repertus lapis A. 1746. *in sacello S. Asprenatis in basilica principe.*

DN Placidus Valentin . .
tissimus omnium retr . .
salvo adque concordi . .
dosio invictissimo au . .
minis sui Neapolitana . .
ad omnes terra mariq . .
expositam et nulla . .
gaudentem ingenti . .
sumptu muris turrib . . (2)

3

Constantinopoli in via Iannizzerorum in cavaedio domus privatae in basi columnae.

Principis hanc statuam Marciani
cerue Torumque
Ter eius vovit quod Tatianus
opus. (3)

4

Veronae in museo.

A. X. DCCCCXX.
imperate Beregario aug. N. Veron·
hanc turre in
ag . . . S constr· (4)

5

Romae in turri Comitum litteris egregie sculptis.

Haec domus est Petri valde devota Nycoli.
Strenuus ille fidus miles fortissimus atque·
Cernite qui vultis secus hanc transire Quirites,
Quam fortis intus nimis composita foris
Est umquam nullus vobis qui dicere possit· (5)

(1) Sic exscripsit Holstenius in calce itineris Antonini a se multis emendationibus mss. ornati, in bibl. Barber. Edidit Mur. p. 465. 1; Spon. p. 276; Gud. in ind. p. LVIII. Donius Cl. II. n. 40. habet *FL. Asterio*; Mur. *T. Casterio.* — Mr. Muratorius explicat *IV·idus maias*. Num potius *idib. maiis?* — A. M.

(2) Lam. not. Flor. A. 1747. p. 6; Donat. p. 222. 6; Zachar. inst. lap. p. 473.

(3) Spon. itin. T. I. p. 224; Bandur. AA. Cpolit. p. 499.

(4) Mus. Ver. p. 182.

(5) Exscripsit Marinius.

1

Carthagenae.

✝ Quisquis ardua turrium miraris culmina
vestibulumq. urbis duplici porta firmatum
dextra levaq. binos positos arcos
quib. super imponitur camera curia convexaq.
Comitiolus sic haec fieri iussit patricius
missus a Mauricio aug. contra hoste barbaro
magnus virtute magister mil. Spaniae.
Sic semper Spania tali rectore laetetur
dum poli rotantur dumq. sol circuit orbem.
Ann. VIII. aug. ind. VIII. (1)

2

Thibursicumberi in regno Tunetano in porta castri.

Salvis dominis nostris christianissimis
et invictissimis imperatoribus Iustino et
Sofia augustis hanc municionem Thomas
excellentissimus praefectus feliciter aedificavit
sexto c . . . ceto Anicio Fausto Paulino
proc. provinciae . . . res publica . . .
Liciniae . . . augustae. (2)

3

E ruderibus Cumanis.

Μ. Θ. Δ.
Fl. Nonius Erastus
V. P. praef. class. M̅. marit.
comes S. II. praes. Campan.
turres urb. muros et port.
refecit
DD. N. Iustiniano P. F. aug. ann.
XXXII.
Σ. Γ. Θ (3)

4

Romae in amphitheatro flavio.

Decius Marius Ve-
nantius Basilius
V. C. et inl. praefectus
urbi, patricius cons.
ordinarius, arenam
et podium quae abomi-
nandi terrae motus
ruina prostra-
vit suptu (sic) proprio restituit. (4)

(1) Floresius H. S. T. V. p. 75. In aliis schedis erat *porticos* non *positos*. In 4. *curba* non *curia*. Comitioli mentio fit in charta, sive capitulari quod tribuitur S. Gregorio M. ad Ioh. defensorem.

(2) Mus. Ver. p. 460. 7. Verum anglus Shaw in suo itin. I. p. 221. dat. 4. tantummodo priores versiculos, eademque in pagina addit inscr. his verbis, *Sexto. C. Ceto Anicio Fasto Paulino proc. provinciae . . . res publica . . . Licinae . . . augustae.*

(3) Pratill. V. A. p. 381; et consul. p. 96.

(4) Mur. p. 412. 3. ex Ligorio. Vide Corsin. defens. p. 54.

1

Supra arcum viae fornicatae, quae a palatio vaticano ducit in arcem Hadriani. Legebatur olim in pavimento ecclesiae S. Iacobi de Septimiano regionis transtiberinae. (1)

+ Hanc turrem
et pagine una f-
acta a militiae
Capracorum
tem. dom. Leonis
quar. PP. ego Agatho ei ..

2

Ibidem.

Civitas
leoniana

+ temporib. dom. Leonis Q. PP.
hanc pagine et du-
as turres salti sine militia
construxit.

3

Patris in Peloponneso, ad aedem S. Nicolai ord. minor. in columna.

DD. NN.
Arcadi
et Honor.
augg. spe
hoc spe bis
proe. Eusebi D. (2)

4

In Zaguam, pago Africae, in marmoreo cuiusdam ostii limine.

. . piissimo Rom . . . principi
. . S. C. ministratione procons. pa-
. . institutis nunc solio uno ifi-
. . congestioni et . . parit . . in . .
. . stulinus generosa familia proge-
nitus perfecit, excoluit, ludos dedit,
dedicavit. (3)

5

Romae in theatro Pompeii.

DD. NN. Arcadius et Honorius
perpetui augg. theatrum Pompeii
exteriore ambitu magna etiam interiori
virtute convulsum
subductis et excitatis invice . . . (4)
. . . .

(1) Don. cl. XX. 74; Oldoin. ad Ciacc. T. I. p. 6..; Arring. T. I. p. 258; Turrig. p. 401; Mur. I. m. ar. T. II. p. 458. — Mr. Copiose illustrat hanc inscr. Fleetwodus p. 458. *Pagine* alii intelligunt *aggerem* vel *repagulu*; ipse *spatium inter duas turres*. Idem *Capracorum* intelligit *capitutorum*. Ego observo, hodie etiam esse Romae milites urbanos quosdam qui dicuntur *Capitori*. — A. M.

(2) Mur. p. 266. 1. adnotat. *Imperite descripta spem medelae mihi eripit. Agi heic videtur de spectaculo bis edito, procurante Eusebio quodam.* — A. M.

(3) Gor. T. III. p. 124.

(4) Fabrett. p. 678. n. 45; Mur. p. 465. 4.

1

Seduni in praetorio.

Relligione vigens augustas Pontius aedes A ✝ Θ
Restituit praetor longe praestantius illis
Quae priscae steterant. Tales res publica quaere.
D. N. Gratiano augusto IIII et Mer. coss.
Pontius Asclephiodotus V. P. P. D. (1)

2

Velitris in curia magistratus pessimis litteris.

DD. NN. Valentiniano et Valente semper augg.
Lol. Cyrius princ. cur. et Eritor duodena de propio . . . .
vetustatem conlapsum at statum pristinum red . .
amphiteatrum cum portis posticiis et omnem fabri . .
arene nepus Lol. Cyri princ. cur. et ante Eretoris filius . .
Claudi princ. et patroni curiae pronepos Messi Gor.
princ. filiciter. (2)

3

Ticini in pariete viridarii domus marchionis Beccariae, tabula a duobus geniis sustentata.

✝ D. N. Atalaricus rex ✝
gloriosissimus has
sedis spectaculi anno
regni sui tertio fieri
feliciter precepet ✝ (3)

4

Segusii.

Salvis DDD. NNN. Valente
Gratiano et Valentiniano
thermas gratianas dudum
coeptas et omissas
Q. Mag. alpium cottiarum
praefectus extruxit et usui Se-
gusinae reddidit civitati, firmavit, et
fistulas dedit, aquam deduxit, ne quid
vel utilitati vel urbis deesset
commoditati. (4)

(1) Sammart. Gall. ch. T. XII. p. 731.

(2) Sic est apud cl. Cardinalium inscr. Velit. cl. II. 1. Idem ab ea illustranda abstinet, sed tamen adnotat quinam viri docti eam cum varietatibus ediderint et declaraverint. — A. M.

(3) Exscripsit Zacharias. Habet Grut. 168. 9. ex Apiano p. 57; Mur p. 468. 1. ex Mediobarbo p. 368, qui ait erutam prope ecclesiam S. Laurentii, ubi adhuc vestigia circi.

(4) Gud. p. 78. 11; Spon. p. 157.

1

Romae.

Imp. Caes. Fl. Constantinus max. aug. sempi-
ternus divi Constantini aug. F. toto
orbe victoriis suis semper ae felieiter
celebrandus thermas fisei sui sumptu
a fundamentis ceptas ac peractas
civitati suae Remorum pro solita
liberalitate largitus est. (1)

2

Romae thermarum constantiniarum inscriptio in aedicula deserta S. Helenae post ipsas thermas, littera longa et inaequali.

Petronius Perpenna Magnus Quadratianus V.C. et inl. praef. urb.
constantinianas thermas longa incuria et abolendae civilis vel
potius feralis cladis vastatione vehementer adflictas, ita ut agni-
sic
tionem sui ex omni parte perdita, desperationem cunctis repa-
rationis adferrent, deputato ab amplissimo ordine parvo
sumptu quantum publicae patiebantur angustiae, ab extremo
vindicavit occasu, et provisione largissima in pristinam
faciem splendoremque restituit. (2)

3

Romae in Capitolio, olim in museo Albaniorum.

sic
Florente imperio DDD AAAGGG Q. NNN. Grattiani
Valentiniani et Theodosi principum maximorum
sic
thermarum speciem ruinae deformitatem sordentem
et periculosis ponderibus inminentem, quae labantem (3)
populum metu sollicitudinis deterrebat exelusa totius
sic
scabie vetustatis ad firmam stabilitate usumq. tectorum
Anicius Auchenius Bassus V. C. pro consule Campaniae
vice sacra iudicans reparavi in meliorem civitatis effigiem. (4)

(1) Grut. p. 178. 1. ex Apiano.
(2) Grut. p. 177. 7.
(3) Pro *lavantem*. — A. M.
(4) Mur. p. 464. 7; Vulp. V. L. T. III. p. 170. 171. — Mr. Scheda Mariuii *scarie* pro *scabie*. — A. M.

1

Romae apud marmorarium in foro Boario fragmenta ingentis epistylii reperta Ostiae A. 1776.

. . . thermas maritimas intresccus refectione cellarum coru . .
. . . s soli adiectione DDD. NNN. Valens Gratianus et Valentinianus victor. ac triumf. semper. au . . .
. . Proculo Gregorio V. C. praefecto annon. urbis Romae curante decorarunt

2

Spoleti in palatio publico in grandi tabula reperta ad templum Servatoris in diversorio le vene. (1)

Reparatores orbis adque urbium restitutores D. D. N. N. Fl. Iul. Constantius P. F. semper aug.
et Iulianus nobilissimus ac victoriosissimus Caes.
ad aeternam divini nominis propagationem &
thermas & Spoletinis in praeteritum igne consumptas sua largitate restituerunt

In parte opposita olim, nunc vero dissecto lapide, e regione ipsius, litteris optimis.

C. Torasius C. F. Hor. Severus IIII. vir. I. D. augur. suo
et P. Mecloni Proculi Torasiani pontif. fili sui nomine
loco et pecunia sua fecit Idem ad celebrandum natalem
fili sui in publicum dedit HS. CCL. ex quorum reditu III.
k. sept. omnibus annis decuriones in publico cenarent et municipes
praesentes acciperent aeris octonos. Item dedit VI. viris aug.
et compitalarum aug. et mag. vicorum HS. CXX. ut ex reditu
eius summae eodem die in publico vescerentur. Hunc ob merita eius
erga rem publicam ordo decurionum patronum municipi adoptavit.

3

Patavii apud Bassianos.

Aevitati dominorum
familiae thermensi
thermarum urban. I. A. (2)

4

Romae in aedibus Verospicis fistula plumbea reperta in villa Verospia ad portam Salariam.

Aqua Pinciana
DN Fl Valentiniani aug. (3)

(1) Grut. p. 179. 2. 3. e Metelli schedis.
(2) Grut. p. 181. 5.

(3) Notit. flor. A. 1757. p. 198.

1

In porta loci dicti Toplika, *qui spectat ad capitulum eccl. Zagabriensis.*

Imp· Caes· Fl. Val. Constantinus P. F. maximus aug.
aquas Iasas olim vi ignis consumptas cum
porticibus et omnibus ornamentis ad
pristinam faciem restituit.
Provisione etiam pietatis suae
nundinas die solis perpeti anno
constituit curante Val· Catullino
VP. P. P. P· P· super. (1)

2

Romae in Camilliano.

. . . .
Thermas diocletianas . .
a veteribus principib . .
institutas omn · . (2)

3

Romae in hortis Ursiniorum ad arcus neronianos, nunc in museo vaticano.

D. N· Helena ve . . N· aug. mat · .
avia beatiss . . .
therma · . istr . . (3)

4

Romae fragmentum traductum ante S. Mariam de Monterone litteris cubitalibus.

. . . .
. . . vium . . . aug. thermas · ·
vetustate labefactatas impens . .
instauraverunt Rustico V . . (4)

5

Romae in museo vaticano in epistyliis ingentibus.

Maximus has olim therm . .
divinae mentis ductu cum o . .
. . . .
. . ἰξιν Βίκτωρ ἄρχος εωι . . .

(1) V. Zachar. inst. lap. p. 398; Maff. Ver. ill. T. I. p. 144. Edidit Grut. p. 164. 2. e schedis Scaligeri.

(2) Grut. p. 179. 4. ex Marochio.

(3) Ita se habebat fragmentum antiquum. Videsis Fabrett. p. 686. 94; Diar. ital. p. 110; Mur. p. 260. 7; Ficoron. Rom. ant. P. I. p. 122; Venut. p. 131. Nunc restituta inscriptio sic loquitur. *D. N. Helena venerabilis domini N. Constantini aug. mater et avia beatissimor. et florentissimor. Caesarum nostrorum thermas incendio destructas restituit.* Mr. Contuli egomet. — A. M.

(4) Grut. p. 180. 5. ex Marochio atque Metello.

1

Romae lapis non ita pridem detectus.

Salvis ac florentibus DD. NN. Honorio et Theodos.
perpetuis semper augg. Caecina Decius Acinatius
Albinus V. C. praef. urbi vice sacra iudicans
cellam tepidariam inclinato omni pariete labent.
de qua cellarum ruina pendebat erectorum a fun-
damentis arcuum duplici munitione fulcivit.
D. N. M. Q. eorum. (1)

2

Inter Marcascam et Narentam prope litus in rudi scopulo, e quo purae aquae rivulus emanat.

+ Litorea praessus (sic) scruposae margine rupis
Inriguus gelido defluit amne latex.
Cuius perspicuo per *levia* saxa meatu
Praedulcis salsam per*luit unda Thetyn*.
Indigenis gratus preteriaientibus (sic) . .
Incola delicias, advena laudat *aquas*.
Salve nymfa meos dignata invisere *fines*,
Et celebrem cunctis conciliare locum.
Nostra salutifero dum lactas pred*ia fonte*
+ Licinianus ego carmine te dominus.
\+ + +
Diversum sortita capis finemque caputque
Nymfa; caput cautes, obru*it alga* pedes.
Quis queat arcanum sap*iens recludere* fontis?
Nasceris e scopulis, *flecteris un*de *li*bet.
Hoc Pelagia suos fontes epig*ra*mate donat,
+ Magne tui pignus L*iciniane thori.*

3

Ac.....li in ara proxima ecclesiae B. Mariae.

Salvis DD. N . . .
perpet . . .
formam . . . (2)

4

Thignicae in regno Tunetano.

. . Constantini max. v . .
. . nia . . . fundamentis et s . .
. . . . tudo Domiticeno filio . . (3)

(1) Mur. p. 406. 3. Vide. T. V. A. m. ac. p. 43.
(2) Fabrett. de aquaeduct. p 168; Cassius T. I. p. 254.
(3) Shaw. itin. T. I. p. 219.

1

Norae in Sardinia, in S. Ephesi ad aram.

Sal ☧ vis ☧ DD. NN. ☧ N . .
Theodosio et Placido Valentiniano se . .
sic
Subductos olim latices patrieque nega*tos*
Restituit populis puro Flaviolus am*ne*.
curante
Valerio Eunodio principale ac
primario eiusdem urbis.

2

Carthagine in thermis gargilianis, seu alianis ab rege Vandalorum Thransmundo conditis.

Tranquillo nymphae decurrite fluminis ortu.
Hic Proba flagranti succedit vimine flebo
Rudibus excelsis ubi nunc fastigia surgunt,
Aequanturque polo tectis praecelsa lavacra
Sedibus hic magnis exardent marmora signis,
Ardua sublimes praevincunt culmina thermae
Muneraque eximius tanti dat luminis auctor
Uni continuae praenoscens praemia famae.
Non hic flamma nocebo. Tamdem discite carmen,
Discite vel quanta vivat sub gurgite lympha.
Vandalicum hic renovat clarum de semine nomen,
Sub cuius titulo meritis stat gratia facti. (1)

3

Ravennae in palatio archiepiscopali.

. . . .
. . gipid. pius fel·incl.vict. a . .
. . fuisse ad necessaria mini . .
. . quaeductuum eiusd. civi . .
. . nstituta Smaragdum V . . (2)
. . . .

4

Prope Vicarellum tabula marmorea infixa muro operis roticulati ductus aquae Traianae, quae Paula nunc dicitur.

Belisarius adquisivit
anno D. (3)

(1) Barman. antholog. T. I. p. 479. Apud eum in primo v. corrigitur *lumine Phoebi*. In. 9. nocet, *tantummodo discite carmen*. — A. M.

(2) Mar. p. 467, 3; Zirard. aed.f. p. 167; notit. flor. A. 1750. p. 265. — Mr. Schedam Marinii mendosam ad exemplar muratorianum reformavi. — A. M.

(3) Cassius T. 4. p. 260.

1

Romae in villa Albaniorum ingens tabula pessimis litteris.

Iunia Cyriace C. q · ·
ob votum parentin . . .
A. Aureli Symfori V · ·
C. et Iuniae Saffiane ti . .
H· matris C· F· balneas b . .
O. vetustate conlapsas *fa*-
L. cultatibus propiis pri . .
I. suis omni operi istruc . .
pristinam formam rest . .
runt civibus.
Balneae Obstorgian*ae*. (1)

2

Incerto loco.

. . . .
invictissimisque princ . .
D. D· D· N. N· N. Valentiniano
Valenti et Gratiano aug·
Fl. Antigonus VP· PP.
Columbum nemus vetustate lapsum testacio picturis ac statuis cum omni cultu adornavit. (2)
Ursus.

3

Sidonii versus inscripti balneis villae suae supra lacum positae.

Si quis Avitacum dignaris visere nostram,
Non tibi displiceat, si quod habes placeat.
Aemula baiano tolluntur culmina cono,
Parque cothurnato vertice fulget apex.
Garrula gauranis plus murmurat unda fluentis,
Contigui collis lapsa supercilio.
Lucrinum dives stagnum Campania nollet,
Aequora si nostri cerneret illa lacus.
Illuc puniceis ornatur littus echinis,
Piscibus in nostris hospes utrumque vides.
Si libet, et placido partiris gaudia corde,
Quisquis ades, Baias tu facis hic animo.

Supra piscinam.

Intrate algentes post balnea torrida fluctus,
Ut solidet calidam frigore lympha cutem.
Et licet hoc solo mergatis membra liquore,
Per stagnum nostrum lumina vestra natant. (3)

(1) Marin. inscr. alban. p. 56, cuius videsis adnotationem.

(2) Misit ad Marinium amicus A. 1792.

(3) Sirmond. T. I p. 770; Sidon. Savar. 164.

1

De balneo Hildrici regis.

Hildrici regis fulget mirabile factum
Arte opere ingenio divitiis pretio.
Hinc radios sol ipse capit quos huic dare possit,
Altera marmoribus creditur esse dies.
Hic sine nube solum, nix iuncta et sparsa putatur,
Dum steteris, credas mergere posse pedes. (1)

2	3	4
Nogariae quod castrum est agri Veronensis, in vetere lapide, qui nunc inservit ianuae eccl. S. Petri.	*Martalae in Sicilia in porphyretico.*	*In Villa nova* de la Xara *in Hispania.*
Terminus sum huius silvae monas– terio sci Petri pertinentis iug. CCC (2)	Fines inter Vanda– los et Gothos mil. IIII. (3)	Trifinium II. vir Sacilernusi Idiensis Soliensis ex sententia Iuli Proculi iud. imp. Caesare Iuvenciano aug. (4)

5

In columna quadrata ex nigro lapide reperta in agro Catinensi, in loco dicto le Timpe: *extat modo prae foribus ecclesiae pagi* Sferri.

Hinc	*Inde*	*Item altera reperta.*	*Item altera inscripta.*
Rom. ecl.	Orb. ecl. kat.	Ecl. kat.	+ ekl. kat. nua

(1) Burman. anthol. T. I. p. 476.
(2) Biancolin. eccl. Ver. T. III. p. 9.
(3) Mur. p. 495. 4. ex Gualterio. V. inscr. Sicil. cl. VII. n. 13.

(4) Masdeu hist. crit. Hisp. T. II. P. I. p. 332. putat legendum *Iovianano*. Gruterus p. 201. 5. habet *Iuliano*. Inventa est apud Cordubam; in cuius vicinia extitisse creduntur urbes *Sacile*, *Idia*, *Solia*.

1

In vinea Sicurania via Cassia quarto ab urbe lapide, cippus, seu potius columella, ea tamen parte plena, qua litterae insculptae.

. . . a . . .
sc . .
e in via
latam
muare
et huius
affine
mutare
aut tol-
lere ma-
lo ingeni-
o volu-
erit
anathe-
ma sit. (1)

2

Romae in museo vatic. in rudi cippo.

Limes
Pretori
Carinia-
ni.

Limes
iuris
basili-
cae sac.
Andreae
et Stef-
ani ✝

3

Romae in columella marmorea apposita ad ostium cloacae, quae est in foro romano ad Iovis Statoris, litteris non inelegantibus, quas tamen terra et silicibus obrutas aegre detexit Marinius.

✝ S Adrian.
Quicumque
extraxerint
vel fregerint, anathe-
ma sit.

4

Romae in villa Pamphilia in ingenti columna litteris saec. IV vel V oblongis sed bonis.

☧
Vineae
Irenianae (2)
RE

5

Romae in Capitolio.

Bonifati
vivas sacer- (sic) Salutaris rextarravit.
dus. (sic)

6

Romae apud Marinium, ingens tabula, quam ei Neapoli dono misit V. C. Michaël Arditus.

Gregori vibas.
Vennius.
Secundus.

Venenio nika.

Bibe Secunde.

(1) Exscripsit Marinius.

(2) Lego, inquit Marinius, *Irene*; uti et Fabrett. p. 584. n. 183.

45

1

Romae in museo vatic., reperta prope viam Appiam, ubi dicitur Roma vecchia. (1)

sic
Deo annnoente
Felis Pedatura
Systi V. P.

In altero latere.

D. M.
P. Aelius aug. lib. Melitinus
Invitator fecit sibi et Aeliae
Severae uxori karissimae
lib. libertab. q. meis posteris-
que eorum, excepto Euty-
che lib. meo cuius neque cor-
pus neque ossa in hoc monumento
inferri volo.

2

Romae in museo Rusconio, columella pessimis litteris inscripta, reperta in agro ostiensi.

+ Ind. di . .
decima ego
Georgio fecit
a noviter
per iussione
apostolica ter-
ra bacante ad
filu faciendum. (2)

3

Casertae apud Danielem V. C. tabula reperta Neapoli.

+ Hoc opus bel
ascensum
quam cerni-
tis Ioh. diac. et
Georgius magister
fecit. (3)

4

Romae apud lapicidam in dorso praegrandis tabulae marmoreae litteris rudibus et detritis.

Benedictus vir
Leontius viv-
as semper. (4)

5

Mutinae in turri.

Opus construxit tmp. DN.
Desideri regis per ind. XII.

6

In arcu magnam partem diruto ecclesiae maioris fori Iulii.

. . . Calistus egregius aq . . (5)

(1) Edita a Riccio mem. Rom. vet. p. 136.
(2) Exscripsit Marinius.
(3) Notit. flor. A. 1770. p. 583 cum. adnotationibus.
(4) Exscripsit Marinius.
(5) Bertolius AA. Aquil. p. 441.

1

Constantinopoli in moenibus.

Πάσι ῥωμαίοις μέγας ἔγειρε Ῥωμανὸς
νεὸν πανμεγιστον κ̀ πύργον ἐκ βάθρων. (1)

2

Constantinopoli in turribus.

Πύργος βασιλείου κ̀ Κωνσταντίνου πιστῶν ἐν Χριστῷ
αὐτοκρατόρων εὐσεβῶν βασιλέων ῥωμαίων.

'Ανεκαινίσθε (*sic*) ἐπὶ Βασιλείου κ̀ Κωνσταντίνου τῶν
πορφυρογεννήτων φιλοχρίστων σεβαστῶν δεσποτῶν
ἐν ἔτε (*sic*) κφκα. (2)

3

Antiochiae in turri.

+ Χρόνῳ κλόνῳ τε πρὸς φθορὰν νενευκότα
Ἄρδειν θεὸς μάδων τετεύχει σὺν τάχει
Σπουδῇ στρατοῦ μόγῳ τε τῶν Παραμας.
Τὸν πύργον φύλαττε σωτὴρ τῶν ανθρώπων
+ υἱὲ θεοῦ σόσον. (3)

4

Hadrianopoli in moenibus.

Ἄναξ Μιχαὴλ αὐσόνων ὄντως κλέος
Λύτροσιν εὗρε διόνη Κωνσταντίνου
Πύργομα τεύχων κατέναντι βαρβάρων
Μάχας πρὸς αὐτοὺς ἀπτόητον καθάπαξ (4)

5

Nicaeae bis.

+ Πύργος Μιχαὴλ μεγάλου βασιλέως
ἐν Χριστῷ αὐτοκράτορος. ϛΤΕϛ (5)

6

Constantinopoli in turri.

Ὃν θαλάσσης θραυσμὸς ἐν μακρῷ χρόνῳ
Κλυδῶνι πολλῷ κ̀ σφοδρῷ ῥηγνυμένης
Πεσεῖν κατηνάγκασε πύργον ἐκ βάθρων
Βασίλειος ἔγειρεν εὐσεβὴς βασιλεύς. (6)

(1) Spon. itin. T. III. p. 76; Bandur. AA. Cpol. lib. VII. p. 157.

(2) Spon. l. c. p. 100. 101; Bandur. l. c. p. 157; Cang. Cpol. christ. lib. IV. p. 191.

(3) Chandler. p. 90 n. 3.

(4) Spon. miscell. p. 332; Bandur. num. T. II. p. 7. 25.

(5) Pocok. inscr. p. 28. n. 2. 3.

(6) Spon. itin. T. III. p. 101. Bandur. T. II. p. 726. et AA. Cpol. lib VII. p. 157. Vide Dorvillium T. III. p. 204.

1

Constantinopoli in prima et secunda turri.

Πύργος Θεοφίλου ἐν Χριστῷ αὐτοκράτορος.

Πύργος Θεοφίλου ϗ Μιχαὴλ
πιστῶν ἐν Χριστῷ αὐτοκρατόρων. (1)

2

Constantinopoli in turri palatii constantiniani.

Ἡρετοῦντος ἀνδρὸς εὐνομωτάτου Βαρδᾶ μαγίστρου. (2)

3

Selimbriae in moenibus.

Ἀνενεωθήθε οὕτως πόλις ταύτη ἐπὶ Μιχαὴλ
Θεοδόρας ϗ Θέκλης οὓς ἐδικαίωσεν ΚΣ
βασιλεύηιην ἐπὶ τῖς γῆς. (3)

4

Constantinopoli in hippodromo basis cui insistit obeliscus.

Κίονα τετράπλευρον ἀεὶ χθονὶ κείμενον ἄχθος
Μοῦνος ἀναστῆσαι Θευδόσιος βασιλεύς
Τολμήσας, ϗ Πρόκλος ἐπέκλετο, ϗ τόσος ἔστη
Κίων ἠελίοις ἐν τριάκοντα δύο.

In orientali latere eiusdem basis.

Difficilis quondam dominis parere serenis,
Iussus et extinctis palmam portare tyrannis,
Omnia Theodosio cedunt subolique perenni.
Ter denis sic victus ego domitusque diebus
Iudice sub Proclo rursus sum elatus ad auras.

(1) Bandur. l. c. p. 719. et AA. Cpol. p. 176, Spon. p. 100.

(2) Mur. p. 682. 5. 2021. 4.

(3) Spon. misc. p. 332; Bandur. T. II. d 790.

1

Ibidem.

Τὸ τετράπλευρον θαῦμα τῶν μεταρσίων
Χρόνῳ φθαρὲν Κωνσταντῖνος νῦν δεσπότης
Οὗ Ῥωμανὸς παῖς δόξα τῆς σκηπτουχίας
Κρείττων νεουργεῖ τῆς πάλαι θεωργίας. *(sic)*
Ὁ γὰρ κόλοσσος θάμβος ἦν ἐν τῇ Ῥόδῳ,
Καὶ χαλκὸς οὗτος θάμβός ἐστιν ἐνθάδε.

2

Constantinopoli in quadam domo lapis ad aquam continendam accommodatus, rudibus litteris.

Κωνσταντίνων τῶν νέων Ἡρακλήου
καὶ Ἡρακλήου τῶν εὐσεβεστάτων
καὶ θεωφυλάκτων ἡμῶν δεσποτῶν. (1)

3

Venetiis in museo naniano.

✝ Ἄναξ Λέω ἔστησε πύργον ἐνθάδε
✝ Λύχνῳ προφαίνειν τοὺς λόχους τῶν βαρβάρων.
✝ X. (2)

4

Trapezunte ad arcis portam.

Ἐν ὀνόματι τοῦ δεσπότου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρισ-
τοῦ θεοῦ ἡμῶν αὐτοκράτωρ καῖσαρ Φλάβιος
Ἰουστινιανὸς ἀλαμανικὸς γοθικὸς φραγγικὸς
γερμανικὸς παρθικὸς ἀλανικὸς οὐανδαλικὸς
ἀφρικὸς εὐσεβὴς εὐτυχὴς ἔνδοξος νικητὴς
τροπεοῦχος *(sic)* ἀεὶ σεβαστὸς αὔγουσ. ἀνενέωσεν
φιλοτίμια τὰ δημος . . κτίσματα τῆς πόλεως
σπουδῇ καὶ ἐπιμελίᾳ Οὐρανίου τοῦ θεοφιλεσ . . .
$\overline{\text{XC}}$ $\overline{\text{ΤΠ}}$ Γ. (3)

(1) In append. ad praef. Gudii n. XI.
(2) Blasius mus. nan. T. I. p. 143.
(3) Mur. p. 467. 7; Montfauc. palaeograph. p. 174; Bandur. T. II. p. 637; Eckhel. T. VIII. p. 179.

1

Venetiis in eccl. S. Marci in sacello card. Zeni, ubi tabula marmorea muro infixa, cum foraminibus tribus triangulari forma dispositis.

Ὕδωρ τὸ πρὶν μὲν ἐκ πέτρας ῥυὲν ξένως
Εὐχῇ προσήχθη τοῦ προφητοῦ Μωσέως.
Τὸ νῦν δὲ τοῦτο Μιχαὴλ σπουδῇ ῥέει,
Ὃν σώζε Χριστὲ ϰ̀ σύνευνον Εἰρήνην. (1)

2

Cyzici in superliminari domus ex igne servatae.

Μῶμε μιαίφονε σόσσε κατέκτανε πικρὸς ὀιστὸς,
Ῥύσατο γὰρ Μαρίης μετ' ἐῆς θεοῦ ὄλβιον οἶκον. (2)

3

Constantinopoli in armamentario.

Ἀπὸ κτίσεως κόσμου ΔΨϞΒ.
ἀπὸ δὲ Χριστοῦ ἔτους ΩΑΔ
βασιλεὺς Θεόφιλος υἱὸς Μιχαήλου Βηγᾶ
ἄρχων δίκαιος καὶ εὐλαβὴς
καὶ πρὸς τοὺς αὐτοῦ παροίκους
ἀνὴρ ἀγαθὸς ἔκτισεν πρὸς ἀνάπαυσιν
τοῦ λαοῦ τοῦτον μεγαλότατον
ἀρσηνάλην. (3)

4

Megaris.

Ἔργον καὶ τοῦτο τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου Διογένους
τοῦ παιδὸς Ἀρχελάου, ὃς τῶν ἑλληνίδων πόλεων
ὡς τῆς ἰδίας οἰκίας κηδόμενος, παρέσχεν καὶ τῇ
Μεγαραίων εἰς μὲν πύργων κατασκευὴν ἑκατὸν
χρυσίνους πόδας μαρμάρου εἰς τὴν ἀνανέωσιν
τοῦ λουτροῦ. τιμώτερον (sic) οὐδὲν ἡγούμενος τοῦ
τοὺς ἑλλήνας εὐεργεῖν ἀνανεοῦν τε τὰς πόλεις. (4)

(1) Montfauc. diar. p. 52.
(2) Ex anthologia palatina.
(3) Grut. p. 169. 3; Bandur. T. II. p. 719; et AA. Cpol. lib. VII. p. 158.
(4) Chandler. p. 79 n. 130.

1

Patris in columna.

Τῶν δεσποτῶν ἡρώων
Φλ. Βαλεντινιανοῦ καὶ Βάλεντος
τῶν αὐγουστῶν. (1)

2

Tauromenii in maiore templo castri Molae.

Ἐκτίσθη τοῦτο τὸ κάστρον
ὑπὸ Κωνσταντίνου πατρικ.
κ̀ στρατ . . . Σικ . . .

3

Ancyrae.

Δόξαν μεγίστην τοῦ Θεοῦ δεδορκότες
Ἔχοντες ὄμμα κ̀ χέρας ἐπηρμένας
Ἄραντες εὐλογεῖτε τὸν ἀντεργάτην
Τὸν ἰσχὺν ἐνδύοντα καὶ κράτος μέγα
Τῷ εὐσεβεῖ κάπουσιώτῃ δεσπότῃ
Ἄνακτι πιστῷ Μιχαὴλ εὐεργέτῃ,
Οἱ εἰσιόντες τὴν πύλην καὶ τὴν πόλιν
Λαλεῖτε πάντα θεῖα δεδοξασμένα.
Πόλις κυρίου χαῖρε Σιὼν ἡ νέα
Θεογράφοις πίναξιν ἐγγεγραμμένη. (2)

4

Tarenti in castro Saracino.

sic
Ῥωματὼς βασιλεὺς ῥωμαίων κράτιστος
μετὰ δεδαμασμένους τοὺς ἀποστατικοὺς
sic
κ̀ τοὺς λαοὺς τῆς Καλαβρίας θορυβώδης
sic sic
εἰ ἰ αὐτοκράτορος Κωνσταντῖνος σιν τῶν
σαῤῥακηνῶν βοηθείᾳ τὸν νέον φρούριον
ἐν τῇ πόλει Ταράντῳ ἐκ θεμελίων
κέκλευκε οἰκοδομεῖν. (3)

5

Stabiis.

Προαστεῖα λιμήν τε πρὸς πολιτήιον κ̀ ναυτίλοιον
ἐπιτηδειότην βουλευταὶ Στάβιοι Σ. Σ.
Δίφιλος καί τοι Βράδης ἀρχιτέκτων πρὸς πρόςαγμα
ὕμων ταχὺς ἔργα ὀλιμπιάδι. A. (4)

(1) Mur. p. 264. 3. Videtur autem legendum ἡμῶν pro ἡρώων.

(2) Grut. p. 1161. 3; e schedis Busbequii, non sine propriis emendationibus.

(3) Mur. p. 408. 3. Vide Pratill. V. A. p. 500.

(4) Rosin. dissert. isagog. I. p. 90.

Inscriptio inter addendas a Marinio collocata. Est autem inserenda cap. II. p. 85. n. 3.

1

Epigraphe Algasii, seu Agalsii ducis Aquitaniae incisa tabulae cupreae post altare in edito loco ecclesiae abbatialis Condomiensis.

Templum Christe tuis famulator Agalsius offert,
   In quo se socias mater et uxor agunt.
Tu caeli e solio terrenum illabere mysten,
   Et puram puro trade fidem populo.
Hic mera perpetuo recinunt altaria Christo,
   Et calet arcanis nox vigilanda sacris.
Hic et iustorum gaudent componier urnae,
   E transalpinis quae veniunt tumulis.
Ambitus hic templo est, atque ambitus iste sepulcro
   Quisquis sanctus adi, quisque profanus abi.

Ibidem.

Ego Agalsius Aquitanorum dux et mater mea Isamburgis et uxor mea Agnes hunc locum dedimus domino nostro I. C. Salvatori ob peccatorum nostrorum indulgentiam parentumque nostrorum salutem.

2

In gemma seu amuleto apud eccell. ducem Blacasium, littera perdifficili secundi vel tertii, ut videtur, christiani saeculi.

Επεκαλομε σε μεγαλοδοξε ος ναματα
εθηκας εσακοας μο και πυηεο με
ε πιτυχεν οπυονυον νοσις δ. τ. μγα
ονομα σο εφ ου κεμ. (1)

(1) Ephemer. arcad. an. 1820. mens. aug. p. 168. Hanc inscriptionem legit explicuitque cl. Amatius sic: ἐπικαλοῦμαι σὲ μεγαλόδοξε, ὃς ἰάματα ἔθηκας (vel οὗ ἰάματα ἔθηκα) ἐξάκουσόν μου, καὶ ποίησόν με ἐπιτυχεῖν ὁποιουοῦν νοσημα, διὰ τὸ μέγα ὄνομά σου ἐφ' οὗ κεῖμαι (vel καὶ εἰμί.) Ibidem p. 175. idem vir cl. corrigit Paciaudii perversam explicationem amuleti sacri quod in fronte secundae editionis posuit operis de christianorum balneis. Ponenda est autem haec amuleti inscriptio in libro nostro cap. I. ubi *precationes*; si certe christianam vel potius basilidianam credere placet. — A. M.

CAPUT VII.

EPITAPHIA MARTYRUM. ITEM ILLORUM QUI EX CALICE SANGUINOLENTO SEPULCHRIS ADPOSITO MARTYRUM IN NUMERO HABITI SUNT.

1

E coemeterio Callisti lapis repertus anno 1639. ad loculum martyris.

Acathym filio Rest. (1)

2

E coem. Callisti ad tumulum S. martyris Agapiti.

Depossio Agapiti XI. kal. septemb. qui vixit annis XVIII. mensis X. dies XII. benemerenti parent. (2)

3

Romae sub ara ecclesiae archigymnasii cum lipsanis martyris repertis in coem. Priscillae, ibique depositis postridie idus nov. an. 1660.

Alexander
dep. V. idus
octobres
A ☧ Ω

4

Romae in coem. Callisti lapis erutus a Iacobo Crescentii tempore Gregorii XV.

+

☧ Alexsnder mortus (3) non est, sed vivit super astre, et corpus in hoc tumulo quiescit. Vitem explevit cum Antonino imp. qui ubi multum benefitii entevenire previderet, pro gretia odium reddit. Genna enim fletens vero Deo sacrificatorus ad supplicia ducitur. O tempora infauste quibus inter sacra et vota ne in cevernis quidem salvari possimus! Quid miserius vita? sed quid miserius in morte, cum ab amicis et parentibus sepeliri nequeent? Tendem in caelo coruscat. Perum vixit qui vixit IV. X. temp. (4)

5

In ecclesia monialium S. Catharinae prope Venetias cum corpore S. Hadriani M. reperto in coem. urb. A. 1609.

☧
Adrianus
in pace. (5)

6

E coem. Urbis A. 1658. cum ampulla sanguinis.

Aelio M. XI. (6)

(1) Aringius T. I. p. 332, Reines. cl. XX. n. 233.

(2) Boldett. p. 315; Mur. p. 1823. 3. Adest lancea, quam praedicti auctores indicium martyrii iudicant.

(3) Ita legitur etiam in codice Ciceronis de rep. II. 18, ubi videsis adnotationem meam. Infra *fletens* pro *flectens*, et *prev.* pro *praev.*

(4) Est haec pretiosissima inscriptio, de qua vide Aring. lib. III. cap. 22. — A. M.

(5) Zacharias excurs. litt. T. I. p. 46.

(6) E schedis sacrarii pontificii.

1

E coemet. Urbis A. 1665. ad loculum martyris.

Acupio filio pater bene-
merenti in pace. (1)

2

E coem. Thrasonis ad loculum martyris.

Cresces nu-
tritori Aga-
theodorso be. me. (2)

3

Urbini in sacello gentis Bonaventurae, in quo extat corpus S. M. Alexandri cum gladio et ampulla vitrea, repertis in coemet. Callisti.

Alexandro fratri benemerenti votum merenti fratres
reddiderunt. Vixit in XPO annis XXXIII. Decessit
idus iunias ☧ (3)

4

E coem. Cyriacae ad tumulum martyris.

☧ Αλεξandρο bene-
meρenti in πace. (4) ☧

5

Romae in coem. S. Saturnini cum ampulla sanguinis, litterae rubricatae.

Moroi . . . Apollonius
Xlfiano bene quiescenti. (5)

6

In monasterio Fuldensi litteris aureis.

Pontifices summi, Roma hnc quos misit habendos,
Rectores fuerunt sedis apostolicae.
Hos servus Christi Hraban suscepit ovando,
Illorumque ossa hic condidit et loculo.
Levitae ergo duo praedicta ex urbe secuti
Venerunt istuc digne et honore suo.
Quos idem famulus Domini mox obvius astans
Supplex accepit hicque simul posuit.
Martyr Alexander, martyr Favianus et ipse
Huc venere simul doctor uterque pius.
Discipuli Xisti papae dignique ministri
Felicissimus hic Agapetusque manet.
Omnes hi pariter aulam hanc satis ossibus ornant,
Virgo Dei genitrix quam dicat et meritis.
Vos quoq. qui intrastis templum, istos cum prece fusa
Patronos vobis quaerite in auxilium. (6)

7

E coem. Cyriacae ad loculum S. M. Aetherii, cuius ossa cum ipso lapide reposita ab Claudio Rivet in parrochiali ecclesia S. Iuliani loci nuncupati S. Iulianus in Burgundia. (7)

Aeterius in pace ☧

8

Romae apud sacrarii apostolici praefectum reperta parva tabella A. 1791. cum vasculo in coem. Thrasonis.

Anas-
tas . in
pace cum
sanctis.

(1) E schedis sacrarii pontif.

(2) Marangon. act. s. Vict. p. 84; Mur. p. 1822. 9. In schedis abbatis Rugerii ponitur in primo versu *D. M.* scribiturque *Agathodorso.*

(3) Exscripsit Marinius. Boldett. p. 323. et Mur. p. 1824. 9.

(4) Boldett. p. 343.

(5) Odericus p. 26. e schedis Marangonii.

(6) Rhaban. opp. T. VI. p. 230. Bolland. T. I. febr. p. 515; Coint. T. VIII. p. 392. Brower. AA. Fuld. p. 232. Apud Rhabanum *Christi* pro *Xisti*, et *Agapitus manent* pro *Agapetus manet.*

(7) Boldett. p. 343.

1

E coem. Calepodii A. 1714. ad tumulum martyris.

Alexander. (1)

2

*

Sine loco.

Hic requiescit sanctus et venerabilis
martyr Alexander. (2)

3

Sulmone in Pelignis, in cathedrali in qua fama est extare corpus S. Alexandri I. PP., visuntur tabulae lapideae inscriptae his verbis.

Hic Alexandri sunt ossa recondita sancti
Papae qui Petro quintus successor habetur. (3)

4

E coem. Callisti cum ampulla sanguinis corpus donatum ab Urbano VIII. Franc. Florentino, a quo illatus Lucam in S. Iohannis A. 1642.

In pace Ammonius Victor
qui vixit annis XVIII. men.
V. defunctus est XIII. kal.
octob. (4)

5

E coem. Callisti ad tumulum martyris.

Anastasius in pace ☧
qui vicxit anno uno
mensis VI. dies VII. (5)

6

E coem. Callisti cum calice infecto sanguine martyris Anastasii.

Anastasius qui bixit
annos tres (6)

7

E coem. Thrasonis ad sepulchrum martyris.

Dulcissimo filio Anastasio
qui vixit an. XVIII. in pace. (7)

8

E coemet. Urbis A. 1658. ad tumulum martyris.

Anselmus. (8)

9

E coemet. Cyriacae cum ampulla sanguinis.

Anteo. (9)

(1) Boldett. p. 343.
(2) Arring. T. II. p. 345. Consule Adonis martyrologium p. 600.
(3) Oldoin. ad Ciaccon. T. I. p. 102; Ughell. T. I. p. 1360.
(4) Arring. T. I. p. 333; Reines. cl. XX. n. 242; Fleetw. p. 352; Mans. diar. p. 161.
(5) Boldett. p. 363.
(6) Aring. T. I. p. 333; Reines. cl. XX. n. 243; Fleetw. p. 352.
(7) Marangon. act. S. Victor. p. 92; Mur. p. 1826. 6.
(8) E schedis sacrarii pontificii.
(9) Ex iisdem schedis.

1

E coem. Urbis A. 1658. ad tumulum martyris.

Antimus ☧ in pace. (1)

2

Romae e coem. S. Agnetis ad loculum martyris.

Antonius in pace. (2)

3

Romae in coem. Cyriacae ad loculum martyris, cuius ossa, vas, et lapidem intulit in sacellum villae Albaniae Alexander cardinalis.

Antiloco pincernae
Q. V. A. XXX. (3)

4

Cicerae, qui pagus est Ripariae sancti Iulii dioeceseos Novariensis, marmor Roma, advectum cum corpore martyris.

Apro benemerenti
qui vixit annis XXXIII. ❦ (4)

5

Romae in coem. via Labicana ad duas lauros, lapis effossus cum corpore S. Aproniani quod Benedictus XIV. P. M. dono dedit ecclesiae collegiatae S. Blasii pagi Centensis.

Corpus sancti Aproniani martyris.

6

Romae apud Crescentios ex coem. Praetextati tabula marmorea, cui adhaesit quondam ampulla sanguinolenta.

Antonius Sep-
timinus qui
vixit annos XIII.
mens. III. D. XQ. D. QII. idus nob. ☧ (5)

7

Parisiis in ecclesia PP. Theatinorum cum corpore S. martyris Attiani e coemet. urbanis.

Aurelia Caliste
bene merenti
Attiano coiugi
titulu posuit. (6)

8

Ravennae in museo Classensi. Clausit olim tumulum martyris Severini in urbis hypogeis.

quercus, in qua avicula.

Aufidio Severino Q. vix. ann. XXXI.
coiugi qui visit M. VIII. D. XXIIII.
mecum annis VII. M. VII. D. XIII.
in pace. (7)

(1) E schedis sacrarii pontif.

(2) Indidem.

(3) Oderic. p. 251; Marin. inser. alban. p. 188.

(4) Mur. p. 1841. 3.

(5) Aring. T. I. p. 604; Reines. cl. XX. n. 244; Fleetw. p. 351. De vase nihil Aringius. Donii codex p. 285. habet *annos III*, et in fine *mens. III. D. III*; praeterea nihil.

(6) Boldett. p. 113; Mabillon. epist. Euseb. p. 45. dubitat num de martyre sermo sit.

(7) Marinius vidit in sacrarii pontificii schedis haec tantum verba: *Aufidio Severino qui vixit ann. XXXI.*

1

In cathedrali ecclesia Marsicana cum lipsanis S. M. Augustalis e coemet. Urbis.

Augustalis se vivo fecit. (1)

2

Florentiae in Sodalitio suburbano S. Augustini, vulgo a Legnaia, *ubi corpus S. Aurelii M. e coem. Callisti.*

Aurelius (2) ☧

3

E coem. S. Callisti ad loculum martyris.

Aur. Crescentino qui bix. ano (sic) XXXII. (3)

4

Romae e coem. Priscillae cum ampulla sanguinea.

Barici benemerenti in pace. (4)

5

Ravennae in museo Classensi e coem. S. Agnetis ad tumulum martyris.

Aur. Decentio coiugi suo, et filia patri suo benemerenti ☧ fecerunt in pace. (5)

6

E coem. Calepodii ad loculum martyris.

Aureius (sic) Fuleros deposte
X. al. ser. (6)

7

E coem. S. Hippolyti ad loculum martyris

In ☧ Aurelio Marcellino deposito
in ☧ V. idus martia (sic). (7)

8

In Tusculano Passioneii e coem. S. Agnetis cum vase sanguineo.

Aur. Lucilianus qui vixit annis III.
M. III. D. III. animae dulcissimae
parentes fecerunt in pace
moritur V. idus iun . . . (8)

9

In sacello palatii episcopalis Montis alti, cum ossibus S. M. Mascelii depositi in coem. Callisti.

Au. Mascelio qui vi-
☧ †
xit an. LXXXV. et cum
uxore an. XXXV. in pace. (9)

(1) Ex opere inscripto *notitia lipsanorum S. Augustalis* p. 40. Item in Marinii miscellaneis inscr. antiq.

(2) Gorius T. I. p. 461. n. 30. In scheda sacrarii pontificii dicitur inventa mense februario an. 1658.

(3) E schedis sacrarii pontificii.

(4) Boldett. p. 493.

(5) E schedis sacrarii pontificii.

(6) Indidem.

(7) Boldett. p. 345.

(8) Ita erat in schedis Passioneii praefecti sacrar. pont.

(9) Misit ex urbe firmane Stephanus Borgia.

1

Romae in coem. Cyriacae repert. cum amp. sang. an. 1656.

Aurelio Natalio Al.
coniux fecit qui vixit
mecū bene annos XXXII.
Quiesquet in pace. (1)

2

E coem. Calepodii cum ampulla sanguinis.

Aurelius Refrigerius
vixit annorū IIII.
mes. VIII. setimu kale
febras domi. (2)

3

E coem. S. Hermetis ad tumulum martyris.

Aur. Leontio
fil. caris-
simi ☧ (3)

4

Alicubi in dioecesi Praenestina in imbrice reperto cum corpore M. Sabbatii.

Aur.
Sabbatius. (4)

5

Florentiae in vestibulo secretarii eccl. Annunciationis B. V. cum ossibus S. Siricii effossis in coem. Lucinae.

Aur. Siricius
qu. bi. an. XXVIIII.
isp. eius in P. (5)

6

E coem. Callisti cum vase sanguinolento.

S. Aur. Vincentii M. qui vixit ann. IX.
deces. IIII. idus nov. (6)

7

Romae ad locum martyris o coem. S. Agnetis.

Balerius se bibum
emit sibi et suubus. (7)

8

E coem. Callisti ad loculum martyris.

☧ Legitimus et Amantia Aurelio Urso
filio dulcissimo qui vixit anis XVIIII.
dies XV. parentes fecerunt. Decessit XI. kal.
octobres. Quesce in pace
exibit de seculu inbentis. (8)

(1) E schedis barberinianis Suaresii.

(2) Boldett. p. 432.

(3) Marangon. act. S. Vict. p. 120. In scheda Rugerii est *fili.*

(4) Lup. epitaph. S. Sev. p. 30.

(5) Zachar. excurs. T. I. p. 202; Gorius legit *spiritus eius.*

(6) Boldett. p. 317; Mur. p. 1839. 7. qui legit *sepulchrum Aur. Vincentii marmorarii.* Hinc malleus et gnomon.

(7) E schedis sacrarii pontif.

(8) Boldett. p. 395; Mur. p. 1899. 6. putat scriptum *inbentis* pro *iubentis*, seu *iuvenis.*

1

Romae e coem. Praetextati ad loculum martyris.

Baryci
dulci animae. (1)

2

E coem. Urbis cum vase sanguinolento 16 iun. 1656.

☧ Benedicto benemerenti qui bixit
annos II. et menses. III.
et dies XVIIII. in pace (2)

3

Romae e coem. Priscillae erutus lapis an. 1758., qui appositus fuerat ad loculum martyris. Fuit apud card. Zeladam.

☧ Benerio suo conpari Cyriaca, qui bixit an. XXXIII
M. X. D. CI. D. III. nonas
aug. in P. (3)

4

Anagniae in SS. Cosmae et Damiani cum lipsanis S. M. Basilici detectis in coem. S. Agnetis.

Curatori R. III Basilico in pace. Vixit an. XLIII. M. V. (4)

5

Fileti qui locus est iuris abbatis S. Benigni in Pedemonte, in sacello S. Philippi Nerii cum corpore S. Bassi e coem. Gordiani.

Bassus in pace
qui vixit an. VII. (5)

6

E coem. Callisti ad tumulum martyris.

☧ Benero benemerenti qui vixit ann. VII. M. IIII.
et dies VII. Depositus
in pace III. N. iun. (6)

7

Romae apud lapicidam in via iulia e coem. Priscillae cum vase sanguineo.

Vettius Stercorius Bass*elio*
filio carissimo fecit. Vi*xit*
annis XIII. M. III. (7)

8

Romae in colle Quirinali in palatio Pontif. ex coem. Cyriacae ad loculum martyris.

Spes Berecundo filio
qui bixit an. XXX. Birgo bene-
mereti (sic) in pace. (8)

9

In ecclesia monasteriis Wibligensis prope Ulmam, in qua ossa S. Benigni, e coem. Calepodii.

Benignus qui vixit annis XXI.
et mens. II. (9)

10

Romae in museo Vaticano e coem. . . . ad tumulum martyris, litteris rubricatis.

Betalio☧ni benemereti (sic). (10)

(1) Boldett. p. 554.

(2) E schedis sacrarii pontif.

(3) E schedis P. Danzettae, qui legit *Benerio* et *Cyriaca*. Nam utrumque nomen monogramma est in lapide.

(4) Sic in epistola episcopi anagnini ad Ben. XIV. P. M., in qua tamen deest ultima littera. Boldett. p. 414; Mur. p. 1841. 3.

(5) Boldett. p. 402.

(6) Marangon. act. S. Vict. p. 116; Mur. p. 1842. 3.

(7) Marang. res ethn. p. 455. *Baselio*.

(8) Gud. p. 371.

(9) Gerbert. iter german. p. 197; Boldett. p. 489.

(10) E schedis sacrarii pontificii.

1

Romae e coem. Callisti cum ampulla sanguine aspersa.

Bibio Paramitio
filius dulcissimo
Aurelius et Bibia
Vitalio-
na Athe parentes
in pace carae. (1)

2

Romae e caem. Cyriacae cum ampulla sanguinea.

Caecilio Marmenta-
rio Iulia Aphro-
disia coniugi be-
nemerenti cum
quem vixit annis
P. M. XXX. (2)

3

Romae apud sacrarii pontificii praefectum, e coem. Cyriacae cum ampulla.

Bithus.

4

Melitae cum lipsanis S. martyris e coem. Urbis.

Calcidonius in pace. (3)

4

Romae apud Ab. Foiettum sacr. reliquiarum custodem tabella reperta ad loculum martyris.

Bonifati-
ne ve
sus in pce.
☧

5

Romae in coem. cum vase sanguinolento.

Bonifacio in pace
. . . .
. . . .
III. non. aprilis. (4)

6

Romae apud Ab. Iacobum Crescentium tegula reperta an. 1622. in coem. Callisti ad loculum S. Caii PP. et M.

Caio PP.

☧

7

Romae e coem. viae Salariae veteris cum ampulla sanguinis. Exstat nunc Florentiae in sacello domus Pittiae.

D. M. S.
☧ Caesonius Salvius vone memoriae
innox, qui vixit annis XX. M. VI. et hor. III.
cui fecerunt Succissa matir Marinus fratir. (5)

8

Romae e coem. Callisti ad loculum martyris. A. 1731.

Bondato ve dulcissimo coniugi Castori-
no qui vixit annis LXII. mensibus V. D. X.
benemerenti uxor fecit. Vive in
Deo (6)

9

Ratisbonae in monasteria S. Hemeramni lapis cum corpore S. martyris misso Rama ante 100. annos.

Calcidonius qui vix.
annis II.
mes. II. die I. in pacem ☧ (7)

(1) Marang. act. S. Vict. p. 119. Mur. p. 1843. 4. legit *Aurelius Vitalion* et *Vivia Athe.* Videtur tamen *Aur. Vitalio et Bibiana Athe.*

(2) E schedis sacrarii pontif.

(3) Inscr. Sicil. cl. XVII. n. 15. Misit Melitam Benedictus XIV.

(4) E schedis sacrarii pontif.

(5) Fabrett. p. 564. n. 108; Fleetw. p. 374.

(6) Marang. act. S. Vict. p. 129; Mur. p. 1850. 3. Marinius legit in schedis sacr. pontif. *Bendato*; sed ipse existimat legendum *bono atque*.

(7) Misit Garampius ad Marinium an. 1780.

1

E coem. Lucinae ad loculum martyris.

Pridie idus mart. Decastellus in pace. (1)

2

Romae e coemet. Callisti ad loculum martyris.

Miro iuventutis ❦ Casulio ❦ anima dulcis ☧ qui vixit annis
XXXVIII ❦ meses IIII. die uno· Cesquient in pacem ☧ (2)

3

Romae in S. Mariae transtib. e coem. Callisti cum ampulla sanguinea.

Castus dep. VI. kal. maias. (3)

4

Florentiae in monasterio S. Verdianae cum lipsanis mart. repert. in coem. Urbis an. 1742.

Celestinus. ☧ (4)

5

In oppido montis Silicis in eccl. S. Georgii e coem. Cyriacae cum corpore et vase sanguinolento.

Ilocus Celerini se bibo comparabit. (5)

6

Mediolani in S. Celsi.

Eximium haec Celsi corpus complecitur ara,
Quem pia Nazario mater sub rure Cymelli
Obtulit, ad caeli pariter qui scanderet arces
Morte obita longum pariterque iaceret in aevum.
Ambrosius tandem hos separe (6) condidit ambos
Nazarium apportans alio, Celsumque relinquens.
Saecula Landulfus donec post plurima praesul
Vatibus adscitis vicinisque undique turbis
Laetitia summa studio et eertantibus omni
Transtulit, atque locum divinis usibus aptum
Ipse libens struxit miroque decore paravit. (7)

7

E coemeterio S. Helenae ad tumulum martyris.

Cenianus. (8)

8

E coemet. Callisti cum vasculo cruore pleno.

Cepasius
in pace
vix. annu I. et
dies V. (9)

(1) E schedis sacrarii pontif.

(2) Aring. T. I. p. 334; Fleetw. p. 375; Reines. cl. XX. n. 270.

(3) Boldett. p. 716.

(4) Ricca P. II. p. 235.

(5) Cognolatus memor. Monselic. p. 109. qui *Ilocus* intelligit nomen martyris.

(6) Id est *separatim*.

(7) Bolland. T. VI. iul. p. 518, Iulin. T. II. p. 432; Bugat. de S. Celso p. 114. 116. 32.

(8) Boldett. p. 488.

(9) Aring. T. I. p. 336; Reines. cl. XX. n. 272; Fleetw. p. 377.

1

Mediolani in S. Celsi.

Coenobium claustrum praesentis rite sacratum
Eximiam Celsi complecti martyris almi
Novimus, obsequiis veneramur iure di . . .
Corpus q*uod* mulier sua nempe probissima mater
Obtulit almifico residens in rure Cymelli
Nazario celsam secum, qui sumere palmam
Martyrio meruit, simul ac super astra migravit.
Ambo nam longum pariter iacuere per aevum.
Post tamen Ambrosius secernens corpora sancta
Nazarium gessit, hic Celsum rite relinquens.
Antistes multum Landulfus post quoque saeclum
Vatibus accitis vicinisque undique turbis
Laetitia summa cunctorum laude superna
Transtulit, atque locum divinis usibus aptum
Ipse libens struxit miroque decore paravit.
Quorum praesidio iuvante per omnia Christo
Empirii regiam penitus nos scandere sumet.

2

E coem. S. Agnetis ad loculum martyris.

Ciminus in pace (1).

3

Romae in coem. Cyriacae in calce loculi ampulla sang. distincti.

Constantinus (2).

4

E coem. Calepodii an. 1697. ad loculum martyris, nunc Velitris in ecclesia S. Petri.

Ti. Cl. Victorino innocentis-
simo puero, qui vixit annis
VIIII. M. V. Requiescit in pace.

5

Anagniae in SS. Cosmae et Damiani e coem. Thrasonis cum vase sanguineo.

Clemes ❦ qui vixit
anos XXVIIII. M. ❦ VIIII. Dep.
VIIII. Elianus fratri ❦ in pace (3).

(1) E schedis sacrarii pontif.
(2) Exscripsit Marinius an. 1781.

(3) Marang. act. S. Vict. p. 89; Mur. p. 1852. 7.

1

E coem. S. Agnetis ad loculum martyris.

Clecorio Cres-
centino filio bene-
merenti mater. (1)

2

In patina ex alabastro reperta cum calice vitreo in coem. S. Agnetis ad tumulum Constantii mart. et a Virginio Spada dono data N. Rondininiae.

Non unda letalis est
ansa Constanti ferre
quam licuit ferro coronam. (2)

3

Romae apud sacrarii pontif. praefectum, ingens tabula reperta cum vase sanguinis in coem. S. Sebastiani.

Constantius se vivo emit
locum.

4

Perusiae in ecclesia S. Constantii, in tegula detecta superioribus annis.

Constan-
tius. (3)

5

Romae e coem. cum ampulla cruenta.

Crescenti-
oni inn.
Q. V. A. IIII. M.
VIII. D. XX. PPPP. (4)

6

Romae in cavaedio palatii Capponii in parvo lapide orbiculari.

✝ Hac iacet ecclia Clemens scissimus, equor.
✝ Quem diu celavit, hunc ego corde precor.

7

Florentiae in choro ecclesiae monialium B. Theresiae lapis cum lipsanis et ampulla vitrea e coem. Urbis.

Communi filio dulcissimo benemerenti
qui vixit an. XXXV. menses IX. dies
XXVI. Felicitas mater in pace. (5)

8

E coem. Cyriacae ad loculum martyris.

Concordio filio qui vixit annos
XXIIII. dies XXXVI. Concordia ma-
ter B. M. in pace. (6)

9

Romae apud sacrarii pontif. praefectum reperta an. 1793. ad loculum martyris.

Crescentio filio qui vixit
annis XXII. decessit
V. kal. iulias in pace.

(1) E schedis sacrarii pontif.

(2) Extat aere cusa in fine tomi III. Romae subterraneae ed. ultim. — A. M.

(3) Ex diario inventionis S. Constantii p. 25. Sed Marinio haec valde suspecta est inscriptio.

(4) Fabrett. p. 559. n. 62; Rein. cl. XX. n. 285; Fleetw. p. 381. Aringius ligno cusam edidit.

(5) Ricca eccl. flor. T. I. p. 336.

(6) E schedis sacrarii pontif.

1

Veronae in S. Zenonis in basi pallae in qua depictae tres imagines sunt, martyris cum palma, et duorum episcoporum cum mitra et pedo.

Hic Crescentiani martyris ossa quiescunt,
Et eum Lucillo tu Lupicine simul
Caelestis patriae consortes atque sepulchri.
Veronam praesul dicit uterque suam. (1)

2

E coem. Priscillae cum ampulla sanguinea.

Crescentioni in pace. (2)

3

E coem. Ss. Abdon et Sennen ad loculum Martyris.

Cyparissus. (3)

4

Urbaniae in sacello gentis Matarotiae e coem. Callisti cum ampulla sanguinea.

Crescentioni
qui vixit ann.
depositus VII. id.

Puer tunicatus passis manibus.

benemerenti
V. men. II. et D. XVII.
ian. in pace. (4)

5

Neapoli apud P. Aloysium Vincentium Cassitium O. P. in imbrice, e coem. Cyriacae an. 1800.

Crescentius in P. qui vicsit an. XI. M. . . .
mater cum metu P. (5)

6

Romae.

Hic votis paribus tumulum duo nomina servant
Chrisanti Dariae nunc venerandus honor,
Effera quem rabies, neclecto (6) iure sepulchri
Sanctorum in tumulos praeda furentis erat.
Pauperis ex censu melius nunc ista resurgunt,
Divite sed voto plus placitura Deo.
Plange tuum gens saeva nefas, periere furores,
Crevit in his templis per tua damna decus. (7)

(1) Ughell. T. V. p. 679; Panvin. AA. Ver. p. 110.

(2) Boldett. p. 316.

(3) E schedis sacrarii pontif.

(4) Fabrettus p. 559. n. 32.

(5) Misit ad Marinium possessor.

(6) Ita cod. pro *neglecto*; de qua scriptura alibi locutus sum. — A. M.

(7) Grut. p. 1176. 6. ex cod. pal. (p. 78. b.) ad quem nunc emendata inscriptio est. Edidit inter carmina S. Damasi Merenda n. 28.

1

E coem. S. Agnetis ad loculum martyris.

Totius innocentia crocati
Anul. qui vixit annis XXVII.
diebus XLII. oris V. in pace. (1)

2

Romae in monte Quirinali in palatio Pontificis, e coem. Urbis an. 1616. *ad loculum martyris.*

Fortunata Dativo bene-
merenti qui vixit ann.
XXV. P. M. M. II. D. IIII
in pace. (2)

3

In coem. Cyriacae ad tumulum martyris reperti saec. X. a comitissa Marotia.

Hic reconditum est corpus almi levitae et martyris
Cyriaci a matrona Lucina reconditum. (3)

4

In peristylio ianuae eccl. S. Praxedis, vulgo S. Passera, *via Portuensi.*

Corpora sancta Cyri renitent hic atque Ioannis,
Quae quondam Romae dedit Alexandria magna. (4)

5

Romae in S. Mariae transtib. e coem. Callisti cum ampulla sanguinea.

Dalmatius dep. pridie kal. maias. (5)

6

E coem. Callisti cum vase cruento.

Dep. ꝺ Dalmati ꝺ pridie kal.
maias vixit annos XXXV. (6)

7

Patavii in S. Iustinae lapis inventus cum lipsanis S. Danielis an. 1076.

Hic corpus Danielis
martyris ac levite
quiescit. (7)

8

Romae e coem. Pontiani ad loculum martyris.

Decenti in pace D.P.V. kal. mart. (8)

9

E coem. Cyriacae ad loculum martyris.

Eberaso benemerenti in pace. (9)

(1) E schedis sacrarii pontif. Ita Marinius. Ego vero legerem *totius innocentiae Rogatianus.*

(2) Indidem; nec non Gud. p. 367. n. 2.

(3) Rem titulumque habes apud Martinell. troph. I. S. crucis p. 57.

(4) Bosius p. 123; Aring. T. I. p. 222; Fleetw. p. 428. Item in schedis sacrarii pontif.

(5) Boldett. p. 716. et 478.

(6) Boldett. p. 478.

(7) Brunatius in explicatione chartarum coenobii S. Iustinae, ex vetustis codicibus.

(8) E schedis sacrarii pontif.

(9) Boldett. p. 481.

1

In S. Sabinae in sacello B. V. dictae de Rosario cum corpore S. Decentii effosso in coem. Gordiani.

Decentius
qui bixit annis V.
die XIV.

☧ A Ω

in pacen (sic)
menses VI. depositus
kal. apriles. (1)

2

Ratisponae.

Dionysius areopagita hic requiescit.
sub Arnulpho imp. et Ottone rege
sub Eubulone abb. mon. S. Dionysii
Gisalbertus furatus est quinto nonas
iulii. Furto sublatus huc venit pridie
nonas dec. tempore Tutonis episcopi. (2)

3

Romae in coem. Cyriacae cum ampulla sanguinea, et lucerna A. 1658.

Desiderius in pace. (3)

4

E coem. Callisti ad tumulum Martyris.

Epipodius et Amonia
parentes Domitio filio
benemerenti qui vixit
ann. VIIII. menses XI. dies
IIII. decessit VII. idus
octobris in pace. (5)

5

Remis in ecclesia Virginum congregationis S. Mariae cum corpore S. Dorothei e coem. Urbis.

Dorotheus D. in P. (4)

6

E coem. viae Labicanae, IX. ab Urbe lapide, in tegula ad loculum M.

Deterkaiia V. A.
LI. in pe. (6)

7

Suriani sub ara maxima ecclesiae collegiatae cum corpore S. Diodori e coem. Callisti an. 1660.

Diodorus ☧ (7)

8

Romae apud lipsanophylacem e coem. Priscillae cum vase sanguineo.

Pisistratus Egeo fratri
monumentum posuit. (8)

(1) Boldett. p. 345.

(2) Ferrand. disquisit. reliquiar. p. 207. ubi de falsis inscriptionibus.

(3) E schedis sacrarii pontif.

(4) Mabillon. admon. ad epist. Euseb.

(5) Aring. T. I. p. 333; Reines. cl. XX. n. 292; Fleetw. p. 393.

(6) Boldett. p. 182.

(7) Ex historia ms. Suriani abbatis Pennatii.

(8) E schedis P. Damettae.

1

Anagniae in SS. Cosmae et Damiani cum lipsanis S. Dorothei repertis in coem. Gordiani.

ω Dorotheo ☧ filio dul- ω
cissimo qui vixit M. VI.
D. XX. or. IIII. in pace. (1)

2

Romae in coemeterio Ostriano cum vase cruore resperso. (2)

Mirae innocentiae anima
dulcis Emilianus qui
vixit anno uno mens. VII.
D. XVIIII. dormit in pace.

3

Plumbea lamina inventa an. 1520. in arca S. Demetrii in ecclesia abbatiali S. Laurentii in Campo in Umbria.

II. R Q E
S. C. P. S.
D. M. +. I

4

E coem. Praetextati cum vase sanguineo.

Erenius
Quartinus. (3)

5

E coem. Thrasonis cum calice cruento.

Elpidia Eufrasio conpari qui
vixit annos XL. te in pace. (4)

6

E coem. Thrasonis ad loculum martyris.

Domino coniugi Eusibio Terentia
benemerenti in pace. (5)

7

Romae in S. Eustachii in titulo marmoreo.

Hic requiescunt corpora scorum martyr. Eustathii
et uxoris eius Theopistes eorumq. filior. Agapiti et Theopisti. (6)

8

E coem. Gordiani cum ampulla sanguinea. S. Eutychii lipsana extant Anagniae in S. Mariae vulgo de caritate.

Euticio Fabro Ferrio
qui bi quie
ann. XXII. kal. dices-
sit. sit. (7)

9

E coem. S. Agnetis ad loculum martyris.

Felix qui vixit annis XXXIIII
et cum uxorem annum et mesis VI.
in pace felix. (8)

(1) Boldett. p. 344. 372; Marang. act. S. Vict. p. 103; Mur. p. 1860. 2. alllque.

(2) Aring. T. I. p. 333; Reines. cl. XX. 58; Fabrett. p. 576. n. 158; Fleetw. p. 394.

(3) Marang. act. S. Vict. p. 112.

(4) Marang. act. S. V. p. 95; Mur. p. 1860. 11.

(5) Marang. act. S. V. p. 82; Mur. p. 1866. 3.

(6) Refertur apud Gallet. inscr. rom. T. I. p. 43. in lapide Caelestini III. an. 1196.

(7) Ita scribitur. Vide Marang. act. S. V. p. 102; Mur. p. 1868. 6; Mamach. T. III. p. 319.

(8) E schedis sacrarii pontif.

1

Vercellis in pariete sacelli divi Eusebii.

✝ Emeritae quantum damnato corpore vitae
Vel cunctis exuta malis mens possit in *isto*
Sat dedit agnosci virtus, quem mille labores
Exiliique dolor victi stupuere fidelem.
Blandus et adfatu facilis sanctusq. sereno
In vultu esponens animum, patientior aequo,
Virtutum specimen dives sub paupere mundo,
Scriptorum custos rigidus, dubiique serenus
Excusor veri, contendens mente beata
Purgatam in terris animam revocare per aethra
Indignum clamans demergi crimine vitas
Sulfureasq. undas corrupto corpore adire
Candor erat mentis verus semperq. docebat
Omnia factorum nostrae rationis habenda,
Participesq. mali facinus qui in fata reclinant.
Ultor inexpletus fidei, bellator in hostes,
Sincerus cultorq. Dei, domitorq. malorum,
Errantum lumen, qui crimina tolleret ore.
Talis erat specie, quem nec ieiunia longa
Magnanimum vicere sitim fluvialibus undis,
Algorem vili solitum depellere veste.
Robore celesti mundum calcavit, et omnes
Terrenas vicit labes purgatior aethra,
Vitarum maculas puro qui decoquit igni,
Rebus qui docuit populos factisq. vocavit.

2

Romae ap. principem Rospiliosium e coem. Priscillae.

Ermetes ☧ passus. (1)

3

E coem. S. Agnetis ad loculum martyris.

Eukaristus in pace
qu. an. XIII. (2)

4

Romae ap. Card. Zeladam e coem. SS. Abbundii et Sennen, cum vasculo sanguineo.

Cale
Eutychiano
❦
ΕΠΙΤΙΟΔΙC. (3)

5

In coem. Callisti via Appia, cum vase sanguineo.

Eusebio homini Dei. (4)

6

Romae in S. Sebastiani. (5)

Eutychius martyr crudelia iussa tyranni
Carnificumq. vias pariter tunc mille nocendi
Vincere quod potuit, monstravit gloria Christi
Carceris inluviemq; sequitur nova poena, per artus,
Testarum fragmenta parant ne somnus adiret.
Bis seni transiere dies, alimenta negantur.
Mittitur in barathrum, sanctus lavat omnia sanguis
Vulnera quae intulerat mortis metuenda potestas.
Nocte soporifera turbant insomnia mentem,
Ostendit latebra insontis quae membra teneret,
Quaeritur, inventus colitur, fovet, omnia praestat.
Expressit Damasus. Meritum venerare sepulchrum.

7

E coem. Callisti ad loculum mart.

Exuperantius in pace. (6)

8

E coem. S. Helenae ad loculum mart.

Exuperius. (7)

9

E coem. S. Agnetis ad loculum mart.

Kal. maias depositus Exuperius. (8)
A ☧ Ω

(1) Fabrett. p. 738. n. 491; Allegrant. de monogr. Chr. p. 13; Paul. de S. Feliciano p. 18.
(2) E schedis sacrarii pontif.
(3) Ego vidi in lapide musei vat. sine his graecis litteris. — A. M.
(4) Bosius p. 189; Aring. T. I. p. 282. ex actis huius martyris, quorum pleniorem editionem dedit Balutius miscell. T. I. p. 33.
(5) Sarazan. ed. S. Damas. carm. XXXI. — A. M.
(6) Boldett. p. 318.
(7) Boldett. p. 488.
(8) E schedis sacrarii pontif.

1

E coem. Thrasonis ad tumulum martyris, cuius ossa data sunt Georgio Spinulae cardinali.

☧ Exupi in
pace qui vix.
ann. XVIIII P. M. (1)

2

E coem. Praetextati in calce ad loculum mart. cuius lipsana illata in basilicam S. Laurentii in Damaso.

Faustinus in pace. ☧ (2)

3

Romae in museo vaticano (supra ianuam minorem bibliothecae) e coem. Urbis ad loculum martyris, cuius reliquiae illatae sunt in sacrarium pontificium.

Locus Felicissimi
sic
Fructoses locus visomus ☧

4

Aspicis et hic tumulus retinet celestia membra
Sanctorum, subito rapuit quos regia celi.
Hi crucis invicte comites pariterque ministri
Rectoris sancti meritumque fidemque secuti
Etheriss petiere domos regnaque piorum.
Unica in his gaudet romane gloria plebis,
Quod duce tunc Christo Christi meruere triumphos.
Felicissimo et Agapito Damasus. (3)

5

In via Ostiensi ad S. Paulum.

O semel atque iterum vero de nomine Felix,
Qui intemerata fide, contempto principe mundi,
Confessus Christum caelestia regna petisti!
O vere pretiosa fides! Cognoscite fratres,
Qui ad caelum victor pariter properavit Adauctus.
Presbiter his versus (4) Damasus rectore iubente
Composuit, tumulum sanctorum limina adorans.
Felix et Adauctus. — (5)

6

In tegula e coem. Priscillae litteris carbone ductis ad loculum duorum martyrum.

Irene
Felicio. (6)

7

Romae apud sacrarii pontif. praefectum parvus lapis pessimis litteris inscriptus, repertus cum vase sang.

☧ Felix vixit
annos IIII.

8

In tegula e coem. Callisti, ad sepulchrum S. Felicis I. P. M.

Felix PP. I. (7)

(1) Marang. act. S. V. p. 94; Mur. p. 1869. 3.
(2) Boldett. p. 434.
(3) Ex codice closterneoburg. saec. XI. post carmina Damasi.
(4) Sarazanus carm. XXIV. qui habet in v. 6. *is versus Damaso*. At cod. closterneob. *his versus Damasus*, ut nos scripsimus. Mabill. analect. T. IV. p. 504. ex cod. einsild.; Fleetw. p. 406. Vide Blanchir. opusc. T. II. p. 28.
(5) Grut. p. 1171. 18. ex cod. pal. (p. 61. b.)
(6) Boldett. p. 437.
(7) Boldett. p. 234; Paulius de S. Felice p. 83.

1

Romae in SS. Cosmae et Damiani sub altari repertum an. 1582. corpus S. Felicis II. PP. cum lapide inscripto.

Hic requiescit S. Felix papa
et martyr qui damnavit
Constantium hereticum. (1)

2

Romae in museo Kircheriano. e coem. Praetextati ad loculum martyris litt. minio tinctis.

Flaviano filio dul-
cissimo qui vixit
annis VII. in pace. (2)

3

In S. Mariae transtib. e coem. Cyriacae ad loculum martyris.

Firminus idib. iul. dep. (3)

4

E coem. Callisti cum amp. sang.

Flor. vixit annis VII. dies XXV. (4)

5

In paroecia castri Farneti, quod est feudum principis Chisii, lapis cum corpore martyris Flavii educto e coem. Priscillae.

Flavius qui vixit an. XXXII.
M. N. D. XV. (5)

6

In sacello Seminarii romani extat corpus S. mart. Florentini cum tabella atramento scripta his verbis.

Florentino qui vixit
$\overline{\text{anum}}$ $\overline{\text{mes}}$. V . . D. VIII. (6)

7

Romae an. 1725. sub ara maxima eccl. S. Clementis reperta capsula plumbea in qua ossium fragmenta, cineresque cruore infecti, vas vitreum effractum, urceus fictilis, crux lignea, et altera vitrea, imago cerea duplex, quae aguum utrimque referebat. Capsulam claudebat marmorea tabula, in cuius antica parte haec erant litteris compendiariis.

FLAVIUS CLEM. $\overline{\text{MR}}$.
HIC FELICIT. E. TU.
LEO.I. DOCT. XI $\overline{\text{S}}$. $\overline{\text{CO}}$ VI. $\overline{\text{AS}}$. PE G.

In postica vero haec.

☧ HC. D ✝ O. (9)

(1) Paulius de S. Felice p. 45. 47. 53; Sammart. G. Chr. T. II. p. 499.

(2) Boldett. p. 477; Marang. act. S. Vict. p. 134; Mur. p. 1872. 4.

(3) Boldett. p. 716.

(4) Marang. act. S. Vict. p. 116.

(5) Boldett. p. 716.

(6) Lupius p. 38; Mur. p. 1677. 6.

(7) Videsis T. VIII. dissert. acad. Corton. p. 128; Mamach. T. I. p. 354; Zachar. hist. litt. T. II. p. 233, et dissert. lat. T. I. p. 45; Calogerà T. XII. p. 439. T. XXXIV. p. 229. Apud priorem ex citatis Zachariae locis plures leguntur interpretationes. Sed Marinius ita scribit: primos duos versus sine controversia interpretamur *Flavius Clemens martyr hic feliciter est tumulatus*. In tertio aqua haeret, recteque ait Vitrius (dissert. de hoc titulo) facilius est dicere quomodo non sit legendus, quam quomodo legendus sit. Alius legit: *Leo I. doctor . . . consecrationem sexto anno sui pontificatus egit*. Alius vero: *Leo I. doctor Christi concilium VI. auctoritate S. Petri egit*. Alius denique paulo aliter compendia intelligens, interpretatur *Leo* etc. *XIII. mensis VI. ad sanctum Petrum eundem gestavit*.

1

Romae apud praefectum sacrarii pontif. cum corpore martyris.

Fl. Erculius qui bi-
xit annu I. et mensis XI.
dies XIII. ☧ in pace XIIII. kl. nob.

2

Romae in porticu S. Mariae transtib. e coem. S. Agnetis ad loculum martyris.

Fl. Secundino benemerenti
ministratori chrestiano in pace
qui vixit ann. XXXVI. DP. III.
non. mar. (1)

3

Romae apud lipsanophylacem e coem. Saturnini ad loculum duorum martyrum.

Gorgonius filio Florentino qui an.
et mes. VII. in pace. Primitiva
Soricino filio benemerenti fecit qui vixit. (2)

4

Perusiae in porticu monasterii S. Petri in coem. urbis parva tabula.

❦ D. ❦ M. ❦
Festo ca-
rissimo co-
iugi Theodo-
te qui vixit
ann. XXXVI. M. III.
D. XXV. in pace ❦ (3)

5

E coem. Callisti ad loculum martyris.

Florenti
in pace. (4)

6

Perusiae apud P. Galassium monachum cassinensem reperta in coem. Urbis ad loculum mart. litt. rubric.

Pater vene-
merenti
filio Furtu-
nato qui
vixit an-
nos XII. et me-
ses II. (5)

7

E coem. Praetextati cum ampulla sanguinea.

Florenti
fratri in pace. (6)

8

Florentiae, in deiparae Annuntiatae cum cum lipsanis mart. e coem. Pontiani.

Parentes fecerunt
Florentio filio. (7)
❦ ❦

9

Senis in collegio Ptolomaeio cum corpore mart. e coem. Hermetis.

❦ Florintius ❦ (8)

(1) Boldett. p. 414; Maff. M. V. p. 282; 1; Mur. p. 1874. 5; Mazoch. spicil. bibl. T. III. p. 344. aliique auctores.

(2) Nihil deesse in lapide, quem vidit, ait Marinius.

(3) Vermiliol. inscr. T. II. p. 441.

(4) Aring. T. I. p. 336; Reines. cl. XX. n. 307; Fleetw. p. 403. In schedis sacrarii pontif. dicitur repertus lapis an. 1658.

(5) Vermiliol. T. II. p. 457.

(6) Marang. act. S. V. p. 109.

(7) Gor. T. I. p. 312. n. 53; Mur. p. 1875. 8; Zachar. excurs. litt. T. I. p. 202. Gor. *fecerut.*

(8) Lup. p. 57. aere cusam dat.

1

Hispali in sacrario, cum corpore S. Florentii.

Requievit in pace
Florentius vir sanctus
die VII. kalendas martias.
Vixit annis LIII.
et depositus est die III.
idus martias era
DXXIII. (1)

2

Romae in S. Mariae transtib. e coem. Hermetis.

Florentio carissimo
Florentia et Aprio
parentes fecerunt
Florenti dulcis. (2)

3

Ex coem. SS. Petri et Marcellini ad loculum martyris.

ΓΟΡΓΟΝΙ in pace. (3)

4

Romae ex coem Urbis ad loculum mart.

Fortunatus ꝺ depositus III.
kal ꝺ octb ꝺ in pace. (4)

5

Ex coem. Priscillae ad tumulum mart.

Gemlino (5) benemerenti q. vixit
ann.XL.M.II.D.III. soror Espee in pace.

6

Romae in sacrario ecclesiae collegii de propaganda fide e coem. Nolano cum lipsanis S. Fortunati, quae in ara principe ecclesiae SS. recondita iacent.

Kal. mart. ☧
Fortunatus
in pace. (6)

7

Romae in coem. Thrasonis in calce ad loculum duorum MM. quorum corpora data patribus Congregationis S. Philippi Nerii Septempedanae.

Gabino et Martyrio filio
D. III. kal. febr. ☧ (7)

8

Romae in cryptis ecclesiae S. Martinae e coem. S. Agnetis.

Sic premia servas Vespasiane diro Premiatus es morte Gaudenti letare
civitas ubi glorie tuae autori promisit iste dat Kristus omnia tibi
qui alium paravit theatru̅ in celo.

Aurelia ꝺ Augurina ꝺ hic
est.

(1) Floresius Hisp. S. tom. IX. p. 305. quem videsis. Pertinet ad an. 485. Bolland. febr. T. III. p. 380.

(2) Marang. act. S. V. p. 76; Lup. p. 174; Mur. p. 1167. 8.

(3) E schedis sacrarii pontif.

(4) E schedis P. Saccarelli propraefecti sacrarii pontif.

(5) Quarta huius nominis littera incerta est etiam apud Boldett. p. 386. Num *Gemino*? — A. M.

(6) Ex Vignolio Mur. p. 1876. 5. qui dicit effossum Nolae lapidem.

(7) Lup. p. 107; Marang. op. cit. p. 89. Mur. p. 1877. 7. qui interpretatur *Gabinius qui et Martyrius.*

1

Ex coem. Praetextati, in calce ad loculum mart.

Fonto (sic) in pace qui depostus (sic) nonis aprilis.

	F	F
FR	R	O (sic)
ON	O	N
TO	N	T
IN P	T	O
ACE	O	

vixit annis P. M. LVIII.
D. XIII. N. aprilis. (1)

2

Ex coem. Priscillae, cum ampulla sang.

Fructuosus
anima tua cum
iustis. (2)
☧

3

Romae apud Pr. sacr. pont. ex coem. Calepodii cum ampulla sanguinea.

Geminus Q. V.
VIII et dies.

4

Ex coem. Urbis cum amp. sang. an. 1665.

Gorgonius in Deo vivat
Hilaria coniux. (3)

5

Romae apud Pr. sacr. pont. ex coem. Cyriacae ad loculum mart., cuius corpus cum lapide Pragam intulit Card. Hertzen.

Germanioni
in pace ✝ qui bixit
ann. XXX depos.
V. idu. iuli. (4)

6

Romae apud Pr. sacr. pont. ex coem. Cyriacae an. 1790. ad loculum martyris.

Gorgonio bene-
merenti in pace
D. P. idus nob.

7

Ibidem cum corpore S. Gorgonii.

Gorgonio filio be-
nemerenti in pace.

8

E coem. Calepodii ad loculum martyris.

Hilario in pace. (5)

8

Romae inscriptiones repertae an. 1582. cum reliquiis SS. Abundii et Abundantii sub ara maxima eccl. SS. Cosmae et Damiani.

Hic reqniescit scus Habundius pbr
et monachus et martyr.

Hic requiescit scus Habundantius
diac. et martyr. (6)

(1) Boldett. p. 435.

(2) E schedis P. Zachariae

(3) E schedis sacrarii pontif.

(4) Tradita Marinio fuit epigraphe ab eo qui exscripserat.

(5) E schedis sacrarii pontif.

(6) Cod. Donii p. 488; Paul. de S. Felice II. p. 21; Hugon. station. p. 180; liber cui titulus *SS. mart. Abundii pr. et Abund. diac. passio* p. 37.

1

In Metropi via.

Haec quicumque vides nimio perfecta labore,
Desine mirari, minus est quam martyr habetur.
Hic actate puer rudibus *iam* victor in annis
Tempore snb parvo matura laude triumphans
Aspera innocuo maculavit tela cruore,
Et sitiens tenero suxit sibi sanguine predo.
Sic victor superas auras regnumque petivit,
Et nos celesti placidos de sede revisit
Nomine Gordianus Christi quem palma coronat.
Marmore concludens archam cineresque beatos
Presbyter ornavit renovans Vincentius ultro· (1)

2

In coem. Lucinae ad loculum martyris·

VIII. kal· martias
Gregorius in pace (2)

3

Ex coem· S. Agnetis ad loculum martyris·

Heraclius qui vixit
an.. XXX· dies L.
dep. X. k· sep. (3)

4

Romae ad divi Martini in Carinis.

Martyris hic tumulus magno sub vertice montis
Gorgonium retinet, servat qui altaria Christi.
Hic quicunque venit, sanctorum limina quaerat,
Inveniet vicina in sede habitare beatos,
Ad caelum pariter pietas quos vexit euntes.
Damasi episcopi. (4)

5

Ex coem. D. Agnetis in musco Carpineo, nunc in oppido montis Silicis in eccl· S. Georgii cum lipsanis martyris·

☧ Heliti coniugi Victoria fecit ☧
bene quesquenti
qui bixit annis in seculo plus minus LXIIII ☧
et in coniugio bixit annis XXVIII· dormienti
in pace· (5)

6

Ex coem· urbis cum amp. sang.

☧ Herculius innox in pace DP. III· idus aprilis.
qui vixit an. II. M· VIII. (6)

(1) Ex codice closterneob. saec. XI. Videtur Damasi carmen.
(2) E schedis sacrarii pontif.
(3) Indidem.
(4) Apud Sarazan. ed. Damas. carm. XIV.
(5) Fabrett. cl. VIII. n. 36, et p. 758. n. 640. Vide Cognolatum memor. Montis Silic. p. 125.
(6) Aring. T. I. p. 336; Reines. cl. XX. n. 308; Fleetw. p. 413.

1

Ravennae in museo Classensi ex coem. S. Agnetis cum ampulla sanguinea.

Hilariano bene quescen-
ti qui vixit à ann ó L. ó
(1)

2

Anagniae apud Sanctimoniales vulgo de charitate ord. Cisterc. ex coem. Callisti cum ampulla sanguinea.

Ianuario benemerenti filius
fecit, qui vixit ann. LIII.
M.XI. D. XXQ. Depositus
X. kal. octobres quescet in pace. (2)

3

Ex coem. Priscillae cum amp. sanguinea.

Hireneo exorc.
qui vixit annos
XXVII. P. M. cum
innocentia pos.
Ursinus frater. (3)

4

Ex coem. Callisti ad loculum martyris.

Hermioni.

6

E coem. Urbis cum vase sanguineo an. 1665.

Hyacintus acolitus. (4)

5

Velitris in ecclesia SS. Trinitatis cum lipsanis S. M. Iovini eductis ex coem. Praetextati.

Hic requiescit in
pace Iovinus de
scola carruca-
rum qui vixsit
sic
annus plus minus
XXXV et mensis VI.
et dies VIIII.

7

Formiis ad tumulum B. Iacobi apostoli.

Hic requiescit Iacobus apostolus frater Domini.(5)

8

Romae ex coem. Lucinae ad tumulum martyris.

Ianuarius. (6)

9

Septempedae in eccl. monasterii S. Laurentii vulgo de doliolo, in plumbea lamina reperta cum SS. Hippolyti et Iustini lipsanis.

Hic requiescunt corpora
scorum Ipoliti
et Iustini. (7)

10

Romae ex coem. S. Lucinae, vel S. Agnetis, in calce, cum amp. sang.

III. kal. apr. depositus
Iulinus ⳩ (8)

(1) E schedis sacrarii pontif.
(2) Marang. res ethn. p. 425.
(3) E schedis P. Zachariae.
(4) E schedis sacrarii pontif.
(5) Martinell. Rom. ex ethn. sacr. p. 65. ex cod. vat. saec. XV.
(6) Aring. T. I. p. 335.
(7) Ruger. de S. Hippolyto p. 72. vet. ed.
(8) Boldett. p. 347. et 494.

1

In via Pincia.

Sepulcrum sancti martyris Hyacinti Leopardus
presbyter ornavit. Depos. III. id. sep. (1)

2

Florentiae in sacello domus Riccardiae cum lipsanis S. M. Ianuarii.

Ianuario beni- (sic)
merenti qui vixit
annos II. et M. VIII.
D. VIII. ☧ (2)

3

Pistorii in templo quondam PP. Societatis Iesu cum lipsanis S. M. Iulii Roma missis an. 1661. a card. Iulio Rospiliosio.

Iulias
pace qui vixit ano X. VII.
et D. II. depositus IIII. idus F. (3)

4

In ecclesia Fuldensi aureis litteris.

Ecce viros istos praeclaros valde patronos
Roma decus orbis miserat huc pariter.
Quos quoq. Hrabanus humilis susceperat abbas
Praesule cum Humberto rite locavit et hic.
Hic magnus pausat martyr Ianuarius, atque
Officio insignes atque sacris meritis:
Qui cum pontifice Xisto mucrone perempti
Levitae caelo reddiderant animas. (4)

5

Romae ex coem. S. Helenae ad loculum martyris.

Iulius.

6

Ex coem. Cyriacae cum vase sang.

Iomnis in pace. (5)

7

In eccl. D. Laurentii monasterii Malmesburiensis in Anglia ad tumulum Ioannis Scoti graphiis a pueris confossi saec. IX.

Conditur hoc tumulo sanctus sophista Iohannes,
Qui ditatus erat iam vivens dogmate miro.
Martyrio tandem Christi conscendere regnum
Quo meruit cuncti regnant per secula sancti. (6)

(1) Mabillon. T. IV. analect. p. 501. n. 68. ex cod. einsild. saec. X.

(2) Gor. T. II. p. 443. n. 33; Mur. p. 1687. 7. et 1887. 7.

(3) Zacharias T. 33. collect. Calogerà p. 410. et excurs. litt. T. I. p. 3. (Alibi legitur *Bonifatias* pro *Bonifatius.*) Rursus T. III. diss. lat. p. 117. Ruinartius act. MM. in admon. ad acta S. Iulii meminit nescio cuius Iulii martyris adolescentis qui colitur Fesulis in abbatia S. Bartholomaei.

(4) Rhabanus T. VI. p. 215. n. 63; Brower. AA. Fuld. p. 244; Mabill. saec. Bened. T. VI. p. 15; Bolland. febr. T. I. p. 520.

(5) Boldett. p. 479.

(6) Angl. sacr. T. II. p. 28. Codex Donii ex Baronio habet *clauditur* pro *conditur.*

1

Panormi in ecclesia PP. Societat. Iesu cum corpore mart. Iulii, e coem. Cyriacae.

Iulio filio pater doliens fecit
bene merenti qui bixit annis XVI.
menses VII. dies V. Anima innox
cesquas bene in pace. (1)

2

Romae in eccl. monialium turris specularum cum corpore S. M. Iulii reperto in coem. Priscillae.

☧ Dormitione
Iulio in pace. (2)

3

Romae e coem. Urbis ad loculum martyris.

Iustinus
annorum
XVIII. (3)

4

Romae in secretario Pontificis integer lapis repertus cum ampulla sanguinis in coem. Calepodii.

Iustinus DP. XIIII. kl. ap.
dor. in (pace) (4)

5

Romae in S. Pancratii, lapis erutus cum corpore S. Iulii M. e coem. Calepodii circa an. 1697.

S. Iulius Ius. Maximus.

6

E coem. Priscillae cum tribus vasculis sanguinolentis, et cochleari argenteo.

Iulius Hermon bale. (5)

7

E coem. Calepodii cum vasculo sanguinis.

Iul. Germanus requi.
in pace PP. kal. octobres. (6)

8

E coem. Callisti ad loculum mart.

Iulio Revocato patri in pace
Revocatus et Hermione filii. (7)

9

E coem. Calepodii an. 1639. cum vasculo sanguineo.

Iulius Vernis Venustis ❧ qui vixit
annos ❧ XXI. et ❧ mensis ❧ X ❧ depostus
virgo ❧ super.se ❧ IIII ❧ kalendas ❧ septembres ☧

(1) Bonarot. observ. p. 166; Mur. p. 1894. 2; Cor. p. 178. aliisque.

(2) Boldett. p. 403.

(3) In regestis praefecti sacr. pontif. memoratur corpus s. Iustini martyris annorum VIII, quod mendum videtur pro XVIII.

(4) Haec inscriptio orientalium more scribitur a dextro latere in sinistrum.

(5) Marang. res ethn. p. 455.

(6) Boldett. p. 404.

(7) Marang. act. S. V. p. 118; Mur. p. 1892. 10.

1

Epitaphium S. Iuvenalis narniensis martyris.

Secreti locus est intus sanctique recessus
Quem famulus Christi sanctus Iuvenalis amavit,
Sanctorum socius meritis evectus in astra.
Rupe cava placuit tumulari membra sepulchro,
Ne polluta manus sacrum contingere possit. (1)

2

Romae in hypogeo S. Laurentii extra muros, in pariete intrantibus parte dextra.

. . . .
. . am licet officio sit te prestantior arae
Tu tamen es cratis celsior ignibus hoc.

Spatium interiectum occupatur opere vermiculato.

Et quamvis mage tu, tamen extitit ille perustus,
Ussit te cratis, ussit et alma fides.
Quae fervore pari Iustini pectus adussit,
Cuius in hoc sacro membra manent loculo.

3

Romae in S. Laurentii extra muros in confessione, in basi loculi SS. Laurentii et Stephani littera minuta et bona.

Cancellarius esset de . . tecti . .
Cencius hoc fieri cum Laurenti Stephane vobis.

4

Romae apud praef. sacr. pontif. detecta cum ampulla vitrea an. 1786. in coem. S. Sebastiani.

Lentianus se vivo
iuxta uxorem
suam fecit ☧

5

E coem. Callisti cum ampulla sanguinea.

Leo qui vixit ☧
annos VII. (2)

6

E coem. Praetextati cum ampulla sanguinea in calce.

LEONI. (3)

(1) Baron. in martyrol.; Bolland. T. I. maii p. 389. V. Ughell. T. I. p. 1109. In cod. barberin. 1236. p. 156. est *secretus sanctusque.*

(2) Marang. act. S. V. p. 115.

(3) Marang. op. cit. p. 106.

1

In monasterio S. Petri da Cardenas dioec. Burgensis, in claustro.

Era DCCCLXXII. IIII. F. VIII idus ag. adlisa
est Karadigna
et interfecti sunt ibi per regem Zepham
CC. monachi
de grege Domini in die SS. martyrum
Iusti et Pastoris. (1)

Ibidem.

Venite ad iudicinm omnes.
In ista parte claustri sunt
ducenti monachi huins coenobii
qui mortem sustinnerunt pro
fide D. N. salvatoris et redemptoris
Iesu Christi, et decollati fuerunt
. . . . . . feria quarta
. . . salus a . . eia milites
Christi . . . . semper vivet
. . . si monachus: cor vestrum
et ossa vestra ut herba germi-
nabunt . . . .

2

Bassanelli Hortanae dioeceseos in tegula.

+
Lannus XPI mar-
tir hic requiescit.
sub Dioclitiano
it. sub E.P.S. passus.

3

E coem. Thrasonis ad loc. martyris.

Laurentius
qui vixit an. II. M. V. (2)

4

Perusiae apud P. Galassium priorem S. Constantii, lapis repertus ad loculum martyris in coem. Urbis, cuius reliquiae datae doctori de Monte missionario percelebri.

Leo
anima dulcis. (3)

5

Ripae Transonae in aede monialium S. Catharinae senensis, lapis Roma advectus e coem. Priscillae cum sacris lipsanis S. Laurentii, et ampulla sang.

Laurentin VI. idus
ienuras (sic) decessit. ☧ (4)

6

Romae in museo card. Zeladae, repertus lapis cum amp. sang. in coem. Urbis.

Nomine Leo defuntns (sic)
annor. VII mesoru X.
inter manos parentor.
VIII. kallendas ianuarias. (5)

7

E coem. Cyriacae ad tumulum martyris, cuius lipsana concessa marchioni Serlupio.

Depositio Legitimi
XIII. kal. feb. (6)

8

E coem. Cyriacae cum amp. sang.

Leontius vixit annos XXII. M. II. D. X. (7)

(1) Floresius H. S. T. XXVII. p. 223. Codex Donii p. 366. et 369. ex Baronio habet *Zafnam.*

(2) Marang. act. S. V. p. 85; Mur. p. 1898. 5.

(3) Vermil. T. II. p. 447.

(4) Georgius de monogram. Ch. p. 6, ad fidem lapidis.

(5) Exscripsit Marinius. Lupius p. 188. 189. collegit nomina quae in genitivo plurali desinunt in *orum* pro *am*.

(6) Boldet. p. 401.

(7) Boldett. p. 481.

1

In ecclesia monasterii Murensis in Helvetia corpus S. Leontii mart. e coem. Callisti an. 1641.

Leonti in pace. (1)

2

E coem. S. Agnetis ad loculum martyris.

Marcianus deposito quintu idus maias in pace. (2)

3

E coem. Cyriacae cum vase sanguineo.

MARCVS. (3)

4

E coem. Urbis an. 1656. cum ampulla sang. in calce.

MARO. (4)

4

Romae apud praef. sacrarii pontif. parva tabella reperta in coem. Cyriacae ad tumulum martyris.

Hic positus Laurentius qui vixit
annus P. M. V. dep. kal. sept.

Adsunt duae columbae duoque agni se respicientes, quos inter monogramma

☧

5

Novariae ad tumulum S. Laurentii presb. sociorumque martyrum.

Aspicis hoc marmor tumuli de more cavatum?
In solidum est intus, rima nec ulla patet,
Unde queat tellus occultas mittere lympas,
Manat ab ingestis ossibus iste liquor.
Si dubitas, medio sudantes tolle sepulchro
Relliquias; dices, unda salubris ubi est? (5)

6

Apud Marinium tabella eruta an. 1793. e coem. Cyriacae cum vase sang. pessimis litteris.

Emptu bisomus Lautio
vixit an. XXV. D. IIII. idus
aug.

7

In agro Florentino tertio ab urbe lapide in suburbano sacello senatoris Nerei cum ossibus S. mart. e coem. romanis.

Gaius Leoni alumno
in pace qui anis vixit
XV meses duo dies V. (6)

(1) Bolland. T. V. sept. p. 197.
(2) E schedis sacrarii pontif.
(3) Boldett. p. 479.
(4) E schedis sacrarii pontif.

(5) Aring. T. I. p. 37; Baron. martyrol. p. 211; Flertw. p. 525.
(6) Gor. T. III. p. 357.

1

E coemeterio S. Agnetis, in calce ad loculum martyris.

Letanti anima dulcis Domini in pace.
Vixit ann. X. D. sexto kal. augi.
benemerenti in P. (1)

2

E coem. Calepodii ad loculum martyris.

Leo natus ꝖII. idus decbris bixit
mes ꝖII. dies IꝖ. in pace. (2)

3

E coem. Urbis an. 1656 cum cratere cruento intus repertum corpus palm. VII. laceratum et sanguineum.

Leontius dormit in pace. (3)

4

E coem. S. Agnetis, in calce ad loculum martyris an. 1712.

Martyris hic sancti Liberalis membra quiescunt,
Qui quondam in terris consul honore fuit.
Sed crevit titulis factus de consule martyr,
Cui vivit semper morte creatus honor.
Plus fuit irato quam grato principe felix,
Quem perimens rabidus misit ad astra furor.
Gratia cui trabeas dederat, dedit ira coronam,
Dum XPO procerem mens inimica facit.
Obtulit haec Dno componens atria Florus,
Ut sanctos venerans praemia iusta ferat. (4)

5

E coem. S. Agnetis cum amp. sang.

Marcellino benemerenti
qui vixit annis XXXV.
fratres dulcissimo suo
fecerunt in pace. (5)

6

E coem. Urbis cum ampulla sang. an. 1656.

Dulcissimo filio Marcello
fecerunt parentes, qui
vixit annis V. men. I. in pace. (6)

(1) Boldettus p. 434. ita interpretatur difficilem lapidis scripturam. V. Merendam in addendis ad op. S. Damas. p. 10; Fleetw. p. 440.

(2) E schedis sacrarii pontif.

(3) Indidem.

(4) Grut. p. 1171. 9. ex cod. pal. (p. 60.)

(5) Boldett. p. 392.

(6) E schedis sacrarii pontif.

1

Romae olim ad tumulum SS. Marcellini et Petri.

Marcelline tuos pariter Petre nosce triumphos.
Percussor retulit Damaso mihi cum puer essem,
Haec tibi carnificem rabidum mandata dedisse,
Sentibus in mediis vestra ut tunc colla secaret,
Nec tumulum vestrum quisquam cognoscere posset.
Vos alacres vestris manibus mundasse sepulchra,
Candidulo occulte postquam iacuistis in antro.
Postea commonitam vestra pietate Lucillam
Hic placuisse magis sanctissima condere membra. (1)

2

De S. Marcello martyre.

Veridicus rector lapsos quia crimina flere
Praedixit miseris, fuit omnibus hostis amarus.
Hinc furor hinc odium sequitur, discordia, lites,
Seditio, caedes, solvuntur foedera pacis.
Crimen ob alterius XPM qui in pace negavit
Finibus expulsus patriae est feritate tyranni.
Haec breviter Damasus voluit comperta referre
Marcelli ut (2) populus meritum cognoscere possit. (3)

3

E coem. S. Sabinillae extra civit. Nepesinam cum ampulla sanguinis.

Marculus civis nepesinus hac die XXII.
iulii martyrio coronatus capite truncatus
iacet, quem ego Savinilla Iesu Christi ancil-
la propriis manibus sepelivi. (4)

4

E coem. Callisti ad loculum mart.

. . al positus Marcellus filesia
. . stu. (5)

5

Extra Dertusam in latere.

Hic requiescit corpus
Martiani episcopi et martyris. (6)

(1) Sarazan. carm. XII. S. Damasi.
(2) Deest *ut* in scheda Marinii.
(3) Sarazan. op. S. Damasi carm. XXVI.
(4) Boldett. p. 580. ex Nardinio cap. 8. p. 54. Vide Mamach. de ep. hortan. antiq. p. 31; Blanchin. H. E. quadr. T. II. p. 214. tab. I.
(5) E schedis sacrarii pontif.
(6) Ughell. T. IV. p. 625.

1

Romae in ecclesia SS. Cosmae et Damiani sub altari reperta corpora SS. an. 1584. et lapis in quo erat perscriptum.

Hic requicscunt corpora
sanctorum Marci et Marcelliani et Tranquillini
presb. (1)

2

E coem. Urbis cum ampulla sanguinis et numo Iuliae Aug.

Marius Ianuarianus. ☧ (2)

3

E coem. an. 1656. cum amp. sang. in calce.

MARO. (3)

4

Neapoli in S. Ephebi tabella marmorea reperta an. 1589. cum lipsanis SS. Fortunati et Maximi.

Hic iacent corpora sanctorum Maximi
et Fortunati sub Paulo primo. (4)

5

Pisauri apud Oliverium e coem. S. Agnetis ad tumulum martyris.

Maximianus et Leontia parentes filio suo Maximo qui et Sanbatius Q. V. X. ann. V. M. V. in pace. (5)

6

E coem. Callisti repertum sub Gregorio XIII.

Tempore Adriani
imperatoris.
Marius adulescens dux
militum qui satis vixit
dum vitam pro CHO cum sanguine consunsit, in pace tandem quievit. Benemerentes
cum lacrimis et metu posuerunt.
id VI. (6) ☧

7

E coem. Gordiani vel Cyriacae, cum ampulla sanguinis.

Martinus in pace. (7)

8

E coem. Callisti cum amp. sang.

MAXIMIANUS. (8)

(1) Bos. p. 188; Aring. T. I. p. 281; Hugon. station. p. 180.

(2) Aring. T. I. p. 334. T. II. p. 567; Fleetw. p. 444.

(3) E schedis sacrarii pontif.

(4) Mazoch. calend. neap. p. 624. 625; Pelliccia T. IV. p. 88.

(5) Exscripsit Marinius. Idem vidit etiam in schedis sacrarii pontif., ubi *Sanbatianus*.

(6) Bos. p. 217; Aring. T. I. p. 307; Reines. cl. XX. 348; Fleetw. p. 444; Boldett. p. 233; aliique multi. Codex Donii p. 584. habet in fine *ID. S. VII.* — Est haec pretiosissima inscriptio. Itemque tertia praecedentis paginae. — A. M.

(7) Boldett. p. 332. et 483. Vide Martorell. thec. calam. p. 88.

(8) Boldett. p. 475.

1

S. Archangeli in Aemilia in ecclesia collegiata cum lipsanis S. Marini e coem. Urbis.

Marino
in pace ☧
benemerenti. (1)

2

In oppido Montis Silicis in eccl. S. Georgii e coem. Urbis cum vase sanguineo.

Martino dormienti in pace ☧ (2)

3

E coem. S. Helenae ad tumul. mart.

Mercurius et Dextera mater. (3)

4

Martyris hic Mauri tumulus pia membra retentat
Quem (4) Damasus rector longo post tempore plebis
Ornavit supplex cultu meliore decorans
Insontem puerum, cui poena nulla deiecti. (5)

5

E coem. Callisti cum amp. sang.

Maximus in pace. (6)

6

E coem. S. Helenae cum vasculo sang.

Mecetus in pace. (7)

7

E coem. S. Helenae cum amp. sang.

Maximo in P. (8)

8

Romae e coem. Cyriacae an. 1758. inscriptum lateri ad tumulum mart.

NICASES. (9)

9

Romae in hortulo ecclesiae Ss. Nerei et Achillei, lapis repertus cum vase sanguineo in coem. Callisti.

Filio Megethio bene-
merenti dulcissimo qui
bixit plenos ꝺ an ɕ II. (10)

10

E coem. Callisti ad tumulum mart., uuuc Compressi, quod praetorium est comitum Eugeniorum quinto ab Perusia lapide in sacello domus.

Parentes filibus (sic)
Mercurio et Ie-
nuario beneme-
rentibus in pace. (11)

(1) Exscripsit Marinius. De S. Marino martyre vide eius hist. p. 187. Indulgentia pro eccl. S. Stephani in Brolio Mediolani, in qua corpus S. Marini an. 1458. in regest. Pii II. T. XXXI. p. 92. t.

(2) Cognolat. memor. Montelic. p. 124.

(3) Boldett. p. 487.

(4) Perperam scheda Marinii *quam*.

(5) Grut. p. 1171. 1. ex cod. pal. (p. 58. b.); Fleetw. p. 450; S. Damas. carm. XXI. ed. Merendae.

(6) Marang. act. S. V. p. 115.

(7) Boldett. p. 487.

(8) Boldett. p. 488.

(9) De S. Nicasii nomine cum palma in crusta invento Boldett. p. 102.

(10) Exscripsit Marinius. Vide Aring. T. I. p. 335; Reines. cl. XX. n. 128; Fleetw. p. 446. aliosque.

(11) Vermil. T. II. p. 432. Mentio eius in schedis sacrarii pontif.

1

E coem. Calepodii ad loculum mart.

Maximus pater
Maximo iuniori
in pace. (1)

2

E coem. Urbis ad loculum martyris.

Mercurilis qui vixit cu compare sua
X. annis M. XIII. D. VIII.
X. kal. sept. dorm. in pace. (2)

3

Romae in coem. Callisti.

Sancto
martyri
Maximo. (3)

4

E coem. Urbis ad loculum martyris.

Nemesio innocentissimo fratri
qui viscit ann. XXXIII. M. XI. D. XX.
benemerenti in pace. (4)

5

E coem. Ocriculano an. 1611. in ruinis ecclesiae S. Victoris.

☧ Ω. Hic re-
q·escit Medicus
martyr Christi
cum pluribus
I. P. C. Q. E. S
T. B. A. M. (5)

6

Romae in pariete exteriori ecclesia SS. Nerei et Achillei, qui prospicit in hortulum proximum, e coem. Callisti cum vase rubente.

Felicitas Natali
filio carissimo
qui vixit
annos XXIII. (6)

7

Corporeis resoluta malis duce praedita XPO
Aetheris alma parens atria celsa petit.
Insontes pueros sequitur per amoena virecta,
Tempora victricis florea serta ligant.
Purpuream rapiunt animam caelestia regna,
Sanguine lota suo membra tegit tumulus.
Si titulum quaeris, meritum de nomine signat. (7)

8

Mediolani olim in basilica Apostolorum.

Qua sinuata cavo consurgunt tecta regressu,
Sacrataeque crucis flectitur orbe caput,

(1) Boldett. p. 375.

(2) E schedis sacrarii pontif.

(3) Bos. p. 178; Aring. T. I. p. 273; Severan. hist. p. 431.

(4) E schedis sacrarii pontif.

(5) Bened. XIV. P. M. de B. S. D. T. IV. p. 806. loquitur de martyribus repertis Oriculi sub Paulo V. P. M., in iisque de S. Medico. Vide etiam Boldett. p. 587; Lam. de E. A. p. 542; Zachar. hist. litt. T. V. p. 512; Bolland. T. V. iun. p. 7; Mamach. antiq. T. III. p. 159. et 316. qui litteras singularias explicat *in pace quiescentibus aliis martyribus.*

(6) Aring. T. I. p. 335; Reines. cl. XX. p. 72; Fleetw. p. 400.

(7) Grut. p. 1176. 8. ex cod. pal. (p. 79); Fleetw. p. 476. — Scheda Marinii in 2. versu mendose *aethereis alma partens.* Item in 3. versu codex pal. mendose *proamoena*, et in v. 5. *purpoream.* Denique Fleetw. flagitiose in 6. versu *sanguine tota sua.* — A. M.

Nazarius vitae immaculabilis integer artus,
Conditor exultans hunc tumuli esse locum.
Quem pius Ambrosius signavit imagine Christi
Marmoribus libycis fida serena polit.
Coniugis ut reditu Stiliconis laeta fruatur
Germanisque piis pignoribus propriis. (1)

1

Iustinopoli in eccl. S. Mariae in arca marmorea.

Hanc patriam serva Nazari sancte guberna,
Qui pater et rector Iustini diceris urbis. (2)

2

Incerto loco.

Martyris haec Nemesi sedes per saecula floret
Serior ornatu nobilior merito.
Incultam pridem dubitatio longa reliquid (sic),
Sed tenuit virtus adseruitque fidem.
Effera quem rabies neglecto iure sepulchri
Sanctorum in tumulos praeda furentis erat. (3)

3

In sepulcro Nerei et Achillei, in via Appia.

Militiae nomen dederant, almumque gerebant
Officium pariter spectantes iussa tyranni
Praeceptis pulsante metu servire parati.
Mira fides rerum! subito posuere furorem.
Conversi fugiunt, ducis impia castra relinquunt,
Proiciunt clypeos faleras et tela cruenta,
Confessi gaudent Christi portare triumphos.
Credite per Damasum possit quid gloria Xpi. (4)

(1) Reines. cl. XX. n. 185; Grut. p. 1056. 4; Bugat. de S. Celso p. 11; Fleetw. p. 479; Bolland. T. VI. Iul. p. 513, aliique.

(2) Ughell. T. V. p. 381; Ursatus marm. p. 154.

(3) Grut. p. 1171. 5. ex cod. pal. (p. 61.) V. Merend. ed. S. Damasi p. 233. Grut. habet *Nemesii*, *sepulcri*, *sanctorum tumulos*. Cod. pal. *florent* pro *floret*.

(4) Sarazan. op. S. Damas. carm. XXIII. Apud Mabill. analect. T. IV. p. 502. legitur in primo versu *saevum* pro *almum*, et in 6. *telaque*. — A. M.

1

E coemeteriis Urbis, cum vasculo sang.

Hic situs Nota-
tus servus fide-
lissimus. (1)

2

E coemet. urbis A. 1656. cum vase sanguineo.

Olimpius qui vixit annis
XXX mens ·IIII· Piscinae sorori
☧ dulciss· ☧ (2)

3

E coem. Urbis Ostriano cum amp. sanguinis.

P. C. Nundinati filio
innocentissimo. (3)

4

E coem. S. Helenae, vel Cyriacae, cum amp. sanguinis.

Pastori in pace. Vix. ann. XXI. dies
III. idus. octb· (4)

5

E coem. Urbis A. 1656. cum ampulla sanguinis.

Octabio
benemerenti
qui bixit. ann. V. et mens-
es. sex· et dies tres. (5)

6

Romae in ecclesia S. Hadriani, in confessione.

In hoc loco requiescunt
corpora sanctorum martyrum
Papiae et Mauri. (6)

7

E coem. 14. feb. 1665. cum vasculo cruento.

Dianila mater filio suo
Pastori benemerenti in pace
Qui vixit ann. XX. dies XVII. (7)

8

E coem. Cyriacae A. 165. ad loculum martyris.

Pancratio in pace. (8)

9

E coem. Praetextati cum amp. sang.

☧ Parteni in pace. (9)

(1) Aring. T. I. p. 333; Reines. cl. XX. p. 358; Fleetw. p. 450.
(2) E schedis sacrarii pontif.
(3) Aring. T. I. p. 333; Reines. cl. XX. p. 360; Fleetw. p. 450.
(4) Boldett. p. 485.
(5) E schedis sacrarii pontif.
(6) Bos. p. 414; Aring. T. II. p. 64; Grut. p. 1056. 9. ex Baronio ad an. 270. T. III. p. 270; Fleetw. p. 454.
(7) E schedis sacrarii pontif.
(8) Indidem.
(9) Ita Boldett. p. 555. At scheda Marinii *Paterni*, vitiose: fons enim unicus inscriptionis Boldettus est. — A. M.

1

E coem. Praetextati ad loculum martyris.

Olympio compari qui vixit an. L. M. III.D. V. dep. ❧ X. kal. oct. Iobina coniugi benemerenti in pace ❧ (1)

2

E coem. Priscillae cum vase sang.

Patonicus. (2)

3

E coem. Praetextati cum ampulla sanguinis.

Pascaso innocen-
ti in pace ☧ (3)

4

Romae in sacrario pontificio quirinali e coem. Saturnini an. 1656. ad loculum martyris.

Pascentio. XV. kal. iun.
defun. (4)

5

E coem. Urbis A. 1658. cum ampulla sanguinea.

Pastor in pace. (5)

6

E coem. Urbis ad loculum martyris.

In P. S.
Paulus. (6)

7

E coem. S. Agnetis ad loculum martyris.

Paulinu (*sic*) Secundina. (7)

8

Anagniae e coem. Thrasonis ad bisomum martyrum.

Primitivus et Vitalis. (8)

9

Imolae in cathedrali cum corpore mart. effosso in coem. Urbis A. 1678. donatoque Constantio Zenio pontif. imolensi ab card. Carpineo.

Peregrinus Bassus
an. LXXII. D. D. III. kal. de. ☧ (9)

10

Romae in S. M. transtib. e coem. SS. Processi et Martiniani via Aurelia, ad loculum martyris.

Pecori dulcis anima benit in cimitero VII. idus iul. D. P. postera die marturoru. (10)

(1) Marang. act. S. V. p. 106; Mur. p. 1918. 6; Boldett. p. 385.

(2) Boldett. p. 493.

(3) Marang. act. S. V. p. 108, ex eoq. Mur. p. 1931. 2, qui aliis iungit.

(4) Sic in schedis sacr. pontif. Gud. p. 369. 11.

(5) E schedis sacr. pont.

(6) Indidem.

(7) Indidem.

(8) Marang. act. S. V. p. 88.

(9) Ex hist. ms. episcoporum Imolae auctore Zacharia.

(10) Marang. act. S. V. p. 101. ex eoque Mur. p. 1922, quem vide; Corsin. post N. Graec. p. 12; Lup. p. 181; Blanchin. hist. quadr. T. II. p. 214. tab. 1. n. 58.

1

Romae apud lipsanophylacem e coem. Cyriacae ad loculum martyris A. 1779.

Maxima patri Pecori
ne
baenemerenti in pace.

2

E coem. S. Helenae ad loculum martyris.

Petrus III. nonas ocbris kal.
apr. (1)

3

Romae in S. Mariae transtib. e coem. Callisti ad tumulum martyris A. 1744.

Cl. Mamertino et Fl. Nevitta conss.
dulcissimo filio Petrio qui vixit ann. XII.
A ☧ Ω M. I. D. XV. dep. prid. kal. sept. in pace
Eutyches pater fecit. (2)

4

E coem. Priscillae cum ampulla sang.

Petronio qui vixit ann. XXX. D. P.
pr. non. iulias benemerenti in pace. (3)

5

Romae ad B. Eusebii.

A ☧ Ω
SanO martyribus PetrO ispo
qui vixit an. X. et passus est XIIII. kal. febr. (4)

6

Romae in ecclia parrochiali S. Salvatoris de curt. reg. transtib. A. 1665. sub altari maiore reperta tabula marmorea cum epigraphe.

✝ Tituli pastoris P. B. R. iacet Pigmenius in mausoleum feliciter tumulatus.
✝ Hic requiescit S. Melix martyr Christi, et Pollion presbyter et martyr. (5)

In capsa marmorea ei tabulae subiecta, infra caput S. Pigmenii, aderat titulus alter his verbis.

✝ Hic requiescit corpus S. Pigmenii M. Christi.

(1) E schedis sacr. pontif.

(2) Marang. amph. flav. p. 77. ex eoque Donatus p. 185. 3. habet *septe* pro *sept.*

(3) Boldett. p. 493.

(4) Fabrett. p. 739; Georg. de monogr. p. 5.

(5) Ex public. instrum. allato a Dominico de Mauro in op. *descr. della chiesa par. di S. Salvatore della corte. Velletri* 1677. p. 32, ubi multa de S. Pigmenii episcopi vita et rebus gestis. — Porro SS. Milix, Polion, et Pymeon (seu Pigmenius) via portuensi, occurrunt in notitia ecclesiarum urbis Romae, inter Alcuini opera T. IV. p. 598. — A. M.

1

Nicaeae ad Varum in tumulo S. Pontii.

Domino Karolo rege Francorum et
Langobardorum patricius (sic) Romanorum
domino sancto Pontio martyri sub
temporibus imperat . . . Advocatus
epis. . . . . instaurav . . (1)

2

Romae apud praef. sacr. pont. e coem. Thrasonis A. 1791. cum ampulla vitrea.

☧ Polycronius ☧
dormii (2) in pace.

3

Larini.

✝ In pace Christi
Locus Primiani, Firmiani,
et Casti MM. qui passi sunt
sub Diocletiano. (3)

4

E coem. S. Agnetis ad loculum mart.

Petro benemerenti qui vixit
annos XXXV. Sabina coniux. (4)

5

E coem. Cyriacae vel Callisti ad loc. mart.

Populonio in pace
idus iunis. (5)

6

Lugduni, vulgo Legiuno, *ad lacum Verbanum in S. Primi, tabula marmorea imposita arcae lateritiae arae maximae.*

✝ Hic sci Primi martirys (sic) corpus
venerandum in Xpo humatu quiescit,
quod Do dignus Sergius papa iunior
Eremberto inlustri viro concessit
ab urbe Roma cum hymnis ac laudibus
spalibusque & canticis dum esset translatum.

(1) Mur. p. 1896. ex opere Nicaea illustr. P. I. T. IV; Bolland. T. III. maii p. 683.

(2) Ita scheda Marinii *dormii*, nisi mendosa est, ut puto, pro *dormit*. — A. M.

(3) Petrus Polydorus vit. et act. et antiq. monum. S. Pardi Larinensium episcopi, olim mss. apud Marinium.

(4) E schedis sacrar. pontif.

(5) Boldett. p. 367. et 475.

Quem inter scos eius sps teneat primatum
In multis virtutibus et signis est declaratum.
Reconditum est corpus beati Primi martyris
Cum reliquis sci Feliciani anno incarnationis
dni nri Ihu Xpi DCCCVI kl. aug. indic. VIII. ordinante dom.
Angilbto archiepo anno XXIII. Passio scor. V. id. iun.

1

E coem. Thrasanis cum amp. sang. Est modo Anagniae in SS. Cosmae ac Dam.

Prisciani. (1)

2

Florentiae in sacello domus Rinuccinae cum corpore martyris e coem. Urbis.

Proiecti. (2)

3

Romae apud praef. sacr. pontif. grandis tabula e coem. S. Sebastiani cum vasculo cruento.

Primi.

4

E coem. Callisti cum vase sang.

Privato in pace
dep. III. ian. bisomu. (3)

5

Romae in pariete muri exter. eccl. SS. Nerei et Achillei, qui prospicit in hortulum, e coem. Lucinae cum vase sanguineo.

Locus Primi A ☧ Ω (4)

6

E coem. Thrasonis cum amp. sanguinis lipsana martyris Proci iussu Ben. XIV. P. M. Bononiam in eccl. cathedral. translata.

Pater filio Proco qui
vixit annis VIIII. mens. VIII.
in pace fecit.

7

E coem. Cyriacae vel Priscillae cum amp. sang.

Primus in pa☧ce
qui vixit annos XL. (5)

8

Romae in coem. Cyriacae ad loculum martyris.

Prisciliano fratri bene mti. in (sic) ce
(sic) quixit A. XXXIII. M. IIII. (6)

(1) Marang. act. S. V. p. 89.
(2) Gor. T. III. p. 355. n. 27.
(3) Marang. A. S. V. p. 115. ex eoque Mur. p. 1928. 8.
(4) Reines. cl. XX. n. 153; Aring. T. I. p. 335; Fleetw. p. 460.
(5) Boldett. p. 342. et 494.
(6) Oderic. p. 259.

1

Romae in coem. Ostriano titulus repertus A. 1643. ad loculum martyris Primitivi, cuius ossa Ravennam translata fuere.

Primitivus in pace qui post
multas angustias
fortissimus martir ☧
vixit annis P. M.
XXXVIII. coniug. suo
perdulcissimo benemerenti
fecit. (1)

2

Tibure in ecclesia maiori in sacello S. Salvatoris, marmor repertum cum lipsanis S. Quirini.

✝ Hic requiescit
corpus beati
Quirini sacerdotis
Deo dilecti Q. in
pace. scē. ecclie
requievit. (2)

3

Romae in SS. quattuor Coronatorum fragmentum carminis S. Damasi PP.

Extremo tumulus latu*it sub aggere montis*,
Hunc Damasus monstrat, *servat qui membra piorum.*
Te Protum retinet, mel*ior tibi regia caeli.*
Sanguine purpureo se*queris Hyacinthe probatus.*
Germani fratres a*nimis ingentibus ambo*,
Hic victor meruit pal*mam, prior ille coronam.* (3)

4

Romae ad tumulum SS. Petri et Hyacinthi.

Aspice descensum, cernes mirabile factum,
Sanctorum monumenta vides patefacta sepulcris.
Martyris hic Proti tumulus iacet atque Iacincti:
Quem cum iamdudum tegeret mons terra caligo,
Hoc Theodorus opus construxit presbiter instans
Ut Dn̄i plebem opera maiora tenerent. (4)

(1) Reines. cl. XX. n. 150; Aring. T. I. p. 592; Boldett. p. 56, ex eoque Mur. p. 1927. 8; Mamach. T. I. p. 462; Fleetw. p. 460; Blanchin. H. Q. T. II. tab. I.

(2) Exscripsit Lupius.

(3) Sarazan. op. S. Damas. carm. XXVII. — A. M.

(4) Grut. p. 1173. 11. ex cod. pal. (p. 68. b.) Merend. op. S. Damas. p. 27; Aring. T. II. p. 104.

1

In coem. S. Saturnini via Salaria, cum duobus vasculis sanguine tinctis, et corpore frondibus, lauri fortasse, cooperto.

Prospero innocenti
animae in pace· (1)

2

E. coem· S. Hermetis cum vase sang.

sic
Quiriacos vi-
xit in pace annis
P. M. LX. ☧ (2)

3

Romae in Quirinali, in palatio Pontificis reperta ad tumulum martyris in coemet. Urbis A. 1656.

Rogato et Agapito duobus fratribus innocentibus,
qui bicxefunt inter se annos
VII. bene cesquentis parentis fecerunt. (3)

4

Cippus marmoreus repertus in plebe S· Severini castri Lizari, vulgo Lezri.

III. id· septe
Hic· req. bone· memo.
Raimberti· levite
et· mart· XA· in· pa.
misereat· eid· S.

5

Florentiae in sacello domus equitis Ioannis Giraldii, cum corpore martyris reperto in coem· Cyriacae A· 1668·

Adsunt columba, anchora, malleus, vas.

Romanus X. (4)

6

E coem· Calepodii ad loculum mart.

Rodoricus se vivo fecit. Secunda deposita in pace. (5)

7

E coem· Praetextati ad tumulum mart.

D· P· IIII· non· iulias
Romuli· V· A· III· et· M· VIII· (6)

8

In eccl. archipresbyt. plebis Sori, qui locus est ditionis Ianuensis, e coem. Callisti A. 1764.

Rodanus pace. (7)

9

Pisauri apud Oliverium e coem. S. Agnetis ad loculum martyris.

Regulus
in aniis. (8)

(1) Reines. cl. XX. n. 157; Aring. T. I. p. 333; Fleetw. p. 461.

(2) Marang. act. S. V. p. 121; Mur. p. 1931. 4.

(3) E schedis sacrar. pontif. Gud. p. 370.

(4) Gor. T. III. p. 356. n. 31.

(5) E schedis sacrar. pont. Boldett. p. 53; Mur. p. 1932. 4.

(6) Marang. act. S. V. p. 109.

(7) Misit ad Marinium Odericus.

(8) E schedis sacrar. pont.

1

Velitris in S. Ioh. Baptistae cum corpore S. Romuli in coem. Cyriacae.

☧ Filio benem. Romulo qui vixit
an. XI. M. III. decessit. in. P. id. nob.
mater posuit. (1)

2

Romae in coem. Priscillae via Salaria cum amp. sang.

Ruffinus et Christi martyres
CL. martyres Christi. (2)

3

Aulendorffii in ecclesia cum corpore Sabiniani mart.

Edone coniugi Sabiniano in
pace ☧ (3)

4

In oppido montis Silicis in eccl. S. Georgii cum ampulla sanguinis e coem. Cyriacae.

Rusticiano filio benemerenti
qui vixit an. V. M. XI. D. XXIII.
te in pace. (4)

5

Romae in pariete templi SS. Nerei et Achillei, qui prospicit in hortulum, e coem. Callisti ad tumulum martyris litminiatulis.

Sabbatius benemerenti qui vixit
annos XL. (5)

6

R. apud praef. sacrar. pont. cum corpore martyris.

Sabbatius qui
vixit annis
XIII. D. XLVIII
in pace.

7

In coem Urbis ad loculum mart.

M. D.
Sagitti
T ☧ E
sic
im pace. (6)

8

Florentiae in sacello domus Bonarotiae cum corpore S. M. Sabbatii reperto A. 1694. in coem. SS. Gordiani et Epimachi.

Sabbati dulcis
anima pete et ro-
ga pro fratres et
sodales tuos. (7)

(1) Exscripsit Borgia cardinalis.

(2) Aring. T. II. p. 149, ex eoque Boldett. p. 253; Mamach. T. I. p. 460; Blanchin. H. Q. tab. I. saec. I. n. 51.

(3) Gerbert. iter germ. p. 432, qui ait Aulendorfienses celebrare mart. et virg. Edonem, quamvis epithaphium positum sit Sabiniano coniugi.

(4) Cognolat. mem. Monselic. p. 120.

(5) Reines. cl. XX. n. 383. *Sabatius.* Item Fleetw. p. 477.

(6) In schedis Suaresii *martyris Dei Sagitti tumulus depositus est.*

(7) Bonarot. observ. 167; Mur. p. 1934. 9. aliique. Boldett. p. 490. sic: *Sabbati dulcis anima roga et pete.* Nihil amplius.

1

E coem. Urbis A. 1656. ad tumulum mart.

Ruffinus qui vixit
an. XXIIII. di. XVIII. in pace. (1)

2

E coem. S. Agnetis cum vase sanguineo.

Sabinianus IIII. k. novembris
dep. (2)

3

E coem. Urbis cum vase sanguinis.

D. M. dep. IIII. kal. octob.
sic
Rutilo Alexxandro
qui vixit an. XXVII. M. VII.
D. III. Sabbatia uxor cium
oe. VI. Xce. am. num. in pac. (3)

4

Romae in mus. vaticano e coem. Urbis ad tumulum martyris.

Bene merent . . .
in pace Satypo . . .
qui vixit annos . . .
P. M. XLV. Caesario
et Attico. coss. (4)

5

E coem. Cyriacae an. 1165. cum cratere sanguineo.

Savinii bene merenti
in pace. (5)

6

E coem. Pontiani ad tumulum mart.

D. P. Secundianus qui vixit.
annis LI. (6)

7

Corneti in porta ecclesiae.

Non obeunt isti passi pro nomine Christi.
Ecce Saturninus Sisinnius et Timotheus
Hic bene cum caro requiescunt Symphoriano. (7)

8

Romae ad S. Saturnini

Morum martyrum cultor Damasus eps servus Dei
Ola nunc Xpi fuerat charta cinis an . . .
Tempore quo gladius secuit pia viscera matris,
Sanguine mutavit patriam namque genusque,
Romanum civem sanctorum fecit origo.
Mira fides rerum! docuit post exitus ingens,
Cum lacerat pia membra, fremit Gratianus ut hostis,
Postea quam fellis vomuit concepta venena
Cogere non potuit xpm te sancte negare,

(1) E schedis sacrar. pont.
(2) Boldett. p. 494.
(3) Scheda Marinii sic habet.
(4) In schedis sacrar. pontif. dicitur lapis fuisse ad loculum martyris.
(5) E schedis sacr. pont.
(6) Boldett. p. 490.
(7) Gud. p. 370. 7. Vide eiusdem indices p. 71.

Ipse tuis precibus meruit confessus abire.
Supplicis haec Damasi vox est, venerare sepulchrum,
Solvere vota licet, castasque effundere preces,
Sancti Saturnini tumulus quia martyris hic est. (1)

1

Romae in mus. vatic. e coem. Agnetis cum amp. sang.

Rufus tabela-
rus (sic) depositus IIII. idu
dec. (2)

2

E coem. Gordiani cum vasculo cruento.

Felix fratri Sebero
benemerenti qui vixit
annis XXIII. dormit in pace
VI. idus octobris. (3)

3

E coem. Cyriacae 1656. ad loculum mart. in calce.

Rufus. (4)

4

E coem. Praetextati in calce cum ampulla sanguinis.

Servus Dei. (5)

5

In coem. Callisti inscriptum calci adhaerenti vitreis phialis positis ad tumulos SS. MM. Saturnini Victoris et Nicasii.

Sa. Saturn*ini*
Sang. sa. (6)

6

Contiliani Reatinae dioeceseos lapis translatus cum lipsanis S. M. Secundini e coem. Callisti.

Secundino benemerenti qui vivit (sic) annos XLII.
B. N. F. praest praet. quiescit in pace VI. idus aug. (7)

7

Septempedae in sacello gentis Gentiliae cum ossibus mart. Septimii repertis in coem. Hermetis, et dono datis a Bened. XIII. P. M. Antonio Gentilio A. 1726.

Septimius Eraclius qui vixit annis XLIII. mes. III. ☧
ei Iuliane Licinia coiugi suo cum quem vixit
annis XVIIII. mess. VI. benemerenti fecit ☧ (8)

(1) Ex cod. pal. (p. 62. b.) Gruterus p. 1172. 2. cum varietate; Sarazan. ed. S. Damas. carm. XXV.

(2) Eascripsit Lupius.

(3) Boldett. p. 402.

(4) E schedis sacrarii pont.

(5) Boldett. p. 437.

(6) Aring. T. I. p. 297; Bos. p. 197. 199; Boldett. p. 186. 187; Bottar. R. S. T. III. tab. 200. 202; Mamach. T. I. p. 461.

(7) Boldett. p. 415, ex quo Mur. p. 743. 1.

(8) Marang. act. S. V. p. 120, ex eoque Mur. p. 1939. 9. Vide Bernardi Gentilii dissert. de antiquit. Septemp. p. 85.

1

Ravennae in S. Agathae maioris, in arca marm., in qua corpora SS. Sergii mart. et Agnelli archiepiscopi.

✝ Pulvere solutus madefacto tumulo humant
Sergii membra orthodoxae sedis ministri.
Huius legentibus producat praecibus nempe
veniam delictis, donet ut Dns petens,
credens per suffragia martyris huius almae
comendans pie venturo iudicis tubae,
surgent ubi omnes visuri regem aeternum,
cuius in nomine vegetatur stemate fronte. (1)

A ✝ Ω
C S O
A D

2

Senis in cathedrali in sacello Deiparae cum ossibus S. Sergii e coem. Callisti dono datis a Flavio Chisio S. R. E. Card.

Sergius in corde passus
quiescit in pace. (2)

3

E. coem. Thrasonis ad tumulum mart.

Severo marito bene-
renti uxor, qui vixit an-
nis ses (sic) meuses tres di-
es octo, benemerenti in pace. (3)

4

Romae in vestibulo palatii archipresbyteri. S. Mariae maioris in arca marmorea.

☧
Martyres Simplicius et Faustinus
qui passi sunt in flumen Tibere et posi-
ti sunt in cimiterium Generoses super
Filippi. (4)

5

E coem. Thrasonis cum vase sanguineo.

Innoc. Severo vixit
ann. XIII. ☧ et dies XXII. (5)

6

E. coem. viae Salariae ad tumulum mart.

Siricius qui vixit an-
nis IXX. in pace. ☧ (6)

(1) Hieronymus Faber *mem. sacr. di Ravenna* P. I. p. 66; Beltramus *il forastiere istruito* p. 6. Monogramma sub cruce legendum videtur *Sergius diaconus*.

(2) Nihil adnotat Marinius. Ego suspicor *in corde* male lectum pro *in Christo*. — A. M.

(3) Marang. act. S. V. p. 83; Mur. p. 1942. 2.

(4) Reines. cl. XX. n. 391; Aring. T. I. p. 220; Bos. p. 122; Fleetw. p. 481. Mamach. T. III. p. 243; Bolland. T. VII. iul. p. 35; Florentin. martyrol. p. 687. aliique.

(5) Marang. act. S. V. p. 94; Mur. p. 1941. 9.

(6) Reines. cl. XX. n. 392; Aring. T. II. p. 151; Bos. p. 564; Fleetw. p. 482; Boldett. p. 341. et 478. habet *annos XXVIII.*

1

Ad tumulum S. Severini Exsuperii et Feliciani Viennae Allobrogum in sacrario basilicae Apostolorum.

Martyribus reverenda tribus haec fulgurat aula,
Quorum caelesti servantur nomina libro.
Hi Domini ob nomen felici forte perempti
Urbe viennensi aethereas sumpsere coronas.
Inde huc translati post longi temporis annos,
Praesentem inlustrant meritis vivacibus aulam
Conspicuo in templo, praefatae quod pius urbis
Condidit antistes, tantoque honore beavit,
Seque piis supplex tradens in secla patronis,
Hic vita excessit, hic sacris conditur arvis,
Quem sine fine tegens foveat miseratio Christi.
Nomina sanctorum cupiens cognoscere lector,
Scito Severinum, Exsuperium, ac Felicianum
Auctoris nomen commendant scripta sepulcri. (1)

2

E coem. Thrasonis cum ampulla sang.

X. Ks. Sibillu. (2)

3

E coem. Gordiani cum vase sang.

Theodorus. (3)

4

In pariete exteriore eccl. SS. Nerei et Achillei, lapis repertus cum ampulla sang. in coem. Lucinae.

. . Subicius qui vixit annis
. . et menses sex qui in pa. (4)

5

Romae in viridario domus probationis religionis paulinae iuxta ecclesiam S. Michaelis in Burgo S. Petri.

Sulpicius ☧ martyr.
Servilianus ☧ martyr. (5)

6

Neapoli in monasterio S. Severini.

Hic duo sancta simul divinaque corpora iacent
Sosius unanimes et Severinus habent. (6)

(1) Duchesnius T. I. hist. Franc. script. p. 513; Mabillon. SS. Bened. T. VI. p. 575.

(2) Marang. act. S. V. p. 81.

(3) Boldett. p. 491.

(4) Reines. cl. XX. n. 195; Aring. T. I. p. 355; Fleetw. p. 484.

(5) Ex cod. barberin. 3023. p. 81. Reines. cl. XX. n. 189; Aring. T. II. p. 8. aliique. Cod. Donii p. 591. ex cod. vat. 5241. sic. *In horto aedis S. Michaelis regionis leoninae Sulpicius martyr. Severinus martyr.*

(6) Reines. cl. XX. n. 191. ex Capac. H. M. L. cap. 13; Fleetw. p. 479.

1

E coem. Cyriacae cum ampulla sanguinis.

✝ Sisini ✝ (1)

2

In coem. Priscillae via Salaria, in calce ad tumulum martyris.

Terentianus. (2)

3

Romae apud praef. sacr. pont. reperta A. 1788. ad locum martyris in coem. Cyriacae.

Sorilioni
karissime in P·
parentes fece.
vix. anos· XIIII.

4

E coem. Thrasonis cum vase sang.

Terentio amant.
benemerenti
vixit an. XI. XIVIIII. (3)

5

☧

Corleone in S. Mariae vulgo a gratia nuncupata extat corpus S. M. Theodori repertum in coem. S. Hermetis cum hac epigraphe minio illita.

Theodorus MC. (4)

6

☧

In Tusculano Passioneii lapis eductus e coem. Agnetis cum amp. sanguinis.

Tnsco benemerenti in pace. (5)

7

Suriani in eccl. collegiata sub ara maxima corpus S. Turenii, quod e coem. Callisti eductum Surianensibus dono dedit A. 1656. episcopus Hortanus cum hac epigraphe.

☧ Turenius in pace

in ipso loculo clausa extitit theca pulveraria, circa quam legebatur.

ne
S. Terenius martyr. (6)

(1) E schedis sacrar. pont.

(2) Bos. p. 563; Aring. T. II. p. 150.

(3) Marang. act. S. V. p. 100, ex eoque Mur. p. 1946. 2.

(4) Vide *memorie per servire alla storia lett. della Sicilia* T. I. P. VI. art. 26. p. 65. Legitur *martyr Christi*, sive ut mavult Zacherias *martyrio coronatus*.

(5) E schedis sacrar. pont. Passion. inscr. p. 125.

(6) Ex historia Surian. ms. ab Pennatii.

1

E coem. Callisti ad loculum mart.

Turranio Maxentio quxit ann. (sic)
XXXV. Bitalis coniux fecit.
Dormit in pace. (1)

2

Inscriptum coctili laterculo, qui extat in S. Vigilii pagi Vezzano, *V. lapide ab Tridento, repert. cum lipsanis S. M. Valentini in vetere vicinali eccl. honori ipsius dicata.*

CCCC hic sepulta
CCCCLX sunt
die IIII. april. certa ossa
beati Valentini.

3

Tarracinae.

Hic requiescunt corpora
SS. martyrum Valentini et Damiani. (2)

4

Terranovae una cum corpore martyris effossi in coem. Urbis.

Titus ☧ in P. (3)

5

E coem. Priscillae cum ampulla cruore respersa.

Transpadanus. (4)

6

Massaccii, ubi olim Cupra montana, in eccl. coenobii S. Laurentii, ubi corpus S. Tiburtii e coem. Priscillae a. 1664.

Tiburtius. (5) ☧

7

In coem. viae Appiae cum vase sanguineo.

Titianus miles
in pace quiescit. (6) ☧

8

Romae in confessione eccl. S. Ceciliae litteris optimis, et rubricatis repertus cum amp. sanguinis.

Sanctis martyribus Tiburtio
Baleriano et Maximo Ꝗ quorum
natales Ꝗ est XVIII. kal. maias. (7)

9

Romae apud praef. sacr. pont. fragmentum tabulae marm. effossae in coem. Cyriacae A. 1790. quae clausit loculum martyris, pessimis litteris.

Leontia . . . .
nos no . . . . .

(1) Boldett. p. 398.

(2) Ughell. T. I. p. 1288.

(3) Exscripsit Lupius. Videtur in lapide candelabrum, potius, quam palma, sed male delineatur.

(4) Ex epist. Suaresii in bibl. barberin. p. 327.

(5) Menicuccius p. 239.

(6) Bos. p. 217.

(7) Boldett. p. 234; Mamach. T. II. p. 230; Victorius diss. phil. p. 38; Severan. hist. p. 431; Cognolat. mem. Monsel. p. 75. Boldettus habet *natale* et *kalen.*

1

Forolivii lamina reperta in monumento S. Valeriani, scripta hinc et inde.

Nomiue pro regis caesa cervice superni
Hic martir recubo Valerianus ego.
Romana suis clarum me fovet iu antris
Livia cum sociis octuaginta teuet.

Hoc beati Valeriaui martiris
est corpus, qui hic praeseus habetur, qui pro
Christi uomiue multas in suo corpore sub-
stiuuit passiones, demum absciso animam
Deo reddidit. (1)

2

In monasterio Fuldensi litteris deauratis.

Postquam rex regum Christus super aethera celsa
Victor conscendit arbiter omnipotens,
Servorum turbam hic liquit plebemque fidelem,
Qui verbo et factis plurima lucra darent.
Inter quos isti, quorum hic membra quiescunt,
Virtutum titulis eximii fuerant.
Hi pompam mundi spernentes rite tenebant
Martyrii palmam virgineumque decus.
Germani ecce duo hic pausant, quos virgo beata
Lucrata est Christo dogmate Caecilia.
Valerianus adest unus, Tiburtius alter
Nomine praeclarus clarior et meritis.
Has tres personas romana ex arce meantes
Suscepit Hraban Christe tuus famulus.
Patronosque sibi exoptans fieri, arte magistra
Ornavit templum, condidit et titulum. (2)

3

E coem. Cyriacae cum vase sang.

Turdus dormit. (3)

4

E coem. Thrasonis cum vase sang.

☧ Victoris ☧ (4)

5

Narniae in cathedr. e coem. Priscillae ad loculum martyris.

Valerius Lila scutarius
natione maurus. Prima
coniugi suo dignissimo
in pace, qui vixit annis
XXX. meses duos. (5)

6

In monasterio Petersausensi PP. Benedictinorum sito prope Constantiam lapis Roma advectus cum S. martyris reliquiis.

Locum Vicenti,
quem cum para-
vit cum suis si
qui voluerit requi-
rere veniat in cle. (6)

(1) Mur. p. 1953. 5. Bolland. T. I. maii p. 496. Subintellige *capite*.

(2) Inter opera Rhabani T. VI. p. 231; Bolland. T. I. febr. p. 521, T. II. april. p. 211; Brower A. A. Fuld. p. 247.

(3) Confer de hac formula Boldett. lib. II. 6. — A. M.

(4) Marang. act. S. V. p. 91.

(5) Boldett. p. 427.

(6) Exscripsit Callistus Marinius.

1

Florentiae in sacella domus Rinuccinae tegula cum corpore M. reperto in coem. Cyriacae.

Valeri. (1)

2

Romae e coem. Cyriacae ad tumul. martyris.

Victor ☧ qui vixit anno IL. depo-
situs VIIII. kal. maias uxso [sic] et filii beneme-
renti fecerunt. (2)

3

Romae e coem. Lucinae ad loc. martyris.

Victor qui vixit annis XXXVI.
in D. pace. (3)

4

In S. Mariae transtib. e coem. Callisti cum vase sang.

Victor V. kal. nov. dep. (4)

5

E coem. Calepodii cum vase cruento.

In pace defunctus Vere-
cundus natus in urbe
Roma annos IXV. (5)

6

E coem. Praetextati ad tumul. mart.

Victori beneme-
renti qui vixit an-
nis N. XIII. menses X. (6)

7

Tridenti in coem. eccl. cathedralis in arca marm. quae sita olim fuit in ara principe.

Suscipit adlethas animas Domino dare laetas.
In virtute crucis terit idola praeco salutis.
Pro fidei zelo moriens fruitur modo caelo.
Ad patris exequias currunt populi venerandas.
Obsequio turbae propria sepelitur in urbe.

8

Paulne in oratorio Ioh. Baptistae Catalani lapis cum lipsanis S. mart. e coem. Thrasonis A. 1736.

Vitalini merenti in P.
Vixit annis VIIII. M. VIIII.
D. XVII. par. fec. dep. IIII. k. mar. (7)

9

E coem. Urbis A. 1656. cum calice sanguineo.

Vitalio in pace
an. III. diebus V.
parentes fecerunt
merenti. (8)

(1) Gor. T. III. p. 355. n. 28.

(2) Sic in schedis sacrar. pont. Boldett. p. 5¼. et Mur. p. 1957. 1. habent *vixit LV. VIIII. kal. maias uxor fecit benemeren.*

(3) E schedis sacrar. pont.

(4) Boldett. p. 716.

(5) Boldett. p. 404; Mur. p. 1954. 4.

(6) Marang. act. S. V. p. 109; Mur. p. 1986. 8.

(7) Marang. act. S. V. p. 83; Mur. p. 1959. 2.

(8) E schedis sacrar. pont.

1

Romae in eccl. S. Aegidii Virginum carmelit. discalceat. corpus S. M. Verissimi e coem. Priscillae.

M. Virissimus qui vixit
annos LII. quesquet in pace. (1)

3

E coem. via Salaria ad tumulum mart. In ipso lapide sculptus cernebatur culter, pecten, aliudque ferreum instrumentum.

Vitalianus qui vixit ann.
XIII. et men. IV. Parentes
filio benemerenti.
Sepultus est IV. kalendas
novembr. (3)

5

Florentiae in sacello domus Rinucciniae. corpus S. M. Victorini e coem. Cyriacae cum tegula inscripta.

Victorini (5)

2

E coem. S. Agnetis ad tumul. martyris.

Victorinu in pace. (2)

4

E coemet. Urbis A. 1656. cum ampulla sanguinis.

Vincentio ☧ (4)

6

Turonis in cathedrali cum corpore mart. e coem. Cyriacae sub Alex. VII. P. M.

Flaviis Lupicino et Iobi-
no conss. VII. idus iunias
decesset de seculum
puer Victorinus qui
bixit annus XXXVII. M. X.
D. X. et cum uxsore
fecit anus II. M. III.
DP. V. idus iunias vene-
merenti in pace. (6)

7

Florentiae apud Aringios in sacello cum corpore S. M. reperti in S. Cyriacae.

☧ Vitalissimo benemerenti
im. (sic) P. qui vixit ann. XXV. pr. non. ian. (7)

8

Vitalis mart. et S. Martialis et S. Alexandri.

Dum peritura Gethae posuissent castra sub urbe,
Moverunt sanctis bella nefanda prius.
Istaque sacrilego verterunt corde sepulchra
Martyribus quondam rite sacrata piis.

(1) Boldett. p. 431.
(2) Boldett. p. 494.
(3) Aring. T. I. p. 333; Reines. cl. XX. n. 224; Fleetw. p. 504.
(4) E schedis sacrar. pont.
(5) Gor. T. III. p. 355. n. 29.
(6) Mur. p. 384. 2. ponit e coem. Callisti ex Mabill. V. Euseb. epist. de cultu SS. ign. p. 27; Mabill. suppl. ad diplom. p. 15.
(7) Boldett. p. 342; Mur. p. 1959. 5. ex Gorio T. I. p. 311. n. 52.

Quos monstrante Deo Damasus sibi papa probatos
Affixo monuit carmine iure coli.
Sed periit titulus confracto marmore sanctus,
Nec tamen his iterum posse latere fuit.
Dirnta Vigilius nam mox haec papa gemiscens,
Hostibus expulsis, omne novavit opus.

1

Amiterni in concha marm.

Iubente Deo Christo nostro
sancto marturi Victorino
Quodvuldeus epis de suo fecit.

2

Romae in coem. viae Appiae calci inscriptum.

Ulvasio
marturi. (1)

3

Bononiae in S. Stephani, ingens tabula apposita fronti arae inscriptae D. Nicolao, numeri additi posteriore manu, XIII. vel XIV. saeculo.

CCCL XXXII
Beatis-
Pavo si ✝ mo *Pavo*
martire Vitale. (2)

4

R. in coem. Callisti ad tumulum martyris ex opere vermiculato.

☧ Upi coiuci Binimiain in pace. (3)

5

E coem. S. Agnetis ad loculum mart.

Urbicus Alexandro fratri
karissimo in pace. (4)

6

In sacrario privato Abbatiae pontifarae cum corpore S. martyris Ursini.

Ursinus cum coiuge Leontia
vixit annis XX. M. VI. et fuit
in saeculo annis XLVIIII. M. IIII.
D. III. kal. iun. (5)

7

E coem. Callixti ad tumulum martyris.

Ursulo. in. pace. D. P. V. idus. septemb. (6)

(1) Bosius p. 196.
(2) Petraccus p. 312. valde antiquam existimat, omittitque notas numerales.
(3) Aring. T. I. p. 336. Lege *Binimia in pace.*
(4) E schedis sacr. pont.
(5) Boldett. p. 113, ex Mabillon. de SS. ign. p. 44.
(6) Boldett. p. 477.

1

E coem. S. Hermetis cum amp. sang.

Ursinus. (1)

2

Altavi in Hernicis reperta est capsa plumbea, in qua haec erant incisa.

Hic reconditu ē corpus S. Xisti
PP. Pim. et mr. (2)

3

E coem. Urbis A. 1658. ad tumulum martyris.

Ursi in pace. (3)

4

E coem. Callisti cum vase sang.

Gosimu in pace. (4)

5

In Tusculano Passioneii e xenodochio S. Ioh. Calybitae iuxta pontem insulae tiberinae in medio frontis arcae marmoreae.

✝ Hic requiescunt corpora
scorū martyrū Yppoliti,
Taurini, Herculiani, atq.
Iohanis Calibitis.
Formosus eps
condidit. (5)

6

Tibure bonis litteris et magnae antiquitatis repertus lapis una cum corpore S. Zotici sub ara principe eccl. Carmelitarum.

✝ Hic requiescit Zoticus martir. (6)

Ibique reperta etiam sequens inscriptio non ita affabre sculpta, et certe sequioris aevi.

✝ Hic requiescit Zoticus mār.

7

Romae apud praef. sacr. pont. e coem. Cyriacae ad tumulum martyris.

Hilara coniu . . . .
benemerenti . . .
fecerunt qu . . . .
minus XXXV. e . . .
in pace . . . .

8

Corneti in effodienda humo sub ruderibus veteris ecclesiae dirutae reperta arca marmorea, in qua ossa plurimorum martyrum sub hoc elogio in lamella plumbea.

✝ Ece depoita
sunt hic corpo-
ra sanctorum
se VI. mar. (7)

9

En me purpureo decoravit sanguine xps,
Magna qui domuit mortis virtute canam.
Morte sua Dnus detraxit fauce draconis

(1) Marang. act. S. V. p. 121.
(2) Cod. Donii p. 559. a Turrigio.
(3) E schedis sacrar. pont.
(4) Boldett. p. 475.
(5) Passion. inscr. p. 121. 6; Grut. p. 1055. 6; Fleetw. p. 413. aliique.
(6) Exscripsit Lupius.
(7) Boldett. p. 682.

Praedam quam dudum frangendo dente tenebat.
Isto vos fidei signo munite fideles
Quo xps sancta dnus nos morte redemit.
Sanguine me proprio roboravit mundi creator,
Vincula qui mortis fregit tartarea potens. (1)

1

*

Sanctorum quicumque legis venerare sepulchrum.
Nomina nec numerum potuit retinere vetustas.
Ornavit Damasus tumulum, cognoscite, rector.
Pro reditu cleri xpo praestante triumphans
Martyribus sanctis reddit sua vota sacerdos. (2)

2

E coem. Lucinae cum phiala sanguinea.

A☧Ω

Cumpari suo Bonifatia volu-
it fieri benemerenti in pace
qui vix. plus minus annus ❦ XXXX.
et fecit cum cupare sua ❦ annus ❦ XXII
dipositus ❦ IIII. kal. ❦ maias. (3)

3

Romae in basil. vaticana in basi columnae marmoreae.

LOC. MA. C.CLVIIII. INC. (4)

4

E coem. Callisti cum vasculo sanguineo.

Flavius Lupicus filio suo
In pace que vix. an ef $\overset{ne}{\text{mi}}$ XI. (5)

5

E coem. Urbis ad loculum martyris litteris rubricatis.

. . . oso bene meren-
. . . ace qui vixit ano
. . . ed meo IIII. ed. di. XX.
*Ga*udioso beneme-
. . . *re*nti filio in pace
. . . qui vixit ann. *vdi*
. . . ed. meses V. (6)

(1) Grut. p. 1168. 6. ex cod. pal. (p. 48.) Fleetw. p. 531.
(2) Grut. p. 1171. 3. ex cod. pal. (p. 59.) Saras. op. S. Dam. carm. XXII. Merend. carm. XVI. aliique.
(3) Boldett. p. 389; Mur. p. 1844. 10.
(4) Aring. T. I. p. 24. et Bos. p. 33. legunt *locus martyrum CCLVIIII. in Christo.*
(5) Boldett. p. 398.
(6) E schedis sacr. pont.

1

Praetermissa p. 370.

Veronae in S. Mariae vulgo della Fratta, *sub mensa altaris in lamina plumbea detecta A.* 1706.

✝ A. D. O. C. CIII. ic. requiescit Kibertus in pace
quixit XLII. et ic passus
est mortem II. idus
agusti pro Christi nomine. (1)

2

Praetermissa p. 374.

Plumbea lamina inventa A. 1520. *in arca S. Demetrii in, ecclesia abbatiali S. Laurentii in campo in Umbria.*

H. R. Q. E.
S. C. P. S.
D. M. ✝ I. (2).

3

Item praetermissa p. 374.

Diza dep. XIIII. kal. maias
in pace. (3)

4

E coem. Callisti.

Αὐρ. Ἀγαθι Νερυς
abe. (4)

5

Mileti.

Καὶ τοῦ ἁγίου μάρτυρος
Ὀνησίππου. (5)

6

Romae in mus. vaticano.

Τόπος Φιλημονις. (6)

7

Romae apud praef. sacr. pont. e coem. Cyriacae cum cum vase sang. litteris clavo ductis.

Πολυ
Πολυχρονιν
ἐνθάδε κεῖτε

8

E coem. Lucinae ad tumulum martyris.

Γρηγορι. (7)

9

E coem. Pontiani.

Στερκορι. (8)

10

Bononiae in typographio e coem. Cyriacae cum vasculo sanguinis.

Πατρικι ☧
ἔζησεν ἔτη ξγ. (9)

11

Rom. in mus. vat. e coem. S. Agnetis.

Τερεντειανοῦ
ζη. (10)

12

E coem. s. Hermetis.

Ἐν εἰρήνῃ κοιμησεις
Μοδέστου. ☧ (11)
Δ

(1) Edidit Mur. T. V. AA. med. aev. p. 55. Muratorius legit *Dei* pro *Christi.* Corsin. post N. G. p. 47; Lamius notit. flor. A. 1749. p. 53. ubi de martyribus sub Langobardis. Kibertus martyr Veronae A. 703, uti Marinium docuit canonicus Dionysius.

(2) In scheda Marinii hae interpretatio est: *hic requiescit corpus pretiosum sancti Demetrii martyris thessalonicensis inclyti.*

(3) E schedis sacr. pont.

(4) Marang. amph. Fl. p. 78.

(5) Spon. itin. T. III. p. 161.

(6) Oderic. diss. p. 27.

(7) E schedis sacrar. pont. Exscripsit Lupius.

(8) Boldett. p. 377.

(9) Boldett. p. 479; Placentin. p. 133, Mur. p. 1921.

(10) E schedis sacrar. pont.

(11) Marang. act. S. V. p. 74; Placentin. p. 25; Lup. p. 102. Mr. — Malim legere κοίμησις. — A. M.

10

E coem. urbis ad loculum martyris.

Ζωσιήιων
ἔζησεν ἔτη λ
ἐτελεύτησεν
ἡμέρα πέμπτῃ. (1)

11

Prati in sacello collegii Cicognini cum ossibus S. M. et vase sanguinis e coem. Cyriacae.

Πίστις τῷ εἰδίῳ
ἀδελφῷ μνημιων
ἀνέθηκεν

12

Romae apud praef. sacr. pont. e coem. Calepodii cum vase sang.

. . . ος ἐτῶν η
. . . ενθε ω–
. . . ισε μνη–
. . . ενθε ω ε (2)

1

E coem. Callisti

Κιρινις. (3)

columbae duae, et quatuor palmae

2

E coemet. Callisti cum duabus ampullis.

Λουκι. (4)

3

E coem. Saturnini.

Ιϛ Ὀκστάκιος. (5)

4

Urbini in palatio ducali e coem. D. Helenae.

Ἅγιος Θεοσεβὴς
Εὔτροπος ἐν ἰρήνῃ
υἱὸς ἐποίησεν Κ. προ. Ι. Κ. σεπ. (6)

5

Velitris in aedibus Borgianis cum ossibus S. mart. repertis in coem. Priscillae.

Ἐνθάδε κῖτε Ζώσιμος
διδάσκαλος ἐτῶν νη.
εἰρήνη σοι ητω. (7)

6

Catinae apud religiosos Dominicanos cum ampulla sang.

Ἔζησεν Μαρτίριος
ἔτη εἴκοσι δύω.
εἰρήνῃ σόι ☧ (8)

7

Tabula reperta in coem. Callisti cum ampulla sanguinea et dono data cum reliquiis mart. Petro Ottobono Card. a quo habuit Carlotta regina Galliarum.

Εὐψύχι Ὀνήσιμε
οὐδὶς ἀθάνατος
(ὑ)πὲρ γες. (9)

(1) E schedis sacrar. pont. Ego marinianam schedam sic explico vel reformo. — A. M.

(2) Indidem.

(3) Aring. T. I. p. 336; Reines. cl. XX. n. 286; Fleetw. p. 381.

(4) Boldett. p. 479.

(5) Arr. T. I. p. 333; Reines. cl. XX. n. 65; Fleetw. p. 396. Lege ἱερός Εὐστάθιος.

(6) Fabrett. p. 588., quem vide; Corsin. p. 33; Euseb. rom. ep. p. 14; Mamach. T. III. p. 233.

(7) Marang. act. S. V. p. 73, Mur. p. 1964. 9. habent ϖνω; Corsin. p. 26.; Bold. p. 571.

(8) Mur. p. 1910. 3.

(9) Ita mendose, ut ceterae. Mur. p. 1918. 10.

CAPUT VIII.

EPITAPHIA MARTYRUM MULIEBRIS SEXUS.

1

E coem. Callisti ad loculum martyris.

Agape in pace. (1)

2

Romae in coem. Callisti ad loculum martyris.

X Acusta XX. (2)

3

Urbaniae in sacello gentis Matarotiae, tabula effossa in coemeterio Thrasonis cum ampulla sanguinis.

D. M. S.
Dominae merenti et bene viventi Acaulae
Caramantiae coniugi suae quae vixit annis
N. XXV. Val. Iulianus coniucae dulcissimae posuit. (3)

4

Romae in coem. S. Agnetis ad loculum martyris.

Aelia Aurelia quae
bixit an. XIII. M. XI.
D. XXVI. in pace. (4)

5

E coem. Priscillae ad tumulum martyris.

Venerius coniugi Aelie
Tigridi que vixit me-
cum an. XXVIII. bnm. fecit. (5)

6

E coem. Priscillae cum ampulla cruenta. A. 1665.

B. D. M.
Aelianae dulcis anima
que vixit ann. tribus M. III.
dies XVIIII. horas duas. (6)

7

Romae apud ab. Troiettum ex coemeterio S. Saturnini ad loculum martyris.

Amaionae matri dulcissi-
mae Victoria filia fecit.
E ó ius ò mater ò vixit ò an. *sic*

8

E coemeterio Callisti ad tumulum martyris.

Mire pudice casteq.
compari Aelianeti
que. vix. an. X. M. VIII. D. I. ☧ (7)

(1) E schedis sacrar. pont.
(2) Indidem.
(3) Marang. A. S. V. p. 83; Mur. p. 1819. 4. Sic Marinius habuit ab amico Lancellotto. At in edd. variat.
(4) E schedis sacrar. pont.
(5) Marang. res ethn. p. 453.
(6) E schedis sacrar. pont. Fabrett. p. 576. n. 157. e schedi. chisianis.
(7) Bold. p. 385.

1

Velitris in mus. borgiano e coemeterio Thrasonis, ad tumulum martyris.

*Ae*miliae Victorcae coniugi
*ca*stissimae et inconparabili feminae
*qu*ae vixit anuis LXIC· M· III. et in coniugio
*pe*rseveravit annis XXXVII. M. VIII.
Tremelius Fortunatus maritus. (1)

2

E coem. Cyriacae ad loculum martyris ingens tabula reperta A. 1791. nunc Clarii in cathedrali.

Agapeni benemerenti quae vixit annos plus minus
XXVI. Ꝗ Q· Ꝗ fecit cum marito ann. IIII. Deposita
in pace XVII. kal. sept. Ꝗ Fl. Ꝗ Stilicone VC. conss. (2)

3

Romae.

Inclita vota suis adquir . . . praemia laudis
Dum perfecta micant mente fide meritis.
Virginis hoc Agne clauduntur membra sepulchro,
Quae incorrupta tamen vita sepulta tenet.
Hoc opus argento construxit Honorius amplo
Martyris et sanctae virginis ob meritum· (3)

4

E coem. urbis ad tumulum martyris.

Albinae quae vixit annos XIV. menses III.
Decessit in pace benemerens. (4)

☧

5

E coem· Thrasonis cum vase sanguinolento, est Anagniae in ss. Cosmae et Damiani·

Anna que vixit ann. XVIII. M. III.
dies XVIII. B. M. ☧ in pace. (5)

(1) Marang. A. S. V. p. 81· *Victoriae*; Mur. p. 1821. *Victorinae*.

(2) Morcell. opusc. inscript. miscell. antiq. inscr.

(3) Ex cod. closterneoburg. saec. XI.

(4) E schedis marinianis.

(5) Marang. A. S. V. p. 89; Mur. p. 1827. 5.

1

Catini in Sabinis e coem. Cyriacae cum ipso corpore S. M. Amantiae.

Amantiae coniugi dulcissimae bene
merenti dum vixit ann. XXXV.
M. VI. D. VIII. dep. ☧ VI. id. dec.
in ☧ pace. (1)

2

Iaderae in S. Petri in arca lapidea, in qua corpus S. Anastasiae V. et M.

In nomine sanctae Trinitatis hic
requiescit corpus beatae sanctae
Anastasiae. De donis Dei et sanctae
Anastasiae Donatus peccator epi-
scopus fecit. Deo gratias. (2)

3

E coem. Callisti cum ampulla sanguine respersa.

Antonia an-
ima dulcis
in pace ti-
bi Deus
refrigerit. (3)

4

E coem. S. Agnetis ad loculum martyris.

Aquilia vixit annis
dece et octo it ø fecit
cum maritu benu
et menses duo et diis. (4)

5

In coem. Priscillae ad tumulum martyris.

Aretusa. (5)

6

E coem. Urbis A. 1658. cum ampulla sanguinis.

Artemia. (6)

7

Anagniae in ecclesia virginum vulgo de charitate cum corpore M. Aufeniae reperto in coemeterio Thrasonis. Litterae et imago orantis feminae auro infectae sunt.

Anima dulcis Aufenia virgo
benedicta que vixit an. XXX.
dormit in pace. (7)

(1) Bold. p. 542; Mur. p. 1825. 5.

(2) Ughell. T. V. p. 1421.

(3) Bold. p. 418. Blanchinius H. Q. T. I. part. 2. p. 199. et 200. multa disserit de vase sanguineo, quae legere operae pretium erit.

(4) E schedis sacrar. pont.

(5) Indidem.

(6) Indidem. Vide Bolland. T. II. inl. p. 331.

(7) Ex epistola episcopi anagnini ad Ben. XIV. P. M. Marang. A. S. V. p. 88; Mur. p. 1833. 11.

1

In pavimento ecclesiae S. Mariae transtib. e coem. Callisti ad tumulum martyris.

Aurelia Aproniana que vixit annis
XXI. menses V. dies XVIII.
Fecerunt sorores benemerenti in pace. (1)

2

In coem. Callisti ad loculum martyris.

Aurelia Concordia. (2)

3

E coem. S. Helenae ad loculum martyris.

Aurelia Suryna. (3)

4

Romae in coem. ss. Thrasonis et Saturnini A. 1731. epitaphium inventum cum cruento vasculo.

Auguste in †
bono refrige-
geres dulcis. (4)
☧

5

Velitris in museo borgiano e coemeterio Thrasonis cum vase sanguineo, pessimis litteris.

Aurelieti
Lumeneti
Flavius Terentius
coniugi suae. (5)

6

E coemeteriis Urbis cum vase sanguineo.

Aurelia Austina cuquen (sic) vixit ann.
XXVIII. te in pace. (6)

7

E coem. Thrasonis cum ampulla sanguine madida.

Aurelia
Felicissima
que vix. annis
XXX. D. XIIII. kal.
oct. (7)

8

Romae in sacello S. Aloysii Gonzagae collegii romani cum corpore S. M. Candidi reperto in coem. S. Hermetis, cuius tumulus duobus calicibus sanguinolentis distinguebatur. Litterae minio infectae.

☧ Candidus ☧
☧ coiugi sui ☧
☧ Belline (8) ☧

(1) Bold. p. 409. qui habet *Aulelia*. — De *l* pro *r* disputavi ad Cicer. de rep. lib. I. 5. — A. M.

(2) E schedis sacrar. pont.

(3) Bold. p. 488.

(4) Exscripsit Lupius et edidit p. 11; Mur. p. 1834. 1; Marang. A. S. V. p. 80; Gor. symb. flor. III. 126.

(5) Marang. A. S. V. p. 100; Mur. p. 1835. 4.

(6) E schedis sacrar. pont.

(7) Marang. A. S. V. p. 99; Mur. p. 1834. 6.

(8) Marang. A. S. V. p. 121; Lup. p. 53, qui exscripsit; Mur. p. 1849. 7. et 1318. 11; Lup. op. posth. T. I. p. 76. 173. 237.

1

Romae e coem. Callisti ad loculum M. Aureliae, cuius lipsana cum ipso lapide asportata Florentiam, iacent in eccl. S. Luciae Magnolorum.

. . Aureliae ɕ Agape . . (1)

2

E coem. Cyriacae cum ampulla sanguine aspersa.

Aur. Dionysius Aureliae
Surine coniugi benemerenti
in pace. (2)

3

E coem. Priscillae cum vasculo sanguinis. A. 1665.

Aurelius Hermaiscus Aureliae
Severe coniugi benemerenti
cum qua vixit annum et
menses X· titulum posuit. (3)

4

E coem. Urbis ad loculum mart.

Benedicte in que vext (sic) (sic)
an. XIII. (4)

5

E coem. Urbis cum vase sanguineo.

Benedicte
in pace. (5)

6

Romae apud cardinalem Zeladam e coemeterio Urbis cum ampulla sanguine aspersa, litteris minio tinctis.

Aurelia Irene
annis vixit XXV.
merenti coniugi.
O

7

Romae e coem. S. Agnetis ad loculum martyris.

Aurelia Victoria. (6)

8

Romae in S. Bibianae in ara maiori, lamella plumbea reperta in conditorio ipsius sanctae.

✝ Bibian· virg. (7)

9

Ad tumulum martyris in coem. Urbis.

Benerosa
benemerenti par-
entib. desiderantis.
Anucla Taetrium. (8)

10

Romae apud Boldettum e coem. Gordiani cum vasculo cruento litteris in serrae modum asperis.

Bibia Bitalis. (9)

(1) Gor. T. I. p. 461. n. 29.
(2) Bold. p. 55; Mur. p. 1837. 5.
(3) E schedis sacrar. pont. Fabrett. p. 550. n. 20. e schedis chisianis.
(4) E schedis sacrar. pont.
(5) Indidem.
(6) Indidem.
(7) Bold. p. 701.
(8) E schedis barberiniis.
(9) Ita legendum videtur apud Lupium p. 62. qui eam exhibet. Boldettus legebat *Vera Vitalis.*

1

Romae in hortulo canonicorum S. Mariae transtib. reperta A. 1729. in coem. Gordiani cum vase cruento.

Argentillus Benerose cq.
in pace. ☧ (1)

2

Florentiae in sacello senatoris Ginorii cum lipsanis S. Venerosae e coemeterio Priscillae.

Benerosa in pace
quae vixit an. XXXV.
D. II. (2)

3

Anagniae e coem. Thrasonis ad loculum martyris litteris miniatis, in ss. Cosmae et Damiani.

Puellam Bibi-
A. N. E. T. M. A. N.
N. XII. defun-
cta. (3)

4

Romae post sacrarium S. Mariae transtib. in sacelli pavimento. Fuit ad tumulum martyris Victorinae in coemeterio Cyriacae.

Bictorina in
pace et in ☧ (4)

5

Gentiani in maiore ecclesia cum corpore martyris Vincentiae reperto in coemeterio Helenae A. 1689, et ducissae Caesariniae donato a card. Caspare Carpineo.

Bincentia
in pace. (5)

6

Bononiae sub ara maxima ecclesiae PP. Cartusianorum cum sacris lipsanis martyrum.

Cantabria
Serena
Constantia
bona femina
que vixit ann. XXXVIIII.
M. III. dies VII. (6)

7

Romae apud praef. sacrar. pont. reperta cum vase sanguineo in coemeterio Calepodii ingens tabula.

ne
Calemera deposita III. idos decembres.

(1) Lupius p. 134. Porro cq. lege cesquenti. — A. M.

(2) Gor. T. III. p. 356. Dictio *in pace* latet in monogrammate.

(3) Marang. A. S. V. p. 92; Lup. p. 71, sed hic habet XXII; Mur. p. 1843. 2. — Lupius intelligit *Bibianetem*. — A. M.

(4) Bold. p. 318.

(5) Tradita Marinio ab amico.

(6) E schedis Marinii.

1

E coem. Calepodii ad loculum martyris.

Surrentius T
sic
Bincentce coniuci
que b·an. XX. D. XX.
X. k. ian. (1)

3

Pistorii in cathedrali corpus S. Bonifacii M. repertum in coemeteria Priscillae donoque missum cum lapide municipibus suis a card. Iulio Rospiliasio A. 1661.

D. P. Bonifa-
tias. (3)

5

Romae e coem. Cyriacae ad loculum martyris.

Bonosae benemeren-
ti in pace. (5)

7

E coem. Callisti ad tumulum martyris. Extat modo Anagniae in parthenone ss. Cosmae et Damiani.

Candida
in pace bixit — *Columba cum arbore.*
sic
anuos V·
et meses XI. ☧ (6)

2

E. coem. Callisti cum ampulla sanguine tincta.

Bonifatia
quae vixit
anis III. M. VI in
pace. (2)

4

E coem. S. Hermetis ad tumulum martyris.

Calumera ☧ in pace. (4)

6

Romae apud praef. sacr. pont. in tegula reperta ad loculum martyris, pessimis litteris quae incertam lectionem reddunt.

Brumassa ☧
D. M.

8

E coem. Gordiani cum vase sanguinis. Est Anagniae in ss. Cosmae et Damiani.

Spiritum Ca-
prioles in
pace. (7)

Imago capri.

9

Tolosae apud PP. augustinianos cum corpore S. M. Iuliae Roma misso e coemeterio Callisti.

D. M.
Iulia Evodia filia fecit
Castae matri et bene merenti
quae vixit annis LXX. (8)

(1) E schedis sacrar. pont.
(2) Bold. p. 365.
(3) Zachar. excurs. litt. T. I. p. 4. et in paralipom. ad T. Fl. Clem. tumulum in T. 33. Calogerà p. 411. legit *depositus Bonifatius.*
(4) Marang. A. S. V. p. 122; Lup. p. 53. Pelliccia T. III. p. 221.
(5) E schedis sac. pont.
(6) Bold. p. 366. Est in epist. episcopi anagnini ad Ben. XIV. P. M.
(7) Marang. A. S. V. p. 102; Mur. p. 1849. 5.
(8) Bold. p. 115, qui de ipsa disserit.

1

E coem. Thrasonis cum vase sanguineo. Est Anagniae in SS. Cosmae et Damiani.

Deposione Castes
sic
IIII. idus febrarias
anorum XXXVI. et meses
S VI. (1)

2

In eccl. monasterii S. Georgii Villingae cum ampulla vitrea, et corpore Roma allato.

Coiugi dul-
cissimae
Celestine
que bixit an.
sic
XXX. in pacae. (2)

3

In ecclesia monasterii Bantini dioeceseos Acherunt. corpus S. M. Castoriae cum epigrammate detecto in coemeterio Callisti A. 1749.

D. P. Castores XII. kal. aprilis
quae vixit ann. XXXq. (3)

4

E coem. S. Basillae in calce ad loculum martyris.

Constan
tia

Constantia virgo in pace neofita. (4)

5

Florentiae in sacello marchionis Rinuccinu e coemeterio Cyriacae cum corpore martyris reperto sub Alexandro VII.

Celasia ☧ (5)

6

E coem. Priscillae cum ampulla sanguinea.

☧
Cerviola in pace. (6)

7

E coem. S. Agnetis detecta ad loculum mart. A. 1682.

Claudiae Secundinae filiae
in pace. (7)

(1) Ex epist. epi anagnini ad Ben. XIV. P. M. p. 18. n. 76; Marang. A. S. V. p. 81; Mur. p. 1850. 1.

(2) Gerbert. iter germ. p. 219.

(3) Marinius vidit in schedis sacr. pont. in quibus dicebatur inventus lapis in coem. S. Agnes.

(4) Lup. p. 116; Marang. A. S. V. p. 123; Mur. p. 1853.

(5) Gor. T. III. p. 355. n. 26.

(6) Bold. p. 403.

(7) E schedis sac. pont. Bold. p. 375.

1

Romae in coem. Callisti cum vase sanguinis.

Tatacentiae anime innocenti
que vixit annis ☧ quinque menses X.
dormit in pace VI. kal. ien. (1)

2

E coem. Praetextati cum ampulla sanguinolenta.

❦ Claudiae ❦
❦ Zoe ❦
filiae ❦ karissimae.
Vixit ❦ annis XVI. ❦
❦ virgo ❦ (2)

3

E coem. Calepodii ad loculum mart.

Casta DP. VIIII. id. nov. (3)

4

E coem. Cyriacae ad loculum mart.

Crescentia. (4)

5

Romae e coem. S. Alexandri ad loculum martyris.

Corneliae Rufinae
Cornelia Ingenua
matri dul. B. M. F. (5)

6

Florentiae apud Rinuccinios reperta in coemeterio ss. Abdon et Sennen cum vasculo cruento.

Crispina in pace. (6)

7

Pistorii in ecclesia PP. societatis Iesu cum corpore S. Constantiae reperto in coemeterio Ostriano cum ampulla sanguinis.

Nimium cito decidisti
Constantia mirum
pulchritudinis atque
idonitati (sic) quae vixit annis
XVIIII. men. VI. die XVI.
Constantia in pace. (7)

8

Romae e coem. S. Agnetis ad loculum martyris.

Cosstantia (sic) Marcellae
Gregorius fecit. (8)

9

Romae e coem. Priscillae cum ampulta sanguinis, die 14. feb. 1665.

Crescentia in pace. (9)

(1) Fabrett. p. 553. n. 39. Lege *Tata Cantiae.*
(2) E schedis sac. pont. Marang. A. S. V. p. 129; Mur. p. 1852. 5.
(3) E schedis sac. pont.
(4) Indidem.
(5) Indidem.
(6) Indidem.
(7) Aring. T. I. p. 333; Fabrett. p. 254. n. 58; Fleetw. p. 377; Reines. cl. XX. p. 278; Zachar. exc. litt. T. I. p. 3. — Puto legendum *bonitatis*, ut est in alio simili lapide christiano, quem vidi in atrio iuliano. — A. M.
(8) E schedis sacrar. pont.
(9) Indidem.

1

Romae in bibliotheca vaticana reperta ad tumulum martyris in coemeterio Cyriacae.

sic
Constantihe coiugi bene merenti
quae vixit ann· XXX· men. XI. dis. XIII.
Iustinus in pace.

2

In coem. S. Agnetis cum vasculo sanguinis: tabulae infixi erant duo nummi, maximi moduli Iuliae Augustae initio secundae lineae, minimi in medio tertiae, post syllabam Fa *vocis* Faentino.

sic
Crhysogeniae benemerenti coniugi
que vixit annos XXV· Faentinus que vixit
cum Fa⊗entino annos VIII. coiugi be-
nemerenti fecit. (1)

3

E coem. Urbis die 27. apr. an. 1656. cum ampulla sanguinis.

Crispina
Iul. Crispinae fil. innocentissi-
me Q. V. M. VIIII. D. XXVII.
Iulius pater contra votum posuit. (2)

4

Toffiae in Sabinis in S. Laurentii, lapis cum lipsanis S. martyris depositis sub ara maxima, erutus e coemeterio Priscillae, et testamento legatus ab Svecorum regina Christina, cui dono dederat Alex. VII. pont. max., F. R. Francischetto toffiensi ord. carmelit. ipsius reginae a confessionibus.

Xstina. PE· XII. (3) ☧

In parte postica.

Sentiae Acteni coniugi
sic
cariccimae et bene meren-
*t*i et filius matri pientissim-
*a*e et sibi suisque libertis liber-
*t*abusque posterisque eorum.

(1) Bonarot. numism. p. 421.

(2) E schedis asc. pont.

(3) Misit ad Marinium Amadutius an. 1786. cuius epistolam legi inter schedas marinianas. Loci eius presbyter litteras *PE. XII.* ☧ explicabat *passa est duodennis pro Christo*, quod neque Amadutio neque Marinio satis probatur. — A. M.

1

E coem. Callisti ad loculum martyris.

Cristina dulcis. (1)

2

E coem. S. Helenae cum ampulla cruore plena.

Decentia in pace. (2)

3

E coem. Priscillae cum vasculo cruore pleno.

Ilarinus Cyrilliae coing.
sue venemerenti
que vixit mecu
annis XII. posuit. (3)

4

Romae in museo card. de Zelada e coemeterio Callisti lapis repertus cum ampulla sanguinolenta.

Aur. Leontius
Damaleti
uxsori sue
posuit. (4)

5

E coem. S. Agnetis ad loculum mart.

Crysidis ϭ (5)

6

E coem. Callisti cum vasculo cruento.

Domitia in pace. (6)

7

E coem. Cyriacae cum ampulla cruore tincta.

Cuzabia que vixit annos XXVI.
benemerenti in pace. (7)

8

Romae in porticu S. Mariae transtib. e coemeterio Cyriacae cum calice sanguinolento.

Diogeniae filiae
bonae quae vixit
annos sex M. X.
Diogenes pater infelix. (8)

9

Velitris in museo borgiano e coem. Urbis, litteris rubricatis.

Damas Domi-
tiae coiusi (sic)
benemerenti
dulcissimae ti-
tulum posuit.

10

Mediolani inscriptum vasculo rotundo reperto cum SS. MM. lipsanis a divo Carolo Borromaeo sub ara principe basilicae Apostolorum.

Daedalia vivas in Christo. (9)

(1) E schedis sac. pont.
(2) Bold. p. 488.
(3) Marang. res ethn. p. 454.
(4) Mur. p. 1838. 3; Marang. A. S. V. p. 118.
(5) E schedis sac. pont.
(6) Bold. p. 475; Bottar. R. S. T. III. p. 117.
(7) Bold. p. 481.
(8) Bonarot. vitr. p. XIX; Bold. p. 381. Alii habent *Diogenia*. Porro, inquit Marinius, quis credat christianum virum se appellasse infelicem patrem filiae martyris?
(9) Carolus a basilic. P. in vita S. Caroli lib. V. p. 197, et fragm. hist. Mediol. p. 3.

1

Romae in colle quirinali ad limen ostii VI. palatii familiae pontificalis, quod respicit ecclesiam S. Andreae, in prima contignatione, lapis repertus A. 1656. *in coemeterio nescio quo ad loculum martyris.*

D
F. Decimianeti alumne que bixit ann.
XXII. et M. III. dies XX. benemerenti. (1)

2

E coem. Lucinae ad loculum martyris.

Decembrine matri carissime
in pace. (2)

3

In Tusculano Passioneii e coem. SS. Petri et Marcellini cum ampulla sang.

Benemerenti in PC. Donate
Q. vix. an. PL. M·L. (3)

4

E coem. Praetextati ad loculum mart.

XX. maii Δαϕα σοφιστα DP. (4)

5

E coem. S. Helenae ad tumulum mart.

Elianeti I.P. qui vixit annis XXIIII. (5)

6

E coem. Thrasonis ad tumulum martyris.

M. Aprilis
sorori merenti
Dianesi Q. V. an. XXXV.
M· VIII. D. IIII. id. aug. (6)

7

Romae in coem. Praetextati ad loculum martyris.

Eucarpia dormis in pace. (7)

8

E coem. Callisti vel Cyriacae, cum ampulla sanguinea.

Evemera in pace. (8)

(1) E schedis sacr. pont. Gud. p. 367. n. 4.
(2) Bold. p. 389.
(3) Passioneius p. 180. 8.
(4) Sic ambiguam scripturam legebat Suaresius.
(5) Bold. p. 487.
(6) Marang. A. S. V. p. 89; Mur. p. 1830. 8.
(7) Oderic. p. 176. In regesto sacr. pont. dicitur inventa inscriptio in coemeterio Priscillae an. 1755.
(8) Bold. p. 360. et 484.

1

Romae in coem. Urbis ad loculum martyris.

Idus nob. dep. Eufrosinetis quae vix. ann. XVII.
et M. VIII. D. XVII. (1)

2

In Hispania apud municipium Uciense, hodie Marmoleios, *tabula reperta an. 1544, postea delata in usum arae in eccles. S. Pauli coenobii PP. Dominicanorum.*

E . . . aliis vi vox quoque nostra
Victrix et turbas carnis post ire sopitas
Genu . . . peragens truculentum
Excl . . . . risque fecunda
Nobis hic c . . . . ebis surripire tentat.
In celo dehinc merita per secula vigens
Adiuncta pollet curie sanctorum in arce
Mercede pulso rutili sub sole coruscat
Ambiens sacri gloriam de mercede cruoris
Rex tribuit cui coronam per secla futura.
Tu itaque nutibus martyr nos manda divinis.
Idem sub era novies centum iugulatur
. . . sexagies et uno septem de kalendis
. . . . is orta aprilis. (2)

3

Barcinone in cathedrali lapis repertus in urna, cui Frodoinus episcopus A. 877. commendavit corpus B. Eulaliae, quod inde translatum A. 1339. reconditum fuit in sumptuosiore sarcophago.

*Hi*c requiescit beata Eulalia mar-
tiris XPI qui passa est in civita-
te Barchinona sub Daciano
preside II. ids. fbas. et fuit inventa
a Frodoino epo cum suo clero in
. . domus scae Mariae [V] kl. nobr. Deo gras. (3)

(1) E schedis sacrar. pont.

(2) Floresius H. S. T. X. p. 462, ubi agit de martyribus Hisp. in persecutione saracenica. Heic sermo de S. Eugenia, cuius nomen innuitur initio versuum. Huius vitam scripsit P. Roa. Moralius lapidem exhibuit in fine oper. S. Eulogii p. 110, et lib. XV. 54. chronic. Rursus idem Roa in SS. Cordubens. p. 68. Vide et Moralium *los cincos libros* p. 205. Aere excusam dedit Nazzarius in prolog. palaeogr. Hisp. tab. 33. n. 1.

(3) Aere cusam exhibet Floresius H. S. T. XXIX. p. 314. Confer lib. cit. p. 185. sqq. In codice quodam pervetere chisiano legitur: *II. id. dec. in Spania Eulaliae virg. quando sepulta est.*

1

Velitris in S. Mariae ad nives cum corpore et vase sanguinis e coemeterio Cyriacae.

*Inno*centissime filiae Euticiae quae
*vix*it annis plus minus XIIII· M. X. D. VIII. ☧
*paren*tes fecerunt in pace
. . . . . . t D. X. kal. aug.

2

E coem. Urbis ad loculum mart.

Dep. Eusebies VII. kal. dec.
an. VII. me. trc di. XXIII· (1)

3

E coem. Urbis ad loculum mart.

Euticia D. Pst.
VI. ids. sep. (2)

4

E coem. Praetextati vel Callisti cum ampulla sanguinea.

Eutychianeti innocenti
quae vixit annis XI.
diebus XLVIIII· (3)

5

E coem. Priscillae cum amp. sanguinea.

Parentes filie sue
Exuperantie in pace· (4)

6

In coem. Urbis repertus lapis A. 1656. cum vase sanguinis.

Eusebia V. ☧ (5)

7

Romae e coem. ss. Abdon et Sennen ad loculum martyris.

Faustina in pace. (6)

8

E coem. Thrasonis cum vasculo sanguinis.

Fabilie benemeren. (7)

9

Velitris in cathedrali ecclesia S. Clementis cum corpore S. Exsuperiae M. e coemeterio Cyriacae.

☧ Exsuperia coniux castissima
mihi que vixit annos
XXXIIII. deposita XI. kal. aug.
Datiano et Cereale conss.
in pace.

10

E coem. Callisti ad loculum martyris.

Faustinae virgini fortissimae
que bixit ann· XXI. (8)

 ☧

(1) Exscripsit P. Seccarellus.
(2) E schedis sac. pont.
(3) Bold. p. 477; Marang. A. S. V. p. 109; Mur. p. 1868. 9.
(4) E schedis sac. pont.
(5) E schedis sac. pont.
(6) Ibidem.
(7) Marang. A. S. V. p. 98.
(8) Bold. p. 339; Mur. p. 1869. 8; Blanchin. T. I. sacc. I. n. 38, et p. 208. T. II. multa de columba et de ancora.

1

Romae in pavimento sacelli, quod est post secretarium basilicae S. Mariae transtiberinae, lapis repertus in coemeterio Callisti cum vase cruento, et S. martyris lipsanis in ipsam basilicam translatis.

Eutropia

Mulier orans passis manibus.

ɕ Dep ɕ Eutropies ꝺ XVII· ꝺ kal ꝺ oct ꝺ (1)

2

E coemeterio Lucinae ad loculum martyris.

Exuperantia in pace. (2)

3

E coemet. Urbis ad tumulum martyris.

Felici–
sima P K (3)
columba

4

E coem. ss. Petri et Marcellini ad loculum mart.

Faustiniane in pace qui vixit ann. . . .
[h]ic dies X. ds. in kalendas apri. in pa. . . (4)

5

Romae in S. Mariae transtib. e coemeterio Callisti cum lipsanis S. M. Felicissimae.

Felicissima in P. D. IX. kal. martias. (5)

6

E coem. Callisti cum ampulla cruenta.

sic
Depossio Felicissime VIIII. kal. mar.
Albanus coiugi dulcissime. (6)

☧

(1) Bold. p. 329. et 275.
(2) E schedis sacr. pont.
(3) Reines. cl. XX. n. 303; Aring. T. I. p. 336.
(4) E schedis sac. pont.
(5) Bold. p. 716.
(6) Bold. p. 341.

1

E coem. Priscillae ad tumulum S. martyris Faustinae, cuius ossa translata fuere in ecclesiam S. Iuliani castri S. Iuliani, in Burgundia.

Felicissima et Felix par-
entes Faustinae filiae
dulcissimae. (1)

2

Panormi in ecclesia xenodochii sacerdotum cum corpore S. martyris, reperto in coemeteriis Urbis.

Felicissime filiae
benemerent. i. pe
Q. vixit bir. ann. XX. die
XXXXVI. (2)
ꝺ ☧ ꝺ

3

E coem. Thrasonis ad loculum martyris.

Faustina
in ☧ (3)

4

Romae e coem. Priscillae A. 1801. ad loculum martyris calci inscriptum.

Felicia. (4)

5

E coem. Thrasonis ad loculum martyris.

Fecit mari-
tus coiugi
ꝺ in pace
Felicitati que
fecit mecum an. VII. (5)

6

E coem. Calepodii reperta A. 1758. ad loculum martyris, cuius ossa cum ipso lapide servabat in domestico sacrario cardinalis Antonellus.

Non fuimus et fuimus
non simus non deside ra-
mus usqne hic deducimur.
Felumeneti in pace ꝺ (6)

7

Romae in museo cardinalis de Zelada, lapis repertus ad loculum martyris in in coemet. Urbis.

Felicla cum filio in pace
quixit ano. XXV. me. X. D. V.
III. qui vixit ano. III. M. II. (7)

8

E coem. S. Agnetis ad loculum martyris.

Firarteniae coniugi quae
vixit cum Felice ann.
XVII. benemerenti in
pace. (8)

(1) Bold. p. 387.
(2) Inscr. Sicil. cl. XVII. n. 28. Inscr. Panorm. n. 106.
(3) Marang. A. S. V. p. 94.
(4) E schedis sac. pont.
(5) Marang. A. S. V. p. 100.
(6) In scheda Marinius varias collegit inscriptiones feminarum, quibus nomen *Philumena*.
(7) Reliq. SS. Felicitatis in codice apud Fontanin. de S. Columba p. 46.
(8) E schedis sacr. pont.

1

Romae apud card. de Zelada, e coem. Urbis, cum amp. sang., nunc in museo vaticano.

Fellpeni innoce (sic) nti ·Q·V· annis
V. meses IIII. vene quesq uenti parentes fece-
rum. (sic) (1)

Hic mulier stolata stat orans manibus passis.

2

Syracusis cum ossibus S. Firmianae martyris repertis in coemeterio Priscillae.

Firmiane filie que bisit ann. XV.
mensis VI· ies (sic) XV. benemerenti
in pace ☧ (2)

3

Corneti inscriptum tabulae marmoreae repertae in arca effossa A. 1711. inter rudera veteris aedificii cum lipsanis S. Firmae.

S. Firma. (3)

4

E coem. Urbis ad loculum mart.

Filocge (sic) beneme-
rentii (sic) in pace. (4)

6

Coneliani, in diocesi cenedensi, in eccl. collegiata cum corpore S. M. Victorinae e coem. Callisti A. 1661.

Fla· Victorina
qne vixit ann. XXII.
et meses VIII. et dies XV.
Servandus Ninite in pace
patir benemerenti fecit
felie ❦ en pace
s· inn. v. Ninita. (6)

5

In castro Poli in S. Stephani cum lipsanis martyris effossis A. 1657. in coem. Praetextati in agro verano.

D M
Flavia Victoria
bonae memoriae quae
vixit annis N. XLVII. M. N. II.
dies XII. in pace. (5)

7

Romae apud praef. sacr. pont. e coem. S. Sebastiani cum vase sanguineo A. 1786.

A ☧ Ω
Dep. in P. XV· kal. sep.
☧ Fortissima cons. ☧
Timasio et Promoto
P C

(1) Contuli cum lapide. — A. M.

(2) Inscr. Sicil. cl. XVII. n. 29. ex kalendar. syracus. edito an. 1764. p. 61; Marang. A. S. V. p. 453.

(3) Boldett. p. 682.

(4) E schedis sacr. pont.

(5) Exscripserunt Suaresius et Ios. Regius. Est item in schedis sacr. pont.

(6) In marinianis schedis extat huius inscriptionis exemplar a canonico Iacobo Dionysio ad Marinium Verona missum. Ipse vero Dionysius in epistola explicat inscriptionem, cuius veram imaginem nonnisi ex archetypo aut ectypo cognoscere licet. Postrema verba Dionysius legit *salve innocens virgo Ninita.* — A. M.

1

E coem. Commodillae cum ampulla sang.

X. kal. nob. deposita Formicula
in pace que vixit ann. II. M. XI. dies XXI. (1)

2

In coem. Priscillae in calce ad loculum martyris.

☧
Fortuna hic est posita. (2)

3

E coem. S. Helenae ad loculum mart.

Fortunula. (3)

4

E coem. Callisti cum ampulla sang.

Fortunula diposita. (4)

5

E coem. Callisti, vel Calepodii, in calce cum ampulla sanguinea.

Dep. Fructuoses V. nonas octobres. (5)

6

E coem. Callisti ad loculum martyris.

Fructosa bene vixsiti (sic)
vene consumasti. (6)

7

Massaccii in S. Laurentii cum lipsanis S. Fortuniae repertis A. 1164. in coem. Callisti.

Fortunia. (7) ☧

8

E coemet. Callisti cum vasculo cruento.

III. + kal. + mar. + For-
tunula. + que. + bixit. +
ann. + L. + et. + mes. +
III. (8)

(1) Bold. p. 545.
(2) Idem p. 347.
(3) Bold. p. 498.
(4) Idem p. 428.
(5) Bold. p. 477. et 435. In schedis sacr. pont. anno 1658. titulus cum amp. sang. calci inscriptus *Fructuose* ☧

(6) Fabrett. p. 222. n. 590. Lavinii lapidem ait se vidisse Marinius in quo *hic ubi amavit, ibi bene consummavit*. Alius lapis inter arvales habet *bene consumasti*.
(7) Menicuccius p. 240.
(8) Bold. p. 349.

1

Romae apud praef. sacr. pont. Fuit ad tumulum mart. in coem. Cyriacae.

sic

Gaudentia hic pos-
ta est quae vig-
sid annos XXIII.

2

In Tusculano Passioneii reperta A. 1639. in coem. Urbis ad tumulum mart.

Geminae coiugi Severus
que vixit ann. XX. M. II.
quae fecit cum marito annu. (1)

3

E coem. Thrasonis ad loculum martyris, cuius cineres dati coenobitis Cisterciensibus civ. Anagniae.

Domine suae Grate Rocatianus.

Paries loculo subiectus exornabatur pictura referente resurrectionem Lazari, ipsam Gratam stantem longa tunica, extensis brachiis, et supra eius caput nomen Grata, *tres pueros in camino ignis, Danielem nudum et medium inter duos leones, Gratam rursus stantem orantemque cum epigraphe.*

Grate benemerenti. (2)

4

Romae e coem. Cyriacae via Tiburtina A. 1756. effossum corpus S. Gaudentiae mart. cum vase cruento, datumque Hieron. Lombardo S. I. presbytero qui intulit in sacellum domus professae Venetiarum.

Gaudentiae benemerenti in ☧
sic
sancte reliose obsequentis-
sime quae vixit annos LIIII. Depo-
sita X. kal. iunias in pace. A. Ω. χ. (3)

5

In coem. Cyriacae ad loculum martyris.

Gentiane in pace. (4)

6

Romae in cryptis Cyriacae ad S. Laur. extra muros ad loculum mart. A. 1656.

Helpidi filiae primariole
dulcissimae B. M.
Faustina mater quae vixit ann. XII.
menses X. dies X. (5)

7

E coem. Lucinae ad loculum mart.

☧ Hantipa. (6)

8

Romae in coem. Priscillae prope pontem Salarium ad loculum martyris, qui Romam cum ipso lapide translatus est A. 1777.

Hermione filiae
Calliste mater
ϛ (ζή)σῃς ἐν Θεῷ. (7)

(1) Ita Passioneius p. 114. n. 20. quicum consentit scheda Marinii. Sed variant Fabrett. p. 268. n. 122; Reines cl. XX. n. 3a; Fleetw. p. 410. Adde Aring. T. I. p. 333.

(2) Marang. A. S. V. p. 88. aere cusam.

(3) Marin. inscr. alban. p. 192, e ms. P. Danzettae.

(4) E schedis sacr. pont.

(5) E schedis sacr. pont. et barberiniis Suaresii atque Ughellii.

(6) E schedis sacr. pont.

(7) In regestis sacr. pont. invenit Marinius mentionem S. Herniones e Priscillae coemeterio effossae.

1

E coem. Priscillae in calce ad loculum mart. bisomum.

Digne et beate Inalfmiae B. M. bone in P. (1)

2

Romae in sacello gentis Albaniae extat corpus S. Irenes repertum A. 1710. in coem. Cyriacae cum vase cruento, et lapide qui infra descriptus est.

Irene defuncta
est annorum de-
cedocto et menses
septem decimu
kal. ❦ mart. ❦ (2)

3

E coem. Callisti cum amp. sang.

Iustiana. (3)

4

Florentiae apud Rinuccinios e coem. Priscillae cum amp. sang.

Octabianus Iulie
Marine fecit. (4)

5

E coem. Cyriacae A. 1656. ad loculum martyris.

Irene venemerenti.
Vixit an. IIII. mes. VI.
in pace. (5)

6

Florentiae apud Rinuccinios e coem. Cyriacae cum ampulla sanguinea.

Iuliae Leae bonae feminae quae
vixit annis plus minus XXXIII.
et fecit cum marito suo an. XIIII.
Iul. Septimo cum paci et idoneae simp. (6)

7

Pistorii in eccl. PP. Capuccinorum cum corpore S. Irenetis Roma misso a Iulio Rospiliosio S. R. E. cardinali.

D. P. Irenetis
X. II. kl. apr. Bo-
nifatius coiu-
gi dulcissime
in pace. (7)

8

E coem. Cyriacae A. 1719. ad loculum mart.

Fortunius
compari Iuliane
benemerenti in
pace. (8)

(1) Marang. res ethn. p. 454.
(2) Inscr. alban. p. 193.
(3) Marang. A. S. V. p. 460.
(4) Marang. res ethn. p. 455. Sed perperam in scheda Marinii *fecti*, quum Marang. habeat *fecit*.
(5) E schedis sacr. pont.
(6) Oderic. p. 256. male.
(7) Zacharias vidit, deditque T. I. excurs. litt. p. 3.
(8) E schedis sacr. pont.

1

E coem. Thrasonis cum vase sang.

Ursinus coniugi Iuste
benemerenti in pace
fecit. (1)

2

E coem. Thrasonis ad tumulum mart.

Depositio Iustes pridie
idus mart. que vixit
an. XXVIII. in pace. (2)

3

Romae in sacrario pontificio reperta ad loculum martyris in coem. Calepodii A. 1790.

Iulia
Zodote.

4

Romae in museo vaticano ingens tabula eruta e coem. Urbis cum ampulla sang. et corpore S. M. Laconillae dato ecclesiae S. Gregorii montis Portii in dioec. Tusculana.

Laconillae quae vixi . . .
benemerenti in pace.

5

E coem. Callisti cum vase rubente.

Dep. Iulianes III. non. sep. que
vixit ann·XXXVII.quesq.in pa. (3)

6

E coem. Callisti ad loculum mart.

Laodiciae Stercoriae in pace. (4)

7

E coem. Thrasonis ad loculum martyris.

Columba Gorgonius coniugi Laeae
benemerenti quae vixit an-
nos L. tecum pace. (5) *Columba*

8

Romae apud praef. sacr. pont. tabella reperta A. 1793. in coem. Cyriacae ad tumulum martyris.

Karitosa in
pace. (6)

9

E coem. Urbis ad loculum martyris, ingens tabula in hortis vaticanis.

Laee coniugi qui vixit an.
XXXVI. in coiugio min. XXIIII.
Leo BM. in pace fecit.

(1) Marang. A. S. V. p. 97; Mur. p. 1961. 6.
(2) Marang. A. S. V. p. 84; Mur. p. 1893. 1.
(3) Bold. p. 807.
(4) E schedis sacr. pont.
(5) Marang. A. S. V. p. 99; Mur. p. 1880. 4.
(6) In schedis sacr. pont. dicitur corpus delatum in ecclesiam pagi montis Portii dioeces. Tusculan.

1

Romae apud praef. sacr. pont. cum corpore martyris.

Benemerenti in P.
Laurentiae q. ann. III.
M. V. D. XI.

2

Romae apud lipsanophylacem lapis repertus ad tumulum martyris in coem. Cyriacae.

Laurentia sancta ac venerabilis
femina quae vixit annis
LXIII. dep. III. idus. aug. (1)

3

E coem. Thrasonis ad tumulum mart.

Silvius et Fortunula
Ladiceni filiae dulcissime. (2)

4

E coem. Lucinae ad loculum mart.

Leda in pace que vixit
ann. XXV. (3)

5

E coem. S. Agnetis ad loculum mart.

sic
DP. Lehes que vixit
ann. XCII. (4)

6

E coem. Callisti via Appia cum amp. sang.

Legura Restitnta vixit
annos XV. birgo decessit
in pace. (5)

7

Romae apud Holsteniumt e coem. S. Agnetis ad loculum mart. cuius lipsana cum lapide delata Florentiam A.1645. in S. Caeciliae.

Ianuarius Leontidi coiuge
fecit in pace. (6)

8

E coem. Thrasonis ad loculum mart. Extat modo Anagniae in S. Cosmae et Damiani.

Domine filie
Leonine que
vixit annis XXII.
virg. super se B. M. in pace fecit pater. (7)

9

Romae e coem. Urbis cnm vasculo sang.

Benemerenti
in pace Libera
que bixit an. CII.
neofita dep. die
III. nonas maias con.
Gratiano. III. et Equitio. (8)

(1) Ex ms. P. Danzettae.

(2) Exscripsit Gallettus in horto S. M. trans tib. Marang. A. S. V. p. 94; Mur. p. 1942. 4.

(3) Bold. p. 492.

(4) E schedis sacr. pont.

(5) Aring. T. I. p. 333; Reines. cl. XX. n. 109; Fleetw. p. 430.

(6) Aring. T. I. p. 343; Reines. cl. XX. n. 101; Fleetw. p. 420. Videsis Riccam T. II. p. 61.

(7) Marang. A. S. V. p. 90; Mur. p. 1900. 8. Est in epistola episcopi anagnini ad Ben. XIV. p. 18. n. 80.

(8) Lupius p. 97; Mur. p. 386. 4.

1

E coem. S. Saturnini cum amp. sang.

Leontia deposita X. kal.
septemb. (1)

2

E coem. Calepodii ad loculum mart.

Luceia Felicissima depo. XII.
kal. nov. ques in pa. (2)

3

E coem. Thrasonis ad loculum mart.

Licinia Capriola. (3)

4

Romae apud praef. sacrar. pont. reperta ad loculum martyris.

Leuntiae Felicissimus
coingi cun quen vixit ann. XXV.
cun bona cuncordia in P.

5

E coem. S. Agnetis ad loculum mart.

Mater filiae
Lucifere benemerenti
fecit ann. XXII. ☧ (4)

6

Patavii in ecclesia Carmelitarum cum lipsanis S. M. Liberae e coem. Thrasonis.

Libera
in pace. (5)

7

Romae in coem. Callisti ad tumulum martyris.

Iulia mater
Lnpercille filie
dulcissime. (6)

8

E coemet. Urbis ad loculum martyris.

Marcianae
D. P. VIII. idus octob.
in pace. (7)

9

Ex coem. Thrasonis cum amp. sang. Est Anagniae in SS. Cosmae et Damiani.

Quintu idus ma-
ias inclusa est
Macrina que Iov-
ina defuncta est a-
norum sex et nov.
mesis XXI.
diem. (8)

10

Romae in scalis domus Albaniae post S. Dionysium e coem. Urbis A. 1656. cum amp. sanguinea.

In pace
benemerenti coiugi
Marciane Stratonicus,
quae vixit annis XXXIIII.
M·I·D·X· quae dimisit filios III. (9)

(1) Aring. T. I. p. 333; Reines. cl. XX. n. 336; Fleetw. p. 431.

(2) E schedis sacrar. pont.

(3) Marang. A. S. V. p. 85; Mur. p. 1898. 5. male lungit aliis.

(4) E schedis sacrar. pont.

(5) Marang. A. S. V. p. 87.

(6) Marang. de amph. Flav. p. 78.

(7) E schedis sacrar. pont.

(8) Ita est in epist. episcopi anagnini ad Ben. XIV. p. 16. n. 59. Confer Bold. p. 384; Mur. p. 1906. 3; Marang. A. S. V. p. 88.

(9) Inscr. alban. p. 194; Gud. p. 369. n. 2.

1

In coem. Priscillae in via Salaria cum amp. sanguinis.

Marcella et Christi martyres
CCCCCL. (1)

2

Ex coem. Cyriacae ad loculum mart.

 A ☧ Ω

Hic requiescit Marcia in somno
pacis deposita III. non apr. (2)

3

Anagniae in SS. Cosmae et Damiani lapis cum lipsanis S. M. eductis e coem. Agnetis.

Marcella Cydia
in pace. (3)

Columba *Columba*

4

Antiochiae in arca porphyretica.

Margarita hic est ter quinis martyr in annis
Virgineam caelo reddidit ipsam animam. (4)

5

Ex coem. Praetextati ad loculum martyris A. 1782. litteris rubricatis. Extat modo cum sacris lipsanis Anconae, in sacello gentis Mancinfortiae.

Maria bona femi-
na que bene bixit
cum coiugem suum
annos plus minus
IIII. bene cesque.

Mulier elatis manibus orans.

6

Ex coem. Lucinae ad loculum mart.

Maria deposita nonas ianuarii. (5)

7

Romae apud praef. sacr. pont. e coem. S. Laurentii cum amp. sang.

Matronille
quae vixit anos XXX.
sic
benemereti in pace.

(1) Aring. T. II. p. 149; Bold. p. 233; Mamach. T. I. p. 460; Mur. A. A. med. aev. T. V. p. 47.

(2) Bold. p. 345; Mur. p. 1907. 7. Sched. sacr. pont. in quibus *quiescet* et *april.*

(3) Bold. p. 374.

(4) Ughell. T. I. p. 979.

(5) E schedis sacr. pont.

1

Romae e coem. Priscillae A. 1801. ad loculum martyris.

Marcellina. (1)

2

E coem. Urbis ad loculum martyris.

Asclepius Marcianae Zosimus. (2)

3

Ex codice closterneoburgensi.

Nata Maria simul caro cum fratre Nione
Gaudentes sacram promeruere fidem.
Divitias proprias Christi precepta secuti
Pauperibus larga distribuere manu.
Quorum preclaris monitis multoque labore
Accessit summo sancta caterva Deo.
Post animas Christo tradentes sanguine fuso,
Ut vitam caperent non timuere mori.
Horum virtutes quem (3) passio lecta docebit
Rite suis famulis discat adesse Deum.

4

Romae sub ara confessionis eccl. S. Martinae inventa A. 1639. arca ex opere doliari, in qua recondita corpora SS. MM. et hic lapis.

† Hic requiescunt corpora
sanctorum Martine V.
Concordii et Epiphanii
cum socio eorum † (4)

5

Reate in sacello episcopi cum lipsanis martyris Martyrae e coem. Urbis.

Martura quiescit in pace
quae bixyt annus VIII. (5)

6

E coem. Priscillae cum amp. sang.

Matrone dulcissime quae
vixit annos XVII. P. M.
te in pace. (6)

7

E coem. Urbis 1658. ad loculum mart.

Maxima ☧ in pace. (7)

8

E coem. Cyriacae A. 1656. cum ampulla sang.

Maxima in pace byrgo. (8)

(1) Diar. vulgo *cracas* n. 36. die 6. maii an. 1801. p. 10.

(2) E schedis sacrar. pont. in quibus *Asupius* magis quam *Asclepius* legitur.

(3) Cod. videtur habere *ovem*. Item infra habet *disce*. Ego sic corrigendam censui. — A. M.

(4) Aring. T. II. p. 168. 169; Bold. p. 701; Reines. el. XX. n. 125; Fleetw. p. 443. Vide Bolland. T. I. Ian. p. 18; Blanchin. opusc. T. II. p. 220. Item in vase vitreo ibidem reperto an. 1634. legebatur. *Corpus S. Martine V. et M. Corpora S. Concordii et Epiphanii M.*

(5) In schedis Marinii legn epistolam episcopi reatini an. 1796. die 26. ian. scriptam, qua mittit exemplar inscriptionis ad verum expressae. Ipsi autem episcopo videbatur legendum *cost. is.* Ego malui *quiescit*. — A. M.

(6) Marang. res ethn. p. 455.

(7) E schedis sacr. pont.

(8) Indidem. Id est *virgo*.

1

Romae in descensu scalarum in eccl. S. Agnetis extra moenia, in duabus tabulis longe a se invicem disiunctis, repertis in proximo coemet. cum ampulla sanguinis.

Micine conpa|ri benemeren.
que vixit an|nis P. M. XXVI. in pace. ☧ (1)

2

Florentiae in museo Mediceo, reperta in coem. Callisti urbis Romae ad loculum martyris.

Dignae bene- ☧
merenti con-
pari Mercuriae
quae vixit an-
nis P. M. XL. sine
aliqua querel-
la. Dep. D. XVII. kal.
nob. Heros fecit
sibi et conpari sue.
A ☧ Ω (2)

3

In coem. Thrasonis ad tumulum martyris inscriptum minio operi tectorio rudi pictura exornato.

Meti Lenia Rufina que vi-
xit annis XXVIII. et Emelius
eius vixit ann. XII. et mensi-
bus VIII. et dies minus V. (3)

4

Ex coem. Thrasonis ad loculum mart.

Mercuriane
quae vixit annis
XXXI. (4)

5

Extra Bononiam in suburbano Iacobi Blancani V. C. cum lipsanis S. M. repertis in coem. Cyriacae.

Benemerenti ☧
Martyrie filiae
quae vixit ann. XIIII.
dies VI. defuncta est
IIII. kal. iunias in pace.

6

Pisauri apud Olivierum ex coem. S. Agnetis cum amp. sanguinis.

Maximilla
in pace. (5)

7

Ex coem. SS. Abdon et Sennen ad loculum mart.

sic
Νυμφηνι βεμερεντι
sic
κοιε βιξιτ αννως σεξατα. (6)

8

Ex coem. S. Agnètis ad loculum mart.

Nobia in pace. (7)

(1) E schedis sacrar. pont.

(2) Aring. T. I. p. 332; Reines. cl. XX. n. 129; Fabrett. p. 551. n. 27; Fleetw. p. 446. Vide Bolland. T. VI. maii die 25. p. 12.

(3) Lup. p. 51. tab. 8. n. 2; Marang. A. S. V. p. 80; Mur. p. 1711. 8. Vide Pellicciam T. III. p. 231.

(4) Marang. A. S. V. p. 98; Mur. p. 1913. 8.

(5) E schedis sacrar. pont.

(6) Indidem.

(7) Indidem.

1

Ex coemet. Urbis A. 1656. ad tumulum martyris.

Natalica vir-
go vixit annis
N̄. XXI. dies N. CVIII. (1)

2

Ex coem. Thrasonis cum amp. sanguinis, in calce.

Nervia benemere (sic) Macedonius
exorcista de kal. febras
sunt
R apartenium
soro (2)

3

Ex coem. Cyriacae ad loculum mart.

ϭ V kal. ienu defuncta

Olym pina

☧ que vixit annis XIV.
in pace. (3)

4

Ex coem. Callisti ad loculum martyris.

Oradis dulcis nata pia que
vixsit annis sex meses duos.
Bassus Filaurentia filie. (4)

5

Ex coem. Priscillae ad tumulum mart. cuius ossa illata in S. Mariae trastib.

Ospita dulcis anima. (5)

6

Romae ex coem. Gordiani in S. Mariae transtiber. Stetit ad loculum mart.

Aur. Victor Paregorie
coiugi pudicissime bene
quesquenti in pace dep. XVI.
k. aug. (6)

7

Ex coem. Thrasonis cum amp. sang.

Pridie idus sept.
ꝺ Pascasa in pace.
(7)

8

E coem. Urbis 27. febr. 1658. ad loculum martyris.

Caleia Augustina
filiae suae Paulae
benemerenti fecit. (8)

9

Ex coem. SS. Marcellini et Petri ad loculum mart.

 Pictorina in ☧ (9)

(1) E schedis sacr. pont.
(2) Marang. op. cit. p. 81; Mur. p. 1916. 1.
(3) E schedis sacrar. pont.
(4) Indidem. Num legendum *Fil. Laurentii?* — A. M.
(5) Bold. p. 387.
(6) Lup. exscripsit deditque p. 134; Marang. A. S. V. p. 103; Mur. p. 1839. 8.
(7) Marang. A. S. V. p. 98; Mur. p. 1920. 5.
(8) E schedis sacr. pont.
(9) Indidem.

1

E coem. Praetextati cum vase sang. Est modo Anagniae in SS. Cosmae et Damiani.

Paulina in pa-
ce dep. prie idus (pr in superscript: "ae")
maias. (1)

2

E coem. Urbis ad loculum martyris.

Pompeianae in pace. (2)

3

E coem. Cyriacae ad loculum mart.

Paulina. (3)

4

In sepulchro marmoreo veteris coemeterii S. Paulus I. reperit corpus B. Petronillae filiae S. Petri cum epigraphe.

✝ Petronillae filiae dulcissimae. ✝ (4)

5

Urbini in palatio ducali, lapis erutus ex coem. Priscillae A. 1656. cum ampulla sanguinis.

Prime filie dulcissime
benemerenti qe bisit
annis XIII. mesibus X. diebus
XXIII. Leontius et Sabiniane parentes. (5)

6

E coem. Praetextati cum vase sang.

Procle conpari benemerenti Bibentius
que mecum vixit annis V. et menses VI.
dies XVI. defuncta est XVII. kal. augustas. (6)

7

Romae apud lipsanophylacem ex coem. Priscillae. Est modo Velitris in museo Borgiano A. 1777. cum ampulla sang. litteris viridibus.

Dulcissimae filiae Publiciae
Maximinus pater et Syllectio
et Eunoea nutritores

(1) Marang. A. S. V. p. 106; Mur. p. 1921. 8. aliis iungit. Est in epistola episcopi anagnini ad Ben. XIV.

(2) E schedis sacr. pont.

(3) Marang. res ethn. p. 457.

(4) Ciaccon. T. I. p. 533. ex Baronio; Marten. collect. vett. monum. T. II. p. 1470. recitat epistolam adfirmantem, repertam hanc inscriptionem in sacello S. Petronillae in eccl. S. Petri.

(5) E schedis sacr. pont. Fabrett. p. 579. n. 75.

(6) Marang. A. S. V. p. 106; Mur. p. 1929. 1.

1

Massae in eccl. vulgo Matris misericordiae, cum lipsanis translatis A. 1659. e coem. Cyriacae.

Prime benemerenti fecit
maritus, que vixit annis
viginti et sex, defuncta XVII. kal.
aug. (1)

2

E coem. S. Hermetis ad tumulum mar.

Protogenia dulcis anima que
vixit ann. XXX. P. M. ex quibus
vix. cum comp. sum ann. men. (*sic*)
IIII. dies XV. D. P. XVI. kal.
iun. (2)

3

Ex coem. Cyriacae cum vase sang.

Dep. Publicies nonis aug. (3)

4

Romae in museo vaticano reperta in coem. Urbis ad tumulum martyris ingens tabula uncialibus litteris.

☧ Quinta ☧
nonis iuniis Datiano et Cereale. (4)

5

Romae apud praef. sacr. pont. parva tabella reperta A. 1787. in coem. Saturnini via Salaria ad loculum S. martyris Primae dep. a. d. VX. kal. aug.

Πριμα δηποσιτα
προ ῑι̅ καλανδων
αυγουστων ιν πακε ☧

6

E coem. via Salaria vetere ad tumulum martyris.

Rerite
☧
te in pace. (5)

Mulier orans elatis manibus.

7

Ex coem. Cyriacae cum ampulla sang.

Restuta in pace
IE. E. (6)

8

E coem. Callisti ad loculum mart. cuius ossa illata in S. Mariae de Vallicella.

Restute. (7)

9

E coem. Priscillae, lapis positus ad loculum S. martyris Riginae cum ampulla sanguinis, cuius corpus, vas, et inscriptio illata sunt in sacellum villae albaniae.

Rigine venemeremti (*sic*) filia sua fecit
Venerigine matri viduae que se-
dit vidua annos LX et eclesa (*sic*)
numqua gravavit, unibyra, que
vixit annos LXXX. mesis V.
dies XXVI. (8)

(1) E schedis marinianis.
(2) Marang. A. S. V. p. 120; Mur. p. 1929. 10.
(3) Bold. p. 481.
(4) E schedis sacr. pont.
(5) Aring. T. II. p. 151; Bos. p. 564; Reines. cl. XX. n. 370; Flettw. p. 473; Fabrett. p. 571. n. 141.
(6) Bold. p. 418.
(7) Idem p. 476.
(8) Oderic p. 259; Inscr. alban. p. 195. Alii dicunt repertum hunc lapidem in coem. Callisti, alii in Saturnini.

1

Romae in porticu S. Mariae transtib. ex coem. Priscillae cum amp. sang.

Renniae Prime quae vixit
annis XLII. M. XI. diebus XXIII.
Rennius Legitimus coniugi
benemerenti. (1)

2

E coem. Thrasonis ad loculum mart. cuius ossa cum ipso lapide donata Marinio Priulio pontifici. Vicetinorum.

Rufine coiugi benemerenti quae
vixit cum compare suo ann.
XXVII. M. XI. D. XIII. in Deo
pacem. (2)

3

E coem. S. Helenae cum vase sang.

Rosula in pace. (3)

4

E coem. Calepodii cum amp. sang.

Rosula que bixit annus
XXXII. M. S. ☧ (4)

5

Romae apud praef. sacrar. pont. ex coem. Cyriacae ingens tabula litteris minio illitis reperta A. 1792. ad loculum martyris.

Infantia etas virginitatis integritas morum grabtas [sic] fidei
et reverentiae disciplia [sic] hic sita Rufina iacet que vixit anis XXI.
deposita IIII. nons. aug. Fysagrio [sic] et Eucerio CC. SS. (5)

6

E coem. Thrasonis cum amp. sanguinis. Est Anagniae in SS. Cosmae et Damiani.

Romana (6)

7

E coem. S. Helenae cum vase sang.

Rufina in pace. (7)

8

Romae apud lipsanophylacem e coem. Saturnini ad loculum martyris.

Romane
ispiritus
tus [sic] im bono sit. (8)

9

E coem. Priscillae cum vasculo sanguinis.

Ruta omnibus subdita et atfabi-
lis bibet in nomine Petri
in pace. (9) ☧

(1) Bold. p. 370; Mur. p. 1931. 8.
(2) Marang. A. S. V p. 83, Mur. p. 1933. 6.
(3) Bold. p. 488.
(4) Bold. p. 346.
(5) Corrigo *gravitas*, *disciplina*, *Syagrio*. — A. M.
(6) Marang. A. S. V. p. 89.
(7) Bold. p. 488.
(8) Nempe *tuus in*. — A. M.
(9) Idem p. 388.

1

Brictinorii in cathedrali cum lipsanis S. M. Rusticianae e coem. Priscillae.

Mulier orans manibus elatis.

Benemerenti Rusticiane
que annorum LIIII.
menses X. diebus
XX. in pace. (1)

Mulier similis, columba, piscis.

2

E coem. Urbis ad loculum martyris calci inscripta, cum palma et vase sanguineo.

Ricine benemerenta. (2)

3

E coem. Thrasonis ad loculum martyris calci inscripta.

Sabatia vix ann. XXII. (3)

4

E coem. Pontiani cum vase sang.

Sabbatia. (4)

5

E coem. Urbis ad loculum mart.

Depositio Setis. (5)

6

E coem. Callisti ad tumulum mart.

Recessit Sabbatia in somno
pacis P. M. XXVIIII. (6)

7

E coem. ss. Abdon et Senneu ad loculum mart.

Sacrapias Felicitatis
in pace. (7)

8

Opitergii in ecclesia PP. Capuccinorum ad aram in qua lipsana S. M. Sabinae.

Benemerenti in pace.
Sabinei dulcissime coiugi que (sic)
vixit mecum annis V. nesse VIII. (8)

9

Velitris in mus. Borgiano e coem. S. Thrasonis ad loculum mart.

Ragonius Tatianus
Sabinille et sibi. (9)

10

Romae e coem. Priscillae eruta A. 1801. cum ampulla sanguinis.

Sabinille filie Ispes mater
dulcissime B. M. F.
in pace. ✿ (10)

(1) Bold. p. 573. — Est ne haec Rusticiana illa nobilissima Gregorio papae nota, de qua ego locutus sum in commentario de Symmachorum gente p. 55. 56? Verumtamen si revera martyr est, Gregorii aetate fuit antiquior. — A. M.

(2) Ita prorsus legendum videtur. In scheda Marinii laudatur testis praesul De-Angelis. Proponitur etiam alia lectio *Ricine* (vel *Picine*) *Veneri* ἱερῶν (*concameravi.*)

(3) Marang. A. S. V. p. 89.

(4) Bold. p. 490.

(5) E schedis sacr. pont. Marang. A. S. V. p. 112. In regestis dicitur datum corpus P. Petro Lopez proc. geo. ord. S. Ioh. de Deo an. 1747.

(6) Bold. p. 397.

(7) E schedis sacr. pont.

(8) Misit ad Marinium Iulius Tomitanus comes. Reformatam dat Ughellius T. X. p. 155.

(9) Marang. res ethn. p. 454.

(10) Diar. vulgo *cracas* n. 36. p. 9.

1

Romae in secretario S. Mariae transtiberinae tabula reperta in coem. Thrasonis cum vasculo cruento A. 1730. litteris minio tinctis.

Κωσουλε Κλαυδειω
ιδ Πατερνω νωνεις
νοβενβρειβους δειε Βενερες λουνα XXIIII
Λευκες φελειε Σεβηρε καρισσιμε ποσουιτε
ιδ ειστειρειτω σανκτω τουω
μ . . . τουα αννουωρωμ λϛ
ιδ μησωρων XI. δειρων X. (1)

2

E coem. Callisti cum vase sanguinis.

Saturnina dormit in pace. (2)

3

E coem. Praetextati cum vase sanguinis.

Sela ☧ ☧

4

Florentiae apud Catharinam Octieriam clariss. fem. cum lipsanis mart. Septimiae detectis in coem. Priscillae.

☧ In pace
Septimia Ilara vixit
anus XX. III. calend. acust. (3)

5

Syracusis in cathedrali cum lipsanis S. M. Secundae repertis in coem. Thrasonis, ad cuius loculum stetit orbiculus vitreus sanguine respersus.

Iucunda mater fecit Secunde
filie dulcissime adque amantissime
benemerenti. Bisit anis XV. mesis
V. dies XVIII. in pace. (4)

6

Romae in S. Angeli in foro piscium, in tabella plumbea reperta circa medium saec. XVI.

Hic requiescunt corpora
SS. martirum Symphorosae
viri sui Zotici et filiorum eius
a Stephano papa translata. (5)

(1) Lup. p. 5.; Mur. p. 366. 1., quem vide p. 365; Mar. A. S. V. p. 67. Bimard. dissert. in T. I. Mur. p. 27; Mamach. T. I. p. 449; Pelliccia T. III. p. 312; De-Magistris MM. Ost. p. 20; S. Clem. p. 140. Mr. — Haec est illa inscriptio famigerata quae P. Lupio Soc. Iesu occasionem obtulit conficiendi praeclarissimi commentarii, in quem tot inscriptionum doctrinaeque thesaurum plenis manibus coniecit. Lupius tamen dubitat num in v. 6. pro λβ legendum sit λϛ. — A. M.

(2) Bold. p. 395.

(3) Fabrett. p. 759. n. 648; Gor. T. I. p. 304. n. 40; Mur. p. 1939. 8. (*acust.* pro *august.*)

(4) Marang. A. S. V. p. 90; Mur. p. 1891. 2; Inscr. Sicil. cl. XVII. n. 49.

(5) Baronius in martyrolog. p. 358. Confer Luchin. A. MM. T. I. p. 279. In scheda Marinii est *Sinphoposa*.

1

Romae apud praef. sacr. pont. reperta ad loculum martyris.

Secunda que vixit anos III.
domtixi (1) pace.

2

E coem. Callisti cum vase sanguineo.

Stratonice ☧ bibas in Dom.
dep. XVII. kal. oct. (2)

3

Romae in colle quirinali in aedibus Pontificis lapis inventus VI. kal. iunii A. 1656. in cryptis coemeterii Cyriacae cum cadavere palmorum VIII. ampulla sanguinis, et imaginibus (3), fortasse Iuliani et Rusticae, ex opere tessellato.

Fl. Iul. Iulianus Mar. Simpliciae
Rusticae coniugi dulcissime
Q. V. ann. XVIII. M. V. D. XV. fecit mecū
A. III. M. II. dormet in pace X. K. febr.

4

Romae in coem. Priscillae extra portam Salariam 1777. ad loculum martyris ingentes litterae minio ductae in tribus tabulis ex opere doliari.

Spes pax tib.

6

E coem. Urbis ad loculum mart.

Sua ann. VIIII. DP. III.
idus iulia in PP. (5)

8

Romae in colle quirinali in palatio Pontificis, e coem. Urbis A. 1656. cum amp. sang. litteris rudibus.

Successa que vixix
annis XXXVI. M.
IIII. dies VI. in
pace ☧ (7)

5

In maiore ara eccl. S. Michaelis ad pontem Sevis fluvii, X. ab Florentia lapide, cum corpore martyris detecto in coem. Priscillae tempore Alex. VII. P. M.

Susanna ☧ Q M (4)

7

Romae A. 1744. in molitionibus eccl. S. Caeciliae region. transtib. detectum sepulchrum ex quadratis laterculis compactum, in quo vas et sequens inscriptio in lapide.

Tecla fidelis
in pace VI. PM. QIII. (6)

9

E coem. Callisti cum corpore M. Tertullinae illato in eccl. SS. Cosmae et Damiani civ. Anagniae.

Tertullina in pace. (8)

(1) Quis non videt legendum esse *dormit in pace*? — A. M.

(2) Marang. A. S. V. p. 116; Mur. p. 1945. 3.

(3) Extant hae imagines, magnae pulchraeque formae, ex musivo expressae, in schedis Marinii. — A. M.

(4) Gor. T. III. p. 358. n. 33.

(5) E schedis sacr. pont.

(6) Victor. diss. phil. p. 48.

(7) Gud. p. 371. 1. Schedae sacr. pont. in quibus *que*, non *quae* ut Gud.

(8) Bold. p. 476. *Tertulinus* in marm. salonit. p. 33. n. 113.

1

Romae e coem. Calepodii ad loculum martyris.

Susanna deposita VIII. idu ian. in pace. (1)

2

Romae in hypogeo S. Susannae.

Olim presbyteri Gabini filia felix
Hic Susanna iacet in pace patri sociata. (2)

3

E coem. Thrasonis ad tumulum mart.

☧ Val. Saturnine benemerenti coniugi
quae vixit annis XXVIII. minus dies XV.
Tribelius Florentius maritus posuit virginiae
sic
suave cun quo vixit annis XII. (3)

4

In pariete exteriore eccl. SS. Nerei et Achillei e coem. Callisti ad tumulum martyris.

Dulcissime filiae
Theodoteni
que vicxit M. duos. (4)

5

Romae in sacello card. Antonellii cum corpore S. martyris reperto in coem. Callisti.

Aeterna tibi lux
Timothea in ☧
quae vixit ann. XIII.
mens VIIII. in pace.
. . . . os VII. id. aug. (5)

6

E coem. viae Appiae ad tumulum martyris.

Tiberia que vixit
annis quinque mens.
VIII. dies IIII. in pace. (6)

(1) E schedis sacr. pont.

(2) Aring. T. II. p. *101*; Bos. p. 482; Fleetw. p. 482; Reines. cl. XX. n. 395; Hugon. stat. p. 192; Bolland. T. II. aug. p. 626. Loco *in pace* nonnulli habent *tumulata*.

(3) Marang. A. S. V. p. 84; Mur. p. 1953. 2.

(4) Aring. T. I. p. 335; Reines. cl. XX. n. 202; Fleetw. p. 494.

(5) E schedis Oderici. Ephem. flor. an. 1769. p. 551; Mamach. T. IV. p. 12; Zachar. hist. litt. T. I. p. 300. habet *id. dec.* — Scheda Marinii perperam in 2. versu *IX.* pro *in.* — A. M.

(6) Bold. p. 363; Bottar. R. S. T. III. p. 117.

1

E coem. Urbis ad tumulum martyris.

Val. Crescentinae qnesquenti in pace
quae vixit ann. V. M. V. D. XXV.
parentes fec. DP. III. kal. iul. (1)

2

Romae e coem. Cyriacae cum vase sang.

Venerosa in pace defuncta est X. kal. oct. (2)

3

Eugubii apud Ondedeios NN. VV. cum lipsanis S. M. eductis e coem. Pontiani.

Ticridina ☧ Valerius mar. F.
quae vix. ann. L. dece. VIII. id.
octob. (3)

5

E coem. Urbis ad loculum mart.

Trancullina vix. annos
XXXXII. P. M. (5)

6

E coem. Urbis A. 1665. cum ampulla sanguinis.

Timotheae benemerenti. (6)

7

E coem. S. Helenae, vel Callisti, cum amp. sanguinea.

Truitena Aiuta in pace qe vixit cum
marito suo Sabatio mes. X. (7)

4

Velitris in S. Mariae de sanguine nuncupatae cum corpore S. M. e coem. Praetextati.

Turtura Victorina
quae vixit annus XLVIII.
Fili matri fecerunt
benemerenti in pace. (4)

8

Romae in coem. Priscillae extra portam Salariam humi stratus lapis opt. litteris conscriptus, repertus cum vase sang.

Hic est posita
Gn. Tuccia Felicitas.
que abuit annos IX.
meses III. bies. (sic) VIIII. (8)

(1) E schedis sacr. pont.

(2) Oderic. p. 269.

(3) Bold. p. 346. *Dece* pro *decessit.*

(4) Exscripsit card. Borgia. Abbas Constantius e schedis custodis reliquiarum sic: *Hic iacet Turtura Victorina an. XXVIII. P. sub Ner. an. XXLVV. filia Manuelis soror Liliae.*

(5) E schedis sacr. pont. Marinus scheda habet *P. N.*

(6) E schedis sacr. pont.

(7) Bold. p. 485. Idem p. 428. ex coem. Callisti sic: *Trutemiuta in pace S. Q. vixit C. marito suo Sabatio.*

(8) Exscripsit apud ab. Severinum Constantius. Corpus in regestis dicitur concessum anno 1792. M. Bono.

1

Regii Lepidi, ad tumulum mart.

VALERIΔE
Q. V. A. VIII. M. X.
D. X. (1)

2

Romae apud lipsanophylacem parvus lapis repertus ad tumulum martyris, litteris minio ductis non vero sculptis.

Veronice·

Videtur appictus gladius.

3

E coem. Cyriacae cum vase sanguinis.

☧ Varia Heterna quae vixit
annis XCIII. Victorina mater
S. filiae dulcissime in pace· (2)

4

E coem. Urbis A. 1656. cum vasculo cruento.

Vernacla in pace
quae vix ann.IIII.mens.X.dies V. (3)

5

E coem. Urbis ad loculum mart.

Benemerenti Veneriae coniugi
suae Caracter posuit quae vi-
xit annis XXII. men. IIII.
D. VII. et fecit mecum annos
V. M. III. D. XV. ☧
fedelitati eius in pace. (4)

6

Romae apud praef. sacr. pont. tabella reperta A. 1767. cum ampulla vitrea in coem. S. Sebastiani, modo in museo vat.

Domine ꝺ ne quando ꝺ
adumbretur ꝺ spiritus
Veneres ꝺ De filiis ꝺ ip-
seius ꝺ qui supersti-
tes ꝺ sunt ꝺ Benerosus
ꝺ Proiectus ꝺ (5)

7

In S. Bernardi Barbaianae plebis Nerviani agri mediolanensis, in latere crasso, litteris prominentibus, cum vase sanguine perfuso et lipsanis S. M. Virginiae detectis circa medium saeculum XVII. in coemeteriis Urbis.

Verginia ☧ M. P. (6)

8

Pisauri apud Oliverium V. C. e coem. Thrasonis ad tumulum mart.

Severina Vernacle filie dul-
cissime quae vixit annos XVIII.
que decessit XV. kalendas febra-
rias in pace. (7)

(1) Zachar. excurs. litter. p. 85. ex codice regiensi *Valeri Sepositi* Mr. — Mihi omnino legendum videtur A pro Δ, id est *Valeriae.* — A. M.

(2) Bold. p. 381.

(3) E schedis sacr. pont.

(4) Indidem.

(5) Contuli ego cum lapide in atrio iuliano, vidique incertam quandoque lectionem ob erosum lapidem, quem pictor temere rubrica infecit; ideoque scripsi *filiis*, et *superstites*; etsi Marinius *filius*, et *superstitis.* — A. M.

(6) Allegrantia de monogr. Christi p. 14.

(7) Marang. A. S. V. p. 95; Mur. p. 1941. 8. mendose.

1

E coem. Gordiani et Epimachi cum ampulla sanguinis.

Tessalius Victoriae coiugi benemerenti
posuit titulum que vixit cum coiuge suo annis duo
M. VIIII. dies VI. quae remisit filium
M. XI. cuius faciem non vidit. (1)

2

E coem. Urbis ad loculum martyris.

Victoria vixit anis
numero XϘIII. meses
numero X. dies XV.
oras X. (2)

3

Romae in summis scalis palatii Albaniorum repertus lapis A. 1656. *in coem. Urbis cum vase sang. litteris pessimis.*

☧ Viqtora (sic)
in pace. (3)

4

E coem Pretextati cum vase sang.

Vincentia vixit an.
II. D. XXX. (4)

5

In coem. SS. Petri et Marcellini ad tumulum martyris.

Ursa in pace. (5)

6

E coem. Cyriacae ad tumulum mart.

Urbica XI. kal. ianuaria. (6)

7

E coem. Priscillae cum ampulla sang.

Urbicae benemerite. (7)

8

Veronae in B. Mariae della Fratta *sub mensa altaris, lamella plumbea detecta A.* 1706.

✝ Hic requiescit Vittoria
virgo in pace que vixit
anis XXVIIII. et martirium
suscepit A. S. C. septimo Dni
ed [dep.] XI. k. iunii ✝ (8)

9

E coem. Cyriacae cum vase cruento.

☧

Urbica
in pace. (9)

(1) Fabrett. p. 733. n. 455; Bold. p. 413.
(2) E schedis sacr. pont.
(3) Inscr. alb. p. 197.
(4) Marang. A. S. V. p. 111; Bold. p. 486; Mur. p. 1958. 8. Bold. *M.* pro *D.*
(5) E schedis sacr. pont. Legatur commentarius amplissimus V. C. Cancellarii. — A. M.
(6) Bold. p. 481.
(7) Idem p. 492.
(8) Ita legit Muratorius AA. med. aev. T. V. p. 56. In Marinii schedis extat epistola P. ab. Guattutii, qua narratur inventus denuo lapis anno 1793. in quodam parthenone.
(9) Bold. p. 368; Bottar. R. S. T. III. p. 116.

1

E coem. Praetextati ad loculum martyris.

Alontius Virginie que vix.
ann. XXV. ❦
kal. feb. (1)

2

E coem. Calepodii ad loculum martyris.

Ursa quae vixit an. III. D. XXVII.
pri. non. api. (2)
☧

3

Florentiae in oratorio Rinucciniorum cum corpore martyris detecto Romae in coem. Cyriacae.

Viviana ☧ (3)

5

Romae in S. Mariae transtib. e coemet. sive Pontiani sive Cyriacae, cum ampulla sang. et ferreo cultro cuius delineationem exhibuit Boldettus.

Yperecies dep. V. idus iunias. (5)

4

Feltris in museo Borgiano o coem. Thrasonis ad loculum mart.

Primus Vonose
coiugi beneme-
renti fecit. (4)

6

Romae apud lipsanophylacem o coem. Cyriacae cum vase sanguineo.

☧ Ursula
accepta sis
in Cristo. (6)

7

Faventiae in coenobio monialium ord. Camaldulensium cum lipsanis S. M. Victoriae e coemeteriis Urbis.

Vittora ❦ annoru
XV. ❦ inirus huga ❦ (7)

8

E coem. Gordiani cum ampulla sanguinea.

Domine Eccompariavae
bixit in pace aius trista (8)
XXX.

9

Ad tumulum Wiboradae virg. et mart. reclusae in coenobio S. Galli.

Filius altithroni postquam resplenduit orbi
Christus in hoc mundo Virgine natus homo,
Annis nongentis viginti quinque volutis
Post quatnor menses bis quatuorque dies,

(1) Marang. A. S. V. p. 110; Mur. p. 1931. 2.

(2) E schedis sacr. pont.

(3) Gor. T. III. p. 354. n. 25.

(4) Marang. A. S. V. p. 98; Mur. p. 1928. 3.

(5) Bold. p. 716. et 322.

(6) Bold. p. 341; Mur. p. 1961. 7; Vignol. I. S. p. 331.

(7) Mur. 1959. 7. et AA. med. aev. T. V. p. 44. legit *huca* vel *huc a*; tum *inrus* explicat *intus* vel *intro*. In schedis Masinii video exemplar ad veritatem scripturae expressum, ubi *huga*.

(8) Bold. p. 433. — Num *annos tristes*? an potius *annos triginta*? — A. M.

Wiborada Deo meritis dignissima virgo
Palma martyrii scandit ad astra poli.
Illa hic sponte sua moribundo corpore clausa
Visibus humanis abdita et alloquiis,
Coelebs caelesti sponso sed cognita soli
Affatu angelico pascitur atque cibo.
Hac parsimonia duravit tempora multa
Semper ut instantem mortis itura diem.
Demum a paganis maii tunc passa kalendis,
Mane sequente obiit mane perenne petit.
Cuius amore sacro curemus membra sepulcro
Debita solventes, fundimus atque preces.
Eius at exsultans victrici et dote coruscans
Spiritus in caelo vivit oratque Deo. (1)

1

E coem. Urbis A. 1656. cum ampulla sanguinis.

Zosimae vive in nomine ☧
(2)

2

Romae apud praef. sacr. pont. e coem. Cyriacae ad tumulum mart.

Secundus et Constantia
filie posuit qe vixit an. VI. mesis VII.

3

*

Quamquam patricio clarus de germine consul
Inlustres trabeas nobilitate tuas,
Plus tamen ad meritum crescit quod morte beata
Martyris effuso sanguine nomen habes.
Adiunctusque Deo tota quem mente petisti
Adsertor Xpi sidera iure coles.
Sit precor acceptum quod post disperandia belli
In melius famulus restituere Florus. (3)

4

*

Discite quid meriti praestet pro rege feriri.
Femina non timuit gladium cum natis obibit,
Confessa XPM meruit per saecula nomen. (4)

(1) Mabillon. SS. Bened. T. VII. p. 60.

(2) E schedis sacr. pont.

(3) Grut. p. 1172. 6. ex cod. pal. (p. 63. b.) Fleetw. p. 407. Gruterus ex eoque Fleetw. habent *dispendia*. Sed cod. pal. *disperandia*.

(4) Grut. p. 1171. 10. ex cod. pal. (p. 79. b.) Fleetw. p. 431. In Pisaurensi poetarum collectione T. V. p. 95. ponitur inter carmina S. Damasi; ibique scribitur *cum natus obivit*, contra scripturam certe codicis palatini.

1

Ravennae in museo Classensi e coem. Urbis.

Γλυκυτάτῃ γυναικὶ
Ἀργυρίδι Τρόφιμος
sic
ἀνὴρ ❦ ἔτ. ἴση ❦ λϛ. (1)

2

Septempedae in sacello domus Gentiliae, cum lipsanis S. M. Eusebiae repertis in coem. Priscillae A. 1725.

Εὐσεβία κι. ἔτ. δ. πρ. ιι.
κα. ιαν. (2)

3

E coem. Urbis.

Ἀνέπαυσεν Ἀρία ἐν εἰρήνῃ. (3)

4

Romae apud praef. sacr. pont. parva tabella pessimis litteris.

Βασιλεῖνα Μαξεμίνου.

5

Pisauri apud Oliverium e coem. S. Agnetis, ad loculum martyris.

Ἀποδημης Δευτερια. (4)

6

E coem. Urbis A. 1658. cum amp. sang.

sic sic
Εντίλι θυγατρὶ ἀειμινήστῳ.
ἔζησεν ἔτη ια μῆνας ι. (5)

7

Urbini in palatio ducali, e coem. Tertullini.

Τῇ κυρίᾳ καὶ ἀειμνήστῳ συμβίῳ ❦
Μαρκίᾳ ὅστις ἔζησεν ἔτη πλέον ❦
ἐλατὕτον .λ. Ἀλυπίων ἐποίησεν ❦
ἀνεπαύσατο δὲ τῇ πρὸ εἰδῶν
δεκεμβρίων ἐπὶ Μαξεντίῳ. (7)

8

Anagniae in sacello gentis Lauriae, quod est in ecclesia cathedrali, e coem. Callisti, cum corpore martyris.

Σερηνίλλα παρθένος
ζήσασα ἐνιαυτὸν καὶ
sic
μόνασι ἐνθάδε κεῖται
ἐν εἰρήνῃ τῇ πρὸ ι
καλ. ἰαν. (8)

(1) Bold. p. 274. ex Mabillonio ep. Euseb. secund. ed. p. 76. n. 4. qui ethnicum lapidem demonstrare nititur; sed frustra, ut recte docet Boldettus. Confer Bolland. T. V. maii p. 223; Mur. p. 1301. 8; Lup. op. posth. T. I. p. 240; Pellicciam T. III. p. 262.

(2) Lup. p. 136; Marang. A. S. V. p. 71; Mur. 1865. 5. et 1868. 1; Gentil. antiq. Septemp. p. 85.

(3) E schedis P. Seccarellii.

(4) E schedis sacr. pont.

(5) Indidem. Corr. Ἐλπίδι et ἀειμνήστῳ. Mendosas heic et alibi graecas Christianorum inscriptiones videmus, partim veterum auctorum, partim recentiorum exscribentium inscitia. — A. M.

(7) Fabrett. p. 588. In 4. versu Marinius πρὸ; at perperam Fabrett. π. η. Vide epist. Euseb. rom. p. 14.

(8) Bold. p. 365; Mur. p. 1940. 5; Corsin. p. 68; Placentin. p. 89. Exscripsit nuperius Amadutius.

1

In castro Candulphi in collibus albanis intra sacellum Odami equitis, cum ossibus S. M., in duabus tabulis.

Κυριακὴ ἡ γλυτάτη (sic)
κατάθεσις ἐν πακε ☧
ἔζησεν ϛ ἔτη λε ϛ πρὸ μιᾶς
εἰδῶν μαρτίων. (1)

2

Gentiani in maiore ecclesia parvus lapis cum corpore martyris dato ab card. Carpineo ducissae Caesariniae A. 1689.

ΤΙΓΡΙϹ. (2)

3

In aedicula suburbana domus Areostae in agro Bononiensi cum lipsanis martyris repertis in coem. Urbis A. 1642.

ΦΑ. ΚΥΡΙΝΙϹ. (3)

4

Romae in coem. S. Agnetis, ad loculum martyris, litteris optimis.

ΦΛΑΒΙΑ ΦΛΩΡΑ. (4)

ALIAE MARTYRUM VIRORUM INSCRIPTIONES PRO ORDINE LITTERARUM COLLOCANDAE.

5

Litt. A.

Romae e coem. S. Helenae ad tumulum martyris.

Amantio dulci parentes.

6

Litt. B.

Romae e coem. Saturnini cum ampulla cruenta.

Bonifatius Quiriacus.

7

Litt. D.

E coem. Urbis cum ampulla sanguine respersa.

Domestico benemerenti.

8

Litt. E.

Romae e coem Cyriacae ad tumulum martyris.

Eufrosino in pace benemerenti Q. V. A. XXXVII.
dies VII. fecit uxor Secundina cum qua V. A. XIII.

(1) Bold. p. 402; Lup. p. 64; Mur. p. 1855. 10.

(2) Misit exscriptam Marinio amicus Rattius.

(3) Misit ad Marinium Blancanius, qui in epistola interpretatur *Flavia Cirene*. Confer Reines. cl. XX. n. 286; Aring. T. I. p. 597.

(4) In regestis dicitur traditum corpus A. 1755. P. Augustino Doriae Soc. I.

1

Litt. G.

E coem. S. Agnetis, apud cl. feminam F. Rondaniniam.

Hic Gordianus Galliae nuncius
iugulatus pro fide cum fami-
lia tota quiescunt in pace.
Theophila ancilla fecit. (1)

2

Litt. G.

*E vetere coemeterio XIII. ab Urbe lapide via Flaminia in loco nuncupato
al Bamboccio iuris basilicae vaticanae effossum corpus S. Geminiani
cum ampulla vitrea, et reconditum in ecclesia
parochiali S. Ioh. Bapt. oppidi Scrofani.*

Geminianus dep. . . .
ianuarias.

4

Litt. I.

Romae e coem. Priscillae A. 1786. ad loculum duorum martyrum.

Ingenuo et Claudiae carissimis
posuit Dionisius.

5

Litt. A.

E coem. Urbis ad loculum martyris.

VII. kal. mar. Kampio
coiux dulcissima P.

6

Litt. L.

Romae e coem. S. Helenae ad loculum martyris, calci inscriptum.

Laurenti Q. V. annis XIII. M. III. $\overset{ne}{\text{die}}$ VII. kal. novemb.

7

Litt. L.

E coem. Urbis ad tumulum mart.

Ligurio Suceso in pace. (2)

(1) Inscriptio litteris graeco—gallicis quas observare licet apud Mabill. iter ital. 141, et diplom. p. 637, Aring. T. I. p. 337, et Reines. cl. XX. n. 91. Confer Bold. p. 233; Lam. de E. A. p. 197; Mamach. T. I. p. 72. 460; Oderic. num. Orcitor. p. 30; Maff. Ver. ill. T. I. p. 634. Mur. AA. med. aev. T. V. p. 47. Reinesius mavult legere *Galli* (Caesaris) *eunuchus*. Certe ille titulus *Galliae nuncius* inauditus videtur.

(2) Aring. T. I. p. 334. ligno excusam; Reines. cl. XX. n. 115; Fleetw. p. 431.

1

Litt. L.

Romae e coem. S. Helenae cum ampulla sanguinea.

Logimo in pace.

2

Litt. M.

Romae e coem. Priscillae A. 1776. ad loculum martyris.

Septimus Maximus in pace

3

Litt. M.

Romae in bibl. vaticana tab. long. p. V. alt. p. 1. unc. IV. reperta in coem. Cyriacae A. 1769. cum vase sanguinis.

Marcella Martino coiugi benemerenti fecit qui vixit
ann. XXXVIII. in prima Minerbes mil. ann. V. in und.
ann. IIII. in lanciaria ann. V. in pr. ann. V. fecit cum co-
iuce sua an. IIII. benemer. in pace. (1)

4

Litt. V.

Romae in tegulis effossis A. 1658. in atrio ecclesiae S. Callisti regionis transtib. Ossa martyrum ibi reperta post paucos dies illata fuere in basilicam ostiensem.

+ VALERI MAR +
LVCI

+ SEVERI MAR +
COMMODI

+ THIMOTHEI ET SOCIOR. +

(1) De hac inscriptione extat Marinii ampla scheda inter eius chartas de urbe Fidenis, in qua disserit de legionibus vel cohortibus Minervae, lanciaria, et praetoria, de consuetudine scribendi annos militiae etc. Inscriptionem manu sua delineavit Marinius e coem. Cyriacae.

MARTYRUM FEMINARUM INSCRIPTIONES COLLOCANDAE UT SUPRA.

1

Litt. D.

Romae e coem. S. Helenae ad tumulum martyris, cuius corpus dono datum Iosepho Blanchinio V. C. prid. non. oct. A. 1763.

Domnicae benemerenti in pace
deposit. XXIII. kal. sep.

2

Litt. E.

Romae apud lipsanophylacem e coem. Priscillae eruta A. 1801. cum vase sanguineo, ingens tabula.

Eutychianeti coniugi ɵ
dulcissime benemerenti
Epictetus maritus
fecit ɵ

3

Litt. I.

E coem. Cyriacae A. 1743. martyris reliquiae dono datae comitissae de Carpineo, deinde Bartholomaeo Mariae Porto mon. olivet.

Iustina in pace vixit annis III.
menses N. II. dies XV.
A ☧ Ω

4

Litt. I.

Romae e coem. S. Felicis A. 1796. cum vase cruento.

Iuliae Donate coniugi suae
Gadius Secundus.

4

Litt. L.

Romae e coem. S. Helenae cum vase sanguineo.

Romanus Laberiae coniugi dulcissimae.

5

Litt. M.

Romae e coem. Cyriacae cum ampulla sanguinis.

Marie benemerenti coiugi in pace
que mecum vixit ann. XI. et
mensis quinque posui. ☧

6

Litt. N.

Venetiis in SS. Hermagorae et Fortunati, inscriptio allata e coem. Urbis A. 1740. cum corpore S. Memmiae martyris.

☧ ΝΕΙΚΑΓΟΡΑΣ ΜΕΜΜΙΗ ΙΝ ΠΑΚΕ.

7

Litt. P.

Romae e coem. Urbis ad tumulum martyris.

Privatae coniugi Q. V. ann. XVIII.
Successus coniugi fecit.

1

Litt. S.

Neapoli in sacello privato mercatoris nescio cuius cum corpore S. Sabbatiae e coem. Urbis.

Dep. Sabbatiae que vixit
annis P. M. XXV. beneme-
renti in pace.

2

Litt. S.

Romae apud lipsanophylacem e coem. Priscillae ad loculum martyris, litterae satis bonae cinnabaro inscriptae ingenti tabulae.

Aur. Vitalio matri
benemerenti Stercoriae quae
ann. V. L. X. M. VIII. D. XI.

3

Litt. T.

Minori in Picentinis ad tumulum S. Trophimae V. et M.

Qui tumuli causas ingressus discere quaeris,
Martyris hic Trophimes intactaque virginis artus
Et pia membra cubant, quae dum praecepta prophani
Temporis, et mundi polluta altaria vitat
Sicanios fugiens devota puella parentes,
Aequoris in medio naturae sorte quievit.
Membra dedit Regiuniculis animamque Tonantes
Hinc Christi inter odoriferas depascitur aulas.
Quis ergo huius cerei praerogativa non obstupescat?

4

Litt. U.

E coem. S. Agnetis apud episc. Oliverium sacrarii pont. praefectum, ad loculum martyris.

Aur. Berinus Ulpiae Candidi coiugi
sue benemerenti fecit in pace annorum XXXV.

5

Collocanda p. 45.

In templo S. Marcelli de Careyrat *dioeceseos Ucetiensis.*

☧
Hic habit reliquias
Sce Mariae
et sce crocis
et scorum martu-
rum Marcelli
et Valeriani qui PI (1)
snnt in territu-
rium civitatis Cabilon-
nensis (2)

(1) Id est patroni.

(2) Scheda Mar. Cabilonensis.

1

Collocanda p. 52.

Florentiae in coenobio Camaldulensium in quatuor lamellis ex aurichalco pedentibus ex parvo clypeo argenteo.

+ Στύλος πυρὸς πρὶν Ἰσραὴλ ὁδηγετὴς εἰς γῆν ἀγαθὴν |
ἀπὸ γῆς αἰγυπτίου. Στύλος καὶ σοὶ (sic) Συμεὼν θεῖε πάτερ |
ἐκ γῆς ὁδηγὸς εἰς τρίβον οὐρανίαν κόσμῳ τὸ λοιπὸν σὴν |
σεβασμίαν κάραν ὁ βασιλικὸς Βασίλειος ἐκ Γόθου.

2

Collocanda p. 155.

Narbonae in ecclesia SS. Iusti et Pastoris in basi marmorea altaris.

Huius cum summo templi Theodardus honore
Eximius praesul condecoravit opus.
Composuitque solum hoc devotus marmore claro,
Erexit regias undique mirificas.
Atque aedem sacram fuerat quae perdita dudum
Propter barbariae multimodam rabiem,
Restaurans quinto nonas octobris inunxit
Hanc aram domino iure dicendo pio;
Mercedem qui reddat ei certamine tanto
Iusti et pastoris egregiis meritis.

3

Collocanda p. 190. post n. 1.

Apud coenobium Mulmesburiense in Anglia, in campanula maioris triclinii mensae imminenti, litteris figuratis legebatur.

Elisiam caeli numquam contendat ad aulam
Qui ferat hanc nolam Adelmi de sede beati.

EMENDATIONES.

P. 31. adn. 3. *clastunab.* corr. *closterneob*, heic et alibi.
P. 67. v. 1. Vocem gothicam *Iuleis* explicandum esse potius *novembrem* quam *iulium*, demonstravit V. C. Castilionaeus in editione epistolae gothicae ad Corinth. II. pag. ult.
P. 85. adn. 4. v. 8. corr. *polensem*.
P. 93. n. 2. *pudic.* corr. *PV. DIC.*
P. 148. n. 1. v. 8. corr. *tenentemque dextra*.
P. 150. n. 2. marg. *ae* corr. *ex* Adn. 3. v. 2. corr. *Clitel.*
P. 161. adn. 3. v. 4. corr. *συμπαίξας*.
P. 164. n. 5. v. 1. corr. *Locuber ac* et *Nompe ac* et pro *et* n.
P. 170. n. 1. tit. v. 1. corr. *in ecclesia*. Adn. 2. v. 4. corr. *cernite*.
P. 171. n. 1. v. 3. corr. *implens*. v. 6. corr. *Christus veniens*, v. 7. corr. *baptismate*, *nitens*.
P. 176. tit. v. 1. corr. *columnam*.
P. 201. n. 1. Pro *Hemonius* lege *Zenovius*, id est *Zenobius*.
P. 277. Symmachorum ethnicorum inscriptiones malim me omisisse, quia Marinius ethnicis positas consulto exclusit. Idem tamen Marinius, ut sibi constaret, inscriptionem p. 281. 2. Claudiano poetae ethnico positam praetermittere debuisset.
P. 282. n. 1. v. ge. 1. Maffeius in siglis p. 115. heroulatur Διμιλίης ἄρχοντα ἀγάλματι ἀνεστήσαντο.
P. 288. adn. 4. corr. 450.
P. 291. adn. 1. Pertinet ad inscr. 3. p. 290.
P. 398. n. 6. tit. lege *Legioni*.
P. 400. n. 3. v. 3. corr. *sibi* pro *tibi*.
P. 432. n. 6. v. 4. corr. *Foluminati*. Est autem pro *Philomeno*, ut alibi *Quiriaceti* pro *Quiriaco*, *Cyriaceti* pro *Cyriaco*, *Agneti* pro *Agno* etc.

ADNOTATIONES E SCHEDIS MARINII.

Schedas Marinii latiores, quamquam impolitas imperfectasque, quas in scholiis meis saepe desideravi, tandemque ut in praefatione dictum est inveni, heic summatim colloco, ne lumine suo inscriptiones careant.

Ad p. 30. 1. De S. Demetrio videsis Gretser. de cruce p. 2453. 2455. Mabillonius vet. analect. ed. in fol. p. 172. edidit vitam S. Demetrii.

P. 40. Davanzatus in historia basilicae S. Praxedis p. 206. sic loquitur. " Fra la porta „ del fianco suddetto, e la cappella della S. „ colonna vi riposa il corpo della madre di „ S. Pasquale, la quale aveva il carattere an„ zi uffizio di episcopessa, e sebbene io non „ ho potuto vederne, e trovarne segno alcuno, „ la scrizione però, che si legge nella colon„ na, o pietra, dove sono le reliquie ci assi„ curano, che ella quivi riposi: dico dunque „ così „: D. O. M. *Quo circa et in ipso ingressu basilicae manu dextra, ubi utique benignissimae suae genitricis, scilicet domnae Theodorae episcopae corpus quiescit, condidit iam dictus praesul corpora venerabilium Tenonis presbyteri, et aliorum duarum.* Mr. — Quare adnotatio mea iam non est necessaria. — A. M.

P. 51. 1. Scheda Marinii continet epistulam ex Hispania missam, in qua dicitur alias quoque simul inscriptiones inventas; sub hoc autem lapide latoisse ossa Sanctorum. Ib. corr. in titulo *utreriensi*.

P. 75. 3. Angilbertus Pusterla mediolanensem episcopatum tenuit ante medium saeculum nonum. Huius archiepiscopi tempore sacra corpora martyrum Primi et Feliciani, quorum in libro sacrament. et antiphonar. S. Gregorii mentio est, concedente Sergio II. papa, Roma Legiunum, quod est oppidum dioeceseos mediolanensis, translata sunt. Ita testantur passim monumenta historica Mediolanensium.

P. 77. 1. Videsis Zachariam excurs. litt. T. I. p. 21., et in coll. Calogerà T. XXXV. p. 136. Item Manzonium in episc. Imol., et Ughellium T. X. p. 272. Litteras *F. C. P.* explicare licet *Foro Cornelii posuit*. Secunda autem inscriptio sic legitur: *servus tuus tibi serviens, Dei mater, Basilius corneliensis minimus episcopus fecit per ind. XII.* Alter: *devota mente Basilius sanctissimus episcopus.*

P. 82. 2. Soaresius in scheda apud Mar. disputat num hic Constantius Felix ille fuerit qui deinde duxit uxorem Placidiam magni Theodosii filiam, genuitque Valentinianum III. Honorii successorem, Caesarque creatus immatura morte periit. Negat tamen Suaresius, cogitandumque dicit de alio Felice, qui Aëtii opera interfectus fuit cum uxore Padusia, teste Prospero in chron. an. 430—434.

P. 91. 2. Grut. p. 1170. 7. ex cod. pal. (p. 56. b); Fleetw. p. 508; Paul. de Angelis descript. basil. S. M. maioris p. 88; Blanchin ad Anastas. T. III. p. 106; Oldoin. ad Anast. T. I. p. 302. sub Sixto III. Est etiam in cod. closterneob. cum varietate. Panvinius de VII. urb. eccl. p. 235. ait Sixtum III. an. 432. restituisse et amplificasse basilicam liberianam, et musivis ex vet. et nov. testam. hist. in fenestrarum interstitiis condecorasse, ut indicat hic titulus in arcus summitate *Xystus episcopus plebi Dei*; nec non versus aliquot in musivo supra portam maiorem intra ecclesiam partim consumpti sic: *virgo Maria tibi Xystus novat* etc. Ita etiam Severanus p. 691.

P. 93. 3. Addatur. *Romae in eccl. S. Mariae aegyptiacae nationis Armeniorum repertus lapis inter parietinas a card. Sanctorio, dum ecclesia instauraretur, et ad aram maximam positus.*

Hoc dudum fuerat fanum per tempora prisca
  Constructum Phoebo mortiferoque Iovi.
Quod Stephanus veteri purgavit stercore index
  Atque decora . . . .
  Virginis in variis *etc.*

Brutius T. XX. p. 267; Ciaccon *in* vita card. Sanctorii T. III. p. 1044; Martinell. die IV. p. 44; Severan. hist. p. 334. Turrigius p. 359. interpretatur singularias litteras *hoc monumentum fecit*.

P. 94. 2. Musivum opus ait Niger Parentii episcopus circa annum DXLII. fuisse perfectum.

P. 98. 2. Crescimben. hist. S. M. in Cosm. p. 44; Fontanin de disc. vot. p. 21; Oldoin. ad Ciaccon. T. I. p. 560; Gallett. T. I. p. 15.

P. 99. 3. Alemann. de par. lateran. p. 108. sic: *curante N. levita Petri* etc. Suaresius autem in schedis ita: in oratorio archangelorum intra leonianam aulam inscriptio marmorea, quam supplevit Hugonius sic: *hoc oratorium a fundamentis, curante N. levita* etc. Instaurandi

basilicas et pia loca cura erat levitarum, ut innuunt versus Damasi, et Leonis III. in S. Pauli. De oratorio lateranensi Leonis III. videsis Anastas. in eo. Dirutum porro fuit cum vetere palatio lateranensi sub Xysto V. Aula leoniana nunc hortus paenitentiariorum est. Epistylium autem, in quo inscriptio praedicta fuit, vidit Grimaldus apud marmorarium qui a paenitentiariis lateranensibus emerat. Sic narratur in cod. vat. 6438. p. 39. Vide et Raspon. p. 358; Tastig. p. 488.

P. 99. 2. Exscripsit anno 1785. Marinius. Habent Vermilinl. T. II. p. 445; Mur. p. 1913. 4. cum varietate. De consuetudine sepeliendi in ecclesiis vide testament. S. Ephraemi, et Maurin. diplom. T. V. p. 359. Praeterea vitam S. Fulgentii ab eius discipulo scriptam. Videsis etiam Mur. dissert. III. in anecd. gr. Denique et Mariae augustae, Honorii uxoris, sepulchrum in vat. basilica inventum fuit.

P. 100. 2. Videsis Crescimben. hist. S. Ioh. ad portam lat. p. 413; Ciampin vet. monum. P. I. p. 238. sqq.; Raspon. p. 226. 230. De plebe Dei, Borgia de eruc. velitern. p. 12, et Aleman. par. lateran. p. 111; Bonarot. num. p. 143.

P. 101. 2. Mur. T. XII. S. R. I. et de cor. ferr. cap. 3; Frisius dissert. II. p. 41; Paciaud. de S. Ioh. Bapt. p. 15.

P. 111. 3. Grut. p. 1170. 6; Margarin. n. 246; Gallett. T. I. p. 18; Fleetw. p. 497 Mabillon. analect. T. IV. p. 496. n. 48. primos duos tantum versus ex cod. einsidl. Hos versus citat Hadrianus I. in epist. ad Carol. III. T. VII. concil. Labb. p. 955. D. Vide et Severan. hist. p. 589; Hugon. station. p. 236; Ciampin. T. I. tab. 68. Extant versus etiam in cod. closterneob.

P. 114. 1. In primis corrige *mens* pro *mea*. Tum videsis Ciampin. vet. monum. T. I. cap. 27; Martinelli. Rom. ex ethn. sacr. p. 338; Blanchin. ad Anastas. T. III. p. 175; Severan. hist. p. 686; Giaccon. T. I. p. 320; Paul. de Angelis basil. S. M. maioris p. 57.

P. 116. ante 1. Haud exploratum est loqui versus de filia Constantini. Vide Bottar. R. S. T. III. p. 11. 18. Iam lectio *detorquet* pro et *corpus* in 10. versu est ab Isone. Codices nonnulli hos versus non Damaso sed Prudentio auctori tribuunt. Vide vatt. codd. 5821. 3860.

P. 119. 3. Baron. ad martyrol. p. 79. et annal. T. VIII. p. 313; Ciampin. vet. mon. T. I. p. 259. 271. tab. 77.

P. 122. 2. Philippus Rondininius de S. Clem. PP. et M. eiusque basilica in urbe Roma p. 266. 267. 304. 305; Hugon. station. p. 124.

P. 126. 1. 2. 3. 4. Ex cod. vat. 6038. p. 191. et 207. ubi inscriptiones Metelli manu exaratae. Litterae *H L T C S* explicantur *hunc locum tessellavit cum suis.* Aliter: *hunc locum tumuli condidit sibi.*

P. 127. 1. Recitat hanc inscriptionem Pennatius in vita S. Eutychii p. 88. Idem demonstrat voc. *vates* significari episcopum, citato Cangii glossario ubi reapse plura laudantur exempla: (quibus adde inscriptionem apud nos p. 370. 1. et Possid. vit. S. Augustini cap. ult.) Idem Pennatius *in specie marmoris* intelligit *sepulcro marmoreo.* Sane in actis S. Eutychii dicitur, post multos annos pace ecclesiae concessa, aedificatam esse ecclesiam, ubi hic divus conditus iacebat; eiusque corpus candidis marmoreis tabulis fuisse affixum, ut quasi arca etc.

P. 135. 1. 2. Grut. 1173. 1. ex cod. pal. (p. 65. b) (Primi duo versus, qui in arcu musivi apparent, ponuntur ultimi in cod. pal. In quinto pro *augustus* scribe *angustos* cum cod. pal. In sexto *largitur* pro *longior*, item cum pal. In undecimo male pal. habet *Claudius* pro *gladios.* Tertius quartusque versus pertinent ad basilicam S. Pauli, perperamque in codice coniuncti sunt cum illis de S. Laurentio.) Est haec poetica inscriptio etiam in cod. closterneob. Confer Fleetw. p. 435; Baron. ad an. 590; Ciampin. de sacr. aed. p. 113; Oldoin. ad Ciacc. T. I. p. 400. aliosq. antiquitatum sacr. rom. scriptores.

P. 154. 2. Scheda Marinii nihil aliud est quam baptisterii et inscriptionis ectypon, curante canonico Scalabrinio.

P. 156. 1. Grut. p. 1164. 4. ex cod. pal. (p. 30. b.) In 4. versus cod. pal. *antistes nunc* pro *instanter hoc.* In 6. *ad aethra sua* pro *impetrat ille suas.* Ediderunt de Angelis in descript. basil. vat.; Severan. hist. p. 501; Oldoin. ad Ciacc. T. I. p. 352. 449; Fleetw. p. 427; Ciampin. P. II. p. 105; Raspon. p. 237. 238. Alii autem Iohannem I., alii IV. intelligunt.

P. 158. 1. Grut. p. 1172. 7. ex cod. pal. (p. 63. b.); Fleetw. p. 490; Baron. T. VI. p. 256.

P. 162. 1. Mur. p. 1840. 2. legit DCXXVIII; Tamayus in martyrolog. hisp. T. II. P. I. p. 212. legit DCLXXXVIII. Bacanda aegabrensis episcopus subscripsit concilio VIII. toletano an. 691. Alii legunt *hanc tandem* pro *hanc aedem.*

P. 163. 5. Merend. ad S. Damas. prolegom. p. 145; Mur. p. 1856. 7. ex Franc. Blanchinio praef. ad T. I. Anastas. et T. III. p. 34. Primae litterae significant *titulus in Christi nomine.* Postremis significari videntur *reliquiae S. Pauli et S. Petri* ibi positae. Spectat ad

an. Christi circiter 370. In aversa parte sic: *hic requiescit caput sancti Crescentini M.* et *reliquie S. Superant.* Sic Blanchinius.

P. 165. 2. Ursat. monum. patav. p. 12; Brunat. chart. coenob. S. Iustinae Patav. in fine cap. IV; Tomasinius inscr. Patav. p. 308; Dondius dissert. II. ad hist. eccl. Patav. p. 41; Calogera T. III. p. 465; Fontaninius comm. de S. Columba p. XX. XXI. qui putat confictam saec. XV.

P. 178. 3. Bottar. T. I. p. 156; Reines. cl. XX. n. 443; Bos. p. 148; Aring. T. I. p. 244; Margarin. n. 220; Mur. p. 1866. 2; Lam. de E. A. p. 232; Fleetw. p. 516; Cod. Donii. p. 573. In scheda Celsi Cittadinii in 3. et 4. vers. totus et tectus *cum.* In 7. *clabes posuit ut potuit.* In 12. *fecit at conca a cubiculu* In 13. *fecit clam viam ulla mola.* In ultimo *in porticos posuit.*

P. 180. 3. Scriptura *αμφίνοος*, id est quae utrimque legitur. Est ea anthologia lib. VI. cap. 13, unde in pollubrum Leonis X. P. M. translata fuit. Vide Rosweid. not. ad S. Paulin. p. 815; Maff. Ver. ill. T. III. p. 124; Paciaud. de balo. christ. p. 163; Grut. p. 1047. 9.

P. 180. 5. et 181. 1. Edidit Floresius H. S. T. XIV. p. 367. quem videsis praesertim p. 84. 373. 448. Secundum epigramma citatur in privilegio originali Ordonii II. regis legionensis A. Ch. 922.

P. 182. 1. Mur. p. 1922. 6; Mabill. analect. T. IV. p. 486; Hugon. stat. p. 254; cod. Donii p. 488. Positam inscriptionem dicit Mur. circa an. Ch. 580. Extare adhuc dicit Brutius ms. T. VI. p. 258.

P. 185. 2. E schedis Scalabrinii. Vide Fontanin. de disco p. 32; Mur. p. 1857. 4; et AA. med. aev. T. V. p. 358; Rubeum lib. V. p. 240; Fabr. p. 455. De aetate inscriptionis videsis Mur. T. V. cit.

P. 188. 3. Grut. 1059. 3; Baron. ad an. 531. n. 8; Fabr. C. X. n. 631; Maff. mus. Ver. p. 180. 4; Fontanin. de disco p. 51; Blanchin. ad Anastas. praef. T. I. et III. p. 254; Rondinin. de S. Clem. p. 245; Hugon. stat. p. 55; Gallett. T. I. p. 4; Holsten. collect. rom. P. II. p. 234.

P. 193. 1. Rosin. dissert. isagog. I. tab. 1. p. 23.

P. 196. 5. Blanchin. ad Anastas. T. V. p. 112. Vide Mabill. saec. bened. T. V. p. 106; Bolland. T. III. febr. p. 94.

P. 196. 6. Tassilo dux Baioariae ab an. 747. ad 788. Vide de eo Oefelium rer. boicar. scriptt. in indice ad Tom. I. et II; Mabillon. SS. Bened. T. IV. p. 401. Item vide illustrat. codicis S. Emeramni p. 3.

P. 198. 3. Severan. hist. p. 449; Locatell. notit. capitis S. Sebast. p. 39. Decius Memmolius in libello de reliq. SS. IV. Coronat. legebat *Greg. IV. ep. op. fe.* † Ibid. p. 24. profert aliam inscriptionem arculae plumbeae † *ego Leo feci* † nempe Leo IV.

P. 198. 5. Edidit Ioh. Pastritius Romae 1706; contenditque, quod vulgo creditur, oblatam hanc pateram a S. Petro chrysologo, prout eius acta tradunt. Videsis Bacchin. ad Agnell. p. 84; Borg. de cruc. velit. p. 37; Victor. de nummo aureo vett. christ. p. 52. Asseman. antecess. patav. dissert.

P. 200. 1. Videsis Germaniae sacrae prodromum p. 259. sqq; Mabill. annal. bened. T. IV p. 14.

P. 207. 4. Floresius H. S. T. XI. p. 318, ex Moralio lib. XV. 7. Item Moral. in schol. ad lib. I. opp. S. Eulog. cordub. p. 30. Vide Mabill. annal. bened. T. III. p. 100.

P. 208. 3. Pertinet ad an. 708. Mur. p. 1959. 1. Schedae impressae Scalabrin. ad verum; Ughell. T. II. p. 482; Rub. H. R. p. 34; Ferr. H. Comacl. p. 410; Gratian. notit. hist. eccl. S. Petri in silvis Bagnacabal. p. 31. et 105; Amades. hist. A. Rav. T. II. p. 56; Aguell. p. 166. Zacharias in hist. mss. episc. For. Cornel. litteras E D F secundi versus explicat *ex donis fidelium.*

P. 211. 1. Edidi ut Marinius scripsit in exemplari suo T. I. p. 94. Ceteroquin scheda eius, quam recitare operae pretium est, sic habet. — Ex libro Iacobi Grimaldi in biblioth. vat. cod. 6438. p. 49. sqq. Scrive Anastasio Bibliotecario fol. 103. nella vita di Gregorio terzo, che esso sommo Pontefice congregò il concilio avanti la sacratissima confessione di S. Pietro contro quelli che negavano le sacre imagini, decretando: si quis depositor, destructor, et profanator ipsarum imaginum extiterit, vel blasphemus fuerit, sit extorris a corpore et sanguine Christi Dei et Salvatoris nostri, et totius ecclesiae sanctae suae, quod et subscriptione sua solemniter universi firmarunt episcopi presbyteri et diaconi S. R. E.

La detta costituzione fu scolpita in marmo ed affissa nella basilica di S. Pietro: ma la ignoranza per non dire le malignità degl' uomini e ministri di essa non curandosi di sì gloriose memorie permise che detta costituzione sia stata da uomini ignorantissimi disfatta e posta in opere fabrili. Imperocchè disfacendosi sotto Paolo V. l' altare principale della Madonna delle febre, io ritrovai nella faccia di detto

altare una lastra grande di marmo, quale era un pezzo di detta bolla, senza però principio nè fine, nè senso. Nondimeno per memoria di tal singolarissima azione è stata affissa a un pilastro delle volte sotterranee del nuovo pavimento. Un altro pezzo di detta bolla fu ritrovata tra diversi istromenti fabrili, cannapi e altre bagaglie in una stanza della fabrica, come nota l' Alfarano nel suo libro a foglio 42: e dindi levata servì per lastricare il pavimento della chiesa avanti l' altare maggiore sotto Gregorio XIII: la quale iscrizione più volte ho letto e visto in detto luogo, e aveva la medesima forma di lettere come la suddetta ch' io ho ritrovato. Li detti due frammenti uno e il principio, l' altro è il fine; manca il mezzo, dove era la sostanza del negozio.

Questi dunque sono i frammenti suddetti.

Frammento ritrovato nell' altare, ovvero faccia di esso nella cappella della Madonna della febre sotto Paolo V. P. M. ed affisso oggi 1616. come di sopra.

. . . .

ro Theophano Sergio Iordane
seu Iohanne; adstantibus quoque diaconibus Moschu archidiacono, Zaccharia,
Iohanne, et Theophylacto, atque Gemmulo,
vel cuncto clero, antefatus dominus Gregorius apostolicus papa dixit: reduco ad
animum scissimi fratres mei qualia mihi
et quanta mirabiliter XPS DS noster contulerit bona, et quomodo me indignum ad
tanti apicis (*sacerdotium*) sua pietate dignatus
fuerit
evocare; et stupesco, nihil aliud valens
retribuere potentiae eius, nisi solas habere gratias et indesinenti prece gloriosum
eius conlaudare nomen. Quis enim, ut ait
propheta, loquatur potentias Dni, auditas
faciat omnes laudes eius? vel quid retribuam
Dno pro omnibus quae retribuit mihi? Calicem
salutaris accipiam et nomen Dni invocabo.

Tiberius Alpharanus notat aliud fragmentum

tissimi episc. et venerabiles *presbyteri*
hoc quod a vestro sensu. . . .
intuitu praesulum aul. . . . .
omnium conditoris et. . . . .
Gregorius sanctissimus *atque beatissimus*
apostolicus papa dixit:
sanctissimi intentio mea *est huic dis*positioni ea quae a nobis *decreta sunt*
quorum beati Petri apostol*i corpore*
sub interdictu anathematis *subscribenda*
Sanctissimi episcopi et venerab*iles presby*teri responderunt: grato duci*mus sub in*terdictu apostolicae auctori*tatis*
haec quae salubri consideratione
visa sunt stabiliri debeant, neve *contra ea*
quis audeat existere temerator.
Gregorius sanctissimus et beatissimus *et apos*tolicus papa dixit: siquis contra *huius nostri*
privilegii diffinitionem venire *tempta*rit, anathema sit. Et responder*unt om*nes tertio anathema sit.
Gregorius gratia Dei episcopus *sanctae ca*tholicae atque apostolicae *ecclesiae ur*bis Romae huic privileg*ii definitioni*
atque decreto *subscripsit*.

In vita Stephani III. apud Bibliothecarium sunt nomina Theophylacti et Gemmuli tunc viventium. — Zacharias fuit P. I. Gregorii III. successor. Moschus cardinalis fuit sub Gregorio III, ab ipso creatus, ut notat Ciacconius; et hodie (an. 1616. die 6. oct.) visitur sepulchrum illius in eccl. S. Caeciliae trans Tiberim, parte laeva ingred. templum, his verbis in marmore inscriptis.

Sepulcrum qui in hanc aedem venerandae
Christi martyris Caeciliae situs est, in quo
et quiescit in pace Moschus humilis
diaconos scae sedis apostolicae. Omnes exposcens ut pro me Dnum exoretis,
quatenus eiusdem sacratissimae Virginis interventione, cunctorum consequi merear indulgentiam delictorum.

P. 211. 2. Ex apographo L. Holstenii; Gallett. inscr. rom. T. I. p. 7; Hugon. stat. p. 26. Fabrett. p. 416; Martinell. Rom. ex eth. sac. p. 278; Rondinin. de SS. Ioh. et P. p. 107, et de basilic. S. Clem. p. 243.

P. 214. 1. Margar. n. 30; Mur. p. 1881. 1; Borgia conf. vat. p. 242; Cancellar. de secretar. p. 674; Blanchin. praef. ad T. I. Anastas. Hinc cognoscimus consuetudinem plura in uno templo constituendi altaria. Vide Borg. op. cit. p. 201; Remondin. hist. Nol. T. I. p. 412; B. Card. Thomas. T. VII. opp. p. 20. Muratorius adnotat Gregorium III. fuisse erga monachos optime affectum; verumtamen non animadvertit Benedictinos tum primo ad S. Paulum fuisse deductos, ut hic docet lapis. De his donationibus sacris, marmore excusis, loquitur Baronius ad an. 604. n. 4.

P. 223. 1. Exscripsit Odericus p. 270. Vide Morcell. de S. Gregor. agrigent. p. VIII; et Marinii papyros n. 10—38.

P. 224. 2. Blanchin. ed Anastas. T. III. p. 198; et vindic. canonic. scriptur. p. XLIV; Fontanin. in calce operis de disco. Confer S. Hieronymi prologum galeatum. Vide et Mur. T. III. AA. med. aev. p. 840; Gallett. T. I. p. 305; Vitr. hist. dissert. de S. Clem.

P. 239. 3. Grut. p. 282. 2. Ee codice einsild. dedit etiam Mabill. analect. T. IV. p. 493. De hac inscriptione videsis insignem locum Saresberiensis ex prologu policratici praemissum editioni Gudii. In nummo apud Bandur. T. II. et Vaillant. T. III. recitatur haec eadem inscriptio. Nardinius (ed. ult. an. 1819. T. III. p. 211) et Venutus Rom. T. I. p. 12, aliique animadverterunt verba *instinctu divinitatis* superaddita videri, ubi antea fortasse erat *diis faventibus*; idque factum creditur postquam Constantinus evasit christianus. Certe in marmore interpolatio aliqua apparet. (Ego puto inscriptionem excusam fuisse ab ethnico romano homine, quia Roma nondum christiane erat. Constantinum autem religione sua quam iam animo fovebat commotum, epigraphem statim emendari iussisse. A. M.) Vide et Bos. de cruc. triumph. p. 640; Gretser. de cruce p. 477. De phrasi *instinctu divinitatis* Zachar. hist. litt. T. XII. p. 404. Apud Ruinart. act. M. ed. Veron. p. 408. *instinctu crudelitatis*. Apud Lactant. de mort. persec. cap. III. *instinctu daemonum*.

P. 245. 1. Mazoch. p. 158. b; Gruterus 283. 1. ex Smetio qui vidit. Walchius in emend. Grut. corrigit *solariorum*.

P. 250. 2. In lapide revera est *potestas* pro *potestat.* iustiore lectione. Ex Panvinio et Smetii codice Gruterus p. 159. 6. Mur. p. 259. 5. Aldus in cod. vat. 5253. interpolatam putat abraso nomine Commodi.

P. 250. 5. In schedis Marinius complures congessit inscriptiones de Turciis Apronianis Asteriis, de qua gente legesis ed. veronens. S. Paulini p. 799; Mur. T. I. anecd. lat. p. 141; notit. florent. an. 1780. p. 548. Scribe autem *Aproniani*, non *Appronìani* ut perperam est in vol. I. Marin. p. 112. 7.

P. 259. 3. Ediderunt Chaupy vill. Horat. T. III. p. 78; Amadut. notit. flor. A. 1766. p. 92. Tradidit Amadutio itemque Marinio card. Ganganellius (qui fuit papa Clem. XIV.) aiebatque repertum lapidem prope Podium Myrtetum. Gallettus de primicer. p. 267. castrum *Arci* excitatum uit in loco ubi Curae (Cures) Sabinorum fuerunt. Holstenio autem (vide Cellar.) *Cures* nunc sunt *Curese*. Porro *Fabio* non *Flavio* legebat etiam Amadutius.

P. 261. 1. Edidit Donius cl. III. n. 67; Mur. p. 262. 1. 361. 1 divisim; Donat. p. 149. 6.

P. 263. 1. Confer Lancillott. inscr. Sicil. cl. IV. n. 35.

P. 270. 5. Grut. p. 159. 8; Spon. miscell. p. 166. Reines. var. lect. III. 16. *ma* supplet *maritimam*, hoc est *usque ad maritimam*. Gruterus censet intelligendam *Massiliam*. Maffeius quoque intelligit *Massiliam*, et supplet *poni statuit* vel *suscepit*. Edidit etiam Petrus Saxius in hist. pontif. Arelat. p. 58. ubi multa de hoc Auxiliari Pr. Pr.

P. 271. 3. Daniel *Forche caudine* p. XVI. Confer Gud. p. 86. 1; Chaupy T. III. p. 483; De Vita T. I. p. XIX. Gudius legendum censet *cos. XI*, Holstenius malebat *cos. X*.

P. 272. 2. Marinius in scheda recitat ex Grutero 1019. 8. aliisque similem inscriptionem Tarracone positam cum unica diversitate in 1. versu FFF. LLL. quas litteras Finestresius inscr. Catal. cl. II. n. 40. explicat *Flaviis*, contradicente Masdeu hist. critic. Hisp. T. II. P. I. p. 336, qui explicat *felicissimis liberalissimis patribus patriae*. Ait enim scriptum fore FLLL, si Finestresii coniectura recte se haberet.

P. 272. 5. Mazoch. p. 6; Grut. p. 287. 1; Ephem. pisan. T. XIV. p. 302; Mabill. analect. T. IV. p. 485; Mur. p. 466. 1. cum varietatibus.

P. 274. 2. Grut. p. 271. 4; Marinius non dubitat male fuisse lectum *Fabius consar.* pro *Flavius Leontius V. C.* qui fuit praefectus Urbis an. 355. Certe apud Mur. p. 262. 4. lapis sic: *D. N. Constantio augusto Fl. Leontius V. C. praef. urbi iter. vice sacra iudic. D. N. M. Q. eius.* Vide Corsinium de praef. 198. Vide et lapidem apud Mur. p. 393. 5.

P. 276. 2. Du Chesne T. II. hist. Franc. scriptt. p. 645. ex antiquo codice; Sirmond. opp. T. II. p. 1119. cum hoc lemmate *Fardulfi abbatis aedibus inscriptum*. De hoc Fardulfo Alcuinus opp. T. II. p. 552.

P. 278. 1. De Aniciis Montfauc. in palaeogr. p. 206. 207; et Merenda ad S. Damas. p. 120.

P. 281. 2. Mazoch. p. 8; Grut. p. 391. 5. Ursin. imag. vir. ill. p. 48. Vide Heins. in praef. ad Claudianum, qui sane fuit ethnicus, ut docet Vossius de poetis lat. Falsa haec inscriptio creditur, de qua re Bertolius dissert. de mus. Veron. p. 101. In exemplari Mazochii inter libros vaticanos occurrit haec inscriptio manu Colutii, cum Metelli emendationibus. Vide et Graev. AA. RR. T. III. p. 226.

P. 287. 3. Marinius in scheda corrigit *Flavio Placidio Severo V. C. procos. orientis V. S. iudicanti procos. pr. pr. prov. Africae et V. S. iudicanti praef.* etc. *Placidius Severus* etc. Citat Marinius schedas vaticanas Manutii in cod. 5253. Item Nerin. de eccl. S. Alexii p. 353. V. Corsin. de P. Urb. p. 271. Hic fuit consul cum Fl. Iordane A. U. 1223. Marcianilla fortasse filia Fl. Marciani cons. an. 1225. In schedis barberin. cod. 1675. est *Placidius urbis cons. ord.*, omittiturque τὸ *nurus*.

P. 291. 2. Adnotatio pertinet ad inscr. 3. p. 290 Perturbavit enim numeros Mr. in descriptione scholiorum. De inscriptione autem hac p. 291. 2. sic in scheda lego: Grut. p. 1018; Maccin. inscr. mss. T. II. p. 223. 226.

P. 293. 2. Grut. p. 352. 5. Vide dissert. Thomae de Simeonibus de Faltonia Proba. Confer Burmann. antholog. T. I. p. 323.

P. 321. 1. Grut. p. 165. 1. Vide Graev. AA. RR. T. III. p. 127. et 295. ed. Venet; Venut. T. I. p. 128. et T. II. p. 97. 98; Mazoch. p. 1. b. mendose.

P. 321. 2. Mazoch. p. 8; Grut. p. 170. 5; Contelor. de praef. Urb. ad A. 381; Mur. p. 701. 2. Vide Graev. AA. RR. T. III. p. 167; Venut. T. I. p. 49; Cancellar. de secretar. p. 46.

P. 322. 3. Mazoch. p. 6; Grut. p. 172. 1; Mabill. analect. T. IV. p. 487. ex cod. einsild. Vide Blanchin. ad Anastas. T. II. p. CXXV; Graev. AA. RR. T. III. p. 241. Est in cod. pal. 833. (p. 35.) toties a nobis citato, cum lemmate *in prima porta Romae*.

P. 324. 3. Oldoin. ad Ciacc. T. I. p. 622; Turrig. p. 404; Aring. T. I. p. 166. Mur. T. II. AA. med. aev. p. 461; Fleetw. p. 437.

P. 325. 1. Mazoch. p. 2; Grut. p. 160. 4; Nardin. lib. VIII. 3; Fabrett. p. 397; Mabill. T. IV. analect. p. 489. ex cod. einsild.

P. 327. 2. Pleniorem dat in scheda hanc inscriptionem Marinius sic: *Salvis domino nostro Zenone augusto et gloriosissimo rege Theoderico Valentiniani V. C. et inl. ex Com. domestico sacri palatii in atrio libertatis . . . quae vetustate . . . ve confect. . .* Ait autem se ita exhibere e scheda Manutii cod. vat. 5253. Vide Spon. miscell. p. 277; Donat. p. 223. 2; Bandur. numism. T. II. p. 60; Don. cl. II. n. 44. cum aliqua varietate; Mur. p. 467. 4.

P. 329. 2. Edidit Sarazanius ad carm. XXI. S. Damasi ex cod. ms. cui titulus *descriptio urbis Romae*; Turrig. p. 360. V. Mur. AA. med. aev. T. II. p. 463. Extat adhuc in eccl. S. Pauli ante sacellum SS. Sacramenti breve fragmentum huius inscriptionis, quod deest apud Margarinium. In epistola Mingarellii ad Marinium rursus exhibetur haec inscriptio, sed mendosa ex cod. bibliothecae SS. Salvatoris Bonon.

P. 339. 1. Grut. p. 192. 2; Mur. p. 466. 2; Corsin. de praef. Urb. ad an. 400.

P. 339. 4. Grut. p. 192. 1; Gelen. de admir. Colon. p. 408. Vide Zachar. inst. lapid. p. 469. 471. 474. In 4. versu Pighius supplebat *Arbogastis*.

P. 340. 3. Grut. p. 149. De hac epigraphe Marinius arval. p. 697. Porro conferre proderit Tacit. hist. III. 8; Liv. XXVII. 39. XXIX. 22. 45. 55.

P. 341. Grut. p. 186. 3; Rocca opp. T. II. p. 183; Thes. diptych. T. II. p. 69. 72. 76; Mercat. de obeliscis p. 291; Burman. antholog. T. I. p. 245. Castalion. var. lect. p. 44. Fontan. de asport. obelisc. vat. p. 73.

P. 347. 1. Edidit illustravitque Guascus T. III. p. 145. Pertinere videtur ad an. Ch. 377. quo anno praefectus fuit annonae Gregorius. Videsis leg. 5. cod. theodos. de pistoribus T. V. p. 182. Ad Gregorium praef. fortasse annonae scribit Symmachus. Gregorium praef. Galliarum an. 383. memorat Sulpicius Severus.

P. 349. 2. Edita in T. II. P. II. memor. valvasens. A. 1753. p. 25. 28. Temporis constantiniani est; immo, ut quidam putaverunt, pertinet fortasse ad imp. G. Valer. Licinianum Licinium aut filium eius, Dacia oriundos, quae Dalmatiae contermina est. Certe is dicitur *magnus* et *dominus*. Pelagia autem Licinii filia est.

P. 350. 1. Extat apud Mur. p. 466. 4. ex Bonfantio, sed a Marinio sic emendata fuit ut est apud me. Confer Bonadam inscr. cl. XI. n. 35.

P. 352. 5. Edita in T. II. *mem. per servire alla stor. lett. di Sicilia* p. 92. et 134. Item in Catin. illustr. T. III. p. 284; inscr. Sic. cl. XVII. n. 23.

P. 353. 5. Guasc. inscr. capitol. T. I. p. 77; Foggin. mus. capitol. T. IV. tab. 54; Venut. T. II. p. 72. numism. alban. Mr. (Porro *rexturravit* prorsus emendandum videtur *restauravit*.)

P. 354. 5. Ex codice archii vat. ubi multa ad urbem Mutinam pertinentia.

P. 356. 4. Spon. iter T. I. p. 232; Gyl. topogr. cpol. lib. II. cap. 11. Confer Zachar. excurs. litt. T. I. p. 250.

P. 357. 1. Grut. p. 186. 1; Bandur. AA. cpol. T. II. p. 734; Gretser. de cruce p. 1895; Cang. Cpol. christ. II. byzant. ed. Ven. T. XXI. p. 86.

P. 359. 2. Mur. p. 2013. 11; voyage pittoresq. des isles de Sicile T. II. p. 55; memor. per serv. alla stor. lett. di Sic. T. I. p. 14. sqq. ubi de patriciis et strategis seu praeturibus Siciliae. Constantinus patricius is fuisse videtur qui saec. X. ineunte praefuit Tauromenio urbi, uti constat ex actis S. Heliae iunioris apud P. Octavium Caietanum S. I.

P. 361. 4. Bold. p. 232; Mamach. T. I. p. 433; Fleetw. p. 348; Zachar. hist. litt. T. II. p. 406. 407. T. XII. p. 410, et dissert. ital. T. I. p. 102; Mabill. iter ital. T. I. p. 135; Georg. martyrol. Adon. T. II. p. 486; Lam. de E. A. p. 221; Urs. hist. T. II. p. 101. In cod. Donii p. 585. in 3. versu *Antonia*, in 5. *flectens*, in 9. *seppelire*, in ult. *qui multum vixit IV. X. VII. tem.*

P. 361. 3. Macedus de archigymnasio rom. p. 33.

P. 364. 5. Extant de hac inscriptione et reliquiis litterae in forma brevis Ben. XIV. P. M. ubi de omnibus Apronianis, et de coem. ad duas lauros, quas litteras vide.

P. 368. 6. Boldett. p. 234; Aring. T. I. p. 270. T. II. p. 347. Oldoinus ad Ciacc. T. I. p. 192. legebat *Caius. PP.* Vide et Farlat. Illyr. T. II. p. 550. 551.

P. 371. 2. Botter. R. S. T. III. tab. 210. p. 199; Mamach. T. III. p. 96. Marinius in scheda dicit hanc pateram aevi sequioris, neque ad martyrum tempora posse referri, atque epigraphen aliter intelligendam arbitratur. — Mihi vero Marinii sententia parum firma videtur. — A. M.

P. 371. 6. Rondinin. de basilic. S. Clem. p. 290. et 293. Fuit olim ad S. Clem. sub porticu prope portam maiorem in pariete, recitaturque etiam a Martinel. p. 9. qui habet *urquor.*

P. 376. 1. Edidit Ioh. Antonius Rantius in T. III. Pelliccina p. 148., cum adnotatione quam loca cit. legere licet. Confer Baron. ad martyrol. p. 375; Ughell. T. IV. p. 749. Est in cod. Donii p. 455.

P. 376. 6. Grut. p. 1172. 13. ex cod. pal. (p. 65. Et quidem Grutero deest v. 9. (qui tamen est in cod. pal.) Fleetw. p. 397; Baron. T. V. p. 574; Panvin. de VII. urb. eccl. p. 98; Severan. hist. p. 437. Est etiam in codice clostern eob. Habes inter epigr. S. Damasi carm. XXXI. ed. Sarazan.

P. 380. 8. Raines. cl. XX. p. 249; Mur. p. 1878. 4; Bonada cl. X. n. 36; Fleetw. p. 351; Lam. de E. A. p. 203; Mamach. T. I. p. 415. 421. 422. Vide praecipue Blanchin. H. E. Q. T. II. saec. I. tab. 1. n. 54. p. 213. rursusque p. 418. ubi testimonium Bellorii recitat existimantis hanc inscriptionem nec spuriam nec recentem, quamquam orthographia et litterae longe sequiorem Vespasiano aetatem sapiant. Elegans Venuti AA. di R. T. I. p. 28. coniectura est (a Marangonio sumpta) Gaudentium fuisse architectum amphitheatri (quod licet dicere etiam theatrum) qui homo a Vespasiano ob cultum christianum videtur occisus. Mr. — Quae sequitur inscriptio de Aurelia Augurina, sic intelligenda videtur quasi lapis ille olim Gaudentio positus, deinde ad Augurinae epitaphium translatus fuerit: quam rem haud raro accidisse scimus. — A. M.

P. 384. 5. Boldett. p. 488.

P. 385. 5. Vide Borninm in dissert. de S. Iulio senatore, cuius quidem corpus servatur Florentiae in eccl. S. Mariae in campo, translatum illuc Roma e coem. Calepodii sub Clemente VIII. PP., testa ibi epigraphe ornae imposita.

P. 385. 9 In primis corrige *Venustus* pro mendoso *Venustis.* Tum vide Raines. cl. XX. n. 332; Aring. T. I. p. 333; Beverin. in not. ad vitam S. Caeciliae. Marinius emendavit ad schedas Sauresii. Dicitur repertus lapis an. 1639. Ob declarationem dictionis *super se* recitat Marinius dictum quoddam (inscr. in bibl. vat.) *siquis hominem super me posuerit, anathema sit.* Denique sacra verba *levavit se supra se.*

P. 386. 2. Panvin. de VII. eccl. Urb. p. 229; Severan. p. 644. Hugon. stat. p. 152; Galleti. T. III. p. 399; De-Magistris AA. MM. p. 43. Ciampinius de sacr. aed. p. 116. de hac epigraphe disserit, habetque in 1. versu *prae*, in 4. *erates.*

P. 386. 3. Ioh. Bapt. Bovius in opere de ecclesia S. Laurentii p. 205. scribit seriem Cancellariorum S. Sedis, et p. 253. ponit Cencium Sabellium, quem quidem Ciacconius T. I. p. 1166, ait camerarium fuisse itemque procancellarium sub Caelestino III. P. M. Vide Mabillon. mus. ital. T. II. p. 166.

P. 387. 2. Bold. p. 146; Mamach. T. II. p. 239. Idem de ep. hort. antiq. dicit inventam epigraphen an. 1628.

P. 394. 3. Grut. p. 1171. 6. ex cod. pal. (p. 59. b); Fleetw. p. 529.

P. 398. 6. Grut. p. 1162. 2. De hoc lapide vide Ciampin. vet. mon. T. II. p. 112; Victor. de monogr. Christi p. 45; Baron. ad A. 806; Papebroch. T. VII. maii in tract. praelim. de ep. mediol. p. LXX. n. 73. et 74. Omnes aliquam emendationem lapidi inferunt, scilicet in era, in indictione, in annis episcopatus.

Marinius cum aliis annum Christi 846. statuere videtur. Revera in ectypo quod inter schedas Marinii reperio τῷ DCCCVI. superadditum video XL; item indict. VIIII, non VIII.

P. 399. 6. Marang. A. S. V. p. 88; Mur. p. 1929. 2. Extat erudita epistula Benedicti XIV. P. M. *in* eius bullar. T. IV. app. p. III. ad Canonicos bononienses dum huius divi reliquias mitteret.

P. 400. 3. Grut. p. 1172. 9. ex cod. pal. (p. 64. ubi v. 2. *quod* pro *qui*) Fleetw. p. 471; Bolland. T. III. sept. p. 748; Bos. p. 485; Aring. T. II. p. 104; Mabill. analect. T. IV. p. 501. ex cod. einsild. ubi dicitur extitisse *in via Pincia in sepulcro Proti martyris*. Codici huic monachus einsildensis addebat: *Leopardus presbyter ornavit*.

P. 401. 4. Lamius not. flor. A. 1749. p. 19. et ephem. A. 1749. p. 552. 553; A. 1752. p. 77. 104. A. 1750. p. 138. 476. 477; et prolixe Zacharias hist. litt. T. I. p. 139. T. II. p. 171. Quod adtinet ad *XA*, prior littera significat *Christi*, altera videtur incerta in lapide, vel legendum barbarice *Christu*, ut alibi *spiritu sanctu*, vel aliter, ut in praedictis libris disputatur.

P. 405. 2. Videsis de cultu S. Sergii M. decretum S. Congregationis rituum (citata hac epigraphe) apud Lambertinum de Serv. D. beatif. lib. IV. P. II. cap. 27. ed. Bonon. A. 1738. p. 282.

P. 407. 7. Extat epistola Ios. Suaresii, edita inter illas Michaëlis Iustiniani p. 224, qua docet thecam illam pulverariam videri signum officii, quod gerebat S. Turenius; vel potius indicium esse tormenti eius quo martyr fuerit effectus, nempe sacculi arenarii percussione, quod genus supplicii putat dictum fuisse *mussaclum*.

P. 408. 2. Bonell. notit. hist. de B. M. Adelpreto T. II. p. 234. Item memor. antiq. Roboreti p. 32.

P. 410. 7. Bonellus in epist. ms. A. 1780. apud Marinium putat agi in hoc epigrammate de S. Vigilio episcopo tridentino. Item *adlethus* intelligit martyres Anauniae, qui ante S. Vigilium ab ethnicis perempti fuerunt.

P. 411. 8. Grut. p. 1171. 4. ex cod. pal. (p. 59. ubi in v. penult. *Vigilibus* pro *Vigilius*, et *gemescens* pro *gemiscens*.) Vigilii papae hos versus dicit Merenda in vita S. Damasi p. 135, ubi de Damasi versibus deperditis. Edidit etiam Sarazen. in notis ad carm. XXII. S. Damasi. Item Fleetw. p. 507. Haec tria corpora fuisse olim in coem. Iordanorum cognoscimus ex kalendario bucheriano, et sacramentario leoniano. Ponzettus Marinio narravit, fragmentum huius epigrammatis anno 1804. fuisse repertum in coem. SS. Petri et Marcelli. — Nunc id fragmentum est in atrio iuliano vaticani palatii iuxta maiorem ianuam bibliothecae vaticanae, eiusque litterae similes sunt ceteris Damasi scriptis lapidibus, quos ego Romae quinque adhuc superstites vidi. I. apud S. Agnen p. 33. 3. II. in cryptis vaticanis p. 168. 4. III. apud S. Sebastianum p. 376. 6. IV. in museo sacro bibliothecae vaticanae sub prima fenestra in parte dextra. V. Fragmentum, de quo nunc loquimur. Hanc notitiam sive antiquitatis studiosis, sive S. Damasi litterariae historiae non inutilem tradere me puto. — A. M.

P. 412. 1. Marang. A. S. V. p. 29; Georg. de monogr. Ch. p. 57; Reines. cl. XX. n. 94. Fleetw. p. 504. Mur. p. 395. 3. hic requiescit *Quodvuldeus honestae recordationis vir*.

P. 425. 4. Crescentia martyr die 15. iun. in martyrolog. rom., et apud Petrum de Natalibus lib. V. catalogi SSm. cap. 120, et in actis S. Viti apud Surium.

P. 432. 6. Lapis clausit loculum S. M. Philumenae, ubi etiam ampulla sang. fuit. Editus mendose fuit in notit. flor. A. 1759. Confer Lup. epit. S. Sev. p. 158. Ad dictiones illustrandas valet similis epigraphe apud Oliverium: *olim non fuimus, nati sumus, unde quieti nunc sumus, ut fuimus, cura relicta. Vale et tu.* Item aliae multae similes lat. et graec. quas Marinius congerit in epistola perdocta et longa ad card. Antonellium, quae inter illius schedas legitur.

Operis epigraphici, auctore Sebastiano Maccio, cuius ego memini in praef. p. IX, specimen extat apud Mabillonium in operibus eius posthumis T. I. p. 295. ex chisiano codice. — A. M.

Ut urbanorum, praesertim christiani argumenti, lapidum quam in praefatione contexui historiam cumulem, placet nunc addere Ioh. Marangonii schedam quam inter Marinii chartas reperi, quae ita se habet.

Il celebre lapidario mons. Fabretti, il quale fu anche custode delle reliquie, e de' cimiteri ne diede alla stampa un grosso volume in foglio, e senza distinzione alcuna dice confusamente trovarsi esse in Urbino nell' abitazione della sua famiglia.

A giorni nostri l' eruditissimo marchese Capponi ha sommamente adornato l' ingresso, portico, e cortile del suo palazzo verso la porta del popolo con quantità d'iscrizioni, molte delle quali sono sacre, e de' cemeteri, senza che si sappia donde furono estratte.

Similmente il museo Chircheriano de' PP. della compagnia di Gesù ha fatto, e fà grande raccolta d'iscrizioni d'ogni sorta tanto gentili come cristiane.

Il card. di Polignac pochi anni sono portò in Francia tutte le iscrizioni gentili ritrovate nel sepolcro di Livia Augusta scopertosi sulla via appia mezzo miglio in circa distante dalla chiesa di S. Sebastiano, con moltissime altre sì profane, come sagre, acquistate da varie persone.

Pro tutti però commendabilissima sarà sempre la memoria benefica del card. Alessandro Albani, per aver esso donata una grande serie di eruditissime iscrizioni, per la maggior parte profane, al celebre museo antiquario eretto nel Campidoglio dalla Santità di Clemente XII, che nel fine del suo pontificato comperò ancora una quantità d' altre somiglianti (le quali per anche non sono affisse) da Francesco Ficoroni celebre antiquario, affinchè queste non passassero nelle mani degli eruditi oltromontani, i quali vengono a Roma assetati di tale sorta di monumenti, e portandoli nelle loro regioni li fanno propri; la quale disavventura è accaduta alle molte iscrizioni gentili scoperte in questi ultimi anni nella vigna dei sig. Nari sulla via salara, di che il Marangoni ha fatta memoria nell' appendice al libro degli atti di S. Vittorino M. alla pag. 155, ove molte ne ha riportate e di quelle rimastevi dopo la dispersione, e che trovate furono l' anno 1739. e 1740: siccome di alcune altre scoperte sino al presente ne ha procurate gli esemplari per darle a tempo opportuno alla publica luce.

Pertanto il canonico Boldetti in tutti i 42. anni del suo uffizio di custode de' sacri cimiteri, ed il suo collega Marangoni, che da più di 30. in tal ministero gli assiste, hanno sempre impiegata tutta la loro diligenza nel conservare (per quanto loro è stato possibile) dalle mani dei depredatori delle antichità romane tutte le iscrizioni o sagre, o profane ritrovate a loro tempi nei cimiteri, ed ancora tutti gli altri marmi e materiali, i quali ne' medesimi han servito per le sepolture dei martiri e degli antichi cristiani, e come cose sagre hanno procurato, che vadano per le fabriche, ed ornamento di chiese (Vedi nel libro citato del Marangoni la protesta di Boldetti alla pag. 173.)

L' anno 1712. s' incominciò la fabrica del monastero della carità di Anagni antica città, madre di 4. sommi pontefici: e Clemente XI. permise che il luogo fosse arricchito di un insigne tesoro di reliquie e corpi de' SS. martiri, ivi estratti da' sagri cimiteri, come da altre parti acquistati dal medesimo canonico Boldetti, e dal suo collega: e moto proprio ne spedì gratis un breve apostolico per la perpetua loro conservazione nel monastero istesso. Rinnuovatasi la predetta chiesa antica di S. Cosma e Damiano, per tale motivo di quando in quando si sono mandate colà alcune lapide colle memorate iscrizioni. Ma per vero dire queste furono poche, stante la grave spesa, che vi volea per lo trasporto. Esse non passarono il numero di 50. nello spazio di 30. anni: laddove a migliaia, quasi, il medesimo canonico Boldetti, secondo la permissione del pontefice e de' card. Carpegna, Paolucci, ed altri vicarii (i quali sempre al medesimo ciò lasciarono in arbitrio) ne ha fatte portare nella basilica di S. Maria in Trastevere, ove son poste, altre per adornamento del portico, del pavimento della chiesa, e della cappella dentro la sagristia, ed altre si serbano in una stanziola in un cortile: altre ne ha concedute alla cappella di S. Lorenzo presso il Sancta Sanctorum alla scala santa: altre alla basilica di S. Lorenzo fuori delle mura, e a molte altre chiese: oltre a quelle ne' più vicini tempi date per ordine del card. Guadagni vicario, fra le quali sei in sette carra piene trovate nel cimitero di Pretestato, al consolato della nazione fiorentina per la sua chiesa: e due carra ultimamente a' frati Buonfratelli per ornamento del-

lo loro di S. Giovanni Calibita nell'isola Licaonia fra i due ponti. Ed un simile uso sappiamo, che a loro arbitrio ne hano fatte i mons. sagristi del palazzo apostolico le Droun, Olivieri, e Cervioni di quelle che i loro cavatori hanno incontrato ne' cimiteri ove hanno lavorato.

Non ostante però tutte le sudette diligenze, non ha potuto il canonico Boldetti ovviare, che molte iscrizioni trovate ne' cimiteri, altrove che nelle chiese fossero trasferite; posciachè vivente ancora il card. Carpegna, gli fù uopo tolerare, che il conte Nipote del medesimo, volendole per adornamento della sua villa Carpegna situata nella via Aurelia, ono gran quantità ne facesse colà trasferire, ove ammucchiate ancora il Marangoni si portò a ricopiarle, per inserirle nel libro dello stesso canonico Boldetti, nel quale eziandio fu rapportato il disegno, e si vede alla pagine 466, d'un famoso sarcofago di marmo, e suo coperchio coll' effigie ed iscrizioni di Agapetilla ancilla Dei, ch'era uno monoca del monastero di S. Costanza presso la chiesa di S. Agnese nella via nomentana, nel di cui cimitero fu ritrovata.

Nel 1742. nel cimitero di Calisto fu trovata una grande lapida di marmo bianco, e trasmessa al monastero della carità d'Anagni per servir di mensa all' altar maggiore nella solenne consagrazione che di essa chiesa fare si doveva dal vescovo.

Il canonico Boldetti con sommo studio di 20. anni ha dato alla luce il noto libro sopra i cimiteri e reliquie con tanti rami, ed erudizioni; e il Marangoni, oltre a molte utili opere, gli atti di S. Vittorino con l'appendice, in cui ha inserite tutte le iscrizioni ritrovate dopo la stampa del primo, raccolte con immensa fatica e studio, senza che ne l'uno, nè l'altro abbiano preteso o ricevuto altro premio, che il solo universale gradimento delle notizie, le quali si sarebbono altrimenti smarrite.

Volesse Iddio ch' eglino avessero avuto il modo di poter salvare tutti i cristiani monumenti dalle mani rapaci de' violatori di que' santuarj! e molto certamente hanno fatto con gli editti emanati da tutti i Vicarii, colle gravi censure fulminate contra coloro i quali v'entrassero per profanarli, e per estrarne pozzolane, pietre, ed altri materiali; ma l'impotenza ha fatto, che tralasciandosi le iscrizioni di maggior mole dentro a' medesimi, qualora nel fine di maggio i cavatori delle reliquie tralasciano le cave, e vignaiuoli, e cavatori di pozzolana, ed altri antiquari, penetrandovi per le sfondature, rubbano quanto possono (ad onta degli editti e delle scomuniche) e spogliano il tutto per farne vendita a' scarpellini ed antiquari. In tal guisa fu trattato l'anno 1740. il gran cimitero di Callisto nel mese di giugno, e benchè alcuni fossero posti in prigione, i monumenti rubbati perirono. Così in quest' anno 1742. nelle feste di pentecoste fu rubbata dal medesimo cimitero, una bella iscrizione (1) da un monumento arcuato, in cui v'era la figura di donna orante che sopra la mano destra alzata teneva il monogramma ☧ e nell' altra parte scolpito v'era una colomba con ramo di ulivo a' piedi, ed apparteneva ad una tale Policronia.

Alla pag. 147. della memorata appendice si rapporta una iscrizione gentile di Elio Ermandio liberto di Augusto, ritrovata anni sono dal Marangoni nel cimitero di Pretestato, ed ivi lasciata per il suo grave peso: or questa non ha molto tempo, ch' egli medesimo l'ha veduta affissa nel cortile dell' ingresso del monastero di S. Croce in Gerusalemme, con molte altre comperate da quell' abbate per ornamento del luogo. E così dire potrebbesi di molte altre.

Huic notitiae de inscriptionibus capitolinis christianis ethnicisque a card. Alexandro Albanio donatis, adde quae ait Marinius in prael. ad inser. alban. p. VIII. Polenus insuper T. V. p. 34. narrat, praedictum Cardinalem adquisivisse lapides quoque musei Ciampinii institore usus Francisco Blanchinio V. C.

(1) Confer quae dicta sunt p. 38. ante n. 1. de lapide cum S. Damasi versibus, qui videtur nuper ablatus furtim de basilica S. Sebastiani.

VI.

rt. I. pag. 277. seqq. — A. M.